MUHAMMED HÜSEYİN (R.A.)

Gönül Sohbetleri

" Gönlü cennet olanın varacağı yer cennettir
gönlü cehennem olanın
gideceği yer cehennemdir "

2.BASKI

Sorumlu: Serhat KAN
Editör: Şiyar ADIYAMAN
Düzenleme: Ronayi İslamoğlu Arat
Basım Tarihi: 2020

ISBN: 978-605-66192-9-8

DİYAR TV ve ERDEMLİ İNSAN YETİŞTİRME DERNEĞİ
İLETİŞİM

Beyazıt Mahallesi Çankırı Bulvarı No 226/B

Akyurt / ANKARA

Tel: 0850 304 12 86 - 0312 336 70 48

Web: www.diyartv.com.tr - www.erdemliinsan.org.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ _____ 3
TAKDİM _____ 7
TEŞEKKÜR _____ 11
TEK DÜŞMAN ŞEYTAN _____ 13
İŞTE BENİM YOLUM _____ 41
TAKVA _____ 69
AHSEN-İ TAKVİM _____ 95
CİHAD _____ 121
KONUŞMA İHTİYACI _____ 141
KARDEŞLİK _____ 163
KIBLEGÂH _____ 187
MİRAÇ _____ 203
KERİM OLAN RABBİMİZE MAĞRURLANMAK _____ 225
SIRAT KÖPRÜSÜ _____ 245
İMAN VE İNSAN 1 _____ 259
İMAN VE İNSAN 2 _____ 287
İTİKÂF _____ 311
KELİMELERİN KUR'AN'A GÖRE MANALARI 1 _____ 335
KELİMELERİN KUR'AN'A GÖRE MANALARI 2 _____ 361
KELİMELERİN KUR'AN'A GÖRE MANALARI 3 _____ 393
RAMAZAN AYI VE KADİR GECESİ _____ 419

ÖNSÖZ

"Gönlü cennet olanın varacağı yer cennettir. Gönlü cehennem olanın da gideceği yer cehennemdir."

Pir Muhammed Hüseyin (R.A.)

Hamd; hiçbir şeyin kendisine layık olmadığı ama kendisinin bütün âleme layık olduğu, saf temiz, saf güzellik, saf aşk, saf hayır olan ve kendisinden başka ilah, mabud, maşuk bulunmayan Rahman'a aittir; çünkü o Kuddüs'tür, Kâfi'dir, Şakir'dir.

Salat ve selam; Allah'ın nebisinin, resulünün, Fahri Kâinat Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz'in, onun ehlibeytinin, ashâbının, Mürşid-i kâmillerin, bütün irşad ehlinin ve bütün mü'minlerin üzerine olsun.

Allah bir hadis-i kutside; *"yere göğe sığmam ama mü'min kulumun gönlüne sığarım"*[1] buyurmuştur. Gönül; Allah'ın beytidir, tecelligâhıdır, günde üç yüz defa vahyettiği ve her anda baktığı nazargâh-ı ilahidir. Bu yüzden gönlün, insan için hayati bir önemi vardır; çünkü gönül nasıl bir haldeyse insan da o haldedir.

[1] El-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 2:165; İmam-ı Gazâlî, İhyâ-u Ulûmiddîn, 3 /14

Gönül, sahibini cennete de çıkarır cehenneme de indirir. Birinin gönlü cennet olursa o kişi cennete layık olur, cehenneme dönerse de cehenneme layık olur. İşte gönül, insanın ebedi hayatını belirleyecek kadar önemli bir yere sahiptir. Öyleyse rabbimizin aşkını içinde barındıracak kadar kutsal bir göreve sahip olan gönlümüzü iyi tanımamız ve onun yaratılmasındaki hikmetini iyice idrak edip hayatımızı buna göre yaşamamız gerekir.

Unutmamamız lazım ki etrafımızda gördüğümüz her şey gönlümüzde bir iz bırakır. Baktığımız şey her ne olursa olsun eğer Allah ile ona bakmazsak bu izler gönlümüzde lekeye dönüşür ve gönlümüzü karartır. Böylelikle Allah'ın huzurunda olduğumuzu unuturuz ve onun aşkının, muhabbetinin tecellisini alamayız; çünkü gönlümüz Allah'tan uzaklaşmış, çamura bulanmış, kupkuru kesilmiştir. Eğer biz gönlümüzü kullanmaz onu huzurda durdurmaz, rabbimizle meşgul etmezsek bizim yerimize şeytan ve nefis onu kullanır ve Allah'ın arşı, beyti olan gönlümüzü şüpheyle, zanla, kibirle, kinle, nefretle, şirkle, küfürle doldurup cehenneme çevirir ve dünyamızı da ahiretimizi de cehennem yapar.

Gönlümüzü şeytana ve nefse teslim etmemek için Allah'a döndürmeli ve onun huzurunda durdurmayı öğrenmeliyiz. Eğer öğrenir ve gereğini yaparsak gönlümüz arşa yükselir ve miraçta olur. Böylelikle kirlerinden kurtulur ve rabbimizin tecellisine layık hale gelir.

Rabbimizin gönlümüze tecelli etmesini, cemaliyle nazar etmesini istiyorsak gönlümüzün Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in

ak u pak olan mübarek gönlüne benzemesi lazımdır; çünkü gönlü beytullah olan, en kâmil manada aşk ile, edep ile, haşyetle dolu olan kişi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Eğer gönlümüz onun gönlüne benzer, onun iman ettiği gibi iman eder, onun tevekkülü gibi tevekkül ederse mutmain oluruz, böylelikle kâmil insan olur, Allah'ın üzerimizdeki muradını gerçekleştirmiş oluruz. Yoksa içinde her türlü vehmin, şekkin, gümanın bulunduğu bir gönül Allah'ın beytliğine layık bir gönül değildir. Zaten Allah da böyle bir gönle tecelli etmez.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz zahiri olarak aramızda olmadığına göre bir peygamber varisi Mürşid-i kâmille beraber olup gönlümüzü onunla beraber tutmamız gerekir; çünkü Mürşid-i kâmiller gönüllerini Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sonsuz bir derya olan kalbi şeriflerinde yok etmiş, onda fena bulmuş ve mana itibariyle ona ayna olmuş veli zatlardır. Dolayısıyla gönlümüzü onlarla beraber tutarsak onlardan gelen ilahi feyzler gönlümüze dökülür ve gönlümüz Allah'ın tecellisine layık hale gelir. Bu nedenle Allah'a vasıl olmayı isteyen herkesin bir Mürşid-i kâmille beraber olması, gönlünü onun gönlüne rabt etmesi ve gönlünü dünyevi zevklerden, arzulardan, tûl-i emellerden uzak tutarak aşk ile, edep ile rabbinin vechine çevirmesi lazımdır. Bu, gönlün cennete dönmesi için şarttır.

Bu yüzden biz de Gönül Sohbetleri kitabında özellikle bu konuları anlattık ki kardeşlerimiz gönlün ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu bilsin ve gönüllerini rastgele her yere çevirmesin sadece Allah'ın rızasına, cemaline, velayetine yöneltsin.

Öyle ki gönüllerinde Allah'ın aşkından, muhabbetinden başka bir şey kalmasın.

TAKDİM

Gönül Sohbetleri'ni kardeşlerimiz rableriyle sohbet etmeyi öğrensin, onun huzurunda durmayı, cehd etmeyi bilsin, gönüllerinin kıblesi Allah olsun ve tek düşmanlarının şeytan olduğunu anlasın diye gerçekleştirdik; çünkü rabbimize yakın olmayı istiyorsak gönlümüzü ona çevirmeli, sohbetimizi onunla yapmalı ve gönlümüzün makam-ı huzurullahta durması için cehd edip çaba, gayret göstermeliyiz. Bunun için de bu çabanın nasıl olacağını bilmemiz, iyice anlamamız gerekir.

Toplam 18 bölümden oluşan Gönül Sohbetleri kitabımızda; İman ve İnsan, Cihad, Miraç, Sırat Köprüsü, Kıblegâh, Tek Düşman Şeytan ve Kelimelerin Kur'an'a Göre Manaları gibi hepimizin bildiği; ama genel olarak yanlış anladığı konuları Allah'ın ayetlerinde vahyettiği ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabelerine anlattığı şekilde anlatmaya çalıştık. Aynı zamanda Kur'an'da geçen kelimelerin ayette kullanılan manalarını açıkladık; çünkü insan kelimelerle düşünür, kelimeye nasıl bir mana verirse düşüncesi de öyle olur. Bu durumda biri kelimeyi yanlış anlamışsa istediği kadar düşünsün yanlış düşünmüş, yanlış anlamış olur, dolayısıyla yaptığını da yanlış yapar. Bu yüzden kelimeleri doğru anlamalı, manalarını bozmamalı, Allah bir kelimeyi hangi anlamda kullanmışsa biz de o anlamda kullanmalıyız; çünkü kelimeyi Allah'ın kullandığı mananın

dışında kullanırsak ayete yanlış mana vermiş olur; yani Allah'ı yanlış anlamış oluruz. Böylelikle tefekkürümüz, marifetimiz yanlış olduğu için amellerimiz de yanlış olur. Buna rağmen doğru yaptığımızı zannederiz.

Allah ayet-i kerimede **"Kıyamet günü en çok hüsrana uğrayanlar doğru yaptığını zannedip yanlış yapanlardır"**[1] buyurmuştur. Bu durumda Kıyamet günü hüsrana uğrarız ama iş işten geçmiş olur. Bu yüzden herkes günlük hayatta kullandığı Kur'ani kelimeleri doğru kullansın diye üç bölüm halinde Kelimelerin Kur'an'a Göre Manaları sohbetlerini gerçekleştirdik. Öyle ki kardeşlerimiz ayetleri tefekkür ettiğinde kelimenin doğru manasıyla tefekkür etsin ve ayeti anlamış olsun.

"İnsan; gönül âlemi nasıl şekillenmişse ona göre yaşar, amel işler ve manevi olarak şekillenmeye devam eder. Dolayısıyla insanın gönlü ya Hz. İnsan olarak, Allah'a dost olarak ya da şeytana dost olarak şekillenir ve bundan haberi bile olmaz."

Pir Muhammed Hüseyin (R.A.)

[1] Kehf /103-104

Birinin kelimeleri doğru anlaması yetmez bir de doğru şekilde amel etmesi gerekir; çünkü tefekkürü kendilerinde tezekküre ve tedebbüre dönüşmeyenler, kendilerine salih ve ahsen ameller işletmeyenler Allah'ın ayetlerini tefekkür etmemiş, tahayyül etmiştir.

Bu yüzden ayetleri doğru tefekkür etmemiz ve amellerimizin bizi ıslah eden ameller olabilmesi için cihad sohbetini yaptık ki kardeşlerimiz cihadın savaşmak olmadığını, Allah yolunda cehd etmek, çaba, gayret göstermek olduğunu anlasın ve tefekkürleri onlara Allah yolunda amel işletsin.

Gönül Sohbetleri kitabını okuyan kardeşlerimiz kitabın başından sonuna kadar sadece gönlü muhatap aldığımızı ve gönlümüzü huzurda durdurmak için neler yapılması gerektiğini anlattığımızı görecekler, Allah'ın huzurunda durabilmek için neler yapılması gerektiğini anlayacaklar inşallah. Bu uğurda cehd ettiklerinde samimiyetle rablerine yönelecek ve Allah'ın kendisine beyt olarak yarattığı gönüllerinin kıblesi Allah olacak, tek düşmanlarının şeytan olduğunu bilecek ve sohbetlerini Allah ile yapan, gönülleri miraçta, huzurullahta duran, rablerine âşık kullar haline gelecekler inşallah.

TEŞEKKÜR

Ahmet ÇAP
Ahmet Haydar KAN
Aysun KAN
Barış YILMAZ
Derya AKKAYA
Halit EKİN
Hivda TEKİN
Kadir ÇAP
M. Emin ALKAN
Mazlum YAVUZ
Mehmet Arif ÖZCE
Mehmet AYŞİN
Mehmet ÖZ
Muhammed KAN
Ömer GÜNCİ
Recep TEKİN
Ronayi İSLAMOĞLU
Şadiye AKDENİZ
Şeyhmus YAKUT
Veysel ERSOY
Veysel ÖZCE
Yüksel BARAN
Yeliz KAN
Yusuf PALTA

Emeklerinden ve katkılarından dolayı
Kardeşlerimize teşekkür ederiz.

TEK DÜŞMAN ŞEYTAN

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bu sohbetimizde şeytana neden tabi olmamamız, uymamamız, âbd olmamamız gerektiğini anlamaya ve ona tabi olmamak için ne yapmamız gerektiğini öğrenmeye çalışacağız inşallah.

Allah ayet-i kerimede **"şeytan sizin apaçık düşmanınızdır. Sizin onu görmediğiniz yerden o sizi görür. Şeytanın adımlarına tabi olmayın, ona uymayın. Şeytana âbd olmayın"**[1] buyurmuştur.

Allah'ın beyan ettiği gibi; insan, düşmanını tanımazsa onun tuzağına düşer. İnsanın tek bir düşmanı vardır, o da şeytandır, iblistir; çünkü insanı cehenneme sürükler, cehenneme davet eder. İnsanın görmediği yerden onu görür ve ona her türlü hileyi yapıp tuzağını kurar. Dolayısıyla insanı hiç farkında olmadan cehenneme sürükler. Bu yüzden düşmanımızı tanımamız gerekir.

Şeytanın bize nerde hile yaptığını, nerde tuzak kurduğunu, nerde hiç farkında olmadan ona uyup tabi olduğumuzu Allah'ın ayetlerinden, rabbimizin bize anlattığı gibi anlamamız gerekir.

İnsan, insanın düşmanı değildir. İnsan insan için cennete vesile olan varlıktır; ama biri şeytana uymuş, tabi olmuşsa veya şeytana âbd olmuşsa o da farkında olmadan insana düşman olur. Bu durumda insana düşmanlık yapan biri, şeytanın tarafında

[1] Yâsin /60, Zuhrûf /62, Bakara /168, 208, En'âm /142, A'râf /27, Nûr /21

durmuş, şeytana tabi olmuştur. Düşmanlığı ister bilerek ister bilmeyerek ne adına yaparsa yapsın, bu böyledir.

Bir mü'min, şeytana uymuşsa o halde şeytanın eline, tuzağına düşmüş demektir. Bu durumda mü'mine düşen; kardeşine düşmanlık yapmak değil, kardeşini şeytanın elinden almak için ona yardım etmektir.

Peki, mü'min bu yardımı nasıl yapmalıdır?

Kardeşine sarılarak, onu severek, onu Allah'a, cennete davet ederek yapmalıdır; ama bunları yaparken önce ona olan sevgisini, yakınlığını göstermesi, karşısındakine kendisini sevdiğinden dolayı onu davet ettiğini hissettirmesi, bu sevgiyi ona tattırması gerekir. Allah ayet-i kerimede **"rabbinin yoluna hikmetle davet et. En güzel söz neyse onu söyle"**[2] buyurmuşsa onun da kardeşini davet ederken en güzel sözü söylemesi gerekir. En güzel söz; Allah'ın kelamıdır, Allah'ın sözüdür.

İnsanlara karşı nasıl davranacağımızı öğrenmeye çalışırken işe önce iblisten başlamamız gerekir; çünkü Allah ilk andan itibaren bize Hz. Âdem (a.s.) ile iblisin kıssasını anlatır ve **"Allah, meleklere; 'Âdem'e secde edin' dedi. Bütün melekler secde etti; ama iblis secde etmedi. Bununla beraber İblis cinlerdendi. İblis kibirlendi, kibrinde direndi ve secde etmedi"**[3] buyurur.

Haset etmek; Allah'ın taksimatına razı olmamak, aynı zamanda çalışıp çaba, gayret sarf ederek kazanmak yerine "başkasında olmasın, bende olsun" demektir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hasetle ilgili olarak; "*ateşin, odunu yiyip bitirdiği gibi*

[2] Nahl /125
[3] Kehf /50, Bakara /34

haset de amelleri yiyip bitirir. Bu nedenle haset haramdır"[4] buyurmuştur.

İblis Hz. Âdem (a.s.)'ı kıskandığı, ona haset ettiği için secde etmemiştir. Dolayısıyla birine haset edenler iblisin haline bürünmüş olur; çünkü haset etmek iblisin ameli, iblisin halidir.

İsterseniz hasedi ve tek düşmanımızın şeytan olduğunu Allah'tan öğrenmek için konumuzla ilgili ayetleri okuyalım. Öyle ki öğrendiğimizi Allah'ın vahyinden öğrenmiş olalım ve bilgimiz doğru bilgi olsun.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ve iz kulnâ lil melâiketiscudû li âdem: "Biz meleklere 'Âdem'e secde edin' dedik." **Fe secedû illâ iblis:** "Hepsi secde etti ancak iblis (secde etmedi)." **Kâne minel cinn:** "İblis cinlerdendi."

Bazı insanlar iblisin melek olduğuna dair yanlış bir bilgiye sahiptir. Allah'ın bu ayette buyurduğu üzere iblis meleklerden değil cinlerdendir. Cinler insanlardan önce dünyaya gönderilen ve kullukla mükellef olan varlıklardır. Allah onları dumansız ateşten, melekleri ise nurdan yaratmıştır. İblis melek değildir, onda aynı zamanda nefis vardır. Zaten nefsi olduğu için itiraz edip Hz. Âdem (a.s.)'a secde etmemiştir.

Fe feseka an emri rabbih: "Böylelikle rabbinin emrinin dışına çıktı." **E fe tettehızûnehu ve zurriyyetehû evliyâe min dûnî:** (Allah bütün insanlara birden soruyor) "Siz şimdi Allah'ın dostluğunu bırakıp iblisi ve zürriyetini mi dost ediniyorsunuz?"

[4] Ebu Davud, Edeb 44, İbni Mace, Zühd 22

Yani Allah'ı dinlemeyip şeytanın verdiği vesveseyi mi dinliyorsunuz?

Ve hum lekum aduvv: "Oysaki o (şeytan) sizin düşmanınızdır." **Bi'se liz zâlimîne bedelâ:**[5] "Bu, zalimlerin yaptığı bir değişmedir." Allah'ın dostluğunu şeytanın dostluğuyla değiştirmek zalimliktir. Bu; insanın kendi kendine yaptığı, yapacağı en büyük zulümdür. Allah'ı dost edinmeyip şeytanı dost edinmek; Allah'ın vahyine tabi olmayıp iblisin verdiği vesveseye uymak, şeytana uymak, ona tabi olmaktır.

Allah, kendisinin daha üstün olduğunu söyleyip Âdem'e secde etmemesi üzerine iblisi huzurundan kovduğunu beyan eder.[6] İblis kovulurken Allah'tan izin ister, Allah da ona Kıyamet gününe kadar izin verir. İblis de; **"senin sırat-el mustakiminde oturacağım. Onların önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından gelerek onları şaşırtıp çoğunu kendime bağlayacağım ve onların çoğunu şükreder bulmayacaksın."** Yani çoğu şükürsüz olacak, der. Allah da buna karşılık **"(git, sana izin verdim) Andolsun ki hepinizi (seni ve sana tabi olup şükürsüzlük yapanları) toptan cehenneme dolduracağım"**[7] buyurur.

Demek ki iblisin başlıca vasfı; insanı şükürsüz hale getirmek ve insana şükrettirmemekmiş.

O halde bizim de; "acaba şükreden bir kul muyuz, yoksa gerçekten şükürsüzlük mü yapıyoruz" deyip kendi halimize bakmamız gerekir. Eğer Allah'ın bizim için takdir ettiği hayata razı değilsek bu durumda şükürsüzlük yapmış oluruz, hatta hayatı, ahiretin tarlası olarak anlamamış, sadece dünyalık istemiş oluruz. Dünyayı ahiretin tarlası olarak anlamazsak şükürsüzlük yaparız.

[5] Kehf /50
[6] Araf /13
[7] Araf /14-18

Şeytan, insanlara şükürsüzlük dışında başka ne yaptırır?

Yâ eyyuhellezîne âmenûdhulû fîs silmi kâffeh: "Ey iman edenler (iman ettiğini iddia edenler)! Hepiniz topluca (hep beraber) barışa girin." Barış içinde olun. **Ve lâ tettebiû hutuvâtiş şeytân:** "Şeytanın adımlarına tabi olmayın." **İnnehu lekum aduvvun mubîn:**[8] "Muhakkak ki o sizin apaçık düşmanınızdır."

Demek ki bir yerde düşmanlık varsa orada birileri şeytanın adımlarına tabi olmuş, şeytanı adım adım takip etmiştir. Yoksa insan birbirine düşüp düşman olmaz. Selametin, barışın olmadığı yerde şeytan insanların arasına girmiş, onlar da şeytana adım adım uymuştur.

Şeytanın işi sadece insanları şükürsüz yapmak değil bir de birbirine düşürmek, barışı, selameti, sükûneti bozmak, kavga çıkarmak, savaş çıkarmak, fitne çıkarmaktır. Allah da bunlara alet olanların şeytanı adım adım takip ettiğini söyledi. Evet, Allah insana düşmanını tanıtıyor.

Eş şeytânu yeidukumul fakr: "Şeytan sizi fakirlikle korkutur." Yani şeytan; "Allah yolunda infak edersen, güzel şeyler yapmaya çalışırsan fakirleşirsin" diye sizi fakirlikle korkutur. **Ve ye'murukumbil fahşâi:** "Bir de size fehşayı (aşırılığı) emreder." Fehşa derken bütün aşırılıkları anlamak gerekir. Mesela biri ticaret yaparken malını değerinden fazlasıyla satarsa onu fahiş fiyatla satmış; yani ticarette fuhuş yapmış olur. Şeytan her konudaki aşırılığı teşvik eder. **Vallâhu yeidukum magfireten minhu ve fadlâ:** "Allah ise size mağfireti, fazileti va'd ediyor." Allah'ın vahyine uyarsanız, peygamberine, resulüne tabi olursanız Allah sizi mağfiret eder ve sizi faziletli, şerefli kılar. **Vallâhu vâsiun**

[8] Bakara /208

alîm:[9] "Allah vasi'dir (kudreti, ilmi her şeyden geniştir) ve Allah her şeyi bilendir."

İnnemâ zâlikumuş şeytânu yuhavvifu evliyâ'eh: "Şeytan ancak kendi dostlarını korkutur." Yani ancak şeytana dost olanlar şeytanın verdiği vesveseyi dinlerler. **Fe lâ tehâfûhum ve hâfûni:** "Ondan korkmayın, benden korkun." **İn kuntum mu'minîn:**[10] "Eğer siz mü'minseniz." Eğer iman etmişseniz şeytandan değil benden korkun, dedi Allah.

Şeytanın verdiği vesvese her ne olursa olsun bize düşen; hakka tabi olmak, rabbimize itaat etmek ve resulüne tabi olmaktır. Şeytan bizi ister fakirlikle ister başka bir şeyle, neyle korkutursa korkutsun eğer mü'minsek ondan korkmamamız lazım, korkulması gereken biri varsa o da Allah'tır.

Evet, düşmanımız olan iblisi, şeytanı tanımaya çalışıyoruz. **"(İblis dedi ki) Kullarını boş kuruntularla meşgul edeceğim. Onlara hayvanların kulaklarını yarmalarını ilham edeceğim, vesvese vereceğim. Onlara Allah'ın yarattığı fıtratı değiştirmelerini tavsiye edeceğim."**[11]

Hayvanların kulaklarını yarmak ne demektir?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz zamanında ve daha önceki dönemlerde biri putlara kurban adasaydı adak olduğu belli olsun diye kurbanının kulaklarını yarardı. Kurb yakınlık demektir, bu manada Allah'a yakınlık için verilen her şey kurbandır. O halde biri kurbanını Allah rızası için vermezse, yaptığını Allah yolunda değil de nefsi için veya "insanlar benim hakkımda şöyle desin" diye yaparsa hayvanın; yani kurbanın kulağını yarmış olur. Bu durumda her neyi kurban olarak verirse versin bu verdiği Allah'tan

[9] Bakara /268
[10] Âli İmran/175
[11] Nisa /119

başkasına veya başka şeylere olduğu için Allah'a değil de o rızasını gözettiği putuna gitmiş olur.

Peki, şeytanın; "Allah'ın yarattığı fıtratı değiştirmelerini tavsiye edeceğim" sözünden ne anlamamız gerekir?

İnsan, Allah'a âbd olsun, kul olsun diye yaratılmıştır. Anne ve babaların, çocuklarını büyütüp yetiştirirken onlara ilk öğretmeleri gereken şey; Allah'ın kulu oldukları, her anda Allah'ın huzurunda oldukları, dünyanın bir imtihan yeri olduğu, Allah'ın onları bu dünyaya ebedi hayatlarını kazanmaları için, manevi olarak büyüyüp Hz. İnsan olmaları, Allah'a dost olmaları için gönderdiğini öğretmektir.

Eğer anne, babalar çocuklarına bunun dışında bir şey öğretirse; yani "derdin, hedefin para kazanmak, okula gitmek, iyi bir okul kazanmak ve iyi bir mevkiye gelmek olmalıdır" derse çocuklarının fıtratını bozmuş olurlar. Bu yüzden çocuklarımıza ilk önce asli vazifelerini öğretmemiz gerekir; çünkü kul olmak insanın fıtratında vardır. Eğer çocuklarımıza hayatın gayesinin Allah'a kulluk olduğunu öğretmezsek yaratıldıkları fıtratı değiştirmiş, şeytanın tavsiyesini gerçekleştirmiş oluruz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*çocuklarınıza 'lâ ilâhe illallah' dedirtin, bırakın, korkmayın onlara bir şey olmaz"*[12] buyurur; yani; "çocuk, Allah'ın kulu olduğunu bir kere bilip anladı, Allah'ın, onun rabbi olduğuna iman ettiyse artık endişe etme, ona bir şey olmaz." Neden? -Çünkü şeytan artık ona hile yapamaz; yani düşmanı onu tuzağa düşüremez.

Ve men yettehıziş şeytâne veliyyen min dûnillâh: "Kim, Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse." Veya kim hem, Allah'ın dostluğunu kabul eder hem de şeytanı dost edinirse. **Fe kad**

[12] Beyhaki, Şuabu'l-İman, VI, 398, Ramuz El-Ehadis Ravi: Hz. İbni Amr (r.a.)

hasire husrânen mubînâ:[13] "O, apaçık bir hüsrana uğramıştır (hüsrandadır)." Dolayısıyla o, Allah'ın dostluğunu kaybeder, şeytana dost olur.

Yâ eyyuhellezîne âmenû: "Ey iman edenler (iman ettiğini iddia edenler)!" **İnnemel hamru vel meysiru vel ensâbu vel ezlâm:** "Şarap (içki), kumar, putlar, fal okları." **Ricsun min ameliş şeytân:** "Şeytanın ameli pisliktir." **Fectenibûhu:** "Onlardan kaçının (sakının)." **Leallekum tuflihûn:**[14] "(Ondan kaçının) Ki felaha, kurtuluşa eresiniz."

İnnemâ yurîduş şeytânu en yûkia beynekumul adâvete vel bagdâe fîl hamri vel meysiri: "Şeytan içkiyle, kumarla (fal oklarıyla, şans oyunlarıyla) sizin aranıza kin ve düşmanlık sokmak ister." Bütün bunlar şeytanın işidir. Şeytan, insanların birbirine düşüp düşman olması için bunları kullanır. **Ve yasuddekum an zikrillâhi ve anis salâti:** "Bir de sizi Allah'ın zikrinden ve namazdan alıkoymak için (bunları kullanır)." Bunlar onun silahıdır. **Fe hel entum muntehûn:**[15] "Siz bunlardan vazgeçtiniz değil mi?" Allah; "şeytana uymaktan, şeytanın tuzağına düşmekten, şeytanın peşinden gitmekten, şeytanın size tavsiye ettiklerinden vazgeçtiniz değil mi" diye soruyor. Çünkü bunlar bir mü'mine yakışmaz.

Ve etîûllâh: "Allah'a itaat edin." Yani şeytana tabi olup uymayın, şeytanı dinlemeyin. **Ve etîûr resul:** "Resulüne itaat edin." **Vahzerû:** "(Biraz önce saydıklarımdan) Sakının." Bunları yapmayın. **Fe in tevelleytum:** "Eğer siz (Allah'ın ayetlerine) yüz çevirirseniz." Yani şeytana uyup içkiden, kumardan, şans oyunlarından yüz çevirmezseniz. **Fa'lemû ennemâ alâ resûlinel**

[13] Nisa /119
[14] Mâide /90
[15] Mâide /91

belâgul mubîn:[16] "Bilmiş olun ki bizim resulümüze düşen sadece apaçık bir tebliğdir (onu açıklamaktır)." Yani tercih size aittir. Ya, Allah'a ve resulüne itaat edersiniz ya da şeytana tabi olup ona dost olursunuz.

Allah Hz. Âdem ve Hz. Havva için buyurur; **"bütün cennet nimetlerini yiyin, için; ama şu ağaca yaklaşmayın."** Devamında iblisin Hz. Âdem (a.s.) babamıza ve Havva annemize yaptığı hileyi anlatır. **"İblis onları kandırdı. Onlar da o yasak meyveden yediler."**[17] Allah neden yediklerinin gerekçesini beyan eder; **"Allah'ın emrini unuttular."**[18] **"Allah; ben size bu ağacı yasak etmemiş miydim, neden yediniz, diye buyurunca ikisi de; 'biz kendimize zulmettik ya rabbi' dediler."**[19]

Demek ki insan unutuyormuş. Allah bize bizi tanıtıyor. İnsan, Allah'ın emrini, vahyini unutup emrine karşı gelebilir. Bu durumda yapması gereken şey; Hz. Âdem (a.s.) babamız ile Havva annemizin söylediği gibi; **Rabbenâ zalemnâ enfusenâ ve in lem tagfirlenâ ve terhamnâ le nekûnenne minel hâsirîn:**[20] "Biz kendi nefsimize zulmettik ya rabbi! Eğer sen bize rahmet etmez, bizi mağfiret etmezsen hüsrana uğrayanlardan oluruz" demektir. İkisi de bahane üreterek "şeytan bizi kandırdı" demedi. "Biz kendi nefsimize zulmettik, yanlış yaptık" dediler. İnsan bir beşer olarak unutsa bile nefsini, günahını savunmamalı, Hz. Âdem (a.s.) babamız ve Hz. Havva annemizin yaptığını yapmalı, söylediğini söylemelidir.

Hz. Âdem (a.s.)'ın ve Hz. Havva'nın yanlış yaptığı gibi bir kul olarak, beşer olarak dünya hayatını yaşarken yanlış yapmayan,

[16] Mâide /92
[17] Bakara /35-36, Tâhâ /121
[18] Tâhâ /115
[19] Araf /22-23
[20] Araf /23

kusur işlemeyen, Allah'ın emrinin dışına çıkmayan hiç kimse yoktur. Bu yüzden bize düşen; Hz. Âdem (a.s.) babamızın söylediği gibi tövbe edip istiğfar etmektir. Bunun üzerine Allah ayet-i kerimede, **"Allah da onları affetti"**[21] buyurur; yani biz de yanlışımızdan dönüp tövbe edersek Allah bizi de affeder.

Hz. Âdem ve Hz. Havva o yasak meyveden yediğinde üzerlerindeki elbiseler soyuldu.[22] Onların elbisesi nurdandı ve yanlış yaptıklarında elbiseleri soyulmuş oldu. Allah ayet-i kerimede **"dikkat edin! Şeytan sizin de üzerinizdeki elbisenizi soymasın"**[23] buyurur. Hz. Âdem (a.s.) babamız Allah'ın emrini, Allah'a karşı sorumluluğunu; yani takvasını unuttu, bu nedenle elbisesi soyuldu. O halde biri, Allah'ın emrine karşı gelip şeytana uyarsa onun da üzerindeki takva elbisesi soyulmuş olur.

Allah ayet-i kerimede **"Allah, cenneti muttakiler için (takva sahipleri için) hazırlamıştır"**[24] buyurur. Takva sahibi; Allah'a karşı sorumluluğunu kabul edip onu yerine getirmeye çalışandır. Bir kul "ben mü'minim" deyince bu takva elbisesini giymiştir; ama yanlış yaptığında şeytan o takva elbisesini onun üzerinden soymuş olur. Hz. Âdem (a.s.) babamız ve Havva annemizin üzerindeki elbiseler soyulunca cennet yapraklarından üstlerini örtmeye çalıştılar.[25] Biz de hatamızı, kusurumuzu, yanlışımızı gizlemeye çalışarak aslında üstümüzü örtüyoruz.

Evet, düşmanımız olan iblisi, şeytanı tanımaya çalışıyoruz.

Allah bu ayette bütün insanlara hitap eder; **Yâ benî âdeme lâ yeftinennekumuş şeytân:** "Ey âdemoğulları (ey insanlar)! Şeytan sizi de bu şekilde fitneye düşürmesin (sizi kandırmasın)."

[21] Bakara /37, Tâhâ /122
[22] Araf /22
[23] Araf /27
[24] Kalem /34, Âli İmran/133
[25] Araf /22

Kemâ ahrece ebeveykum minel cenneh: "Nasıl ki ananızı, babanızı cennetten çıkardıysa (sizi de cennetten çıkarmasın)."

Şeytanın bizi cennetten çıkarmasını nasıl anlamamız gerekir?

Cennetlik insanı anlatırken ne diyoruz; "gönlü cennet olmuş insan cennete layıktır. Gönlü cehennem olanlar da cehenneme layıktır." Eğer birinin gönlü cennet olmaktan çıkarsa o da cennetten çıkmış olur.

İnnehu yerâkum huve ve kabîluhu min haysu lâ terevnehum innâ cealnâş şeyâtîne evliyâe lillezîne lâ yu'minûn:[26] "Şeytan ve onun kabilesi sizin göremeyeceğiniz yerden sizi görür. Şeytan, iman etmeyenlerin dostudur."

Ve immâ yenzeganneke mineş şeytâni nezgun: "Eğer şeytan sana bir vesvese verirse." Herhangi bir şekilde seni yanlışa sevk edip dürterse. **Festeiz billâh:** "Hemen Allah'a sığın." Yani "euzubillahimineşşeytanirracim bismillahirrahmanirrahim" de. Sadece bunu söylemen yetmez, bir de; "ya rabbi! Beni koru, muhafaza et" demen gerekir. **İnnehu semîun alîm:**[27] "Muhakkak ki Allah her şeyi işiten, her şeyi bilendir." Yani senin sığınmanı kabul eder ve seni şeytandan korur.

İnnellezînettekav: "O muttaki olan kimseler." Allah'a karşı sorumluluğunu kabul eden; yani Allah'a âbd olmayı, kul olmayı kabul eden kimseler. **İzâ messehum tâifun mineş şeytân:** "Şeytandan onlara bir vesvese geldiğinde." Şeytan onları herhangi bir şekilde başka bir tarafa sevk ettiğinde. **Tezekkerû:** "Onlar hemen düşünürler." "Acaba bu nerden geldi" deyip tefekkür

[26] Araf /27
[27] Araf /200

ederler. **Fe izâhum mubsırûn:**[28] "Onlar hemen basiretle bakarlar." Böylece şeytanın onlara hile yaptığını anlarlar.

Bunu onlara fark ettiren şey onların takvasıdır; yani Allah'a karşı sorumluluğunu bilmeleridir. Takva sahibi aynı zamanda veli demektir. O halde bir kul takva sahibi olsa bile şeytan ona vesvese verip onu dürtmeye devam edebiliyormuş. Onların diğer insanlarla aralarındaki fark ise onların şeytandan bir hile geldiği gibi hemen düşünüp basiretle bakmaları ve şeytanın onlara hile yaptığını anlamalarıdır.

Allah bu defa insan ve cin şeytanlarının halini anlatır. **Ve ihvânuhum yemuddûnehum fîl gayy:** "Onlar kendi kardeşlerini (arkadaşlarını) bir yanlış yaptığında desteklerler." **Summe lâ yuksirûn:**[29] "Sonra onların yakalarını bırakmazlar." Onlara bir kere yanlış yaptırdılar mı artık devamlı onları o yanlışa sürüklemeye çalışırlar.

Hz. Yusuf (a.s.) rüyada Ay'ın, Güneş'in ve on bir yıldızın kendisine secde ettiğini görünce rüyasını Hz. Yakup (a.s.)'a anlatır. **Kâle:** "(Yakup) Dedi ki." **Ya buneyye:** "Ey yavrucuğum!" **Lâ taksus ru'yâke alâ ihvetike:** "Rüyanı kardeşlerine anlatma." **Fe yekîdû leke keydâ:** "Olur ki sana bir tuzak kurarlar." **İnneş şeytâne lil insâni aduvvun mubîn:**[30] "Çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır." Niye Hz. Yusuf'a hile yapıp tuzak kurarlar? -Tabi ki kıskandıkları için tuzak kurarlar. Demek ki kıskançlık şeytandanmış.

Fe izâ kare'tel kur'ân: "Kur'an'ı okuduğun zaman." **Festeız billâhi mineş şeytânir racîm:**[31] "Recmedilmiş (taşlanmış)

[28] Araf /201
[29] Araf /202
[30] Yûsuf /5
[31] Nahl /98

şeytandan Allah'a sığın." Yani "euzubillahimineşşeytanirracim" de; ama sadece dilinle değil gönlünle Allah'a sığın.

Eğer Allah, "Kur'an'ı okurken şeytandan Allah'a sığının" diyorsa bu durumda şeytan, Kur'an okurken veya ayetleri dinlerken de insanı meşgul etmeye çalışıyor demektir. Bu yüzden bizim de Kur'an'ı okumadan veya dinlemeden önce şeytanı kovmamız gerekir; yani dinlerken "bu Kur'an'dır, Allah'ın kelamıdır, rabbim bunu bana söylüyor" deyip dinlememiz gerekir. Kur'an'ı okumaya veya dinlemeye başlarken Allah'a sığınmazsak şeytan araya girer ve bize bin bir türlü vesvese verip; "niye şu şöyle oldu, niye bu böyle oldu" der ve bize bin türlü şeyi hatırlatarak bizi oyalar. Şeytanın, ayetleri okuduğumuzda veya dinlediğimizde bizi herhangi bir şeyle meşgul edip oyalaması bizim Allah'a sığınamadığımızı gösterir. Bunu böyle anlamamız gerekir.

İnnel mubezzirîne kânû ihvâneş şeyâtîni ve kâneş şeytânu li rabbihî kefûrâ:[32] "Boş yere, gereksiz yere israf yapanlar (saçıp savuranlar) şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise rabbine karşı nankördür."

Ve kul li ibâdî: "Kullarıma söyle." **Yekûlûlletî hiye ahsen:** "En güzeli söylesinler." Birbirleriyle en güzel şekilde konuşsunlar. **İnneş şeytâne yenzegu beynehum:** "Çünkü şeytan onların aralarını bozmak için pusuda bekler." Eğer birbirleriyle en güzel şekilde konuşmazlarsa şeytan onların arasını bozar. **İnneş şeytâne kâne lil insâni aduvven mubînâ:**[33] "Muhakkak ki şeytan, insanın apaçık düşmanıdır." Allah birbirimizle en güzel şekilde konuşmamızı, en güzel sözü söylememizi istiyor; çünkü böyle yapmazsak şeytan aramızı bozar.

[32] İsra /27
[33] İsra /53

Allah, iblise söylüyor. **İnne ibâdî leyse leke aleyhim sultân:** "Senin, kullarım üzerinde hiçbir hâkimiyetin olamaz (yoktur)." **Ve kefâ bi rabbike vekîlâ:**[34] "Vekil olarak rabbin yeter." İnsan, Allah'a güvenmelidir. Şeytanın insan üzerinde, Allah'ın kulları üzerinde bir hâkimiyeti yoktur. Şeytanın yaptığı şey sadece vesvese vermek ve davet etmektir. Bu yüzden ona başka bir güç vermek doğru değildir, yanlıştır.

Hz. İbrahim (a.s.) babasına söylüyor; **Yâ ebeti lâ ta'budiş şeytân, inneş şeytâne kâne lir rahmâni asıyyâ:**[35] "Babacığım! Şeytana âbd olma; çünkü şeytan, Rahman'a (rahman olan Allah'a) asi olmuştur." Eğer sen şeytana âbd olursan senin dostun, velin ancak şeytan olur.

Ve minen nâsi men yucâdilu fîllâhi bi gayri ilm: "İnsanlardan öylesi var ki ilmi olmadığı halde Allah hakkında mücadele eder (konuşur)." **Ve yettebiu kulle şeytânin merîd:**[36] "Her inatçı şeytana tabi olur." Onlar ilimleri olmadığı halde Allah hakkında konuşurlar, böyle yaparak şeytana tabi olmuşlardır.

İlimlerinin olmaması demek ne demektir?

Birinin, Allah'ı kendisini tanıttığı gibi El Esmau'l Husna'sından tanıyıp anlatması Allah'ın anlattığıdır. Bunun dışında biri; "bence Allah böyle istemiş, böyle emretmiş, bence böyle yaparsam Allah sever" der ve Allah'ı bu şekilde anlatırsa Allah hakkında bilmediği halde konuşmuş olur. Allah, böylelerinin inatçı şeytana tabi olduğunu söyler.

Kutibe aleyhi ennehu men tevellâhu: "Onun için Allah (şöyle hükmetmiş) şöyle yazmıştır; kim şeytana dönerse (onu dost edinirse)." **Fe ennehu yudilluhu:** "Muhakkak ki (şeytan) onu

[34] İsra /65
[35] Meryem /44
[36] Hacc /3

saptırır, delalete düşürür." **Ve yehdîhi ilâ azâbis saîr:**[37] "Onu alevli ateşe götürür." Ona alevli ateşin yolunu gösterip onu cehenneme götürür.

Yâ eyyuhellezîne âmenû: "Ey iman edenler (iman ettiğini iddia edenler)!" **Lâ tettebiû hutuvâtiş şeytân:** "Şeytanın adımlarına tabi olmayın." Şeytanı adım adım takip etmeyin. **Ve men yettebi' hutuvâtiş şeytân:** "Kim şeytanın adımlarına tabi olursa." Şeytana tabi olursa. **Fe innehu ye'muru bil fahşâi vel munker:** "Muhakkak ki şeytan ona fehşayı (fuhşu, aşırılığı) ve münkeri (kötülüğü) emreder." **Ve lev lâ fadlullâhi aleykum ve rahmetuh:** "Eğer Allah'ın rahmeti ve fazlı sizin üzerinize olmasaydı." **Mâ zekâ minkum min ehadin ebeda:** "Sizden hiç kimse ebediyen temize çıkamazdı."

Demek ki herkes mutlaka şeytana uymuştur, hiç kimse "ben şeytana uymadım" diyemez. Herkes ona uymuştur; ama Allah, kullarına rahmetiyle, fazlıyla muamele eder. Yani kulunun şerefini, faziletini kırmaz, indirmez. Aksine yanlışını gizler ve onu temize çıkarır. Kul af ve mağfiret dileyince Allah da onu affedip mağfiret eder; yani ona hiç yanlışa düşmemiş gibi muamele eder.

Ve lâkinnallâhe yuzekkî men yeşâu: "Ama Allah dilediklerini, dileyenleri temize çıkarır." Kimi temize çıkarır? - İstiğfar edeni, Allah'ın rahmetini isteyeni, mağfireti dileyeni temize çıkarır. Yoksa günah işledikten, yanlış yaptıktan sonra yoluna devam edip tövbe ve istiğfar etmeyenleri temize çıkarmaz. Kim temizlenmek isterse, temize çıkmak isterse Allah onu temize çıkarır. **Vallâhu semî'un alîm:**[38] "Muhakkak ki Allah her şeyi işiten ve her şeyi bilendir."

[37] Hacc /4
[38] Nûr /21

Kıyamet günü kaybedenler diyecekler ki; **Lekad edallenî:** "Gerçek şu ki (şeytan) beni saptırdı." Şeytan beni delalete düşürüp yoldan çıkardı. **Aniz zikri ba'de iz câenî:** "Hem de Allah'ın zikri (Allah'ın Kur'an'ı, kelamı) bana geldikten sonra." Yani Allah'ın kitabı olan Kur'an önümde olmasına rağmen şeytan beni saptırdı. **Ve kâneş şeytânu lil insâni hazûlâ:**[39] "Şeytan, insana yardım etmez ve onu bırakıp gider." Şeytan, insanı saptırdıktan sonra ona yardım etmez, onun işini bitirir, cehenneme yuvarlar sonra da onu bırakıp gider.

Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelallâh: "Onlara Allah'ın size indirdiğine tabi olun denildiği zaman." **Kâlû bel nettebiu mâ vecednâ aleyhi âbâenâ:** "Derler ki: Biz atalarımızı hangi yol üzerinde bulduysak onlara uyarız." Yani Allah'ın ayetlerine, vahyine uyup Allah'ın istediği gibi yapmak yerine büyüklerimizin, atalarımızın yaptığı gibi yaparız. **E ve lev kâneş şeytânu yed'ûhum ilâ azâbis saîr:**[40] "Eğer şeytan onları o alevli ateşin azabına davet etse de mi?" Yani onların atalarının yolu cehennemse yine atalarına mı tabi olacaklar!

İnneş şeytâne lekum aduvvun: "Gerçek şu ki şeytan sizin apaçık düşmanınızdır." **Fettehizûhu aduvvâ:** "Siz de onu düşman edinin." **İnnemâ yed'û hızbehu li yekûnû min ashâbis saîr:**[41] "O kendi taraftarlarını alevli ateşe (cehenneme) çağırır." Bu yüzden onu düşman edinin, dedi Allah.

E lem a'had ileykum yâ benî âdem: "Ey âdemoğulları (ey insanlar)! Ben sizden ahit (söz) almadım mı?" **En lâ ta'budûş**

[39] Furkân /29
[40] Lokmân /21
[41] Fâtır /6

şeytân: "Şeytana âbd olmayın diye" **İnnehu lekum aduvvun mubîn:**[42] "O sizin apaçık düşmanınızdır (dememiş miydim)?"

Ve immâ yenzeganneke mineş şeytâni nezgun festeiz billâh: "Şeytan herhangi bir şekilde (bir yanlış yaptırmak için) seni dürterse hemen Allah'a sığın." **İnnehu semîun alîm:**[43] "Muhakkak ki Allah her şeyi işiten ve her şeyi bilendir." Yani Allah'a sığındığında Allah seni korur.

Ve men ya'şu an zikrir rahmân: "Kim, Rahman'ın zikrinden gözünü kapatırsa." Ona göz yumar, görmezlikten gelirse. **Nukayyıd lehu şeytân:** "Şeytanı ona musallat ederiz." **Fe huve lehu karîn:**[44] "O, onun (şeytanın) arkadaşı olur." O, şeytanın yakını olur, şeytana bağlanmış olur. Kim, Rahman'ın zikrinden yüz çevirip rahman olan rabbini unutursa, rabbinin rahman olduğunu, Allah'ın bütün vahyinin rahmetinden dolayı olduğunu unutursa şeytanı ona bağlarız ve o, şeytanın arkadaşı olur.

Ve lâ yasuddennekumuş şeytân: "Şeytan sizi çevirmesin." **İnnehu lekum aduvvun mubîn:**[45] "O sizin apaçık düşmanınızdır." Şeytan sizi yoldan çevirmesin, Allah yolundan döndürmesin.

İnnellezînerteddû alâ edbârihim min ba'di mâ tebeyyene lehumul huda: "Kendilerine hidayet belli olduktan sonra arkalarını dönüp gidenler." Hakkı, hakikati, hidayeti anladıktan sonra arkalarını dönüp gidenler. **Eş şeytânu sevvele lehum:** "Şeytan onları teşvik etmiştir." Şeytan onları dönmeye ikna etmiştir; yani onlar şeytana uymuştur. Peki, şeytan bunu nasıl becermiştir? **Ve emlâ lehum:**[46] "Onları uzun uzun emeller, hayaller kurmaya (teşvik etmiştir)." Şeytan onlara dünya hayatı

[42] Yâsin /60
[43] Araf /200
[44] Zuhrûf /36
[45] Zuhrûf /62
[46] Muhammed /25

için; "gelecekte şöyle yapacaksın, böyle yapacaksın, senin şimdi hidayetle, yolla, Allah'a gitmekle ne işin var, sonra yaparsın" deyip onlara uzun uzun emeller, hayaller kurdurarak yol göstermiştir.

Hel unebbiukum alâ men tenezzeluş şeyâtîn:[47] "Şeytanların kime ineceğini size haber vereyim mi?" Nasıl ki Allah, melekleri peygamberlere, insanlara, bütün kullarına indiriyorsa, aynı şekilde şeytanlar da iner.

Peki, şeytanlar kimlere iner?

Tenezzelu alâ kulli effâkin esîm:[48] "Onlar her yalancı günahkârın (her iftiracının, her dedikoducunun) üzerine inerler." Melekler nasıl ki mü'minlere iniyorsa onlar da iftiracı, yalancı, hileci olanların üzerine iner. İftira atanlar, yalan söyleyenler, dedikodu yapanlar, bozgunculuk yapanlar şeytanın onlara inmesine göre bunu yaparlar.

Allah cehennemdeki Zakkum ağacının meyvelerini anlatır. **Tal'uhâ ke ennehu ruûsuş şeyâtîn:**[49] "Sanki onların tomurcukları şeytanların başları gibidir."

Allah zakkum ağacının meyvelerini başka ayetlerde anlatırken; **"(onun meyveleri) dikenlidir, yiyenin boğazına takılır, onu yutamaz. Bağırsağa inince de bağırsakları parçalar"**[50] buyurur. Allah, cehennemdeki zakkum ağacının meyvesini, tomurcuğunu şeytanın başına benzetmiştir. Bunun mutlaka bir hikmeti vardır, peki hikmeti nedir? -Şeytanın kafası da öylesine acı, öylesine zehirlidir ki boğazdan geçmez ve insanın içini, gönlünü parçalar. Cehenneme gidenler şeytanın başına benzeyen

[47] Şuarâ /221
[48] Şuarâ /222
[49] Saffât /65
[50] Muzzemmil /13, Muhammed /15, Ğaşiye /6

meyveyi yerler; çünkü dünyadayken onu yemiştiler, bu onların gıdası olmuştu.

Allah bir de kıyamet yerindeki son anı beyan eder. **Ve kâleş şeytânu lemmâ kudıyel emr:** "Emir verilip iş bitirildiğinde (cennetlikler, cehennemlikler belli olduktan sonra) şeytan diyecek ki." Şeytan bunu cehennemliklere söylüyor. **İnnallâhe veadekum va'del hak:** "Allah size bir vaatte bulundu. Allah'ın va'di haktır." Allah, vahyinde peygamberleriyle neyi buyurmuşsa Allah'ın va'di haktır. **Ve veadtukum:** "Ben de size vaatte bulundum." **Fe ahleftukum:** "Ben va'dimden döndüm." Gördüğünüz gibi va'd ettiğimin tersi oldu. **Ve mâ kâne liye aleykum min sultân:** "Benim sizin üzerinizde bir saltanatım da (bir gücüm, bir kuvvetim) de yoktu."

İllâ en deavtukum: "Sizi sadece davet ettim." **Festecebtum lî:** "Siz de bana hemen icabet ettiniz." Yani Allah'ın davetine icabet etmediniz, benim yalan davetime icabet ettiniz. **Fe lâ telûmûnî:** "Beni levm etmeyin." Beni kınamayın, suçlamayın. **Ve lûmû enfusekum:** "Nefsinizi levm edin." Kendinizi, nefsinizi kınayın; çünkü siz bana uydunuz. Bu yüzden nefsinizi, kendinizi kınayın. **Mâ ene bi musrihikum:** "Ben (bugün) size yardım edemem." **Ve mâ entum bi musrıhıyy:** "Siz de bana yardım edemezsiniz." **İnnî kefertu bi mâ eşrektumûni min kabl:** "Bundan önce ben sizin beni (Allah'a) şirk koşmanızı da reddetmiştim (bunu kabul etmemiştim)."

Şeytanın böyle söylemesinin sebebi nedir?

Şeytana uyanların, ona âbd olmalarıdır. Şeytan; "ben sizin kulluğunuzu kabul etmiyorum, daha önce de bunu reddetmiştim. Ben ilahlık iddiasında bulunmadım. Eğer bana âbd olduysanız kendinizi kınayın" diyor. Yani senin kulluğunu şeytan bile kabul etmiyor. Evet, şeytan cehennemliklere; "ben bile sizin

kulluğunuzu kabul etmiyorum" der. **İnnaz zâlimîne lehum azâbun elîm:**[51] "Muhakkak ki zalimler için elim (iç yakan) bir azap vardır." Şeytana uyanlar için elim bir azap vardır.

Allah bir de Kur'an'ı Kerim'deki son sure olan Nas Suresi'nde kendisine sığınmamızı emreder. **Kul eûzu bi rabbin nâs:** "De ki: İnsanların rabbine sığınırım." **Melikin nâs:** "İnsanların melikine (malikine, sahibine, insanları idare eden rabbe sığınırım)." **İlâhin nâs:** "İnsanların ilahına (sığınırım)." İnsanları seven, onların ilahına sığınırım. Neyden sığınırım? **Min şerril vesvâsil hannâs:** "O vesvese veren vesvesecinin şerrinden." Vesvese veren şeytanın şerrinden insanların rabbine, melikine, ilahına sığınırım. **Ellezî yuvesvisu fî sudûrin nâs:** "O, insanların göğsüne vesvese verir." **Minel cinneti ven nâs:**[52] "(Bu şeytanlar, bu vesvese verenler) Hem cinlerden hem de insanlardandır."

Demek ki cinlerden ve insanlardan olan şeytanlar vesvese veriyormuş. Allah her ikisinden de insanların rabbine, melikine, ilahına sığınmamızı söyledi. Bize düşen böyle yapmaktır. Hep beraber şeytandan, şeytanın şerrinden, onun verdiği vesveseden, ona tabi olmaktan, uymaktan, ona âbd olmaktan rabbimize, melikimize, ilahımıza sığınmamız lazım.

Allah ilk andan son ana kadar Hz. Âdem (a.s.)'dan itibaren onunla beraber şeytanı anlatır. Şeytanın düşmanlığını kesinlikle unutmamalıyız, bu çok önemli bir meseledir. Eğer bir düşman sürekli bizimle beraberse, onu görmediğimiz yerden bizi görüyorsa ve sürekli ayağımızı kaydırmaya çalışıyorsa o halde ona karşı dikkatli olmamız gerekir.

Onu göremeyeceğimize göre ona uymamak için ne yapacağız, bunun bir çaresi yok mudur? -Elbette ki vardır; çaresi

[51] İbrâhîm /22
[52] Nâs Suresi

aklımızı kullanmaktır. Şeytana karşı aklımızı kullanmazsak onu göremeyiz, dolayısıyla hilesini, tuzağını anlayamayız. Bu yüzden ısrarla aklımızı sonuna kadar kullanmamız gerektiğini söylüyoruz.

Allah Hz. Âdem (a.s.) ile Havva annemizin yasak meyveyi yemeleriyle ilgili **"onlar unuttu"**[53] buyurmuştu. Unutmasaydılar şeytanın tuzağına düşmezdiler. Biz de rabbimizin emrini unutmazsak şeytanın tuzağına düşmeyiz. Bu yüzden her anda "rabbimiz bize ne emrediyor" deyip rabbimizin emrini unutmamamız gerekir. Öyle ki doğru yapabilelim, Allah'a göre güzel yapabilelim. Unutursak yanlışa, tuzağa düşeriz sonra o tuzaktan çıkarken zorlanırız.

Evet, mezara kadar, hatta kıyamet yerine kadar bizimle beraber olan bir düşmanımız vardır. Herkesle beraber bir şeytan; yani en azgınından bir düşman vardır. Bu şeytan bizi Allah yolundan, hayır yapmaktan, güzellik yapmaktan, ibadet yapmaktan alıkoyar. İnsana yanlış yaptırmak için bütün hilelerini yapar. Bunu yaparken de hilesini süslü gösterip bizi oyalar. Bize Allah'ı unutturmak için elinden geleni yapar. Bizi ibadetimizden men etmek için, uzaklaştırmak için bütün tuzaklarını kurar. Bu da yetmez, bir de insanlardan kendi hizmetçileri olan insanları kullanır. İnsan her anda böyle bir düşmanla karşı karşıyadır, şeytanın bir anı bile kesinlikle boş değildir. Hem de insanın kendisini göremediği yerden onu görür, bütün zaaflarını ve onu nerden tuzağa düşürebileceğini bilir.

İnsanın, onu ebediyen cehenneme sürüklemek için pusuda duran, zayıf anını her anda yakalamak isteyen sinsi, hain, hem de gerektiğinde gözyaşı akıtarak; "ben senin dostunum" diyen bir düşmanı vardır. İblis, Hz. Âdem (a.s.)'ı cennetten çıkarırken; "and olsun ki ben senin iyiliğin için söylüyorum" deyip ağlamıştı. Bu,

[53] Tâhâ /115

şeytanın en büyük hilesidir. Aynı şekilde şeytanın kullandığı kişiler de böyle söylerler. Gerektiğinde oturup; "senin için söylüyorum, seni düşünüyorum, seni sevdiğim için böyle yapıyorum" derler ve ağlayarak kulu Allah'tan ayırır, Allah'tan, Allah yolundan uzaklaştırırlar. Yalnız, şeytanın tuzağına düşüp böyle söyleyenler genel itibariyle bu sözlerinde samimidirler, şeytana uyduklarının, onun işini yaptıklarının farkında değildirler. Bunu insana özellikle en yakınları yapar. Şeytanın "ben senin iyiliğin için söylüyorum" hilesinden böyle söyleyenleri kullandığını anlamamız gerekir.

Allah tekrar tekrar; "o sizin apaçık düşmanınızdır. Ona uymayın, tabi olmayın, yolunda yürümeyin, ona âbd olmayın" diyorsa o halde bu çok önemli bir mesele demektir. Belki en büyük sorunlarımızdan bir tanesi de düşmanımızı unutmuş olmamızdır. Gönlümüz cennete dönebilir ama bu yetmez; çünkü şeytan bizi bu cennetten çıkarabilir. Allah, ayetleriyle bizi önceden uyarıyor.

Allah bu uyarıyı bize bire bir şu anda yapar. Kıyamete kadar da bütün insanlara bunu bir anda söyler. **"Dikkat edin! Şeytan, babanıza yaptığını size de yapmasın. Üzerinizdeki o takva elbisesini soymasın"**[54] yani "Allah'a karşı sorumluluğunuzu unutturmasın" deyip kullarını uyarır. Şeytan, sorumluluğumuzu unutturursa bize elbisemizi soydurur; yani bizi rezil, rüsva eder. Bu yüzden kazanmakla iş bitmez, bir de kazandığımızı şeytandan korumamız gerekir.

Yoksa "namazı böyle kılmamız, orucu böyle tutmamız lazım" demekle iş bitmez. Bunu zaten herkes biliyor. Açığımızın, eksiğimizin, yanlışımızın nerde olduğunu öğrenmemiz gerekir. Sadece öğrenmek de yetmez, Allah; "kulum şuna dikkat et" deyip vahyetmişse onu anlamak, ona dikkat etmek, mutlaka iman etmek gerekir. Bu, hayatımızın en önemli meselesidir.

[54] Araf /26- 27

"Kazandım" deyip kurtulamayız; çünkü şeytan, ayağımızı kaydırabilir.

Allah bize Hz. Âdem (a.s.) ile iblisin kıssasını anlatırken başlangıç itibariyle örnek verip "düşmanınızı mutlaka tanıyın" der. Buna net olarak iman etmek ve bunu böyle anlamak gerekir.

Bizim dostumuz Allah'tır. Eğer, Allah'ın dostluğunu bırakırsak şeytana dost oluruz; çünkü şeytan, hayatımızın her anında bizimle uğraşıp bizi ters tarafa çekmeye, davet etmeye çalışır. Bunu Allah söylüyor. Bu yüzden mü'minin, şeytana karşı uyanık olması, ondan Allah'a sığınması ve herhangi bir konuda şeytan onu dürttüğünde, ona vesvese verdiğinde hemen kendine gelerek "niye böyle oldu" deyip düşünmesi, dolayısıyla vesvesenin şeytandan olduğunu anlayıp Allah'a sığınması gerekir.

Allah Kıyamet gününde kaybedenleri anlatırken; **"arkadaşı ona öyle söyledi"**[55] buyurur. Dikkat edilirse Allah şeytan için artık düşmanı demedi, arkadaşı dedi; çünkü şeytana uyanlar onunla arkadaş olmuştur. Şeytanlar da kıyamet yerinde durur. Her bir şeytan kendini orada savunur. Allah da onlar için; **"(şeytanlarını onlara bağlayın) ikisini beraber cehenneme atın"**[56] buyurur; yani kaybedenler cehennemde de yine şeytanlarıyla beraberdir.

Nasıl ki dünyadayken peygamberlerle, velilerle, mü'minlerle beraber olanlar cennette de onlarla beraber oluyorsa aynı şekilde dünya hayatını yaşarken şeytanlarla beraber olanlar da cehennemde onlarla beraber olur. Allah sevenleri birbirinden ayırmaz. Bu yüzden Allah "onu arkadaşına bağlayıp cehenneme atın" buyurur.

[55] Kaf /27
[56] Kaf /26

Evet, şeytan hile yapabilir. Bize düşen ona karşı silahımızı kullanmaktır. Silahımız; düşünmektir, tefekkür etmektir, anlamaktır; yani aklımızı kullanmaktır. Şeytanın hile yaptığını baş gözümüzle göremiyorsak o halde aklımızla anlamamız, anlamaya çalışmamız gerekir.

Hangi ülkede, hangi şehirde, hangi ailede sorun, sıkıntı varsa bilsin ki bu sıkıntılar şeytandandır. Nerede selametin ve kardeşliğin yerine tartışma ve kavga varsa orada şeytan vardır. Baktığımızda şeytanın her tarafta, her yerde cirit attığını, bütün memleketleri kan gölüne çevirdiğini görürüz; yani şeytanın, parmağını sokmadığı yer yoktur.

Böyle yaparak şeytan ne yapmaya çalışır?

Eşlerin, anne, baba ile evladın, komşuların, iş yerindeki arkadaşların, bir de ırkını, mezhebini, meşrebini, tarikatını bahane ederek insanların arasını bozmaya çalışır. "Yeter ki insanların arası bozulsun, yeter ki birbirlerine düşman olsunlar, birbirlerini sevmesinler, insan olmasınlar; yani barış olmasın, kavga olsun, gürültü olsun. İnsanlar Allah'la, kullukla, Allah'ın zikriyle meşgul olmasın da neyle meşgul olursa olsun" deyip bütün imkânlarını kullanır; çünkü insanı başka şeylerle meşgul ederse onu Allah'tan, ibadetten uzaklaştıracağını bilir. Şeytan onu meşgul ettiğinden dolayı o da artık "Allah" diyemez; çünkü meşguliyetleri vardır!

Peki, şeytanı def etmek için ne yapmak gerekir?

Bunun iki yolu vardır. Birincisi aklı Allah'ın vahyine göre kullanmaktır; yani herkesin bu sorunların şeytanın hilesi olduğunu görmesi gerekir. Her şeyin bir çözümü vardır. Şeytanın hilesine aldanmamanın çözümü de Allah'ın vahyidir. Allah, vahyinde ne yapmamız, nasıl düşünmemiz, nasıl konuşmamız, birbirimize nasıl

bakmamız, nasıl muamele etmemiz gerektiğini apaçık beyan etmiştir.

Mesela Allah ayet-i kerimede **"en güzel söz neyse onu söyle"** buyurur. Birbirinizle konuşurken sözün en güzelini söyleyin. Allah ayetin devamında neden böyle konuşmamız gerektiğini beyan eder; **"çünkü şeytan apaçık düşmanınızdır ve aranızı bozmak ister."**[57] Yani en güzel şekilde konuşmazsanız sonra aranız bozulur. Bakın, Allah nasıl konuşmamız gerektiğini söyledi. Demek ki birbirimizle en güzel şekilde konuşmazsak şeytana uymuş oluruz.

Allah'ın vahyine tabi olduğumuzda şeytanın vereceği vesveseyi hemen anlarız; çünkü Allah ayet-i kerimede **"senin ihlâslı kullarım üzerinde hiçbir etkin olmaz"**[58] buyurdu. Allah'a karşı samimi olan, ihlâslı olan bir kula şeytan bir şey yapamaz, vesvese veremez. O, şeytandan gelen vesveseyi hemen anlar, kendisine gelen bir sözün vesvese olup olmadığı o kul için bellidir; çünkü Allah'a karşı samimi olduğu için Allah'ın kendisinden ne istediğini bilir. Bildiği için de şeytan ona hile yapamaz. Bu, şeytanı def etmenin birinci yoludur.

Şeytanı def etmenin ikinci yolu da; şeytanı bilen, tanıyan, tabiri caizse şeytanı gören biriyle beraber olmaktır. O senin onu görmediğin yerden seni görüp sana hile yapıyorsa o halde sana o şeytanı gören biri gerekir. Öyle ki o şeytana karşı sana yardım edebilsin. Bunun karşılığında senin yapman gereken şey de ona uymaktır. Eğer o; "bu şeytandandır" derse onu hemen öyle kabul etmen, öyle anlaman, öyle bilmen gerekir, yoksa istediğin kadar onunla beraber olduğunu söyle eğer onu dinlemezsen şeytanın hilesinden asla kurtulamazsın.

[57] İsra /53
[58] İsra /65

Evet, hep beraber düşmanımızın kim olduğunu öğrenmeye çalıştık. İnşallah bu sohbetten sonra tek düşmanımızın şeytan olduğunu anlar ona uymaz, tabi olmaz ve hilelerinin farkına varırız. Böylelikle kardeşlerimizle aramız açılmaz, aksine hep birlikte mü'min kardeşliğini yaşar, cennete, rabbimize doğru koşarız.

Allah hepimizi şeytanın şerrinden muhafaza eylesin. Bizi şeytana uyanlardan, şeytanın adımlarına tabi olanlardan, şeytana âbd olanlardan eylemesin. Allah bizi ihlâslı kullarından eylesin. Şeytanın şerrinden korunmuş olan muhlislerden eylesin. Allah bizi bütünüyle kendisine âbd olan, vahyine, resulüne tabi olan kullarından eylesin. Allah bizi şeytanın şerrinden muhafaza eylesin. Şeytanın şerrini görenlerden, anlayanlardan, hilesini fark edenlerden eylesin. Allah bizi düşmanını unutmayanlardan eylesin. Gerçek düşmanın şeytan olduğunu, iblis olduğunu, her anda insanla beraber olup insanı cehenneme sürüklemeye çalıştığını unutmayanlardan eylesin. Allah bizi her anda ona karşı uyanık olanlardan eylesin ve şeytanın şerrinden muhafaza eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

İŞTE BENİM YOLUM

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah ayet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e hitaben; **"de ki: İşte benim yolum (benim yolum budur, böyledir). Görmek üzere Allah'a davet ediyorum. Ben ve bana tabi olanlar böyleyiz. Allah subhandır ve ben müşriklerden değilim, de"**[1] buyurmuştur. Bu sohbette görmek üzere Allah'a davet edeceğiz inşallah.

Kardeşlerimizin hangi yolu gittiğimizi, yolumuzun ne olduğunu anlamaları gerekir. Onlara; "yolunuz hangi yoldur" diye sorulduğunda hangi yolda yürüdüklerini, hangi yola davet ettiklerini bu sohbetimizle bilecekler, anlayacaklar inşallah.

Hepimiz tasavvuf ve tarikat hakkında en azından genel olarak bir bilgiye sahibiz. Tasavvuf, ihsan yolu demektir; yani Allah'ı görüyormuşçasına ona âbd olma yoludur. Aynı zamanda ihlâs yoludur; yani Allah'a halis olarak kul olma, âbd olma yoludur. Hangi yol olursa olsun o yol haksa kaynağı mutlaka Kur'an'dır.

Bütün tarikatların ve meşreplerin kaynağı Kur'an'dır, hepsi yollarını Kur'an'dan çıkarıp ona göre yürümüşlerdir. Geçmişteki tarikat pirlerinin hepsi yürüdükleri yolu Kur'an'dan çıkarmıştır. Onlar "bu yol benim yolumdur" dememiş sonra gelenler yolu onlara izafe edip "falancanın yolu" demişlerdir.

Bize göre yolların o yolun pirlerinin adıyla anılması doğru değildir; çünkü yol, Allah'ın yoludur. Başkasının yolu gibi tabir edilince sanki Kur'an'da yokmuş, Allah öyle emretmemiş, resulü

[1] Yûsuf /108

öyle yapmamış da sonra gelenler kendine göre bir yol çizmişler gibi anlaşılır. Bu yüzden bu tür adlandırmalar yanlıştır.

Mesela tarikatlar arasında Kadiriler ve Nakşîler vardır. Kadiriler sesli, Nakşîler ise sessiz zikir yapar. Kadiriler aşk, muhabbet yolunu benimser, Nakşîler ise haşyet yolunu tercih eder. Sonuçta iki yol da Allah'ın emridir ve bu yolun pirlerinin kendine göre gittiği yoldur.

Bir de vahdet-i vücut, vahdet-i şuhud meselesi vardır. Vahdet-i şuhudu benimseyenler; "bütün varlıkta Allah'ın tecellisini müşahede etmek gerekir" derler. Vahdet-i vücudu benimseyenler ise kendilerini de Allah'ın tecellisine, müşahedesine müdâhil ederler. Bunları geniş bir şekilde anlatmayacağım, kardeşlerimiz tarikat ve tasavvuf hakkında kısa bir bilgiye sahip olsunlar ki bizimle beraber yürürken nasıl bir yolda gittiklerini bilsinler diye bunları anlatıyorum.

Bununla beraber her velinin mutlaka bir meşrebi; yani kendi gönül âleminde gittiği bir yol vardır. Hiç kimse için bir velinin gittiği yol genel olamaz, böyle bir şey mümkün değildir. Bununla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*her gönülden Allah'a bir yol gider"* buyurmuştur. Bu durumda herkesin bu yolculuğu kendi gönlünden yapması gerekir. Hiç kimse kimsenin yolundan yürüyemez, böyle bir şey mümkün değildir. Eğer yürüyorsa onunla aynı demektir. Oysaki Allah, insanları yaratırken kopya çekmemiştir. Tüm insanlar özel olarak yaratıldığı, fıtratları özel olduğu gibi yolları da ayrıdır, özeldir; yani herkes Allah'a giderken kendi gönlünden özel bir yol takip eder.

Mürşid-i kâmil de kendisiyle beraber olanların yolunu bildiği için onları gidecekleri yoldan Allah'ın vahyiyle taşıyıp götürür. Kendisine tabi olanlara onların gönlünden manevi bir yolculuk yaptırıp onları Allah'a vasıl eder. Bu yolculuğu yaptırırken

de bunu Allah'ın vahyiyle, emriyle, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sünnetiyle yapar.

Hiç kimseye ait bir yol yoktur. Yol, Allah'ın ve resulünün yoludur. Eğer yol, Allah'a gidiyorsa bu böyledir. Şimdiye kadar Allah'a vasıl olanlar vahiy ve sünnet yolundan; yani canlı Kur'an'ın yolundan vasıl olmuştur. Kimse kafasına göre bir yol üretmemiştir. Herkes kendi meşrebine, gönül âlemine, gönül yoluna göre yolu yürümüştür. Daha sonra gelenler de onları takip etmeye çalışmıştır; ama bu takip bize göre doğru bir şey değildir.

Herkesin Allah'a kendi gönlünden gitmesi, dayanağının Allah'ın vahyi ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sünneti olması gerekir. Allah'a vuslat yolunda yürüyen bir kulun yolu giderken; "ben şeyhime, mürşidime, hocama uyuyorum" dememesi, aksine "Kur'an'a, Allah'ın vahyine uyuyorum" deyip yolu böyle yürümesi gerekir. Yoksa şeytan, yolda ona; "ya bu yol doğru değilse, ya ötekinin yolu daha doğruysa! Falancalar böyle yapıyordu, belki böyle daha kolaydı" dedirterek bin bir türlü vesvese verir. Kul, Allah'a vuslat yolunda yürürken yolun bir yerinde şeytan bunu ona söyler ve söyletir.

Allah ayet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; **"de ki: İşte benim yolum budur, görmek üzere Allah'a davet ediyorum. Ben ve bana tabi olanlar böyleyiz**" buyurur. Ona tabi olanlar onun yolunda yürüyenlerdir, onun varisleridir; yani Mürşid-i kâmillerdir. Onun yolunda yürümek isteyenler de Mürşid-i kâmillere tabi olur. Böylelikle yol onların da yolu olmuş olur; yani bu yolda gittikleri için yol onların da yoludur. Yoksa yolun onların olması bu yolun sahipleri olduğu, yolu kendilerinin ortaya çıkardığı manasına gelmez; çünkü yol Allah'ın yolu, Allah'ın resulüne öğrettiği yoldur, yolun sahibi olan da Allah'tır.

"Ve Allah subhandır de." Yani yolu akılla anlamaya çalışma, bu yol ancak yürürken anlaşılır, sen de yolu ancak yürürken

anlarsın; çünkü bu ilimle anlaşılan bir şey değildir. Allah subhandır; yani Allah'ın cemalini müşahede etmeyi baş gözüyle görmek olarak anlamaya çalışırsan "Allah subhandır, bundan münezzehtir" dememiş olur ve Allah'ı kendi seviyende görmüş olursun. Allah da "böyle anlama, Allah subhandır" buyurmuştur.

"Ve ben müşriklerden değilim de."[2] Bu tam bir tevhit, tam bir "lâ ilâhe illallah" deyiştir; yani bu yol tevhit yoludur. O halde tasavvuf yolu, ihsan yolu, tarikat yolu; tevhit yolu demek, bütün şirklerden kurtulmak demektir. İşte bu yol bizim yolumuzdur.

Bu durumda bize uyan kardeşlerimize; "hangi yoldasınız, hangi tarikatta, hangi tasavvuftasınız" diye sorulsa söylemeleri gereken şey; "bizim yolumuz Allah'ın resulüne vahyettiği yoldur; yani Muhammedi yoldur. Kitabımız herhangi bir velinin kitabı değil Allah'ın kitabıdır. Bizim için örnek de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir" olmalıdır.

Bu her bir mü'min için böyledir. Bu yüzden mürşidin arada durması doğru değildir. Mürşid önde yürür; ama araya girmez. Böyle anlaşılmazsa dervişler boş yere kendini oyalar ve kendini kandırır.

Allah her birimizi kendisine vasıl olmaya davet etmiştir. Yoksa "gittik falan mürşide tabi olduk. O bize yardım eder, şefaat eder" demek yanlıştır. Hatta bunun adına "şirk" denir. Allah senin için başkasından şefaat ummanı değil Hz. İnsan olmanı ister.

Mürşid-i kâmil; Allah'a kâmil manada âbd olan kul demektir. Mürşid-i kâmil ile beraber Allah'a âbd olmayı öğrenirsin. O, âbd olma yolunda sana yardım edip seni Allah'a taşır. Bu vazifeyi, yetkiyi ona Allah vermişse o halde o bunu Allah'ın emrettiği gibi yapar, Allah'ın vahyine uyar.

[2] İsra /43

Hayali bir yolda yürümüyoruz, aksine Allah'ın vahyettiği yolda, Allah'ın yolunda yürüyoruz; çünkü yol, birilerinin yolu değil Allah'ın yoludur, Allah'a giden yoldur. Yol, Allah'ın yoluysa Allah'a gider.

Şimdiye kadar Allah'a vasıl olan veliler, Mürşid-i kâmiller Allah'ın yoluna uymuştur. Mürşid-i kâmillere tabi olanların da önce yolu anlamaları gerekir; çünkü anlamadan olmaz. Biri bu yolu anlamadan giderse şeytan onun ayağına çelmeyi takıp onu çukura yuvarlar; çünkü anlamadan gidilen yol kişiyi Allah'a vasıl etmez.

Bir de bir yol ki vahiy yolu değilse, o yolu Allah çizmemiş, göstermemişse o yola mutlaka bir nehrin akarken çerle çöple dolması gibi farklı fikirler, düşünceler karışır. Bu fikirlerin içinde doğru da yanlış da vardır ve bu yolda yürürken doğru ile yanlışı ayırt edemeyebiliriz sonra doğruyu alalım derken yanlışı alırız ve bu bize zarar verir. Böylelikle hiç farkında olmadan ahiretimizi kaybederiz. Bu yüzden yanlışa düşmememiz için yolu Allah'tan, vahyinden öğrenmemiz gerekir. İnşallah bu sohbetimizde bunu anlatacağız.

Allah ayet-i kerimede **"Allah'ı unutup Allah'ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın"**[3] buyurur. Allah bu ayette kendisini unutmamızı men etmiş "beni unutmayın, beni unutursanız ben de size kim olduğunuzu, nereye gideceğinizi, ne yapacağınızı, ne yapmanız gerektiğini unuttururum" buyurmuştur.

Demek ki Allah'ı unutanlar kendini de unutmuştur. Peki, Allah'ı unutmamak için ne yapmak gerekir?

Allah ayet-i kerimede buyurur; **"de ki: İşte benim yolum. Basiret üzere, görmek üzere sizi Allah'a davet ediyorum.**

[3] Haşr /19

Ben ve bana tabi olanlar böyleyiz." Eğer resulüme tabi olacaksan bu böyledir. **"Ve Allah subhandır."** Yani "Allah'ı aklına göre anlamaya çalışma."

Allah'ın zatı hakkında tefekkür edilmez. Allah kendini esmasıyla tanıtmıştır, senin de Allah'ı esmasıyla bilmen gerekir. Esma perdesini aralarsan Allah'ın zati müşahedesini hak edersin. Allah ayetin sonunda; **"ve ben müşriklerden değilim de"**[4] buyurmuştur. Yani Allah'ı unuttuğunda, hatta görmediğinde, huzurunda olduğunu tatmadığında şirke düşersin. Bu durumda az veya çok, hepimiz küçük veya büyük şirke düşüyoruz demektir.

Peki, şirke düşmemek için Allah'ın huzurunda nasıl durmamız; yani rabbimizi nasıl tefekkür etmemiz gerekir?

Kul, rabbini tefekkür edince "beni yaratan rabbim" deyip tefekkür etmelidir. Peki, Allah kendini nasıl tanıtmıştır? -Allah ayet-i kerimelerde; **"Allah her şeyi yaratandır"**[5] **"Allah her şeye kâdirdir, her şeye gücü yetendir."**[6] **"Allah her şeyi görendir, herkesi, her şeyi işitendir."**[7] **"Allah her şeye şahittir."**[8] **"Allah her şeyi ilmiyle ihata edendir."**[9] **"Ne yana dönersen dön Allah'ın vechi oradadır."**[10] **"Nerde olursanız olun o Allah sizinle beraberdir."**[11] **"Allah size şah damarınızdan daha yakındır."**[12] **"Allah, insanları ihata etmiştir, çepeçevre kuşatmıştır."**[13] **"Allah dilemeden siz dileyemezsiniz"**[14] buyurmuştur. Öyleyse "beni

[4] Yûsuf /108
[5] Zumer /62
[6] Mâide /40, Âli İmran/189, Bakara /148
[7] Lokmân /28
[8] Burûc /9
[9] Fussilet /54, Talak /12
[10] Bakara /115
[11] Hadîd /4
[12] Kaf /16
[13] İsra /60
[14] İnsan /30

yaratan rabbim" deyip rabbimizi tefekkür ettiğimizde ayetlerde Allah'ın kendini tanıttığı gibi tefekkür etmemiz gerekir.

Allah'ın, kuluna nasıl yakın olduğunu, kulun, Allah'ın yakınlığını düşünürken nasıl düşünmesi, nasıl tefekkür etmesi gerektiğini anlamamız için bütün bu ayetlere bu şekilde iman etmemiz gerekir. İman etmek sadece anlamak ya da inanmak değildir. Aynı zamanda bunu tatmaktır, yoksa imanı tatmamış oluruz.

Şimdi konumuzla ilgili ayetleri okuyalım. Öyle ki öğrendiklerimizi Allah'ın vahyinden öğrenmiş olalım, bir de öğrendiklerimiz Allah'a göre doğru bilgiler olsun ve rabbimizin bize olan yakınlığını ayetlerle anlamaya, tatmaya çalışalım. Böyle yaparsak; yani doğru bakar, doğru anlar, doğru düşünürsek Allah ile aramızdaki perdeler açılır inşallah.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ve lâ tekûnû kellezîne nesûllâh: "Allah'ı unutanlar gibi olmayın." İnsanlardan bir kısmı Allah'ı unutur; ama siz, Allah'ı unutanlar gibi olmayın, Allah'ı unutmayın, öyle yapmayın. **Fe ensâhum enfusehum:** "(Eğer biri Allah'ı unutursa Allah da) Ona onu unutturur." O, kendini unutmuş olur. **Ulâike humul fâsikûn:**[15] "İşte onlar fasıklardır." Demek ki Allah'ı unutanlar fasıkmış.

Allah'ı unutmamak için her anda onunla beraber olmak, onun yakınlığını tatmak gerekir. Öyle ki her anda bizimle beraber olduğunu, bizi, insanı ihata ettiğini, nerde olursak olalım bizimle beraber olduğunu, bize şah damarımızdan daha yakın olduğunu,

[15] Haşr /19

o dilemeden bizim dileyemeyeceğimizi bilip bütün bu yakınlığa iman edip bunu tatmamız gerekir.

Kul hâzihî sebîlî: "De ki işte benim yolum (benim yolum budur)." **Ed'û ilâllâhi alâ basîratin:** "Ben görmek üzere Allah'a davet ediyorum." **Ene ve menittebeanî:** "Ben ve bana tabi olanlar böyleyiz." **Ve subhânallâh:** "Ve Allah subhandır." **Ve mâ ene minel muşrikîn:**[16] "Ve ben müşriklerden değilim (de)." Eğer böyle olmazsa şirke düşersin ve şirk ehli olursun.

Hem afaktaki, hem enfüsteki, hem de Allah'ın inzal ettiği ayetleri okuyarak şahit olmayı kazanmamız lazım. Peki, bu ayetlerle şahit olmayı nasıl kazanabiliriz?

Bütün varlığa Allah'ın isimlerinin tecellisi olarak bakarsak kazanırız; çünkü bütün varlık, Allah'ın isimlerinin tecellisidir. Neye bakarsak bakalım o, rabbini hamd ile tesbih eder ve Allah'ın emrettiği yerde durur. Mutlaka orada Allah'ın bir ismi tecelli etmiştir. Bu durumda neye bakarsak bakalım, Allah'ın bir ismini müşahede etmiş oluruz. Kendimize baktığımızda ise Allah'ın bütün isimlerini görmemiz ve bunları tatmamız gerekir. Böyle olursa tüm mahlûkatta Allah'ın isimlerini görürüz ve dolayısıyla Allah'ın isimlerine görerek, şahit olarak iman ederiz. **Eşhedu enlâ ilâhe illallah:** "Ben şahit oluyorum ki Allah'tan başka ilah yoktur" demek de zaten budur. Bu durumda şahit olmak için görmemiz; yani bütün varlıkta, insan üzerinde Allah'ın El Esmau'l Husna'sını görüp anlamamız, sevmemiz gerekir.

Evet, bizim yolumuz da bu yoldur. Kardeşlerimiz, Allah'a davet ederken Allah'ın vahyiyle, Allah'ın isimlerini müşahede etmeye, kendine, insana şahit olmaya, bütün mülkün, Allah'a ait olduğunu, her anda her işin Allah tarafından yapıldığını müşahede

[16] Yûsuf /108

etmeye davet etmelidir; ama bunun olabilmesi için önce kendisinin buna şahit olması gerekir.

Allâhullezî halaka seb'a semâvât: "Allah gökleri yedi kat (yedi gök) olarak yaratmıştır." **Ve minel ardı mislehunne:** "Yerde de mislini (yeri de yedi kat olarak yaratmıştır)." **Yetenezzelul emru beynehunne:** "Allah'ın emri onlar arasında (yerle gök arasında) inip çıkar." Emir sürekli olarak yerle gök arasında inip çıkar. Allah, emrini hem gökten melekleriyle indirir hem de tecelli ederek indirir. Aynı şekilde yerde olanlar da yine Allah'ın katına çıkar. Hayır da olsa, şer de olsa, günah da olsa, sevap da olsa her şey hesabın görülmesi için huzura çıkar.

Li ta'lemû ennallâhe alâ kulli şey'in kadîr: "Allah'ın her şeye kadir olduğunu biliyor musun?" Allah soruyor; bilmez misin ki Allah her şeye kadirdir. Her şeyin Allah'ın emrinde ve hükmünde olduğunu bilmen lazım. **Ve ennallâhe kad ehâta bi kulli şey'in ilmâ:**[17] "Allah ilmiyle her şeyi ihata etmiş, çepeçevre kuşatmıştır." Her şey onun hükmünün, ilminin içindedir ve Allah her şeyi ilmiyle ihata etmiştir, o her şeye kadirdir.

Sebbeha lillâhi mâ fîs semâvâti vel ard: "Göklerde ve yerde her ne varsa hepsi rabbini tesbih eder." Hepsi rabbinin emrettiği şekilde hareket edip onun emrettiği yerde durur; yani rabbinin emrine itaat eder. **Ve huvel azîzul hakîm:**[18] "O, aziz ve hakimdir." Bütün güç, kuvvet, kudret, şeref ona aittir.

Her şeyin Allah'ı tesbih etmesi hikmeti gereğidir; yani bunda Allah'ın bir muradı vardır. Her şeyin bir vazifesi vardır. Allah neyi nereye koymuşsa o orada Allah'ın emrinde, hükmünde durur; yani rabbini orada tesbih eder, rabbine orada itaat eder.

[17] Talâk /12
[18] Hadîd /1

Lehu mulkus semâvâti vel ard, yuhyî ve yumît: "Göklerin ve yerin mülkü ona aittir. Dirilten de, öldüren de odur." Göklerin ve yerin mülkiyeti, melikliği Allah'a aittir, mülk de, hüküm de onundur. **Ve huve alâ kulli şey'in kadîr:**[19] "Ve o her şeye kadirdir."

Huvel evvelu vel âhir: "Evvel de ahir de odur." **Vez zâhiru vel bâtın:** "Zahir de batın da odur." Yani görünen de görünmeyen de odur. **Ve huve bi kulli şey'in alîm:**[20] "O, her şeyi her şeyle bilendir." Allah'ın nuru her şeye tecelli etmiştir. Bu yüzden Allah her şeyle her şeyi bilir; yani bildiği bir şeyi dışarıdan değil onunla, hem de onun her zerresiyle bilir. Allah kendi yakınlığını anlatıyor. Allah zahir ve batındır; yani gördüğünüz de görmediğiniz de onun tecellisidir. Gördüğünüz tecelli, görülmeyen tecelliyi perdelemiştir.

Huvellezî halakas semâvâti vel arda fi sitteti eyyâm: "Allah gökleri ve yeri altı günde yarattı." **Summestevâ alâl arş:** "Sonra arşa istiva etti (hükmünü arştan verdi)." Arş; bütün varlığı, bütün kâinatı, bütün galaksileri, bütün gökleri, kursiyi kaplamış durumdadır. Allah, emrini ve hükmünü oradan verip kâinatı idare eder. **Ya'lemu mâ yelicu fîl ard:** "(O) Yere giren (toprağa gömülen) her ne olursa onu bilir." **Ve mâ yahrucu minhâ:** "Oradan (yerden) çıkanı da bilir." Yani Allah; yerden ne yeşereceğini, ne büyüyeceğini, ne çıkacağını, yerin neresinden su, neresinden maden çıkacağını bilir. Kısacası yerden çıkan her şeyi bilir.

Ve mâ yenzilu mines semâi: "Gökten her ne inerse onu bilir." **Ve mâ ya'rucu fîhâ:** "Göğe çıkanı da bilir." **Ve huve meakum eyne mâ kuntum:** "Nerede olursanız olun o sizinle beraberdir." **Vallâhu bi mâ ta'melûne basîr:**[21] "Allah yaptığınız her ameli, her şeyi görür."

[19] Hadîd /2
[20] Hadîd /3
[21] Hadîd /4

Allah'ın yakınlığını anlamak için bu kadar ayet okuduk. Baştan anlamaya çalıştık ki "nerde olursanız olun Allah sizinle beraberdir" ayetini yaşayabilelim. Evet devam ediyoruz.

Lehu mulkus semâvâti vel ard: "Göklerin ve yerin mülkiyeti (melikliği, malikliği) ona aittir." Hiç kimseye ait bir şey yoktur. **Ve ilâllâhi turceul umûr:**[22] "Bütün işler, Allah'a döndürülür." Bütün işler, son emir, hüküm, Allah'a aittir. Sizin dönüşünüz onadır, aynı şekilde amellerinizin dönüşü de onadır. Bununla beraber son emir, son hüküm de yine onundur.

Ve lillâhil meşriku vel magrib: "Doğu da, batı da Allah'ındır." **Fe eynemâ tuvellû:** "Şimdi siz nereye dönerseniz dönün (nereye yönelirseniz yönelin)." **Fe semme vechullâh:** "Allah'ın vechi oradadır." Ne tarafa dönersen dön, nereye dönersen dön, Allah'ın vechiyle, cemaliyle, zatıyla karşı karşıyasın. **İnnallâhe vâsiun alîm:**[23] "Allah'ın ilmi her şeyden geniştir (her şeyi ihata etmiştir)." Allah her şeyi ihata etmiştir.

Ve lekad halaknâl insâne ve na'lemu mâ tuvesvisu bihî nefsu: "And olsun ki insanı biz yarattık ve onun nefsinin ona ne vesveseler verdiğini biliriz." **Ve nahnu akrabu ileyhi min hablil verîd:**[24] "Ve biz ona şah damarından daha yakınız." Şah damarı, can damarı demektir; yani ona onun canından daha yakınız.

Allah, bu hitabı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yapıyor; **Ve iz kulnâ leke inne rabbeke ehâta bin nâs:** "Hani biz sana şöyle vahyetmiştik; rabbin bütün insanları ihata etmiştir." Allah insanı ihata etmiştir; yani kul, Allah'ın ihatası içindedir. **Ve mâ cealnâr ru'yâlletî eraynâke illâ fitneten lin nâs:** "Biz sana o gösterdiğimiz şeyleri insanlar için imtihan kıldık." **Veş şeceratel mel'ûnete fîl kur'ân:** "Kur'an'da o lanet edilen ağacı da (insanlar için imtihan

[22] Hadîd /5
[23] Bakara /115
[24] Kaf /16

kıldık).” **Ve nuhavvifuhum:** “Biz onları tehdit edip korkutuyoruz.” **Fe mâ yezîduhum illâ tugyânen kebîrâ:**[25] “Ancak bu, onların sadece büyük tuğyanlarını arttırıyor.” Yani bu ayetler onların hakkı, hakikati anlamaları yerine sadece azgınlıklarını artıyor.

İnne hâzihî tezkiratun: “Muhakkak ki bu bir öğüttür, bir zikirdir.” Bu Kur’an temizlenme aracıdır, hatırlatmadır, öğüttür. **Fe men şâettehaze ilâ rabbihî sebîlâ:**[26] “Artık kim istiyorsa rabbine varan bir yol tutsun.” Artık kim diliyorsa rabbine varan yolu tutsun, rabbinin yoluna girip ona varmak için yolu yürüsün.

Ve mâ teşâûne illâ en yeşâallâh: “Allah dilemeden siz dileyemezsiniz.” Dileyen, rabbine varan bir yol tutsun ve Allah dilemeden siz dileyemezsiniz; yani senin dilemen de Allah iledir. Kafana göre her şeyi dileyemez, isteyemezsin. Allah dilemene müsaade ederse, dilemeni isterse dileyebilirsin. **İnnallâhe kâne alîmen hakîmâ:**[27] “Muhakkak ki Allah âlim ve hakimdir.” Allah her şeyi bilen, her şeyi bir hikmetle yapandır. Allah’ın bir şeyi seninle dilemesinde mutlaka bir muradı vardır.

Peki, Allah’ın muradı nedir?

Kulun, rabbine varan yolu tutmasıdır. Rabbi onu sürekli olarak kendisine varan yola, kendisine davet eder. Dilemesini buna göre yapar; ama kul ondan sürekli kaçar. Allah günde bin sefer onu davet eder, bin sefer onu kendi yoluna sevk edip yürütür; ama o kaçmaya devam eder ya da sadece üç beş sefer davetine icabet ederek adım atar, yürür; ama geri kalan davetlerin hepsinde icabet etmekten kaçmıştır. Allah’ın kuldaki daimi daveti, dilemesi, onu kendisine davet edişidir. Allah, kuluna rabbine varan yolu tutması için her anda hikmetle muamele eder.

[25] İsra /60
[26] İnsân /29
[27] İnsân /30

Yudhilu men yeşâu fî rahmetih: "Kim, Allah'ın rahmetini dilerse Allah onu rahmetinin içine koyar." Rahmetinin içine dâhil eder. Biri rahmete ermemişse, rabbine varan yolda yürümüyorsa rahmetten kaçmış, rahmeti dilememiş demektir. Kim rahmeti dilemez, rahmetten mahrum kalırsa, rabbine varan yolda yürümezse **Vez zâlimîne eadde lehum azâben elîmâ:**[28] "(Allah) Zalimlere elim, iç yakan bir azap hazırlamıştır." İç yakan bu azap pişmanlık azabıdır.

Bütün bu ayetlerden Allah'ın yakınlığını anlamamız gerekir. Aslında Allah bize bizden, şah damarımızdan daha yakındır. Bu yüzden ayet-i kerimelerde; **"ne yana dönersen dön, Allah'ın vechi oradadır. Allah insanı ihata etmiş, çepeçevre kuşatmıştır. Allah dilemeden sen dileyemezsin"**[29] buyurmuştur. Allah bizim için sürekli olarak rahmetini diler; ama biz ondan kaçarız. Bütün bunları Allah söylemiştir.

Allah, kullarını görmek üzere kendine davet etmiştir. Görebilmek için önce bakmak gerekir. Elbette ki baş gözüyle değil gönül gözüyle, kalp gözüyle bakmamız; yani aklımızla irade ederek tefekkür edip bakmamız gerekir. Mesela bir an için hep beraber bu ayetler üzerinde tefekkür edip rabbimizin bize olan yakınlığını tatmaya çalışalım, o zaman Allah'ın bize bizden bile ne kadar yakın olduğunu, bizi nasıl ihata ettiğini anlarız.

Allah, onu unutmamamızı emrediyor. Bu yüzden ayet-i kerimede; **"beni unutan kimseler gibi olmayın. O beni unutanlara ben de onları onlara unuttururum ve onlar fasıktır"**[30] buyuruyor. Allah'ı unutmayıp ayetlere iman etmek için tefekkür etmemiz gerekir. Tefekkür edersek görmeye çalışmış oluruz. Dolayısıyla bu bizim duamız olur. Allah da ayetlere imanın, ayetler

[28] İnsan /31
[29] Bakara /115, Nisa /126, Fussilet /54, Enfâl /47, Tekvir /29
[30] Haşr /19

üzerinde tefekkürün, görmeyi ve ayetleri anlamayı istemenin karşılığında manevi olarak kendisiyle aramızdaki perdeleri açar.

Allah her şeye kadirdir, her şeyi bilen, görendir ve her şeye şahit olandır. Allah ayet-i kerimede **"nerede olursanız olun o sizinle beraberdir"**[31] buyurur. Bunu Allah söylüyor. Demek ki Allah şu anda her birimizle beraberdir. Bu hayali değildir; çünkü iman hayal olmaz.

Allah başka bir ayet-i kerimede; **"ne yana dönersen dön, Allah'ın vechi oradadır"**[32] buyurmuştur. Neden? -Allah, insanı ihata etmiştir de ondan. Allah seni kaplamıştır. Hangi tarafa dönersen dön, rabbinle karşı karşıyasın, rabbinin nazarı, şehadeti altındasın; yani her anda rabbin sana nazar ediyor, sana bakıyor, seni görüyor. Sadece görüyor değil aynı zamanda seninledir ve seninle ilgileniyor. "Ne yana dönersen dön rabbinin vechi oradadır" demek; o senin rabbindir, seni yaratan, terkip eden, eğiten, büyüten, kemale erdirmeyi dileyen ve her anda bunun için sana muameleyi yapan odur, demektir.

"Allah dilemeden siz dileyemezsiniz."[33] O sizin için hayır diler. El Esmau'l Husna'sıyla "rahman ve rahim" olarak tecelli edip sizin için her anda en güzelini diler. Peki, nerden diler? -Sizden, gönül arşınızdan; yani insanın gönül arşından diler hem de en güzelini, en hayırlısını diler. **"O size şah damarınızdan daha yakındır."**[34] Yani Allah size sizden daha yakındır. Bu yakınlığı sadece zahiri olarak değildir. İç âleminize, hakikatinize tecelli eden de odur. Hakikatinizde o vardır, onun nuru, güzelliği, tecellisi vardır.

[31] Hadîd /4
[32] Bakara /115
[33] Tekvir /29
[34] Kaf /16

Allah subhan olduğunu söylemiş, resulüne "yolunu anlat" derken de **"o, subhandır de**"[35] buyurmuştur; yani Allah'ı tefekkür ederken Allah'ın zatını değil tecellisini, isimlerinin nurunu tefekkür etmemiz, tefekkürü böyle anlamamız gerekir.

Bir gün, iki gün veya üç gün böyle bir tefekkür yaparsak bu ayetler bize her anda Allah ile beraber olmayı, Allah'ın yakınlığını kazandırır, bir an bile ondan ayrı olmadığımızı öğretir. Bu yüzden ayetlere iman etmemiz gerekir. Ayetlere bu şekilde iman etmezsek imanımız hakiki bir iman olmaz.

İmanımız hakiki bir iman olunca bütünüyle bütün varlığımızla Allah'a ait olduğumuzu, onun huzurunda olduğumuzu tadar ve neyle, kiminle muhatap olursak olalım, Allah ile muhatap olduğumuzu biliriz. Aynı şekilde bunun bizim için bir kazanma imkânı olduğunu, her şeyin onun kuvvetinde, kudretinde olduğunu bütün şiddetiyle anlar, tadarız. Böylelikle her anda rabbimizle muhatap olur, bir sorun, sıkıntı, musibetle karşılaştığımızda halimizi ona arz eder, üzerimizdeki musibetlerin giderilmesini ondan isteriz ve hiç kimseyi göremeyiz.

Kulunu muhatap alan, imtihana tabi tutan Allah'tır; yani ona kazanma imkânı veren odur. Biri imtihanı ona ağır geldiğinde "ya rabbi! Bunu hafiflet" diyebilir; ama imtihanı Hz. İbrahim (a.s.) gibi görürse durum değişir.

Hz. İbrahim (a.s.) ateşe atılırken Azrail (a.s.) gelip; *"istersen Nemrud'un ruhunu alayım ki seni ateşe atmasın"* der. Bunun üzerine Hz. İbrahim (a.s.); "rabbim beni görüyor mu, görüyor, biliyor mu, biliyor, gücü her şeye yetiyor mu, yetiyor. O halde onun benim için takdir ettiği benim duamdır. Ben onun takdirinin dışında bir şey istemem, bana yardım et demem" buyurur. Sadece

[35] Yûsuf /108

Azrail'e değil ona yardım etmek için gelen her meleğe bu cevabı verir.

Neden?

Her anda rabbinin huzurunda olduğuna, rabbinin kendisiyle beraber olduğuna, onun gücünün her şeye yettiğine, kendisini çepeçevre kuşattığına, ona şah damarından daha yakın olduğuna iman ettiği ve bunu bildiği için bu cevabı verir.

Allah ayet-i kerimede **"Allah, insanın nefsinin kendisine neler fısıldadığını bilir"**[36] buyurur. Bir yandan şeytan insana, bir yandan da nefsi kendi kendisine fısıldar. Allah bunu bilir; çünkü Allah ona ondan daha yakındır. Nefsi henüz ona bir şey söylemeden Allah, nefsinin ona ne söyleyeceğini bilir. Buna göre insana yardım edip onu kendine davet eder, ona imkân tanır. Allah hiçbir şeyi eksik bırakmaz.

Allah'a gitmeyenler ondan kaçanlardır, anlamaya tenezzül etmeyenlerdir. Dikkat edilirse "tenezzül etmeyen" diyorum. Aynı şekilde Allah'a gitmeyenler Allah'ı, Allah'ın ayetlerini düşünmeye, tefekkür etmeye değer bulmayanlardır. Bunlar, Allah'a gitmeyi değerli görmemiş, bunun için çaba, gayret sarf etmemiş; yani düşünme tenezzülünde bile bulunmamıştır. Biri üç gün boyunca bu okuduğum ayetleri dinler, tefekkür ederse Allah'ın huzurunda olduğunu tadar. Ne yana dönerse dönsün, rabbiyle olur ve kendi iç âlemine bakarken rabbinin kudretini görür.

İnsan, bedenini kendisine ait zanneder; ama bedeni kendisine ait değildir, ona emanettir, onun elbisesidir. İnsanın bütün organları çalışırken; "çalışayım mı, çalışmayayım mı" diye ona sormaz ya da insan, organlarına "çalış" veya "çalışma" diyemez. Kimsenin kendi organları üzerinde hiçbir gücü yoktur;

[36] Kaf /16

ama Allah kullanma yetkisini kuluna vermiş; "haydi, organlarını kullan" demiştir.

İnsan bütün bunları düşünürken; "ben beni yaratan rabbimin huzurundayım" demelidir. Allah bunun için ayet-i kerimede; **"nerde olursanız olun ister tek başınıza, ister başkalarıyla beraber olun, Allah'ın huzurunda olduğunuzu unutmayın"**[37] **"De ki: namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi olan Allah içindir"**[38] buyurup emir vermiştir. Bunların olabilmesi için bu ayetlere iman etmek gerekir.

Ben sadece Allah'ın yakınlığını hatırlatan birkaç tane ayet söyledim. Öyle ki rabbimizin bize bizden bile ne kadar yakın olduğunu, bizimle nasıl muhatap olduğunu ve bizi nasıl da çepeçevre kuşattığını unutmayalım. Hepimiz mutlaka bu ayetleri dinlemiş ve okumuşuzdur; ama okumak yetmez, onları mutlaka anlamamız gerekir. Eğer anlamak istiyorsak ayetler üzerinde tefekkür etmemiz lazım; çünkü tefekkür etmeyene kadar bunların anlaşılması mümkün değildir.

Allah ayet-i kerimede **"onlar Allah'ın ayetlerini tefekkür etmiyorlar mı, tedebbür etmiyorlar mı"**[39] buyurur. Tedebbür etmek; ayetlerin arkasındaki manaya bakmak demektir. Dabir; derinlemesine köküne bakmak demektir. Köküne bakmak demek ise; hikmetine, Allah'ın neyi murat ettiğine bakmak manasına gelir.

Allah, ayetleri için; "tefekkür et, anlamaya çalış ve buna iman et" demiştir. Öyleyse ayetlere iman etmemiz, iman ettiğimizi iddia ediyorsak bu durumda Allah'ın yakınlığını tatmamız gerekir. Tatmadan iman olur mu? -Tadılmamış iman,

[37] Sebe /46
[38] En'âm /162
[39] Nisa /82, Muhammed /24

iman olmaz, sadece bilgi olur; yani ayetleri tadıyorsak bu bize iman olur, tatmıyorsak bu bizim için sadece kuru bir bilgi olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"işte benim yolum"* deyip yolunu anlattıysa biz de aynı şekilde "işte bizim yolumuz; Allah'ın huzurunda olduğumuzu, Allah'ın her anda bizimle beraber olduğunu, bize şah damarımızdan daha yakın olduğunu, Allah dilemeden bizim dileyemeyeceğimizi, dolayısıyla bizimle dileyenin Allah olduğunu ve Allah'ın, rahmetiyle bize nasıl vahyedip bizim için hayrı dilediğini, nefsimizin bize neler fısıldadığını bildiğini ve buna göre bize kazanma imkânı tanıdığını bilip bunları tatma yoludur" diyoruz. Bizim yolumuz; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabesiyle beraber sırat-el mustakimde Allah'a yürüdüğü yoldur.

Bir kul bütün bunları tattığında Allah ile arasındaki perdeler açılmaz mı! Bunu tadan bir gönülde perde diye bir şey kalır mı! Bunları tadan bir gönülde perdenin ne işi vardır! Perdenin olabilmesi için manevi bir şeyin olması gerekir. Allah'ın seni ihata ettiğini, onun nurunun içinde olduğunu tattıktan sonra sende manevi bir şey mi kalır. Zaten Allah seni ihata etmiştir, bütünüyle onun nurunun içindesin, böyle bir durumda manevi bir şey kalabilir mi!

Allah'ın nuru denince neyi anlamamız gerektiğini kendi müşahedemle söyleyeyim;

O nurun bir zerresi hem görür, hem işitir, hem bilir, hem irade eder, hem de her türlü kudrete sahiptir. O nurun bir zerresi bütün esmaya bir anda sahiptir. Gözle görülemeyecek kadar küçük bir parça olsa bile bu böyledir. Allah'ın nurunu böyle anlamak gerekir.

Evet, bizimle beraber yolu gitmek isteyenler de bu sohbet vesilesiyle Allah'ın resulüne nasıl tabi olmaları, nasıl görmeleri, anlamaları gerektiğini ayetlerle anlamıştır inşallah.

Allah'ın vahyiyle Allah'a, Allah'ın huzurunda olmaya, Allah'ın huzurundaymış gibi hayatı yaşamaya davet ediyoruz. Allah'ın yakınlığına bu şekilde iman eder, tadarsak rabbimize âşık oluruz. Dolayısıyla onun sevgisini ister, sevdiği şeyi yapar, sevmediği şeyi yapmaz, sevdiği gibi olmaya çalışır, sevmediği hallerden de uzak dururuz.

Eğer Allah'ın bizi sevmesini istiyorsak yapmamız gereken şey; onun sevdiği gibi olmak, bunun için de Allah'ın kimleri sevdiğini bilmektir. Evet, Allah kimleri sevdiğini anlatır;

"Allah, mü'minleri sever."[40] Mü'minler Allah'a iman eder. **"Allah muttakileri sever."**[41] Muttaki kul, Allah'ın emrini, Allah'a karşı sorumluluğunu âbd olarak yerine getirmeye, Allah'ın sakındırdığı her şeyden sakınmaya çalışır. **"Allah muhsinleri sever."**[42] Allah güzel olanları, güzel yapanları sever. Muhsin bir kul güzel yapmaya, güzel olmaya çalışır. **"Allah, kendi yolunda saf bağlayıp mücadele edenleri sever."**[43] Allah kendisi için beraber olup yolunda hizmet edenleri sever; yani Allah, kendi yolunda sıkıntı çekenleri sever.

"Allah, dinine yardım edenleri sever."[44] **"Allah ebrarı, iyi olanları, güzel olanları sever."**[45] Allah; mukarrebunları, kendisine yakın olanları, kendi esmasıyla isimlenmiş olanları sever. Allah onların üzerinden kendi esmasını, dolayısıyla onları sever; yani

[40]Maide /54
[41]Âli İmran/76, Âli İmran/134
[42]Âli İmran/148, Bakara /195
[43]Saff /4
[44]Muhammed /7
[45]Âli İmran/148, Mutaffifin /22

Allah'ın nuruyla nur olanları sever. **"Allah, salih amel işleyenleri sever."**[46]

Allah'ın sevdiklerini öğrendik, bir de sevmediklerini öğrenmemiz gerekir; çünkü Allah'ı seven bir kul, Allah'ın sevmediği şeylerden uzak durur. Peki, Allah kimleri sevmez?

"Allah münafıkları sevmez." "Allah müşrikleri sevmez." "Allah kâfirleri sevmez."[47] **"Allah mücrimleri sevmez."**[48] **"Allah fasıkları sevmez."**[49] **"Allah facirleri sevmez."**[50] **"Allah, şeytana tabi olanları sevmez. Allah, şeytanlık yapanları sevmez."**[51] **"Kendisinden, kendi güzelliğinden, esmasından mahrum kalıp zulmette, karanlıkta kalanları sevmez."**[52] Ben anlaşılması için ayetlerin sadece bir kısmını söyledim, kardeşlerimizin Allah'ın sevmediği her hali ayetlerle öğrenmesi ve o hallerden kaçınması gerekir. Öyle ki üzerlerinde Allah'ın razı olmadığı haller varsa atsınlar ve Allah'ın sevdiği kullar haline gelsinler.

İnsanın, Allah'ın vahyiyle yürümesi gerekir. Kul, Allah'ın vahyiyle yürürse Allah'ın neyi sevip sevmediğini bilir, dolayısıyla onları birbirinden ayırt eder. Allah'ın sevdiği şeyleri yapıp sevdiği gibi olmaya çalışır, sevmediği şeylerden de sakınıp sevmediği gibi olmaktan uzak durur.

Evet, bize tabi olan bütün kardeşlerimiz, aynı zamanda irşat vazifesi alan kardeşlerimiz için bu böyledir, böyle anlaşılması gerekir. Yolumuz; Allah'ın yolu, vahyinin yolu, resulünün yoludur. Bununla beraber görme, en yüksek makama davet etme, Allah ile

[46]Maide /93, Meryem /96
[47]Hacc /38, Âli İmran/32, Rûm /45
[48] En'âm /124, Rûm /47
[49] Maide /108
[50] Sâd /28, Abese /42, Mutaffifin /7
[51] Bakara /168, Nûr /21
[52] Âli İmran/57

beraber olma, Allah'ın yakınlığını tatma, Allah'ın cemalini müşahede etme, Allah'a dost olma yoludur.

Allah hakkındaki ilmi, bilgiyi başka kitaplardan almak doğru değildir; yani Allah'ın kitabı dururken hikâye dinlemek doğru değildir. Övülmesi gereken Allah'tır, dolayısıyla insanı övmek doğru değildir. Her şeyin bir sınırı vardır, hatta peygamberi bile övmenin bir sınırı vardır. O, Allah'ın kulu ve resulüdür. Peygamber de olsa bunun dışında herhangi bir vasıfla birini övmek şirk olur. O; Allah'ın kulu, resulü, kâmil insan, Hz. İnsan, canlı Kur'an'dır. Seni de yoluna davet edip; "gel sen de böyle ol" der. Bunun dışında bir övgüyle onu övemezsin. Bir de Allah'ın resulünü översen bu durumda onun gibi bir kul olmayı kabul etmişsin demektir, o halde ona uyman gerekir; çünkü Allah onu sana örnek olarak göndermiştir.[53]

Birinin, peygamberi insan olmaktan çıkarıp onu başka bir varlık gibi takdim etmesi küfürdür, şirktir. Kaldı ki bir de kendi şeyhini, mürşidini farklı bir şekilde överse acaba ne olur! Allah kudretini, isimlerinin hiçbir tanesini bir kula teslim etmez. Allah, kuluna bir vazife vermişse vazifesini yapsın diye gereken yardımı yapıp ona öğretir. Onun Allah'ın yardımıyla gerekeni öğrenmesi farklı Allah'ın sıfatlarının ona teslim edilmesi farklı şeydir. Bu yardımı ona yapan yine Allah'tır. Bu yüzden Allah'ın sıfatlarının ona atfedilmesi kesinlikle küfürdür.

Demek ki yolu yürürken Allah'ın ayetleriyle, resulüyle, resulünü örnek alarak, Allah'ın ayetleri üzerinde tefekkür edip ayetlere iman ederek; yani ayetleri tadarak yolu yürümek gerekiyormuş. Ayetler üzerinde tefekkür edip Allah'ın yakınlığını anlamaya, tatmaya çalışırsak bunu görürüz. Elbette ki Allah'ın ayetlerini okurken herkesin aynı şeyi anlaması mümkün değildir.

[53] Ahzab /21

Herkes onu bilgisine, hikmetine, gönül haline, nefsinin mertebesine göre anlar.

Kur'an, Allah'ın kitabıdır. Allah Kur'an'a; **"Furkan"**[54] demiştir. Furkan, ayıran demektir; yani hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan, imanı küfürden, doğru yolla yanlış yolu, mü'minle münafığı, imanla küfrü, saf imanla şirk karışmış imanı birbirinden ayıran demektir.

Arkadaşlar perdeler açılsın istiyorsa bu okuduğumuz ayetleri tefekkür edip Allah'ın huzurunda durmaları gerekir. Bu ayetleri bir daha hatırlatayım.

"Allah her şeyi ihata etmiştir, ilmiyle ihata etmiştir. Allah her şeyi görür, işitir, bilir. Nerde olursanız olun, Allah sizinle beraberdir. Ne yana dönerseniz dönün Allah'ın vechi, cemali ordadır. Allah size şah damarınızdan daha yakındır, size sizden daha yakındır. Allah, insanları ihata etmiştir, bununla beraber Allah subhandır."

Allah'ı düşünürken, Allah'ın subhan olduğunu, aklımıza gelenin doğru olmadığını bilelim. Sadece anladığımız kadarıyla; "beni yaratan rabbim bana böylesine yakındır" dememiz ve Allah'ın zatı hakkında düşünmememiz gerekir; çünkü o subhandır, akıl buna ermez. Allah ancak perdeyi biraz aralarsa bu yakınlığı görür, anlarız. Allah görmek üzere davet ettiği için perde aralanınca ayetlere şahit olur ve hakiki bir imana sahip oluruz.

"Allah dilemeden siz dileyemezsiniz."[55] Allah senin iradene de hükmeder, iradende de hüküm onundur, ona aittir. Allah daha nasıl anlatsın! Yoksa sadece tasavvufu bazı özel insanlara ait bir durummuş gibi anlamak doğru değildir.

[54] Furkân /1, Âli İmran/4
[55] Tekvir /29

Allah her şeyi söylemiş ve herkesi davet etmiştir. Bütün kullarını da bunun için yaratmıştır; ama bir tercih edenler bir de tercih etmeyenler vardır. Daha doğrusu buna tenezzül edenler ve etmeyenler vardır. Allah'ın davetine tenezzül etmeyenler; Allah'ın yakınlığını tatmak, Allah ile beraber olmak, onun kudretini, cemalini, isimlerini müşahede etmek, kendini görmek, tanımak yerine dünyayı, nefsinin arzularını, isteklerini tercih edip onun peşinden gider. Allah'ı tercih etmeyenler Allah'ın davetine tenezzül edip icabet etmez; ama nefsinin, şeytanın davetine icabet eder; çünkü bu onun işine daha çok gelir.

İnsan, Allah'ın yeryüzündeki halifesiyse, yerde, gökte her ne varsa onun hizmetine verilmişse bu durumda Allah'ın insana yüklediği sorumluluğun ne kadar büyük olduğunu anlamak gerekir. Allah bir hadis-i kutside; *"kâinatı insan için, insanı da kendim için yarattım"*[56] buyurur. Bu yüzden insanın sorumluluğu büyüktür.

Bilmemiz lazım ki "namazımızı kılıyoruz, orucumuzu tutuyoruz, cennete gideriz" demekle kimse cennete gitmez. Bunun için önce iman etmen; yani şahit olman, kelime-i şehadeti getirip "şahit oldum" demen gerekir. Neye şahit oldun, bir şeye şahit oldun mu? "İşte kelime-i şehadet getiriyorum; ama ne olduğunu bilmiyorum" demekle şahit olunmaz. Böyle bir şahitlik, mü'minlik, müslümanlık olmaz.

Evet, iman; bilmek demek değil tatmak demektir. Allah ile beraber olduğumuzu, Allah'ın bizi ihata ettiğini, bize bizden daha yakın olduğunu, bizimle beraber olduğunu, ne yana dönersek dönelim vechinin orda olduğunu, o dilemeden dileyemeyeceğimizi, dilememizin bile onun kudretinde, onun dilemesinin içinde olduğunu, bununla beraber bizdeki bütün

[56] El-Menhec-Ul Kaviy, C.5, S.516; İlm-Ul Yakin, C.1, S.381.

özelliklerin, sıfatların Allah'a ait olduğunu, bunu kendinden bize verdiğini; yani görmemizin, işitmemizin, bilmemizin, irade etmemizin, sevmemizin ona ait olduğunu, merhamet, cömertlik, sabır, şükür, affetmek, güç, kuvvet, dilemek gibi özelliklerimizin hepsinin Allah'a ait isimler olduğunu, Allah'ın bize bunları halife olalım, onun yolunda kullanalım, ona ayna olalım diye verdiğini tefekkür edip onunla beraber olursak ayetler bizde açılır ve bunlara şahit oluruz inşallah.

Bu tefekkürü anladıktan sonra tanışmaya başlayacağız inşallah; ama bu tefekkürleri yapanlar anlayacak, dolayısıyla onlarla tanışacağız. Yoksa biri ayetler üzerinde tefekkür etmeye tenezzül etmezse onun için yapılacak bir şey olmaz. Allah'ı dinlemeyen biri beni mi dinler! Allah'ı dinlemeyenler zaten beni dinlemesin. Benim onlar için bir sözüm yoktur. Eğer şu ana kadar beni tanıdıysanız asla kendimden söz söylemediğimi, fikir beyan etmediğimi, öyle ki Allah'ın yolundan başka bütün yolların üstünü kapattığımı, Allah'a gitmeyen yolların çıkmaz sokak olduğunu, o yoldan hiçbir yere çıkılmayacağını söylediğimi bilirsiniz. Hem vallahi, hem billahi Allah'ın bizim için tayin etmediği yollardan huzurullaha, selamete asla çıkış yoktur.

Yol, Allah'ın yoludur. Her bir kul; yani Hz. İnsan, Allah ile muhataptır. Allah, kulunu kendine davet eder. Bu yüzden başka yerlere; yani gerçek olmayan sahte mürşidlere, şeyhlere takılmayalım. Başka yere takılanlar sonra o şeyhleriyle, mürşidleriyle, tabi olduklarıyla beraber pişman olurlar ve bu yükün altından kalkamazlar; çünkü bu durumda uyan da, uyulan da şirke düşmüştür. Niyeti saf, halis, düzgün olabilir; ama bu böyledir.

Bunun için Allah ayet-i kerimede **"Allah size furkan vermiştir"**[57] buyurmuştur. Az önce bahsettiğim gibi Furkan; doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan ayıran demektir. Eğer birinde Furkan yoksa bunu ayıramaz.

Elbette ki kimsenin ya da birilerinin yanlışını söylemek derdinde değiliz. Bizim derdimiz hakkı söylemektir. Hak budur, Allah böyle söylemiş, böyle buyurmuştur. Dileyen kabul edip iman eder, dileyen de iman etmez. Tercih insana aittir.

Allah hepimizi basiret üzere olan Allah'ın yolunda, resulünün yolunda yürüyenlerden eylesin. Allah bizi basiret yoluna davet edenlerden eylesin. Allah'ın Basir isminin tecellisine mazhar olanlardan eylesin. Allah bizi kendisine karşı basir olanlardan, cemalini müşahede ettirdiği kullarından eylesin. Kendi kendini, bütün varlıktaki hakikati, eşyanın hakikatini olduğu gibi müşahede eden kullarından eylesin. Allah bizi Allah'ı unutanlardan ve kendini kendisine unutturduğu kullarından eylemesin. Allah bizi müşriklerden eylemesin.

Allah hepinizden razı olsun.

[57] Enfal /29

TAKVA

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah ayet-i kerimede takva sahiplerini anlatır. Bakara Suresi'nin hemen baş tarafında **zâlikel kitâbu lâ reybe fîh huden lil muttekîn:**[1] "Bu kitap kendisinde hiçbir şüphe olmayan Allah'ın kitabıdır, muttakiler için hidayettir" buyurur. Demek ki insan muttaki olmazsa Allah'ın kitabındaki hidayeti bulamaz, alamaz. Madem hidayeti bulmak için muttaki olmak bu kadar önemlidir, o halde muttakiyi anlamak, ne olduğunu bilmek gerekir.

Muttaki, kelime manası olarak korumak ve korunmak demektir. Yani kulun; Allah'ın gazabından korunması, Allah'ın kendisine indirdiği vahyi, emri, tavsiyeyi de koruması gerekir. Kulun koruması gerekenler Allah'ın kendisine vahyettikleri, korunması gerekenler de şeytanın ilham ettikleri, vesvese verdikleridir. Kişi kendini şeytandan korursa Allah'ın rahmetinin içine girer, korumazsa gazabına uğrar.

Herkesin, insan olma sorumluluğunu kabul etmesi gerekir. Bu yüzden takvanın manası Allah'a karşı sorumluğu kabul etmektir. Sorumluluğu bilmek yetmez; çünkü herkes Allah'ın ne vahyettiğini bilir, bunu bilmeyen hiç kimse yoktur ancak iş takvalı olmaya, sorumluluğu kabul edip yerine getirmeye geldi mi bundan kaçıp, kendi kendine bahaneler üretir, fetvalar çıkarır, bu sorumluluğu yerine getirmemek, gereğini yapmamak için kendini kandırır; yani kendi kendisine yalan söyler.

[1] Bakara /2

Her akıl sahibi ölümün, ahiretin, Allah'ın huzuruna gidip hesap vermenin olduğunu bilir. Bunu anlamayanlar akıl sahibi değildir. Biri gerçekten anlamamışsa, aklını kullandığı halde bütün varlıkta Allah'ın tecelli ettiğini, bütün varlığın Allah'ın ayetleri olduğunu, Allah'ı hamd ile tesbih ettiğini, kendisinin Allah'a ayna olduğunu, Hz. İnsan olduğunu, Allah'ın kendisini halife seçtiğini, anlamazsa akıl sahibi değildir, dolayısıyla yeminle söylüyorum bunlardan sorumlu değildir. Allah onu Kıyamet günü sorumlu tutmaz. Böyle bir şey Allah'a hiç yakışır mı! Allah, vahyini akıl sahiplerine, anlayanlara, aklını kullananlara indirmiştir. Yoksa aklını kullandığı halde anlamayanlar hiçbir şekilde sorumlu değildir, Allah onları sorumlu tutmaz.

Resullulah (s.a.v.) Efendimiz; *"aklı olmayanın (delinin) dini olmaz"*[2] buyurmuştur. Allah, akıl vermediği, anlama idraki ihsan etmediği birini nasıl hesaba çeksin, onu nasıl sorumlu tutsun! Bu hiç, Allah'a yakışır mı! Herkes bunun Allah'a yakışmayacağını bilir. Allah kimseyi vermediği, öğretmediği bir şeyle hesaba çekmez, bu mümkün değildir. Bu yüzden hiç kimse "ben anlamadım" diyemez. Allah birini yaratmışsa fıtratı, mizacı farklı da olsa onun üzerinde bir murada sahiptir. Onun mutlaka en güzel şekilde anladığı bir şey vardır ve Allah onu bununla sorumlu tutar, ondan hesaba çeker.

Muttaki; koruyan ve korunan demektir; yani Allah'ın kendisine indirdiklerini koruyan, bununla beraber Allah'ın azabından, gazabından, cehenneminden korunan demektir. Kulun başlangıç itibariyle muttaki olup sorumluluğu kabul etmesi gerekir ki Allah'ın kendisine vahyini dinlesin; yani "rabbim bana ne söylemiş, neyi emretmiş, rabbim benden ne yapmamı, nasıl

[2] Kenzul Ummal C. 14 S.73

yapmamı istiyor, nasıl yaparsam rabbim benden razı olur. Nasıl yaparsam rabbimden uzaklaşır, gazabına uğrarım" diye aklını kullanması, düşünmesi, tefekkür etmesi gerekir. Kulun, Allah'ın kendisine vahyettiğini alıp, okuyup, dinleyip, düşünüp, tefekkür edip anlamaya çalışması lazım ki sorumluluğun gereğini yerine getirmek için ilk adımı atmış olsun. Sonra Allah ona öğretir.

Bunun için kulun ilk yapması gereken şey; Allah'ın kelamını, Kur'an'ı okumaya başladığında Allah'a sığınmasıdır. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"Allah'ın kitabını, Kur'an'ı okuduğunuz zaman kovulmuş şeytandan Allah'a sığının"**[3] buyurmuştur.

Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmak ne demektir?

Öncelikle gönlünü temizlemek, gönlündeki peşin fikirleri, düşünceleri atmak, Allah ile muhatap olduğunu, o okuduğun veya dinlediğin kelamın, seni yaratan rabbine ait olduğunu kabul edip kendine göre bir şeyler üretmemek, peşin fikirli olmamak, "rabbim bana ne diyor, ne demek istiyor" diye bütün gönlünü açıp anlamaya çalışmak demektir. Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmak için böyle yapman gerekir. Yoksa sadece laf ile "euzu besmele" çekmek yetmez. Zaten Allah ayette "böyle söyle" demedi "böyle yap" buyurdu. Duayı da, Allah'a sığınmayı da doğru anlamak gerekir.

Bir, Kur'an'a iman etmeden, onu okumadan, anlamadan önce muttaki olmak; yani sorumluluğu, insan olmayı kabul etmek vardır. Bir de Allah'ın kelamını okuduktan, dinledikten, anladıktan sonra muttaki olmak vardır. Elbette ki Kur'an'dan sonraki muttakilik bir anda olacak bir şey değildir; ama ebedi hayatımızı,

[3] Nahl /98

Allah'ın rızasını kazanmak onun kelamını okuyup dinlemekle mümkündür.

Allah'ı kabul edenler, Allah'ın kelamını, vahyini kabul etmiştir. Kabul etmeyenler de Allah'ın kelamını, vahyini kabul etmeyenlerdir. Yoksa "ben Allah'ı kabul ediyorum" demek Allah'a, Kur'an'a, ahirete, imtihana iman değildir.

Allah'ın bize yaptığı nasihati önce kendimize yapmamız gerekir. İnsanlara nasihat ederken Allah adına konuşmuş oluruz; çünkü "ben Müslümanım, bu yüzden bu böyle doğrudur" demek "Allah böyle emretmiş, böyle seviyor" demektir ve bizim de böyle olmamız gerekir. Bu durumda söylediklerimiz eğer Allah'ın ayetleri, vahyi değilse Allah adına yalan konuşmuş oluruz. Allah da bunun hesabını bize sorar. Allah ayet-i kerimede **"Allah'tan bir bilgisi olmadan, kitaptan bir bilgisi olmadan öyle ağzını, dilini evirip çevirip Allah adına konuşanlar, Allah adına 'bu helaldir, bu haramdır, bu doğrudur, bu yanlıştır' diyenler, kimdir onlar"**[4] buyurur. Yani "onlar buna nasıl cesaret ediyor, bunlar nasıl insanlardır" buyurur Allah. Bu yüzden Allah adına, din adına, ahiret adına konuşup "doğru, yanlış" diye hüküm vereceksek söylememiz gerekenler Allah'ın ayetleridir.

Mesela öyleleri var ki Allah adına konuşur; ama konuştuklarının içinde Allah'ın vahyi yoktur. Kendine veya birilerine göre doğruları, cenneti, cehennemi anlatır, yetmez bir de Allah'ı anlatır. Allah ayet-i kerimede **"haydi bildiğiniz konularda konuştunuz, siz bilginiz olmaksızın Allah hakkında bile konuştunuz"**[5] buyurur. Allah adına konuşabilmek, Allah'ı anlatabilmek için Allah'ın kendisini bize vahyinde tanıttığı gibi

[4] Âli İmran/78, Nahl /116
[5] Hac /3, Âli İmran/66

tanımamız lazım ki anlatabilelim ve "Allah bunu böyle seviyor" ya da "Allah'ın gazabı burada, rahmeti şuradadır" diyebilelim.

Zikir; "Allah Allah" demektir, Kur'an demektir. Allah, Kur'an'a zikir demiş, ayet-i kerimede; **"bu zikri biz indirdik, onu koruyacak olan biziz"**[6] buyurmuştur. Başka bir ayette de; **"kim, Rahman'ın zikrinden yüz çevirirse ona bir şeytan musallat ederiz ki o onun karini (yakını, arkadaşı) olur"**[7] buyurmuştur. Yani "Allah Allah" demekten, Allah'ın vahyinden yüz çeviren, onu ciddiye almayan, hafife alan, dinlediği halde anlamamış gibi yapan biri şeytana arkadaş olur ve bu arkadaşlık son nefese kadar devam eder.

Allah ayetin devamında özel bir şey buyurur; **"yalnız o kişi kendisinin hidayette, doğru yolda olduğunu zanneder."**[8] Çünkü böyle biri ibadet eder, gerektiğinde anlatır, davet eder; ama Allah'ın zikrinden, vahyinden, ayetlerinden yüz çevirmiştir ve bu halinden haberi bile yoktur. Kıyamet günü huzura geldiğinde bir de bakar ki yanlış yapmış, kulaktan dolma, başkalarından aldığı bir bilgiyle hüküm vermiş, Allah'ın hükmü ile hükmetmemiştir.

Allah ayet-i kerimede **"bu ayetlerimizi ancak ulûl elbab anlar"**[9] buyurur. Ulûl elbab; gönül sahipleri, temiz akıl sahipleri demektir. Ayetleri ancak temiz gönül ve akıl sahipleri anlar. Kirli bir gönülle ayetler anlaşılmaz. Ulûl elbab olmayanlar ayetleri kendilerine göre anlar; ama Allah'ın anlatmak istediğini anlamazlar.

[6] Hicr /9
[7] Zuhrûf /36
[8] Zuhrûf /37
[9] Âli İmran/7, Sâd /29

O halde aklımızı yanlış bilgiden, gönlümüzü de şirkten temizlememiz gerekir. Gönlümüzde tevhitten başka bir şeyin kalmaması, aklımızın da, bilgimizin de Allah'ın vahyine asla ters düşmemesi lazım ki Allah'ın kelamını anlayabilelim. Yoksa anlayamayız, karıştırırız. Bunun için Allah'a karşı samimi, ciddi olmalı, başka hiçbir hesap yapmadan; "ya rabbi! Ben seni istiyorum, sana kul olmak, âbd olmak, dost olmak istiyorum" demeliyiz. Niyetimiz bu olmalıdır. Böyle olduğunda gönlümüzü temizleriz. Bu samimiyet gönlümüzü, aklımızı temizler.

Rabbimizi dinlerken, ayetlerini okurken peşin hüküm sahibi olmamalıyız; yani herhangi bir fikrimiz, düşüncemiz olmamalıdır. "Ayetler benim fikrimi, düşüncemi tasdik etsin, doğru bildiklerime doğru desin" diye ayetleri okumamalı, dinlememeli, esasen gönlümüzü boşaltarak kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmalıyız. Öyle ki şeytan, Allah'ın vahyini okuduğumuzda, dinlediğimizde bize hile yapmasın, araya bir şey ilave edip karıştırmasın.

Gönlümüzü ve aklımızı temizlersek kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmış oluruz, dolayısıyla Allah'ın muradını anlarız. Yoksa her kafadan bir ses çıkar. Şu anda da birliğimiz, beraberliğimiz, kardeşliğimiz yoksa rabbimiz, peygamberimiz, kitabımız bir olmadığı içindir; çünkü rabbimiz, peygamberimiz, kitabımız bir olsaydı biz de sahabe gibi olurduk.

Peki, sahabelerin özellikleri nelerdir?

Allah ayet-i kerimede onlar için; **"onlar Allah'tan razı olmuştur, Allah da onlardan razı olmuştur."**[10] **"Onlar Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihat ederler"**[11] buyurmuştur. Yani

[10] Tevbe /100
[11] Enfâl /72

onlar Allah'ın rızasını kazanmak için Allah'ın kendilerine ikram ettiklerini sarf eder, Allah için sever, gerektiğinde canlarını da Allah yolunda verir, canlarını verecek kadar Allah'ı severlerdi. Bu yüzden eğer rabbimiz, peygamberimiz ve kitabımız bir olsaydı biz de birbirimizi Allah için sever, Allah'ı onlar gibi severdik.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"cennete giremezsiniz iman etmedikçe, iman etmiş olmazsınız birbirinizi sevmedikçe"*[12] buyurur. Sadece bu hadise baksak bile ne kadar iman edip etmediğimizi anlarız. Sorunumuz iman sorunu, takva sahibi olma sorunudur. Takva, iman etmenin başlangıç noktasıdır. Biri takva sahibi olursa Allah'ın kelamını anlar. Yoksa biri; "rabbim bana ne demek istiyor, rabbim indirdiği vahiyle beni nasıl davet ediyor" deyip Allah'ın kelamını anlamak için değil de bilgilenmek, öğrenmek, anlatmak veya herhangi bir menfaat elde etmek için Kur'an'ı okuyorsa muttaki olmaz, olamaz. Bu takva değildir, takvalı birinin okuyuşu böyle değildir. Böyleleri Allah'ın kitabını başka bir niyetle okurlar.

Peki, Kur'an'ı, Allah'ın vahyindeki muradını anlayarak okumak için yapılması gereken nedir?

Biri Allah'ın ayetlerini anlamak istiyorsa baştan sona en az üç sefer, dört sefer Kur'an'ı anlayarak okumalıdır. İnsanın, Kur'an'ı sadece bir sefer okuması yeterli değildir, en az üç sefer baştan sona anlayarak okuması lazım ki ayetleri Kur'an'ın bütününün ölçüsüne vurabilsin; çünkü bütünün ölçüsüne vurmadan bir ya da birkaç ayeti alıp "ben Kur'an'ı anladım" demek doğru değildir.

[12] Müslim, İman 93-94; Tirmizi, Et'ime 45, Kıyamet 56

Allah ayet-i kerimede **“onlar dinlerini, kitaplarını parça parça ettiler, her biri kendisindeki parçayla övünür, ferahlar.”**[13] Yani siz böyle yapmayın, kitabı parça parça etmeyin, buyurur.

Onlar dinlerini, kitaplarını nasıl parça parça ederler?

Ayetleri tek bir taraftan ele alırlar. Fıtratları hangi konuya uygunsa, nerde çaba, gayret sarf ediyorlarsa o bölümle ilgili ayetlerden bir parça alıp; “işte din budur, kitap budur” derler. Mesela; Allah yolunda infak edenler infak ile ilgili ayetleri, Allah’ı zikredenler zikirle ilgili ayetleri, fıkıhla ilgilenenler fıkıhla ilgili ayetleri, akaidle ilgili hizmet edenler de akaidle ilgili ayetleri alıp bunu dinmiş gibi takdim ederler.

Bunların hepsi bütünden bir parçadır. O halde böyle yapanlar dinlerini parçalamıştır. Hâlbuki din bir bütündür. Allah “dininizi parça parça etmeyin” buyurmuştur. Bunların her biri dindendir; ama hiçbiri dinin bütünü değildir. Dinin bütününü anlayabilmek için az önce söylediğim gibi Allah’ın kitabını en az üç, dört sefer baştan sona anlayarak okumak gerekir. Öyle ki elimizde bir ölçü olsun ve hadisler de dâhil olmak üzere hangi bilgi olursa olsun, onu Allah’ın kitabının ölçüsüne vurabilelim. Kur’an bütün hayatımız boyunca bize lazım olacak olan ölçüdür.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *“bana isnat edinilen bir söz olduğunda onu Allah’ın kitabının ölçüsüne vurun. Eğer o söz Kur’an’a uyuyorsa onu alın, o bendendir. Uymadıysa onu atın, o benden değildir”*[14] buyurmuştur. Elimizde Kur’an ölçüsü yoksa hadisleri hangi ölçüye vuracağız! Bir sürü uydurma hadis var, ölçümüz olmazsa uydurma hadisleri sahih olanlardan nasıl

[13] Mu’minûn /53

[14] Aclunî, Keşfu’l-Hafa, I, 86; Heysemi, Mecmau’z-Zevaid, I, 170; Suyuti, Miftah 16

ayıklayabiliriz! Ya bir hadise kendi düşüncemize göre "bu hadis değildir" dersek; ama onu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz söylemişse, böylelikle onun söylediğini inkâr edersek ya da onun söylediği söz olmayan Kur'an'a aykırı bir söz için "bu hadistir" dersek bu durumda ne yapacağız!

Kendimize bir eşya aldığımızda bile en iyisi, en güzeli, en sağlamı nerededir diye gidip arar, pazarlık yaparız. Söz konusu ebedi hayatımızsa, rabbimizse, imanımızsa acaba bu sefer nasıl araştırmamız, nasıl okumamız gerekir!

Mesela öyleleri var ki; Allah'ın kitabı elinde olmasına rağmen onu muhacir bırakmış, arkasına atmıştır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"kim Kur'an'ı önüne alırsa Allah onu aziz eder, kim de Kur'an'ı arkasına atarsa Allah onu her iki dünyada da rezil eder"*[15] buyurmuştur. Ya Kur'an'ı önümüze alıp, hem dünyada hem Allah katında Kur'an ile aziz olur, şerefli oluruz ya da onu ciddiye almaz, okumayız; yani arkamıza atar, görmezden gelir, yok sayar, zelil oluruz. İkisinden biridir.

Rabbinin kelamını öğrenmek isteyen herkes Arapçayı kolay bir şekilde öğrenir, yeter ki bunu ebedi hayatı için gerekli görsün ve istesin. Bununla ilgili sahabeden bir örnek anlatayım; *Resulullah (s.a.v.) Efendimiz döneminde Aramice konuşacak, aynı zamanda Arapça'yı Aramice'ye çevirecek bir tercüman lazımdır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeden birini çağırıp; "sen bunu yaparsın, git Aramice'yi en kısa sürede öğren, gel" buyurur. Bu sahabe on sekiz günde Aramice'yi öğrenip; "ya Resulullah! Ben*

[15] Müsâfirîn 269; bkz. İbn Mâce, Mukaddime 16

hazırım, Aramice'yi ana dilim gibi konuşur, bildiğim her dile tercüme ederim. Kur'an'ı anlatır, onu Aramice'ye çeviririm"[16] *der.*

Eğer dinimizin, ahiretimizin kitabı Arapça ise o halde on sekiz gün olmasa da on sekiz ayda Arapçayı öğrenebiliriz. En azından ayetleri okurken Allah'ın ne dediğini anlayacak kadar anlama imkânımız olur. Hiç kimse; "benim gücüm buna yetmez" diyemez, böyle bir mazeret üretemez. Herkes Arapça'yı altı ayda veya bir senede öğrenebilir. Zaten herkes kitabının dilini öğrensin diye görevlendirdiğim kardeşlerimiz dergâhta Arapça dersi veriyor, herkes de kolay bir şekilde Arapçayı öğreniyor.

Arapça'yı öğrenmek herkese bütün hayatı boyunca lazımdır. İnsan işi gereği dünyada rahat etsin diye gerektiğinde gidip bir meslek öğreniyor veya yıllarca okul okuyorsa; ama iş ebedi hayatına gelince bir çabası, gayreti, düşüncesi olmuyorsa nasıl muttaki olsun, sorumluluğu nasıl kabul etmiş olsun! Böyle biri mutakki olamaz, muttakiliği hak edemez; çünkü dünyevi işine gelince her şeye, her türlü fedakârlığa "evet" demiş, ahirete gelince ise "daha sonra yaparım, zaten önemli değil olmasa da olur" demiştir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeye sorar;

-Allah'ın sevdiği yolculuk nedir biliyor musunuz?

Sahabe;

-Ya Resulullah, nedir, der.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Allah'ın sevdiği yolculuk Kur'an yolculuğudur, buyurur.

[16] Tirmizî, İstizan: 22; Ebû Dâvud, İlim: 2

Bu yolculuk bitmeyen bir yolculuktur. Kişi, Allah'ın kitabını okumaya başladığında bir yolculuk yapar, sona geldiğinde bir daha baştan başlar. Bu, bitmeyen yolculuktur ve Allah'ın sevdiği yolculuktur. Bu yüzden bizim de Allah'ın kitabını, kelamını okurken bitmeyen bir yolculuğa başlamamız gerekir; yani Allah'ın kelamını okuyup, dinleyip, tefekkür edip amel etmeye, ahlaka dönüştürmeye, iman etmeye çalışmamız, bittiğinde sonra bir daha yeniden başlamamız gerekir. Bu, Allah'ın sevdiği yolculuktur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Kur'an'ı sahabesi ile yirmi üç senede anlamış, bunun için Allah ayet-i kerimede **"o senin gönlünde sabitleşsin diye Allah onu tedrici olarak peyderpey indirmiştir"**[17] buyurmuştur. Biz de gönlümüzde Allah'ın kelamı sabit olsun diye Kur'an'ı okuyacaksak en az üç, dört sefer baştan sona anlayarak okumamız gerekir; çünkü Allah bir ayette söylediğini başka bir ayette izah edip açıklar, beyan eder. Allah'ın beyan etmediği hiçbir ayet yoktur. Mutlaka her bir ayetin eşi vardır; yani Allah'ın o ayeti izah ettiği, beyan ettiği başka bir ayet vardır.

Allah ayet-i kerimede **"kim, Rahman'ın zikrinden yüz çevirirse ona bir şeytan musallat ederiz, o onun karini olur, ona bağlanır, ters tarafa gider; ama doğru yolda, hidayette olduğunu zanneder"**[18] buyurur. Biri Kur'an'dan yüz çevirince şeytana döner, şeytana arkadaş olur; ama Kur'an'a yönelir takva sahibi olursa o zaman da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e dost olur, karin olur; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"muttakiler benim ehli*

[17] Furkân /32
[18] Zuhrûf /36-37

beytimdendir"[19] buyurmuştur. Muttaki olmak basit bir şey değildir. Bunun için kulun önce aklını kullanması, sorumluluğunu kabul edip gereğini yerine getirmek için Allah yoluna girmesi gerekir. Allah yoluna girmek demek Kur'an'ın yoluna girmek demektir.

Peki, sünnet ve hadis denince neyi anlamalıyız?

Hadis, Kur'an'ın tefsiridir. Sünnet ise Kur'an'ın beyanıdır. Sünnet, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığı değil midir! O, bütün hayatı boyunca Allah'ın ayetlerini okuyup öğretmemiş midir! O halde en büyük sünnet budur, başka sünnet aramayalım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Allah'ın vahyini beyan etmiş, anlatmış, üzerinde göstermiş, talim ettirmiştir.

"Ben Allah'ı seviyorum" diyen birinin doğru mu yalan mı söylediğinin ölçüsü; onun Allah'ın sözünü, kelamını ne kadar sevdiği, ne kadar dinlediği, ne kadar anlamaya çalıştığına göredir. Bu yüzden birinin kitabı olmadan dini olmaz.

Allah her peygambere zamanıyla, mekânıyla ölçülü, kayıtlı bir mucize vermiştir; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için durum böyle değildir. Allah'ın ona verdiği mucize zamanla, mekânla sınırlı değil kıyamete kadar geçerlidir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*Allah'ın bana verdiği mucize kıyamete kadar hükmü geçen mucizedir. Bu, Allah'ın kitabı Kur'an'dır"*[20] buyurur, Allah da ayet-i kerimede bununla ilgili olarak; **"onlar mucize istiyorlar, mucize olarak Allah'ın bu kitabı indirmiş olması yetmez mi"**[21] buyurmuştur.

[19] Ali El-Muttakî, Kenzü'l-Ummâl, III, 89; (No:5624); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X, 269.
[20] Ahmed Bin Hanbel, Müsned, C.2, S:451; Buhari, Sahîh, C.6, S.134
[21] Ankebût /50, 51

Peki, Kur'an nasıl bir mucizedir?

Kur'an müşrik birini alıp gökteki yıldızlar mesabesindeki sahabe yapmıştır. Bunu yapan Allah'ın kitabı Kur'an'dır; ama bu hali sahabeye kazandıran şey onların takvalarıdır, muttaki olmalarıdır; yani sorumluluğu kabul etmiş olmalarıdır. Eğer mucize elimizdeyse o halde bizim üzerimizde de bu mucizenin gerçekleşmesi gerekir.

Nasıl?

Bizi de ne zaman Allah'a dost, Allah'a yakın yaptıysa, bu zamandaki sahabe gibi yaptıysa Kur'an'ın mucizesi o zaman üzerimizde gerçekleşir. Eğer Kur'an'ı okursak, dinlersek, anlarsak, Kur'an'a iman edip ahlaka, amele dönüştürerek canlı Kur'an olursak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e benzeriz. Böylelikle en güzel ahlaka sahip olur, Allah'ın isimlerinin tecellisine mazhar olur, Allah'ın yeryüzündeki halifesi, aynası olan Hz. İnsan oluruz; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ahlakı Kur'an ahlakıdır ve bunu yapan da Allah'ın kitabı Kur'an'dır.

Bütün mesele Kur'an'a karşı takvalı olmamızdır; yani ona karşı sorumluluğumuzu kabul edip bu sorumluluğumuzu yerine getirmeye çalışmamızdır. Böyle yaptığımızda Allah bu mucizeyi üzerimizde gösterir; çünkü bu, Allah'ın kelamıdır. Allah'ın vahyettiği gibi yaptığımızda Allah bu mucizeyi üzerimizde göstermez mi? -Elbette ki gösterir. Allah, Kur'an'a mucize demişse o zaman Kur'an mucizedir buna iman etmemiz lazım. Eğer Kur'an elimizde olduğu halde Allah'ın halifesi, aynası olamadıysak, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e benzemediysek bu durumda Kur'an ile, Allah'ın kelamıyla bir ilgimiz, alakamız olmamış, onu ciddiye almamış, ona karşı takvalı olamamışız demektir.

Allah, kitabında insanı anlatır. **Ve nefsin ve mâ sevvâhâ:**[22] "(Allah yemin ediyor) Nefse ve onu tesviye edene (düzenleyene) and olsun ki." **Fe elhemehâ fucûrahâ ve takvâhâ:**[23] "Ona (nefse) fücurini de takvasını da ilham ettik." Fücur sorumsuzluk, takva ise sorumluluk manasına gelir.

Peki, ilham edene yemin olsun ne demektir?

Yani nefsi öyle bir halde yarattık ki güzelin, çirkinin ne olduğunu bilir. Ona bunu ilham ettik, onu onunla yoğurduk, dedi Allah. Bu yüzden her insan hiçbir bilgiye sahip olmasa da doğruyu, yanlışı, sorumluluğun, sorumsuzluğun ne olduğunu bilir. Herkes kendisi için doğrunun ve yanlışın ne olduğunu bilir; çünkü Allah, kulunu yaratırken bu bilinci ona vermiştir. Kulun da bu sorumluluğu, bu takvayı Allah'ın vahyine, ayetlerine karşı kullanması gerekir.

Kad efleha men zekkâhâ:[24] "Kim (kötü düşünceden, fikirden, amelden, halden, şirkten) temizlenirse o felaha (kurtuluşa, saadete) erer." **Ve kad hâbe men dessâhâ:**[25] "Kim de yanlışı kabul ederse o da söner." Kad hâb "o söner" demektir; yani ondaki iman nuru, Allah'ın ona nefhettiği ruh söner. Dolayısıyla insan ya takva sahibi, ya fücur sahibi olur. Takva sahibi olursa en büyük saadete erer; ama olmazsa fücur ehli olur, facir olur. Bu durumda da ona nefhedilen o ruh, yüklenilen emanet söner. Sönünce de şeytana arkadaş olur, dolayısıyla aklı çalışmaz, Allah'ın vahyini anlamaz, ciddiye almaz; yani insanlığını kaybeder.

[22] Şems/7
[23] Şems/8
[24] Şems /9
[25] Şems /10

Kul kullun ya'melu alâ şâkiletihî: "De ki: Herkes şekillendiği gibi amel işler (hareket eder)." Bir, Allah'ın şekillendirmesi, bir de kulun kendi kendini şekillendirmesi vardır. Allah, insanı İslam fıtratı üzerine; yani en güzel surette, kıvamda şekillendirmiştir. İnsan daha sonra bilgiyle, ilimle aklını kullanıp kendini şekillendirir. Mesela "ben şöyle olmalıyım, böyle olmalıyım" derken birilerini, gördüklerini, bildiklerini, anladıklarını kendine örnek alıp kendi gönül âlemini şekillendirir. İnsan nasıl şekillenmişse ameli de öyle olur. Bunu Allah söylüyor.

Biri kendini Kur'an'a göre şekillendirirse en yüksek makamdaki insan, peygamberlere benzeyen Hz. İnsan olur. Bunun dışında kendisine peygamberleri değil de başkalarını ölçü ve örnek olarak almışsa kendini, gönlünü onlara göre şekillendirmiş olur ki o zaman da en fazla onların kazandığını kazanır.

Fe rabbukum a'lemu bi men huve ehdâ sebîlâ:[26] "Kimin doğru yolda olduğunu rabbiniz bilir." Herkes kendini doğru yolda zanneder. Kim kendini nasıl şekillendirirse şekillendirsin kendini doğru şekillendirdiğini, doğru yolda olduğunu zanneder; ama doğru yolda olanı Allah bilir. Kim, Allah'ın yolundaysa, Allah'a göre kendini şekillendirmişse o doğru yoldadır, Allah'ın yolundadır. Gerisi yanlış yoldadır. Kendini doğru yolda zannetse bile yanlış yoldadır; çünkü bu bir anlık bir şey değildir. Kişi amel işlerken gönül âlemi nasıl şekillenmişse ona göre yaşar, amel işler, ona göre de manevi olarak şekillenmeye devam eder. Dolayısıyla ya Hz. İnsan olarak, Allah'a dost olarak şekillenir ya da şeytana dost olarak şekillenir ve bundan haberi bile olmaz.

[26] İsra /84

Vellezînehtedev: "Hidayete erenler." **Zâdehum huden:** "(Allah) Onların hidayetini artırır." **Ve âtâhum takvâhum:**[27] "(Allah) Onlara takvalarının karşılığını vermiştir." Hidayete erenler hidayetlerini arttırırlar, Allah onların hidayetlerini arttırır. Bu onlara takvalarının, Allah'a karşı sorumluluklarını kabul edip yerine getirmelerinin karşılığıdır, buyurdu Allah.

İnnellezîne kâlû rabbunallâh: "O kimseler ki rabbimiz Allah'tır, derler." **Summestekâmû:** "Sonra istikamet üzere olurlar." Dost doğru yol üzere, Allah'ın gösterdiği, peygamberinin yürüdüğü yol üzere olurlar. **Tetenezzelu aleyhimul melâikeh:** "Onların üzerine melekler iner." Demek ki "rabbim Allah'tır" deyip Allah'ın yolunda yürüyenlerin üzerine melekler iniyormuş. Melekler onlara ne der? **Ellâ tehâfû ve lâ tahzenû:** "Korkmayın ve mahzun olmayın." Ne geçmişte yaptıklarınızdan dolayı ne de bundan sonra; ne korkun, ne endişe edin ne de üzülün. **Ve ebşirû bil cennetilletî kuntum tûadûn:**[28] "(Allah'ın) Size va'dettiği cennetle müjdelenin."

Peki, bu cennet nerededir? -Ortada bir cennetin olması gerekir ki sevinebilsinler. Bu cennet ahirette olunca ahiretteki, dünyada olunca da dünyadaki cennettir. Bu müjde dünyadaki müjde olduğuna göre o halde bu cennet de dünyadaki cennettir. Dünyadaki cennet insanın gönlüdür. Bir gönül imanla, Allah'ın aşkıyla, muhabbetiyle dolmuşsa ve rabbini istiyorsa, Allah'ın güzelliği, isimleri oraya tecelli etmişse, o gönlü taşıyan insan canlı Kur'an olmuşsa, gerektiğinde merhamet ediyor, affediyor, ikram ediyor, hatayı ve kusuru örtüyorsa; yani Allah'ın isimleri onun üzerinde, gönlünde tecelli etmişse onun cennete dönmüş bir

[27] Muhammed /17
[28] Fussilet /30

gönlü olmuştur. Herkes kendine baktığında gönlünün cennet olup olmadığını bilir.

Demek ki melekler bu müjdeyi böyle olanlara veriyormuş. Hatta bu müjde olduğu gibidir. Melekler müjdeyi verirken o kul hem melekleri görür hem de meleklerin müjdesini alır. Yalnız bu, bir seferlik müjde değildir. Belki buna her anda verilen müjde demek daha doğrudur.

Yâ benî âdem: "Ey Âdem'in çocukları (ey Âdemoğulları, ey insanlar)!" **İmmâ ye'tiyennekum rusulun minkum:** "Size sizin içinizden bir resul geldiğinde." **Yekussûne aleykum âyâtî:** "Size ayetlerimi okuduğunda." Ayetlerimdeki hikmetleri anlattığında. **Fe menittekâ:** "Kim takva sahibi olursa." Ayetlerime karşı sorumluluğunu kabul ederse. **Ve asleha:** "Kendini ıslah ederse." Kendini ayetlerime göre düzeltirse." **Fe lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn:**[29] "Onlar için (ne dünyada ne de ahirette) ne bir korku ne de mahzun olma vardır."

Kul, Allah ile beraber olunca dünyası da, ahireti de cennet olur. Allah'tan ayrı olduğunda ise dünyası da, ahireti de cehennem olur.

Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ: "O kimseler ki ayetlerimizi yalanladılar." Biri; "tamam kabul ediyoruz, bunlar Allah'ın ayetleridir" dedikten sonra "ama" derse ayetleri yalanlamış olur. İnkâr etmek başka, yalanlamak başka şeydir. Yalanlamak; "kabul ediyorum" deyip gerekeni yapmamak ya da hiç işitmemiş gibi yapmaktır. **Vestekberû anhâ:** "(Ayetlerimize uymayı) Kibirlerine yediremediler." **Ulâike ashabun nâr, hum fîhâ hâlidûn:**[30] "Onlar

[29] Araf /35
[30] Araf /36

ateş (cehennem) ehlidir. Orada ebedi olarak kalacaklardır.” Ateş ashabının, ateşin arkadaşlarının kendileri zaten ateştir; çünkü gönüllerinde ateş vardır, cehennem vardır.

Fe men azlemu mimmenifterâ alâllâhi kezibâ: “Allah’a karşı yalan iftira atandan daha zalim kim vardır!” Allah’a karşı iftira atıp yalan söyleyenden daha zalim kim vardır! Böyleleri nasıl yalan yere iftira atarlar? -Allah söylemediği halde “Allah böyle söylemiş” derler. Biri ayet olmayan bir sözü Allah’a isnad ederse Allah’a iftira atmış olur. **Ev kezzebe bi âyâtih:** “Ya da onun ayetlerini yalan sayandan (daha zalim kim vardır)!” Kul böyle yaparak kendisine zulmeder. Ayetleri ciddiye almayınca, rabbini dinlemeyip; “bunu rabbim bana söylüyor” demeyince ayetleri yalan saymış olur. Bu durumda en büyük zulmü kendisine yapar, dolayısıyla kendisini yaratan rabbinden kendini mahrum eder.

Ulâike yenâluhum nasîbuhum minel kitâb: “Onlara kitapta (yazdığımız, takdir ettiğimiz) nasipleri gelecek.” Ya da rızık olarak, dünyalık olarak onlara neyi takdir etmiş, nasip etmişsek onlara erişecek. **Hattâ izâ câethum rusulunâ:** “Taki onlara elçilerimiz, resullerimiz gelinceye kadar.” Hangi elçiler? Ruhları alan elçiler, Azrail (a.s.) ve onunla beraber olan melekler.

Yeteveffevnehum: “Onların ruhlarını vefat ettirmeye (geldikleri zaman).” **Kâlû eyne mâ kuntum ted’ûne min dûnillâh:** “(Onlara meleklerimiz, o elçilerimiz) Diyecekler ki: Allah’tan başka kendilerini ilah saydıklarınız nerede?” Allah’ı ilah olarak kabul etmediğinize, Allah’ın ayetlerini dinlemediğinize göre kimi dinlemişseniz o sizin ilahınızdır. Hani onlar Allah’tan daha doğru söylemişlerdi ya, şimdi neredeler? **Kâlû dallû annâ:** “(Onlar) Derler ki: Onlar bizden kayboldu.” Yani bize herhangi bir faydaları

olmadı. **Ve şehidû alâ enfusihim ennehum kânû kâfirîn:**[31] "Onlar kendi nefisleri aleyhine şahitlik yaparlar ki kesinlikle kafir olmuşlardır."

Kâledhulû fî umemin kad halet min kablikum minel cinni vel insi fîn nâr: "Onlara denir ki: Sizden önce geçmiş cin ve insan olan kâfirlerle beraber ateşe girin." **Kullemâ dehalet ummetun**: "Onlardan her ümmet (her kavim) ateşe girdiğinde." **Leanet uhtehâ:** "Kendi kardeşlerine lanet ederler." Cehenneme gidenler kendi kardeşlerine, arkadaşlarına, beraber olduklarına lanet ederler.

Hattâ izâddârakû fîhâ cemîân: "Ne zaman ki hepsi orada (cehennemde) bir araya gelip toplandılar." **Kâlet uhrâhum li ûlâhum:** "Sonra gelenler o öncekiler için derler ki." **Rabbenâ hâulâi edallûnâ:** "Rabbimiz! Bunlar bizi saptırdı." Biz bunlara uyduk, bunlar da bizi delalete düşürdü ve cehenneme girmemize sebep oldu. **Fe âtihim azâben di'fen minen nâr:** "Onlara bu ateşten iki kat azap ver (derler)." **Kâle li kullin di'fun ve lâkin lâ ta'lemûn:**[32] (Allah) Buyurur ki: (Merak etmeyin) hepinize iki kat (azap) vardır; ama siz bunu bilmiyordunuz." Çünkü sonra gelenler de size uydular, siz de iki kat azabı hak ettiniz; ama siz bunun farkında değildiniz.

Ve kâlet ûlâhum li uhrâhum: "O öncekiler de sonrakiler için derler ki." **Fe mâ kâne lekum aleynâ min fadlin:** "Sizin bizim üzerimizde bir faziletiniz (üstünlüğünüz) yoktur." Yani siz bizim için iki kat azap istiyorsunuz; ama sizle biz aynıyız, derler. **Fe zûkûl azâb:** "Siz de azabı tadın." **Bimâ kuntum teksibûn:**[33] "(Tattığınız

[31] Araf /37
[32] Araf /38
[33] Araf /39

bu azap) Sizin yaptıklarınızdan dolayıdır." Allah başka bir ayet-i kerimede; **"herkes yaptıklarından dolayı rehindir"**[34] buyurur. Biri cenneti kazanmışsa ona cennet, cehennemi kazanmışsa da cehennem vardır.

İnnellezîne kezzebû bi âyâtinâ: "O kimseler ki ayetlerimizi yalanladılar." **Vestekberû anhâ:** "Ona (ayetlerimize) karşı kibirlendiler (büyüklendiler)." Yani; "bu bana lazım değil, bu ayeti anlamasam da olur" diyenler büyüklenmişlerdir; çünkü böyle söyleyenler Allah'ın ayetine karşı büyüklenenlerdir. **Lâ tufettehu lehum ebvâbus semâi:** "Onlara gök kapıları açılmayacaktır." Gökte kapılar vardır ve cennete gitmek için bu kapılardan geçmek gerekir; ama onlara göklerin kapıları açılmayacak. Niye? -Ayetlerimizi yalanladıkları, kibirlendikleri için. **Ve lâ yedhulûnel cenneh:** "Onlar cennete giremezler." **Hattâ yelicel cemelu fî semmil hiyât:** "Deve, iğnenin deliğinden geçmedikçe (cennete giremezler)." **Ve kezâlike neczîl mucrimîn**:[35] "İşte mücrimleri (cürüm işlemiş olanları, Allah'a karşı suçlu olanları) böyle cezalandırırız." Dikkat edilirse Allah kâfirleri, münafıkları, müşrikleri cezalandıracağını söylemedi, mücrimleri cezalandıracağını buyurdu.

Cürüm suç, mücrim ise suçlu demektir. Peki, mücrimlerin suçu nedir? -Allah'ın ayetlerini yalan sayıp, ayetlere karşı kibirlenmektir. Allah bunlar için; "cennete giremezler" buyurdu. Neden Allah "deve, iğnenin deliğinden geçinceye kadar cennete giremezler" tabirini kullandı? -Çünkü kâfir, müşrik veya münafık olsalardı böyle bir umutları olmazdı; ama onların cennete gireceklerine dair umutları vardır. Ayetleri yalanlamış, ayetlere

[34] Muddessir /38, Tûr /21
[35] Araf /40

karşı kibirlenmişler; ama farkında değiller, bundan haberleri bile yoktur! Allah da "deve, iğnenin deliğinden geçince siz de cennet kapısından geçersiniz. Zaten böyle bir şey mümkün değildir. Böyle yaptıkları için gök kapıları onlara açılmaz" buyurdu.

Bu konuda bir eksiğimiz var ki bunları anlatmaya çalıştım. Allah'ın vahyini anlamak için mutlaka bir çabamızın, gayretimizin olması gerekir. Herkes ilmini, dinleme, anlama ya da ezberleyebilme durumunu bilir. Çok istisnai olarak biri gerçekten okuyamayabilir, bu durumda dinlemesi gerekir. Rabbimizin kelamını gücümüzün yettiği kadarıyla baştan sona ya okuyacağız ya da dinleyeceğiz, hem de bunu bir sefer değil birkaç sefer yapacağız. Öyle ki Kur'an'ın bütünü hakkında söz söyleyebilelim, bizim için elimizde bir ölçü olsun. Biri bir şey söylediğinde "bu, Kur'an'a uyuyor mu, uymuyor mu" diyebilmek için bir bilgimiz olmalıdır. Bu bütün hayatımız boyunca bize lazım olan şeydir.

Biri böyle yaparsa her anda Allah ile beraber olur, Allah'ın hesabını yapmış, takva sahibi olmuş, Allah'a, Allah'ın vahyine karşı sorumluluğunu kabul etmiş ve yerine getirmiş olur. Yoksa Allah'a, vahyine, kendisine, ahiretine karşı takva sahibi olmaz, dolayısıyla ayetleri ciddiye almamış, yalanlamış olur. Böyle biri Allah'ın ayetlerini inkâr etmemiştir ama yalanlamıştır; yani ayetler hakkında "bu doğrudur kabul ediyorum, Allah kelamıdır, böyle yapmak lazım ama ben bir şey yapmıyorum" demiştir. Mesele; yapabildiğin kadarıyla Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getirmeye çalışmaktır.

Hz. İbrahim (a.s.)'ın ateşe atılmasıyla ilgili bir kıssa anlatılır. *Hz. İbrahim (a.s.) ateşe atılırken küçük bir hayvan ağzına biraz su alıp Nemrud'un ateşine doğru yürür. Birisi ona; "nereye gidiyorsun" deyince o da; "Nemrud'un ateşini söndürmeye*

gidiyorum" der. Bunun üzerine karşıdaki ona; "neyle söndüreceksin" diye sorunca "ağzımdaki suyla" diye cevap verir. Karşısındaki; "ağzındaki suyla bu ateş söner mi" deyince o küçük hayvan "sönmeyeceğini biliyorum; ama Allah bilsin ki ben de Hz. İbrahim (a.s.)'ın yanındayım, onun halilinin, dostunun yanındayım" diye cevap verir.

Evet, Allah bizi yolunda görmek istiyor. Mesele; gücümüzü sarf etmektir. Sadece kendimiz için değil aynı şekilde insanları da onun yolunda takvaya; yani sorumluluğu almaya davet etmemiz gerekir. Ya sorumluluğu kabul eder, alırız ya da kabul etmez, reddederiz. Bu iki seçenekten birini tercih ederiz "yapamadım, edemedim, beceremedim" diye bir şey yoktur; yani başka bir yol yoktur. Gücünün yettiğini yapabildiğin kadarıyla yerine getirmeye çalışman, Allah'ın kelamını okumada, dinlemede, anlamada, anlatmada, onu kendine ölçü yapmada, hayatını Kur'an ile, Allah'ın kelamı ile yaşamada, Kur'an'a bürünmede, canlı Kur'an olmada çabanı, gayretini sarf etmen gerekir. Bu hepimiz için böyledir.

Allah ayet-i kerimede **"hidayet Allah'ın hidayetidir, kim bunun dışında bir hidayet ararsa hidayeti bulamaz. Allah kime hidayet vermemişse o delalettedir"**[36] buyurur.

Allah başka bir ayet-i kerimede hidayetin nerde olduğunu da beyan etmiştir. **Zâlikel kitâbu lâ reybe fîh huden lil muttekîn:**[37] "Bu kitapta şüphe yoktur. (Bu kitap) Muttakiler için hidayettir" buyurmuştur. Kur'an hidayettir, Allah'ın yoludur. Kur'an'ı kabul edersek Allah'ın hidayetini kabul etmiş, etmezsek Allah'ın hidayetini kabul etmemiş oluruz. Allah'ın kitabını hidayetçi olarak

[36] Bakara /120, Araf /178, Kehf /17
[37] Bakara /2

kabul etmezsek başkalarını kendimize hidayetçi kabul ederiz ve Allah'ın hidayetiyle hidayete ermediğimiz için delalete düşmüş oluruz. Bu yüzden bu ölçünün bizim elimizde olması gerekir.

Kendimiz için de aynı şeyi söylüyoruz. Genel olarak bütün hayatımız boyunca Allah'ın vahyinden başka herhangi bir şeyi söylemekten Allah'a sığındık. Konu ne olursa olsun; din olarak, doğru olarak, hakikat olarak, hak olarak Allah ne söylemişse mutlaka onu söyledik ve söyleriz. Bu yüzden Kur'an'ın dışında bir şey söylersek onu kesinlikle kabul etmeyin. Zaten ben de onu söylediğimi kabul etmiyorum. Nasıl ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"benden bir söz nakledildiğinde onu Kur'an'ın ölçüsüne vurun, tutuyorsa o söz bana aittir, onu alın, tutmuyorsa bana ait değildir, onu reddedin"*[38] buyurduysa biz de aynısını söylüyoruz. Bu nedenle hiç kimse Kur'an'ın dışında herhangi bir şeyi bize isnat edemez, eğer isnat ederse onu reddediyoruz; çünkü o yalan söylüyordur.

Allah hepimizi Kur'an'a gerçek manada iman edenlerden eylesin. Kur'an'ı hidayet kitabı olarak kabul edenlerden eylesin. Allah hepimizi Kur'an'a karşı takva sahibi, sorumluluğunu kabul edip yerine getirmeye çalışanlardan, kitabını önüne alanlardan eylesin. Kitabını muhacir bırakanlardan, arkasına atanlardan eylemesin. Allah'ın ayetlerini Allah'a iftira atarak yalanlayanlardan, Allah adına konuşurken Allah'ın vahyinin dışında bir şey söyleyenlerden eylemesin. Allah bizi zalimlerden, kendisine zulmedenlerden eylemesin.

Allah hepinizden razı olsun.

[38] Aclunî, Keşfu'l-Hafa, I, 86; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid, I, 170; Suyuti, Miftah, 16

Ahsen-i Takvim

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah ayet-i kerimede **"canlıların en kötüsü, aklını kullanmayan sağır ve dilsiz (insanlardır)"**[1] buyurur. Allah, aklını kullanmayan, anlamaya çalışmayan, düşünüp tefekkür etmeyen, yaratılışının gayesini, Allah'ın muradını anlayıp hayatını buna göre yaşamayanlar için "canlıların en kötüsü" buyurdu; yani aklını kullanmayanlar en aşağılık gördüğümüz hayvandan daha aşağıdırlar.

Allah ayet-i kerimede kıyamet yerinden bir sahneyi anlatır; **"kaybedenler, cehenneme gidenler diyecekler ki: 'Ya rabbi! Gördük, işittik, anladık. Bizi tekrar dünyaya gönder, bu sefer iman edip, salih amel işleyeceğiz.' Allah da cevap olarak onlara; size bunu anlayacak, akıl edecek kadar bir ömür vermemiş miydim?"**[2] Yani siz dünyadayken böyle olacağını biliyordunuz, bunu anlamıştınız, dünyaya bir daha dönüş yoktur. Allah bir sefer imkân verir. Bununla beraber peygamber ve kitap göndererek herkesin ne yapması, nasıl yapması gerektiğini en ince ayrıntısına kadar anlatır.

İnsanlar iki kısımdır; birincisi peygambere tabi olup Allah'a ve resulüne itaat edenler, ikincisi de kendi kafalarına veya birilerine göre yaşayanlar ya da şeytanın, nefsinin istekleri ve arzuları peşine takılıp hayatını öyle geçirenler.

Herkes hayatını mutlaka bir şeyin peşinden koşarak harcar. Biri her neyin peşinden koşuyorsa hayatını ona feda etmiş, kurban

[1] Enfâl /22
[2] Fâtır /37

etmiştir. Bu, dünya malı olabilir, bir mevki, makam olabilir, ailesi olabilir, hiç fark etmez, neyin peşinden koşuyorsa hayatını o yolda harcamış, Allah'a feda etmek yerine onlara feda etmiştir.

Bazıları "benim bu dünyadan nefsi beklentim yok, hayatımı çocuklarıma adamışım" diyebilir, aynı şey onlar için de geçerlidir; çünkü Allah ayet-i kerimede, **"çocuklarınız, mallarınız sizin için bir fitnedir, imtihandır"**[3] buyurmuştur. Bu yüzden herkes hayatını kendisi için kullanmalıdır. Elbette ki çocukların, hanımın, dünyanın hesabını yapmak gerekir. Allah ayet-i kerimede **"kendinizi ve ehlinizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun"**[4] buyurmuşsa hem kendimizi hem de aile fertlerimizi ateşten korumak, onların da hesabını yapmak zorundayız; ama hesap yapmak farklı, hayatı onların yolunda harcamak farklı bir şeydir; çünkü hedefimizde ne varsa, gayemiz neyse hayatımızı onu kazanma yolunda harcıyoruz demektir.

Allah ayet-i kerimede **"genişliği yerle gök kadar olan cennete koşun"**[5] buyurur. Evet, Allah bize yolu gösteriyor. Bu durumda hayatımızı ya cennete koşarken tamamlarız ya da cennetten kaçıp cehenneme koşarken tamamlarız. Eğer cennete koşmuyorsak o halde cehenneme koşuyoruz demektir. Bu yüzden herkesin; "acaba nereye koşuyorum, hayatımı neyin yolunda, neyin uğrunda harcıyor, hayatımı neye kurban ediyorum" deyip kendisine bakması gerekir.

Ya hayatımızı Allah'a adar, kurban eder, vakfeder, Allah yolunda, Allah'ın emrettiği yolda yaşayıp harcar, öyle kullanırız ya da başka yolda harcarız. Hayatımızı Allah yolunda yaşarsak kaybedeceğimiz bir şey olmaz, hatta bunun yanında dünyayı da

[3] Enfâl /28
[4] Tahrîm /6
[5] Âli İmran/133

kazanırız; çünkü Allah'ın bize ikram etmeyi takdir ettiği hiçbir şey zaten bir başkasına gitmez.

Kul inne salâtî ve nusukî ve mahyâye ve memâtî lillâhi rabbil âlemîn:[6] "De ki: Namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Allah hayatımızı, vaktimizi, zamanımızı hangi yolda sarf etmemiz, kurban etmemiz gerektiğini beyan ediyor. Hayatım ve ölümüm demek; Allah yolunda yaşar, Allah yolunda ölürüm demektir.

"Kul" diye başlayan ayetler inşa cümlesidir. Allah, bir ayette kul (de ki) deyip inşa cümlesi kullandıysa peşinden bir emir verecek; yani yapmamız gereken şeyi söyleyecek demektir; çünkü kul (de ki) demek bunu söylemen, söylediğini de yapman, sözünde durman gerekir demektir.

Hayatımızı; cenneti, Allah'ın rızasını, dostluğunu, cemalini kazanmak için harcamazsak mutlaka başka bir yolda harcar, vaktimizi boşa geçirir ve hayatımızı çöpe atarız. Nefsimiz hesabına yaşamak hayatımızı çöpe atmak demektir; çünkü nefsimiz "hiçbir şeyle meşgul olma, git oyun oynamakla meşgul ol" demiş, bizden bunu istemiştir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *"Kıyamet günü herkes pişmandır. Allah'ın emrini yerine getirmeyenler yapmadık diye, yapanlar da daha fazla yapabilirdik diye pişmandır"*[7] buyurur. Aklımızı kullanırsak pişman olmayız, pişman olmamamız gerekir. İnsan beşerdir, yanlış, eksik yapabilir, hatta bazen ters tarafa gidebilir; ama Allah rahman ve rahimdir. İnsana düşen; yanlış yaptığında o yanlışına takılıp devam etmesi değil; aksine yanlış yaptığında rabbine dönüp "ya rabbi! Sana döndüm,

[6] En'âm /162
[7] Feraid-ül Fevaid

tövbe ettim, bir daha yanlış yapmamam için bana yardım et" demesidir.

Allah yolunda yaşamak, hayatını Allah'a kurban etmek dünyadaki nasibini unutmak demek değildir. Allah ayet-i kerimede **"dünyadan nasibini unutma"**[8] buyurmuştur. Yani dünya hayatını imkânlar dâhilinde en güzel şekilde yaşa, yaşat; ama hayatını yaşarken Allah yolunda vakfet, kurban et, feda et. Hayatım, ölümüm, namazım, kurbanım, ibadetlerim, verdiklerim, infak ettiklerim, kurban ettiklerim âlemlerin rabbi olan Allah içindir de ve böyle yap.

Herkes kendisine baktığında Allah ile arasındaki yakınlığı da, uzaklığı da mutlaka bilir. Bununla ilgili olarak bir hadis söyleyeyim. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeye;

- Size Allah katındaki yerinizi bildireyim mi, buyurur.

Sahabeler de;

-Evet, ya Resulullah, der.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de;

-Herkes kendi gönlüne baksın. Allah onun gönlünde nerdeyse, o da Allah katında ordadır,[9] *buyurur.*

Bu yüzden herkes Allah'ı ne kadar zikrettiğine, onu ne kadar ciddiye alıp ona ne kadar itaat ettiğine, emrini ne kadar dinleyip yasakladıklarından da ne kadar kaçındığına, onu kaybetmemek için çabasını, gayretini ne kadar sarf ettiğine bakmalıdır. Elbette ki kendini kandırmadan, kendi kendisine yalan söylemeden, kendine hile yapmadan bakmalıdır.

[8] Kasas /77

[9] Suyuti, Camius Sagir 6 /49 Hadîs No: 8386

Bir kul dünya hayatını yaşarken Allah'ın rızasını, dostluğunu, cemalini kazanmazsa öbür tarafta hiç kazanamaz; çünkü orda kazanabileceği bir imkânı yoktur, bu yüzden kazandığı her şeyi burada kazanır. Bütün Allah dostları, bütün veliler nasıl kazanmışsa bizim için de kazanma imkânı öyledir. Kaybedenler kendi tercihlerini kendileri yapmıştır. Şartlar, imkânlar her ne olursa olsun bir kul; "ben kazanmak istiyorum" dediğinde mutlaka kazanır.

Allah bununla ilgili ayet-i kerimede örnekler verir.

"Allah inkâr edip kaybedenlere Nuh'un ve Lut'un hanımlarını örnek verir. Onlar iki salih kulumuzun nikâhındaydılar."[10] İkisi de Allah'ın resulleriyle evliydiler; ama iman etmediler ve ebediyen kaybettiler. Allah bu ayetle bizlere; "baban, oğlun, eşin peygamber de olsa iman edip gerekeni yapmazsan kurtulamazsın" diyor. Bu durumda Allah herkesin hesabını kendisine sorar.

Allah ayetin devamında bu sefer kazananlardan bahseder; **"Allah iman edenlere Firavun'un hanımını örnek verir."**[11] Firavun onu Hz. Musa (a.s.)'a iman etmiş diye işkenceyle öldürmüştü. Diğerleri Allah'ın resulleriyle evli olduğu halde kaybettiler, o ise Firavun'un nikâhında olmasına rağmen iman edip rabbini tercih etti ve kazandı. Yani biri gerekeni yapmadıysa Allah'ın resulleriyle birlikte olsa bile kaybeder; ama gerekeni yapıp Allah'ı tercih ederse Firavun'un hanımı da olsa, Firavun gibi birinin emrinde de olsa kazanır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin"* buyurur. Bu yüzden hayatımızı Allah yolunda kurban etmek için; "bugünden itibaren kul olmaya

[10] Tahrîm /10
[11] Tahrîm /11

başlıyorum" deyip yola girerek Allah'a, cennete koşma başlangıcı yapmamız, hesaba çekilmeden önce kendimizi hesaba çekmemiz gerekir.

Bunun için yapılması gereken ilk şey; "ya rabbi! Tövbe ettim, sana döndüm, seni, senin rızanı, dostluğunu, cemalini, sevgini istiyorum. Bunun karşılığında yapılması gereken her ne varsa onu yaparım" deyip Allah'a bir söz vermektir. Gerisi Allah'a aittir, o gerekeni yapar. Zaten kulunu kendisine davet eden, kendisine çekecek olan, vasıl edecek olan Allah'tır. Yeter ki kul samimi olsun, ciddi olsun.

Elbette ki bunu kendi kafamıza göre yapamayız, ölçümüz, örneğimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Bu yüzden onun gibi kul olmaya karar verip gerekeni yapmaya başlarken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sünnetine sarılıp ona tabi olmamız gerekir.

Hz. Enes Bin Malik (r.a.) anlatır; "*on yıl boyunca Resulullah'a hizmet ettim. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir gün beni çağırıp;*

-'Kim benim sünnetimi diriltirse ahirette benimle beraber olur. Benim sünnetim nedir biliyor musun' buyurdu.

Ben de;

-Ya Resulullah, nedir, dedim.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdu ki;

-Benim sünnetim; Allah'ın hiçbir kulu hakkında kötü düşünmemektir. Sen de hiç kimse için kötü düşünme, kötü bir zanda, kötü bir düşüncede bulunma. Allah beni âlemlere rahmet olayım diye gönderdi. Bana da düşen hiç kimse hakkında kötü düşünmemek, bununla beraber insanlara, âlemlere rahmet olmaktır. Bunlar benim sünnetimdir."[12]

[12] Tirmizi, Sünen, İlim, 39/16 (V;46)

Demek ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sünneti kimse hakkında kötü düşünmemek ve âlemlere rahmet olmakmış. Yoksa sünneti sadece farz namazlardan önce ve sonra kıldığımız namazlardan ibaret zannetmeyelim. Çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sünnetini beyan ederken; *"âlemlere rahmet olmak, hiç kimse hakkında kötü zanda, kötü düşüncede bulunmamak benim sünnetimdir, Allah'ın bana emridir. Eğer bunu yaparsan ahirette, cennette benimle beraber olur, bana arkadaş olursun"* buyurmuştur.

Sohbetimizin başında söylemiştim, Allah ayet-i kerimede **"canlıların en kötüsü aklını kullanmayan sağır ve dilsizlerdir (insanlardır)"**[13] buyurmuştu. Biri hastaysa bir başkasını tedavi edebilir mi? -Elbette ki edemez. Bunun yerine iyileşmek için doktora gidip muayene olur. Nasıl ki zahiri hastalık varsa aynı şekilde manevi hastalık; yani nefsin hastalığı da vardır. Kul manevi olarak tedaviye muhtaçtır, mutlaka tedavi olmalıdır.

Allah bu manevi hastalıkla ilgili olarak ayet-i kerimelerde; **"onların kalplerinde hastalık var."**[14] **"Allah'ın ayetlerini okurken, dinlerken bile hastalıkları artar. Bu (Kur'an) mü'minlere şifadır ama kalbinde hastalık olanların hastalığını artırır."**[15] **"Kalpleri taş gibi, hatta taştan daha katı,**[16] **kalbinin üzerinde perde olanlar,**[17] **kalpleri mühürlenmiş olanlar**[18] **kilitli olanlar"**[19] buyurur. Bunların hepsi manevi kalbin hastalıklarıdır. Nasıl ki zahiri olarak hasta olanların tedaviye ihtiyacı varsa manevi olarak kalbinde hastalık olanların da tedaviye ihtiyacı vardır.

[13] Enfâl /22
[14] Bakara /10
[15] Tevbe /124-125, Maide /68, Fussilet /44
[16] Bakara /74
[17] İsra /46
[18] Münafikun /3 Bakara /7
[19] Muhammed /24

Hiç kimse kendi kendisini tedavi edecek bir güce sahip değildir. Hatta manevi hasta olanların kendisi bile kendisinden habersizdir. İstisnasız hepsinin bir doktora ihtiyacı vardır; ama aklını kullanmayanlar hasta oldukları, yolu bilmedikleri ya da yürümedikleri halde başkalarını tedavi etmeye, onlara yol göstermeye çalışırlar.

Neden?

Allah'ı bilmedikleri, cahil oldukları için böyle yaparlar. Allah ayet-i kerimede **"Allah'tan âlim kulları haşyet duyar"**[20] buyurmuştur. Ancak âlim olanlar Allah'tan haşyet duyar, Allah'ın azametinden dolayı konuşurken titrer, ne söylediğini bilir, Allah'a ters düşecek bir kelime kullanmaz, kullanamaz; ama Allah'ı bilmeyenler, tanımayanlar, âlim olmadığı, cahil olduğu için Allah'tan haşyet duymaz. Mutlaka onları dinleyenler de olur ve kalplerine "belki doğru söylüyordur" diye vesveseler gelir. Böyleleri söyledikleri sözün bir başkasına nasıl zarar verdiğinden, ona nasıl bir hastalık bulaştırdıklarından habersiz bir şekilde onu tedavi ediyorum diye ona hastalık bulaştırır.

Böylelerine ne söylemek lazım?

"Sen kendin hastasın, Allah'tan kork, Allah'tan biraz haşyet duy! Böyle gelişigüzel, rastgele konuşma, niye konuşuyorsun, bu senin işin değil ki! Sen kendini, ne halde olduğunu biliyorsun. Senin işin tedavi olmak, öğrenmek, anlamak, öğrendiğini, anladığını imana, ahlaka ve amele dönüştürmektir." İşte, bir insan, aklını kullanmadı mı böyle en kötü duruma düşer. Bu yüzden Abdulkadir Geylani (r.a.) Hazretleri; *"sus, dinle! Sana konuş emri gelinceye kadar"* buyurur. Bu söz; "insanları tedavi edeceksen, onlara öğreteceksen önce sen öğren, sen tedavi ol" anlamına gelir.

[20] Fâtır /28

Hayatın gayesini doğru anlamak gerekir. Biri değişmeyi kabul etmiyorsa öğrenmeyi de, büyümeyi de kabul etmez. "Ben böyleyim, Allah da herkes de beni böyle kabul etsin" veya "ben halimden razıyım, artık her şeyi biliyorum, her şeyi kazanmışım" deyip kendini müstağni görenler değişmez. Dolayısıyla kimse onları değiştiremez, onlara yardım da edemez. Oysaki insan son nefese kadar öğrenmeli, Allah'tan ve resulünden öğrendiğini öğretmelidir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde kendisiyle ilgili olarak; "*ben muallim olarak gönderildim*"[21] buyurur. Hayatı boyunca Allah ona vahyedip öğretmiştir; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz aynı zamanda öğrenendir. O da Allah'ın kendisine öğrettiklerini sahabeye öğretmiştir. Biri; "ben her şeyi öğrendim" dediyse bu durumda peygamberini bile geçmiş, peygamberine uymamış, ona uymayı kabul etmemiştir. Bu herkes için böyledir. İnsan son nefese kadar Allah'tan Allah'ın vahyini; resulünden ise resulünün sünnetini, uygulamasını öğrenmeli bir de öğrendiklerini öğrendiği kadarıyla öğretmelidir. Öğretirken de "bana göre değil Allah'a ve resulüne göre" demelidir.

Mesele öğrenmek değildir; çünkü Kıyamet günü Allah bizi hesaba çekerken "neyi biliyorsun" diye hesaba çekmez "ne yaptın" diye hesaba çeker. Allah'ın mizanda tartacağı şey ilmimiz değil amelimizdir. Bu nedenle ölçü; neyi öğrendiğimiz ve onunla ne kadar amel ettiğimizdir.

Her şey bizim için bir örnektir, mesela Allah Yahudi âlimlerinden bahseder. Eğer öğrendiklerimiz bizde imana, ahlaka, amele dönüşmezse Allah'ın, Yahudi âlimleri için; **"onlar kitap yüklü merkep gibidir"**[22] buyurduğu ayetle muhatap oluruz.

[21] Dârimî, Mukaddime 32; İbn Mâce, Mukaddime 17
[22] Cuma /5

Çünkü onlar da öğrenmişti; ama uygulamaları, amelleri yoktu, sadece öğrenmiş ve konuşmuşlardı.

Allah'ın bahsettiği o Yahudi âlimleri gibi olanlar da böyle yaparak dünyayı kazanmaya çalışırlar; ama kazandıkları tek şey başkalarına hastalık vermek ve kendi hastalıklarını artırmaktır. Bu yüzden her neyi öğreniyorsak onunla amel etmemiz, ona iman etmemiz, onu ahlaka dönüştürmemiz gerekir.

Allah elest meclisini anlatırken; **"Allah, Âdem'in belinden zürriyetini alıp onları kendilerine şahit kıldı**. **Ondan sonra 'ben sizin rabbiniz değil miyim' diye hitap etti. Bütün ruhlar, bütün zürriyet; 'kâlu belâ şehidnâ' evet, ya rabbi! Sen bizim rabbimizsin, biz buna şahidiz, dediler"**[23] buyurur. Allah, Âdem'in belinden zürriyetini aldığına göre o halde sadece ruh itibariyle değil beden itibariyle de ordaydık demektir. Yoksa Allah, Âdem'in belinden zürriyetini aldık demez "ruhlara sorduk" derdi.

Allah nasıl ki bir çekirdeği yaratıp ağacı içine koymuşsa insan da böyledir. Allah ayet-i kerimede **Lekad halaknâl insâne fî ahseni takvim. Summe radednâhu esfele sâfilîn:**[24] "Allah, insanı en güzel kıvamda yarattı, sonra onu en aşağıya (başlangıç noktasına, sıfır noktasına) bıraktı" buyurur. Allah, insanı en kâmil seviyeye getirmiş, sonra da en aşağıya indirmiştir; yani ağacı çekirdeğin içine koyduğu gibi kemalatı da kulun fıtratına koymuştur. İşte "esfeli sâfilîn" bu demektir. Allah, insanı en başlangıç noktasına koyup sonra da; "haydi gel, manevi olarak büyümen, kâmil insan, Hz. İnsan olman gerekir" demiştir.

Bütün zürriyet, bütün insanlar "kâlu belâ şehidnâ" dediğine göre o halde hepsi kâmildir; yani Allah hepsine kemalatını vermiştir. Çocuk doğarken sıfır noktasından doğar, zahiri olarak

[23] Araf /172
[24] Tîn /4-5

yavaş yavaş büyür, olgunlaşır, kemale erer, sonra yaşlanır. Allah'ın kendisine takdir ettiği ömür kadarıyla dünyada kalır. Nasıl ki zahiri olarak doğma ve büyüyüp olgunlaşma varsa aynı şey maneviyat için de geçerlidir. Allah, kulunu sıfır noktasına koyup; "haydi, manevi olarak büyümek senin elindedir, Hz. İnsan, kâmil insan olma tercihi sana aittir. Bunun için çabanı, gayretini sarf et" demiştir.

Bu durumda ne yapmak gerekir?

Öğrenmek, anlamak, aklı kullanmak, bütün varlığı, kâinatı Allah'ın ayetleri, kitabı olarak okumak gerekir; çünkü **İkra' bismi rabbikellezî halak:**[25] "Yaratan rabbinin ismiyle oku" ayetinden anlaşıldığı üzere Allah'ın ilk emri okudur. Bunun için aklı doğru kullanıp bakmak, işitmek, anlamak, kendini okumak, sonra rabbinin yoluna girip peygambere, Allah'ın onunla indirdiği vahye uymak ve onu imana dönüştürmek gerekir.

Kâinatta var olan her şey insan için örnektir, ayettir. Allah nasıl ki bir ağacı çekirdeğin içine koymuşsa insanı da en güzel kıvamda yaratıp kemalatını fıtratına koymuştur. Çekirdeğin filizlenip ağaç olması için toprağa düşmesi, sulanması, güneş görmesi gerekir. Böyle olursa çekirdek çatlar, filizlenir, büyür ve meyve verir. İnsanın maneviyatı da böyledir, onun da olgunlaşıp kemale ermesi için Allah'ın nuruna, vahyine, aşka, imana ihtiyacı vardır.

İnsan meyve verdiğinde kemale erer. Peki, insanın meyvesi nedir? -İnsanın meyvesi Allah'ın isimlerinin onun üzerinde tecelli etmesidir. Allah'ın esmasının tecellisinden dolayı üzerinde saçtığı güzel ahlak onun meyvesidir. İnsanlar birinde Allah'ın isimlerinin, güzelliğinin tecellisinden istifade ederse onun meyvesinden istifade etmiş olur. Böyle olan biri artık meyve vermiştir.

[25] Alak /1

Bunun için de insanın çaba, gayret göstermesi gerekir. Yoksa nefis buna müsaade etmez, nefis ve dünya onu perdeler. Bir yandan şeytan, bir yandan dünya, bir yandan nefsin arzuları, istekleri onu bir tarafa çeker, o da kendini kaybeder. Bu yüzden insanın maneviyatının kemale ermesi için güneş görüp ısınması; yani iman edip sevmesi gerekir. Unutmayalım ki Allah'a âbd olmak hiç kimse için zor değildir. İstisnasız herkes rabbini tercih edip iman ettiğinde, yola girip yürüdüğünde olgunlaşır, kemale erer; çünkü bu onun fıtratında mevcuttur.

Allah neden "ben sizin rabbiniz değil miyim" hitabını yaptığını buyuruyor; **"biz böyle yaptık ki Kıyamet günü bundan haberimiz yoktu demeyesiniz."**[26] Demek ki herkes bunu biliyormuş. Nerden biliyor? -Kendisinde mevcuttur da ondan biliyor. İster farkında olsun, ister olmasın bütün insanlar bunu bilir. Biri bunu bilmiyorsa aklını kullanmadığı için bilmiyordur.

Aslında herkes sahibine, rabbine âşıktır. Allah insanı ebedi bir varlık olarak yaratmıştır; çünkü Allah'ın ona nefhettiği ruh ebedidir. Fani olan insanın beden tarafıdır, beden tarafı da insanın elbisesidir. Bu yüzden fani olan bir şeyle ruhu mutmain etmek mümkün değildir. Bütün dünyayı ona verseniz o yine mutmain olmaz, huzuru bulmaz. Neden? -Çünkü hiçbir şeyin ona ait olmadığını ve dünyayı bırakıp gideceğini bilir. Ruhun tatmin olması için ona mutlaka dünyanın ötesini göstermen, onu dünyanın ötesi ile mutmain etmen gerekir. Allah ayet-i kerimede **"kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur"**[27] buyurur. İnsandaki ruh "Allah" deyince, Allah'ın hesabını yapınca, Allah'ı sevince, Allah onu sevince mutmain olur. Bunun dışında ruhun herhangi bir şeyle mutmain olması asla mümkün değildir.

[26] Araf /172
[27] Ra'd /28

Eğer ruhta Allah'ın güzelliği mevcut olmasaydı böyle bir şeyi tatmaz, anlamazdı, Allah ile mutmain olması da mümkün olmazdı. Ruhun bu şekilde mutmain olmasının sebebi rabbini görmesinden dolayıdır. Allah Abdulkadir Geylani Hazretleri'ne öyle buyurdu; "ruhlar, rabbimizi gördük diye bedenlerinde semah ederler."[28] Ama biz ruhumuzu perdelediğimiz için onu hissetmiyor, tatmıyoruz. Eğer biri Allah'ın nefhettiği ruhla, hakikatiyle beraber olursa Allah'a âşık olur. Bununla beraber meleklerin secde ettiği varlık olduğu için aynı zamanda secdeye de layık bir halde olur.

Birçok Allah dostunun, velinin kerametini okumuş veya dinlemişizdir. Birileri; "benim aklım bunu almıyor" diyebilir. İblis, Allah'ın; "Âdem'e secde edin" emrine itiraz eden, Allah'ın lanetlediği, yaratılış itibariyle dumansız ateşten yaratılmış bir varlıktır. Buna rağmen iblis bile bir anda farklı bir yerden farklı bir yere gidebilir.

Allah ayet-i kerimede **"Süleyman; 'bana Belkıs'ın tahtını kim getirecek' diye sorduğunda cinlerden bir ifrit dedi ki: Sen yerinden kalkmadan ben onu sana getiririm. Allah'ın kendisine nimet verdiği bir kul da; 'sen gözünü kırpmadan ben onu sana getiririm' dedi ve Süleyman da tahtı yanında hazır buldu"**[29] buyurur. Belkıs'ın tahtını getiren kulun ismi Asaf'tı. Asaf aynı zamanda Hz. Süleyman (a.s.)'ın veziri, Allah dostu bir veliydi.

Bunu insandaki bir özelliği anlatmak için söylüyorum. Bu özellik ruhun özelliğidir. İblis, Allah'ın lanetine uğradığı halde bir anda bir yerden başka bir yere gidebiliyorsa o halde insan da kendi hakikatiyle beraber olursa bunu yapabilir. Bir anda bir yerden farklı bir yere gitmek şöyle dursun bir anda arşa, miraca çıkabilir. Nasıl ki iblis, insanın içine girip kanın damarda dolaştığı

[28] Risale-i Gavsiye
[29] Neml /38-40

gibi dolaşabiliyorsa[30] Allah'ın nefhettiği ruhun da böyle bir özelliği vardır.

Mesele zahiri şeyleri bilmek değildir. Bunları ruhun özelliğinin anlaşılması için söyledim. Allah, insanı yolun başına, esfeli sâfilîne indirip; "haydi, ahsen-i takvim olmaya, en güzel hale, en güzel sıfatlara bürünüp Hz. İnsan olmaya gel" demişse istisnasız herkes bu hale gelebilir; çünkü bu özellik her insanda mevcuttur ama insan tercihini kendisi yapar. Bunun için insanın kendine, kendi gönlüne, Allah'ın kendisine verdiklerine bakması gerekir.

Hz. Musa (a.s.)'la Firavun'un insani olarak hiçbir farkı yoktur, aralarındaki fark sadece tercih farkıdır. Biri Allah yolunda, Hz. İnsan olma yolunda manevi olarak kendini büyütüp yatırımı manevi tarafına, ruh tarafına yapmış; öteki ise zahiri tarafına yapmıştır, aradaki fark budur. Bizim de; "acaba manevi olarak büyümeye mi, yoksa zahiri olarak bir şeylere sahip olmaya, nefsimin istek ve arzularını yerine getirmeye mi yatırım yapıyorum" deyip kendimize bakmamız gerekir. Manevi tarafımızı büyütüp, Hz. İnsan olma yolunda yürümüyorsak o halde bir sorun vardır; yani aklımızı kullanmadık, kullanamıyoruz ya da kullanmak istemiyoruz demektir.

Hepimiz sahabelerin hayatlarını az çok biliyoruz. Hepsi daha önce bataklığın içindeyken iman ettikten sonra en kötü halden gökteki yıldızlar gibi olmuştu. Bunun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"sahabem gökteki yıldızlar gibidir, hangisine tabi olursanız hidayete erersiniz"*[31] buyurmuştur. En kötü halden kurtulup hidayete erdikleri gibi bir de hidayete erdirme seviyesine gelmiştiler; çünkü kendi tercihlerini yapıp namazlarını, kurbanlarını, hayatlarını ve ölümlerini Allah yolunda vakfetmiş,

[30] Tirmizî, Radâ 17, 1172

[31] Beyhaki, El- medhal, S.164, Kenzu'l-Ummal, H. No: 1002

kurban etmiştiler. Bu sadece onlar için geçerli değildir, bu tercihi yapan herkese Allah bunu ikram eder, onu hidayete erdirir. Aynı zamanda gökteki yıldız gibi hidayetçi yapar ve ona uyanlar da onunla beraber hidayete erer.

Evet, ayet devam ediyor; **Summe radednâhu esfele sâfilîn:**[32] "Sonra onları aşağıların aşağısına indirdik." Yani hepsi aşağıların aşağısında kaldı, onları en aşağıya koydum. **İllellezîne âmenû ve amilûs sâlihâti fe lehum ecrun gayru memnun:**[33] "Sadece iman edip salih amel işleyenler (yola koyulur, en güzel kıvama, en güzel olmaya yol alır). Onlara kesintisiz bir ecir vardır." Onlar iman edip salih amel ile; yani güzel yaparak, insanlara yardım ederek, insanları, dünyayı, evini, kendini ıslah ederek en güzel olmaya yol alırlar. Bunu iman ettikleri, Allah'ı, Allah'ın kendilerine nefhettiği ruhu sevdikleri için, güzel olmak için ve Allah kendilerini sevsin diye yaparlar ve böylece onlar ahsen-i takvim üzere yol alırlar.

Öyleyse Allah bizi dünyaya güzel olmaya, ahsen-i takvim üzere en güzel hale, en güzel kıvama gelmemiz için göndermiştir. Yoksa çok namaz kılmamız, oruç tutmamız için göndermemiştir. İbadetlerin hiçbiri amaç değildir, hepsi araçtır. Amaç; Hz. İnsan, kâmil insan olmak, ahsen-i takvim üzere olup en güzel kıvama gelmektir.

En güzel kıvam demek ne fazlası ne eksiği olmak, tam ortada, dengede durmak; yani Hz. İnsan olmak demektir. Biri yaptığını Allah için yapmazsa kendine göre güzel bir şeyler yapar, niyeti de kulluk dışında bir şey olur ve bu yaptıkları onu ahsen-i takvim üzere kılmaz, en güzel hale, kıvama getirmez.

[32] Tîn /5
[33] Tîn /6

Allah'ın her hükmü bir hikmete göredir. Allah Hz. İnsan olmayı sıfır noktasından başlattıysa bunda bir muradı, bir hikmeti vardır. İnsan başka türlü Hz. insan olmaz. Allah insanı sıfır noktasından başlatmadan cennete koysaydı Hz. Âdem (a.s.) gibi yanlışlar yapmaya devam ederdi. Hz. insan olmayı, vehmi varlıktan kurtulup gerçek varlık olmayı kişinin kendisinin kazanması, yolu onun yürümesi gerekir; yani insanın hazıra konmadan öğrenmesi, anlaması, düşünmesi, aklını kullanması, tefekkür etmesi, öğrendiklerini imana, ahlaka, amele dönüştürüp cennete, rabbine, Hz. İnsan olmaya doğru koşması gerekir.

Cennete varanlar, gönlü cennette olanlar, Allah'a iman edip, âşık olup Allah ile beraber olanlar; Allah'ı seven, Allah'ın sevdiği, Allah'tan razı olup Allah'ın da kendilerinden razı olduğu kullardır. Bu yüzden hayatımızı Allah'a, Allah'ın yoluna kurban edersek Hz. İnsan oluruz. Hayatımızı Hz. İnsan olmak için, Allah'ın güzelliğinin üzerimizde tecelli etmesi, El Esmau'l Husna olmamız için, Allah'ın saf nuru, meleklerin secde ettiği varlık olmak için kullanırsak Allah'ın muradı üzerimizde gerçekleşmiş olur ve Allah'a kul oluruz. Hayatımızı bunun dışında bir şeye harcadıysak en fazla bulabileceğimiz, kazanabileceğimiz şey yolunda hayatımızı harcadığımız şey olur, öyle değil mi?

Allah ayet-i kerimede **"insanlardan öylesi var ki dünyayı tercih edip; 'rabbim bana dünyada ver' derler. Böylelerinin ahiretten nasibi yoktur**"[34] buyurur. Allah böylelerinin, dünyayı tercih ettikleri için kaybettiklerini söyler. Allah onlara dünyadayken istediklerini verir; çünkü ayet-i kerimede; **"ona da ondan (takdir ettiğimizden) veririz"**[35] buyurmuştur. Hani köpeğe kemik atarsın ya, işte ayette kullanılan kelime mana itibariyle böyledir; yani ona da köpeğe kemik atar gibi bir şeyler veririz.

[34] Bakara /200
[35] Şura /20

Neden?

Aklını kullanmadığı için! Allah ona Hz. İnsan olma imkânını vermiş; ama o bunu anlamaya bile çalışmamıştır. Böyleleri cenneti isterken bile; "namazı kılıyoruz, orucu tutuyoruz, kimsenin hakkını yemiyoruz, onun için cenneti umuyoruz" derler. Ne cennetinden bahsediyorsun, sen cenneti rüyanda bile göremezsin arkadaş! Cennet böyle kazanılmaz, Allah böyle mi söylüyor! Allah ayet-i kerimede **"Allah cennet karşılığında mü'minlerden mallarını ve canlarını satın almıştır"**[36] buyurdu. Demek ki Allah cenneti satıyormuş.

Neye karşılık?

Namaza, oruca veya hacca karşılık değil malların ve canların; yani hem zahiri hem manevi tarafın verilmesine karşılık satıyormuş. Zahiri tarafını; yani dünyasını, canını Allah'a feda etmeyen, kurban etmeyen, Allah'a satmayan cenneti alamaz. Bunu Allah söylüyor. O halde ne dememiz gerekir? -Sadakallahul azim; Allah doğru söylemiştir. Bunun dışında bir şey söyleyenler yalan söylemiştir.

Bütün mesele; aklımızı kullanıp anlamak, anlayıp gerekeni yapmaktır. Allah mutlaka herkese öğretir. Yeter ki öğrenmeyi, anlamayı, yapmayı isteyelim, Allah bu imkânı bize sonuna kadar tanır.

Allah, Hz. İnsan olmayı kazanan, gönlü cennet olan, cennete varan, Allah'ın rızasını kazanan birine; "kulum ben senden razı oldum, seni seviyorum" der. Böyle bir hitabı alabilmek için önce kulun Allah'tan razı olması, Allah'ı sevmesi gerekir. Kulun, Allah'a; "ya rabbi! Bana nasıl bir muamelede bulunursan bulun ondan razıyım" demesi nefsin rıza makamıdır. Kul rıza makamında bunu

[36] Tevbe /111

söylerse peşinden merziye makamı; yani Allah'ın razı olması gelir. Önce kul, Allah'tan razı olur sonra da Allah, kulundan razı olur.

Allah'ı ne kadar sevdiğin Allah için yaptıklarınla, yapabileceklerinle ölçülür. Allah için neyi verebiliyorsan Allah'a olan sevgin, dolayısıyla imanın da o kadardır. Bu; "her şeyi dağıt, aç kal" manasına gelmez. Asla böyle anlamamamız gerekir. Aynı şekilde Allah yolunda vermeyi sadece para olarak, dünya olarak anlamayalım. Bunlar Allah yolunda vermenin sadece bir parçasıdır. Allah için her şeyini vermen gerekir.

Daha önce anlatmıştım; *sahabeden biri çok fakirdir, hiçbir şeyi yoktur. Kurban bayramı gecesinde eve gidip, ağlar, feryat edip; "ya rabbi! Herkes senin için bir şeyler kurban etmeye çalışıyor; ama benim senin yolunda kurban edecek hiçbir şeyim yok. Ben de şimdiye kadar kim bana haksızlık yapmış, zulmetmiş, iftira atmış, dedikodumu yapmışsa, kim benim hakkıma girmiş, hakkım kime geçmişse onların hepsini sana kurban ediyorum, bunlardan başka kurban edeceğim bir şey yok, hakkımı hepsine helal ediyorum" der.*

Bunun üzerine Hz. Cebrail (a.s.) gelip Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e; "Allah falan kulun kurbanını kabul etti" buyurur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz o sahabeyi mescide çağırır; ama ne olduğunu söylemez, bütün sahabe de oradadır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz o sahabeye;

-"Hepimiz Allah yolunda kurban ettik; ama Allah hiç birimiz için 'kurbanını kabul ettim' diye Cebrail'i gönderip haber vermedi. Sen nasıl bir kurban verdin ki Allah Hz. Cebrail (a.s.) ile senin kurbanını kabul ettiğini haber veriyor" buyurur.

Bunun üzerine o sahabe;

-"Ya Resulullah! Baktım ki kurban edecek bir şeyim yok, içim yandı, sonra Allah; 'kurban mı etmek istiyorsun? İşte sana kurban etme imkânı. Kullarıma hakkını helal et, vazgeç' diye gönlüme verdi, ben de herkese hakkımı helal ettim" der.

Allah o sahabenin gönlüne vahyetmiştir. Nefis her zaman için birilerinde olan hakkını almak ister; ama Allah o sahabenin gönlüne "madem kurban etmek istiyorsun o halde sana yapılan her şey için hakkından vazgeç ve helal et" diye hitap edince o sahabe de nefsine "seni kurban ettim" deyip nefsinin arzusunu, isteğini kurban etti, böylelikle kazandı hem de kazandığını Cebrail (a.s.) haber verdi.

Allah tıpkı bu sahabeye yaptığı gibi bütün kullarının gönlüne vahyeder. Biri bu vahye cevap verip gerekeni yaparsa kazanır yapmazsa hiçbir şey kazanamaz, sadece kaybeder.

Bu yüzden kurban etmek denince her şeyi anlamak gerekir. Mesela birinden incindiysen "ya rabbi! Kurban ettim, affettim" deyip, Allah için gönlünün bu ağırlığını kurban etmen lazım. Biri sana yanlış yapsa ve gelip senden özür dilese sen de onu affetsen kazanırsın. Al sana kurban etme imkânı! Birinin ihtiyacı varsa ihtiyacını gider, ihtiyacını gideremiyorsan hiç değilse tebessüm ederek iki güzel kelime söyle ya da birinin gönlünü almak için, onu rahatlatmak için iki dakikalık vaktini harca, bunların hepsi kurbandır. Bunun için her anda kurban etme imkânı vardır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"tebessüm, sadakadır"*[37] buyurur. Birbirimize selam vermek de sadakadır; yani sadaka olmayan nerdeyse hiçbir şey yoktur. Kişinin eşine, çocuğuna yedirdiği sadakadır, aynı şekilde annenin, çocuğuna bakması, ona hizmet etmesi, onu büyütürken katlandığı zahmeti sadakadır. Yeter ki niyet Allah rızası olsun, yeter ki kul imanla yaşayıp; "ya

[37] Camiü's- Sağir, 4/1513, Tirmizî, Birr, 36

rabbi! Bunları senin için yapıyorum" desin. Bir kul böyle derse bütün hayatı ibadet olur, bütün hayatı Allah için olur, dolayısıyla hayatını Allah'a vakfetmiş, kurban etmiş olur; ama kurban etmezse neyi kazanırsa kazansın, kazandığı her şeyi dünyada bırakır ve gider; çünkü hiçbir şey ona ait değildir.

Allah cenneti satıyor. İnsanın tek sermayesi; hayatı, vakti, zamanıdır. Bunlarla Allah'ın dostluğunu, rızasını, cenneti satın alması gerekir. Cennette Allah'ın rızası, cemali vardır. Nasıl ki cennette bunlar varsa gönlü cennette olanların da aynı şekilde Allah'ın rızasını kazanması, Allah'ın; "kulum ben senden razı oldum" hitabına mazhar olması vardır.

Hayatım Allah içindir demek; ibadetlerimiz, sevgimiz, muhabbetimiz, Allah içindir demektir. Kurbanım demek ise; Allah için yaptığımız, feda ettiğimiz her şeyimizdir, zaman itibariyle her anımızdır.

Allah namaz için "salat" kelimesini kullanmıştır. Aynı şekilde "salat" kelimesi on sekiz farklı manaya gelir. Aşkla yanıp doğrulmak, selamette olmak, selamet vermek, yardım etmek salat kelimesinin manalarından bazılarıdır. Benim bu kelimenin en sevdiğim manası; "aşkla yanıp doğrulmak" manasıdır. Mana itibariyle namaz "salat" kelimesinin en baştaki manasıdır ve namaz "salat" kelimesindeki bütün bu manaların hepsini birden kapsar.

İnşallah bu sohbetten sonra kardeşlerimiz anlattıklarımı tefekkür eder ve yeni bir başlangıç yapıp; "namazım, salatım, kurbanım, hayatım ve ölümüm senin içindir. Bunun karşılığında da seni istiyorum ya rabbi! İyyâkene na'budu ve iyyâke nesta'în.[38] Sana âbd olmayı, âşık olmayı, senin beni sevmeni, üzerimdeki muradının gerçekleşmesini; yani Hz. İnsan olmayı, sana âbd

[38] Fatiha /4

olmayı, ayna olmayı, bana baktığında güzelliğinin üzerimde görünmesini, kendini benim üzerimde sevmeni istiyorum" derler.

Allah'a ayna olan, Allah'ın güzelliği, El Esmau'l Husna'sı üzerinde görünen; yani rahim, kerim, vedud, afuv, settar, hafiz, metin olan aynı şekilde Allah'ın bütün isimlerinin üzerinde tecelli ettiği bir kul perde açılınca neyi görür? Evet, neyi göreceğini söylemeyeceğim; ama böyle biri, Allah'ın cemalini müşahede etmeye layık değil midir?

Bütün veliler, bütün Mürşid-i kâmiller Allah'ın cemalini müşahede etmiştir. Müşahede etmeyenler Mürşid-i kâmil değildir. Mürşid olabilir, kemale doğru yol alırken Allah ona perdeyi açıp cemalini müşahede ettirdiğinde kemale erer. Bu, kemalatın başlangıcıdır, bir de bunun devamı vardır.

Herkese düşen; rabbini bilmek, bulmak, rabbinin tecellisi, güzelliği, El Esmau'l Husna'sı olmaktır. Bir çekirdek toprağa atıldığında çatlamayı kabul etmezse filizlenmez, böylelikle çürür, sadece çatlamayı kabul ederse ağaç olabilir. O zaman da ona su ve güneş lazımdır, öyle ki büyüyebilsin. Mürşid-i kâmilin gönlü de toprak gibidir. İnsan çekirdeğinin önce bu toprağa düşmesi, sonra aşk ateşiyle ısınması lazım ki çatlayabilsin ve olgunlaşıp kâmil bir insan, Allah'a halife, ayna olmuş bir Hz. İnsan olabilsin. Yoksa insan çekirdeği dünya toprağına düşerse çürür.

Allah faliktir. Falik; habbeyi çatlatan, yarattığı bir şeyi yeni bir yaratılışla tekrar yaratan demektir; yani Allah yarattığı bir şeyin ilk yaratılışını yok eder, sonra başka bir yaratılışla onu yeniden yaratır. Mesela çekirdeğe böyle bir muamele yapar. Çekirdeği çatlatır ve içinden ağaç çıkarır. Aynı şeklide ağaç da kendisinden oluştuğu çekirdek gibi yüzlerce, binlerce çekirdeğe sahiptir. İnsan da aynen böyledir, eğer çatlamayı kabul etmezse çürür.

İnsanın bunu kabul etmemesinin sebebi kibirlenmesinden, dünyaya neden geldiğini anlamamasından dolayıdır. Ya burada çatlamayı kabul eder, zahiri kabuğumuzu, dünyayı çatlatırız; yani dünyayı reddeder, Allah'ı, ahireti tercih edip, dünyayı ahirete kurban ederiz ya da ahireti dünyaya kurban ederiz.

Nefsin çatlaması gerekir. Nefsi ruha kurban etmek lazımdır. Mutlaka birinden biri ötekine feda olur. Ya ahireti dünyaya feda ederiz ya da dünyayı ahirete feda ederiz. İkisini beraber isteyen alamaz; çünkü Allah cennet karşılığında mü'minlerin mallarını ve canlarını satın aldığını söylemiştir. Aynı şekilde "hem nefsim bende olsun, hem de rabbimi, Allah'ın bana nefhettiği ruhu bulup Hz. İnsan olayım" demekle rabbimizi bulamayız. Önce nefsimizi reddedip, bir kenara koymamız; yani terbiye etmemiz, tezkiye etmemiz, bunun için ondan kurtulmamız gerekir.

Durumun vahameti ortadadır, bakanlar bunu görür ve anlar. Daha önce söylemiştim; bir üniversite veya lisenin kapısında beklesek sonra çıkan her öğrenciye; "bu hayattaki gayen, amacın nedir" diye sorsak acaba aralarında kaç kişi; "benim bu hayattaki gayem; Hz. İnsan olmaktır, Allah'a âbd olmaktır, ebedi hayatımı, Allah'ın rızasını kazanmaktır" diye cevap verir!

Yalnız suçlu sadece onlar değildir, onlara bu şekilde öğretip onları eğiten, onlara yanlış hedef gösterenler de en az onlar kadar sorumludur. Belki onların iki katı kadar sorumludur. Öyleleri var ki kendi evladına rabbini tanıtamamış, hayatın gayesini öğretememiş! Niye? -Kendisi de bilmiyor da ondan. Bunu durumun vahameti anlaşılsın diye söyledim.

Aynı şekilde bir caminin önüne gidip çıkanlara; "bu hayattaki gayen nedir" diye sorsak onlar da "cennete gitmek" der. "Peki, cennete nasıl gideceksin, Allah'ın senin üzerindeki muradı nedir" diye sorsak acaba kaç kişiden doğru cevap alırız! En fazla

alacağımız cevap; “Allah bizi ibadet edelim diye yaratmıştır” cevabı olur. Hâlbuki ibadet araçtır, amaç değildir, amaç; Allah’a âbd olmaktır.

Allah ayet-i kerimede **Vemâ halaktul cinne vel inse illâ liya’budûn:**[39] “Ben cinleri ve insanları ancak bana âbd olsunlar diye yarattım” buyurur. Allah’ın seni yaratma gayesi ona âbd olmandır, âşık olmandır, onu sevmendir, onu bilmek, bulmak, güzelliği ile güzel olmak için peşinden koşmandır. Allah hayatın gayesini böyle söylemiştir. Biri bunları bilmiyorsa elbette ki çocuğuna da bunları öğretemez.

Sohbetin başında söylediğim gibi; durum bu kadar vahimken önüne gelen yol göstermeye, dini öğretmeye çalışıyor. İnsan, rabbine karşı biraz edepli olmalıdır. Yani sen kendin ne yapmışsın, başkasına ne yapacaksın! Biri sana uyarsa en fazla senin gibi olur. Sen kendi halinden, bulunduğun durumdan gerçekten memnun musun! Sen nefsini de, nefsinin şirkini de, küfrünü de, nifakını da nefsinin, cehennem olduğunu da biliyorsun. Peki, nefsinin kötü hallerini Allah’tan gizleyebilir misin! Hal böyleyken kimi nereye, neye davet ediyorsun! Biraz edepli ol, kendinle meşgul ol, gönlünü cennete çevirmeye, rabbini bilmeye, tanımaya, anlamaya, kendini tanımaya çalış. Bunun için de yapman gereken şey ve yürümen gereken yol bellidir, eğer kibirlenmeden, kendini müstağni görmeden aklını kullanırsan bunu bilir ve anlarsın.

Allah hepimizi kendisine dönen kullarından eylesin. “Namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi olan Allah içindir” diyenlerden, dünyasını ahiretine, nefsini ruhuna, her şeyini, varlığını Allah’a kurban edenlerden eylesin. Allah bizi kendisini Allah’ın yoluna adayanlardan eylesin.

[39] Zâriyât /56

Allah hepinizden razı olsun.

CİHAD

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bugün hep beraber cihadı anlamaya çalışacağız inşallah. Cihad, Allah'ın emridir ve kelime manası itibariyle cehd etmek, çaba, gayret sarf etmek manasına gelir. İki türlü cihad vardır; birincisi zahiri olarak yapılması gereken cihad; yani çaba, gayrettir. İkincisi de manevi olarak yapılması gereken cihattır. Mesela âlimler aklıyla, ilmiyle manevi olarak cihad ederler. Bu şekilde Kur'an'dan, sünnetten hüküm çıkaranlara müctehid; yani aklıyla, ilmiyle cihad eden âlim denir.

Cihad derken sadece savaşı anlamamamız gerekir; çünkü savaş cihadın içinden sadece bir parçadır. Allah mutlak surette her mü'mine, iman edenlere cihadı emreder. Hatta öyle ki ayet-i kerimede; **"eğer cihad etmek size her şeyden daha sevgili değilse Allah'tan belanızı bekleyin"**[1] buyurur. Demek ki cihadı bir de sevmek gerekiyormuş.

Cihad, hayatın bütününü kapsar; yani hayat baştan sona cihattır, mücadeledir. Kul bu hayat cihadında kendisiyle rabbi arasına giren her şeyle mücadele eder. Hiç kimse bu mücadeleyi kendi kafasına göre yapmamalı, Allah'tan ve resulünden öğrenmelidir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah nasıl emretmişse öyle yapmış, öyle yaptırmış, öyle tavsiye etmiştir.

Allah'ın vahyettiği her şey mutlaka bize lazımdır. Dolayısıyla kulun, Allah'ın vahyine önce iman etmesi, onu anlaması, sonra

[1] Tevbe /24

gereğini yerine getirmesi gerekir. Hiç kimse Allah'ın ayetlerini duymamış, anlamamış gibi yapamaz.

İsterseniz önce cihadla ilgili ayetleri anlamaya çalışalım. Öyle ki cihadı Allah'tan ve onun vahyinden öğrenmiş olalım.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Kul: "De ki." Daha önceki sohbetimizde içinde "de ki" kelimesinin geçtiği ayetlerin inşa ayeti olduğunu söylemiştik. Allah kul "de ki" ile başlattığı ayetlerde yapılması gerekenleri ve nasıl olmamız gerektiğini bize beyan edip; "böyle söyle, böyle yap" der. Bu yüzden biri, Allah'ın "de ki" ile başlayan ayetinde kendisine emrettiği bir şeyi söyleyecekse bu söylediğinde dürüst olması gerekir; yani Allah'ın bu emrinin onun üzerinde görünmesi gerekir. Eğer o, vahye iman etmemiş, onu ahlaka, amele dönüştürmemişse bunu söyleyemez, söylerse yalancı olur; çünkü Allah "de ki" diyorsa "önce sen böyle de, sen böyle ol" demiştir.

İn kâne âbâukum: "(De ki onlara) Babalarınız." **Ve ebnâukum:** "Çocuklarınız." Evlatlarınız, oğullarınız. **Ve ihvânukum:** "Kardeşleriniz." **Ve ezvâcukum:** "Eşleriniz." **Ve aşîretukum:** "Aşiretiniz." Irkınız, taraflarınız, akrabalarınız. **Ve emvâlun iktereftumûhâ:** "O biriktirdiğiniz mallarınız." **Ve ticâretun tahşevne kesâdehâ:** "Kesata uğramasından korktuğunuz ticaretiniz." **Ve mesâkinu terdavnehâ:** "O razı olduğunuz (sevdiğiniz) evleriniz." **Ehabbe ileykum minallâhi ve resûlihî ve cihâdin fî sebîlihî:** "Eğer bunlar sizin için Allah'tan, resulünden ve onun yolunda cihad etmekten daha sevgiliyse." Onları Allah'tan, resulünden, Allah yolunda cihad etmekten daha çok seviyorsanız. **Fe terabbesû hattâ ye'tiyallâhu bi emrihî:** "O zaman Allah'ın emri (gazabı) gelinceye kadar bekleyin." Eğer

böyleyseniz Allah'tan size gelecek gazabı bekleyin. **Vallâhu lâ yehdîl kavmel fasikîn:**[2] "Allah fasık olan kavmi hidayete erdirmez." Böyle olanlar fasıktır, dolayısıyla Allah onları hidayete erdirmez.

Allah bu ayette; "ister babalarınız, anneleriniz, evlatlarınız, akrabalarınız olsun, ister mallarınız, ticaretiniz, evleriniz, aşiretiniz olsun; yani her ne olursa olsun birini bile Allah'a, resulüne ve Allah yolunda cihad etmeye tercih ederseniz belanızı bekleyin; çünkü fasık olmuşsunuz ve Allah fasıkları hidayete erdirmez" demekle insanın hayatında gerekli olan hiçbir şeyi dışarıda bırakmamış, kendi yolunda cihad etmeyi hayattaki her şeyden sevimli görmek gerektiğini beyan etmiştir.

Belki hiçbir şeyi Allah'tan, resulünden daha fazla sevmeyebiliriz; ama bu yetmez. Sadece "ben Allah'ı ve resulünü her şeyden çok seviyorum" demekle kendimizi kandırmış oluruz. Bu yüzden Allah ayete cihadı ekledi ki kimse kendini kandırmasın ve Allah ve resulünü hayatındaki her şeyden daha çok sevip sevmediğini anlasın; çünkü eğer Allah yolunda cihad etmeyi bunlardan daha çok severse Allah ve resulünü de her şeyden çok seviyor demektir, sevmiyorsa bu durumda Allah'ın fasık dediklerinden olmuştur. İşte, Allah böyleleri için "belanızı bekleyin" buyurdu.

Peki, Allah yolunda cihadın neden her şeyden daha sevgili olması gerekir?

Çünkü Allah yolunda cihad etmek Allah'ı sevmekle, rızasını kazanmak için çaba, gayret sarf etmekle ölçülür. Allah'ı seviyorsan cihad etmeyi, onun rızasını, dostluğunu, yakınlığını kazanmak için her türlü fedakârlığı yapmayı sevebilirsin ve her şeyini Allah için feda edebilirsin. Kim ne derse desin, her şeyi kaybetmeyi göze

[2] Tevbe /24

alabilirsin; ama Allah'ın rızasını kaybetmeyi göze alamazsın. Bu, iman ile ilgilidir; yani Allah yolunda cihad imanın göstergesidir.

Bu yüzden ne kadar imanın varsa cihadın da, çaban da, gayretin de o kadar olur. Bu cihad her anda yapılması gereken cihaddır; yani gerektiğinde her şeyden vazgeçebilmen; anneni, babanı, evladını, malını, ticaretini, evini, aşiretini, ırkını Allah yolunda feda edebilmen, her şeyini Allah yolunda harcayıp kullanabilmen gerekir. Böyle bir durumda tek bir çaren kalır; o da Allah'ı istemek, onun için her şeyi feda edebilmektir. Yoksa böyle değilsen fasık olur, yalancı olmuş olursun ve Allah fasıkları hidayete erdirmez.

Dikkat edilirse Allah ayette böyleleri için kâfir demeyip fasık dedi. O halde Allah bunu iman edenlere, iman ettiğini iddia edenlere, "ben mü'minim, Müslümanım" diyenlere söylüyor.

Allah yolunda ne zaman, nasıl cihad etmek gerekiyorsa öyle cihad etmek gerekir. Bir, Allah'ın emirlerini yerine getirirken cihad etmek, bir de Allah'ın yapmayın dediklerinden sakınırken cihad etmek vardır. Aynı şekilde bir zahiri bir de manevi olarak yapılması gereken cihad vardır; yani kul baştan sona her anında cihad halindedir.

Bir örnek vermek gerekirse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz savaştan dönerken sahabeye; *"küçük cihattan büyük cihada döndük. Bu, nefsimizle yapacağımız cihattır"*[3] buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, sahabesiyle beraber döndüğü bu savaş öyle bir savaştı ki bir kişiye yirmi kişi düşmüştü, üstelik sahabelerin doğru dürüst silahları dahi yoktu. Bütün bu olumsuz şartlara rağmen Resulullah (s.a.v.) Efendimiz yaptıkları bu savaş için küçük cihad buyurdu; yani bir kişinin yirmi kişi ile savaşması

[3] Hatib-İ Bağdadi (R.A.) Cabir'den (R.A.), Tarihu'l Bağdad: 13/493; Razi, XXIII, 72; Beydavi, II, 97

küçük cihaddır, bundan daha büyüğü bizi bekliyor, dedi. Demek ki nefisle savaşmak; karşı karşıya kaldığımız tam teçhizatlı yirmi düşmandan bile daha şiddetliymiş.

Eğer düşmanı bilmezsek, tanımazsak, anlamazsak onunla savaşmamız mümkün olmaz. Hatta işin daha da garibi, böyle bir savaşın içinde olduğumuzdan haberimiz bile yoktur. Bir yandan bize saldıran nefisle, bir yandan şeytanın verdiği vesveseyle, bir yandan da dünyaya ait bizi aşağı çeken arzu ve isteklerimizle cihad etmemiz gerekir. Bu yüzden Allah cihaddan daha sevimli olmaması için; anneyi, babayı, aşireti, ticareti, evi, dünyaya ait kendisiyle huzur bulunan, sükûn bulunan ne varsa her şeyi saymıştır. Demek ki Allah'ın bu saydıklarının hepsi cihad edilmesi gereken hususlarmış ve bunların bizi aldatmaması, Allah yolunda cihad etmekten alıkoymaması lazımmış.

Allah'ın rızasını kazanmamız için her şeyi feda edebilmemiz, bu uğurda hiçbir şeye bakmamamız, gerektiğinde hiç kimseye de taviz vermememiz gerekir. Gerektiğinde ne malı, ne evi, ne huzuru, ne anayı, ne babayı, ne kardeşi, ne de evladı kaybetme korkumuz olmalıdır. Eğer bunlar için herhangi bir taviz verirsek olmaz. Allah yolunda cihad edip onun rızasını kazanmaya, Hz. İnsan olmaya, âbd olmaya, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olmaya çalışırken hiç kimseye taviz vermememiz lazım. Hiç kimsenin sözü, sevgisi veya onu kazanmamız bizim için Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili olmamalıdır. Böyle olmazsa Allah'ın rızasını kazanamayız aksine bunların cihaddan daha sevgili olması durumunda Allah fasıklardan olacağımızı söylemiştir.

Allah için her şeyi feda etmek öyle kolay bir şey değildir, Allah'ı her şeyden çok sevmemiz lazım ki bunu becerebilelim ve Allah yolunda cihad etmek bizim için her şeyden daha sevimli olabilsin.

İman; Allah'ı ve resulünü her şeyden, ahireti dünyadan daha çok sevmektir. Şeytani halleri değil meleki halleri sevmek, Allah'ın sözünü, kelamını her sözden ve Allah'ın resulünü örnek almayı her örnekten daha çok sevmektir. Böyle olmayınca iman olmaz, iman olmayınca da cihad etmek mümkün olmaz; ama Allah "cihadı her şeyden daha çok sevmeniz lazım" dediyse bu durumda bu halde olmak ya da bu hali kazanmaya çalışmak gerekir. Kul ancak severse gerekeni yapar, Allah'ın rızasını kazanmaya çalışırken her şeye ve herkese karşı koyabilir, gücü buna yeter yoksa yetmez.

Fe lâ tutıl kâfirîn: "Kâfirlere itaat etme." **Ve câhidhum bihî cihâden kebîrâ:**[4] "En büyük cihad ile onlarla cihad et."

Allah'ın "savaş" demesi başka "cihad et" demesi başka şeydir. Bu yüzden önce "kâfirlere itaat etme, en büyük cihad ile onlarla cihad et" buyurmuştur. Bu cihad, kâfirin küfrüne karşı Kur'an ile yapılması gereken cihaddır. Kâfirin küfrüne Kur'an ile, Allah'ın vahyi ile cihad edilir. Allah; "kâfirlere karşı yapılması gereken en büyük cihad; onların karanlık tarafına, zulmetine, küfrüne karşı, gönüllerine Allah'ın vahyini taşıyarak onları Kur'an'ın nuruyla aydınlatmandır" demiştir. Bunu ispatlayamaz, onları aydınlatamazsan bu sefer küfürlerine itaat etmek zorunda kalırsın.

Günümüze baktığımızda mü'minler, Müslümanlar Allah'ın kitabından uzaklaştığı için en büyük cihad ile küfre karşı cihad edemiyor. Müslümanlar hakkı, Allah'ın ayetlerini, vahyini bilmiyor, inanmayanlara, hakkı örtenlere nasıl taşısın! Aynı şekilde bu cihadı da yapamıyor.

Kul bu cihadı sadece kâfirlerle yapmaz, aynı zamanda kendi nefsiyle de yapar. Kendi nefsiyle yapabilmesi için ona yine Allah'ın

[4] Furkân /52

ayetleri gerekir. Mesela; nefsi, Allah'ın bir emri karşısında itiraz ettiğinde onu susturabilmesi için bir ayet okuması lazım. Bu ayeti nefsine okurken ona; "rabbim böyle emretmiş, neden konuşuyorsun, neden beni başka tarafa çekiyorsun, sen iman etmemiş misin" demelidir. Eğer kul, Allah'ın ayetlerini bilmezse kâfir olan nefsine karşı bu mücadeleyi yapamaz; yani kulun en büyük cihad ile cihad etmeye önce kendinden başlaması gerekir.

Ve câhidû fîllâhi hakka cihâdih: "Allah yolunda hakkıyla cihad edin." Allah için Allah yolunda cihad edin. **Huvectebâkum:** "O sizi seçti." O, mü'minleri seçti. **Ve mâ ceale aleykum fîd dîni min harac:** "O dinde sizin üzerinize herhangi bir güçlük, zorluk kılmadı." Yani Allah yolunda cihad etmek kolaydır. Allah sizi seçti, sizin üzerinize bir güçlük, bir zorluk da yüklemedi. **Millete ebîkum ibrâhîm:** "Babanız İbrahim'in dini gibi." Yani bu din, Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayan dindir. **Huve semmâkumul muslimîne min kabl:** "O bundan önce size Müslüman (Allah'a teslim olanlar) ismini vermişti." **Ve fî hâzâ li yekûner resûlu şehîden aleykum:** "Allah'ın resulü size şahit (örnek) olsun diye." **Ve tekûnû şuhedâe alân nâs:** "Siz de insanlar için şahitler (örnekler) olun diye." Demek ki insanlara örnek olmamız gerekiyormuş.

Fe ekîmûs salâte: "Namazı ikame edin." Namazla Allah'ın huzurunda durun. **Ve âtuz zekâte:** "Zekâtı verin." Temizlenmek için verin. **Va'tesımû billâhi:** "Allah'a sarılın." Allah bu ayette ipine değil "Allah'a sarılın" buyurur. Allah'ın ipine sarılmak; emrine, Kur'an'a sarılmaktır. Çünkü Allah'ın ipi Kur'an'dır. Allah bu ayetin devamında Allah'a sarılmanın ne olduğunu beyan eder. **Huve mevlâkum:** "O sizin mevlanızdır." O sizin yardımcınızdır, velinizdir. **Fe ni'mel mevlâ:** "O ne güzel mevla (ne güzel veli, ne

güzel dosttur).” **Ve ni’men nasîr:**[5] “O ne güzel yardımcıdır.” Ne güzel yardım edendir.

Allah size yardım eder, Allah sizin dostunuzdur, mevlanızdır, velinizdir, yardımcınızdır, dedi Allah. Bu durumda “Allah’a sarılın” demek; mevlanıza, velinize, dostunuza, onun sevgisine, yakınlığına, dostluğuna sarılın demektir. Böyle yaparsanız Allah sizi seçer. Allah’ın emrettiği gibi onun yolunda hakkıyla cihad ederseniz kazanacağınız şey Allah’ın dostluğu olur, Allah da sizin mevlanız olur. Böylelikle Allah’ın dostluğuna sarılmış, Allah ile beraber olmuş, ona yakın olmuş, dost olmuş olursunuz, o da size yardım eder. Allah’ın dostluğuna, sevgisine, yakınlığına sarılın, siz Allah’a dostsunuz, buyurdu.

Vellezîne âmenû ve hâcerû ve câhedû fî sebîlillâh: “Onlar ki iman ettiler, hicret ettiler ve Allah yolunda cihad ettiler.” **Vellezîne âvev ve nasarû:** “Bir de (Allah yolunda cihad edenleri) barındırıp onlara yardım edenler.” **Ulâike humul mu’minûne hakkâ:** “İşte hakiki mü’min onlardır.” **Lehum magfiratun ve rızkun kerîm:**[6] “Onlar için mağfiret ve kerim bir rızık vardır.” Onlara hem dünyada hem ahirette Allah’ın Kerim isminin tecellisi vardır. Allah böyle yapanların hakiki mü’min olduğunu buyurdu. Gerisi sahte mü’mindir.

Ellezîne âmenû ve hâcerû ve câhedû fî sebîlillâhi bi emvâlihim ve enfusihim: “O kimseler ki iman ettiler Allah yolunda hicret ettiler, mallarıyla ve canlarıyla cihad ettiler.” **A’zamu dereceten indallâh:** “İşte Allah katında (derece itibarıyla) dereceleri büyük olanlar onlardır.” **Ve ulâike humul fâizûn:**[7] “Kurtuluşa (saadete) erenler de onlardır.”

[5] Hacc /78
[6] Enfâl /74
[7] Tevbe /20

Cihad bütün hayatı kapsayan bir emirdir. Allah'ın resulünün emrine ters düşenler, ayrı düşenler, ona itiraz edip bahane üretenler değil ona uyup, onunla beraber olanlar cihad etmiştir. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "haydi savaşa, haydi ölüme" dediğinde bundan geri kalanlara hemen münafık damgasını vurmuştur.[8] Bu yüzden bir mü'min gerektiğinde ölüme gidebilmeli, canını verebilmelidir.

Lâ yeste'zinukellezîne yu'minûne billâhi vel yevmil âhir: "Allah'a ve ahirete iman edenler senden izin istemezler." "Haydi, savaşa" dediğinde ya da bir iş için "haydi, beraber bunu yapalım" dediğinde Allah'a ve ahirete iman edenler senden izin isteyip "başka işlerimiz var, bize izin ver" demezler. **En yucâhidû bi emvâlihim ve enfusihim:** "Mallarıyla veya canlarıyla cihad etmek için (cihattan kaçmazlar, bahane üretmezler)." İster malıyla, ister canıyla olsun, cihattan kaçmazlar. **Vallâhu alîmun bil muttakîn:**[9] "Allah muttakileri en iyi bilendir." Allah, kendisine karşı sorumluluğunu yerine getirmek isteyenleri de bu sorumluluktan kaçıp kendisini ciddiye almayanları da bilir; yani hiç kimse mazeret üretip Allah'ı kandıramaz.

İnnemâ yeste'zinuke: "O senden izin isteyenler." **Ellezîne lâ yu'minûne billâhi vel yevmil âhir:** "Onlar Allah'a ve ahirete iman etmemişlerdir." **Vertâbet kulûbuhum:** "Onların kalpleri şüpheye düşmüştür." Onlar şeytanın verdiği vesveseye kapılmıştır. Bunlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber olanlardır. O izin isteyenlerin kalpleri şüpheye düşmüştür; yani onlar şeytanın verdiği vesvesenin peşine takılmıştır. **Fe hum fî raybihim yeteraddedûn:**[10] "Onlar şüphe ve tereddüt

[8] Tevbe /81, 83, 87, 102
[9] Tevbe /44
[10] Tevbe /45

içindedirler.” Eğer şüphe ve tereddüt içinde olmasalardı kaçmazlardı, itiraz etmez, izin istemezlerdi.

Ve lev erâdûl hurûce le eaddû lehû uddeten: “Eğer onlar seninle (beraber cihad etmek ya da savaşmaya) çıkmak isteselerdi elbette ki onun için hazırlık yaparlardı.” **Ve lâkin kerihallâhunbiâsehum:** “Allah onların o davranışını kerih gördü (ondan razı olmadı).” Allah’a göre o hareketleri kerihti, çirkindi. **Fe sebbetahum:** “(Onların o hali) Onları oyaladı.” **Ve kîlek’udû meal kâidîn:**[11] “Ve onlara oturanlarla beraber siz de oturun, dendi.” Daha doğrusu siz de kadınlar gibi oturun, dedi Allah.

Lev haracû fîkum mâ zâdûkum: “Eğer onlar sizinle beraber (cihad etmeye ve savaşmaya) çıksalardı size bir faydaları olmazdı.” Çünkü içlerinde şüphe ve tereddüt vardı. **İllâ habâlen ve le evdaû hılâlekum yebgûnekumul fitneh:** “Ancak sizin aranızda fenalık ve fitne çıkarırlardı.” Sizi fitneye düşürürlerdi ya da fitne çıkarmak için sizinle beraber olurlardı. **Ve fîkum semmâûne lehum:** “Bir de sizin içinizde onları dinleyenler vardır.” Onların verdiği o vesveselere, o konuşmalara kulak verip onları dinleyenler de vardır. **Vallâhu alîmun biz zâlimîn:**[12] “Allah zalimleri en iyi bilendir.” Allah zalimleri, kendisine zulmedenleri bilir.

Burada neyi anlamamız gerekir?

Birinin kalbinde vesvese varsa, şüphe varsa iş Allah yolunda cihada; yani çaba, gayret sarf etmeye gelince, Allah yolunda bir şeyler yapmak için davet edilince fitne çıkarır. Bu her zaman için böyledir. Biz de ne zaman bir iş yapmak istesek kalbinde hastalık olanlar hemen; “bu niye böyle söyledi, bunu niye böyle yaptı” deyip bir şeyler üretmeye, vesvese vermeye başlar. Bunları

[11] Tevbe /46
[12] Tevbe /47

dinleyenler, sözlerine kapılanlar da vardır; çünkü Allah aranızda onları dinleyenler de vardır. Onlar da kendilerine zulmediyor, Allah zalimleri en iyi bilendir, buyurdu; yani Allah onların kendilerine zulmettiğini bilir. Hâlbuki onların da bunu anlayıp kendilerine zulmetmek yerine rahmet olmaları gerekirdi.

Allah, onun yolunda yapmaya çalıştığımız şeylere mani olanların Allah'a ve ahirete iman etmediğini söyledi. Aynı şekilde onlara uyanlar da kendilerine zulmeder, onların fitnesine düşmüş olur. Böyle vesvese, şüphe üreterek bahane uydurup Allah yolundan alıkoymaya çalışanların bizimle beraber olmamaları daha iyidir, daha hayırlıdır; çünkü Allah; "sizin içinizde onları dinleyenler, onların fitnesine kapılacak olanlar da vardır" buyurdu; yani onlar başkalarına zarar verirler. Bu, kıyamete kadar böyledir. Böyle olanlar Allah yolunda cihad etmekten alıkoyarlar.

Söyledim, cihad bir tek savaş değildir; çünkü savaşın ismi mukateledir. Mukatele; karşılıklı birbirini öldürme manasına gelir. Cihadın ise her anda olması gerekir. Allah için ister fert olarak ister toplu olarak yapılan her şey Allah yolunda cihattır.

Ve izâ unzilet sûretun: "Bir sure sana indirdiğimizde." **En âminû billâhi ve câhidû mea resûlihi:** "Onlara; Allah'a iman edin ve Allah'ın resulü ile beraber cihad edin (diye bir sure indirdiğimizde)." **İste'zeneke ulût tavli minhum:** "Onlardan servet sahibi olanlar (mevki, makam sahibi olanlar, rahatları yerinde olanlar) senden izin istediler." **Ve kâlû zernâ nekun meal kâidîn:**[13] "Dediler ki: Bizi bırak, oturanlarla beraber kalalım (oturanlarla beraber oturalım)." Yani cihad etmeyelim, cihada gelmeyelim.

Radû bi en yekûnû meal havâlif: "Oturup kalanlarla beraber olmaya razı oldular." **Ve tubia alâ kulûbihim:** "Onların

[13] Tevbe /86

kalpleri mühürlendi." **Fe hum lâ yefkahûn:**[14] "Artık onlar fıkhedemezler (anlayamazlar)." Kalpleri mühürlenmiş, haberleri yoktur. Neden? -Bir sefer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber cihada, savaşa gitmeye razı olmadıkları, orda oturup kalmak için izin istediklerinden dolayı onların kalpleri mühürlenmiştir.

Lâkinir resûlu vellezîne âmenû meahu: "Ama peygamber ve onunla beraber olan mü'minler." Onunla beraber olan mü'minler kimlerdir? -Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in peygamberliğini kendisine olmuş gibi kabul edenler, Allah'ın ona vahyettiğini kendisine vahyetmiş gibi kabul edenler, Allah'ın her emrini, vahyini kendisine rabbinden gelen emir olarak kabul edenler, Allah'ın resulü gibi iman edenlerdir. Allah bu yüzden peygamber ve onunla beraber olan mü'minler, buyurdu. **Câhedû bi emvâlihim ve enfusihim:** "Onlar mallarıyla ve canlarıyla cihad ettiler (ve ederler)." **Ve ulâike lehumul hayrât:** "Bütün hayırlar onlarındır." **Ve ulâike humul muflihûn:**[15] "Felaha erenler (kurtuluşa, saadete erenler) de onlardır."

Ve kâtilûhum: "Onlarla savaşın." **Hattâ lâ tekûne fitnetun:** "Fitne kalmayıncaya kadar." Fitne imtihan demektir; yani onlarla imtihan tamamlanıncaya kadar savaşın. **Ve yekûned dînu kulluhu lillâh:** "Din bütünüyle Allah'ın oluncaya kadar."

Söyledim, iki türlü cihad vardır; bir, zahiri olarak savaşmak, bir de kulun, nefsiyle olan cihadı. Önce kulun hata yapma, yanlış yapma, anlamama sorunu kalmayana, dini bütünüyle Allah'ın oluncaya kadar nefsiyle savaşması, tabi tutulduğu bütün imtihanları geçmesi gerekir.

Bu ne demektir?

[14] Tevbe /87
[15] Tevbe /88

Din; Allah'ın yolu demek, hayat demektir. O halde hayatın bütünüyle Allah'a ait oluncaya kadar savaşman gerekir. Allah böyle söylüyor. Ya nefis, ruhu boğup öldürecek ya da manevi taraf nefsi öldürecek. Daha doğrusu ebedi hayatının selamete ermesi için manevi tarafının nefsini öldürmesi, bertaraf edip yok etmesi gerekir. Nefis ne zaman iman eder, din bütünüyle Allah'ın olursa manevi tarafımız o zaman onu yok etmiş olur.

Fe inintehev: "Eğer bundan vazgeçerlerse." **Fe innallâhe bimâ ya'melûne basîr:**[16] "Allah onların yaptıklarını görendir." Onlarla zahiri olarak savaşırken küfürlerinden, insanları fitneye düşürmekten, Allah yolundan alıkoymaktan vazgeçerlerse Allah onların yaptıklarını görendir. Bu durumda onları affedip bırakman gerekir.

Peki, bu ayet nefis için nasıl uygulanmalıdır?

Eğer nefis; yaptıklarından, itirazlarından, şeytanın verdiği vesveselere kapılmaktan vazgeçerse bu durumda Allah affedendir, dolayısıyla onu rahat bırakman gerekir. İsterse bu kendi nefsin olsun, Allah'a teslim olduktan sonra ona zulmetmemen gerekir.

Evet, cihadı beraber anlayalım diye cihad ile ilgili birkaç ayet okudum. İnşallah kardeşlerimiz cihadın sadece savaşmak olmadığını, hayatın her anının her şeyimizle Allah için cehd etmemiz olduğunu anlamıştır.

İnsan istese de istemese de her anda, her haliyle nefsiyle bir cihad halindedir; çünkü Allah'ın, insana sürekli olarak bir vahyi, bir emri veya bir yasağı vardır. Allah, kuluna her anda ya "şöyle yap, şöyle düşün" ya da "şunu yapma, şöyle düşünme" der; yani düşündüğün şey ya Allah'ın rızasına, emrine uygundur ya da

[16] Enfâl /39

aykırıdır. İkisinden başka tercih yoktur, bu tercihi insanın kendisi yapar.

Allah ayet-i kerimede **"Allah her şeye kaderini koymuştur"**[17] buyurur. Bazı âlimlerimiz kaderi imanın şartı, bir kısım âlimlerimiz de cihadı İslam'ın altıncı şartı olarak kabul etmiştir. Hâlbuki ikisi de doğru değildir. Ne kader imanın ne de cihad İslam'ın şartıdır. Allah kitabında her birinin şartının beş tane olduğunu beyan etmiştir. Kader ve cihad bütün hayatı kapsadığı için imanın ve İslam'ın şartı değildir. İman ve İslam sohbetleri kitaplarında bu konuları geniş bir şekilde işlediğimiz için dileyenler bu sohbetlerimizi okuyabilir ya da dinleyebilirler.

Cihadın sadece bir parçasını anlatıp "bu cihattır" demek doğru değildir; çünkü cihad her anda vardır. Her anda aklımızla cihad edip doğruyu anlamaya, doğruyla yanlışı, hak ile batılı birbirinden ayırmaya çalışırız. Bu da aklın cihadıdır.

Bir de gönlün cihadı vardır. Ruhun istediği rabbidir. Ruh, rabbini sever, nefis de dünyayı, küfrü, şirki, kibirlenmeyi, haset etmeyi sever ve bedenin arzularını, isteklerini tercih eder. Nefis ruhla, gönülle karşı karşıyadır. Bu yüzden gönül sürekli nefisle cihad etmek zorundadır. Gönül, Allah'ın sevgisini en öne alıp onu kemale erdirmeye çalışır. Nefis ise bunun tam tersini yapar, dolayısıyla hangisi galip gelirse o kazanır. Eğer nefis galip gelirse sahibini küfre, cehenneme yuvarlar; ama gönül galip gelirse bu defa sahibi mü'min, Müslüman, veli olur, dolayısıyla cennetlik olur, Allah'ın sevgisiyle gönlü cennet olur.

Kul cihad ederken aynı şekilde bütün organlarıyla cihad etmelidir. Gerektiğinde elini, ayağını, gözünü ve eliyle kazandıklarını; yani malını kullanmalıdır. Bütün bunları kullanacak olan insandır, o da beden itibariyle varlıktır. Bir yandan bedenin

[17] Talâk /3

arzuları, istekleri, bir yandan dünya, bir yandan da nefis onu kendi tarafına çeker. Bununla beraber bir de Allah'ın ona nefhettiği ruh vardır, bir de o davet eder. Tercih insana aittir. İnsan, ruhundan yana durursa Allah'tan, vahiyden, peygamberden, kendi hakikatinden, kendisinden yana durmuş olur. Tam tersine nefsinden yana durursa hayali, vehmi, olmayan bir şeye taraf çıkmış olur ki ruhunu ona feda eder, kurban eder; yani kibrine, gururuna, hasedine yenilip nefsini öne alırsa, onun peşinden giderse aslında olmayan bir şeyle kibirlenmiş olur. Zaten insanın hiçbir şeyi yoktur, neyle kibirlensin ki!

İnsan dünyaya aldanıp toprağa, topraktan olana yenilirse bedenine yenilmiş olur. Bu durumda yine kaybeder; çünkü bedenini burada toprağa gömecek. İnsan hakikat itibariyle Allah'ın nefhettiği ruhtur. İşte bunun için cihad etmek gerekir. Bu cihad tercihtir. Ya Allah'ı, Allah'ın sana nefhettiği ruhu tercih edip onun için cihad eder, kazanırsın ya da onun dışında ister nefse, ister bedene ait olan şeyleri tercih edersin, böylelikle ebediyen Allah'ın sana nefhettiği ruhu kaybedersin.

Allah; "beni seviyorsan, bana iman ettiysen beni, resulümü ve benim yolumda cihad etmeyi her şeyden daha çok sevmen gerekir" buyurmuştur.

Bu durumda ayet ne manaya gelir?

Allah'ın resulü gibi mi olmak istiyorsun, Allah'ın sana nefhettiği ruh mu olmak, Allah'a dost mu olmak, resulü ile beraber mi olmak istiyorsun? Eğer istiyorsan, samimiysen, ciddiysen onun yolunda cihad etmeyi de sevmen gerekir. Sevmiyorsan bir sorun var demektir. Yaptığın cihad sana ağır geliyorsa, ondan sıkıntı duyuyorsan; yani Allah'ın rızasını kazanmaya çalışırken bunu aşkla, muhabbetle yapmıyorsan "belanı bekle, sen iman etmemişsin" demektir. İşte, ayet bu manaya gelir.

İnsan, Allah'ı sevmiş, iman etmişse Allah'a yakınlığı nasıl sevmez! Allah için bir şey yaptığında nasıl sevinmez! Allah için bir şey yaparken nasıl sıkıntı duyabilir! Allah için ister malıyla, ister canıyla cihad etmeyi; anasından, babasından, evladından, malından, aşiretinden, ticaretinden, evinden, her şeyden daha çok nasıl sevmez! Eğer sen sevmiyorsan belanı bekle, sen fasıksın, Allah fasıkları hidayete erdirmez. Allah yolunda cihad etmek bir iman meselesidir. İmanın varsa cihadı seversin yoksa sevemezsin.

Allah hükmünü koymuştur, dileyen dilediği gibi hüküm verme hakkına sahiptir. Allah'ın hükmünü kabul etmiyorsan kendine bin türlü mazeret uydurabilir, bahane çıkarabilir, fetva verebilirsin; ama Allah'ın hükmü ortadır. Allah ayet-i kerimede **"ananız, babanız, evladınız, ticaretiniz, malınız, aşiretiniz, eviniz; bunlardan herhangi biri sizin için Allah'tan, resulünden ve onun yolunda cihad etmekten daha sevgiliyse Allah'tan belanızı bekleyin. Allah fasıkları hidayete erdirmez."**[18] Böyle olanlar fasıktır. **"Allah'a ve ahirete iman etmemiştir"**[19] buyurdu.

Öyleyse kendimizi kandırmadan kontrol edip Allah, resulü ve onun yolunda cihad etmek bizim için her şeyden daha sevgili midir, değil midir, diye kendimize bakmamız gerekir. Allah bizi mutlaka bir gün huzura alır. Hem de bu her anda olabilecek bir şeydir. Belki bugün, belki bir saat sonra, bu fark etmez. Bu yüzden gerçek manada iman etmek için çaba, gayret sarf etmemiz gerekir. Allah, resulü ve onun yolunda cihad etmek bizim için her şeyden daha sevgili olmalıdır. Bunun için yine cihad etmemiz; yani imanımızı artırmamız gerekir.

Neden hep beraber olmaya çalışıyor, hep beraber olmaya davet ediyor ve hep beraber "Allah" deyip feryat ediyoruz?

[18] Tevbe /24
[19] Tevbe /29

Allah'a yakın olalım, Allah'a her anda biraz daha yaklaşalım, rabbimizi biraz daha sevelim, nefsimizin şerrinden, hilesinden, küfründen, şirkinden, nifakından biraz daha kurtulalım diye böyle yapıyoruz. Öyle ki Allah, resulü ve onun yolunda cihad etmek bizim için her şeyden daha sevgili olabilsin. Sohbet de, zikir de bunun içindir. Bununla beraber ibadet de bunun için olmalıdır. İbadetimiz bizi Allah'a yaklaştırmıyor, dünyadan, dünyanın sevgisinden uzaklaştırmıyorsa, Allah yolunda bize cihad etmeyi her şeyden daha çok sevdirmiyorsa bir sorun var demektir.

Allah'ı, resulünü seviyorum demek kolaydır. Kul kendini burada kandırabilir; ama Allah yolunda cihad etmeyi sevmek konusunda kendini kandıramaz, ne yaptığını bilir. Elbette ki sahabenin yaptığı gibi yapanlar da vardır. Şeytan onları hiçbir şekilde zaten kandıramaz, onlara hile yapamaz, vesvese verip onları tuzağa düşüremez.

Peki, "ben mü'minim, Müslümanım, Allah'ı seviyorum, onu istiyorum" deyip de bunu beceremiyorsak bu durumda ne yapmamız gerekir?

Nefsimize; "neden beni kandırıyorsun! Bana mü'min olduğunu, iman ettiğini, Allah'a teslim olduğunu, Allah'ı ve resulünü her şeyden daha çok sevdiğini söylüyorsun. Peki, neden Allah yolunda malınla, canınla cihad etmekten, çaba, gayret sarf etmekten kaçınıyorsun! Neden Allah yolunda cihad etmek sana ağır geliyor, bahane üretiyor, kaçıyorsun, demek ki söylediğinde dürüst değilsin, demek ki bana hile yapıyorsun" dememiz gerekir.

Allah kaçanların, Allah'a ve ahirete iman etmediğini, Allah yolunda malıyla, canıyla cihad edenlerin hakiki, gerisinin sahte mü'min olduğunu söyledi. Bu durumda gerçekten mü'min olup olmadığımıza bakalım öyle ki ebedi hayatımızı üç günlük dünya hayatına kurban etmeyelim.

Evet, kendimizi hesaba çekmemiz gerekir. Allah bütün bunları kendimizi anlayalım, tanıyalım, bilelim, gerekeni yapalım ve bir hastalığımız varsa tedavi edelim diye anlatmıştır. Kul; "ya rabbi! Bunu istiyorum, şunu istiyorum, bunu ver, şunu ver" deyip, Allah'tan bir şeyler isteyen değil "ya rabbi! Senin için ne yapabilirim" diyendir. Allah da zaten kullarına "beni, resulümü malınızla, canınızla cihad etmeyi sevin ve cihad edin" demiştir.

Evet, korkarım ki ümmet olarak bunu kaybetmişiz. Elbette ki yapanlar yapıyor. Kim, Allah için bir şeyler yapmaya çalışıyorsa Allah yolunda cihad ediyordur, onlara yardım etmek gerekir. Elimizle, dilimizle onlara yardım etmemiz, hiçbir şey yapamıyorsak gönlümüzle yardım etmemiz; yani onları sevmemiz gerekir.

Allah hepimizi kendi yolunda malıyla ve canıyla gerçek manada cihad edenlerden eylesin. Allah'ı, resulünü ve Allah yolunda malımızla, canımızla cihad etmeyi anamızdan, babamızdan, evladımızdan, aşiretlerimizden, eşlerimizden, ticaretimizden, evlerimizden daha çok sevmeyi hepimize nasip eylesin, ikram etsin inşallah! Bunu kazanmak için bu yolda cihad edip kazanmayı nasip etsin inşallah! Allah bizi mazeret üretip Allah yolunda kaçmak için izin isteyenlerden eylemesin. Allah'a ve ahirete iman etmemiş fasıklar dediği cihad etmeyen kullarından eylemesin. Allah bizi yolunda gerçek manada nefsiyle, şeytanla cihad edenlerden eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

KONUŞMA İHTİYACI

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Evet, her sohbetimizde insanı tanımaya, anlamaya daha doğrusu kendimizi anlamaya çalışıyoruz. Kendimizi anlamaya çalışmamız gerekir ki ne yapacağımızı, ne yapmamız gerektiğini bilelim ve Allah'ın bizi koyduğu yerde duralım; yani fıtratımızı bozmayalım, fıtratımıza bir şey ilave edip çıkarmayalım.

Yapılan bir aletin kullanma kılavuzu olduğu gibi insanın da kendinin, bedeninin, nefsinin, gönlünün, halinin kullanma kılavuzu vardır. Bu kullanma kılavuzu; Allah'ın kitabı Kur'an'dır. Biz de bu sohbetlerimiz de kendimizi, gönül âlemimizi, dilimizi, gözümüzü, kulağımızı, elimizi nasıl kullanmamız gerektiğini izah etmeye çalışıyoruz.

Allah, kulunun kullanması için fıtratına birtakım özellikler koymuştur. Bu özellikleri kuluna üzerindeki muradı gerçekleşsin diye vermiştir. Bunlardan biri konuşma ihtiyacıdır. Nasıl ki insanın bir beşer olarak yeme, içme ihtiyacı varsa aynı şekilde konuşma ihtiyacı da vardır. Kul bu ihtiyacını gideremezse, sonra birikir ve patlar, dolayısıyla insanın kendi gönül âleminde, iç dünyasında sorunlar yaşamasına neden olur.

Mesela bir erkeğin normal olarak konuşması gereken kelime sayısı günde yaklaşık 2000 kelimedir; yani bir erkeğin günde 2000 kelime konuşma ihtiyacı vardır. Eğer 2000 kelimeyi konuşmazsa bu onun gönül âleminde sıkıntılara sebep olur.

Kadının özelliği daha farklıdır. Allah bir kadının fıtratına ise günde 4000 kelime; yani erkeğin iki katı kadar günlük konuşma ihtiyacı koymuştur. Bunun sebebini düşünüp anlamaya çalışmak

gerekir. Allah'ın, bu iki katı konuşma ihtiyacını kadının fıtratına koymasında bir muradı vardır. Bize düşen; Allah'ın muradını anlamaya çalışmaktır.

Allah, kadının fıtratına neden daha fazla konuşma ihtiyacı koymuştur?

Bu bir ihtiyaç meselesidir; çünkü kadın, çocuğunu yetiştirirken çocuğuyla onun seviyesinde konuşmalıdır. Yoksa çocuk bir şey sorunca ona; "sus" der, bu da yanlış olur. Anne, çocuklarının her sorusuna büyüklere cevap verdiği gibi cevap vermek zorundadır. Bunun için kadının günlük konuşma ihtiyacı erkeğin iki katıdır.

Mesela genel olarak erkekler kadınların çok konuşmasından şikâyet ederler. Eğer kadın o gün yeteri kadar konuşamamış, konuşacağı birilerini bulamamışsa eşi akşam işten dönünce konuşmaya başlar. Ne yapsın! Konuşma ihtiyacından kaynaklanan o kelimelerin onun dilinden dökülmesi gerekir. Hiçbir şey olmasa bile bir şeyler bulur ve konuşur; çünkü konuşması gerekir. Bu, konuşma ihtiyacıdır. Erkeğin de bunu anlayıp hoşgörü göstererek kadını dinlemesi gerekir. Konumuz bu değildir; ama hep beraber buradan nereye geleceğimizi göreceğiz.

Bir de günümüzde sosyal ağların gelişmesinden dolayı yayılan sanal sohbet meselesi vardır. İsterseniz önce bununla ilgili bir uyarıda bulunayım.

Bayanların ve erkeklerin internetten birileriyle konuşması kesinlikle doğru değildir. İnterneti, bize gerekli olanı dinlemek, öğrenmek, anlamak için kullanmak başka, onunla başkalarıyla görüşmek başka şeydir. Bu görüşme doğru değildir. Eğer birileriyle görüşmeniz gerekiyorsa gidip onunla yüz yüze konuşun;

çünkü konuşmak daha önemlidir. İnternetten görüşmek yüz yüze konuşmak gibi değildir, hatta birçok yanlışlara sebep olur.

Sosyal ağlar o kadar hızlı yayılıyor ve o kadar çok kullanılıyor ki evli erkekler ve kadınlar internet üzerinden görüşüyorlar. Bu kesinlikle yanlıştır, haramdır, böyle yapmak yuvayı sarsar, yıkar. Bu yüzden bayan ve erkek kardeşlerimizin buna çok dikkat etmesi gerekir. Hatta böyle bir şey yasaktır. Bize uyanlar böyle yapmasınlar. Sonra kendilerine öyle bir zarar verirler ki çamurun içine girerler, battıkça batar ve oradan çıkamaz olurlar.

Birileriyle yazışarak konuşma ihtiyacını tatmin etmek mümkün değildir; çünkü konuşmayı tatmin etmek için dilin konuşması gerekir. Allah bu ihtiyacı insana verip "kullan" demişse yemek ihtiyacını giderdiğimiz gibi aynı şekilde konuşma ihtiyacını da gidermemiz gerekir. Allah'ın buradaki muradı; karşılaştığımız insanlarla anlaşmamız, birbirimize hakkı, sabrı tavsiye etmemiz, Allah'ın kelamını anlatmamız, birbirimizi Allah'a davet etmemizdir. Aynı şekilde zahiri olarak konuşmamız gerekenleri dünya işleri için konuşmamızdır.

Allah'ın bize konuşma ihtiyacını vermesindeki muradı bu kadar değildir. Bir de Allah'ın bizden istediği bir şey vardır; o da kendisiyle konuşmamızdır. Bir kul, Allah ile konuşmazsa bu konuşmayı içinde biriktirir, sonra bu onda manevi hastalığa dönüşür.

Günlük konuştuğumuz 2000 kelimenin en az yarısından fazlası Allah'a ait olmalıdır; yani insanlarla konuştuğumuz kadar bir de Allah ile konuşmamız gerekir. Allah buna; "dua" demiştir. Ayet-i kerimede; **"eğer duanız olmasaydı Allah size neden kıymet versin"**[1] buyurmuştur. Ayet "duanız olmasa ne kıymetiniz, ne değeriniz olur, duanız olmasa Allah sizi ne yapsın, ne işe

[1] Furkân /77

yarıyorsunuz" manasına gelir. Bu, ayetin tam tercümesidir, kelime karşılığıdır.

Gündelik konuşma ihtiyacımız olan 2000 kelime bu ihtiyacımızın en azıdır. Bir vücudun ayakta durabilmesi için nasıl ki zorunlu miktarda gıda alması gerekiyorsa bu 2000 kelime de aynı şekilde konuşmamız gereken mecburi sayıdır. Kulun bu kelimelerin en az yarısı olan 1000 kelimeyi Allah ile konuşması, ona dua etmesi gerekir. Kadın da bu kelimeleri kullanırken çocuğunu bir kul olarak yetiştirmeye çalışıp onun eğitiminde kullanmalıdır.

O halde "acaba insanlarla, eşimizle, çocuklarımızla, yakınlarımızla, muhatap olduklarımızla konuştuğumuz kadarıyla en az bir o kadar da Allah ile konuşuyor muyuz, konuşmuyor muyuz, dilimizi Allah yolunda kullanıyor muyuz, kullanmıyor muyuz" diye kendimize bakmamız gerekir. Tabi ki bu sadece dilimiz için geçerli değil aynı zamanda gözümüz, kulağımız, elimiz, ayağımız, gönlümüz için de geçerlidir.

Allah ayet-i kerimede **"de ki: Namazım, kurbanım, hayatım ve ölümün âlemlerin rabbi olan Allah içindir"**[2] buyurur. Allah bir ayette "de ki" diyorsa; "bu söylediğim senin üzerinde görünsün, bunu dilinle, halinle, tavrınla söyle" demiştir. Çünkü "de ki" demek "böyle yap" demektir. Namaz; ibadet demek, dua demek, Allah yolunda çaba, gayret sarf etmek, hayatı Allah'ın huzurundaymış gibi yaşamak demektir. Namaz bunların hepsini birden kapsar. Namaz baştan sona duadır. Aynı şekilde Fatiha da duadır. Bununla beraber bütün ibadetler de birer duadır. Her ne yaparsan yap karşılığında Allah'tan bir şey istemiş olursun ki bunların hepsi duadır.

[2] En'âm /162

Dil aynı zamanda gönlün tercümanıdır; dil ile gönlümüzdekini söylemiş oluruz. Gönlümüzde Allah'ın sevgisi varsa, iman varsa, kulluk varsa, Allah gönlümüze tecelli etmişse bu durumda dil konuşurken Allah'ı konuşur. Elbette ki bu yetmez, dilin bir de Allah ile konuşması gerekir ve bu konuşmamızın günlük kelime ihtiyacımızın yarısından en az bir fazla olması gerekir. Öyle ki dilimiz mü'min bir dil olsun, mü'minin dili olsun, Allah'a, ahirete iman etmiş bir dil olsun. Tabi ki bu da gönülden kaynaklanır.

Namazımız taklidi değilse; yani sadece hareketlerden ibaret değilse sureleri, tesbihleri ezberden yapmıyor, ne söylediğimizi biliyorsak namaz kılarken Allah ile konuşmuş oluruz. Söylediğimiz Allah ise Allah ile konuşuruz, değilse Allah ile konuşmuş olmayız.

Kalbin mutmain olabilmesi için Allah'ın zikriyle meşgul olması gerekir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur"**[3] buyurmuştur. Zikir sadece "Allah, Allah" demek değildir. "Allah, Allah" derken gönül itibariyle Allah'la gönlümüzün diliyle konuşuruz. Hem "Allah" deriz, hem de dua halinde oluruz.

Bu, hem erkek hem kadın kardeşlerimiz için geçerlidir. Kelimeleri içimizde biriktirip eve gelen eşimize patlayacağımıza, kelimeleri onun üzerine dökeceğimize Allah ile konuşmamız, sohbet etmemiz gerekir.

İnsanlar Allah ile konuşan birini görse kesinlikle ona "deli" der. Desinler, hiç önemli değil Allah ile konuşurken rahat olmalı, yüksek sesle konuşabilmeliyiz; yani gerektiğinde "ya rabbi! Sen bilirsin. Ya rabbi! Sen affet, sen mağfiret et, sen muhafaza et, sen yardım et" diyebilmeli, bunları rahatlıkla söyleyebilmeliyiz; çünkü

[3] Ra'd /28

bu duamızı karşımızdaki de almalıdır. İşte, mü'mince olan tavır bu tavırdır, ancak bu tavır mü'minin tavrı olabilir.

Demek ki bize düşen; Allah ile konuşmakmış. Allah ile konuşmazsak bu gönlümüzde birikir ve hastalığa sebep olur. Zaten bütün psikolojik hastalıkların hepsi bu tür manevi hastalıklardır. Kişi yanlış yaptığı için bu hastalıklara uğrar, hâlbuki Allah onu dengede yaratmıştır; ama o bu dengeyi bozmuştur. Allah'ın fıtrata koyduğu bütün özellikler böyledir.

Mesela Allah, kula kızma halini de vermiştir. Birinden kızmayı alırsanız o kâmil bir insan olmaz. Bu yüzden gerektiğinde kulun kızması da lazımdır. Kulun nefsi, gönül âleminde sultan olma koltuğuna oturmuşsa kendi hesabına kızar, nefsiyle kızar, nefsi için kızar; ama gönül koltuğuna ruh oturmuşsa bu sefer Allah için kızar. Bu yüzden insan gerektiğinde Allah için kızmalıdır; çünkü kızmazsa kâmil insan olamaz.

Nasıl ki Allah, kuluna sevmeyi vermişse aynı şekilde nefret etmeyi; yani kerih görmeyi de vermiştir. Allah ayet-i kerimede **"Allah size imanı sevdirdi; küfrü, fasıklığı, facirliği, isyanı da (çirkin gösterdi) kerih gösterdi"**[4] buyurur. Bu, insanın fıtratında vardır. Mü'min olmayı, imanı, sevmeyi sevmek fıtrattandır. Bununla beraber küfrü, şirki, nifakı, facirliği, çirkinliği kerih görmek, bunlardan nefret etmek, tiksinmek de fıtratın gereğidir. İnsan bu fıtratını bozarsa imanı, mü'mini sevmez, Allah için sevmez nefsi hesabına sever. Nefsi hesabına sevince de çirkinliği, kötülüğü, dedikoduyu, iftirayı, nankörlüğü, münafıklığı sever; çünkü fıtratı tersine dönmüştür. Hatta bir de böyle yapmayı akıllılık olarak görüp kendi nefsine yalan söyler. Böyle biri fıtratını bozmuştur.

[4] Hucurât /7

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"her doğan çocuk İslam fıtratı üzere doğar"*[5] buyurmuştur. Allah, İslam'ı insanın fıtratına koyduğu için herkes Allah'ı, imanı, mü'mini, iman etmeyi ve sevmeyi sever. Tam tersinden de tiksinir, nefret eder. Bu durumda insan nefret ettiği şeye bulaşmaz, sevdiği şeye de koşar; ama fıtratı bozulunca tam tersi olur. Nerde bir günah, yanlış, dedikodu, iftira varsa onun peşinden koşar, onu elde etmeye çalışır. Bu bozulmuş bir fıtrattır. Böyle biri, Allah'ın İslam üzere tertemiz yarattığı fıtratını bozmuştur.

Peki, bunların konuşmakla olan ilgisi nedir?

İnsan dili ile iman etmeden iman etmiş olmaz. Dilinden küfür bir kelime çıkarsa da kâfir olur. Mesela; insan dili ile dedikodu yapabilir, iftira atabilir, münafıklık yapabilir, nifak çıkarabilir, bozgunculuk yapabilir, böylelikle ortalığı cehenneme çevirebilir ve cehennemi hak eder. İşte dil ebedi hayatı etkileyecek kadar önemli bir şeydir, bu yüzden dil deyip geçmeyelim.

Dil; gönlün tercümanıdır, dedik. Gönülde ne varsa dil onu söyler, küp içindekini sızdırır. Küpte bal varsa bal, zehir varsa zehir sızar. Eğer gönülde küfür, nifak, şirk, günah varsa dil onu söyler, onu konuşur, onu konuşmayı sever; ama gönülde iman, Kur'an, Allah'ın zikri, Allah'ın güzelliği varsa bu defa bunları zikreder. Böyle bir dil sadece Allah der.

İnsan sadece birileriyle konuşmaz, aynı zamanda sessizce kendi kendisiyle konuşur. Mesela bir iş yapmadan önce kendi kendisiyle konuşup; "şunu şöyle yaparsam şöyle olur, böyle yapmazsam farklı olur" der veya biriyle görüşmeden onunla ne konuşacağını önce kendi kendisiyle konuşur; yani insan devamlı kendi kendisiyle konuşur.

[5] Buhârî, Cenâiz 92; Ebû Dâvut, Sünne 17; Tirmizî, Kader 5

İnsanın bir sesli olarak, bir de sessiz olarak konuşması gerekenler vardır. Nasıl ki kulun sesli olarak günde en az bin kelime Allah ile konuşması gerekiyorsa sessiz olarak da kendisiyle konuştuğu kelimelerinin en az yarısını Allah ile konuşması gerekir. Bunun adına "zikir, tesbih, hamd, dua" denir. Allah ayet-i kerimede **"kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur"**[6] buyurmuştu ya işte bu zikir sadece dil ile yapılan zikir değil insanın gönül itibariyle Allah'ı zikredişi, dua edişi, Allah ile konuşması, halini Allah'a arz etmesi, istiğfar etmesidir.

Dilimizi Allah'a göre nasıl kullanmamız gerektiğini anladık, şimdi de hep beraber diğer organlarımızı Allah için nasıl kullanacağımızı anlamaya çalışalım inşallah.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"rabbim bana hikmetle bakmayı emretti"* buyurur. Bu, Allah'ın emridir. Dil için geçerli olanlar gözümüz için de geçerlidir. Bir normal olarak sıradan bir bakış vardır, bir de hikmetle bakış vardır. Hikmetle bakış; Allah ile, Allah'a göre, Allah'ın muradını anlamak için bakmak demektir. Bu bakış özellikle insanın kendisinin muhatap olduğu meselelere, olaylara, imtihanlara hikmetle bakıştır. Bu bakış hem gözün hem de gönlün bakışıdır. Göz bakarken, gönül onu anlamaya çalışır. Dil için de aynı şey geçerlidir. Gönüldeki dil ile zikredilir, dilin zikrettiği de gönüldekidir.

Kulağımızı da Allah için kullanmamız gerekir. Mesela kulağın, Allah'ın kelamını dinlemeye ihtiyacı vardır. İnsan ister kendisi okusun, ister bir başkasından dinlesin, dinlediği mutlaka Allah'ın kelamı, zikri, tesbihi ve hamdi olmalıdır. Bu yüzden kulağımız Allah'ın kelamını dinlesin, gönlümüz de onunla mutmain olsun diye dergâhta nerdeyse yirmi dört saat Kur'an-ı Kerim dinletiyoruz; çünkü böyle olmazsa fıtrat bozulur. Fıtrat

[6] Ra'd /28

bozulunca da ortada insan falan kalmaz. Görünen, suret itibariyle insan olabilir; ama gönül itibariyle ona insan denmez. O başka bir varlıktır, Allah'ın muradının üzerinde gerçekleşmediği, Allah'a âbd olmayan bambaşka bir varlık! İnsan desen insan değil, başka bir şey desen başka bir şey değil!

İyice anlaşılsın diye Hz. Süleyman (a.s.)'dan bir kıssadan hisse anlatayım; rivayete göre Hz. Süleyman (a.s.) bütün hayvanlara görev verip çalıştırır. Sıra deve kuşuna gelince ona;

- Sen nesin, diye sorar.

Deve kuşu da;

-Ben deve kuşuyum, diye cevap verir.

Hz. Süleyman (a.s.);

- Peki, kuş musun, deve misin, diye tekrar sorar.

Deve kuşu;

-Ben kuşum, deyince

Hz. Süleyman (a.s.) ona;

-O zaman uç, der.

Bunun üzerine deve kuşu;

-Ben uçamıyorum, diye karşılık verir.

Hz. Süleyman (a.s.) da;

-Öyleyse sen kuş değilsin devesin, git yük taşı, der.

Deve kuşu bunu duyunca;

-Yok, ben deve değilim yük taşıyamam, kuşum diye cevap verir.

Yani bakınca deve mi, kuş mu olduğuna karar veremiyorsun. Ne kuştur, ne devedir, ne uçuyor, ne yük taşıyor! Fıtratını bozanlar da aynen bu şekildedir; "ben, Allah'ın kuluyum, Allah'a âbd olmayı kabul ediyorum" derler ama iş amele, fiile geldi mi "yok, ben bunu yapamam" diye itiraz ederler. Namaz kıl, oruç tut, Allah için bir şey yap dediğinde "olmaz, yapamam buna gücüm yetmez" diye karşılık verirler. Bununla beraber mü'min olduklarını da söylerler; yani ne mü'min olmaktan vazgeçerler ne de imanlarının gereğini yerine getirirler. Böylelikle ortaya ne olduğu anlaşılamayan bir hilkat garibesi çıkar. İşte, biri Allah'a âbd olmayı kabul etmezse hali böyle olur.

Peki, biri neden bu hale gelmiştir?

Fıtratını bozduğu için bu hale gelmiştir. Allah'ın kendisine gönderdiği kullanma kılavuzuna uymadığı için fıtratını bozmuştur. Aslında onun fıtratını bozmuşlar demek daha doğru olur; çünkü bu onun elindeki bir şey değildir. Dünyaya gelir gelmez etrafındakiler onun fıtratını bozmaya başlamışlardır.

Fıtratın bozulmaması için herkesin buluğa girdiği, aklı erdiği andan itibaren kendini toplaması "ben kimim, Allah beni neden yaratmış, benden ne istiyor, nasıl olmamı istiyor, ne yaparsam kazanırım, ne yaparsam kaybederim" diye kendini hesaba çekmesi gerekir. İnsan ya iman edip Allah'ın emrettiği yola girer ya da insan olmayı tercih etmeyip kendini diğer hayvanlarla bir görür. Dolayısıyla yer, içer, yatar, sonra ölür.

Bir de insanlar hayvanların hesabının olmadığını düşünür. Oysaki bu yanlıştır, hayvanların da hesabı vardır. Bir hayvan yanlış yapmış, zulmetmişse Kıyamet günü hesabı görülür.

Her şeyin bir zahiri tarafı, bir de baki olan tarafı vardır. Zahiri tarafı beden tarafıdır, manevi tarafı ise ruh tarafı, Allah'ın tecelli ettiği tarafıdır. Bu manevi taraf ölmez. Bütün hayvanlar için

de bu böyledir, onlar da hesaplaşır, biri tarafından zulme uğramışsa orda bizatihi hesabı görülür, hakkını o insandan ister ve alır. Hayvanların birbirleriyle olan münasebetleri de böyledir.

Her şeyin baki yüzü var derken sadece insan veya hayvan için demiyorum. Bu; taş için, toprak için, ağaç için kısacası bütün varlık için geçerlidir; çünkü her şey diridir ve rabbini hamd ile tesbih eder.[7] Bu, varlığın baki olan tarafıdır; yani Allah'ın isimlerinin tecellisi olan manevi tarafıdır ve bu tecelli ölmez ya da yok olmaz.

İnsan ya kul olmayı tercih edip Allah'ın emrettiği, istediği gibi onun yolunda çabasını, gayretini sarf ederek Hz. İnsan olur ya da bunu kabul etmeyip, ters tarafa gider, hayvan gibi hatta hayvandan daha aşağı olur.[8] Bir de ne insan ne hayvan olanlar, ortada duranlar vardır. Bunlar çok ilginçtir. Söyledim; ne mü'min, Müslüman olabiliyor, ne de mü'minlikten, Müslümanlıktan vazgeçebiliyor. Bu şekilde ortada duranlar ne dünyadan ne de ahiretten vazgeçebilir, ikisini de isterler; ama dünyevi istekleri daha öndedir.

Böyleleri iman etmemiş, Allah böylelerine mü'min dememiştir; çünkü ayet-i kerimede onlar için; **"onlar dünyayı (dünya hayatını) ahirete tercih etmişlerdir."**[9] **"Onlar böyle kenarından, köşesinden Allah'a kulluk yaparlar. Onlara bir nimet verildiğinde Allah'a şükrederler, 'rabbim bana ikram etti' derler. Bir musibet geldiğinde de hemen yüz çevirip dönerler."**[10] **"Rabbim bana ihanet etti, beni unuttu (ben bunu hak etmemiştim) derler**"[11] buyurmuştur.

[7] İsra /44, Haşr /1
[8] Furkân /44, Araf /179
[9] İbrâhîm /3
[10] Hacc /11
[11] Fecr /16

Evet, duayı anlatıyorduk. İnsanın fıtrat itibariyle Allah ile günde bin kelime sesli bin kelime de sessiz olmak üzere en az iki bin kelime konuşmaya ihtiyacı vardır. Beş vakit namaz kılan biri Allah'ın huzurunda bu kelimelerden bin olmasa da birkaç yüz kelimeyi Allah'la konuşmuş olur. Allah ayet-i kerimede **"beni ayaktayken, otururken, yan üzere yatarken zikret"**[12] diye emrettiyse o halde kulun geri kalan kelimeleri kullanıp yine Allah ile konuşması gerekir; çünkü Allah bu ayetle "namazda söylediğin birkaç yüz kelime seni doyurmaz, kurtarmaz, benimle konuşmaya devam et" demiştir. Bu yüzden ayet-i kerimede; **"kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur"**[13] buyurmuştur.

Allah ile beraber olup Allah ile konuşmak, gönül itibariyle tefekkürdür, hikmetle bakıştır. Söyledim, kendimizle konuşmaya zaten her anda devam ediyoruz. Madem öyle günün en az yarısından bir fazlasını Allah ile gönül itibariyle konuşmaya ayıralım. Bunu bize yaptırabilecek tek bir şey vardır; o da imandır. İmanın dışında hiçbir şey insana bunu yaptırmaz, yaptıramaz. Kendimizi zorlayıp "konuşma ihtiyacım olan kelimeleri Allah ile konuşayım" dersek bu mümkün olmaz; çünkü unuturuz. Bunun için bize lazım olan aşktır, Allah'ı sevmektir. Seven sevdiğiyle beraber olmayı, sevdiği ile konuşmayı, sevdiğinin kendisiyle konuşmasını ister. Eğer Allah'a iman eder onu seversek bu iman bize Allah ile bu sohbeti yaptırır. Bu durumda hem Allah ile dilimizle konuşur duada, tesbihte, hamdde, tekbirde bulunuruz hem de gönlümüzle konuşup rabbimizi dinleriz. Ayetleri zahiri olarak dinlemesek bile manevi olarak rabbimizi yine dinleriz.

Nasıl?

Böyle bir durumda her şeyi, her sözü Allah'tan bir ayet gibi dinleriz. "Rabbim bana muamele ediyor, Allah bunun üzerinden

[12] Âli İmran/191
[13] Ra'd /28

bana böyle söyledi, bunun üzerinden bana bir şey söylüyor, acaba rabbim bana ne demek istedi" deyip tefekkür etmeye başlarız. Mesela yolda yürüsek ve biri bize küfretse bu durumda düşünüp; "acaba nerde yanlış yaptım, acaba bir hata mı işledim, acaba birinin gönlünü mü kırdım, neden bu şahıs bana küfretti? Allah müsaade etmeseydi böyle olmazdı. O halde mutlaka bir sorun var" deyip kendimizi hesaba çeker, Allah'ın bu muamelesini bir ayet olarak tefekkür ederiz. Bununla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"ayağınız taşa değse hikmetini düşünün"* buyurmuştur. Yani ayağım taşa değdi deme, bunun bir sebebi, bir hikmeti var, Allah'ın bir muradı var, sana bir şey öğretmek istiyor. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu hadisiyle bize nasıl yapmamız gerektiğini anlatıyor.

Bu yüzden sohbetimizi Allah ile yapmamız, Allah ile sohbet etmeyi, Allah'a dua etmeyi, tövbe etmeyi, istiğfar etmeyi kendimize hal edinmemiz, halimizin devamlı böyle olması gerekir. Bu halimiz sürekli olursa bu hal bizde makam olur. Makam, halin devamlılığı durumunda kazanacağımız şeydir. Böyle bir kul dua, zikir, tesbih, tefekkür makamındadır, dolayısıyla her anda Allah'ın huzurunda durur. Kısacası Allah'ın huzurunda durma makamı kazanmak; çabamız ve gayretimizle ve en önemlisi bu halin devam etmesiyle mümkündür. Yoksa "bir gün tek bu halde olsam yeter mi" dersek yeterli olmaz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"ibadetin az da olsa devamlı olanı makbuldur"*[14] buyurmuştur. Bu nedenle ibadetiniz az olsun; ama devamlı olsun. Eğer ibadeti çok yapıp sonra onu bırakacaksanız çok yapmak yerine az yapın; ama devamlı yapın.

Neden?

[14] Buhârî, İman 32; Müslim, Müsafirîn 215-218, Münafıkın 78

Çünkü ibadetlerimizin bizi bir makama taşıması gerekir ve sadece devamlı yapılan ibadetlerle bulunduğumuz hal bizde makam olabilir. Makamı zahiri bir mevki gibi anlamayalım. Makam; insanın adım adım kemale ermesi, kâmil insan, Hz. İnsan olması demektir. Yoksa "bana makam gerekmez" deyip cahilce bir kelime kullanmak doğru değildir. Dünyaya Hz. İnsan, kâmil insan olmaya gelmişiz. Rabbimiz bizi âbd olarak, Hz. İnsan olarak görmek istiyor. Yoksa "bize bu kadar yeter, makam onların olsun" demek cahilce bir kelimedir. Böyle söyleyen biri makamı yanlış anlamış, bilmeden konuşmuştur.

Makamı doğru anlamak gerekir. Bu yüzden Allah ile sohbet etmeye dua makamı dedim. Manevi olarak gönül âlemimizde hangi halimiz ağır basarsa o makamdayız. Ya dua, zikir, tesbih ya da tövbe, istiğfar makamındayız. Bunların hepsi de Allah ile olma makamıdır. Zaten mesele; Allah ile beraber olma halidir. Biri, Allah ile beraber olma makamında ise her makamda rahatlıkla durabilir; yani istiğfar eden biri bir anda "elhamdulillah" deyip hamd makamında rahatlıkla durabilir. Allah'ın huzurunda durduğu, huzurullah onun makamı olduğu için tövbe, istiğfar, niyaz, dua, hamd, tesbih, şükür ve sabır makamında durabilir. Bunların hepsi velinin durduğu makamlardır, dolayısıyla böyle biri bu halin makam olmasıyla velayeti kazanır.

Yoksa veli havada uçan değildir, kul olarak Allah'ın huzurunda duran, âbdiyet makamında Allah ile olan, Allah'ın huzurunda kulluğunu tadandır. Yoksa "biraz ibadet yapayım, iş bitsin" demek yanlıştır. Böyle bir şey yoktur. Eğer kulsak son nefese kadar kulluğu kabul etmemiz gerekir. Hangi manevi halde olursa olsun herkesin kendi gönül âlemindeki halinde durması gerekir; bu, aşk makamı da olabilir, Allah'ın cemalini isteme makamı da olabilir.

Allah ayet-i kerimede **“sabır ve salât ile Allah’tan isteyin”**[15] buyurur. Buradaki salât, dua manasındadır. Bu durumda ayet “sabır ve dua ile Allah’tan isteyin” manasındadır. Dua ile Allah’tan istemek; ama isterken sabırlı olmak gerekir. Allah “sabır ve dua ile Allah’tan isteyin” dediyse bu durumda onu verecek demektir; çünkü Allah’ın va’di vardır. Öyleyse kul sabırlı ve metanetli olmalıdır; yani Allah’ın Metin ismi onda tecelli etmelidir. Kul güçlü durur, sabrederse istediğini Allah’tan alır. Yoksa biraz sabreder sonra da; “Allah bana vermedi” deyip halini bırakırsa istediğini alamaz. Bu durumda Allah’a güvenmemiş olur.

Allah ayet-i kerimede **“kullarım beni sana sorarlar; ben yakınım, bana dua edenin duasına icabet ederim, benden isteyene veririm”**[16] buyurmuştur. Allah, kuluna istediğini verir, yalnız bunun şartı vardır. Allah okuduğumuz bir önceki ayette kuluna istediğini vermenin şartı olarak sabrı göstermiştir. Bu durumda kul, istediğini Allah’tan alabilmek için duasının arkasına sabrı koymalıdır; yani sabrı duasına destek olmalıdır, sabrı onu dua makamında durdurmalıdır. Yoksa kaçar ve manevi olarak düşer.

Allah’ın rızasını, dostluğunu, cemalini, yakınlığını, Allah’a vasıl olmayı, huzura çıkmayı istiyorsak yapmamız gereken şey; istemek ve isteğimizin gereğini yerine getirmek için sabırlı olmak, Allah’a güvenip mü’min olmaktır.

Güvenmek, mü’min olmanın şartıdır. Bunun için Allah ayet-i kerimede **“onlar bütünüyle Allah’a güvenirler”**[17] buyurmuştur. Neden güvenirler? -Çünkü iman etmişler, emindirler. Allah hiç yanlış yapar mı ya da ondan istediğin şeyi sana vermek Allah’a hiç ağır gelir mi! Zaten Allah seni Hz. İnsan olasın diye yaratmış, seni

[15] Bakara /153
[16] Bakara /186
[17] Enfâl /2

kendisi için, sana cemalini müşahede ettirmek için, daha doğrusu zatıyla ve sıfatıyla sana tecelli edip sende zuhura gelmek için seni yaratmıştır.

Müşahede etmek farklı Allah'ın zuhur etmesi farklıdır. Mesela Allah, Abdulkadir Geylani Hazretleri'ne; *"insanda zuhur ettiğim gibi hiçbir şeyde zuhur etmedim"*[18] buyurmuştur. Evet, Allah insanda zuhur etmiştir; ama biz insan olarak Allah'ı perdelemişiz. Dolayısıyla kendimizi bilmiyor, tanımıyor, anlamamışız. Kendimizi anlasak, tanısak, o manevi perdeleri üzerimizden kaldırsak kendimizle tanışıp Allah'ın zatıyla, sıfatıyla bize tecelli ettiğini hem göreceğiz hem tadacağız hem de açığa çıkan, zuhur eden, Allah'ın nuru, nefhettiği ruh olduğu için Allah ile muhatap olacağız.

Allah'tan neyi istersek alacağımız odur. Bir sorunumuz olduğunda Allah ile konuşup; "ya rabbi! Şu sorunumu halletmeni istiyorum" duasını üç sefer söylememiz yeterlidir; çünkü zahiri bir şeyi Allah'tan en fazla üç sefer istemeliyiz. Bu isteğimizle daha fazla meşgul olmamız doğru değildir. Bundan sonra kendimizi istememiz gerekir. İnsanın kendisi için kendisinden daha kıymetli, daha değerli olan bir şey var mıdır! Kişinin kendisi olmazsa bütün dünya onun olsa neye yarar! Yani birini esir alıp elini, ayağını, ağzını bağlasalar, onu konuşturmasalar, ona yedirmeseler, içirmeseler sonra da "şu şehrin hepsi senin olsun" deseler ne işe yarar, esir o şehri ne yapacak! Her ne kadar "bu şehir artık sana aittir" deseler de aslında hiçbir şey ona ait değildir; çünkü kendisi esirdir, özgür değildir. Bu yüzden ilk önce nefsimizin, şeytanın esaretinden kurtulup hürriyetimize kavuşmamız gerekir. Allah'tan kendimizi, kendi kendimize hükmetmeyi, ruhumuzun bizde hükmetmesini isteyelim.

[18] Risâle-i Gavsiye

Ruhumuz bize hükmedince her konuda, her anda hüküm Allah'ın olmuş olur. Allah ayet-i kerimede **"Allah'ın hükmü ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendisidir"**[19] buyurur. Kâfir; hakikati örten demektir. Mesela bazıları bu ayeti bir propaganda amacı olarak kullanıp dışarıda bağıra çağıra okurlar. Böylelerine; "bunu demek kolaydır. Eğer gerçekten buna iman etmişsen haydi, kendine hükmet, bakalım nasıl hükmediyorsun! Allah'ın hükmüyle hükmetmediğin her anda küfre düşüyorsun. Dilini, gözünü, elini, gönlünü tutmaya çalışıyorsun; ama tutamıyor, yanlış konuşuyor, yanlış bakıyor, yanlış kullanıyor ve bir sürü vehimde, zanda bulunuyorsun. Bak, daha kendini kontrol edemiyor, Allah'ın hükmüyle kendine hükmedemiyorsun! Hiç senin bundan daha büyük bir sorunun olabilir mi! Sen kendini kaybetmiş, kendini düşmana; nefse, şeytana teslim etmişsin, ona esirsin. Önce bir hürriyete kavuşman, hürriyetini kazanman gerekmez mi" demek gerekir.

Özgürlüğümüzü kazanmak için savaşmamız lazım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"pehlivan, rakibini yenen değil nefsini yenendir"*[20] buyurmuştur. Kahraman, nefsini yenendir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, nefisle mücadeleye; büyük cihat, büyük savaş, her anda yapılması gereken mücadele[21] demiştir; ama bazı şeytana uymuş olanlar, nefisle bu mücadeleyi yapıp özgürlüğü kazanmak yerine cihadı dışarıda zanneder.

Daha önce anlatmıştım; farklı şehirdeki bazı arkadaşlar ramazan ayında oruç tutmayanları dövüyorlarmış. Bu dövenleri yakalayıp, hâkimin karşısına çıkarmışlar. Hâkim onlara; "niye millete saldırdınız" deyince onlar da; "oruç tutmadıkları için" demişler. Bunun üzerine hâkim; "siz oruç tutuyor musunuz" diye sormuş. Onlar da; "yok, biz tutmuyoruz, tutturuyoruz" demişler.

[19] Mâide /44
[20] Müslim, Birr 106, (2608); Ebu Dâvud, Edeb 3 (4779)
[21] Tirmizi, Cihad 2

Onlar da cihadı böyle anlamış! Kendilerinin yapmadığını başkasına yaptırmaya "cihad" diyorlar. Sen bunu önce kendine yap! Önce sen nefsini Allah'a bir kul et, nefsine itaat ettir, nefsine, eline, diline, kulağına, ayağına, gönlüne hükmet! Allah seni davet ettiği halde kendine hükmedemediğin için bu davete icabet edemiyorsun sonra da başkalarıyla uğraşıyorsun. Bu, şeytanın hilesidir.

Allah ayetlerde nasıl olunması gerektiğini en ince ayrıntısına kadar beyan etmiştir. İman, İslam, İhsan bir araya geldiğinde insan bunu becerir; ama biri bile eksik olursa bunu beceremez. Bunun için de ilim ve hikmetin olması gerekir; yani insanın dinlemesi, düşünüp, tefekkür edip Allah'ın hikmetini, muradını anlaması lazım ki başarabilsin. Yoksa hiç kimse aklını kullanmadan ne bir şey anlar ne de bir şey yapabilir.

Böyle biri yanlış yapar, yanlışını da doğru zanneder. Nefsine uyar, Allah'ın vahyini bile nefsine, kendine uydurmaya çalışır. Nefsi ilahlık yapar, ilahlık iddiasında bulunur; ama onun bundan haberi bile olmaz. Ona Allah'ın ayetini okuduğunda "evet, Allah böyle söylemiş" der, hemen ardından ise "ama bu zamanda böyle yapmak zordur, şimdi daha farklı yapmak gerekir" der ve Allah'ın vahyini kabullenmez. Allah'ın vahyettiği gibi yapmak işine gelmez. Böyle biri işine gelmedi mi Allah'ı bile kabul etmez; çünkü hakikat itibariyle Allah'ı gerçekten kabul etmemiştir.

Unutmamamız lazım ki Allah'ın sözünü, kelamını kabul etmeyenler Allah'ı kabul etmemiş, nefislerine boyun bükmüş, kul olmuşlardır. Bu durumda onlar Allah'ın kulu değildirler.

Kul zahiri konularda beden itibariyle bir yanlış yaptığında, haram işlediğinde ona "günah" denir. Şirk ise kulun gönül itibariyle yaptığı yanlışlardır. İkisi birbirinden çok ayrı, çok farklıdır. Allah, günah itibariyle kulun acziyetini bilir ve beden itibariyle günah işlediğinde onu affedip setreder. Hatta öyle ki

haram kıldığı şeylerde bile **"kan, leş, domuz etini mecbur kalınca kendinizi fazla zorlamadan yiyebilirsiniz"**[22] buyurmuştur. Bu, zahiri olarak böyledir. Manevi olarak ise gönül itibariyle yapılan yanlışları Allah kabul etmez; çünkü ayet-i kerimede **"Allah şirki affetmez"** buyurmuştur. Eğer "şeytana uydum, kendime hâkim olamadım, şeytan bana böyle vesvese verdi, bu yüzden bir mü'mine kızdım, güzel yapan birine nankörlük yaptım, kendime hâkim olamadım" dersek Allah bunu affetmez; çünkü nefis, gönle hâkim olmuş, orda ilahlık iddia edip kendini rabbine şirk koşmuştur. Bu yüzden kul "buna gücüm yetmedi" diyemez.

Peki, ne yapmak gerekir?

Bir kul gerçekten böyleyse "gücüm yetmiyor" diyorsa gerçekten de gücü buna yetmiyorsa, nefsi terbiye, tezkiye olmamış, temizlenmemişse, nefsi müşrik, kâfir, Yahudi, Hristiyan olmuşsa, rabbini, rabbinin vahyini kabul etmiyorsa bu durumda ona onu temizleyecek, tezkiye edecek bir Mürşid-i kâmil gereklidir. "Benim buna ihtiyacım yok" demekle kimse nefsinin kirli hallerinden kurtulamaz, temizlenemez. Allah kimseyi böyle temizlemez.

Hiçbir şey yapmadan öyle kuru kuruya "bunu kabul ediyorum" demek de insanı kirlerinden kurtarmaz. Bir Mürşid-i kâmile tabi olup onunla beraber Allah'ın vahyine uymak, peygamberin yoluna girip ona tabi olmak gerekir. Nefsinin kirlerinden kurtulup temizlenmeyi, Allah'ın huzurunda durmayı isteyenler Mürşid-i kâmile uyduğunda temizlenir ve Allah'ın huzurunda durur; çünkü nefsi tezkiye edip, temizleyerek kulu Allah'ın huzuruna layık hale getirmek, onu Allah'ın huzurunda durdurmak, Allah ile beraber etmek, Allah'ı kuluna, kulu Allah'a sevdirmek Mürşid-i kâmilin vazifesidir.

[22] Bakara /173

Mürşid-i kâmil, kulu Allah'a nasıl sevdirir? -Elbette ki onu kirlerinden temizleyerek sevdirir. Aynı şekilde kula "Allah" dedirtir, "lâ ilâhe illallah" dedirtir. Kul da bunları söyleyince Allah'ın sevdiklerinden olur.

Allah hepimizi vahyini, kelamını dinlerken hikmeti anlayanlardan eylesin. Allah bizi daimi olarak âbd olanlardan, ibadette, duada olanlardan, sohbetini kâmil manada Allah ile yapanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

KARDEŞLİK

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bu sohbetimizde kardeşliği anlamaya çalışacağız inşallah.

Hep beraber mü'min kardeşliğini, insan kardeşliğini Allah'ın ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bize bildirdiği, öğrettiği gibi öğrenmeye, anlamaya çalışacağız. İnşallah bu sohbet vesilesiyle kardeşliği öğrenir, anlar, iman eder, ahlaka, amele dönüştürür ve kardeşliğin gereğini yapar, yerine getiririz.

Allah ayet-i kerimede **va'tasımû bihablillâhi cemîâ:** "Hep beraber Allah'ın ipine (topluca) sımsıkı sarılın." **Ve lâ teferrakû:**[1] "Parçalanmayın (bölünmeyin, ayrılmayın)" buyurur. Allah'ın ipi; Allah'ın kitabı Kur'an'dır, dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sünneti, hayatı yaşama biçimidir. İp, Allah'ın ayetleriyse bu durumda sorun ne olursa olsun onu mutlaka Kur'an'a, Allah'ın kitabına arz etmemiz, Allah'ın o sorun hakkındaki emrini kabul edip gerekeni yapmamız gerekir.

Allah'ın ayetini kabul etmezsek ipi bırakmış oluruz. Allah'ın ipini bırakırsak birbirimizden ayrılırız. Bu da bizi tefrikaya, ayrışmaya, farklı düşünmeye, farklı konuşmaya götürür. Dolayısıyla birbirimize düşman oluruz ve birbirimiz hakkında konuşmamamız gereken şeyleri konuşmaya başlarız; yani birbirimizi eleştirir, çekiştirir, yerer, kötüleriz.

Neden?

Allah'ın ipini bıraktığımız için… İpi bırakırsak Allah'a uymuş olmayız ve insanlarla aramızda çekişme, ayrılık, tefrika, bölünme

[1] Âli İmran/103

ve eleştiri olur. Bu yüzden Allah'ın ipine hepimizin sarılması lazım. Allah "parçalanmayın, bölünmeyin" diye emretmiştir. Bu durumda eğer hep beraber Allah'ın ipine sarılırsak parçalanmaz, bölünmeyiz.

Ayet devam ediyor; **Vezkurû ni'metallâhi aleykum:** "Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın (unutmayın)." Vezkurû; zikredin, onu birbirinize hatırlatın, demektir. Hangi nimeti? **İz kuntum a'dâen:** "Siz daha önce birbirinize düşmandınız." Allah bunu özel olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabesine, dolayısıyla kıyamete kadar bütün insanlara söylemiştir. **Fe ellefe beyne kulûbikum:** "(Allah) Sizin kalplerinizin arasına ülfet verdi (yakınlık ve sevgi verdi, sizi birbirinize sevdirdi)." Sahabeler daha önce birbirine düşmanken daha sonra imanlarından dolayı birbirlerini sevdiler, kardeş olup eski düşmanlıklarını attılar ve sildiler. Demek ki onları birbirine sevdiren Allah'a olan imanlarıymış, aynı şekilde bizi de birbirimize sevdiren Allah'a olan imanımızdır.

Fe asbahtum bi ni'metihî ihvânâ: "Onun nimeti sayesinde kardeşler oldunuz." Nasıl ki sahabeler Allah'ın nimeti sayesinde kardeş olduysa aynı şekilde biz de Allah'ın nimeti sayesinde kardeş olduk. Hep beraber Allah'ın yoluna girmişiz, onun rızasını, cemalini, dostluğunu, yakınlığını ve ahiretimizi istiyoruz. Allah'ın bu nimeti sayesinde biz de kardeşler olmuşuz. Bu sevgiyi, yakınlığı bize veren Allah'tır.

Ülfet aynı zamanda Allah'ın lütfu demektir. Allah, kullarına lütufta bulunmuştur. Allah'ın, kullarına bulunduğu lütuf kardeşlik lütfu, birbirini kardeş bilme, kardeş olarak sevme lütfudur.

Ve kuntum alâ şefâ hufratin minen nâri fe enkazekum minhâ:[2] "Siz daha önce bir ateş çukurunun tam kenarındaydınız,

[2] Âli İmran/103

Allah sizi oradan kurtardı.” Aslında her birimiz daha önce ateş çukurunun kenarındaydık. Hem de her an düşecek, her an şeytan ayağımızı kaydıracak gibi sınırdaydık. Bu ateş çukuru yaşadığımız hayattır. Eğer Allah’ı, onun lütfunu bilmez, anlamazsak, Allah’a, onun vahyine iman etmezsek her an ayağımız kayabilir. İnanmak şeklinde bir parça imanımız olabilir ama bu asla yeterli değildir; çünkü şeytan öyle bir yerde ayağımızı kaydırır ki hiç kimse bizi düşmekten kurtaramaz.

Her birimiz kendimize bakarsak Allah’ın nimeti, lütfu olmadan o ateş çukurunun kenarından kurtulmamızın mümkün olmadığını görürüz. Allah’ın lütfu olmasaydı kendi kendimizi kandırır uçurumun kenarında olmadığımızı söylerdik, son ana geldiğimizde ve perdeler bize açıldığında her şeyi anlardık; ama o zaman da iş işten geçmiş olurdu.

Bizleri bu uçurumdan kurtaran Allah’tır. Allah bizi kurtardıysa Allah’ın ipine sarılmamızdan dolayıdır. Eğer Allah’ın ipine sarılmaz, parça parça olursak kardeş olamayız ve uçurumdan aşağı düşmekten kurtulamayız.

Bir beşer olarak insan birbirine kızabilir, birbirinden kırılabilir. Bu farklı bir durumdur. Mesela; sahabeler birbirine kızdığında sahabeden biri hemen onları uyarırdı. Nasıl? -Biri bir taraftan “lâ ilâhe illallah” derdi, başkası diğer taraftan “lâ ilâhe illallah” derdi. Birbirine kızanlar da akıllarını hemen başlarına toplardı. O tartışan sahabeler yanlarında söylenen “la ilahe illallah” sözünü “Allah’tan başka ilah, kuvvet sahibi, kudret sahibi, mülkün sahibi yoktur. Dolayısıyla bizi her anda imtihana tabi tutan Allah’tır. Her biriniz imtihandasınız, kendinize gelin, aklınızı başınıza toplayın” olarak anlardı, tövbe ve istiğfar ederlerdi. Ne zaman iki kişi tartışsa, aralarında bir kargaşa, bir sorun, sıkıntı yaşansa sahabeler böyle “lâ ilâhe illallah” derdi ve onlara imanı, kardeşini Allah için sevmek gerektiğini birbirlerine hatırlatırlardı.

Kezâlike yubeyyinullâhu lekum âyâtihî: "Allah size ayetlerini böyle beyan ediyor ki (açıklıyor ki)." **Leallekum tehtedûn:**[3] "Hidayete eresiniz." Yani hidayeti bulasınız, Allah'ın ipine sarılasınız, birbirinize kardeş olasınız, bölünüp parça parça olmayasınız, eski halinize dönmeyesiniz.

Bununla ilgili sahabelerin arasında geçen bir olaydan örnek vereyim. Sahabe anlatır;

Bir gün sahabeden Hz. Ebu Zer (r.a.) kızgınlık anında Hz. Bilal (r.a.)'a; "kara kadının oğlu" deyip onunla alay etti. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz aralarında geçen bu hadiseyi duyunca ikisini çağırıp Hz. Ebu Zer (r.a.)'a;

-Ben sende ve senin bu sözünde cahiliye halini görüyorum. Yoksa sen iman etmemiş miydin, o cahillik halini bırakmamış mıydın, buyurdu.[4]

Hz. Ebu Zer (r.a.) bunun üzerine caminin önünde yüzünü yere koyup; "Bilal, o kara ayağıyla yüzüme basmadan buradan kalkmayacağım" diye yemin etti. Hz. Bilal (r.a.) geldi; ama öyle yapmadı ve ona hakkını helal ederek onu yerden zorla kaldırdı.

Evet, Hz. Ebu Zer (r.a.) öyle söylediği için tövbe ediyor; ama kuru kuruya tövbe etmiyor, böylesine bir tövbeyle tövbe ediyor.

Bu yüzden birbirimizi küçümsememiz, alaya almamız, dalga geçmemiz bize yakışmaz. Bu, cahiliye halidir, alametidir. Böyle olursa cahiliye dönemindeki gibi bir dönem olur. Bu, Allah'ın ipini sımsıkı tutmak, sarılmak değil; Allah'ın ipini bırakmak, aynı zamanda parçalanmaktır, bölünmektir, Allah'ın bize verdiği nimeti unutmaktır.

[3] Âli İmran/103

[4] Buhari, İman 22; Ltk 15; Edeb 44; Müslim, Hibât 40

İsterseniz kardeşlikle ilgili birkaç ayet okuyayım. Öyle ki Allah'ın bizden nasıl bir kardeşlik istediğini ayetlerle öğrenmiş olalım.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İnnemâl mu'minûne ihvetun: "Muhakkak ki mü'minler sadece kardeştirler." **Fe aslihû beyne ehaveykum:** "Öyleyse kardeşlerinizin arasını ıslah edin." Onların arasını, gönüllerini sulh edin, onları barıştırıp aralarını düzeltin, onları birbirine sevdirip yaklaştırın. **Vettekûllâh:** "Allah'a karşı sorumluluğunuzu yerine getirin." Allah böyle emrediyor, siz de muttakiyseniz, Allah'a karşı sorumluluğunuzu kabul ediyorsanız o halde sorumluluğunuzu böyle yerine getirin; yani mü'minlerin arasını düzeltin, ıslah edin, onları barıştırın, birbirine sevdirin. **Leallekum turhamûn:**[5] "Eğer böyle yaparsanız Allah'ın rahmetine erersiniz." Allah sizi rahmetinin içine alır ve size rahmetiyle muamele eder. Eğer böyle yapmazsanız, kardeşlerinize rahmet etmediğinizden dolayı Allah'ın rahmetinden mahrum kalırsınız.

Allah "birbirinizin arasını düzeltin" diye emrettiği halde baktığımızda "ben mü'minim, Müslüman'ım" diyenlerin, hem de kendini âlim, şeyh, imam, önder zannedenlerin işleri güçleri birbirini taşlamak, yermek, küçümsemek, hafife almak olduğunu görürüz. Sanki hakkında konuştuğu kişi kardeşi değilmiş gibi gıybetini yapıp "falanca âlim böyle yaptı" diyerek onu küçümser ve bunu yaparken de "ben size doğruyu öğretmek için bunu söylüyorum" deyip ibadet yaptığını zanneder. Küçümsemek maksadıyla söylediği şey de karşısındakinin bir hatasıdır. Herkes hata işleyebilir, Allah hata işleyen biri için böyle yapılmasını mı emrediyor, yoksa "kardeşinin hatasını ört" mü diyor! Ayetlere

[5] Hucurât /10

göre baktığımızda böyle yapanların gerçekten mü'min olmadığı anlaşılır.

Bir de öyleleri var ki sadece kendi yolunda, kendi cemaatinde, tarikatında, mezhebinde olanları mü'minlerden, Müslümanlardan kabul eder, gerisini kabul etmez. Kendi tarafında olmayan birinin takva sahibi bir mü'min, hatta veli olması onlar için fark etmez. Eğer o veli onların cemaatinden değilse onu kabul etmezler. Böyle olanlar Allah'ın ipine sarılmamış, Allah'ın emrini yerine getirmemiştir. Kardeşlerinin arasını bulmak yerine bozmayı tercih edip tefrika yaparak şeytanın vazifesini, işini yapmıştır ve bundan haberleri bile yoktur!

Aynı şey gıybet için de geçerlidir. Biri Allah'ın ipini bıraktığında şeytan onu peşinden sürükler, o da kardeşini çekiştirir, hatta onu çekiştirmeden rahat etmez. Kardeşini çekiştirmek ona muhabbet verir, zevk verir. Bu, şeytanın ona verdiği muhabbettir, zevktir.

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman edenler (ey iman ettiğini iddia edenler!" **Lâ yeshar kavmun min kavmin:** "Sizden bir kavim başka bir kavimle alay etmesin." Onları küçümsemesin, çekiştirmesin, gıybetlerini yapmasın. **Asâ en yekûnû hayran minhum:** "Nerden biliyorsunuz belki onlar (o alay edilenler, çekiştirilenler) onlardan (alay edenlerden) daha hayırlıdır." Belki senin alay ettiğin senden daha hayırlıdır, bunu biliyor musun? - Bilmiyorsun; çünkü bu hükmü verecek olan Allah'tır. Senin işin başka bir kavmi, cemaati, mezhebi, tarikatı, yolu çekiştirmek, onunla alay etmek değil ki! Sen Allah'ın ipine, Allah'ın vahyine sarıl, Allah'ın vahyine davet et, senin işin budur, yoksa başkasını çekiştirmek, onunla alay etmek, yermek senin işin değildir, dedi Allah.

Ve lâ nisâun min nisâin: "Bir kısım kadınlar da başka kadınlarla (alay etmesinler, onları çekiştirmesinler)." **Asâ en yekunne hayran minhunn:** "Nerden biliyorlar, belki onlar onlardan (Allah katında o alay edilenler, alay edenlerden) daha hayırlıdır." Allah adına onların hesabını onlar mı görüyor, onlar mı hüküm veriyor ki alay ediyorlar. Eğer alay ediyorlarsa Allah adına hüküm vermişler demektir; çünkü hüküm vermeselerdi onlarla alay etmezlerdi. **Ve lâ telmizû enfusekum:** "Birbirinizi ayıplamayın, yermeyin." **Ve lâ tenâbezû bil elkâb:** "Birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın (birbirinize lakap takmayın)."'

Bi'sel ismul fusûku ba'del îmân: "İmandan sonra fâsık olmak, fâsık ismiyle isimlenmek ne kötü şeydir!" Yani iman ettikten sonra fasık olmayın. **Ve men lem yetub:** "Kim tövbe etmezse." Yani ister bir kavmin bir kavimle alay etmesi, ister bir kişinin bir kişiyle alay etmesi, isterse de bazı kadınların bazı kadınlarla alay etmesi olsun bu fark etmez kim eleştirmekten, çekiştirmekten, alay etmekten dolayı tövbe etmezse. **Fe ulâike humuz zâlimûn:**[6] "İşte onlar zalimlerin ta kendileridir."

Yâ eyyuhâllezîne âmenû: "Ey iman ettiğini iddia edenler!" Yani mü'minseniz, gerçekten iman etmişseniz şöyle yapmanız lazım. **İctenibû kesîran minez zann:** "Zandan çokça içtinap edin (sakının)." Yani "bu bence böyledir, zannıma göre şöyledir" deyip kötü zanda bulunmayın, bundan firar edip kaçının. **İnne ba'daz zanni ismun:** "Zannın bir kısmı günahtır." İyi olan zan değil; ama kötü olan zan günahtır, dolayısıyla kötü zandan kaçının.

Ve lâ tecessesû: "Casusluk yapmayın." Birbirinizin hatasını, kusurunu, yanlışını, günahını araştırmayın. Allah başkalarının kusurunu araştırmanın casusluk olduğunu söyledi ve birbirinizin casusluğunu yapmayın, hatasını araştırmayın, buyurdu. Neden? -

[6] Hucurât /11

Seni ilgilendirmiyor da ondan. Onun ameli ona, senin amelin sana aittir. O kendi hesabını kendisi verecek, sen onun hesabını vermeyeceksin. **Ve lâ yagteb ba'dukum ba'dâ:** "Birbirinizin gıybetini yapmayın."

Evet, okuduğumuz ayette Allah; "kim bu halden tövbe etmezse zalimlerin ta kendisidir. Mü'min olmuş birinin imanından sonra fasık olması ne kötü şeydir! Böyle yapmayın. Böyle yaparsanız kendinize zulmetmiş, zalimlerden olmuş, fasık olmuş olursunuz. Birbirinizin hatasını, kusurunu, günahını araştırmayın, birbirinizin gıybetini yapmayın" buyurdu.

E yuhıbbu ehadukum en ye'kule lahme ahîhi meyten: "Sizden biri ölmüş kardeşinin etini yemek ister mi (onun etini yemeyi seviyor musunuz)?" **Fe kerihtumûhu:** "Tabi, ondan tiksindiniz." Ölmüş bir kardeşinizin etini yemekten tiksiniyorsunuz; ama bilin ki gıybet etmek ölmüş bir kardeşinizin etini yemektir. Hatta bir kardeşinizi öldürüp onun etini yemektir; yani cinayettir, buyurdu Allah.

Biri gıybetini etmekle kardeşini nasıl öldürür?

Manevi olarak öldürür. Birini eleştirir, gıybetini yapar, küçümser, kötülersek mutlaka birinin yanında yaparız. Dolayısıyla yanımızdakinin gönlünde gıybetini yaptığımız kişinin yerini bozmuş, onu aşağı indirmiş oluruz; yani onu yanımızdaki kişinin gönlünde manevi olarak öldürüp etini yemiş oluruz.

Vettekullâh: "Allah'a karşı sorumluluğunuzu yerine getirin." Allah'ın emrettiği gibi yapın, Allah'ın yasakladığını, sevmediğini yapmayın. Mü'minseniz mü'minlerin tiksinmesi gereken bir halde bulunmayın, kardeşinizin etini yemeyin.

İnnallâhe tevvâbun rahîm:[7] "Eğer tövbe ederseniz Allah tevvab ve rahimdir."

Allah, mü'minleri anlatır. **"Onların ihtiyacı olduğu halde kardeşlerini kendi nefislerine tercih ederler. Kim nefsinin hırsından, cimriliğinden korunursa işte felaha, saadete erenler onlardır."**[8] Mü'minler kendi kardeşlerini kendi nefsine tercih ederler. **"Onlardan sonra gelenler dua ederken; rabbimiz! Bizi, kardeşlerimizi ve bizden önce iman ile göçenlerin günahlarını mağfiret et. Onlara karşı gönlümüzde herhangi bir kin, bir ağırlık bırakma. Rabbimiz! Sen mü'minlere, iman edenlere karşı rauf ve rahimsin, derler."**[9]

Allah ayet-i kerimede **"günah ve düşmanlık etmek için birbirinizle yarışmayın"** buyurur. Biri birini eleştirip çekiştirirse yanındaki de ona katılarak bu eleştiriye ortak olursa günah ve düşmanlık üzere birbirleriyle yarışmış, yardımlaşmış olurlar. Bu yüzden bu duruma düşmemek için yanımızda birini çekiştirenlere rahatlıkla; "kardeşimin etini bana ikram etmeyin" dememiz, herkesin bizi böyle tanıması gerekir. Evet, ayet devam eder; **"Allah'a karşı takva sahibi olun; çünkü Allah'ın azabı çok şiddetlidir."**[10] Yani günah ve düşmanlık üzere birbirinize yardım ederseniz Allah'ın azabı çok şiddetlidir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *"kim bir kardeşiyle alay ederse alay ettiği o konu onun başına gelmeden, Allah bunu ona yaşatmadan onun ruhunu almaz"*[11] buyurmuştur. Bu nasihati asla unutmamamız lazım. Bir konuda biriyle alay edersek Allah onu mutlaka başımıza getirir ve bize yaşatır.

[7] Hucurât /12
[8] Haşr /9
[9] Haşr /10
[10] Mâide /2
[11] Tirmizî, Kıyamet 53

Böylelikle alayımızın karşılığını verir. Bu, Allah'ın azabıdır. Allah'ın azabı çok şiddetlidir demek bu demektir.

Evet, ayetlerle mü'min kardeşliğini öğrenmeye çalışıyoruz.

"Mü'min erkeklerle mü'min kadınlar birbirlerinin velileridir. Onlar iyiliği emreder, kötülükten de men eder (yani emri bil ma'ruf, nehyi anil münkeri yerine getirirler). Namazı ikame ederler, zekâtı verirler, Allah'a ve resulüne itaat ederler. İşte Allah onları rahmetinin içine alıp, rahmetiyle onlara muamele edecek. Muhakkak ki Allah aziz ve hâkimdir."[12]

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kavmin, Allah'a ve onun resulüne iman etmeyen, itaat etmeyen kimseleri sevdiğini göremezsin. Onlar isterse babaları, evlatları, kardeşleri veya aşireti, kavmi, ırkı olsun onları sevmezler."[13] Allah'a ve ahirete iman edenler Allah'ı sever, Allah için sever. Allah'ı sevmeyenleri, Allah'a ve resulüne muhalefet edenleri ise en yakınları bile olsa sevmezler.

Neden?

"Çünkü onların kalplerine iman yazılmıştır."[14] Allah'ı sevenlerin gönlünde iman yer etmiş, yazılmıştır. Bu yüzden severken imanlarıyla severler. İmanlarıyla sevince mü'min olarak sevmiş olurlar. Mü'minler Allah'ı sever, Allah için sever, Allah'ı seveni sever; ama Allah'a ve resulüne saygı göstermeyen, itaat etmeyenleri ise sevmezler.

"Allah onları kendinden bir ruh ile destekleyecek. Onları altlarından nehirler akan cennetlere koyacak ve onlar orada ebediyen kalacaklar. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte Allah'ın tarafında duranlar,

[12] Tevbe /71
[13] Mücâdele /22
[14] Mücâdele /22

Allah'a yardım edenler bunlardır. Kurtuluşa erenler, saadete erenler de onlardır."[15]

Birbirine kötülük yolunda, yanlış yolda yardım edenler de şeytanın arkadaşlarıdır. Onlar yanlışta birbirlerini desteklerler ve birbirlerinin yakasını bırakmazlar, şeytan da onların yakasını bırakmaz; çünkü Allah ayet-i kerimede **"onlar, yakalarını şeytanın elinden kurtaramazlar"**[16] buyurmuştur. Birbirlerini destekleyip arkadaş oldukları için arkadaşları onlardan ayrılmaz. Bu yüzden ya mü'minlere arkadaş olur ve Allah'ın rızasını kazanarak kurtuluşa ereriz ya da şeytana arkadaş olur, kaybederiz. Allah bize nasihat edip "tercih sizindir" diyor.

Allah, bir de Hz. Âdem (a.s.)'ın çocukları Habil ile Kabil'i anlatır; **"Kabil'in nefsi onu kardeşini öldürmeye sevk etti. (O da hasedinden dolayı şeytana, nefsine uyup) kardeşini öldürdü."**[17] Kabil, kardeşi Habil'e haset edip onu kıskandığı için şeytan ve nefis onu kardeşini öldürmeye sevk etti, o da kardeşini öldürdü. Allah, Habil'in kurbanını kabul etmiş, Kabil'in ise kabul etmemişti. **"Kardeşi Habil ona; Allah, kurbanı ancak takva sahiplerinden kabul eder, demiş ve o da seni öldüreceğim demişti."**[18] Biri sözde iman edip kurban vermiş, diğeri ise gerçekten iman etmiş ve gerçekten kurban vermiş bir mü'min…

Allah, bu ayetle sadece Habil ile Kabil'i değil aynı zamanda mü'minleri ve onların karşısında olanları anlatır. Mesela öyleleri var ki; mü'minler tarafından sevilen birine; "ben sevilmeye ondan daha layığım" deyip ona haset etmeye başlar ve elinden gelse tıpkı Kabil'in yaptığı gibi onu öldürür. Zahiri olarak öldürmeyi beceremezse onu eleştirmeye, çekiştirmeye, yermeye başlar.

[15] Mücâdele /22
[16] Araf /202
[17] Mâide /30
[18] Mâide /27

Böyle yaparak onu manevi olarak öldürür ve etini yer; ama bundan haberi bile yoktur.

Mü'minlerin arkasından onları başkasının yanında eleştirip çekiştirenler Kabil'in yaptığını yapmıştır. Böylelerine; "hani sen kardeştin, hani mü'minler kardeşti, hani sen Allah'ın ipine sarılmıştın" demek lazım.

Dünyadayken Allah için birbirini sevip kardeş olamayanlar birbirini eleştirip çekiştirenler Kıyamet günü birbirine düşman olur ve birbirinden kaçar; çünkü Allah ayet-i kerimede **"Kıyamet günü kişi anasından, babasından, kardeşinden, evladından kaçar."**[19] **"Muttakiler hariç en candan dostlar bile birbirine düşman olur"**[20] buyurmuştur. Sadece Allah için birbirini sevip birbirine hayrı tavsiye edenler, hayırda yarışanlar, Allah'ın istediği gibi kardeş olanlar birbirinden kaçmaz.

Allah'ın istediği gibi bir kardeşlik yaşamayı istiyorsak bu durumda Allah'ın bizden nasıl bir kardeşlik istediğini bilmemiz gerekir. Bu da ancak Allah'ın vahyiyle mümkündür. Yoksa kardeş olmamız hiçbir zaman mümkün olmaz. Aksine gönlümüzde kin, hased ve nefret olur ve birbirimizi eleştirip çekiştiririz sonra Kıyamet günü birbirimize düşman oluruz ve birbirimizden kaçarız. Bu yüzden sohbetlerimizde hep Allah'ın ayetlerini, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hadislerini anlatıyoruz ki kardeşliği Allah'ın kitabına, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatına göre gerçek manada öğrenip yaşayabilelim.

Evet, kardeşlikle ilgili ayetleri öğrenmeye devam ediyoruz;

"Onların göğsünden kini, hasedi (mü'minlere karşı gönüllerinde her ne ağırlık varsa) söker atarız. Onlar kardeşler

[19] Abese /33-36
[20] Zuhrûf /67

olarak tahtlar üzerinde karşılıklı otururlar."[21] Demek ki cennet ehlinin özelliği gönüllerinde kinin, hasedin, ağırlığın kalmamasıymış. Allah onların gönlündeki kini, ağırlığı temizlemiş, böylelikle onlar gerçek manada kardeş olmuşlardır.

İhvan, kardeş demektir. Bu dünyada kardeş olanların gönülleri cennet olmuş, onlar da cennete layık olmuştur. Allah mü'minlerin kalbinden bu kini söküp atıyorsa o halde orada cezalarını çekmiş ve temizlenmişlerdir. Mü'minler cezalarını son nefeste, kabirde, kıyamet yerinde, sırattan geçerken çeker; çünkü temizlenmeden olmaz. Onun için biri cennete hesapsız gitmek, sıratı şimşek gibi geçmek istiyorsa gönlündekini, nefsini temizlemelidir.

Kardeş olmak zor bir iş değildir. Bunun tek bir karşılığı vardır; o da imandır. Allah'ı seviyorsan o halde Allah'ın sevdiğini sevmen gerekir. Allah; **"kardeş olun, bir olun, beraber olun. Hep beraber Allah'ın ipine sımsıkı sarılın."**[22] Tek kelimeyle; "iman edin, imanınız imanı sevsin, Allah için sevsin" buyurmuştur. Sevmek, kardeş olmak, Allah'ın ipine sarılmak bir iman meselesidir. Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"kim din kardeşinin ayıbını örterse Allah da dünya ve ahirette onun ayıbını, kusurunu örter"*[23] buyurmuşsa biz de Allah'ın ayıbımızı, kusurumuzu hem dünya da hem de ahirette örtmesini istiyorsak bu durumda yapmamız gereken şey önce kendimize sonra etrafımıza rahmet olmaktır.

Evet, kendimize rahmet etmemiz gerekir. Biz kendimize rahmet edeceğiz ki Allah'ın rahmetinin içine girebilelim ve Allah bize rahmet etsin. Allah'ın bize rahmet etmesinin şartı kardeşlerimize rahmet etmemizdir. Kusurumuzu, günahımızı

[21] Hicr /47
[22] Âli İmran/103
[23] Tirmizi, Birr 19

örtmesinin şartı ise kardeşlerimizin günahını, kusurunu örtmemizdir. Böyle yaparsak Allah da bizim kusurumuzu örter; ama yapmazsak Allah'ın ayıbımızı örtmesine layık olmamış oluruz. Biz nasıl ki kardeşimizin ayıbını, kusurunu onun yüzüne vuruyor ya da onu çekiştirip, gıybetini yapıyorsak Allah da hem dünyada hem de ahirette bizim kusurumuzu yüzümüze vurur; çünkü buna layık olmuşuz, bunu sevmiş, buna iman etmiş, bundan tat almışız. Allah'ın ölçüsü, âdeti herkes için böyledir.

"Mü'minler, Müslümanlar birbirinin kardeşidir."[24] Mü'min, kardeşinin bir hatası, kusuru olduğunda ya da bir ihtiyacı, eksiği olduğunda onu terk edip ihmal etmez, onu öylece bırakmaz. Eğer gerçekten kardeş olmuşsa onun için elinden geleni yapar.

"Onların ihtiyaçları olduğu halde onlar mü'min kardeşlerini kendi nefislerine tercih ederler."[25] İşte, Allah onlardan, onlar da Allah'tan razı olmuştur. Onlar bir yanlış, bir kusur işledi diye kardeşlerini terk etmez ve ihmal etmezler.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"sizden biriniz kendisi için istediğini din kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz"*[26] buyurmuştur. Bu durumda kendimiz için hem dünyaya hem de ahirete ait istediğimiz her şeyi kardeşimiz için de istememiz gerekir. Yoksa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e göre mü'min olmuş olmayız. Bu durumda kendimizi "acaba ben mü'min miyim" diye hesaba çekmemiz gerekir.

Şimdi de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in kardeşliği nasıl anlattığını anlamaya çalışalım. Öyle ki kardeşliği Resulullah (s.a.v.)

[24] Hucurât /10
[25] Haşr /9
[26] Buhârî, İmân 7; Müslim, İmân 71, 72; Tirmizî, Kıyâme 59; Nesâî, İmân, 19, 33

Efendimiz'den öğrenip onun yaptığı gibi yapabilelim ve örnek olarak onu almış olalım.

"Kardeşinle mücadele etme, onunla alay etme, ona verdiğin sözden de dönme."[27]

"Allah için birbirini sevenler birbirini yıkayan eller gibidirler. Ne zaman iki mü'min bir araya gelse Allah birini diğeriyle faydalandırır."[28] Mü'minler bir araya geldiğinde birbirini yıkayan iki el gibi olur. Allah mutlaka birini diğerinden hem maddi olarak hem manevi olarak faydalandırır, haliyle ikisi de birbirinden faydalanmış olur, böylelikle ikisi de kazanır. Demek ki mü'minlerin bir araya gelmesi rahmetmiş, hayırmış, yan yana geldiklerinde birbirlerini yıkıyorlarmış.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir gün sahabesine;

-Allah'ın kulları arasında bir grup var ki onlar ne peygamber ne de şehittirler; ama Allah indindeki makamları sebebiyle Kıyamet günü peygamberler de, şehitler de onlara gıpta ederler, buyurur.

Sahabeler;

- Ya resulullah! Onlar kimlerdir, bize haber ver, derler.

Allah'ın resulü ise;

-Onların aralarında ne kan bağı, ne de birbirlerine bağışladıkları bir mal vardır. Onlar böyle olduğu halde onlar, Allah'ın ruhu (Kur'an) adına birbirlerini sevenlerdir, diye cevap verir.[29]

[27] Tirmizî, Birr 58
[28] Deylemi
[29] Ebu Davud, Büyu 78 (3527)

Onlar Allah için birbirlerini severken Allah'ın ruhu adına, Allah'ın nefhettiği ruhtan dolayı birbirlerini severler; ama hadisi yazan âlimlerimiz Allah'ın ruhu adına diye geçen kısma parantez içinde Kur'an yazmışlar ve hadisi "onlar birbirini Kur'an için severler manasına" getirmişlerdir. Eğer Allah'ın ruhu adına sözünden kasıt Kur'an olsaydı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'ın ruhu adına demez, açık açık "Kur'an" derdi. Bu yüzden parantez içindeki kısım doğru değildir.

Peki, Allah'ın ruhu adına sevmek ne demektir?

Allah'ın nefhettiği ruh adına sevmek, karşındakinin mü'min kardeşin olduğunu, onda Allah'ın tecelli ettiği ruh olduğunu bilerek onu sevmek demektir. Sizde Allah'ın nefhettiği ruh vardır, dolayısıyla siz aynısınız, birsiniz. Nasıl ki beden olarak Hz. Âdem (a.s.)'dan iseniz ruh itibariyle de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nurundan; yani Allah'ın nurundansınız. Allah ayet-i kerimede **Nefahtu fîhi min rûhî:**[30] "Ona ruhumdan nefhettim" buyurmuşsa o halde kardeşinde tecelli eden Allah'ın ruhunu sevmen gerekir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "onlar Allah'ın ruhu adına birbirlerini sevenlerdir" buyurmuştur. İşte Allah'ın ruhu adına sevmek bu demektir.

Hadis devam eder; *"onlar Allah'ın ruhu adına birbirlerini sevenlerdir. Allah'a yemin ederim, Kıyamet günü onların yüzleri mutlaka nurdur. Onlar bir nur üzeredirler. Herkes korkarken onlar korkmazlar, insanlar üzülürken onlar üzülmezler."*[31]

İnsan kirlenmiş olabilir; ama biri mü'minse Allah'ı, Allah'ın resulünü ve kitabını kabul ediyorsa ne kadar kirli olursa olsun Hz. İnsan olma cevherini taşır. Bu yüzden Allah'ın ona nefhettiği ruhtan dolayı onu sevmen gerekir. İnsan ne kadar hatalı, kusurlu,

[30] Hicr /29, Sâd /72

[31] Ebu Davud, Büyu 78 (3527)

günahkâr olursa olsun, mutlaka Allah'ın güzellikleri onun üzerinde görünür. Yoksa "benim seveceğim insan hatasız, kusursuz, eksiksiz, yanlışsız olmalıdır" dersen melek aramış olursun. Böyle bir insan yoktur. Biri beşerse mutlaka hatası, kusuru, acziyeti, yanlışı, günahı vardır.

Mesele; yanlışı görmek değil Allah'ın insana nefhettiği ruhu görmek, insana bu bakışla bakıp; "benim karşımdaki, Allah'ın kendi ruhundan nefhettiği insandır. Allah'ın onun üzerinde bir muradı vardır. Allah onun rabbidir, onu terkip eden, ona bu fıtratı verendir" demek ve Allah'ın nefhettiği ruhtan dolayı onu sevmektir. Bu yüzden herkesi insan olduğu için sevmemiz gerekir.

Hep beraber Allah'ın bize kardeşlik için emrinin, tavsiyesinin, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nasihatinin ne olduğunu anlamaya çalıştık. Öğrendik ki Allah için birbirini sevenler, insanları kardeş olarak bilenler ve kardeş olanlar kazanıyormuş. Nefsinin tuzağına düşüp; "şu şöyle yanlış yapıyor, bu sevilmeye layık değildir, buna kızmak, hakaret etmek, küsmek lazım" diyenlerin de artık nefsine uyduğunu anlamaları gerekir. Allah'ın sevdiği, istediği hal bu hal değildir.

Peki, Allah'ın bizden istediği hal nedir?

Kardeş olmak, hep beraber Allah'ın ipine sımsıkı sarılmak, birbirimize Allah'ı hatırlatmak, hayrı, sabrı, hakkı tavsiye etmek, hak yolunda, güzellik yolunda, iyilik yolunda yardımlaşmak, kötülük yolunda, günahta, yanlışta ise yardımlaşmamaktır. Kardeş olmaz da kötülük yolunda birbirimizle yardımlaşırsak zalim oluruz.[32] Bu bir gönül meselesi, bir iman meselesidir.

Dünya hayatını yaşarken insanlarla muhatabız. Bu yüzden Allah'ın rızasını da, gazabını da onlara yaptığımız muameleyle

[32] Âli İmran/103, Asr /3, Mâide /2

kazanırız. Bilelim ki insanlara nasıl bir muamele yaparsak Allah'tan da öyle bir muameleyi hak ederiz.

Neden?

O muameleyi seviyoruz da ondan; çünkü insan sevdiği şeyleri yapar. Eğer birinin hatasını örtmüyorsak bunu sevdiğimiz için öyle yaparız. Bu durumda Allah bize yaptığımız muameleyi yapmaz da günahımızı, hatamızı örterse bize zulmetmiş olur. Niye? -Çünkü hatanın, günahın açığa çıkmasını sevmişiz, onu konuşmuş, onu anlatmışız. Bu durumda Allah bizimkini açığa çıkarmazsa hiç olur mu!

"Kendiniz için istediğinizi kardeşiniz için de istemedikçe mü'min olmazsınız"[33] buyurmuştu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz. Kul, Allah'ın kendisine nasıl ihsan etmesini istiyorsa mü'min kardeşi için de; "kardeşim hem dünyayı hem ahireti kazansın. Allah ona ne kadar ihsan ederse etsin yeter ki kazansın" demeli ve hiç kimse hakkında ayrım yapmadan herkes için Allah'tan istemelidir. Tabi mü'min kardeşi için istemelidir, kâfir için değil; çünkü dünya nimeti kâfirin elinde olsa bu ona da, insanlara da zulüm olur.

Allah, kendisine ve resulüne karşı gelenleri en yakını bile olsa sevmeyen mü'min kulları anlatırken; **"Allah, onların kalplerine imanı yazmıştır"**[34] buyurmuştur. İmanı yazmak demek imanı nakşetmek demektir. Allah'ın kalbe nakşettiği iman silinmez. Bu iman gelip geçici değildir. Böyle bir imana sahip olanlar Allah'ı bir anlık sevip sonra sevmekten vazgeçenler değildir; çünkü Allah onların kalplerine iman yazmış, nakşetmiştir.

Evet, hep beraber kardeş olmaya çalışacağız inşallah. Birbirimizi eleştirmekten, yermekten, çekiştirmekten, birbirimizin

[33] Buhârî, İmân 7; Müslim, İmân 71, 72; Tirmizî, Kıyâme 59; Nesâî, İmân, 19, 33
[34] Mücâdele /22

gıybetini yapmaktan, birbirimizi kırmaktan uzak durup kurtulacağız ve birbirimize imanla, aşkla bakmayı öğreneceğiz inşallah.

Unutmamamız lazım ki insanları kırmamak ne kadar önemliyse onlara kırılmamak da en az o kadar önemlidir. Kırılmamak; büyük durmak, büyük olmak, aynı şekilde yanlış yapanları affetmektir. Diyelim ki birine kırıldınız ve ona ait sıkıntıyı üzerinizden bir türlü atamadınız. Bu durumda yapmanız gereken şey; "sana şundan dolayı kırıldım ve bu benim elimde olan bir şey değildir. Bunu gönlümde sana karşı olan bu ağırlığı silmek için söylüyorum. Söyleyeyim ki sana karşı olan bu ağırlık, bu leke gitsin" deyip bunu kardeşimize söylemektir. Böyle yaptığımızda kardeşimizin bundan dolayı bizden özür dileyeceğini görürüz. Dolayısıyla bu ağırlık, bu leke gönlümüzden silinir. Bu yüzden böyle şeyleri gönlümüzde biriktirmeyelim.

Mesela bir kardeşimizin gönlü başka bir kardeşimize karşı kırılıyor; ama bunu ona söyleyemiyor ve ilk başta küçük olan bu kırgınlığını gönlünde öyle bir büyütüyor ki sonra altında ezilip yıkılıyor ve darmadağın oluyor. Bu, insanın kendine yaptığı zulümdür ve "Allah zalimleri sevmez."[35] Niye kendine bu kadar zulmediyorsun! Güzellikle söylersen kardeşin seni anlar. Korkma, hiç kimse geri zekâlı değildir. Herkes her şeyi anlayabilecek durumdadır. "Kardeşim, şunu şöyle yaptın ya elimde olmadan sana gönlüm kırıldı" dersen karşındakinin "kusura bakma, özür dilerim, bilmiyordum. Farkında olmadan oldu, aslında niyetim o değildi" dediğini görürsün.

Sen böyle yapmazsan şeytan gerekeni yapıp "bak sana hakaret etti, seni küçümsedi, ciddiye almadı, seni bir şey saymadı, hani kardeşindi" deyip kırgınlığını büyütür ve eline bıçağı alıp o

[35] Şura /40

kardeşlik bağını kesmeye başlar. Kesmese bile sürte sürte onu yakar. Bu da imanına zarar verir, dolayısıyla bir de bakarsın ki artık bu kırgınlığı silemiyorsun.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *"cennete giremezsiniz iman etmedikçe, iman etmiş olmazsınız birbirinizi sevmedikçe"*[36] buyurur. Nefis ve şeytan kardeşlik bağımızı kemirirken imanımızı kemirir. Buna müsaade etmememiz gerekir. Bu, bütün kardeşlerimiz için geçerlidir. Bu yüzden imanımızı, kendimizi, Allah'a kul olmayı, ayetleri, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nasihatini hafife almayalım. Allah ve resulü ne söylerse söylesin doğru olduğunu bilelim. Ya Allah'ın emrettiği, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in dediği gibi yaparız ya da "ben kendi işimi kendim hallederim" deyip onu kabul etmeyiz; ama bilelim ki kimse bunu kendi kendine halledemez; çünkü bu kendi başımıza halledebileceğimiz bir iş değildir. Bunun için Allah'a itaat etmemiz ve resulüne tabi olmamız gerekir. Başka kurtuluş yoktur! Eğer böyle yapmazsak Allah'a itaat etmemiş, Allah'ı dinlememiş, resulüne de tabi olmamış oluruz. Bu yüzden iman hafife alınacak bir şey değildir. Aynı şekilde kardeşlik de hafife alınacak bir şey değildir.

Yaşadığımız şeyler her ne olursa olsun ya imanımızı artırır ya da imanımızdan bir şeyler alır. Allah'a ve resulüne uyup tabi olduğumuzda mutlaka imanımız, insanlığımız, Allah'a yakınlığımız artar. Bunun tersi olursa bu defa da imanımızdan, Allah'a olan sadakatimizden, Hz. İnsanlığımızdan bir şeyler kaybederiz. Dolayısıyla Allah'tan, resulünden uzaklaşır ve şeytana yaklaşırız. Yeminle söylüyorum bu böyledir.

Mesela bazen oluyor günlerce, aylarca, yıllarca bir şeyi tekrar tekrar söylemek zorunda kalıyorum. Arkadaşlar ise bildiği

[36] Müslim, İman 93-94; Tirmizi, Et'ime 45; İbni Mace, Mukaddime, 9

gibi yapmaya devam ediyor. Oysaki söylediklerim Allah'ın vahyidir, resulünün yaptığı ve emrettiğidir. Buna rağmen bazı kardeşlerimiz "yok, ben daha iyi biliyorum" diyebiliyor. Sen daha iyi biliyorsan haydi yap bakalım! Git bakalım nereye gidiyorsun! Nereye kadar gideceksin! Allah'a, resulüne iman bu değildir. Sen her şeyi biliyorsan o halde ne Allah'a ne de resulüne ihtiyacın vardır. Sen zaten onları kabul etmemişsin.

Hiç kimse iş iman konusuna gelince; "ben yapamadım, beceremedim, gücüm buna yetmedi" diyemez; çünkü gönlü, Allah sana teslim etmiştir. Oranın sultanı, halifesi sensin ve Allah orda senin iradene göre tecelli eder. Bu yüzden irade etmen, bunu istemen, bu çabayı, gayreti sarf etmen gerekir. Ya iman edersin ya da etmezsin. İman etmiyorsan etme, niye münafık oluyorsun! "Ben iman etmek istemiyorum. Allah böyle söyleyebilir; ama ben kendi bildiğim gibi yaparım" de. Bu, zahiri bir şey değil ki bahane arayıp "ya rabbi! Gücüm buna yetmedi, aç kaldım, mecbur yedim" diyesin. Zaten aç kaldığını seni yaratan bilmez mi? Senin için haram kıldıklarını bile mecbur kaldığında sana helal kılıp "ye" demedi mi![37] Allah hiç sana yapamayacağın bir şeyi emreder mi?

Nefsine sarılıp; "ben yapamam, benim ilahım, benim rabbim bunu kabul etmiyor" diyorsan o zaman münafık olursun! Münafıklar cehennemin en alt tabakasındadırlar.[38] Bari kâfir olup, müşrik olup bir üst tabakaya çık, münafık olup en alta girme. Hem "Müslümanım" diyorsun hem de "ben yapamam, gücüm nefsime yetmez" diyorsun. Böyle bir şey olur mu! Allah'ın huzurunda böyle mi söyleyeceksin, seni yaratan sana ne verdiğini bilmiyor mu! Allah yapamayacağın bir şeyi senden nasıl ister! "Yapamadım, gücüm buna yetmedi" demek bahane değildir, böyle bir bahane olmaz.

[37] Bakara /173, Nahl /115
[38] Nisa /145

Bizimle beraber olanlar mutlaka Allah'a dost olmayı, Allah'ı, Allah'ın vahyini kabul etmelidir. Bununla beraber peygamberini de kendisine örnek olarak kabul etmelidir. Kardeşlerimiz için velayetten aşağısını; yani mü'min olmaktan aşağısını kabul edemem. Aynı şekilde "Allah yanlış yapıyor" diyen birini de kabul edemem. Benim işim ona iman ettirmektir. Beni dinlemezse ona nasıl yardım edebilir, bu imanı ona nasıl kazandırabilirim!

Allah; **"kardeş olun. Birbirinizi sevin, birbirinize yardım edin, birbirinize hayırda destek olun. Yanlışta birbirinize yardım etmeyin. Birbirine yanlışta yardım edenler gibi olmayın; yani şeytanın vazifesini, işini yapmayın"**[39] buyuruyorsa o halde elimizden gelen bütün kardeşliğimizi gösterip birbirimize hayırda yardımcı olacağız ve Allah'ın resulünün vazifesini yapacağız, şeytanın vazifesini de yapmayacağız inşallah.

Allah hepimizi gerçek manada kardeşler eylesin inşallah! Birbirini Allah için seven, Allah için bir araya gelen, Allah için merhamet eden, Allah için affeden, Allah için kırılmayan, kardeşini hoş gören kullarından eylesin. Allah bizi Kıyamet günü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in haber verdiği yüzü nurlu olan o insanlardan, kardeşlerden eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

[39] Hucurât /10, Mâide /2, Bakara /148

KIBLEGÂH

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bugün hep beraber kıbleyi anlamaya çalışacağız inşallah.

Kabir sorularından bir tanesi de "kıblen neresidir" sorusudur. Kabirde sorulacak sorular; "rabbin kim, peygamberin kim, kitabın nedir, dinin nedir, kıblen neresidir, kardeşlerin kimlerdir" sorularıdır. Kabirde bize "kıblen neresidir" diye sorulduğunda; "kıblemiz Kâbe'dir" dememiz yeterli bir cevap olur mu? -Elbette ki olmaz. Sadece kıblemizin Kâbe olduğunu bilmekle ya da namaz esnasında kıbleye dönmekle Kâbe bizim kıblemiz olmaz.

Nasıl ki her şeyin zahiri bir tarafı varsa aynı şekilde bir de manevi tarafı vardır. Zahiri olarak namazda beden itibariyle kıblemiz olan Kâbe'ye döneriz. Aynı şekilde bir de gönlün kıblesi vardır. Gönül için zaman, mekân, yön tayin etmek doğru değildir. Gönül, Allah'ın tecelligâhıdır. Gönlün kıblesi de namazda miraçtır. Gönül itibariyle Allah'a dönerek; "ben, rabbimin huzurundayım" deyip huzurda durduysak gönül kıblemize yönelmiş oluruz.

Bedenin kıblesi beytullah, gönlün kıblesi de Allah'tır.

Kıblemizi namaz üzerinden anlamamız gerekir. Namazda kıbleye dönsek; ama gönül itibariyle Allah'a dönmesek namazımız namaz olmaz. Böyle bir namaz mü'minin miracı olmaz. Eğer hem zahiri hem de manevi olarak kıblemizi anlarsak Allah'a dönmemiz mümkün olur. Gönlün kendi kıblesine, Allah'a dönmesi sadece namazda olmamalıdır.

İnsanın her anda zahiri kıbleye dönmek gibi bir durumu yoktur. Zahiri kıbleye dönmemiz sadece namaz için geçerlidir ama gönlümüzün manevi kıblemize; yani Allah'a daimi olarak dönmesi gerekir.

Bir an için Allah'ı unutup ondan dönsek gaflete düşmüş, Allah'tan ayrılmış, rabbimizi unutmuş, dolayısıyla kendimizi unutmuş oluruz. Manevi kıblemize dönüp her anda Allah ile beraber olmamız için gönlümüzün, Allah'ın sevgisiyle, imanla dolması gerekir; çünkü gönlümüz imanla dolarsa gönül itibariyle Allah'ı unutmadığımız için kıblemiz de her anda Allah olur.

Kıble aynı zamanda kabul edilen demektir. Kabul ettiğimiz Allah ise her anda onunla beraber oluruz, başka tarafa döndüğümüzde bile yine ona döneriz. Allah ayet-i kerimede peygamberlerini anlatırken; **"onlar daima Allah'a dönerdi"**[1] buyurur. Bu yüzden gönlümüz bir şeyle meşgul olup rabbini unuttuğunda rabbini hatırlar hatırlamaz hemen Allah'a dönmesi; yani gönül kıblesinin hemen Allah olması gerekir.

Allah, Hz. Musa (a.s.)'a peygamberlik vazifesini verirken; **"evlerinizden bir kısmını kıblegâh edinin"**[2] buyurmuştur. Kıblegâh evler demek; Allah'ın, Allah'a imanın anlatıldığı, gönüllerin, insanların mü'min olarak yetiştirilip Allah'a döndürüldüğü evler demektir. Elbette ki Allah'ın Hz. Musa (a.s.)'a bu emri Firavun'un bulunduğu yerde bir başlangıçtı, Allah daha sonra Hz. Musa (a.s.)'ın üzerinden işin nasıl yapılması gerektiğini onlara öğretmiştir. Allah nasıl ki Hz. Musa'ya böyle bir hitapta bulunuyorsa bu ayet aynı zamanda bizim için de geçerlidir. Bizim de evlerimizin mutlaka kıblegâh olması gerekir ki evimizde yetişen

[1] Sâd /30, Sâd /17,44
[2] Yûnus /87

çocuklarımız, Allah'a dönebilsin. Bunu mutlaka birilerinin yapması lazım.

Allah, Asr Suresi'nde; **"bütün insanlar hüsrandadır. İman edenler, salih amel işleyenler, hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesna."**[3] Başka bir ayette de; **"hakkı ve rahmeti birbirine tavsiye edenler müstesna"**[4] buyurur. Bu tavsiye gönüllerin Allah'a dönmesi, Allah'ın hesabının yapılması içindir. Kendi evlerimizde ailemizin, çoluk çocuğumuzun gönüllerini Allah'a döndüremezsek Allah'ın emrini yerine getirmemiş oluruz. Dolayısıyla hem kendimiz hüsrana uğrarız, hem de ailemizi hüsrana uğratmış oluruz.

Allah emrettiği her şeyde kullarına mutlaka; "bana dön, beni dinle, beni sev, benim için sev, benim sana emrettiğimi yap, seni her neden sakındırmışsam ondan sakın, bana ve resulüme itaat et. Beni bir an bile unutma, her an benim huzurumda olduğunu bil, kim her neyi söylerse söylesin sen gönlünü bana döndür, bir yanlış yapıp ters tarafa döndüğünde hemen tövbe et" der. Bu yüzden gönül itibariyle sürekli Allah'a dönmemiz gerekir. Zaten tövbe demek dönmek demektir. Allah mü'minleri anlatırken; **"onlar bir yanlış yaptığında (şeytan onlara bir vesvese verdiğinde, bir hile yaptığında) hemen tövbe eder, Allah'a dönerler"**[5] buyurur. Yani mü'minler, kıblesini öğrenmiş, tayin etmiş olanlardır.

Gönlün döndüğü şey insanın sürekli olarak teveccüh ettiği, sevdiği şeydir. Kim neyi seviyorsa o sevdiği onun kıblesidir, dolayısıyla sürekli olarak oraya bakar. İnsan, hayatı yaşarken devamlı kazanmaya çalıştığı şeyi kıblegâh edinmiştir; çünkü sürekli oraya döner. Kalp böyledir, onda neyin, kimin sevgisi

[3] Asr /2-3
[4] Beled /17
[5] Âli İmran /135

mevcutsa sürekli oraya döner. Bu onun elindeki bir şey değildir. Bu yüzden kişi gönlüne neyi doldurduysa döneceği yer de orasıdır.

Birinin gönlünde dünyanın sevgisi hâkimse, dünya onun gönlüne hükmediyorsa daima dünyaya döner; yani daima dünyası için ne yapması, nasıl çalışması gerektiğini düşünür. Dolayısıyla onunla meşgul olur, onunla sevinir, onunla dertlenir; ama kıblesi ahiretse ahiretinin hesabını yapar. Kıblesi kendi nefsiyse kendi nefsinin arzularını yerine getirmek için daima onunla meşgul olur, ona göre hesap yapar. Dolayısıyla onunla ilgili bir şey kazandığında sevinir, kaybettiğinde de üzülür.

Kişinin kıblesi ya, Allah'tır ya da kendi nefsinin hevası, arzusu, isteği, hayalidir. Bu kıble gönül kıblesidir.

Allah, ayetlerinde tefekkürü emreder. Mesela ramazan ayında itikâfa girip gönül itibariyle Allah'a dönmeye, Allah'ın huzurunda durmaya çalışılır. İtikâf, gönül kıblemizi belirlemek, kıblemize dönmek içindir. Aynı şekilde itikâf; gönül kıblemizi belirleme eğitimidir; yani kul bir gün, iki gün veya üç gün boyunca Allah'ın huzurunda durmaya çalışırsa bir yerden sonra gönlü artık Allah'a döner. Gönül kıblesi artık Allah olur, Allah'ın rızası, dostluğu, sevgisi, muhabbeti, yakınlığı olur; ama kul sadece ramazan ayında bu hali kazansın diye değil, hayatının diğer bölümlerinde de Allah'ın huzurunda durabilmesi, gönül kıblesini belirleyebilmesi için ramazan ayında bunu yapar.

Bir pusulayı hangi tarafa döndürürsek döndürelim onu kuzeye çeken manyetik bir alan olduğu için pusula sürekli olarak kuzeye döner. Gönül de böyledir, eğer gönül itibariyle kıblemiz Allah değilse o halde bizi çeken başka şeyler var demektir. Bu da bizde Allah'ın rızasının ve sevgisinin olmadığını gösterir. Eğer Allah'ı seversek bizi çeken de o olur, dolayısıyla gönlümüzle hangi tarafa dönersek dönelim, neyle meşgul olursak olalım, gönlümüz daima Allah'a döner. Hiç kimse onu başka tarafa döndüremez.

Birileri bizi meşgul edebilir, bize zulmedebilir; ama hiçbir şey ve hiç kimse gönlümüzü Allah'tan başka tarafa döndüremez. Bunu bize kazandıran şey; Allah'a olan muhabbetimiz, sevgimizdir, imanımızdır.

Bu durumda "acaba gönül kıblemiz Allah mıdır, bizim için örnek olan peygamberlerin döndüğü gibi daima Allah'a dönüyor muyuz, ne yaparsak yapalım Allah'ın rızasını gözetiyor muyuz" deyip kendimizi hesaba çekmemiz gerekir.

Allah ayet-i kerimede **"Allah iyiliği emretmenizi, kötülükten de sakındırmanızı emreder"**[6] buyurur. "Emri bil ma'ruf nehy-i anil münker" demek gönülleri Allah'a döndürmek demektir; yani sadece senin gönlünün Allah'a dönmesi yetmez, bir de gönülleri Allah'a döndürmen gerekir. Gönülleri Allah'a döndürmez, hakkı, sabrı, rahmeti, iyiliği, güzelliği tavsiye etmezsen Allah'ın emrini yerine getirmemiş, zulmü kendine yapmış olursun. Eğer emri bil ma'ruf'u yaparsan Allah, ayağını sabit kılar. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"kim, Allah'ın dinine yardım ederse Allah da ona yardım eder, ayağını sırat-el mustakimde sabit kılar"**[7] buyurur.

Aslında Allah'a, hayra, rahmete, sabra davet ederken biz kazanırız. Hem karşımızdakini davet etmiş, hem de kendimizi sürekli olarak Allah'a döndürmüş oluruz; çünkü birini Allah'a döndürmek, davet edebilmek için gönlümüzün kıblesinin Allah olması gerekir. Bu durumda hem biz daima Allah'a döneriz, hem de Allah'a dönmeye davet ederiz, dolayısıyla Allah ayaklarımızı sabit kılar ve bu üzerimizde görünür. Yoksa Allah'a dönmeden, Allah'a dönmeyi anlatmak mümkün değildir.

[6] Âli İmran/104, Nahl /90
[7] Muhammed /7

Davet ettiğimiz her konuda Allah bize yardım eder. Hakka davet edersek Allah ayağımızı hakta sabit kılar. Sabra davet edersek sabrı, rahmete davet edersek rahmeti ihsan edip ikram eder. Aynı şekilde iyiliğe ve güzelliğe davet edersek Allah bizi iyilikte ve güzellikte sabit kılar. Kötülükten men etmeye, uzaklaştırmaya çalışırsak kötülükten, yanlıştan, kusurdan bizi korur ve muhafaza eder ve çalışmamız, çabamız, gayretimiz kadar bize yardım eder.

Allah ayet-i kerimede **"cin ve insan şeytanlarından insanların rabbine, ilahına, melikine sığın"**[8] buyurarak kendisine sığınmamızı emrediyor. Allah'a sığınmak demek; Allah'a dönmek, gönül itibariyle Allah'ı kıble edinmek, Allah'ın huzurunda durmak demektir.

İnsanın önce kıblesini belirlemesi gerekir. Hem kendi kıblemizi hem de yakınlarımızın, ailemizin, sevdiklerimizin kıblesini belirlemeye çalışmamız; yani onları hem zahiri hem manevi kıbleye döndürmemiz gerekir. Aslında bakıldığında herkes kendine göre bir kıble gösterip neyin kıblegâh edinilmesi gerektiğini anlatır. İnsanlar, cemaatler, partiler, hatta devletin kendisi de buna dâhildir.

Mesela devlet, okullarda öğrencileri yetiştirirken onlara bir kıble gösterir, kıblelerinin ne olması gerektiğini onlara öğretir. Hepimiz bunu en ince ayrıntısına kadar biliriz. Okulların bize kıble olarak Kâbe'yi, gönül kıblesi olarak da Allah'ı göstermediklerini hepimiz biliyoruz. Zaten şeytanın derdi de budur; kıblemiz Allah olmasın, kıblegâh Kâbe olmasın, ne olursa olsun. Bu kıblemizin devlet, demokrasi, cumhuriyet, ırk, vatan, millet, memleketi idare etmek veya siyaset olması iblis için fark etmez. Kişinin söylediği

[8] Nas/1-3,6

söz ne olursa olsun, gösterdiği kıble önemlidir. İnsanın gösterdiği kıble neyse niyeti de odur.

Zahiri kıble Kâbe olarak, manevi kıble de Allah'ın rızası, dostluğu, cemali, ebedi hayat olarak gösterilmeyen bir kıble ters bir kıbledir. Böyle bir durumda Allah'tan başka tarafa dönülmüştür. Bu açıdan bakıldığında ümmetin, insanlığın durumu acaba nasıl görünür!

Herkes kendi durumuna, imkânlarına, gücüne, marifetine, ilmine göre insanları Allah'a döndürmekten, hakkı, sabrı tavsiye etmekten, hayra, rahmete, merhamet etmeye davet etmekten sorumludur. Bunlardan sorumlu olmayan hiç kimse yoktur. Kulun imkân bulduğu her anda hem zahiri hem de manevi kıbleyi insanlara göstermesi gerekir. Bu mutlaka bir emek, bir fedakârlık, bir bedel ister. Eğer Diyar TV'yi açıp insanlara Allah'ın vahyini ulaştırmaya çalışıyorsak derdimiz insanlara kıbleyi göstermektir.

Kıblemizi şaşırmışız; yani hedefimizde Allah'ın rızası, dostluğu, cemali yoksa bunlar dışında her ne varsa, hayatımızı ne için yaşıyor, neyin peşinden koşuyorsak kıblemiz odur, dolayısıyla kıblemizi şaşırmışız. Gönül kıblemiz Allah'a dönük değilse işlerimiz, amellerimiz doğru olsa bile Allah onu bizden kabul etmez; çünkü Allah kendisi için yapılmayan hiçbir şeyi kabul etmez. İsterse bu; ibadet olsun, namaz olsun, oruç olsun, iyilik olsun bu hiç fark etmez eğer bir şey ki Allah için yapılmamışsa; yani kişinin gönül kıblesi doğru değilse Allah ondan o amelini kabul etmez.

Gönül kıblemize dikkat etmemiz gerekir. Gönül kıblemizi Allah'ın rızasından, dostluğundan, yakınlığından, cemalinden ayırmamamız, bununla beraber mü'min kardeşlerimize, insan kardeşlerimize yardım edip gönül kıblelerini onlara göstermemiz lazım. Bu her mü'min üzerinde aynı zamanda farzdır, Allah'ın emridir. Bunu yaparken başkasına yardım ettiğimizi

düşünmeyelim; çünkü bunu yaparak kendimize yardım etmiş oluruz.

Herhangi bir insan bir kişiye; "senin isteğin şu olmalıdır, şunun için çalışmalısın, şunun için çaba, gayret sarf etmeli, zamanını, vaktini şunun yolunda harcamalısın" deyip kıbleyi kendisine göre gösterebilir; ama bir de Allah'ın gösterdiği kıble vardır.

Kıble; kabul etmek demekti. Bu durumda kim kime neyi kabul ettirdiyse o kabul ettirdiğini karşısındakine kıble yapmış olur, aynı şekilde birinin gönlü neyi kabul ettiyse o kabul ettiği onun kıblesi olur. Bu yüzden birçok insan bilerek veya bilmeyerek şeytana yardım edip karşısındakine başka kıbleler gösterir.

Bize düşen; Allah ve resulüyle, Allah'ın vahyiyle insanları Allah'a döndürüp onlara gerçek kıblelerini göstermektir. İnsanlar bazen birilerine Allah yolundaki cemaat diye ters bir kıble gösterebilir. Bunu ya bilerek ya da cehaletinden yapar. Biri insanlara bilerek ters bir kıble gösteriyorsa bunu dünyada bir şey kazanma karşılığında yapar, bu hayattaki gayeyi de sanki onun gösterdiği şeymiş gibi takdim eder ve "Allah'ın rızası benim bu söylediklerimdedir" der.

Bununla ilgili gerçek hayatta yaşanmış bir örnek vereyim; geçmişte bir parti başkanı Bursa'ya konuşmaya gider. Kürsüde konuşma yaptığı sırada orada bulunanlar ona; "burada herkesin sevdiği, dinlediği veli bir zat var, konuşmadan sonra biz de onun ziyaretine gidelim" derler. Parti başkanı bunu duyunca o veli zat hakkında "ne yapmış da veli olmuş, partimize yardım mı etmiş" şeklinde cevap verir. Bu arada millet yuh çekip kürsüye doğru bir şeyler fırlatır. Bu yüzden o da kürsüden inmek zorunda kalır. Parti başkanının; "partimiz için mi çalışmış veli olmuş" sözünden aslında "partimiz için çalışmayan veli olamaz" gibisinden bir anlam çıkar. Bu durumda hiç farkında olmadan; "eğer partimize

yardım ederseniz cennete gidersiniz" demiş olur ve partileri için çalışmayı insanlara hedef gösterip partisini Allah'ın kullarının önüne ilah olarak koymuş; "hedefin partimize hizmet etmek olsun" demiş olur. Sormak lazım; kim söyledi bunu, Allah mı söylüyor, bunu nereden çıkardın! Tabi ki bu onun cehaletinden dolayı söylediği sözdür.

Başkaları da "işte biz böyle yapıp dünyaya hâkim olacağız" deyip insanlara dünya hâkimiyetini hedef olarak gösterir; yani herkesin hedef olarak takdim ettiği bir şeyler mutlaka vardır.

Peki, Allah neyi hedef olarak göstermiştir?

Allah ayet-i kerimede **"ben cinleri ve insanları bana âbd olsunlar diye yarattım"**[9] buyurmuştur. Allah, kullarını "gidin dünyaya hâkim olun ya da başka şeyleri hedef edinin" diye yaratmamıştır. Allah'ın, bizim için ortaya koyduğu hedef kendisine âbd olmamız, kulluğumuzu ona yapmamızdır. Bu yüzden herkes Allah'a âbd olma açısından öncelikle kendisinden sorumludur.

Allah'a dönüp Allah ile beraber olan, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kendisine örnek alan bir gönle sahip insanı nereye koyarsak koyalım, ona hangi işi verirsek verelim en güzelini yapar; çünkü peygamberi olan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kendisine örnek almıştır. Bundan dolayı ister işinde, ister ailesi, akrabaları içinde, neyle uğraşırsa uğraşsın en güzelini yapar. Daimî olarak hakta durup haklı ile beraber olur, zalimle, zalimlerle beraber olmaz; çünkü kıblesi bellidir. Kıblesi, Allah'ın rızasıdır. Bu yüzden onun yanlış yapması mümkün değildir.

Böyle birinin her konuda ve her yerde mutlaka bir fikri, düşüncesi vardır ama ibadet olarak vardır; yani ne zaman nerde kimi destekleyeceğini, kime yardım edeceğini, kimin hakta

[9] Zâriyât /56

olduğunu, kimin hakkı savunabileceğini, kimin zalim olacağını bilir. Sadece bir ana bakıp hüküm vermez. Birinin gönül kıblesi Allah olunca Allah ile beraber olur, Allah da onunla beraber olur, dolayısıyla Allah ona yanlış yaptırmaz.

Biri doğru yolda ilerlese bile gönül kıblesi biraz olsun Allah'tan ayrılsa yolu giderken doğru olan bir şeye "yanlış" yanlış olan bir şeye "doğru" diye hüküm verir. Bütün ibadetiyle, o güzelliğiyle beraber yanlışa düşer ve yanlış hüküm vermeye başlar. Mesela; dünyaya ait bir makamı veya başka bir şeyi tercih ederse bu durumda hiç farkında olmadan yanlış tarafa gider. Bu yüzden gönlümüzü Allah'tan bir an bile asla ayırmamamız, kıblemizi, yönümüzü asla unutmamamız gerekir.

Allah ayet-i kerimede **"ne yana dönerseniz dönün Allah'ın vechi ordadır"**[10] buyurur. Bu kıble namazdaki kıble değildir. Hayatı yaşarken her anda Allah'a dönük olmamız, Allah'ın huzurunda olduğumuzu unutmamamız; yani her anda kıblemizin Allah olması gerekir. Kıblesi Allah olanlar; daima hakkı söyleyip hakta durur, hak ile, haklı ile beraber olur. Ne yaparsa yapsınlar, Allah'ın hesabını yapar, başka bir hesap yapmazlar. Bir kul, Allah'ın hesabını yaparsa Allah da onun hesabını yapar. Hiç bundan daha kârlı, daha garantili bir hayat olur mu! Eğer böyle yapmıyorsak Allah'a tevekkül etmiyoruz demektir.

Allah ayet-i kerimede **Ve kefâ billâhi vekîlâ:**[11] "Vekil olarak Allah sana kâfidir" buyurmuştur. Vekil olarak Allah yetmez mi? - Evet, vekil olarak Allah yeter, o senin vekilindir. Bu durumda ona güvenmen, kendini ona teslim etmen, onun rızasını kazanman, kendi kulluğunun hesabını yapman lazım.

[10] Bakara /115
[11] Ahzâb /3,48

Arkadaşlar kıbleyi, kıblelerini öğrensin ve insanları kıbleye döndürmeyi kendilerine kulluk vazifesi olarak anlasınlar diye bunları böyle anlatıyorum.

Kul olabilmemiz için gönlümüzün kıblesinin belli olması ve kıbleye davet etmemiz gerekir. Yoksa sadece kendimizi kurtarmaya çalışıp; "Allah'tan şunu istiyoruz, bunu istiyoruz" demekle kulluk olmaz. Allah'tan istiyorsak gereğini yapmamız gerekir; çünkü yaptıkça kazanır ve büyürüz. Allah'ın kulları bizimle Allah'a dönerse, kıbleleri Allah olursa peygamberin vazifesini yapmış oluruz, dolayısıyla peygamberin kazandığını kazanırız.

Benim derdim de kazanmaktır, kardeşlerimizin kazanmasıdır. Bunları zaten kardeşlerimiz kazansınlar diye söylüyorum. Bu yüzden kardeşlerimiz nerde olurlarsa olsunlar, mutlaka gönüllerinin, kıblelerinin Allah'a dönük olması gerekir. Aynı şekilde ister bir kelimeyle, ister bir ayet veya hadisle olsun, insanları Allah'a döndürmeye çalışmaları gerekir.

Aynı şey evimiz için de geçerlidir. Evimizde bir sorun, sıkıntı olduğunda hemen bir ayet okuyup; "rabbimiz böyle buyurmuş, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böyle yapmış" dememiz gerekir. Ev halkı o anda bunu kabul etmeyebilir; ama sonra kabul eder. Eğer ev halkımıza ayet ve hadis söylersek artık nefislerine söyleyecekleri bir söz olur. Nefis ve şeytan onlara hile yapınca artık o ayeti, o hadisi hatırlarlar. Bu yüzden kadın olsun, erkek olsun hepimizin mutlaka gönlümüzün kıblesini, rabbimizin neyi sevdiğini, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nasıl yaptığını birbirimize hatırlatmamız gerekir.

Bu aynı şekilde çocuklarımızı yetiştirirken de geçerlidir. Çocuğumuz yanlış yaptığında "senin bu yaptığını Allah sevmez" diyerek onu uyarmamız, güzel yaptığında da "bu yaptığını Allah sever" deyip takdir etmemiz gerekir. Bize düşen; hem gönül kıblemizi Allah'ın rızası yapmak, hem de aile efradımız ve

karşılaştığımız, muhatap olduğumuz herkesin gönül kıblesini Allah'ın rızası yapmak olmalıdır. Bunu dilimizle söylememiz gerekmez, halimizle, tavrımızla insanlara bunu göstermemiz lazım. Tabi hiç tanımadığımız birine; "gel Allah'a dön" diyemeyiz. Eğer Allah gerekli imkânları oluşturur, bizi bu konuda birileriyle muhatap ederse o zaman ona gerekeni söyleyip; "gönlümüzü Allah'a döndürmeliyiz" dememiz gerekir.

Herhangi bir şey yaptığımızda biri bize "neden böyle yapıyorsun" diye sorarsa "Allah için, Allah'ın rızası için yapıyorum; çünkü ben onun kuluyum ve onun hesabını yaparım" deyip cevap verebilmeliyiz. Böyle yaparsak ona kendi kıblemizi göstermiş oluruz, dolayısıyla onu manevi kıblemizin Allah olmasına davet etmiş oluruz.

Mü'min; her haliyle kıblesini gösterendir, kıblesini belli edendir.

Velilerle ilgili ayetler indiğinde sahabeler; *"ya Resulullah! Onları gördüğümüzde tanıyabilir miyiz ya da velileri nasıl tanırız"* diye sorarlar. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de; *"evet, onları gördüğünüzde tanırsınız. Veliler görüldüğünde Allah hatırlanır"*[12] buyurur.

Velileri gördüğümüzde Allah'ı hatırlarız. Allah'ı hatırlamak demek; Allah'a dönmek demektir. Veli; sadece sözüyle değil haliyle, hayatıyla, ameliyle, işiyle, her şeyiyle Allah'ı hatırlatır, Allah'a döndürür. Allah bir kul ile beraberse bütün dünya bir araya da gelse ona bir zarar veremez. Bu her ne olursa olsun durum böyledir.

Dünya hayatını mutlaka ahirete kurban etmemiz, feda edebilmemiz gerekir; çünkü ancak dünyayı ahirete feda edebilir, kurban edebilirsek ahireti alabiliriz. Hiç kimse dünyayı ahirete

[12] Taberi 4/2731

kurban ettiğinde dünyadan bir şey kaybetmez. Aksine hem ahireti alır, hem de Allah üstüne dünyayı ona verir. Elbette ki kulun doğru mu yalan mı söylediğini anlaması ve samimiyetini bilip gereğini yaparak kazanması için Allah onu imtihana tabi tutar. Bu durumda ona düşen; tabi olduğu imtihanları Allah'ın istediği, resulünün yaptığı şekilde kazanmaktır.

Mü'min; "insanlar benim için şöyle veya böyle desin" demek yerine "rabbim benim için güzel yaptın desin, bana yalancı demesin, yanlış yaptın, beni ciddiye almadın demesin. 'İnsanlar ne der' deyip onu benim önüme koydun demesin" diyendir. "İnsanlar benim hakkımda şöyle söylesin, böyle söylemesin" diyen, bu düşüncesi Allah'ın sözünün önüne geçen mü'min olmaz, nasıl mü'min olsun! Böyle biri insanların mü'minidir; çünkü insanların şöyle veya böyle demesine iman etmiştir. Bu yüzden Allah'ın mü'mini değildir, insanların mü'minidir.

Allah hepimizi kıblesini gerçek manada belirleyenlerden eylesin. Ne yana dönersek dönelim, ne iş yaparsak yapalım, nerde olursak olalım, kıblesi Allah olanlardan eylesin. Allah bizi kıblesi Allah'ın rızası, dostluğu, cemali olanlardan eylesin, gözünü, gönlünü Allah'ın rızasından, dostluğundan, cemalinden, yakınlığından ayırmayanlardan eylesin. Allah bizi Allah'tan başka tarafa dönenlerden eylemesin.

Allah hepinizden razı olsun.

MİRAÇ

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bu sohbetimizde miracı anlamaya çalışacağız inşallah.

Allah'ın, peygamberlerine ikram ettiği, ihsan ettiği herhangi bir nimetten ümmetine de bir pay vardır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz miraca çıktığında ümmetine de miraç olsun diye Allah beş vakit namazı ihsan etmiştir. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"namaz mü'minin miracıdır. Namazı olmayanın miracı olmaz, miracı olmayanın da namazı olmaz"*[1] buyurmuştur.

Namazı olmayanın miracının olmayacağını genel olarak biliyoruz; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir de miracı olmayanın namazı olmayacağını söylemiştir. Bu hadis Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in farklı zamanlarda söylediği iki ayrı hadis değil tek bir hadistir. Bu yüzden hadisin sadece bir parçasını alıp, kabul etmek, öbür parçasını ise kabul etmemek Allah ve resulü adına hüküm vermektir.

Namaz mü'min için nasıl miraç olur?

Mü'min namazını ikame ederken Allah'ın huzurundaymış gibi bir duruşla dururs a bu onun miraca çıkma duası olur ki bu dua kemale erdiğinde Allah onun duasını kabul eder ve onu manevi olarak miraca kabul edip ona miracı tattırır.

Allah ayet-i kerimede peygamberleri ve onlarla beraber olanları anlatırken; **"onlar Allah'a iman etmişti ve namazı ikame**

[1] El-Âlûsî, C.8, Er-Râzî C.1, Bursevî C.12

ediyorlardı. Sonra onların arkasından bir nesil geldi ki onlar namazı zayi ettiler, eksilttiler, namazdan zarar ettiler"[2] buyurur.

Böyle olanlar namazın hangi bölümünden zarar ettiler?

Namazın miracını yok saydılar, içini boşalttılar, dolayısıyla zarar ettiler; yani "zahiri olarak kıyamda durup tekbir getirirsen sonra Fatiha'yı ve ardından başka bir sureyi okur sonra da rukûya ve secdeye gidersen namaz kılmış olursun" dediler. Namazı böyle anlayıp anlatınca içini boşaltmış oldular. Oysaki bütün ibadetlerin bir hikmeti, Allah'ın her bir ibadetten bir muradı vardır. Eğer Allah'ın bir ibadetteki muradı gerçekleşmezse o ibadet içi boş bir ibadet olur, dolayısıyla ondan bize sadece yorgunluk kâr kalır.

Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz*; "öyle insanlar var ki namaz kılarlar, onlara sadece yorgunluk kâr kalır; oruç tutarlar, onlara sadece açlık kâr kalır"*[3] buyurmuştur. Eğer namazımız bize yorgunluktan başka bir şey getirmemiş, bizi miraca çıkarmamış, Allah'ın huzurunda durmayı bize tattırmamışsa namazımızın içini boşaltmışız ve namazı zayi etmişiz demektir. Bu durumda namazın içini doldurup tamamlamamız gerekir.

Bütün hadisler mutlaka Kur'an'ın ölçüsüne vurulmalıdır. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"hadislerimi Kur'an'ın ölçüsüne vurun. Kur'an'a uyuyorsa onları alın, uymuyorsa atın; çünkü ben Kur'an'dan, vahiyden başka bir şey söylemem"*[4] buyurmuştur.

Hadislere Yahudilerin ve Hristiyanların ürettiği birçok şey karışmıştır. Daha doğrusu bilerek karıştırılmıştır. Özellikle miraçta Hz. Musa (a.s.) ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le ilgili anlatılan bir uydurma hadis vardır, bu hadisi anlatanlar bunu Kur'an'ın

[2] Meryem /58-59

[3] İbn Mace, Sıyam 21, İbn Hanbel 2 /373

ölçüsüne vurmadan olduğu gibi kabul etmiştir. Size o uydurma hadisi söyleyeyim;

"Resulullah (s.a.v.) Efendimiz miraçtayken Allah ona elli vakit namaz farz kılmış. Miraçtan geri dönmek üzereyken Hz. Musa (a.s.) 'senin ümmetin bu farzları taşıyamaz, bu sorumluluğu yerine getiremez. Bu yüzden rabbine dön, bu vakitleri eksiltsin' demiş. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz 'tamam' deyip Allah'ın huzuruna gitmiş, Allah da farzları on vakit eksiltip kırka indirmiş. Hz. Musa (a.s.) namazın kırk vakte düştüğünü öğrenince Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tekrar 'senin ümmetin zayıftır, bunu kaldıramaz, bir daha huzura çık, rabbin bu kırk vakti de eksiltsin' demiş. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir daha Allah'ın huzuruna çıkmış ve Allah farz vakitleri indirmiş. Namaz beş vakte ininceye kadar bu olay böyle tekrar etmiş." Hemen hemen herkes bu hadisi bilir, hatta çoğu Müslüman da bu hadisi doğru kabul eder.

Oysaki böyle söylemek vahye terstir, vahye ters olan bir şeyi anlamaktır. Allah'ın bir konuda hüküm verdiğinde hükmünü asla değiştirmeyeceğini, hükmünü geri almayacağını bilmemiz gerekir.[4] Allah bir defa hüküm verip; "ümmetin elli vakit namaz kılacak" demişse o elli vakit namaz kılınacak demektir. Ayrıca Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için "Allah namaz vakitlerini düşürsün diye huzura gidip geldi" demek çok çirkin bir kelimedir. Allah bir şey emreder de resulü ona itiraz edip; "olmaz, biz yapamayız" der mi hiç! Böyle bir şey olur mu! Böyle düşünmek Allah'ın vahyine terstir.

Peki, Yahudiler neden bu uydurma hadisi ortaya atmışlardır?

Tek kelimeyle; "bakın, bizim peygamberimiz sizin peygamberinize akıl vermiş, ona öğretmiş, bu yüzden o daha

[4] Âli İmran/9, Ra'd /31, Hac /47, Rûm /6 Zumer /20

öndedir" demek için böyle söylemişlerdir. Bu sözde hadisi kabul etmek için cahil olmak, Kur'an'dan habersiz olmak gerekir. Böyle bir şey düşünülemez. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *"eğer Musa ve İsa kardeşim benim zamanıma yetişmiş olsalardı bana iman etmekten, bana ümmet olmaktan başka çareleri olmazdı"*[5] buyurur. Ölçü budur. Yoksa onların Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e işi öğrettiğini zannetmek ya da bunu söylemek Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e saygısızlıktır ve edebe aykırıdır. Kaldı ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in Allah'ın emrini, hükmünü Hz. Musa (a.s.)'ın söylemesiyle geri almaya çalışması Allah'a karşı saygısızlıktır, edebe aykırıdır. Bu yüzden böyle bir şey yoktur.

Allah beş vakit namazı farz kılmıştır. Bu, mü'minler için zahmet olsun diye değil miraç olsun, nimet olsun diyedir. Mü'minlerin, iman edenlerin; "rabbim beni günde beş sefer miraca, huzuruna davet ediyor" deyip namaz nimetine sevinmesi gerekir. Namazı bir zahmet olarak, bir yük olarak gördükçe, nimet olarak görmedikçe hiçbir mü'minin namazı miraç olmaz. Eğer namaz bir nimetse, bir ikramsa bu durumda yük olarak görmemek aksine bu nimete şükretmek, sevinmek gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ümmetine bir de Allah'ın cemalini müşahede etme nimeti vardır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz miracı hem ruh hem de beden itibari ile yapmıştır. Ümmetinden layık olanlara da aynı şekilde ruhani bir miraç vardır. Bütün peygamberlerin bir miracı vardır, o peygamberlere iman edenlerin miracı da kendi peygamberlerininki gibidir. Bu ümmetin miracı ise Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in miracı gibidir. Mü'minler ruhani olarak bu miracı yapar; çünkü Allah'ın huzuruna çıkıp onun cemalini müşahede etmek ruha ait bir nimettir. Allah'ın, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i özel olarak bedeni ile beraber

[5] İbn Kesir, 1 /378 Âlûsi 3 /210

huzura kabul etmesi; Allah'ın her şeye gücünün yettiğini, dilediğinde her türlü mucizeyi yarattığını gösterir.

Mesela Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i sidret-ul müntehaya kadar Cebrail (a.s.) götürmüş sonra da "ben sadece buraya kadar gelebilirim, bir adım daha atarsam yanarım" demiştir; çünkü ondan öteye varlık yoktur. Orada varlık olmadığı halde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in oraya bedeni ile gitmesi başka bir mucizedir. Bu, Allah'ın kudretidir. Ruh bütünü ile bedene hükmedince beden, ruhun hükmünü alır ve yok mesabesinde olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bundan öteye refref ile gitmiştir. Refref, aşk demektir. Orada sadece aşk vardır, dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz oraya Allah'ın aşkıyla, muhabbetiyle gitmiştir. Allah'ın o aşkı, muhabbeti onu sarmış ve bizim anlayamayacağımız bir hızla onu huzura çıkarmıştır. Mü'minlerin manevi miraçları da böyledir. Onlar da sidret-ul müntehaya kadar giderler, refref de onları sidret-ul müntehadan öteye götürür.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e gelen miraç nimeti ümmeti için de geçerliyken miracı, Allah'ın cemalini müşahedeyi kabul etmeyen birçok âlimimiz vardır. Kabul etmemek mahrumiyettir, bu yüzden miraç nimetini kabul etmeyenler bu nimetten mahrum kalırlar. Biri bir nimeti yok sayarsa o nimeti istemek gibi bir duası da olmaz. Duası olmayınca Allah böyle bir nimeti asla ve asla ona ikram edip ihsan etmez, böylelikle o kendisini nimetten mahrum etmiş olur. Bu nimeti kabul etmeyenler sadece ilimle konuşup aklına göre hüküm verir. Aklı almadığı için de nimeti inkâr eder. Ayetleri okuduğumuzda Allah'ın böyle vahyettiğini hemen anlayacağız inşallah.

Bir şeyi aklımız kabul etmedi diye onu kabul etmez ve ona iman etmezsek gayba, vahye, Allah'ın haber verdiğine değil aklımıza iman etmiş, onu ilah edinmiş oluruz. Böyle şeylerden

sakınmamız, Allah'ın söylediği her şeye iman etmemiz gerekir. Bize düşen; itiraz etmek değil onu anlamaya çalışmaktır.

Peki, Allah neden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i miraca çıkarmıştır?

Meleklerin en büyüğüne bile ikram etmediği bu nimeti yeryüzünde halife olarak yarattığı kuluna vermekle; insan kıymetini, değerini, şerefin, kâinatın göz bebeği olduğunu bilsin, Allah'ın bütün varlık içinde ona nasıl değer verdiğini anlasın diye bu miracı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yaşatmıştır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz oradan sadece miraç nimetiyle değil başka müjdelerle de dönmüştür. Bununla ilgili olarak; *"rabbim bana vaatte bulundu ki kim bana şirk koşmamak kaydıyla 'lâ ilâhe illallah' derse cennete girer"*[6] buyurmuştur.

Mü'minler yaptıkları yanlışın, günahın cezasını dünyada, son nefeste, kabirde, kıyamet yerinde, yine temizlenmezse cehennemin içinden; yani sırattan geçerken çekerler, sonunda cennete giderler; çünkü Allah, 'lâ ilâhe illallah' diyenlerin cennette gireceği va'dinde bulunmuştur. Tabi ki kelime-i tevhidi getirenler beraberinde peygamberini de kabul ederse cennete girer. Bu da ümmete başka bir müjdedir. Bunlarla birlikte bir de Bakara Suresi'nin son iki ayeti olan "amener resulü" dediğimiz 285 ve 286. ayetleri miraç nimetinde müjde olarak inmiştir.

İsterseniz şimdi, Allah'ın Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i miraca nasıl davet ettiğini, peygamberimizin orada neleri müşahede ettiğini ayetlerle anlamaya çalışalım.

[6] İbni Huzeyme: 2653-2654

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Bu ayet İsra Suresi'nin birinci ayetidir. İsra; yolculuk, özellikle gece yolculuğu demektir. **Subhânellezî esrâ bi âbdihî leylen minel mescidil harâmi ilâl mescidil aksa:** "Allah subhandır ki kulunu bir gecede Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya yürütendir." Allah önce subhan olduğunu söyledi; yani ne beni ne de işimi herhangi bir mahlûkun işine benzetme. Bir benzetme yapmadan, subhan olduğumu unutmadan anlattıklarımı dinle. Dikkat edilirse resulünü ya da nebisini demedi âbdini, kulunu Mescid-i Aksa'ya yürütendir, dedi.

Peki, Allah neden özellikle âbdini buyurdu?

Çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz peygamber olarak değil âbd olarak bu nimeti kazanmıştır. Öyleyse Allah'a âbd olmuş bu âbdliği kazanmış herkese böyle bir nimet vardır, dolayısıyla Allah bütün kullarını miraçla müjdelemiştir.

Ellezî bâraknâ havlehu: "Onun (Mescid-i Aksa'nın) etrafını, çevresini mübarek kılmıştık." Neden? -Çünkü oraya peygamberler gelmiş ve Allah orda nebilerine, resullerine vahyetmiştir. Allah, kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya yürüttü. Bu yol zahiri olarak bir aylık yoldur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu yolculuğunu anlatırken; *"Cebrail (a.s), ata benzeyen bir binekle beraber geldi, bu bineğin yürüyüşü şimşek hızı gibiydi"*[7] buyurur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bindiği bu binek bir aylık yolu bir anda giden bir binektir. Bu arada Resulullah (s.a.v.) Efendimiz direkt oraya gitmemiş yolda bazı yerlere uğramıştır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz miraca neden götürülmüştür?

[7] Ahmed B. Hanbel, C.3 S. 148; Buhari, C. 4 S. 248; Müslim, C.1 S.145; Tirmizi C. 5 S. 301

Allah cevap veriyor; **Li nuriyehu min âyâtinâ:** "Ona ayetlerimizden göstermek için." Ayet; Allah'ın kudretinin delili, isimlerinin tecellisi demektir. İsimlerimizin tecellisini, kudretimizi göstermek için onu miraca çıkardık, dedi Allah. **İnnehu huves semîul basîr:**[8] Muhakkak ki o her şeyi işiten ve her şeyi görendir.

Allah miracı bir de Necm Suresi'nde anlatır.

Ven necmi izâ hevâ: "Battığı zaman yıldıza yemin olsun (and olsun)." **Mâ dalle sâhıbukum ve mâ gavâ:**[9] "Sizin sahibiniz (bizim resulümüz, sizi cehennemden, Allah'ın gazabından koruyan sahibiniz) şaşırmamıştır, sapmamıştır." Ne söylüyorsa o doğrudur; "bir gecede Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya gittim sonra da miraca çıktım" dediyse o doğru söylüyordur. Onu dinleyin; çünkü o sapmamıştır, şaşırmamıştır.

Ve mâ yentıku anil hevâ: "O, kendi hevasından konuşmaz." Yani nefsi öyle istediği için konuşmaz. **İn huve illâ vahyun yûhâ:** "O, ancak kendisine vahyedileni söyler." Allah ona neyi vahyetmiş, neyi öğretmişse onu söyler. **Allemehu şedîdul kuvâ:**[10] "Ona bunu öğreten güç ve kuvvet sahibidir."

Zû mirretin festevâ: "O, güç sahibi, kuvvet sahibi istiva etti (ihata etti, kapladı)." **Ve huve bil ufukil a'lâ:**[11] "O e'âla (yüce) bir ufukta (tecelli etmiş, istiva etmiş, kaplamıştı)." Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, rabbinin cemalini nasıl müşahede ettiğini anlatır. Ufuk; gözünün alabildiği kadar tecelli ettiği, kendi gücü kadar müşahede yaptığı anlamına gelir.

Summe denâ fe tedellâ: "Sonra (o tecelli, Allah'ın istivası, kaplaması) yaklaştı ve ona doğru sarktı." Onun bulunduğu yere

[8] İsra /1
[9] Necm /1-2
[10] Necm /3-5
[11] Necm /6-7

tecelli etti**. Fe kâne kâbe kavseyn:** "İki yay kadar." Yayın iki ucu kadar; yani iki karış mesafe kadar**. Ev ednâ:** "Ya da daha yakın." Elbette ki bunun bir de manevi manası vardır. **Fe evhâ ilâ âbdihî:** "O, âbdine (kuluna) vahyetti." **Mâ evhâ:**[12]"Her neyi vahyedecekse (ona vahyetti)." Allah tecelli etti ve kuluna vahyetti.

Bir kısım âlimlerimiz; "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in orda gördüğü, Cebrail (a.s)'dı" dediler. Oysaki Allah ayette "kuluna" kelimesini kullanmıştır. Bu durumda onun Cebrail (a.s.) olduğunu söylersek Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için Cebrail (a.s)'ın kulu demiş oluruz. Bu, küfür olmaz mı!

Evet, Allah vahyedeceğini, vahyetmek istediğini kuluna vahyetmiştir. **Mâ kezebel fuâdu mâ reâ:**[13] "Onun kalbi gördüğünü yalanlamadı." Yani öyle bir müşahede yaptı ki gördüğünü kalbi ayni ile tasdik etti. Kalbi, rabbinin tecellisini müşahede ettiğini bildi. Herhangi bir vesvese veya herhangi bir şüphe duymadı.

E fe tumârûnehu alâ mâ yerâ:[14] "Siz şimdi onun gördüklerini tartışacak mısınız?" Allah bir de soruyor. Onun gördükleri üzerinde tartışacak mısınız? Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Cebrail (a.s)'ı görseydi, Allah zaten Cebrail'i gördüğünü söylerdi. Bu durumda bunu tartışmaya da gerek kalmazdı. Allah bu ayetle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in Allah'ın cemalini müşahede ettiğini söylemiş, bu konuda tartışanları da bu ayetle önceden uyarmıştır.

Ve lekad reâhu nezleten uhrâ:[15] "Daha önceki bir inişte de onu görmüş (müşahede) etmişti." Allah bundan önce de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e bu müşahedeyi yaptırmıştı. Ne zaman? -Daha önceki bir inişte; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz,

[12] Necm /8-10
[13] Necm /11
[14] Necm /12
[15] Necm /13

Allah'ın isimlerinin tecellisini daha önceden de müşahede etmişti. **İnde sidretil muntehâ:**[16] "(Varlığın olmadığı) Sidret-ul müntehanın yanında." Cebrail (a.s)'ın; "buradan öteye bir adım atarsam yanarım" dediği yerde bu müşahedeyi önceden yapmıştı. **İndehâ cennetul me'vâ:**[17] "Cennet-ul Me'vâ da oradadır." Resulullah (s.a.v.) Efendimiz cennetleri anlatırken; *"öyle bir cennet vardır ki orda sadece Allah'ın cemalinin müşahedesi vardır"* buyurmuştur. Bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bahsettiği cennet Cennet-ul Me'vâ'dır.

İz yagşes sidrete mâ yagşâ:[18] "Sidreyi (sidret-ul müntehayı) bürüyen bürümüştü." "Yeğşa" bürümüştü manasına gelir. Bütün sidre, Allah'ın haşyetiyle bürünmüştü. Haşyet bir tek Allah'adır. Sidreyi bir melek bürüyebilir mi? -Elbette ki bürüyemez. Bu durumda Allah, Allah'ın isimlerinin nurunun tecellisi sidreyi bürümüştü, oraya tecelli etmişti. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de müşahedeyi oradan yapmıştı.

Mâ zâgal basaru ve mâ tegâ: "Gözü kaymadı, şaşmadı (başka tarafa dönüp bakmadı)." **Lekad reâ min âyâti rabbihil kubrâ:**[19] "Rabbinin en büyük ayetlerinden olanı gördü (müşahede etti)." "Ayet-el Kübra" büyük ayet, en büyük ayet demektir.

Rabbinin en büyük ayetlerinden olanı görüp müşahede etmesi ne demektir?

Allah'ın isimleri, Allah'ın isimlerinin tecellisi Allah'ın ayetleridir; yani o isim perdesinden Allah'ın cemalini müşahededir. Hem de en büyüklerinden; çünkü Allah en büyüğünü müşahede ettirdiğini söylemiştir. Allah; "en büyüğünü" dediyse bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "Allah" isminin

[16] Necm /14
[17] Necm /15
[18] Necm /16
[19] Necm /17-18

tecellisiyle karşı karşıya kalmıştır; çünkü bütün isimleri kendisinde toplayan "Allah" isminin tecellisidir.

Allah bu nimeti Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ihsan etti. Peki, diğer kullara, mü'minlere nasıl ihsan eder?

Kul manevi olarak bir yolculuk yapıp Cennet-ul Me'vâ'ya varmayana kadar bu müşahedeyi yapamaz; çünkü gönlün Cennet-ul Me'vâ'ya, sidret-ul müntehaya varması gerekir. Biri bir Mürşid-i kâmile tabi olmakla yaptığı bu manevi yolculuğu kendi gönlünden yapar. Kulun gönlünde yedi kat gök, arş, kursi, sidret-ul münteha mevcuttur. Kul kendi gönlünde nerede ise aynı şekilde semada da oradadır; yani kendi gönlünde ikinci mertebede ise göğün de ikinci katındadır. Bu zahiri olarak da böyledir. Cennet, kulun yedi kat göğü geçmesinden sonra gelir.

Demek ki Cennet-ul Me'vâ, sidret-ul müntehanın yanındaymış. Kulun herhangi bir cennette yapacağı müşahede ile Cennet-ul Me'vâ'da yapacağı müşahede farklıdır; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığı müşahede Cennet-ul Me'vâ'dadır. Kulun gönlü ne zaman oraya vardıysa Allah bu müşahedeyi ona yaptırır; çünkü o artık Allah'ın cemalini müşahede etme gücüne sahiptir. O artık nefsinden, varlığından, benliğinden soyunmuştur, böyle bir müşahedeyi kaldırabilecek vasıfta, temizliktedir.

İnsanın, Allah'ın cemalini müşahede edemeyeceğini söyleyenler bunları bilmediği için öyle söyler. Kul müşahedeyi zaten dünyada değil ruh itibariyle cennette yapar. Bu yolculuk manevi bir yolculuktur. Kulun oraya yürümesi gerekmez. Ruh itibariyle cennette olduğu için Allah ona oturduğu yerde perdeyi açar, o da oradan Allah'ın cemalini müşahede eder.

Allah'ın miraçta Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ve onun nezdinden bütün Müslümanlara verdiği nimetlerden biri de

Bakara Suresi'nin son iki ayetidir. Şimdi hep beraber bu ayetleri anlamaya çalışalım.

Âmener resûlu bimâ unzile ileyhi min rabbihî vel mu'minûn: "Allah'ın resulü rabbinden kendisine her ne indirildiyse ona iman etti. Mü'minler de (onun iman ettiği gibi iman ettiler)." Onun gibi iman edenler iman etmiştir. **Kullun âmene billâh:** "Hepsi (Allah'ın resulü ve mü'minler) Allah'a iman eder." **Ve melâiketihî:** "Meleklerine (iman eder)." **Ve kutubihî:** "Kitaplarına (iman eder)." **Ve rusulih:** "Resullerine (iman eder)." **Lâ nuferriku beyne ehadin min rusulih:** "Onlar Allah'ın resulleri arasında fark gözetmezler." Neden? -Çünkü bütün resuller Allah'ın ayetlerini okur, bu yüzden aralarında bir fark yoktur.

Ve kâlû semi'nâ ve ata'nâ: "Ve (o mü'minler) derler ki: İşittik ve itaat ettik." Allah'ın resulü onlara Allah'ın ayetlerini okuduğunda "işittik ve itaat ettik" derler. İşittik ve anladık ya da işittik ve kabul ettik değil işittik ve itaat ettik, derler. Bu; gerekeni yaptık, yapıyoruz, yapacağız, itaat edeceğiz anlamına gelir. **Ğufrâneke rabbenâ ve ileykel masîr:**[20] "Rabbimiz bizi mağfiret et, dönüş sanadır." Mü'minler böyle söyler ve Allah'tan mağfiret dilerler. Dönüşün Allah'a olması ahirete imandır. O zaman ahiretin gereği ne ise, ahireti kazanmak için ne yapmak gerekiyorsa işittik ve itaat ettik dediğimizde gerekeni yapmak zorundayız.

Evet, dua devam eder. Allah, mü'minlerin nasıl dua etmesi gerektiğini anlatır. **Lâ yukellifullâhu nefsen illâ vus'ahâ:** "Hiçbir nefse kaldıramayacağı (yapamayacağı, çekemeyeceği) yükü yüklemeyiz." Ona yüklediğimiz, yap dediğimiz her şey kolaydır, onun yapabileceği şeylerdir. Allah, kullarından zor bir şey istememiştir, istemez**. Lehâ mâ kesebet**: "Onun kazandığı onun

[20] Bakara /285

lehinedir.” Kul güzellikten her ne kazanırsa bu onun lehinedir. **Ve aleyhâ mektesebet:** “Kötülükten de (yanlıştan da) her neyi kazanmışsa (bu da onun) aleyhinedir.”

Rabbenâ lâ tuâhıznâ in nesînâ ev ahta’nâ: “(Mü’minler derler ki) Rabbimiz! Hata işlediysek veya unuttuysak bizi sorumlu tutma.” Hatamızdan veya unuttuğumuzdan dolayı bizi hesaba çekme, sorumlu tutma. **Rabbenâ ve lâ tahmil aleynâ ısran kemâ hameltehu alellezîne min kablinâ:** “Rabbimiz! Bizden öncekilere (kavimlere) yüklediğin gibi bize de ağır sorumluluklar (taşıyamayacağımız sorumluluklar) yükleme.” **Rabbenâ ve lâ tuhammilnâ mâ lâ tâkate lenâ bih:** “Rabbimiz! Gücümüzün, takatimizin yetmediği herhangi bir yükü (sorumluluğu) bize yükleme.” **Va’fu annâ:** “Bizi affet.” **Vagfir lenâ:** “Bizi mağfiret et.” **Verhamnâ**: “Bize merhamet et.” **Ente mevlânâ:** “Sen bizim mevlamızsın (bize yardım edensin, bizim dostumuzsun, velimizsin).” **Fensurnâ alel kavmil kâfirîn:**[21] “Kâfir kavme karşı bize yardım et.”

Evet, mü’minlerin böyle dua etmesi gerekir. Mü’minler Allah’a, meleklerine, kitaplarına, resullerine iman ederler ve resullerin arasında bir fark gözetmezler. Bununla beraber dua ederken bir tek kendilerine dua etmez, bütün insanlığı, bütün mü’minleri kardeşleri olarak bilir ve “bize” diye dua ederler ve asla unutmazlar ki dönüş Allah’adır. Demek ki kul böyle olursa miraca layık oluyormuş.

Herkes rabbini arıyor, bu bütün insanlar için böyledir. Biri, rabbini dünyada bulamazsa ebediyen bulamaz, sadece kendi kendini kandırır. Kulun, rabbini bulması için buna layık olması, bu liyakatta olması gerekir. İnsanın ruh tarafında öyle bir durması lazım ki zahiri olan bedenini, varlığını, nefsini ruha feda edip

[21] Bakara /286

kurban etmeli, kurban ederse ruhta fena bulur, saf, Allah'ın nefhettiği ruh olur, Allah'ın nuru olur. Allah'ın cemalini müşahede edecek olan, Allah'ın kendinden nefhettiği ruhtur. Hiç kimseye bu hale gelmeden Allah'ın cemalini müşahede etmek nasip olmaz.

Bir kul; "ya rabbi! Ben seni, senin cemalini müşahede etmek istiyorum" derse ve gerçekten samimiyse bu onun duası olur. Bu durumda Allah ona cemalini müşahede etmeye layık olacak şekilde muamele eder. Kul ya, Allah'ın kendisine yaptığı muameleyi kabul edip gereğini yaparak her anda; "ben senin kulunum, sen de benim rabbimsin" der, rabbine boyun büker ve kazanır ya da itiraz edip; "ben bunu sevmedim, beğenmedim, bunu kabul edemem, niye şunu şöyle yaptın" der ve kaybeder.

Allah'ın cemalini müşahede etmek, veli olmak, Allah'a dost olmak bir hayal değildir. Şimdiye kadar Allah'ın sayısını bildiği kadar veli ve Mürşid-i kâmil gelmiştir. Allah bir kuluna velayeti teslim edeceği zaman ona cemalini müşahede ettirir. İstisnasız velayetin ölçüsü budur. Allah, kuluna bu müşahedeyi yaptırdığı zaman velayeti ona teslim eder. O artık, Allah'ın özel manadaki velisidir.

Bütün mü'minler, bütün muttakiler genel manadaki velidir, Allah'ın dostudur. Bir de özel manadaki veli vardır. Peki, özel manadaki veliler kimlerdir?

Allah onları; **"Allah'a yakın olanlar, mukarrebun"**[22] olarak beyan eder. Mukarrebunlar, sabikun olanlardır; yani onlar hayırda müsabaka yapıp yarışanlar,[23] derdi Allah'ın rızası, dostluğu olanlardır. Mukarrebunlar bunun için yarışır, koşarlar. Biri bu şekilde çabasını, gayretini sarf ettiğinde Allah'a yaklaşır ve ona yakın olur.

[22] Vâkıa /11
[23] Vâkıa /10

Allah ayet-i kerimede **Vescud vakterib:**[28] "Secde et yaklaş" buyurmuştur. Secde, insanı Allah'a yaklaştırır. Peki, secde ne demektir? -Secde yokluk demek, "ben yokum, sen varsın" demektir. Aynı zamanda aşığın, maşuğuna sevgisini göstermesi, dolayısıyla kendisini yaratan rabbine en doruk noktada sevgisini göstererek başını yere koyup; "sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum" demesidir.

Allah'a dost olmayı, Allah'ın cemalini müşahede etmeyi, Allah'a yakın olmayı, mukarrebundan, sabikundan olmayı isteyen birinin yapması gereken şey nedir?

Şimdiye kadar hiç kimse bunu kendi kendine kazanmamıştır. Kazananlar mutlaka bir Mürşid-i kâmille beraber bunu kazanmıştır. Allah'ın âdeti böyledir. Gerisi hayaldir, vehimdir, zandır. Kime uyar, tabi olursan en fazla onun gibi olursun.

İnsan, aklını kullanmayan bir varlıktır. Şeytana uymaya, tabi olmaya öyle bir meyillidir ki kendini kandırıp hiçbir şey kazanamayacağı yere gider. Böyle yaparak da gönlündeki boşluğu dolduracağını zanneder. Oysaki sadece hasreti, pişmanlığı, "keşke şöyle yapmasaydım" demesi artar.

İnsanın tabi olduğu mürşidin gerçek bir Mürşid-i kâmil olması; yani Allah'tan vazife almış olması, onu Allah'a taşımaya, miraca taşımaya yetkili olması gerekir. Bütün Mürşid-i kâmiller böyledir ve işi Allah ile, Allah'ın emriyle, vahyiyle yaparlar; çünkü bu yol zanla gidilmez. Vehimle, şeytanın verdiği vesveseyle hiç kimse bir şey kazanamaz. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"onlar sadece zanna uyarlar ve zan ilimden hiçbir şey değildir."**[24] **"İnsanlardan öylesi vardır ki ellerinde nurlu bir kitapları, bir hidayetçileri, bir ilimleri olmadığı halde Allah hakkında**

[24] Yûnus /36

konuşurlar”[25] buyurmuştur. Hidayetçi, Allah’ın hidayeti ile hidayete vesile olur. Allah’ın hidayeti Kur’an’dır, vahiydir. Hidayeti Allah’tan almayanlar hidayette olamazlar. Nitekim Allah ayet-i kerimede **“Allah’ın hidayet vermedikleri hidayette olmaz, delalettedir. Hidayet, Allah’ın hidayetidir”**[26] buyurmuştur.

Hal böyleyken birçok insan irşattan habersiz bir şekilde kendisine gelenleri hikâyelerle kandırmaya çalışır. Daha doğrusu şeytan onları kandırmıştır. Onlar da şeytana uyar ve “babamız şeyhti, biz de burada kalıp işi büyüklerimize havale ediyoruz” deyip insanları kandırmaya çalışır. Bunlar yetmiyormuş gibi bir de her kafadan farklı farklı ses çıkar. Kimi “bence şöyledir” der, kimi de; “yok bence öyle değil, böyle yapmak daha güzel, daha doğrudur” der. Peki, ya Allah’a göre nasıldır!

Sen Allah’a iman etmedin mi! Allah’ın vahyine iman etmiyor musun! Allah bir şeyi eksik bırakır mı! Allah’ın söylemediği, anlatmadığı bir şey var mıdır! Allah yolu bilmeyecek; ama sen kendi zannınla bileceksin öyle mi! Hiç bundan daha büyük müşrik, daha büyük kâfir, daha büyük münafık var mıdır! Böyle yapmak insanların Allah’a gitmesine mani olmaktır, onlara zulmetmektir.

Bilmeyenler de onların yanına gidip “haydi, bana yardımcı ol, bana anlat” der. Neyi anlatsın! Zannını mı, şeytanın verdiği vesveseyi mi yoksa hikâye mi anlatsın! Mürşid-i kâmil olmayan birinin yanına gidip; “bana anlat, bana öğret” deyip onu dinleyenden daha eşek kimse var mıdır! Eşek bile onu dinlemez.

[25] Hac /8
[26] Araf /178, Kehf /17, Bakara /120

İnsan kendine yazık ediyor, zulmediyor. Unutmamak lazım ki Allah ayetinde; **"Allah zalimleri sevmez. Allah böbürlenip kendini övenleri sevmez**"[27] buyurmuştur.

"Babam şeyhtir" deyip insanları davet edenlere; "sen vuslata erdin mi, Allah seni miraca kabul ederek kullarımı bana getir dedi mi, sana böyle bir vazife, bir emir, bir yetki verdi mi? Eğer vermediyse ne diye 'gelin beni dinleyin' diyor, Allah'ın emretmediği bir şeyi varmış gibi gösterip bizi kandırıyor, hem kendine hem de bize zulmediyorsun? Günah değil mi, yazık değil mi, ahiret bu kadar basit bir şey midir, hesap bu kadar kolay mıdır" diye sormak gerekir.

Allah ayet-i kerimede **"herkesin kazandığı kendisinedir"**[28] buyurmuştur. Herkes ne kazandığına bakmalıdır. Bu yüzden bütün kardeşlerimize; "buraya geldiğinizde her gün Allah'a biraz daha yaklaşmıyorsanız, Allah'ı biraz daha sevmiyorsanız, Allah'ın güzelliği ile biraz daha güzelleşmiyorsanız kendinize hemen başka bir Mürşid-i kâmil arayın, yeriniz burası değildir, nerde kazanabiliyorsanız yeriniz orasıdır" diyoruz.

Mesele kalabalık yapmak değildir. Mesele; Hz. İnsan olmayı kazanmak, şahsiyet sahibi olmak, kul olmak, âbd olmaktır. Aynı şekilde Allah'a; "sen benim rabbimsin, ben de senin kulunum. Sen benden ne istiyorsan, neyi emrediyorsan, nasıl olmamı, nasıl yapmamı istiyorsan ben öyle yaparım. Ben senin kulunum, dolayısıyla senin istediğin gibi, sevdiğin gibi yapacağım ve senin sevdiğin, istediğin gibi olacağım" demektir. Şahsiyet sahibi budur! Yoksa kendi kendini kandırıp Allah'ın vahyini, kitabını yok sayarak; "haydi şöyle yapalım, büyüklerimiz böyle yapmış, falan veli böyle

[27] Âli İmran/57, Şura /40, Lokmân /18, Nisa /36
[28] En'âm /164

söylemiş, herhalde böyledir" diyenlerden, böyle düşünenlerden ve böyleleriyle beraber olanlardan daha ahmak kim olabilir!

İnsan, aklını sonuna kadar kullanmalıdır. Biri aklını kullandığında bulunduğu yerde kazandığını veya kaybettiğini rahatlıkla anlar. Eğer kaybediyorsa oradan hemen uzaklaşmalı, hem de o kendini mürşid zannedeni sıradan biri değil düşman gibi, mikrop gibi bilmeli ve onun yanından kaçmalıdır; çünkü böyleleri insanı Allah'tan uzaklaştırır ve insana hastalık bulaştırır. Aynı şekilde biri de gittiği mürşidin yanında kazanıyorsa onu da gıda gibi bilmelidir. Kazanmak için bütün çabasıyla, gayretiyle orada olmalıdır.

Bütün bunları söylerken ağzımdan çıkan her kelimeye hesap olduğunu biliyorum. Allah ayet-i kerimede **"ey iman ettiğini iddia edenler! Yapamayacağınız şeyi neden söylersiniz? Bu, Allah'ın gazabına sebep olur**"[29] buyurmuştur. Bu yüzden biri bir şeyi yapamıyorsa ve buna rağmen "ben bu işi yaparım" derse kendini Allah'ın gazabına atmış olur. Ben bunları söylüyorsam hikâye anlatmıyorum, kulun miraç nimetini nasıl kazanacağını anlatıyorum ve bunun için gerekeni de yapıyorum. Eğer yapmadığım bir şeyi söylersem ve sizi olmayan bir şeye davet edersem bu Allah'ın gazabına sebep olur. Bu yüzden anlattıklarım öyle hayali şeyler değildir. Tercihini yapanlar kazanır ve bunun vehim olmadığını anlar, müşahede eder.

Allah'ın kendisine Mürşid-i kâmillik vazifesi vermediği halde kendisine gelenlere "biz size yardımcı oluruz, işi büyüklerimize havale ederiz, onlar zaten gerekeni yaparlar" diyenler cahildir; çünkü cahil olmasa böyle söyleyemezler, insanları kandıramaz, onlara kendilerinde olmayan bir şeyi varmış gibi gösteremezler. Bu, cahilin cesaretidir. Kendini ateşe atma, Allah'ın gazabına, bir

[29] Saff /2-3

günlük dünyanın hesabını yapıp, ebedi hayatını cehenneme çevirme cesaretidir. Böyle bir insanda hiç akıl olur mu?

Hep beraber çabamızı, gayretimizi sarf edip Allah'ın rızasını, dostluğunu, miracı, Allah'ın cemalini müşahede etmeyi kazanacağız inşallah. Kazanmamız gerekir; çünkü başka çaremiz yoktur. İnsan olarak böyle bir nimet önümüzdeyken bu nimeti alamazsak bize de yazıklar olsun!

Allah hepimize kâmil manada bir iman nasip eylesin, namazımızı miraç eylesin inşallah! Allah bizi razı olduğu, sevdiği kullarından eylesin, özel manadaki velayeti, veliliği bizlere ihsan etsin inşallah! Allah bizi ümmeti Muhammed'e, muttakilere, mü'minlere önder eylesin, imam eylesin, hidayetçi eylesin. Kıyamet günü huzura alırken bir dost gibi, bir sevgili gibi huzura alsın inşallah! Allah bizi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile Kıyamet günü karşılaştığımızda "evet, ya Resulullah! Tıpkı senin yaptığın gibi yaptım, senin gibi olmaya çalıştım" diyenlerden eylesin. Allah bizi fitneye düşenlerden, şeytana uyanlardan, ona tabi olanlardan, âbd olanlardan, nefsinin hevasına âbd olanlardan eylemesin. Allah bizi müşriklerden eylemesin.

Allah hepinizden razı olsun.

KERİM OLAN RABBİMİZE MAĞRURLANMAK

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah İnfitar Suresi'nde kıyamet yerini, kıyamet yerindeki hali anlatır. Kıyamet yerini düşünürken neyi düşünmemiz gerektiğini anlamak için bu ayetleri tefekkür etmemiz gerekir ki Allah'ın huzurunda durabilelim ve burada tedbir alabilelim. Bu yüzden isterseniz önce rabbimizin kıyameti anlattığı ayetleri öğrenip anlamaya çalışalım hep beraber.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İzâs semâunfetaret:[1] "Sema yarıldığı zaman." Sema, gökler yeni bir yaratılış için yarılıp dağıldığı zaman. "Fetarat" bu demektir. **Ve izâl kevâkibunteseret:**[2] "Yıldızlar döküldüğü zaman." Yıldızlar dökülüp yere doğru saçıldığı zaman. **Ve izel bihâru fucciret:**[3] "Denizler birbirine karıştığı zaman (kaynatıldığı zaman)." **Ve izel kubûru bu'siret:**[4] "Kabirlerin içi dışına getirildiği zaman."

Allah kıyamet yerini, anını; yani son saati tarif ediyor. Bu Sur'a birinci üfürüştür, sonra ikinci defa Sur'a üfürülür ve insanlar Allah'ın huzurunda hazır olur.

[1] İnfitâr /1
[2] İnfitâr /2
[3] İnfitâr /3
[4] İnfitâr /4

Alimet nefsun mâ kaddemet ve ahharet:[5] "O anda herkes, her nefis neyi takdim ettiğini (Allah'ın huzuruna neyi gönderdiğini) ve neyi göndermeyip tehir ettiğini (göndermesi gerekenleri ihmal edip göndermediklerini) anlar." Bir, insanın yaptıklarından hesaba çekilmesi vardır, bir de geride bırakıp yapmadıklarından hesaba çekilmesi vardır ve herkes o gün neyi gönderip neyi göndermediğini, neyi yapıp yapmadığını bilir.

Yâ eyyuhâl insânu mâ garrake bi rabbikel kerîm:[6] "Ey insan! Seni kerim olan rabbine karşı böyle mağrur eden şey nedir?" Allah, kıyamet yerinde bütün insanlara birden böyle hitap eder. Allah'ın hitabı ezeli ve edebidir. Kendimizi toparlayalım ve aklımızı başımıza alalım diye bu hitabı dünyada da alırız. **Ya eyyuhâl insân:** "Ey insan (ey ben insanım diyenler, ey insan olarak yarattıklarım)!" **Mâ garrake bi rabbikel kerîm:** "Seni kerim olan rabbine karşı böyle mağrur eden şey nedir?" Neden kerim olan rabbine karşı mağrur oldun; yani kibirlendin, kendini bir şey zannettin, rabbine karşı nankörlük yaptın! Oysaki senin rabbin sana karşı kerimdi, sana ikram etmişti. Mağrur olmak nankörlük yapmak demektir.

Bir an için Allah'ın bütün insanlara; "ey insanlar! Sizi kerim olan rabbinize karşı böyle mağrur eden nedir" diye hitap ettiğini farz edelim. Acaba bu hitap karşısında kim başını kaldırabilir!

Ellezî halakake: "O seni yarattı." **Fe sevvâke:** "Seni tasfiye etti." Biçimlendirdi, sana suret verdi. **Fe adeleke:**[7] "Seni düzene koydu." Allah seni hem yaratılış itibariyle dengeli kılıp en güzel surette yarattı, hem de gerekli olanı kazanman için sana lazım olan her şeyi yaratıp önüne koydu.

[5] İnfitâr /5
[6] İnfitâr /6
[7] İnfitâr /7

Fî eyyi sûratin mâ şâe rakkebek:[8] "Seni birçok parçadan oluşturup meydana getirdi." Beden olarak, bedenin uzuvları olarak, nefis olarak; yani can olarak, bir de ruh olarak seni dilediği şekilde terkip etti. Bunu bildiğin halde nasıl kendini bir şey zannedip kerim olan rabbine karşı büyüklenip mağrur oldun, seni mağrur eden şey nedir?

Kellâ: "Hayır (iş düşündüğün gibi değil)." Yani sen bin bir türlü mazeret üretsen bile senin dediğin gibi değildir. Allah bu ayette "kellâ" kelimesini kullanıyorsa "kerim olan rabbine karşı neden mağrur olduğunun cevabını ben sana vereyim" demiş olur. **Bel tukezzibûne bid dîn:**[9] "Siz dini yalanladınız." Siz, Allah'ın dinini yalanladınız. Eğer yalanlamasaydınız kerim olan rabbinize karşı nankörlük yapmaz, mağrur olmaz, kendinizi beğenmez, kendinizi bir şey zannetmezdiniz, dolayısıyla bütünüyle Allah'a âbd olup Allah'ın ipine, dinine sarılırdınız.

Ve inne aleykum le hâfızîn:[10] "Muhakkak ki üzerinizde muhafaza (melekleri) vardır." Yani kirâmen kâtibin melekleri vardır ve onlar yaptığınızı yazarlar. **Kirâmen kâtibin:**[11] "(Onlar) İkrama nail olmuş kâtiplerdir." Allah'ın kerim olan kâtipleridir. **Ya'lemûne mâ tef'alûn:**[12] "Onlar her yaptığınızı bilir (ona göre yazar)."

İnnel ebrâre lefî naîm:[13] "Muhakkak ki ebrar olanlar (iyi olanlar, güzel yapanlar) naim cennetindedirler." Allah ebrarın kimler olduğunu ayet-i kerimede beyan eder; **"(Onlar) Allah'a, resulüne, kitaplarına, meleklerine, ahirete iman edenlerdir.**

[8] İnfitâr /8
[9] İnfitâr /9
[10] İnfitâr /10
[11] İnfitâr /11
[12] İnfitâr /12
[13] İnfitâr /13

Bununla beraber Allah'ın kendisine nimet olarak verdiğini infak edenler, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yakınlara, hürriyetini kaybetmiş olanlara verenler, namazı ikame edenler, temizlemek için verenlerdir."[14] Ebrar olanlar, iyi olanlar bunlardır. Onların yeri Naim cennetidir.

Ve innel fuccâre le fî cahîm:[15] "Muhakkak ki facir olanlar da (Allah'tan kaçanlar da, Allah'a karşı mağrur olanlar da, Allah'a karşı nankör olanlar da) cehennemin içindedir." Onlar da cehennemliktir, cehennemdedir. **Yaslevnehâ yevmed dîn:**[16] "O din günü, hesap günü onlar oraya (cehenneme) girecekler." Ebrar cennete, facir de cehenneme girecek. **Ve mâ hum anhâ bi gâibîn:**[17] "Onlar oradadırlar (oradan asla çıkarılmayacaklar, orada ebedidirler) ve yok da olmayacaklar." Ne kendileri yok olacak ne de ordan çıkarılacaklar.

Ve mâ edrâke mâ yevmud dîn:[18] "Din günü nedir biliyor musun?" Din gününün ne olduğunu anladın mı? **Summe mâ edrâke mâ yevmud dîn:**[19] "Sonra din günü, hesap günü nedir?" Yani din gününü, hesap anını, hesap gününü bir daha düşün ki unutma. Anlamadıysan bir daha düşün, tekrar tekrar düşün.

Yevme lâ temliku nefsun li nefsin şey'â: "O gün hiç kimse hiç kimse için hiçbir şey yapamaz (hiçbir şey yapmaya güç yettiremez)." **Vel emru yevme izin lillâh:**[20] "O gün emir sadece Allah'ındır." O gün hüküm sadece Allah'ındır, hükmü sadece Allah verir. Hiç kimse hiç kimseye yardım edemez, destek olamaz,

[14] Bakara /177
[15] İnfitâr /14
[16] İnfitâr /15
[17] İnfitâr /16
[18] İnfitâr /17
[19] İnfitâr /18
[20] İnfitâr /19

herhangi bir şekilde şefaat etmeye güç yettiremez. O gün hüküm, emir sadece Allah'ındır; yani Allah ne dediyse odur. O gün gelmeden mutlaka rabbimizi dinlememiz gerekir. Böyle bir hitap karşısında acaba söyleyecek sözümüz olabilir mi!

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah bir insana iki korkuyu yaşatmaz. Dünyada korkanlar, endişe edenler, Allah'ın hesabını yapanlar ahirette korkmaz ve endişe etmezler"* buyurur. Allah da bu dünyada endişe edip gerekeni yapanlar için ayet-i kerimede; **"o gün onlara korku yoktur, onlar mahzun da olmazlar"**[21] buyurmuştur. Dünyada korkmayan, endişe etmeyen ahirette mutlaka korkar, bu endişeyi bütün şiddetiyle de yaşar. Orda korkup endişe edeceğimize bu korkuyu burada yaşamamız gerekir. Allah'ın ayetlerinin, din gününün üzerinde mutlaka tefekkür edip rabbimizin huzurunda olduğumuzu tatmamız gerekir.

Allah kıyamet yerinde, bütün meleklerin olduğu bir yerde gelmiş geçmiş bütün insanlara, bütün cinlere hitap eder. Allah hiç kimse için istisna yapmamıştır. **Yâ eyyuhâl insân:** "Ey insan!" **Mâ garrake bi rabbikel kerîm:**[22] "Kerim olan rabbine karşı seni mağrur eden şey nedir?" Niye kerim olan rabbine karşı mağrur olup kendini ona karşı ihtiyaçsız gördün, ona dönmedin, onunla olmadın, onun rızasını istemedin, emrettiğini yapmadın, onu unuttun? Hiç kimse böyle bir hitap karşısında başını kaldıramaz.

Allah seni yaratıp tasfiye eden, sana suret veren, kazanman için her türlü imkânı önüne koyan, seni imtihana tabi tutan, dolayısıyla böyle yaparak seni dengeli kıldığı gibi hayatını da dengeli kılan rabbindir. Hal böyleyken niye rabbine karşı mağrur oldun! Oysaki senin rabbin kerem sahibidir, kerimdir. Sen rabbini

[21] Ahkâf /13, Bakara/38, 62, 112, 262, 274, 277, En'âm /48, Araf /35, Yûnus /62
[22] İnfitâr /6

kerim olarak anlamadın mı! İmtihan onun ihsanıdır, lütfudur, keremidir. Niye imtihan karşısında itiraz edip feryat ettin, nankörlük yaptın! Sen rabbinin sana karşı kerim oluşunu anlamadın mı!

Biri dünya hayatını tercih edip malıyla, makamıyla, mevkisiyle, her neyiyle olursa olsun kibirlenip büyüklenmiş, kendini bir şey zannetmişse, Allah'a âbd olduğunu unutmuş, rabbini unutmuş, ona karşı nankörlük yapıp şükürsüzlük yapmış ve rabbini ciddiye almamışsa kerim olan rabbine karşı mağrur olmuştur.

İnsan bütün hayatını önüne koyduğunda hayatının hangi bölümünde rabbine karşı mağrur olduğunu, hangi bölümünde şükrettiğini, hamd ettiğini görür ve anlar.

İnsanın bütün hayatı aldığı nefeslerden ibarettir. Biri ağzını kapatsa iki dakika sonra ahirette Allah'ın huzurunda olur. İnsan ne kadar basit, ne kadar zayıf bir varlık olduğunu buradan anlamalıdır! O, iki dakika nefes almazsa ölüp huzura gidecek bir varlıktır. İşte insanın hayatı böyle bir nefesliktir.

Bu kadar zayıfken kerim olan, bize her türlü ikramı yapan rabbimize karşı nasıl mağrur olabiliyor, kibirlenebiliyoruz! Bir de ikramı sadece zahiri ikram olarak anlamamamız gerekir. Allah'ın bizi Hz. İnsan olarak yaratması, bize en güzel şekilde suret vermesi, bizi dengeli yapması, Hz. İnsan olmamız için bize imkân vermesi onun ikramıdır, keremidir.

Nefes alabiliyorsak o halde mağrur olmaktan, nankör olmaktan kurtulup şükreden bir kul olma imkânımız hala var demektir. O halde Allah'a dönmemiz, Allah ile beraber olmamız, Allah'ın huzurunda durup tefekkür ederek; "evet, ya rabbi! Günahımızı, nankörlüğümüzü, kerim olan rabbimize karşı mağrur

olduğumuzu itiraf ediyoruz; ama bildik, anladık ve tövbe ediyoruz ya rabbi" dememiz gerekir.

Allah ayet-i kerimede **"Allah nankörleri sevmez, şükredenleri sever"**[23] buyurmuştur. Mağrur olmak nankör olmak demektir. Kendimizi beğenip; "ben biliyorum, ben yaparım" dersek, nerde ve hangi halde olursak olalım "Allah" demeyip "ben" dersek ya da Allah'tan başka bir şey söylersek kerim olan rabbimize karşı mağrur olmuş, rabbimizi unutmuş oluruz.

Mağrur olmak iblise has bir durumdur, iblisin sıfatıdır. Allah ayet-i kerimede **"Allah'a karşı mağrur olan iblis sizi de aldattı, gurura düşürdü, mağrur etti. Bir ileri gittiniz, bir geri geldiniz. O vesveseyle, gururla uğraştınız, meşgul oldunuz. Hatta öyle oldu ki Allah hakkında bile su-i zanda bulundunuz. Ta bize gelinceye kadar bu haliniz devam etti"**[24] buyurur.

Allah kendisi hakkında su-i zanda bulunanlar için; **"Allah onlara gazap etmiş ve onları lanetlemiştir"**[25] buyurmuştur. Böyleleri mağrur olduğu, kendini, nefsini beğenip; "ben biliyorum, bence bu daha doğrudur" dediği için Allah hakkında su-i zanda bulunur. Hayatımızı hesaba çekip bir düşünelim; acaba rabbine karşı mağrur olmayan kimse var mıdır! İnsan günde yüz defa, bin defa rabbine karşı mağrur olur. Bir de mü'minlik iddiasında bulunup "ben mü'minim" der.

Allah'a karşı mağrur olan, Allah hakkında su-i zanda bulunan nasıl mü'min olsun! İman bu mudur, böyle iman olur mu! Allah, insanın mağrur olduğu bir tavrı için; "kulum sen beni böyle mi tanıdın ki böyle düşündün, böyle söyledin, bana böyle iman ettin, ben böyle miydim ki sen benim hakkımda böyle su-i zanda

[23] Hacc /38, Enfâl /58
[24] Hadîd /14
[25] Fetih /6

bulundun" derse onun kurtuluşu hiç olur mu! Kul bu değildir. Mü'min, rabbine karşı mağrur olan değildir.

Elbette ki bilmemek cehalettir, cehalet de mazerettir; ama Allah ayet-i kerimede **"mutlaka her kavmin içerisinden resullerimizi diriltiriz, seçip çıkarırız. Onların içinden resullerimizi göndermedikçe hiç kimseye azap etmeyiz"**[26] buyurmuştur. Yani Allah kimseye öğretmeden azap etmez. Allah mutlaka kuluna önce yolu öğretir, sonra kul ters tarafa gidip Allah'ın beyanıyla dini yalanlarsa azabı hak eder. Bu sadece bir kavim, bir ümmet için değil her bir kişi için böyledir. Bunu Allah söylüyor.

Aslında bütün insanlar yolu bilir. Böyle olduğu halde tövbe etmemek, Allah'a dönmemek için kendi kendine mazeretler üretip kendini kandırmaya devam eder, dolayısıyla kendi halinden de razı olur. Kendi halinden razı olanlar yerinde sayarlar. Daha doğrusu şeytan onları bağlamıştır, bu yüzden rablerine gidemezler.

Allah'a yaklaşmaya, koşmaya mutlaka her anda devam etmemiz gerekir. Bu koşma gönül itibariyledir. Kendi gönlümüzden rabbimize yaklaşmaya, koşmaya çalışmamız lazım. Bu da aklı, gönlü kullanmakla, tefekkür etmekle, anlamakla, aynı zamanda iman edip tatmakla olur.

Allah, ayetleri bize indirmiştir. Allah, insanlara; "seni kerim olan rabbine karşı mağrur eden şey nedir, neden mağrur olup gurura kapıldın, neden kendini beğenip rabbine karşı su-i zanda bulundun" diye sorarken hem şimdi, hem de kıyamet yerinde hitap eder. Hiç kimse kendini bu hitaptan uzak tutup "ben mağrur olmadım" diyemez.

[26] Nahl /36, İsra /15

Biri; "ben rabbime itiraz ederek onun hiçbir işini beğenmezlik etmedim. Allah bana nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun 'ya rabbi! Senin bana olan muamelen rahmetindendir, keremindendir, hayrındandır' dedim" diyebiliyor, aynı şekilde Allah'ın kendisine yaptığı her muameleye ve emre; "işittik ve itaat ettik" diyorsa o kişi gerçekten mü'mindir, rabbine karşı gerçekten mağrur olmamıştır. Mağrur olmak şöyle dursun, rabbine karşı kul olmuş, âbd olmuştur.

Kul, Allah'a ya mağrur olur ya da âbd olur. Bir şeyleri eksik yapmak başka, mağrur olmak başka şeydir. Bir düşünelim, Allah'ın huzurunda durduğumuzda; "seni kerim olan rabbine karşı mağrur eden şey nedir" ayetini Allah bize vahyederse acaba ne deriz! Unutmayalım ki Allah her bir kuluna vahyi tek tek yapar.

Allah her şeyi bilendir. Yetmez, biz anlayalım diye bir de; **"üzerinizde Allah'ın kirâmen kâtibin melekleri vardır. Onlar her yaptığınızı, her söylediğinizi, her amelinizi bilirler ve ona göre yazarlar"**[27] buyurdu Allah. Neden? **"Şahit olarak Allah yeter**[28] buyurmadı mı ayet-i kerimede? -Buyurdu. Demek ki Allah bunu anlamamız için bir de bunu bizim seviyemizde söyler. Eğer her söylediğimiz, her düşündüğümüz, her yaptığımız yazılmışsa o halde "ben mağrur olmadım" diyecek acaba kaç kişi vardır!

Bu durumda ne dememiz gerekir?

Boynumuzu büküp; "işittik ve itaat ediyoruz ya rabbi! Bir daha mağrur olmamaya, bir daha senin hakkında su-i zanda bulunmamaya, bir daha sana güvenmezlik etmeyeceğimize söz veriyoruz. Sen yaptığın her şeyle beni imtihana tabi tutmuşsun ve

[27] Kaf /17-18, İnfitâr /10-12
[28] Fetih /28; İsra /96, Nisa /79, Ankebût /52, Ahkâf /8

her ne yaparsan yap o mutlaka hayırdır, güzeldir" dememiz gerekir.

Kul böyle olmazsa zaten mü'min olmuş, Allah'ın ayetlerine iman etmiş olmaz. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"hiçbir musibet yoktur ki o size gelmeden önce biz onu bir kitapta yazmamış olalım. Allah size ayetlerini böyle açıklıyor ki size gelen musibetlerden dolayı üzülmeyesiniz (onun imtihan olduğunu anlayıp gereğini yapıp kazanasınız) size gelen nimetlerden dolayı şımarmayansanız diye (Allah size ayetlerini böyle açıklar)"**[29] buyurur.

Yani akıllı veya bilgili olduğunuz için Allah size ikram etmemiş, Allah size ikram etmeyi yazdığı için nimetleri ihsan etmiştir, bu yüzden şımarıklık yapmayın. Size bir nimet gelince mağrur olmayın, bir musibet gelince de üzülmeyin, hiçbir şeyin size ait olmadığını bilin; çünkü Allah'ın size verdikleri ebedi hayatınızı kazanmanız, Allah'a olan kulluğunuzu, imanınızı ispatlatmanız, gereğini yapıp âbdliğinizi ortaya koymanız ve Hz. İnsan olmanız içindir.

Bu yüzden gelen nimetlerle mağrur olmamamız ya da musibetlerle üzülmememiz lazım. Bunlar imtihandır, kazanmamız için Allah bize böyle bir muamelede bulunur. Mağrur olup nefsimizden, şeytandan yana durup rabbimiz hakkında su-i zanda bulunarak; "rabbim bana neden böyle muamele etti" demeyelim. Rabbimizin bize her anda hayırla muamele ettiğini anlayalım ve rabbimizi tanıyalım.

Allah kıyamet gününü anlatır; **"o gün herkesin kitabı eline verilir. Kitabını sağdan alanlar sevinçle, gözleri parıldayarak ailelerine geri dönerler."**[30] Kitabını sağından alanlar; "işte benim

[29] Hadîd /22-23
[30] İnşikak /7-9

kitabım. Ben daha önce dünya hayatını yaşarken en büyük nimetler içindeyken de, musibet gelirken de bugünün hesabını yapıyordum. Hayatımı bugünün korkusuyla, endişesiyle yaşadım, rabbime itiraz etmedim, mağrur olmadım, Allah'ın nimetleriyle şımarmadım, bugünün korkusunu hep taşıdım" deyip kitaplarını sağdan almalarının gerekçelerini söylerler.

Allah ayetin devamında; **"kitabını arkasından (solundan) alanlar da o gün o anda hemen yok olmayı isterler"**[31] buyurur. Hemen toprak olmayı, hayvan olmayı isterler; ama iş işten geçmiştir. Allah onlara; **"bugün bir sefer yok olmayı istemeyin, tekrar tekrar yok olmayı isteyin; ama yok olamazsınız"**[32] buyurur. Bütün bunları bize haber veren Allah'tır. Ya Allah'ın haber verdiğini ciddiye alıp iman eder, kabul eder, gereğini yaparız ya inkâr eder, kâfir oluruz ya da yalan sayar yalancı oluruz; çünkü Allah **"kâfirler yalanlayanlardır"**[33] buyurmuştur. Demek ki yalanlayanlar kâfirmiş.

Böyle olan yalancılar; "kabul ediyorum; ama yapamıyorum. Bu zamanda böyle yapmak zordur. Zaten herkes böyle yapıyor, herhalde onlar kurtulur, dolayısıyla biz de onlarla beraber kurtuluruz" deyip kendi kendilerini kandırırlar; ama Allah böyle söylememiştir.

Allah'ın âdeti, vahyi hiç kimse için değişmez. Allah, Hz. Âdem (a.s.)'a, bütün peygamberlere aynı şekilde Firavun'a, Nemrud'a ve Ebu Cehil'e neyi söylemişse bize de aynısını söylemiştir. Herkes kendi yolunu kendisi tercih eder. İnsan dilerse peygamberlerin yolunu tercih eder ve peygamberler gibi yapmaya çalışarak onlara benzer, onların kazandığını kazanır.

[31] İnşikak /10- 11, Furkân /13
[32] Furkân /14
[33] Burûc /19

İsteyen de müşrikler, münafıklar, şeytanlar gibi yaparak onlarla beraber olur, onlara benzer ve onların gittiği yere gider.

Bu yüzden her bir ayet her birimize Allah'ın hitabıdır. Ya ayetleri kabul edip ciddiye alırız ya da onları yalan sayıp; "evet, kabul ediyorum ama şöyle olsa da olur" deyip kendi bildiğimizi yapmaya, kendi bildiğimizi konuşmaya devam eder ve kerim olan rabbimize karşı mağrur oluruz.

Allah'ın vahyi dururken insanın kendi nefsine göre hareket etmesi Allah'a karşı mağrur olmaktır. Bunun adına başka bir şey denmez. Çünkü mağrur olmak; Allah'a, Allah'ın sözüne güvenmemek, onun sözünü ciddiye almamaktır.

"Ben bildiğim gibi yaparım, öyle de kurtulur, cennete giderim" diyen birine; "sen şimdi Allah'a yalancı mı demek istiyorsun. Böyle söylerken Allah'ın yalan söylediğini demiş olmaz mısın" diye sormak lazım. "Allah cennete gitmek için nelerin gerektiğini vahyetsin ama sen 'öyle olmasa da olur' de! Bunu kim söylemiş? Bunu kimden duydun, bu garantiyi sen kimden alıyorsun! Kim sana bu vaatte bulundu! Yoksa Allah'ın başka ortakları mı var, Allah'a rağmen seni cennete götürecek, kurtaracak biri mi var" demek lazım. İşte şirk budur. Herkesin kendine bu soruları sorması gerekir.

Allah; **"seni kerim olan rabbine karşı mağrur eden nedir"**[34] diye sorarken aslında "seni o yarattı, seni tasfiye edip sana suret verdi, seni dengede tutup sana denge verdi. Buna rağmen ona karşı nasıl mağrur olabiliyorsun" demiştir.

Arapçada **fe adeleke**[35] kelimesi "seni dengeledi" demektir. Yani Allah sana hem dünya hayatını yaşama hem de ahireti

[34] İnfitar /6
[35] İnfitar /7

kazanma dengesini vermiştir. Hem beden itibariyle sana dünyada istifade etme dengesini, imkânını hem de Allah ile beraber olma dengesini vermiştir. Kısacası sana hem beşer olma halini, hem de hazret olma halini verip seni dengelemiştir.

Allah bizi dengeye koymuşsa o halde bizden istediği bir şey vardır. Kerim olan rabbimiz bizden bir şey istiyor. Peki, istediği nedir? -Nimetlerine, keremine, ikramına karşı mağrur olmamamız, kendisini yok saymamamız, kendisini unutmamamızdır. Bütün nimetlerin sahibi odur, ikram eden odur. Bizden istediği şey; nimeti görmemiz değil nimetin sahibini görmemizdir. Nimeti vereni unuttuysak, onu bir an bile yok sayıp "ben yaptım" dediysek, onu unutup şükretmediysek kerim olan rabbimize karşı mağrur olduk demektir.

Ahirette herkesin gideceği yer ya cennet ya da cehennemdir. İkisinden biridir, üçüncü bir yer yoktur. Bu, dünyada da böyledir. Ya iman edersin ya da nankör olur, kâfirlerden olursun.

Kâfir, hakikati örten demektir; yani Allah'ın verdiği nimeti örten, Allah'ın kerim oluşunu, vedud oluşunu, aynı şekilde Allah'ın bütün isimlerini örten demektir. Hangi ismi örtersen ört, o isme karşı kâfir olmuş, Allah'ın o ismini inkâr etmiş olursun. Bu yüzden dünyadayken ya Allah'ın isimlerine iman eder ve o isimleri üzerinde gösterirsin ya da o isimleri örter kâfir olursun.

Mesela biri; "Allah beni sevmiyor" derse Allah'ın Vedud ve İlah ismini inkâr etmiş olur. "Allah rahmetiyle bana muamele etmedi" derse bu defa da Allah'ın Rahman ve Rahim ismini inkâr etmiş, dolayısıyla kâfir olmuş olur. Biri böyle söylüyorsa aslında "ben olsaydım böyle yapmazdım, sevdiğim birine bu şekilde değil de daha farklı muamele ederdim" demek istiyordur. Böyle bir düşünce; rabbinin ismini inkâr etmek, o ismi Allah'a değil de

kendine yakıştırmaktır, dolayısıyla böyle düşünen biri kerim olan rabbine karşı mağrur olmuştur.

Oysaki kerim olan rabbin o isimlerle sana tecelli etmişti. Bütün o isimler ona aitti. Sonsuz bir deryadan bir damla misali sende bulunan o ismi nasıl tasdik ediyorsan Allah'ın sonsuz olan o ismini de tasdik etmen gerekir. Onu nasıl inkâr edebilirsin! Allah'ın güzel isimlerini inkâr etmekle yok sayabilir misin! İşimize gelse de gelmese de, nefsimizin hoşuna gitse de gitmese de bu böyledir.

Artık nefse; "sus, rabbine itiraz etme, kerim olan rabbine karşı mağrur olma" demeyi bilmemiz gerekir. Ya böyle söyler, nefsimizi sustururuz ya da nefsimizi savunup onunla beraber rabbimize karşı defalarca mağrur oluruz. Bu böyledir. Tercihi kendimiz yaparız. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"iman da bellidir, küfür de bellidir. Dileyen iman etsin, dileyen küfretsin (dileyen nankörlük ederek nimetin üstünü örtüp rabbine karşı mağrur olsun, gurura kapılsın)"**[36] buyurmuştur.

Mesela öyleleri var ki; birkaç kuruş parası var diye diğer insanlara karşı mağrur olur! Ya da kendisini destekleyen iki üç tane yandaşı olduğu için kendini güçlü zanneder, zayıfı, gücünün yettiğini ezmeye çalışır. Çocukları ezmeye çalışmak da buna dâhildir. Böyle yapanlara sormak lazım; "sen Allah'ı hiç tanımadın mı, Allah'ın seni ne için yarattığını anlamadın mı! Hani iman etmiştin, iman bu mudur, neden kerim olan rabbine karşı mağrur oluyorsun! Sen, Allah'ı hiç tanımıyor musun, Allah'tan hiç korkmuyor musun!"

Ya da Allah ebedi hayatını kazansın diye birine bir görev verip onu bir makama getirmiştir, o ise bununla mağrur olur. Sen bunların hepsinin geçici olduğunu, bir oyun olduğunu nasıl

[36] Kehf /29

anlamazsın! Sonra Allah seni dünyadan ayırıp huzuruna alacak. Sen ahirete iman etmemiş misin! Ahirete iman ettiğini söylediğin halde malınla, mevkinle, gücünle, kuvvetinle veya etrafındaki insanlarla nasıl mağrur olabiliyor, gururlanabiliyor, insanlara üstünlük taslayabiliyorsun!

Böyle biri imanını nasıl kurtarabilir! Bu iman, insanı Allah'ın huzuruna çıkarabilir mi! Bu iman, Allah'ın huzuruna layık bir iman mıdır? -Elbette ki değildir. Böyle biri Allah'a karşı mağrur olmuş, rabbi hakkında su-i zanda bulunmuştur, üstelik bir de kendine mü'min demiştir!

Bütün bunları neden anlatıyorum?

Mademki rabbimizin huzurunda durmaya çalışıyoruz. O halde bir kul gibi, Hz. Âdem (a.s.) babamız gibi huzurda durabilelim, diye bunları anlatıyorum. Hz. Âdem (a.s.) **zalemnâ enfusenâ:**[37] "Biz kendimize zulmettik" demişti. Biz de Hz. Âdem (a.s.) babamız gibi duracaksak "ya rabbi! Biz yanlış yaptık" diyebilelim diye bunları anlatıyorum.

Evet, huzurda durup nefsimize, kendimize zulmettiğimizi rabbimize itiraf etmemiz, sonra tövbe edip istiğfar etmemiz lazım. Öyle ki tertemiz olalım, rabbimizin huzuruna layık olalım, rabbimiz bizi huzuruna kabul etsin; çünkü Allah, kirli olan hiç kimseyi huzuruna kabul etmez.

Mürşid-i kâmilin işi; Allah'ın kullarını temizleyip Allah'ın huzuruna hazırlamaktır. Temizlenmek için nefsimize zulmettiğimizi, mağrur olduğumuzu, gurura kapıldığımızı, su-i zanda bulunduğumuzu söylememiz gerekir. Bütün bunlara tövbe istiğfar ederek gözyaşı döküp; "huzuruna geldim, sana döndüm ya rabbi! Bir daha mağrur olmayacağım, kibirlenmeyeceğim, sana

[37] Araf /23

itiraz etmeyeceğim, senin hakkında su-i zanda bulunmayacağım. Hiçbir esmanı inkâr etmeyeceğim, tam tersine iman edip tasdik edeceğim" dememiz gerekir. Bunu diyeceğiz inşallah.

Huzura çıkmak istiyorsanız bizi izlemeniz, dinlemeniz, söylediklerimi almanız gerekir. Öyle yaptığınız takdirde huzura kabul edilmezseniz sorumluluk bana aittir, hesabını bana sorun. Söylediğim hiçbir şey benim sözüm değil Allah'ın söylediğidir, dolayısıyla benim söylediklerimi yaparken Allah'ın vahyini hayatınıza geçirmiş olursunuz. Bu yüzden beni değil Allah'ı dinleyin ve hesabınızı Allah'a göre yapın; çünkü sizi huzura kabul edecek olan odur. Bana düşen; Allah'ın vahyiyle sizi taşımak, huzura layık hale getirmektir. Allah'ın vahyini dinlemek kimse için zor bir şey değildir. Hiç kimse; "ben bunu yapamam, edemem" diyemez.

Bizi yaratan rabbimize boynumuzu büküp halimizi arz etmemiz, günahlarımızı itiraf edip tövbe ve istiğfar etmemiz gerekir. Bir daha ona itiraz etmeyeceğimize, mağrur olmayacağımıza, isimlerine, sıfatlarına hiçbir şekilde şirk koşmayacağımıza, kullarına, mahlûkatına karşı kibirlenmeyeceğimize söz vermemiz lazım. İşte, Hz. İnsan budur.

Hiç kimsenin hiçbir şeyi yoktur; çünkü her şey Allah'a aittir. Kendini bir şeye sahip zannedenler aldanmıştır. Kulun sahip oldukları; Allah için verdikleri, Allah yolunda harcadıklarıdır. Kul; canını, vaktini, zamanını, hayatını Allah'a teslim edemezse, kendini onun sahibi olarak görürse Allah bunu kabul etmez. Bu yüzden "her şeyimiz Allah'a aittir" dememiz gerekir.

Evet, tövbemizi, istiğfarımızı peygamberlerin, Allah dostlarının, mü'minlerin yaptığı gibi yapmamız lazım. Tövbeye başlarken Hz. Âdem (a.s.)'ın tövbesiyle, istiğfarıyla tövbe etmemiz; **"ya rabbi! Biz kendimize zulmettik. Eğer sen bize**

rahmet etmez, bizi mağfiret etmezsen biz hüsrana uğrayanlardan oluruz”[38] dememiz gerekir. Duamıza böyle başlayıp; “bize rahmetinle muamele et, bizi mağfiret et. Kendi yaratılışımızı unutarak, benlik yaparak, haddimizi aşıp sana itiraz ettik, işini beğenmedik. Senin rahmetini, bize olan sevgini yok saydık, yalanladık, inkâr ettik, kendimize zulmettik. Sana sığınıyoruz ya rabbi! Bize mağfiret et, rahmetinle muamele et, bizi rahmetinin içine al” diye devam etmemiz gerekir.

Allah hepimizi rahmetinin içine aldıklarından, rabbine gerçek manada dönüp tövbe edenlerden, rabbinden mağfiret dileyenlerden eylesin. Rabbimiz bizi kendisini mağfiret ettiği, günahını, yanlışını, küfrünü, şirkini, nifakını silip hiç olmamış gibi muamele ettiği kullarından eylesin. Kerim olan rabbine karşı mağrur olanlardan eylemesin, Allah bizi huzuruna kabul ettiği kullarından eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

[38] Araf /23

SIRAT KÖPRÜSÜ

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bu sohbetimizde hep beraber sıratı, sırat köprüsünü anlamaya çalışacağız inşallah.

Sırat köprüsü cehennemin üzerinde olan bir köprü olarak bize anlatılmıştır. Hatta bir de "kıldan ince, kılıçtan keskin" diye tarif edilmiştir. Bu köprü kıldan ince, kılıçtan keskinse o halde buna köprü denmez. Burada mutlaka başka bir şey anlatılmak istenmiştir.

Allah ayet-i kerimede; **"sizden hiç kimse yoktur ki oraya (cehenneme) uğramamış olsun"**[1] buyurur. Mutlaka herkes cehenneme uğrar, peygamberler de buna dâhildir; çünkü cehenneme uğramadan cennete gidilmez. Bu yol (sırat köprüsü) cehennemin içinden geçer ve herkes mutlaka oradan geçecektir.

Aslında sırat, bir köprü değil cehennemin içinden geçen bir yoldur. İnsan gideceği bu yolu dünyadayken kendisi inşa eder; yani cehennemin içinden geçen yol, insanın hayat yoludur. İnsanın, hayatı yaşarkenki cehennemlik amelleri cehennemin içinden geçerken onu bekler; çünkü bu yol onun kendi yoludur. Belki buna; "herkese ayrı özel bir yol" demek daha doğrudur. Bu yüzden yolu cehennemden geçmeyen hiç kimse yoktur.

Yapılan yanlış ne olursa olsun, bir yanlış yaptığımızda onu cehenneme göndeririz. Aynı şekilde yapılan iyiliği, güzelliği, ibadeti, Allah için yaptıklarımızı da cennete göndeririz. Bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"cennette nimet yoktur.*

[1] Meryem /71

Herkes nimetini beraberinde götürür (bunu dünya hayatında kazanır). Cehennemde ateş, azap yoktur, herkes azabını, ateşini buradan gönderir, beraberinde götürür" buyurmuştur.

Hayatımızı önümüze koyup tefekkür ettiğimizde sırat yolunu anlarız. O yol bittiğinde cennete varırız. Biri cennete varamaz, yetişemezse cehennemde kalır, cehenneme yuvarlanır. Bu herkes için böyledir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"genişliği yerle gök kadar olan cennete koşun"**[2] buyurur; yani cennete koşup varmazsak cehenneme yuvarlanırız. Bu durumda cennete yürüyerek gidemeyiz, cennete gitmek için koşmamız gerekir; çünkü Allah "koşun" demiştir.

Gönül cennet de olur, cehennem de olur. Eğer birinin gönlü cennete dönmüşse o kişi cennete varmış demektir; ama gönlü cehenneme dönmüşse cennete varamaz ve cehennemlik olur.

Sırat, köprü değil yol demektir. Cehennem ehli bu yoldan geçtiğinde cehennem onlara gazap eder. Cehennem onlar için yaratıldığından ve canlı olduğundan dolayı onlara kükrer, adeta kudurup oradan geçenlere saldırır, herkes de bunu görür, işitir; ama cennetlik olanlara değil sadece cehennemlik olanlara saldırır.

Burada hayatı yaşarken, Allah'ın gazap ettiği bir amel işlediysek, birine zulmettiysek, haset ettiysek, hakkını yediysek bilelim ki bunlar cehennemlik azaplardır; yani kendimiz için cehenneme azap ve ateş gönderdik demektir.

Allah, insanlar cennetlik ameller işlesin diye onları birbiriyle imtihana tabi tutar; ama insan onu unutup cehennemlik amel işlerse cehennemdeki yerini, azabını hazırlamış olur. Bu yüzden hayatımızı önümüze koyup; "acaba cehenneme ait azabı kendimize hazırlamış mıyız, hazırlamamış mıyız ya da

[2] Hadîd /21, Âli İmran/133

cehennemde kendimize nasıl azaplar hazırlamışız" diyerek kendimize bakmamız gerekir.

Hiç kimse kimseyi cehenneme sürükleyemez. Cennete veya cehenneme gitmek insanın kendi tercihidir. Biri güzel ve doğru yaptıktan sonra kim ne kadar uğraşırsa uğraşsın ona yanlış yaptıramaz. Eğer bir kul sabır sahibi, şükür sahibi, iman sahibiyse, Allah'a âbd olmayı kabul etmişse, takva sahibi olup Allah'a karşı sorumluluğunu bilmişse hiç kimse ona yanlış yaptıramaz, günah işlettiremez, yanlış bir şeyi düşündüremez; çünkü Allah'ın kendisine cenneti hazırladığını ve onu cennete davet ettiğini bilir.

Bazen öyle olur ki görmemiz gerekeni göremez, işitmemiz gerekeni işitemez, anlamamız gerekeni anlayamayız. Baş gözüyle bakarız ama göremeyiz, işitiriz, düşünüp anlamaya çalışırız ama anlayamayız. Böyle olmasının sebebi; Allah'ı, Allah'ın ayetlerini yeteri kadar ciddiye almadığımızdandır.

Allah ayet-i kerimede; **"o gün her topluluk (her cemaat, her kavim) cehenneme atıldığında cehennemin bekçileri onlara; size bugünü haber veren Allah'ın resulleri (uyarıcıları) gelmedi mi, diye sorar. Onlar da cevap verirler; evet, bize uyarıcılar geldi, Allah'ın ayetlerini okudular; ama biz onları dinlemedik, onları yalanladık ve 'Allah hiçbir şey indirmemiştir, siz ancak büyük bir delalet içindesiniz' dedik. Aklımızı da kullanmadık. Eğer biz onlara kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık alevli ateş ehli içinde olmazdık, derler"**[3] buyurur. Yani ayetleri dinlemişler ama işitmemişler, görmüşler ama tanımamışlar; Allah onların gönlüne vahyetmiş ama anlamamışlar, tek kelimeyle Allah'ı ciddiye almamışlar.

Ayetten de anlaşıldığı gibi insanlar cehennemin içinden geçerken tek başına değil, toplu haldedir. Kim kiminle beraberse,

[3] Mülk /8-10

arkadaşları kimlerse, kimlerle beraber hareket ediyor, kimler gibi düşünüyorsa, kimler gibi olmaya çalışıyor, kimlere benziyorsa onlarla beraberdir.

Allah ayet-i kerimede; **"kim o gün cehennemden kurtulursa en büyük saadete ermiştir"**[4] buyurur. Herkes o gün cehennemin içinden geçer ve aralarında kurtulanlar en büyük saadete erer. O halde en büyük saadete erebilmek için cehennemden kurtulmak gerekir. Bizim için o gün bu gündür. Bu gün cehennemden kurtulma imkânımız vardır; yani tövbe ve istiğfar etme, yolu yürüme imkânımız vardır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sıratı; yani yolu mecazi olarak herkesin anlayacağı şekilde tarif edip anlatır. Sıratı anlatırken*; "o gün bir kısım insanlar sıratın üzerinden; yani o cehennemin yolunun üzerinden şimşek hızıyla gider. Kimisi uçar gibi, uçan kuşlar gibi, kimisi koşar at nasıl koşuyorsa onun hızıyla, kimi, insanın koştuğu gibi koşarak, kimisi yürür gibi, kimisi düşe kalka, kimisi de yüz üstü sürüne sürüne gider"*[5] buyurur.

Kişi bu gücü burada kazanır. Biri burada o manevi gücü kazanamamışsa sırattan sürünerek gider. Sırat, zahiri olarak bin beş yüz senelik yoldur. Beş yüz senesi dik çıkış, beş yüz senesi düz, beş yüz senesi de iniştir.[6] Sırattan şimşek gibi, yıldırım gibi gidenler bir anda cennetin kapısında olur.

Allah ayet-i kerimede kıyamet yerini anlatırken; **"mü'minlerin önlerinde ve sağlarında nurları vardır"**[7] buyurur. Bu nur ibadetin, Allah'a âbd olmanın nurudur. Birinin nuru ne kadar şiddetliyse sırattan da o kadar güçlü, o kadar hızlı gider.

[4] Âli İmran/185
[5] Buhari, Müslim, Tirmizi'den Naklen Mansur Ali Nasıf, Tâc V, 394-395
[6] Mansur Ali Nasıf, Tâc V.394; Acluni, Keşfül-Hafa, II, 31
[7] Hadîd /12 Tahrîm /8

Allah başka bir ayet-i kerimede; **"Allah kime nur vermemişse onun nuru yoktur"**[8] buyurmuştur. Nur, Allah'ın nurudur. İnsan, nurunu Allah'tan alır; yani Allah'a imandan, Allah'ı sevmekten, Allah'ın vahyine iman etmekten, ona uymaktan, tabi olmaktan alır.

Hayat da aynen sırat gibi üç bölümden oluşur; yani hayatın da bir çıkışı, bir inişi, bir de düzlüğü vardır. Mesela; bir insanın ömrünü altmış sene olarak anlarsak yirmi senesi çocukluk, yirmi senesi gençlik, yirmi senesi de yaşlılık; yani iniş dönemidir. İşte bu hayat, sırat yoludur, cehennemden geçen yoldur.

Allah cehennemden geçen bu hayat yolunda kullarını cennete davet eder. Bu yüzden cennete koşmak gerekir. Birinin; "ben hiç günah işlemedim, yanlış yapmadım, kimseye zulmetmedim, bu yüzden cennete giderim" demesi onu kurtarmaz; çünkü koşup cennete varması; yani Allah'ın emrettiği şeyler için çaba, gayret sarf etmesi gerekir. Allah ayet-i kerimede cennete gidenler için; **"Allah, cenneti muttakiler için hazırlamıştır"**[9] buyurur. Mü'min ve muttaki; Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getiren, Allah'ın emrine, vahyine uyan demektir. Allah bu hayatı cennete yürümek için, cennete koşmak için bize ikram etmiştir.

Cennete doğru koşup oraya varırsak cehennemi geçmiş oluruz; ama cennete varamazsak bu durumda cehenneme yuvarlanırız. Bu yüzden cehenneme gidenler; cennete varamayanlardır, ameli buna yetmeyenlerdir. Bu, kıyamet yerinde günahlar ve sevaplar tartılırken de böyledir. **"Tartısı hafif gelenler, cehennemliktir."**[10] Bunlar dünyadayken bir şeyler yapmış; ama tartısı hafif gelmiştir; yani cennete gitmek için yeteri

[8] Nûr /40
[9] Âli İmran/133
[10] Mu'minûn /103, Kâria /8-9

kadar çalışmamış, gerekeni yapamamış olanlardır, dolayısıyla böyleleri cennete varamaz, cehenneme yuvarlanır.

Evet, hayat baştan sona cennete giden yoldur. O sıratı da; yani yolumuzu da yaşadığımız hayat, yaptığımız yanlışlar ve güzellikler belirler. Bu yol sadece dümdüz bir yol değildir. Bu yol bazen yokuş, bazen iniş, bazen çukur, bazen engelli, bazen de kaygan olur; yani yol engellerle doludur. Zaten imtihan da budur. Bize düşen önümüze hangi engel; yani hangi imtihan gelirse gelsin dökülmeden, yıkılmadan cennete doğru koşmak, bu imtihanı en güzel şekilde geçmektir. Her birimiz kendi hayatımıza baktığımızda bunu net olarak görürüz.

Yoksa; "işte bir sırat köprüsü var, oradan geçeceğiz, zaten Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve büyüklerimiz de bize yardım eder" demekle kimse oradan geçemez. Böyle bir şey yoktur. Orada kimse kimseye yardım edemez, böyle bir yardım söz konusu değildir. Yardım, şefaat buradadır; yani ne yapılacaksa burada yapılmalıdır. Cenneti ve cehennemi anlamaya çalışırken de bu böyledir. Ne varsa burada vardır; yani cennet de, cehennem de, sırat da buradadır. Gönlümüz cennete döndüyse cennetlik, cehenneme döndüyse cehennemliğiz. Eğer yolu, imtihanları geçemediysek, yanlışlar, kötülükler yaptıysak zulmü kendimize yapmış oluruz; yani cehennemin içindeki o sıratta, o yolda kendimize engeller koymuş oluruz. Bu durumda yolumuzu düzeltmek yine kendi elimizde olan bir şeydir.

Cehenneme atılan her topluluğun söylediği bir söz vardır. **"Onlar; 'rabbimiz! Hakikati olduğu gibi gördük ve anladık. Şimdi bizi dünyaya gönder ki iman edip salih amel işleyelim, güzellikler yapalım, muhsinlerden olalım, yolunda sadaka verip infak edelim' derler."**[11] Genel olarak neyi yapmamışlarsa, imanın hangi

[11] Secde /12, Mu'minûn /99-100, Fâtır /37, Munâfikûn /10

bölümünü ciddiye almamışlarsa onu söylerler. Bir kısmı da; **"ayetlerine iman edip salih amel işleyelim"** derler. Onları uçurumdan hangi amelleri, hangi eksikleri, hangi yanlışları atmışsa onu söylerler. Onlar; "bizi bir daha dünyaya gönder" buyurunca Allah ayet-i kerimede cevap olarak; **"size bunu anlayacak kadar bir ömür vermemiş miydim (size verdiğim ömür bunu anlamanız için yeterliydi)"**[12] buyurur. Allah'tan alacakları cevap sadece budur.

Allah ayet-i kerimede; **"hep beraber Allah'ın ipine sımsıkı sarılın"**[13] buyurur. Öyle ki yolumuz belli olsun, dümdüz olsun, her anda ne yapacağımızı bilelim. Allah'ın ipi; Allah'ın kitabıdır ve resulünün gittiği yoldur. Eğer hâlâ bu imkânımız varsa bunu unutmamamız gerekir. Hem de her anda nefsimize, şeytana taviz vermeden, her ne olursa olsun, önümüze her ne gelirse gelsin; "acaba rabbimin rızasını nasıl kazanırım, nasıl yaparsam cennetlik bir amel olur, kıyamet yerinde mizandaki sevabım ağır gelir" deyip bunun hesabını yapmamız gerekir.

Eğer iş nefsimize kalsa şeytan bize vesveseyi verip bizi kibirlendirir, haset ettirir, bize Allah'ı unutturur. Aynı şekilde cenneti de, cehennemi de, sıratı da unutturur. Önümüzde böyle büyük bir gün varken bunlara bakıp anlamaya çalışmamız gerekir. Cennet, cehennem, sırat köprüsü; yani cehennemin içinden geçen yol bizi bekliyor. Kıyamet yerinde hesabımızı verirken sevabımızın ağır gelmesi gerekir ki cehennemin içinden geçen yoldan cennete varabilelim.

Dünyadaki bütün işlerin hepsi geçicidir; çünkü hepsi ölümle biter. Biri dünyadayken bunu kazanamadıysa; yani sevabı ağır gelmediyse, sıratı geçip cennete varamadıysa burada bütün

[12] Fâtır /37
[13] Âli İmran/103

dünya onun olsa ona ne fayda verir! Allah Kıyamet gününü anlatırken; **"kişi o gün azaptan kurtulmak için anasını, babasını, evladını, eşini, kardeşini, kendisini barındıran aşiretini, yeryüzünde kim varsa hepsini verip bir tek kendisi kurtulsun ister"**[14] buyurur. Kişi mümkün olsa bunların hepsini verip; "bir tek ben kurtulayım" der. İstisnalar kaideyi bozmaz, genel olarak herkes böyledir. Böyle olması ayıp bir şey de değildir; çünkü azabı, cehennemi görmüşler ve oradaki hayatın ebedi olduğunu anlamışlardır.

Allah başka bir ayet-i kerimede; **"bütün dünya onların olsa, bir misli daha onların olmuş olsa hepsini verip bir tek kendileri kurtulmak ister"**[15] buyurur. Bu ne demektir? -Zaten her şeyi dünyada bırakıp gitmiştir. Hayattayken bütün dünya ve bir o kadarı daha onun olsaydı kendisini kurtarsın diye hepsini vermeyi tercih ederdi, artık bunu anlamıştır, demektir.

Burada hiç kimseye ait bir şey yoktur, sadece bir yolculuk vardır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *"insan yolcudur, yolcu gibi durur. Yolcu olduğunuzu bir an bile unutmayın"*[16] buyurur. Her gün cehenneme, kıyamet yerine, cennete doğru bir yolculuk yapıyor, bir adım ahirete yaklaşıyor, dünyadan da bir adım uzaklaşıyoruz. Allah'ın kime ne zaman "gel" diyeceğini hiç kimse bilemez. Allah, kuluna bir anda; "gel, senin hayatın bu kadar" diyebilir ve kul kendini huzurda bulabilir. Bu sırada kimse; "daha bitirmediğim işlerim, fikirlerim, projelerim, hayallerim vardı" diyemez.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz başka bir hadisinde; *"kim uzun uzun hesap yaparsa, tul-i emelde (uzun emellerde, düşüncelerde)*

[14] Meâric /11-14
[15] Zumer /47, Ra'd /18
[16] Tirmizi

bulunursa kaybeder. Böyle biri şeytanın peşine takılmıştır"[17] buyurur. Sahabe anlatır; *Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeyle sohbet ederken sohbet öyle bir yere geldi ki bütün sahabe ağlamaya başladı; ama sağ tarafında olan sahabeden bir tanesi ağlayamıyordu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz elini onun göğsüne koyup "uğruc ya iblis (çık buradan iblis)" buyurdu. Bunun üzerine o sahabe ağlamaya başladı. Sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "insanın ağlayamaması tul-i emelden kaynaklanır"*[18] *buyurdu.*

Tul-i emel; dünya hayatı hakkında uzun uzun hesap yapmaktır; yani "gelecek sene böyle yaparım, üç sene sonra şöyle yaparım, emekli olunca da yapacağım farklı şeyler var" deyip hesap yapmaktır. Bu, insanın kendi nefsini sevmesinden kaynaklanır. Tul- i amele sahip olanlar Allah'ı sevmek yerine nefsini sever, nefsine göre hesap yapar.

Bir kişi nefsini severse nefsi için de dünyayı sever, dolayısıyla şeytan onun kalbine, gönlüne hâkim olur. Öyleleri var ki şeytan ona hâkim olmuştur; ama bundan haberi bile yoktur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in elini göğsüne koyduğu sahabe de bundan haberdar değildi, bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "ya iblis! Çık buradan" buyurdu.

Günahlarımız için veya Allah'ı sevdiğimiz için ağlayamıyorsak şeytan bize hâkim olmuş, nefsimizi sevmişiz, dünyaya ait uzun uzun hesaplar yapmışız demektir. Oysaki burada sıratta; yani cehennemin içinde yürüyoruz. Bu yüzden önümüze gelen her imtihanı, her engeli geçmek zorundayız. Eğer bu engellere takılıp kalırsak bu engeller bize orada azap olur.

[17] Berika İ.Ebiddünya
[18] Camiu's-Sağir 1. Cilt, 1. Bölüm

Allah ayet-i kerimede; **"o gün herkes yapıp gönderdiklerini ve yapmayıp geride bıraktıklarını görecek ve anlayacak"**[19] buyurur. İnsan orada sadece yapıp gönderdiklerini değil yapmayıp geride bıraktıklarını da görecek, bir engel olarak bunlar insanın önüne konacak; yani insanın aç birini görünce onu doyurmaması, ağlayan birini gördüğünde ona rahmet edip yardım etmemesi, ağlamasını dindirmeye çalışmaması, düşen birini gördüğünde onu kaldırmak için uğraşmaması onun yapmayıp geride bıraktıklarıdır. İnsan ayrıca bunlardan da hesaba çekilir; çünkü Allah, gereğini yapsın diye onu bu imtihana tabi tutmuştu.

Allah'ın bu imtihanlar esnasında ona "rahmetle muamele et, kerim ol ikram et, nesir ol yardım et" diye bir emri vardır. O halde Allah'ın bir isminin bu imtihanlar anında onda tecelli etmesi gerekir; çünkü Allah "sana imkân verdim; ama sen gerekeni yapmadın" deyip onu yapmadıklarından hesaba çeker. Bu yüzden insan, Allah için yapmadıklarının vebalini, günahını taşır ve bunlar sıratta ona engel olur. Bu engeller yüzünden sıratı geçemez, geçmeye çalıştıkça ayağı kayar, dolayısıyla cehenneme yuvarlanır; çünkü şeytan, dünyadayken onun ayağını kaydırıp onu tuzağına düşürmüştü. Sıratı geçip geçmeyeceğimizi anlamak istiyorsak hayatımıza, cennete mi cehenneme mi gideceğimizi anlamak istiyorsak da gönlümüze dönüp bakmamız gerekir.

Allah cenneti ve cennetlikleri anlatırken; **"o gün cennete gidenlerin (gidecek olanların) kalbinden ğilli söker atarız. Onlar orada kardeşler olurlar"**[20] buyurur. Ğil; kin, nefret, haset duymak, biri hakkında taşınan nefsani ağırlık demektir. Öyleyse bir gönül Allah için mü'minleri, insanları kardeş olarak görüp sever, bir mü'min olarak gerekeni yapmaya çalışırsa cennete dönmüş bir gönül olur. Gönül böyle olmadan cennet olmaz, dolayısıyla böyle

[19] İnfitâr /5
[20] Hicr /46-47

olmadan kimse cennete giremez; çünkü Allah onların cennete girebilmesi, kardeşler olabilmesi için gönüllerinden o ğilli; yani kini, nefreti söküp temizler. Demek ki Allah yeteri kadar temizlenmemiş olanları da orada temizliyormuş. Tabi, onlar da bunu hak etmiştir.

Hayatımızı yaşarken gönlümüzün cennet haline gelmesinin önemini anlamaya çalışıyoruz. Bu çok önemli bir konudur; çünkü gönlümüz cennete dönerse cenneti kazanırız, aksi halde gönlü cehenneme dönmüş olanlar için cennet söz konusu değildir; yani bu, hayati bir konudur hem de söz konusu olan ebedi hayattır.

Evet devam edelim;

Biri hasedi, kini, insanlara karşı su-i zannı söküp atarak gönlünü temizlemişse, gönlünü Allah'ın muhabbetiyle, marifetullahla; yani Allah'ı tanıma bilgisiyle, güzelliklerle, rahmetle doldurmuşsa gönlü cennete dönmüştür. Dolayısıyla sıratı, cehennemi geçmiş, cehennemlik olan halleri gönlünden temizleyerek cennete varmıştır. Allah; "cennete koşun"[21] derken bunu emreder. Yoksa zahiri olarak görünen bir yol yok ki cennete koşabilelim.

Bu yüzden gönlümüzü cennete çevirmek için, gönlümüz cennet olsun diye koşmamız, çaba, gayret sarf etmemiz ve elimizden geleni yapmamız lazım. Kulun her anda Allah için bir şey yapma imkânı vardır, her anda Allah için bir şey yapabilir. Diyelim ki hiçbir şey yapamadığı bir anı vardır, o zaman da "Allah" diyebilir, "lâ ilâhe illallah" diyebilir, rabbine dönüp tövbe ve istiğfar ederek Allah ile beraber olabilir. Allah'ın, kulundan istediği budur. Unutmamak lazım ki Allah'ın, kulundan istediği her şey

[21] Hadîd /21, Âli İmran/133

yine kulu içindir, kuluna hem dünyası hem de ahireti için lazım olandır.

Allah'ın emrettiklerini, bizim için istediklerini yaparsak biz kazanırız, haşa Allah'a bir şey kazandırmış olmayız; çünkü Allah'ın bize ihtiyacı yoktur, bizim Allah'a ihtiyacımız vardır. Bu yüzden hiç kimse kendini Allah için vazgeçilmez görmemelidir. Allah ayet-i kerimede; **"Allah sizi giderir, yerinize başka bir kavim getirir."**[22] Başka bir ayet-i kerimede ise; **"eğer siz dininizden dönerseniz Allah sizin yerinize başka bir kavim getirir ki onlar Allah'ı sever, Allah da onları sever. Onlar hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar"**[23] buyurur. Bu kullar, Allah'a âbdliklerini yaparken kim ne derse desin ciddiye almaz, onların kınamasından korkmaz ve yolunu "ben, Allah'ın kuluyum" diyerek engellere takılmadan yürürler.

Allah hepimizi dünya hayatını yaşarken sıratı, cehennemi geçip gönlünü cennete çevirenlerden eylesin. Gönlü cehennem olanlardan eylemesin.

Allah hepinizden razı olsun.

[22] En'âm /133
[23] Mâide /54

İMAN VE İNSAN 1

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bütün insanlar sürekli olarak kemale erme halindedir, nasıl ki zahiri olarak doğup büyüyorsa aynı şekilde manevi olarak da doğup büyür. Bu yüzden "ben böyleyim, değişmek istemiyorum" diyen biri aslında "ben büyümek istemiyorum" demiştir. Hâlbuki insanın manevi olarak sürekli öğrenmesi, anlamaya çalışması, düşünmesi, tefekkür etmesi, aklını kullanması ve değişmeye, büyümeye devam etmesi gerekir.

En kâmil insan olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kabul etmişsek o halde manevi olarak büyürken Allah'a ve resulüne göre büyümemiz lazımdır. Eğer peygamberi örnek almaz, ona tabi olmayı, onun gibi olmayı kabul etmezsek başkalarını büyük olarak kabul edip örnek alırız ve onun gibi olduğumuzda "amacıma ulaştım" deriz. Bu; zahiri olarak insanın ulaşmak istediği her mevki, her makam, her mal, her mülk için böyledir. Mesela siyaset yapan birinin zahiri olarak hedefi başbakan veya cumhurbaşkanı olmaktır. Bunu gerçekleştirdiğinde hedefine ulaştığını düşünür.

İnsanın zahiri olarak bir hedefi olduğu gibi manevi olarak da mutlaka bir hedefi olmalıdır. Birinin hedefi; peygamberi gibi olmak değilse ve onun gibi olmayana kadar kendini eksik görmüyorsa üstüne "benden bu kadar, bundan sonrasını yapamam, ben böyleyim artık herkes beni böyle kabul etsin, Allah da beni böyle kabul etsin" diyorsa büyümeyi kabul etmemiş,

dolayısıyla bulunduğu halden razı olmuştur. Allah ayet-i kerimede böyleleri için "**kendini müstağni gördü"**[1] buyurur.

İnsanın kendini müstağni görmesi; kendini Allah'a karşı ihtiyaçsız görmesi, muhtaç olarak görmemesidir. Biri "benim büyümem, olgunlaşıp kemale ermem, Hz. İnsan olmam gerekmiyor, ben bulunduğum halden razıyım" derse kendini Allah'a karşı müstağni görmüştür; çünkü böyle demek "benim Allah'a ihtiyacım yok, Allah beni böyle kabul ederse etsin, etmezse de etmesin" demektir.

İnsan büyümek istiyorsa her anda öğrenip anlamaya çalışmalı, kendindeki kötü halleri bırakıp güzel ahlakla ahlaklanmaya çalışmalıdır. Eğer kendisinde bir yanlış görüyorsa düzeltmek için çaba ve gayret sarf etmelidir. Yoksa "bu benim yanlışımdır, herkes de Allah da beni böyle kabul etsin" derse Allah'ın onu öyle kabul etmeyeceğini bilmelidir; çünkü Allah ona büyüme, değişme imkânı tanımış ve ona bu gücü vermiştir, dolayısıyla ondan büyümesini, kemale ermesini ister.

İnsan, alışkanlıklarını terk ederken elbette ki zorlanır. Zaten insanın çabasını, gayretini sarf etmeden yanlışlarını bırakması mümkün değildir. İnsan ne kadar çaba, gayret sarf ederse o kadar kazanır, rabbini o kadar ciddiye alıp fedakârlık yapar. Allah da onun çabasına, gayretine karşılık çalışmasını kabul eder ve kendinden ikram ederek ona yardım eder. Yoksa "ben böyle kalmak istiyorum" derse kazanmayı, büyümeyi, Allah'ın rızasını istememiş olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*bir saatlik tefekkür bir yıllık ibadetten efdaldir"*[2] buyurmuştur. Bu, bir sene ibadet yapınca bile kazanamayacağımızı bir saatlik tefekkürle kazanabileceğimiz

[1] Alak /7, Leyl /8

[2] Suyuti, Camiu's Sağir, II /127; Aclunî, I /310

anlamına gelir. Allah'ın resulü bizi aklımızı kullanıp tefekkür etmeye, düşünmeye davet ediyor. Kul tefekkür ederse anlamayı kazanır, dolayısıyla ne yapması gerektiğini, kendini, rabbini, rabbinin emrini, hikmeti, Allah'ın muradını anlar. Anlamadan bir şey olmaz.

Bunun olabilmesi için manevi olarak bakmak gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"mü'minin ferasetinden sakının; çünkü o, Allah'ın nuruyla bakar"*[3] buyurur. Demek ki mü'minler Allah'ın nuruyla bakanlarmış. Allah'ın nuruyla bakmak Allah'ın vahyiyle bakmak demektir. Mü'min feraset sahibidir, bakışı ferasetledir. Her mü'min ferasete sahiptir, sahip olmalıdır, daha doğrusu ferasetini kullanmalıdır. Mü'min vahiyle bakarsa neyin doğru, neyin yanlış, neyin hak, neyin batıl olduğunu, ne yapması, nasıl yapması gerektiğini bilir ve anlar.

Feres; at demektir. Feraset ise; at bakışı manasına gelir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu kelimeyi kullanmışsa bir hikmeti vardır. At bakarken hem önünü, hem yan tarafını, hem de arkasını görür. Bu yüzden yan tarafa ve arkaya bakıp ürkmesin, sadece önüne baksın diye ona at gözlüğü takıp görüşünü kapatırlar. Bu durumda ferasetle bakış; mü'minin hem önünü, hem yan tarafını, hem de arkasını görmesidir. Yani feraset sahibi bir mü'min hem geçmişine, hem içinde bulunduğu ana, hem de geleceğine bakar ve hesabı ona göre yapar.

Bunun için yapılması gereken şey aklı kullanmaktır. Bu görüş manevi bir görüştür; çünkü bu bakış gönlün, aklın bakışıdır. Biri böyle bakmaz sadece içinde bulunduğu ana bakarak "şu anda şöyledir, benim halim ne olacak, nasıl olacak" deyip o ana boğulursa ferasetle bakamamış; yani geçmişe ve geleceğe bakamamış olur. Oysaki Allah hallaktır; her şeyi yeniden yeni yeni

[3] Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân 15

yaratır. Herhangi bir şeyi değiştirip onun yerine başka bir şey yaratır. Kul ferasetle Allah'ın kendisine o ana kadar yaptığı muameleye bakıp her şeyin nasıl değiştiğini, nasıl sıkıntılar yaşadığını, ne gibi badirelerden, tehlikelerden geçtiğini ve neler yaşadığını anlar. Kulun önündeki hayat işte böyle bir hayattır. Kısacası insanın içinde bulunduğu hal ne olursa olsun o değişir, dolayısıyla ona aldanmaması gerekir.

Sonuç itibariyle kulun varacağı yer Allah'ın huzurudur, ferasete sahip biri hesabını ona göre yapar. Biri böyle yapar, ferasetle bakarsa basiret ehli olur. Feraset bir de; manevi olarak akıl itibariyle, gönül itibariyle anlamaktır. Basiret ise baş gözüyle, gönül gözüyle görmek demektir. Basiret bu ikisini birden kapsar. Kulun bakışı böyle olursa imanı artık görmek, şahit olmak üzere olur; yani şuhudi bir imana sahip olur.

"Ferasetin sonucu basirettir, görmektir" dedik. Kul ferasetle baktığı, aklını kullanıp tefekkür ettiği için basireti kazanır. Biri görmek, anlamak, bilmek, tanımak istediğinde ferasetle bakarsa bu onun duası olur. Allah da onun duasını kabul eder ve ona gösterir. Buna basiret denir.

Mesela Ramazan ayıyla ilgili bir örnek vereyim.

Ramazan ayına bakıp "acaba Allah'ın Ramazan'daki muradı nedir, neden bize oruç tutturuyor? Oruç tutarsak neyi kazanırız, tutmazsak neyi kaybederiz" deyip düşünmemiz gerekir. Hangi taraftan bakarsak bakalım, Allah'ın Ramazan ayındaki muradı; büyümemiz, anlamamız, anladığımızı tatmamızdır. Mesela en basitinden anlamak gerekirse biri oruç tuttuğunda, Allah ona açlığı tattırınca aç olanların halini anlamış olur. Eğer insanlığını kaybetmemişse ve imkânı varsa açları doyurur; çünkü kendisi açlığın ne kadar zor olduğunu tatmıştır. Eğer biri zor durumda

kaldığında kendisine yapılan muameleyi karşısındakine yapamıyorsa onun insanlığı ölmüş demektir.

Kulun, Ramazan ayından başka neyi anlaması gerekir?

Günahtan uzak durmayı, nefsinin arzusunu, isteğini kontrol etmeyi, nefsine hükmetmeyi, Allah'ın emrine itaat etmeyi, yanlış şeyler yapmamayı, yanlış şeyler konuşmamayı, düşünmemeyi öğrenip anlaması gerekir. En basitinden anlaşılacak olanları söyledim. Kul, Ramazan ayında bunları hayatının her anına yaymasının provasını yapmıştır. Demek ki Allah'ın Ramazan'daki muradı; nefsimizi kontrol etmemiz, kendimize hâkim olmamız, kendimize hükmetmeyi becermemiz, buna güç yettirmemizmiş. Orucu böyle anlamak gerekir.

Allah oruç ile kendimize hükmetmeyi, kendimizi kontrol etmeyi öğrenmemizi murad etmiştir. Allah bize bunu tattırarak öğretir hem de bir gün değil otuz gün boyunca bunu bize tattırır. Biri otuz gün boyunca kendine hâkim olur, hükmederse, arzularına, isteklerine gem vurup onları durdurabilirse her anda kendine hâkim olmayı kazanır. Aynı şekilde Allah'ın emrini yerine getirip itaat etmeye çalışır. Sonuç itibariyle itaati de, Allah'ın emrini yerine getirmeyi de tadarak, yaşayarak öğrenir. Kendi nefsine bunu yaptırır ve kendi kendisinin hâkimi olur. Böyle olanlar kendi gönül âlemlerinin, vücut ülkelerinin sultanı olur.

İnsan böyle olmazsa nefsinin esiri olur. Arzuları, istekleri, nefsi kendilerine hükmedenler Allah'ın kulu olamamış, nefislerinin esiri, kulu olmuştur. İnsanın Allah'a kul olabilmesi için önce esir olmaktan kurtulması gerekir. İnsan esaretten, nefsine, arzularına kul olmaktan kurtulursa Allah'a kul olabilir.

Demek ki oruç; Allah'a kul olmakmış, âbd olmakmış, nefse kul olmaktan, âbd olmaktan kurtulmakmış.

Söyledim, ferasetle bakıp tefekkür etmek ve anlamaya çalışmak gerekir. Böyle yapmayanlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in "*insanlardan öylesi var ki namaz kılarlar ama onlara sadece yorgunluk kâr kalır. Oruç tutarlar ama onlara sadece açlık kâr kalır"*[4] hadisindeki gibi namaz kılar ama sadece yorulur, oruç tutar ama sadece aç kalır.

Neden?

Hikmeti, Allah'ın muradını; yani Allah'ın ona neden oruç tutturduğunu anlamamışlar, oruç tutmayı aç kalmak zannetmiş ve öyle oruç tutmuşlardır. Böyleleri zaten aç kalırken de akşam ne yiyeceklerini düşünürler. Bu, nefislerinin onları hâlâ peşinden sürüklemeye devam ettiğini gösterir. Oysaki insanın oruç tutarken nefsini arkaya atması, gönül tarafını, ruh tarafını, manevi tarafını da öne alarak kazanmak için çaba, gayret sarf etmesi gerekir. Biri, nefsi hâlâ önde durup "akşam ne yiyeceğiz, ne kadar yiyeceğiz" diye hesap yapıyor, bir gün boyunca yiyemediğini akşam daha fazlasıyla yiyor ya da oruçluyken açlıktan etkilenmemek için sahurda çok daha fazlasını yiyorsa tuttuğu orucun hikmetini anlamamıştır.

Bir insanın normal günlük yiyecek ihtiyacı üç yüz elli gramdır. Üç yüz elli gramlık yiyecek insan vücudunun ihtiyacını temin eder, vücut kendini bununla idare eder. Haydi, üç yüz elli gram olmasın, dört yüz gram olsun, beş yüz gram olsun! Gerisi fazladır; çünkü vücut bu üç yüz elli gram gıdayı taşır ve insanın her emrine itaat eder, bundan fazla olsa taşıyamaz bu miktar onda yük olur.

Orucumuzun bize fayda vermesi ve Allah'ın oruçtaki muradının üzerimizde gerçekleşebilmesi için orucu anlamamız gerekir. Orucu sadece sabahtan akşama kadar açlık olarak

[4] İbn-İ Mâce, Siyâm, 21, Hadis No:1690, İbn-İ Hanbel, 2 /373

anlamak doğru değildir. Bu yüzden oruca hikmetle bakıp Allah'ın muradını anlamaya çalışmamız gerekir.

Oruç; insanın kendi kendine, nefsine, bedenine sultan olmasıdır. İnsan ancak böyle olursa Allah'a halife olup onu yeryüzünde temsil edebilir. İnsan, nefsinin esiriyken Allah'a nasıl halife olsun, nasıl Hz. İnsan olsun, böyle bir şey mümkün değildir.

Evet, Allah'ın Ramazan ayındaki muradını öğrenmeye çalışıyorduk.

İnsan, Ramazan'da kazanmış olduğu alışkanlıkları Ramazan'dan sonra da devam ettirmelidir. Kul nasıl ki Ramazan'da kendine hâkim olmayı, sabretmeyi, yanlış konuşmamayı, düşünmemeyi, yanlış yapmamayı öğrendiyse Ramazan'dan sonra da kâmil insan, Hz. İnsan olmak için bunu devam ettirmelidir. Zaten kişinin oruç tutup tutmadığı Ramazan'da değil Ramazan'dan sonra anlaşılır. Eğer biri Ramazan'dan sonra da kendine hâkim olmuşsa, bedenine, nefsine, gönlüne, kendine sultan olmuşsa, Allah'a âbd olmuşsa oruç tutmuştur; yani hem kendisi orucu tutmuş, hem de oruç onu tutmuştur. Dolayısıyla Allah'ın muradı onun üzerinde gerçekleşmiştir.

Yoksa biri Ramazan bittikten sonra eski alışkanlıklarına kaldığı yerden devam ederse oruç tutmamıştır, oruçla hiç görüşmemiş, hiç buluşmamış ve Ramazan'la, Kadir Gecesi'yle de hiç görüşmemiştir.

Kadir Gecesi'ni doğru anlamak gerekir. Bu gece Ramazan'da tek bir gece değildir. Allah ayet-i kerimede **"biz bu Kur'an'ı içinde Kadir Gecesi bulunan Ramazan ayında indirdik"**[5] buyurmuştur. Kadir Gecesi bütün Ramazan gecelerini kapsar,

[5] Kadir /1, Bakara /185

dolayısıyla Ramazan ayının bütün geceleri Kadir Gecesidir; çünkü Kadir Gecesi'nin nuru hepsini kaplamıştır.

Kadir; kıymetli, değerli manasına gelir. Ramazan ayının bütün geceleri, bütün günleri, hatta her anı kıymetlidir, değerlidir; çünkü insanı insan yapar. İnsanı kendi nefsinden kurtarıp Allah'a kul yapar. Onu Allah'ın vahyiyle buluşturup ayetlerle karşı karşıya getirir. Bu yüzden Kadir Gecesi'ni sadece bir gece olarak anlamamamız, Ramazan'ın bütün gecelerini, günlerini, saatlerini kadir anı, kadir saati, kadir günü, Kadir Gecesi olarak anlamamız gerekir.

Kim söylüyor böyle olduğunu? -Evet, bunu da ben söylüyorum. Şimdiye kadar âlimlerimiz böyle bir şey söylememiş olabilir; ama bu öyle olmadığı anlamına gelmez. Ben böyle söylüyorsam bunu Allah'a göre, ayetlerle söylüyorum.

Mesela bazıları Kadir Gecesi'nin hangi gün olduğuyla ilgili Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hakkında "daha önce Kadir Gecesi'ni biliyordum ama Allah onu bana unutturdu" diye bir hadis üretmiştir. Allah'ın neden öyle yaptığı kendilerine sorulduğunda ise "Ramazan'ın bütün gecelerini Kadir Gecesi olarak bilip değerlendirmemiz için Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e o günü unutturmuştur" şeklinde cevap vermişlerdir. Hâlbuki böyle bir şey yoktur! Kadir Gecesi vahyin ilk indiği andır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hiç o anı unutur mu! Cebrail (a.s.) ile ilk muhatap olduğu anı, ayetlerin ilk indiği geceyi, o günü hiç unutur mu, böyle bir şey mümkün müdür!

Evet, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de bizim söylediğimiz gibi "Ramazan'ın bütün geceleri Kadir Gecesi'dir. Bütün gecelerinizi böyle anlayıp değerlendirin" demiştir. Bu yüzden Kadir Gecesi'ni ille de götürüp bir geceye sığdırmamız doğru değildir.

Allah, Kadir Gecesi'ni Ramazan ayına ait kılmıştır. Dolayısıyla "Ramazan'da ayında oruç tutun, kendinizi kontrol edin, sizde nefsinizin değil Allah'ın hükmü geçsin (Allah'ın hükmü Allah'ın vahyidir, Kur'an'dır). Bütün hayatınızda Kur'an'ın hükmü geçsin. Kendinize, nefsinize, bedeninize Allah'ın, Kur'an'ın hükmünü uygulayın" demiştir. Allah orucu bunun için tutturur; çünkü böyle olmazsa nefsimize, şeytana, kendimize, arzularımıza, isteklerimize gücümüz yetmez ama oruç tutarsak bunlara gücümüz yeter; çünkü oruçla nefsimize, kendimize, arzularımıza sultan olmuş oluruz.

Öğrenmeden, anlamadan ne iman, ne ahlak, ne de amel mümkündür. Bildiğimiz, anladığımız kadarıyla iman edebilir, amel edebiliriz. Her şeyi, hakkı ve hakikati öğreten Allah'tır. Bu yüzden ne yaparsak yapalım mutlaka "rabbimiz bu konuda ne söylemiştir" deyip Allah'ın o konu hakkındaki muradını anlamaya çalışmamız gerekir.

Allah'ın Ramazan'daki muradı; kişinin kendi gönül âlemine sultan olmasıdır ama bilmemiz lazım ki insan bunu tek başına gerçekleştiremez. Kulun Allah'a halife olabilmesi için mutlaka Allah'ı yeryüzünde temsil eden bir halifeyle beraber olması gerekir, buna Mürşid-i kâmil denir. Eğer biri Mürşid-i kâmille beraber olursa bu nimeti kazanır ve kendi vücut ülkesine hükmeder.

İsterseniz şimdi de Mürşid-i kâmilin gerekliliğini, Allah'ın Mürşid-i kâmile tabi olmamızdaki muradını öğrenmeye çalışalım, öyle ki Mürşid-i kâmilin kulluğumuz için olmazsa olmaz olduğunu anlayalım.

Evet, mürşid, irşad, mürid, derviş diyoruz. Bütün bunları Allah'ın anlattığı gibi anlamamız lazım. Mürşid; kulu irşad eden,

rüştüne erdiren, büyütüp kemale erdiren demektir. Bu da Allah'ın vahyiyle olur.

İnsanın tek başına Kur'an'ı okuyup anlamaya çalışması yetmez. Böyle bir şey olsaydı Allah onu bir dağa indirir ve "gidip onu okuyun, okuduğunuzu imana ve amele dönüştürün" derdi ama böyle söylemedi. Bunun yerine ayet-i kerimede **"de ki; Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin."**[6] Yani iman etmişseniz yapmanız gereken şey Allah'ın resulüne tabi olmaktır, dedi. Yoksa "nefsinizin hevasına tabi olur, onu ilah edinirsiniz"[7] buyurdu.

Mürşid; hem zahiri hem manevi olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in gerçek varisi demektir. Biri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in zahiri olarak bütün ilmine sahip olursa sadece zahiri olarak onun varisi olur; ama zahiri olarak ona varis olması yetmez, bir de manevi olarak onun varisi olması gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in vazifesi neyse onun varisi olan Mürşid-i kâmilin vazifesi de odur. Bunun dışında biri ona bir vazife yüklerse veya bunun dışında onu başka türlü anlarsa mürşidin ne olduğunu anlamamıştır.

Peki, Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e hangi vazifeyi vermiştir?

Allah ayet-i kerimede **"sizden (sizin içinizden) sizin dilinizi konuşan, size Allah'ın ayetlerini okuyup açıklasın, hikmeti (Allah'ın muradını) öğretsin, nefislerinizi tezkiye etsin, bir de bilmediklerinizi öğretsin diye bir resul gönderdik"**[8] buyurur. İşte mürşidin vazifesi budur; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in vazifesi neyse mürşidin vazifesi de odur. Varis, temsil eden

[6] Âli İmran/31
[7] Kasas /50, Furkân /43, Câsiye /23
[8] Bakara /151, İbrahim /4

demektir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in varisi olabilmek için böyle olmak gerekir, bunun dışında bir şeyle kimse ona varis olmaz.

Allah ayet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için **"sen azim bir ahlak üzeresin."**[9] **"Seni şahit, müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik"**[10] buyurur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz en güzel, en kâmil ahlaka sahiptir ve bizim için aynı zamanda şahittir; yani ahlakıyla bize örnektir. Bu yüzden *"ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim"*[11] buyurmuştur. Herkeste güzel bir ahlak vardır. İşte Resulullah (s.a.v.) Efendimiz o güzel ahlakı tamama erdirmek için gönderilmiştir.

Güzel ahlak, Allah'ın El Esmau'l Husna'sı demektir. Allah'ın El Esmau'l Husna'sı bir kulda tecelli ettiğinde o kul en güzel ahlaka sahip olur. Demek ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bir vazifesi de güzel ahlakı tamamlamakmış.

İsterseniz güzel ahlakın öneminin daha iyi anlaşılması için hadislerden birkaç örnek vereyim;

"Kişi güzel ahlakıyla gece sabaha kadar ibadet, gündüz oruçlu sevabı alır."[12] *"Allah'a en sevgili olanınız ahlakça en güzel olanınızdır."*[13] *"Din güzel ahlaktır."*[14] Resulullah (s.a.v.) Efendimiz dinin ne olduğunu bilmek isteyenlere dinin güzel ahlak olduğunu söylüyor. İnsan olmak, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olmak, Allah'ın güzelliğinin üzerimizde tecelli etmesi din demektir. Dinin özü, Allah'ın dindeki muradı işte budur.

[9] Kalem /4
[10] Ahzâb /45, Fetih /8
[11] *Muvatta, Husnü'l Halk, 8; Müsned, 2 /381*
[12] Ebû Davud, Edeb 7; Tirmizi, Birr 62
[13] Taberani, Buhari, İ.Suyuti, Camiu's Sağir
[14] Gazali, İhya, 3 /50;

Mürşidin, irşad eden manasına geldiğini söylemiştim ya işte, mürşid, insanın kötü ahlakını güzel ahlak ile değiştirip onu güzel ahlaka sahip kılmak için vardır. Mürşid kendisine tabi olan kişiye Allah'ın ayetlerini okuyup ona hakikati, Allah'ın onun ve insan üzerindeki muradını; yani Allah'ın neden onu imtihana tabi tuttuğunu, ona kulluk yapmasını emrettiğini, kısacası ona Allah'ın her konuda muradının ne olduğunu öğretir. Bunu ona öğretirken kendisini de örnek olarak, şahit olarak ortaya koyar. Gerektiğinde nezir olup onu uyarır, gerektiğinde ise onu müjdeleyip mübeşşir olur. Bunların hepsini de yapar. Mürşid-i kâmil'in vasıfları bunlardır.

Bunun dışında bir ölçü arayanlar ne aradığını bilmiyor, yanlış bir şeyin peşindedir. "tabi olacağım mürşidin sakalı, sarığı, cübbesi olsun. Biraz da havada yürüsün, keramet göstersin" demek gerçekten çok ayıptır, Mürşid-i kâmil böyle biri değildir. Böyle düşünmek insanın kendi kendine hakaretidir. Allah, mürşidi böyle tarif etmemiştir. Senin aradığın mürşid, Allah'a göre mi yoksa sana göre mi mürşiddir.

Allah herhangi bir veliye keramet verebilir. Keramet; Allah'ın kereminden kuluna ikram etmesidir. Veli, mürşid değildir. Zaten bir veli keramet göstermekten utanır, bu onun için ayıp bir şeydir. Allah ona kerameti ikram etmişse, onun bunu ulu orta sergilemesi doğru olur mu! Veli bundan çekinir, bundan haya eder.

Asıl keramet; kulun, Allah'a iman etmesidir, Allah'ı sevmesi, iman ile dirilmesidir. Birinde gerçekten iman varsa o diridir ve unutmamak lazım ki insanın bu imanı kendi kendine alması mümkün değildir. Böyle bir şey yoktur; çünkü Allah'ın bir âdeti vardır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabelere;

-İman bir nurdur. Allah onu kulunun kalbine indirir, buyurur.

Bunun üzerine sahabeler;

-Ya Resulullah! Bu iman nurunun kalbimize inip inmediğini nasıl anlayacağız, diye sorarlar.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de;

-Bunun alametleri vardır. Eğer bu alametler sizde varsa iman nuru kalbinize inmiştir, yoksa inmemiştir, diye cevap verir.

İman nuru neyden dolayı iner?

Biri İslam'ı; yani Allah'a teslim olmayı kabul ettikten sonra çabasını, gayretini sarf ederse Allah da onun çabasını, gayretini kabul eder ve o iman nurunu hak ettiğinde Allah bu nuru onun gönlüne indirir.

Peki, kulun gönlüne iman nuru inerse ne olur?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadisin devamında buyurur "*iman nuru bir kulun kalbine indiğinde o kulun kalbi latif sahralar gibi genişler. O kişi, Allah'ı sever, Allah için sever. Allah'ın sevdiği kişileri sever. Bu, imanın birinci alametidir. Başka bir alameti de kişi bu imanı kazandıktan sonra imanını kaybetmekten, küfre düşmekten; ateşe düşmekten korkar gibi korkar (onun için ateşe düşmek neyse imanını kaybetmek de odur). Böylesine bir korkuyla, dikkatle imanına sarılır. Allah böyle bir kulun kalbine imanı indirmiştir."*[15]

Kalbine iman nuru inen biri daha önce en yakınını sever; ama iman gönlüne indikten sonra eğer o en yakını iman etmemişse ondan soğur. Hatta bu en sevdiği kişi anası, babası bile

[15] Buhari, İman 9, 14, İkrah 1, Edeb 42; Müslim, İman 67; Tirmizi, İman 10

olsa böyledir; çünkü Allah'ı sevdiği için Allah'ı seveni, Allah'a yakın olanı sevmeye başlar.

Allah böyle bir imanı Mürşid-i kâmille beraber verir; ama bunun bir şartı vardır. Bu şart da mürşidle beraber Allah'a dönmeyi; yani tövbe etmeyi kabul etmek, iman edip salih amel işlemeye niyet etmektir.

Allah bu imanı Mürşid-i kâmilin gönlünden verir. Peygamberler döneminde bunu peygamberleriyle vermiştir, onlardan sonra ise peygamber varisleriyle bunu verir. Allah bu imanı Mürşid-i kâmilin gönlünden verdiği için Mürşid-i kâmil kendisiyle beraber olanı diriltir. En büyük keramet de zaten budur.

İrşad görevi olmayan velilerde böyle bir keramet olmaz. Onlar da anlatır, nasihat eder, öğretirler; ama kulu manevi olarak diriltemezler. Manevi olarak ölü olanı diriltme kerameti bir tek Mürşid-i kâmilde vardır. Onlar da kulu Allah'a göre diriltirler.

Mürşid-i kâmil ile dirilen kişi Allah'ı sever, Allah için sever. Mürşidiyle dirildiği için öncelikle mürşidini sever, hatta mürşidine olan sevgisi onda iradesizdir; yani gönlü öyledir, mürşidini elinde olmadan sever. Daha doğrusu onun gönlünden seven, mürşidi ona sevdiren yine Allah'tır.

Mesela kardeşlerimiz dergâha ilk geldikleri zamanlarda böyle bir sevgiyi tattıkları için bilirler. Bir anda "Allah" dediler, Allah'ı sevdiler, istediler, Allah için sevdiler; çünkü imanı tatmıştılar. İmanı tattıkları için daha sonra da bu halin aynısını istemeye devam ettiler ve yollarına devam etmeleri gerekirken bu muhabbeti sürekli vermemizi istediler. Hâlbuki bu, doğru bir şey değildir. Kardeşlerimizin yapmaları gereken şey bu imanlarına sarılmalarıdır. Allah, kuluna imanı tattırıp iman nurunu onun

gönlüne indirdikten sonra "haydi, kulum sıra sende bu sefer, al sana güç ve kuvvet, haydi gel" der.

Bununla beraber kul bu hali kazandıktan sonra yanlış yapabilir, eksik yapabilir, düşüp kalkabilir; ama Allah onun gönlüne imanı indirmiştir, dolayısıyla o artık mü'mindir ve **Ya eyyuhellezîne âmenû:** "Ey iman ettiğini iddia edenler" hitabına değil **Ya eyyuhel mü'minûn:** "Ey mü'minler" hitabına mazhar olur. Allah iman nuru gönlüne inen birine artık "mü'min" der. Mü'minler, Allah'ın velisidir, dolayısıyla böyle biri velidir.

Velayeti Allah'ı gerçekten sevmek olarak anlamak gerekir. Mesela öyle kardeşlerimiz var ki Allah onlara bu imanı bir iki günde nasip etmiştir. Onları tabiri caizse en kötü halden bir anda en yüksek makama çıkarıp bu imanı vermiştir. Herkes kendi gönlüne baktığında bunu bilir ve anlar.

Mürşid; irşad edendir, kendisine tabi olanı irşad eder, rüştüne erdirir, dedik. Müridin gönlü başlangıç itibariyle imana hazır değilse mürşid onu hazırlar. Anlasın, rabbini kabul etsin diye onun itirazlarına, şeytanın ona verdiği vesveselere, yanlış fikirlerine, düşüncelerine önce cevap verir; yani ona önce öğretir ve onu mü'min olma haline hazırlar. O da bunu kabul edince iman nuru artık onun gönlüne inmeye hazır hale gelir. Gönlü buna hazır olduğu için Allah iman nurunu onun gönlüne indirir. Bununla beraber o yine büyümeye; yani irşad olmaya, rüştüne ermeye devam eder.

Mürid; irade eden, isteyen, dileyen demektir. Mürid, Allah'ı irade etmiş, istemiştir. Aynı şekilde kendini; yani Hz. İnsan olmayı istemiştir. Yoksa mürid körü körüne birine uyan demek değildir, aksine irade edendir. Mürid, mürşidinden irade eder, mürşidinden ister. Peki, neyi ister? -Tabi ki âbd olmayı, Allah'a dost olmayı, onunla beraber yürüyüp Allah'a vasıl olmayı, vuslatı

ister. Yoksa "işte dergâha gittik zikir yaptık" demekle mürid olunmaz. Mesele bu değildir, mürşide bunun için tabi olunmaz. Mürid, rabbini istediği için mürşide tabi olur ve tabi olurken rabbine vasıl olmayı, kavuşmayı, Hz. İnsan olmayı irade eder. Böyle bir mürid gittiği yoldan mürşidinin daha önceden gittiğini, mürşidinin Allah'ın emriyle vazifeyi aldığını, işi Allah ile yaptığını anlamıştır.

Bir mürşide tabi olup rabbini irade edenlerin yanı sıra bir de sadece zahire bakıp hüküm verenler ya da sahtekâr olanlara bakıp hakiki mürşidleri de inkâr edenler vardır. Bu bakış yanlış bir bakıştır. Beş kişi yanlış yaptı diye doğru yapana da "bu yanlış yapıyor" denmez. Mesela Resulullah (s.a.v.) Efendimiz peygamber olarak gelmiştir; ama devamında bir sürü sahte peygamber ortaya çıkmıştır, hatta bunlardan bir kısmı da kadındır. Kadın, erkek, kendini ileri gelenlerden zannedenler peygamber olduğunu söylemiştir. Şimdi sahte peygamberler ortaya çıktı diye "bütün peygamberler sahtedir" demek olur mu! Böyle bir bakış Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in de peygamberliğini inkâr etmektir. Bu yüzden sahte mürşidle hakiki mürşidi ayırmak gerekir.

Söyledim "Allah'a göre peygamberin ve peygamber varislerinin vazifesi; Allah'ın ayetlerini okuyup açıklamak, hikmeti, Allah'ın muradını öğretmek, nefsi tezkiye etmek, bilmediğini insana öğretmektir. Böyle olduğu halde bazıları çıkıp birilerinin şeyh olduğunu iddia eder. "Size Allah'ın ayetlerini okuyup açıkladı mı, hikmeti öğretti mi, bilmediğinizi öğretti mi" diye sorulduğunda ise "hayır, zaten bizimle konuşmuyor" cevabını verirler. "Peki, senin nefsini tezkiye ediyor mu" diye sorulduğunda bu sefer "evet, ediyor" derler. Bunu nasıl yapıyor diye sorduğunda ise "bakarak, nazarıyla nefsimizi tezkiye ediyor" deyip cevap verirler.

Böylelerine verecek tek cevabımız vardır; neden kendinizi böyle kandırıyorsunuz, niye şeytana oyuncak oluyorsunuz, nefis bakılarak tezkiye edilir mi! Bu işler bakarak olsaydı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bunu Ebu Cehil'e, amcası olan Ebu Leheb'e yapardı. Aynı şekilde peygamberler kendi çocuklarına yapardı. Öyle değil mi!

Allah ayet-i kerimede **"Allah aklını kullanmayan topluluğun üzerine pisliği döker"**[16] buyurur. Aklımızı kullanıp Allah'ın ölçüsüne göre bakmamız gerekir. Eğer biri peygamberin vazifesini yapıyorsa ve gerçekten peygamber varisiyse ona "peygamber varisi" dememiz gerekir. Değilse ve buna rağmen onun peygamber varisi olduğunu söylersek bu da iftira olur. Hem mürşid olduğunu söylediğimiz adama, hem gerçek mürşidlere, hem de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e iftira atmış oluruz; çünkü biri hakkında mürşid olduğunu söylemek onun Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i temsil ettiğini söylemektir.

Bu yüzden aklımızı sonuna kadar kullanıp tefekkür etmemiz, anlamaya çalışmamız; yani ferasetle, basiretle bakmamız lazım. Allah'ın bize verdiği feraseti, basireti, aklı, ilmi kullanmazsak Allah "kulum, ben sana bu kadar özellik vermiştim, niye bunları kullanmadın" diye bize sorar. Eğer buna cevaben "işte herkes böyle söylüyordu, biz de öyle söyledik" dersek bu durumda bize "sana ne herkesten" demez mi!

Allah ayet-i kerimede **"onlar derler ki: Biz atalarımızı böyle bulduk, atalarımız böyle yapıyordu. Ya ataları aklını kullanmamışlarsa, hidayeti bulamamışlarsa yine onlara mı uyacaklar"**[17] buyurur. Yani "bizden öncekiler böyle yapıyordu, onun için biz de böyle yaptık" derler. Allah, ayetinde aklını

[16] Yûnus /100
[17] Bakara /170, Mâide /104

kullanmayıp atalarına tabi olanların kaybettiğini söylemiştir. Kaybetmememiz için aklımızı kullanıp anlamaya, görmeye çalışmamız lazım.

Bizim aklımız başkalarının kafasında değildir. Bu yüzden verdiğimiz kararlar başkalarının değil bizim kararlarımız olmalıdır. Yoksa herkese uyar onların yaptığını yaparsak verdiğimiz kararlar bize değil başkalarına ait olur ki işte buna "sürü mantığı" denir. Sürü de aklını kullanmayan hayvan topluluğu demektir.

Mesela görüyoruz; bazı olaylar çıktığında bir sürü insan caddelerde, sokaklarda sağı solu taşlayıp önlerine gelen her şeyi yıkarlar. "Neden böyle yapıyorsunuz" diye sorduğumuzda cevabını bile bilmezler. İşte bu, sürü mantığıdır. Birileri onlara "haydi böyle yapın" dediği için öyle yapmışlardır! Peki, sormak lazım "size neden böyle yapın dediklerini, sizi neden sokağa döktüklerini, size neden bunu yaptırdıklarını biliyor musunuz? Belki orada öleceksiniz. Bu hal üzere ölüp huzura gittiğinizde Allah size 'ölmeden önce ne yapıyordunuz' diye sorsa 'işte falancalar böyle söylemişti, onun için böyle yaptık' mı diyeceksiniz!" Hiç sürüye bundan daha büyük bir tabiyet var mıdır!

Allah, insanlar şahsiyet sahibi olsun, Hz. İnsan olsun, başkalarına uyup sürü olmaktan kurtulsun, aklını kullanıp rabbine uysun, rabbini dinlesin diye vahyini peygamberlerine ve peygamberlerini de tüm insanlara örnek olsunlar diye göndermiştir. Peygamberi gibi olmayı istemeyenler, onu kabullenmeyenler, beğenmeyenler birileri gibi olmaya çalışıp birilerine uyar, dolayısıyla birilerinin sürüsü olurlar. Bunlar aklını kullanmayıp ferasetle, basiretle bakmayanlardır.

Mürşid, insanı şahsiyet sahibi yapar. Şeytan ise bunun tersini söyleyerek "gidip bir mürşide uyuyorsunuz, aklınızı kullanmıyorsunuz" der. Hâlbuki kimsenin kimseye uyduğu yoktur.

Hep beraber rabbimize, rabbimizin vahyine uyuyoruz. Aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olup onun gibi yapmaya, onun gibi olmaya çalışıyoruz. Bu yüzden kimseyi kendimize davet etmiyor, Hz. İnsan olmak, şahsiyet sahibi olmak için Allah'a ve resulüne davet ediyoruz. Yoksa insan şahsiyetsiz olur, şahsiyetsiz insan ise kendini kaybetmiş insandır. Öyleleri var ki daha şahsiyeti yoktur; yani birilerinin peşinden gidiyor, bunu yaparken de neyi kazanacağını bilmiyor. Zaten kazanacağı bir şey de yoktur! Böyleleri ölünce cehenneme gider; çünkü kendini ve insan olmayı kaybetmiştir.

Evet, Mürşid-i kâmil insanı şahsiyet sahibi yapar; yani Hz. İnsan yapar. Kulu, nefsinin kulluğundan kurtarıp Allah'a âbd yapar. Kulu Allah'a, Allah'ı da kula sevdirir. Mürşid-i kâmilin işi budur. Elbette ki bunun için de Allah'ı kula tanıtması gerekir. Tanıtmadan kimi sev diyecek, nasıl sev diyecek! Sürekli olarak rabbimizi konuşup anlatıyorsak onu tanıyalım, bilelim, neden sevdiğimizi anlayalım diyedir.

İnsan, Mürşid-i kâmille beraber dirilir. Bu yüzden devamlı "bir kardeşimiz buraya gelip bizimle dirilmedi, Allah'ı sevmediyse yeri burası değildir, hemen burayı terk etmelidir" diyoruz. Biri de bizimle beraber Allah'ı sevdiyse Allah da onu sevmiştir; ama bu da yetmez. Bu bir başlangıçtır. Bizimle olduğu süre içinde Allah'a âşık olup "ya rabbi! Sen benim her şeyimsin" diyemedi ve rabbini her şeyin önüne ve üzerine koymadıysa yine burayı terk etmelidir. Böylelerinin bizimle bizim de böyleleriyle işimiz olmaz. Eğer zahiri olarak yanımızda olmalarına rağmen hâlâ iman etmemişlerse, bizimle beraber rablerine doğru yürümemişlerse o halde bizimle olmayı kabul etmemişlerdir. Bu ya akıllarına sığmıyordur, ya ilimleri bunu kabul etmiyordur ya da kendi ilimlerine göre kendi kendilerine yettiklerini düşünüyor, kendilerini müstağni görüyorlardır. Kendilerini müstağni görüyorlarsa bu durumda

yerleri burası değildir. Yerleri nerde kazanabiliyorlarsa orasıdır; yani kimi kabul edebiliyorlarsa oraya gitmelidirler.

İşin başı da, sonu da sevmektir. Sevmek tamam olduysa insan kemale erer ve artık saf aşk, saf muhabbet, Allah'ın saf güzelliği olur.

Zaten tasavvuf güzel ahlaklı olmak, tasfiye olmak; yani dümdüz olmak, düzelmek demektir. Çukurları düzeltmek, engelleri aşıp kötü halleri düzeltmek, dümdüz hale gelmek, eğri büğrü olmaktan kurtulup kendini düzgün hale getirmektir; yani kötü ahlakın güzel ahlakla değiştirilip kişinin güzel ahlaka sahip olması demektir. Güzel ahlak da; Allah'ın güzelliğinin kul üzerinde tecellisidir. Bu da Allah'ı sevmekle mümkündür.

Elbette ki bunun bir başlangıcı vardır. Önce Allah bunu kuluna ikram eder, sonra da kulun bunu hak etmesi gerekir. Tabiri caizse Allah nimeti önce kuluna verir, bunu ona tattırır sonra "haydi kulum, buna layık ol" der. Kul da buna ya layık olur ya da Allah'ın ikram ettiği bu nimeti kaybeder. Burası çok önemlidir, arkadaşların burayı iyi anlaması gerekir. Bu, bir anda Allah'ı sevmen Allah'ın da seni sevmesidir; çünkü sevgi karşılıklıdır. Allah, kulunu sever, kul da Allah'ı sever. Allah, kulunu sevdiği için, kul da Allah'ın sevgisine layık olduğu için Allah'ı sever; yani önce Allah sever. Bu; kul, rabbini samimi olarak tercih ettiği için böyle olur.

Kulun daha sonra ne yapması gerekir?

Elbette ki nimete vesile olan mürşidini sevmesi gerekir. Bir vuslat yolcusu Allah'ı, Allah'ın resulünü ve mürşidini sever. Müridin mürşidini sevmesi kolaydır bir de mürşidiyle beraber olan derviş kardeşlerini sevmesi gerekir; çünkü gönlünün genişlemesi lazım. İnsanın gönlü sevgiyle genişler, dolayısıyla kişinin gönlü sevdiği kadarıyla geniştir. Nasıl ki bir balon, üfürüldüğünde içine

hava doldukça şişiyorsa aynı şekilde gönül de sevdikçe genişler. Allah'ın gönle tecelli edebilmesi için gönlün genişleyip tecelliyi alabilecek seviyeye gelmesi gerekir.

Vuslat yolcusu, derviş kardeşlerini sevdikten sonra onların ailelerini sever. Dervişleri mürşidi için, dervişlerin ailesini de derviş kardeşi için sever. Dolayısıyla dervişin sevgisi arttıkça gönlü genişlemeye devam eder. Zaten burayı aştıktan sonra bir de bakar ki Allah için bütün mü'minleri, bütün Müslümanları, bütün mahlûkatı sevmiştir. Artık gönlü bütün kâinatı içine alacak kadar genişlemiş ve Allah'ın tecellisine layık hale gelmiştir.

Allah bir hadis-i kutside "**yerler, gökler benim tecellimi almadı; ama mü'min kulumun kalbi benim tecellimi aldı"**[18] buyurmuştur. Mü'min kulun kalbi Allah'ın tecellisini alır; çünkü gönlü bunun için genişlemiştir. Yerler ve gökler bu tecelliyi almadıysa o zaman gönlün, yerden ve gökten daha geniş olması gerekir. Bu da sadece sevgiyle mümkündür.

Allah için sevmek önemlidir, hatta Allah bu sevgiyi kendisine kabul eder. Bununla ilgili bir örnek vereyim; Allah Hz. Musa (a.s.)'a *"Ya Musa! Benim için ne yaptın"* diye sorar. Hz. Musa (a.s.) "*ya rabbi senin için namaz kıldım, oruç tuttum"* der. Allah da Hz. Musa (a.s.) "bunlar senin içindi benim için ne yaptın" diye tekrar sorar? Hz. Musa (a.s.) yine ibadetlerinden örnekler verir ve her ne söylerse söylesin Allah her defasında "*bunlar senin içindi, benim için ne yaptın"* diye tekrar eder. Bunun üzerine Hz. Musa (a.s.) "*ya rabbi! Aciz kaldım, ne yaparsam senin için olur"* diye sorar. Allah da buna karşılık "*benim için bir kulumu sevdin mi? İşte bu benim içindir"*[19] buyurur. Evet, demek ki Allah için sevmek Allah'ın kendisi için kabul ettiği bir şeymiş.

[18] El-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 2: 165; İmam-ı Gazâlî, İhyâ-u Ulûmiddîn, 3: 14.
[19] İmam Gazali, Mükâşefetü'l-Kulûb, 8

Daha önce söylemiştim, belki Hz. Musa (a.s.)'ın Hz. Hızır (a.s.) ile muhatap olması bundan dolayıdır. Allah'ın "benim için bir kulumu sevdin mi" diye bahsettiği bu kul sıradan bir kul değildir. Bu kul; insanı Allah'a taşıyan, Allah ile muhatap eden, Allah'ın sevgisini veren bir kuldur.

Demek ki iş bir kulun sevgisiyle başlıyormuş. Önce o bir kulu seversin, sonra onun için onunla beraber olanları, sonra onunla beraber olanlardan dolayı onların ailelerini, yakınlarını, sevdiklerini seversin. Bu sevgi sonra öyle bir genişler ki bütün mü'minleri, bütün Müslümanları sevmeye başlarsın; ama bu sevgi o bir noktadan genişlemiştir. Nasıl ki bir orman yangınını başlatan bir kibrit aleviyse sonra bu alev her tarafa yayılıp büyüyerek koskoca bir ormanı yakıyorsa, aynı şekilde o bir insanın sevgisi de kulun gönlünde yangın çıkaracak ateşi yakar ve büyüyüp bütün gönlü kaplayacak, genişletecek hale gelir. Bu yangının, bu sevginin büyümesine müsaade etmek gerekir. Bu da o kula tabi olup uymakla olur.

Mürşid-i kâmilin işi nefsimizi tezkiye etmektir. Ona tabi olmak istiyorsak ona müsaade etmeliyiz, yoksa ona işini öğretmeye kalkışıp "şöyle yap, böyle yap" dememeliyiz. Ona "nasıl gerekiyorsa öyle yap" demeli, "ne yapmam, nasıl yapmam lazım" deyip ona sormalıyız. Zaten o da nefsimizin haline, durumuna göre nasıl temizleniyor, tezkiye oluyorsak bize öyle muamele eder.

Yoksa derviş, mürşidine "bana şöyle muamele et, böyle muamele et" diyemez; çünkü böyle söylerse ona işini öğretmiş olur. Kulun manevi olarak bu şekilde gösterdiği her tavır "seni kabul etmiyorum, ben senden daha iyi biliyorum, niye böyle yaptın, bana öyle muamele etme, şöyle muamele et" bölümüne girer.

Mürşid-i kâmil zahiri bir konuda istişare eder; çünkü Allah istişareyi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "**sahabenle istişare et"**[20] diye emretmiştir. Mürşid-i kâmil zahiri konularda, dünyevi konularda istişare eder; ama manevi konuda istişare etmez; çünkü manevi iş onun işidir. O nasıl yapılması, nasıl olması gerektiğini bilir. Eğer mürşid manevi işleri başkasına soracaksa o zaman ona gerek kalmaz! Bu yüzden zahiri konuda istişare etti diye manevi konuda da "şunu şöyle yap" deyip ona yol gösterilmez. Ya da "bunu neden böyle yaptın" diye ona sorulmaz. Böyle yapılırsa "o, işi bilmiyor, ben ondan daha iyi biliyorum. Ben olsam şöyle yaparım" denmiş olunur. Böyle söyleyenlerin, ağzının söylediğini kulağı duymuyor, mürşidden hiçbir şey anlamamışlar demektir.

Eğer Allah, bir kuluna biri üzerinden iman verdiyse, aşkını, muhabbetini tattırdıysa, Allah bir kulu ona vesile ettiyse o halde onu tanımak, Allah'a olan yakınlığını anlamak gerekmez mi? - Elbette ki gerekir; çünkü kul onunla beraber kazandığı nimeti tatmış ve görmüştür. Allah bunun dışında birçok şeyi de ona tattırmış ve göstermiştir.

Mesela; Allah ayet-i kerimede Hz. İsa (a.s.)'ın havarilerini anlatır. **"Havarileri İsa'ya dediler ki: Allah gökten bize bir sofra indirebilir mi?"** Bu arada Hz. İsa (a.s.) böyle bir soru karşısında titrer ve **"elbette ki indirebilir"** buyurur. Havariler on iki kişidir. Hz. İsa (a.s.) bunu, sonucunu bile bile söylemiştir. Daha sonra "**ya rabbi! Nimetlerine şükredelim diye, bizim için şükür olsun, bizim için bayram olsun, gönlümüz mutmain olsun (yani oradakilerin gönlü mutmain olsun) diye bize bir sofra indir. Sonra gelenler için de bu bir müjde olsun"** der. Allah da "**elbette ki onu indiririm; ama indirdikten sonra; yani siz bu mucizeyi gördükten**

[20] Âli İmran /159

sonra aranızdan kim dönerse andolsun ki âlemlerde hiç kimseye yapmadığım azabı ona yaparım”[21] buyurur.

Bu yüzden ne zaman müşrikler mucize istese Resulullah (s.a.v.) Efendimiz “ya iman etmezlerse” deyip korkardı; çünkü iman etmezlerse Allah’ın gazabı gelir. Allah geçmiş bütün kavimleri böyle helak etmiştir, mucize istediklerinde Allah onlara mucizeyi göstermiştir; ama onlar buna iman etmemişlerdir. Böyle olunca da Allah onlara gazap etmiştir.

Bu durum mürşidinden keramet isteyen biri için de geçerlidir. Allah dervişe aşk ve muhabbet kerametini tattırdığında bunun kesinlikle kendisine ait olmadığını anlar; çünkü ona ait olsaydı mürşidinden önce de bu muhabbeti, sevgiyi, yakınlığı tatması gerekirdi. Allah, kuluna bu muhabbeti tattırarak vesileyi, kendisine açılacak kapıyı göstermiştir. Biri bunu tattıktan, anladıktan sonra dönerse Allah âlemlerden hiç kimseye yapmadığı azabı ona yapar; çünkü artık bile bile yanlış yapar.

Diyelim ki kul bununla yetinmedi, bir daha görmek, tatmak istedi. Olur, bir daha görsün. Kulunu kendine davet eden, her ne olursa olsun ona muameleyi yapan Allah’tır. Kulun “kerameti gördükten sonra ya beceremezsem, ya yüz çevirirsem” deyip nefsinden korkması gerekir; çünkü kerametten sonra yüz çevirirse gazaba uğrar. Daha önce “bilmiyordum, anlamadım” diyebilir; ama gördükten sonra “bilmiyordum, anlamadım” diyemez; yani kendini ve Allah’ı kandıramaz.

Evet, nasıl düşünmemiz, nasıl konuşmamız, ne yapmamız gerektiğini bilelim diye kısaca mürşidi anlattım. Mürşidin de, kendisine tabi olanın da derdi; Allah’tır, Allah’a âbd olmak, kul olmaktır. Mürşid, bunun dışında herhangi bir tarafa bakmaz, bakamaz. Onun hayatı, ölümü, namazı ve kurbanı Allah içindir.

[21] Mâide /112-115

Tercihini de Allah'ın buyurduğu gibi yapar. Allah'ın rızasını, dostluğunu en öne, hedef olarak koyar, çabasını ve gayretini ona göre sarf eder.

Elbette ki hayat baştan sona imtihandır. Kul, imtihana karşı dik durup "ya rabbi! Ben senin için her şeyi yaparım. Sen bana küsmediysen, darılmadıysan, gazap etmediysen taşlanmam önemli değildir. Sen beni kabul et, isterse hiç kimse beni kabul etmesin. Sen beni sev, isterse hiç kimse beni sevmesin. Sen benden razı ol, isterse hiç kimse benden razı olmasın. Benim istediğim sensin"[22] demelidir. Bu, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in Taif'te söylediği sözdür. Kul taşlansa bile böyle söylemelidir.

Kul böyle derse Allah'ın sevgisine, rızasına, dostluğuna, yakınlığına layık olur. Zaten imtihan, kul bunlara layık olsun diye vardır. Yoksa her bir adımdan sonra "ben yapamam, ben yoruldum, arkadaşlar niye böyle yaptı, bana falanca niye böyle söyledi" demekle imtihan kazanılmaz. Senin istediğin Allah mıdır, yoksa başka bir şey midir?

Evet, Allah'ın Ramazan ayındaki ve Mürşid-i kâmil üzerindeki muradını, hikmetini anlamaya çalıştık. Öğrendik ki; Allah bizden halife olmamızı, onu temsil etmemizi ve ona âşık bir kul, âbd olmamızı istiyor. İnşallah böyle yapar, Allah'ın sevdiği, razı olduğu 'halifem' dediği kullardan oluruz.

Allah bizi gerçek manada samimi olan, rabbinin rızasını, dostluğunu, cemalini, sevgisini, yakınlığını isteyen kullarından eylesin. Allah bizi imtihana tabi tutarken kaçanlardan, itiraz edenlerden, isyan edenlerden eylemesin. Allah bizi imtihanı kazanma imkânı olarak görüp kazanmaya çalışanlardan eylesin.

[22] İbn Hişam C. 2, Sayfa: 62

Allah hepinizden razı olsun.

İMAN VE İNSAN 2

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Önceki sohbetimizde imanı ve insanı anlamaya çalışmış, bunun için de öncelikle Allah'ın muradını, hikmetini öğrenmiştik. İman ve insan sohbetimizin bu bölümünde ise zikri öğrenmeye çalışacağız inşallah.

Sahabelerden örnek vereyim; sahabe, sohbet arkadaşı demektir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabesini sohbetle yetiştirmiş, bu sohbeti de Allah'ın vahyine göre yapmıştır. Hal böyleyken Medine döneminde yaklaşık on yıllık sürede en az beş yüz tane hutbenin olması gerekirdi; ama bizlere nakledilen hutbelere baktığımızda üç beş tane hutbeden başka hutbe göremeyiz.

Neden?

Çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hutbelerinde Allah'ın ayetlerini anlatmış, Allah'ın ayetleriyle sahabelerini yetiştirmiş, ayetleri izah etmiş, tefsir etmiş ve hayata nasıl geçirilmesi gerektiğini anlatmıştır. Allah da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i zaten Allah'ın ayetlerini okuyup beyan etsin diye göndermiştir; çünkü anlamadan ne iman edilir, ne de amel edilebilir.

Bu yüzden Allah'ın ilk emri "oku" dur. **İkra' bismi rabbikellezî halak. Halakal insâne min alak:**[1] "Yaratan rabbinin ismiyle oku ki o, insanı alakadan yaratmıştır." Allah, insanı kendisine âbd olsun diye alakadan; yani sevgisinden, yakınlığından, ilgisinden yaratmıştır.

Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"yerde, gökte her ne varsa hepsini insanın hizmetine verdim"**[2] buyurur. Allah bunca yıldızı, gezegeni, galaksiyi bilelim, öğrenelim, okuyalım diye yaratmıştır. Zaten Allah ilk vahyettiği zamanda henüz okunacak ayetler yoktu. Allah oku diye emrederken ilk önce insan ayetini, insan kitabını okumamızı emretmiştir.

Bütün kâinatta olan her şey insanda da vardır. Allah bütün kâinata, her bir varlığa bir, iki veya üç ismiyle tecelli etmiştir; ama insana bütün isimleriyle tecelli etmiştir. Dolayısıyla insan, kâinatın özü, varlığın özetidir. Kur'an'daki Fatiha neyse kâinat ayetlerinin Fatiha'sı olan insan da odur. Kur'an'ın özü, özeti Fatiha'dır; kâinatın özü, özeti ise insandır. İnsan, kâinatın Fatiha'sıdır.

Madem insan kâinatın Fatiha'sıdır, öyleyse Fatiha'nın ortasındaki ayeti; yani "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn"[3] ayetini anlamamız gerekir. Allah, insanı kendisine âbd olsun diye; yani kendisini sevsin, kendisine ayna olsun, güzelliğini üzerinde göstersin diye yaratmıştır; ama bunun için insanın önce hem kendini hem de bütün varlık ayetlerini okuması gerekir. Allah ayet-i kerimede **"onun hak olduğu onlara beyan olsun diye**

[1] Alak /1-2
[2] Lokmân /20
[3] Fatiha /4

afaktaki ve enfusteki ayetleri onlara göstereceğiz"[4] buyurur; yani Allah'ın hak olduğunu, hak olarak her şeye tecelli ettiğini, her şeyin bir vazifesinin, bir amacının olduğunu anlasınlar diye onlara ayetlerimizi göstereceğiz.

İlimle ilgili yanlış anlaşılan bir şey vardır. Mesela âlimlerimiz ilimleri dini ve dünyevi ilimler olarak ikiye ayırmış, dünyaya ait ilimleri farklı, dine ait ilimleri farklı diye anlatmışlardır. Hâlbuki bu bakış doğru bir bakış değildir; çünkü Allah böyle anlatmamıştır.

Allah Ay'a, Güneş'e, yıldızlara, denizlere, toprağa, insana, kısacası kâinatta olan her şeye ayet demiştir. Ayet, Allah'ın kudretinin, isimlerinin tecelli ettiği varlık demektir. Bu yüzden ilimleri dini ve dünyevi ilimler diye ayırmak doğru değildir. Eğer zahirde olan şeyler ayet olmasaydı onlara dünyevi ilim dememizde bir sakınca olmazdı; ama Allah bizden her şeyi ayet olarak okumamızı istemiştir.

Bir mü'min zahiri olarak varlığa ait bir şeyi incelerse mesela; Ay'ı, Güneş'i, yıldızları inceler ve bu ilimleri öğrenmeye çalışırsa Allah'ın kudretini anlar, dolayısıyla Ay'ı, Güneş'i, yıldızları ayet olarak okumuş olur, bu da onun imanını artırır. Çünkü Allah ayet-i kerimede **"Allah'ın ayetleri onlara okunduğunda onlar imanlarını artırırlar"**[5] buyurur. Bu yüzden bir mü'min varlık ayetlerini okursa imanını artırır.

Aynı şekilde ziraatla uğraşan biri ağaçları, otları, yeşeren şeyleri incelerse Allah'ın onları yaratmasındaki muhteşem

[4] Fussilet /53
[5] Enfâl /2

kudretini gördüğünde imanını artırır. Bu yüzden bir ağaca bile sadece zahiri bir gözle bakmak doğru değildir; çünkü biri ağaca manevi olarak bakıp onu inceler ve bir ayet gibi onu okursa diri olduğunu, rabbini hamd ile tesbih ettiğini, birbirleriyle konuştuklarını görür, böylelikle imanını artırır. Bu, bütün varlık için böyledir.

Bütün varlığı Allah'ın ayetleri olarak okumak gerekir. Bu yüzden ilimleri din ilimleri ve dünya ilimleri diye ayırmak doğru değildir; çünkü her şey Allah'ın "oku" dediği ayetlerdir. Eğer varlığa böyle bakarsak mü'mince bakmış, dolayısıyla her şeyde Allah'ın kudretini, güzelliğini görmüş, anlamış, ayetleri okuduğumuzdan dolayı da imanımızı artırmış oluruz. Yoksa varlığa "bu dünyaya aittir" deyip bakarsak onu ayet olarak okumamış oluruz. O zaman varlığın bize hiçbir faydası da olmaz, Allah'ın emri de yerine gelmemiş olur. Demek ki önce hikmetle bakıp Allah'ın muradını anlamaya çalışmak, bütün varlığı ve Allah'ın indirdiği vahyi okuyup anlamak gerekiyormuş.

İnsan öğrendiği kadarıyla büyük olur, rabbini tanır; ama öğrendiğini Allah adına okursa büyüyüp rabbini tanıyabilir. Zaten Allah da her şeyi kendi adına okumamızı emretmiş, bu yüzden ayet-i kerimede **İkra' bismi rabbikellezî halak:**[6] "Yaratan rabbinin ismiyle oku" buyurmuştur. Rabbinin ismiyle okumak varlığı, kâinatı bir ayet olarak okumak demektir. Eğer ikisini birbirinden ayırırsak rabbimizin ismiyle okumamış oluruz.

[6] Alak /1

Allah'ın ayetlerini, varlık, enfus ve afak ayetlerini okurken mutlaka okuduğumuz ayetlerin bizde imana dönüşmesi gerekir. Yoksa bu bilgi bizde sadece kuru bir bilgi olur, dolayısıyla bize yük olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde "*doymayan nefisten, kabul olmayan duadan, fayda vermeyen ilimden sana sığınırım ya rabbi*"[7] buyurur. Öğrendiklerimiz bize fayda vermezse; yani bizde imana, amele, ahlaka dönüşmezse bir faydasını göremeyiz, dolayısıyla faydasız bir ilmimiz olur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böyle bir ilimden Allah'a sığınmıştır; çünkü kişi öğrenince sorumluluğu artar, böyle olunca sorumluluğunun gereğini yerine getirmesi gerekir. Eğer yerine getirmezse sorumluluğu ciddiye almamış, hafife almış olur.

Evet, sohbetimize kısaca bir giriş yaptık. Şimdi hep beraber Allah'ın anlattığına göre zikri öğrenmeye çalışalım.

Allah Kur'an-ı Kerim'de 256 yerde zikirden bahseder; yani zikri emreder. Allah Kur'an'a zikir, "Allah Allah" deyip her anda Allah'ın hesabını yapmaya ise "zikrullah" demiştir. Bu yüzden zikir farklı, zikrullah farklıdır. Zikri; Kur'an olarak Allah'ın öğrettiğini, vahyettiği ayetleri onun emrettiği gibi hatırlamak olarak anlamamız gerekir; çünkü zikir hatırlamak demektir. Zikrullah ise; Allah'ı zikretmek, "Allah Allah" demektir.

Allah ayet-i kerimede **Fezkurûnî ezkurkum veşkurû lî ve lâ tekfurûn:**[8] "Beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim. Bana şükredin,

[7] Müslim, Zikir 73
[8] Bakara /152

nankörlerden (küfredenlerden) olmayın" buyurur. Kulun, Allah'ı zikretmesi sadece "Allah Allah" demesi değildir; hayatını yaşarken ne yaparsa yapsın "acaba bu konuda Allah'ın emri nedir, nasıl yaparsam Allah'ın emrini yerine getiririm, nasıl yaparsam Allah'a göre doğru ve güzel yapmış olurum ve nasıl yaparsam Allah'a göre yanlış yaparım" deyip Allah'ı hatırlamasıdır.

Kul, Allah'ı zikrederse, Allah'ın hesabını yaparsa Allah da onun hesabını yapar ve ona rahmetiyle muamele eder. Kul böyle yapınca Allah'ı ciddiye almış olur, dolayısıyla Allah da onu ciddiye alır. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"kim, Allah'ı unutursa Allah da onu unutur, ona onu unutturur"**[9] buyurmuştur. Biri, Allah'ın hesabını yapmıyorsa kendini unutmuştur, Allah'ı unuttuğu için Allah da ona âbd olduğunu, Hz. İnsan olduğunu, Allah'ın, ahiretin hesabını yapması gerektiğini, Allah'ın onu cennet için yarattığını unutturmuştur. Aslında rabbini unuttuğu için kendini unutmuştur.

"Beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim" ayeti ne manaya gelir?

Biri "Allah" dediğinde, "rabbim" dediğinde Allah da ona "kulum" der. O, kulluğu kabul ettiği için Allah da ona rabbi olarak muamele eder; yani ona unutulmuş muamelesi yapmaz. Kul "Allah" deyip Allah'ı zikredince Allah onun gönlüne rahmetiyle, muhabbetiyle tecelli eder. O, Allah'ı sevdiği için, Allah da Vedud isminin tecellisiyle onun gönlüne tecelli ederek onu sever, dolayısıyla onun imanını artırır. Böyle olmazsa "Allah da onu

[9] Haşr /19, Tevbe /67

unutur ve ona onu unutturur" ayetinde buyurduğu üzere ona unutulmuş muamelesi yapar ve işini ona bırakır.

Allah ayet-i kerimede **"namazı kılıp bitirdikten sonra ayaktayken, otururken, yan üzeri yatarken Allah'ı zikredin. Kalbiniz mutmain olunca kalkıp namazı ikame edin"**[10] buyurur. İnsan mutlaka ya ayaktadır, ya oturuyordur ya da uzanıyordur; yani Allah ne şekilde olursak olalım kendisini zikretmemizi emretmiştir. Kalbiniz mutmain olduktan sonra namaz kılın derken bu sefer zikri namazdan önce yapmamızı buyurmuş hem namazın öncesinde hem de sonrasında zikri emretmiştir. Yani namazdan önce kalbimiz mutmain oluncaya kadar Allah'ı zikretmemiz, gönlümüzü hazırladıktan sonra da huzura çıkmamız gerekir.

Namaz belirli vakitlerde farz kılınmıştır; ama zikrin bir vakti yoktur. Bu yüzden kul her anda, her hâlükârda rabbini zikretmelidir. Rabbini zikrederse artık onu unutmaz. Aynı şekilde kim olduğunu da unutmaz. Dolayısıyla hayatı yaşarken ne yapması, nasıl yapması, neyi konuşması, neyi düşünmesi gerektiğini de anlar ve bilir. Kulun zikretmesi için ille de dilinin "Allah" demesi gerekmez; çünkü zikirdeki gaye Allah'ı unutmamaktır. Eğer biri o anda kendi gönlünde Allah'ı hatırlamışsa zaten gönül itibariyle zikir halindedir. Dil de bu zikre iştirak ederse nur âla nur olur.

Allah ayet-i kerimede **"de ki: Size tek bir nasihatım var; nerde olursanız olun, ister tek başınıza, ister başkalarıyla**

[10] Nisa /103

beraber olun, Allah'ın huzurunda olduğunuzu unutmayın"[11] buyurur. Bu, gönül itibariyle Allah'ı daimi olarak zikir demektir. Bu halde olan bir kul her anda zikir halinde, tesbih halinde, hamd halinde, ibadet halindedir; yani hayatı ibadet olmuştur. Böyle olabilmek için bir şart vardır. Bu şart gerçekleşmezse insan her anda rabbini hatırlayamaz, unutur. Zaten insan kelime itibariyle unutan anlamına gelir. Nisyan; unutan, bir de isyana, itiraz etmeye hazır manasındadır. Aynı zamanda ünsiyet; yani yakınlık peyda edebilen demektir. İnsan isterse bu yakınlığı Allah'a karşı kullanır ve Allah'a yakın olur isterse de başka şeylerin peşinden koşar, koştuğu şeye yakın olur.

Evet, kulun hayatının ibadet olabilmesi, Allah'ı daimi olarak unutmaması için bir şart vardır, o da; imandır. Bir kulun imanı ne kadar kâmilse Allah'ı o kadar sever, sevdiğini de o kadar hatırında tutar; yani onu zikreder, unutmaz. Yoksa biri kendi kendini zorlayıp "ben Allah'ı unutmayayım" derse bu mümkün değildir. Bu yüzden kula lazım olan şey imandır.

Mesela biri bir başkasına âşık olduğunda ne yaparsa yapsın sevdiği kişiyi unutamaz ve mutlaka onun sevgisini kazanmayı, onun da kendisini sevmesini ister. Hatta ne yaparsa yapsın "acaba böyle yapsam bunu beğenir mi, şunu yapsam hoşuna gider mi" deyip onun hesabını yapar; çünkü onu sevmiştir.

İşte iman da; Allah'ı her şeyden, canından çok sevmektir. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*sizden biri Allah ve resulünü her şeyden çok, canından çok sevmedikçe iman etmiş*

[11] Sebe /46

olmaz"[12] buyurmuştur. Birini veya bir şeyi Allah'tan daha çok seviyorsak bu durumda böyle bir şey nasıl mümkün olur diyerek kendimizi hesaba çekmemiz gerekir. Allah bizi yoktan yaratsın, varlığından bize varlık versin, hay ve kayyum olarak kendisiyle varlıkta tutsun, kendinden sıfatlar, güzellikler versin, bizim için cenneti yaratsın, cenneti kazanmamız, Hz. İnsan olmamız için bize bir dünya hayatı hazırlasın, biz de Allah'ı bırakıp başka bir şeyi ondan daha çok sevelim! Böyle bir durumda Allah'ı kabul edememişiz, ona iman edememişiz demektir.

Bir kul için Allah her şeyin önünde ve üzerinde değilse, Allah'ı her şeyden, hatta kendi canından daha sevgili görmüyorsa iman etmiş olmaz. Bunu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz söylüyor. Böyle biri Allah'ı kabullenmemiş, Allah'ı sevdiğini dili ile söylemiş; ama kalbi ile tasdik etmemiştir.

Seven sevdiğini unutamaz. Bir kul, canı Allah'a ait olduğu halde, canı ona veren Allah olduğu halde Allah'ı kendi canından daha çok sevemiyorsa, canını emanet olarak kabul edip emaneti sahibine teslim edemiyorsa bir sorun vardır! Canı emanet olarak görmemiş, kendine ait zannetmiştir. Böyle iman olmaz, dolayısıyla böyle biri mü'min olmaz. Eğer insan, Allah'ı severse onu unutamaz ve her anda onu zikreder. O zaman kula düşen; imanını artırmaktır.

Başta söylediğim gibi imanımızı artırıp kemale erdirmemiz için hem afaktaki hem enfusteki ayetleri; yani dışarıda gördüklerimizi, Ay'ı, Güneş'i, yıldızları, Dünya'yı, Dünya'nın

[12] Aynî, Umdetü'l-Kârî 1 /144; Buhârî, İman 8; Müslim, İman 69-70

içindekilerini, insanı, kendimizi okumamız, hem de Allah'ın kelamında indirmiş olduğu ayetleri okumamız gerekir.

Okumak anlamak demektir. Anlamadan okumak olmaz. Okudukça, anladıkça rabbimizi tanır, onun azametini, kibriyasını anlarız. Aynı şekilde kul olduğumuzu, aciz olduğumuzu anlayıp rabbimize boyun büker ve secde ederiz. Her halükârda her şeyin onun kudretinde olduğunu, ona ait olduğunu, her şeyi onun yaptığını, bizi imtihana tabi tuttuğunu, her anda Allah'ın muamelesiyle karşı karşıya olduğumuzu, yaşadıklarımızın bir imtihan; yani bir kazanma imkânı olduğunu görürüz.

Görünce ne yaparız?

Kendimize ya da insanlara göre değil Allah'a göre muamele yapmaya başlarız; yani Allah'a göre güzel neyse, hayır neyse öyle yapmaya, öyle konuşmaya, öyle düşünmeye başlarız. Böyle yapınca Allah'a âbd olmayı kabul etmiş, dolayısıyla Allah'ı mülkün sahibi olarak, sahibimiz, rabbimiz olarak kabul etmiş oluruz. Yoksa dilimizle iman ettiğimizi söyleriz; ama kalbimiz imanımızı tasdik etmemiş, bizi yalanlamış olur, bu durumda da yalancılardan oluruz.

İnkâr etmekle yalanlamak arasında ne fark vardır?

Kâfir olmak başka, ayetleri yalanlamak başka bir şeydir. Biri inkâr ederse kâfir olur; ama yalanlarsa münafık olur. Yalanlamak; Allah'ın vahyi için "doğrudur, Allah böyle söylemiş, ama bir de işin bu tarafı vardır" demektir. Allah'ın bir emri karışışında "ama" demek insanı münafık yapar; çünkü "ama" diyenler Allah'ın

hükmünü, takdirini, vahyini kabul etmemiş, beğenmemiş, dolayısıyla Allah'ı kabul etmemiş olur. Bu nedenle kulluğu yaparken, âbd olmaya, kul olmaya çalışırken "bu zamanda böyle olmaz, eskiden böyleydi, şimdi böyle yapmak zordur" demek kulluğu kabul etmemektir.

Âbdiyet; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabesiyle, peygamberlerin kendilerine iman edenlerle beraber kul olmaya çalıştığı gibidir. Bu, kıyamete kadar böyledir; çünkü Allah hiç kimse için âdetini değiştirmez. Şartlar, aletler değişebilir, teknik gelişebilir; ama kulluk değişmez, insan değişmez. Hâşâ, Allah değişmez! Allah, insanı kendisine kul olsun, âbd olsun diye; yani iman etsin, kendisini sevsin, itaat etsin, Hz. insan olsun diye yaratmıştır. Bunun dışında herhangi bir şeyin peşinden koşan biri kulluğu kabul etmemiştir.

Allah ayet-i kerimede **"Allah dilediğinin rızkını daraltır, dilediğinin rızkını genişletir, dilediğine hesapsız verir"**[13] buyurur. İş dünya hayatına gelince insanın, rabbini dinlemesi gerekir. Bu durumda rızık konusunda endişe etmek yanlıştır. Bize düşen; Allah'ın emrettiği gibi vesileye, sebeplere sarılmaktır.

Allah Cuma Suresi'nde cuma namazını anlatırken "**cuma günü Allah'ın zikrine çağrıldığınız zaman alışverişi bırakın, Allah'ın zikrine koşun. Namazı kılıp bitirdikten sonra Allah'ın sizin için takdir ettiklerini aramak üzere yeryüzüne dağılın"**[14] buyurur. Sen rızkını ararken Allah'ın senin için takdir ettiğinin

[13] Ankebût /62, İsrâ /30, Nûr /38, Âli İmran /37, Bakara /212
[14] Cuma /9-10

peşinden gidiyorsun; yani Allah'ın takdir etmediği bir şeyi alamazsın. Bu yüzden Allah'ın sana takdir ettiğini kazanmak için vesileye sarılman, çalışman, çabanı, gayretini sarf edip senin için takdir ettiğini alman gerekir. Yoksa çalışmazsan, çaba, gayret sarf etmezsen onu da alamazsın.

Allah ayet-i kerimede **"hiçbir musibet yoktur ki o size gelmeden önce biz onu bir kitapta yazmamış olalım. Allah size ayetlerini böyle açıklıyor ki size gelen musibetlerden dolayı üzülmeyesiniz, size gelen nimetlerden dolayı da şımarmayasınız"**[15] buyurur. Bize gelenler Allah'ın bizim için takdir ettikleridir ve bize imtihan olarak gelir. Musibetler de, nimetler de bize yazılmış bir imtihandır. Allah bizi nasıl bir imtihana tabi tuttuğunu yazmıştır. Önümüze gelenler Allah'ın bizim için yazdıklarıdır, başımıza onun dışında bir şey gelmez.

Öyleyse bize düşen "şu şöyle yaptı, bu böyle yaptı, falanca böyle yaptı, filanca böyle yaptı" demek değil aksine "Allah beni şimdi bununla imtihana tabi tuttu" demektir. Allah bizi neyle, kiminle imtihana tabi tutarsa tutsun o bir imtihandır; yani kazanma imkânıdır. İmtihanlar karşısında güzel yaparsak kazanırız, yanlış yaparsak da kaybederiz.

Allah ayet-i kerimede mü'minleri anlatırken "**onlar kötülükleri iyilikle savarlar."**[16] **"Kendini bilmezler onlara laf attıklarında onlara 'selam' deyip geçerler"**[17] buyurur. Allah mü'minleri anlatırken aslında musibetlerin veya insanların yanlışı

[15] Hadîd /22-23
[16] Kasas /54, Ra'd /22
[17] Furkân /63

karşısında ne yapmamız, nasıl davranmamız gerektiğini beyan ederek bize "münakaşa etmeyin, kavga etmeyin. Şayet biri size laf atsa bile 'selam' deyip geçin" diye emreder.

Aynı şekilde güzel bir şeyle karşılaştığımızda ise "**bir selamla selamlandığınızda ya ondan daha güzeliyle ya da aynıyla mukabele edin. Allah her şeyin hesabını sorandır"**[18] buyurur. Yani biri bize bir iyilikte, duada, yardımda bulunursa ya ondan daha güzeliyle ya da aynıyla mukabele etmemiz gerekir. Hiçbir şey yapamasak bile en azından ona teşekkür edip rabbimize karşı nankörlük yapmamamız gerekir.

Allah Kur'an'da her konu hakkında ne yapmamız gerektiğini en ince ayrıntısına kadar anlatmıştır. Nasıl ki insanların yanlışları, musibetler ve bize gelen iyilikler karşısında nasıl yapmamız gerektiğini beyan etmişse aynı şekilde kötülük karşısında da ne yapmamız gerektiğini beyan etmiş ve ayet-i kerimede **"biri size bir kötülük yaparsa ona kısas uygulayabilir, aynıyla mukabele edebilirsiniz; ama affederseniz o zaman karşılığını Allah'tan alırsınız"**[19] buyurmuştur. Affetmek bir de üstüne iyilik yapmak işte, bu gerçekten sabredenlerin işidir. Herkes böyle yapamaz. Allah bunun büyük bir iş olduğunu söylüyor. Demek ki Allah'ın sevdiği tavır; hem affetmek hem de üstüne ikramda bulunup iyilikte bulunmakmış.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*nimete vesile olana teşekkür etmeyen, Allah'a şükretmiş olmaz"*[20] buyurur. Bu yüzden nimete

[18] Nisa /86
[19] Şurâ /40
[20] Tirmizi Birr 35; Ebu Davud Edeb 11

vesile olana mutlaka teşekkür etmek gerekir ki Allah'a şükredebilelim; çünkü Allah nimeti onun üzerinden vermiştir. Allah birine nimet verirken kulunu vesile edip verir. O kul da nimete vesile olurken Allah'ın Kerim ismiyle muhatap olur; yani Allah kerimliğini onun üzerinden gösterir. Bu yüzden o kul teşekküre layıktır. Aslında teşekküre layık olan, Allah'ın onun üzerinde tecelli eden güzel ismidir. Yoksa "her şeyi veren Allah'tır, ben ona teşekkür etmeyeyim" demek yanlıştır. Bu yüzden önce nimete vesile olana teşekkür etmemiz gerekir.

Bütün mü'minler, Müslümanlar manevi olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e teşekkür borçludur. Zaten ona salavat okumamız; yani destek olup yardım etmemiz bundan dolayıdır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in getirdiği vahyi taşımak için çaba, gayret sarf etmemiz ve onu unutmamamız gerekir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu teşekküre layıktır. Allah nimetini onunla göndermiştir. Zahiri nimetler de, manevi nimetler de böyledir.

Allah şükredenleri sever. Şükreden bir kul, Allah'ın sevgisine layık olur, nankörlük yaparsa da Allah'ın sevgisini kaybeder, Allah'ın sevgisine layık olmaz; çünkü Allah ayet-i kerimede **"Allah nankörleri sevmez"**[21] buyurmuştur.

Bir kul, Allah'ı sevdiğinde Allah da onu sever ve imanını artırır. Bu bütün ameller için böyledir. Aynı şekilde biri insanları,

[21] Hac /38

mü'minleri Allah için severse yine Allah'ın sevgisini kazanır ve bu da onun imanını artırır.

Mesela biri, Allah'ın Kerim ismini üzerinde gösterip kullara ikram ettiğinde bu isim onda tecelli eder ve Kerim isminin tecellisi onun üzerinde artar; yani ahlakı güzelleşir, cömertleşir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"Allah onlardaki o kerimliği, cömertliği artırır"**[22] buyurur. Allah, kulu bir güzellik yaptığında onun bu güzelliğini üzerinde artırır ve onu ismiyle, El Esmau'l Husna'sıyla güzelleştirir, dolayısıyla onu kendisine yaklaştırıp sevgisini verir; yani o isimle beraber Allah'ın ona olan sevgisi artar. Hayatı, ameli böyle anlamak gerekir.

Herkes amelini üzerinde taşır. Bir kul kendine baktığında cennetlik mi yoksa cehennemlik mi olduğunu bilir, anlar. Söylemiştim, birinin gönlü cennete dönmüşse, onda imanla beraber güzellikler meydana geliyorsa, insanlar ondan istifade edip hayır görüyorsa o kişi cennetlik biridir; ama insanlar ondan zarar görüyor, ondan dolayı sıkıntı yaşıyor, insanlara azap oluyorsa bu defa da cehennemlik biri olur; çünkü onun gönlü kibirden, gururdan, hasetten, yanlışlardan dolayı cehenneme dönmüştür. Bu yüzden insanlara verdiği azap diğer dünyada cehennem azabı olarak ona geri döner.

Eğer birinin amelleri cehennemlikse kendine cehennemde, cennetlikse cennette yer hazırlıyordur. Yoksa kimsenin "ben yanlış yapmadım, cennete layığım" demesi yetmez. Bir de onda cennetlik amelinin olması gerekir; çünkü Allah Kıyamet günü

[22] Bakara /265

yapmadığı bir şeyi kimsenin mizanına koymaz. Herkes neyi yapmışsa karşısında onu bulur.

Ahireti, ebedi hayatı kazanmayı isteyen birinin Allah'ın ona verdiklerinden ahireti için kullanıp çaba, gayret sarf ederek ahiretini kazanması gerekir. Eğer insan dünyadakini verip çabasını gösterirse ahirettekini kazanır. Allah'ın verdiklerinden ahiret için harcamayı sadece mal olarak anlamayalım. Mal bunlardan sadece bir tanesidir. Herkes Allah'ın kendisine verdiklerini kullanmalıdır.

Mesela ilmi olanlar ilmini, hikmete sahip olanlar da hikmetini sarf etmelidir; yani herkesin ahireti için kendisindeki bütün isimleri kullanması lazımdır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*mü'minin mü'mine tebessümü sadakadır*"[23] buyurmuştur. Bir tebessüm, iki güzel kelime, yoldan bir taşı alıp kenara koymak, kısacası insanların, mahlûkatın hayrına olan her şey sadakadır.

Sadaka; imanını tasdik etmek, sadakatini ispatlamak demektir. Biri hayatını Allah için yaşar, Allah'ın hesabını yaparsa her anda imanını ispatlamış, sadakatini ortaya koymuş olur. Bunun için Allah'ı unutmamak, her anda zikir halinde olmak gerekir. İşte böyle yapanlar her anda "Allah" deyip zikir halinde olurlar.

Neden hep beraber cemaat halinde "Allah" diyoruz? Resulullah (s.a.v.) Efendimiz neden böyle yapmıştır?

Hayatımızı yaşarken âbd olalım, zikirdeki halimizi her anda yaşayabilelim diye hep beraber toplanıp zikir yapıyoruz. Aynı

[23] Tirmizî, Birr, 36

şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de sahabeler zikri her anlarına yayabilsin diye onlarla beraber mescit de "Allah" deyip zikir yapmıştır. Yoksa sadece dergâhta "Allah" demek yetmez, burada kazandığımızı dışarıda da uygulamamız gerekir.

Nasıl ki cemaat halinde namaz kılmanın sevabı 27 derece daha fazlaysa cemaat halinde "Allah" demek de tek başına "Allah" demekten derece itibariyle daha fazladır; çünkü Allah'ın rahmetinin tecellisi her bir gönle göre iner. Bir kişi "Allah" derse inen rahmet bir kişilik olur, yüz kişi "Allah" derse bu defa orda bulunanların hepsine yüz kişilik rahmet iner. Tabiri caizse oradakiler rahmete gark olur, Allah onları rahmetinin içine alır.

Kardeşlerimizin bu zikir halini her anda kendi üzerlerinde tatmaları gerekir. Zikir yaptıktan sonra dışarı çıkınca halinde değişiklik olmayan biri "Allah" diyememiş, Allah'ı zikretmemiş, Allah da onu zikretmemiştir; çünkü kul, Allah'ı zikredince Allah rahmetiyle, muhabbetiyle, mağfiretiyle onun gönlüne tecelli ederek gönlünü günahtan temizler ve onu pırıl pırıl yapar. Bu yüzden sadece dilimizin "Allah Allah" deyip zikretmesi yetmez, gönlümüzün de bu zikre iştirak etmesi gerekir.

Rabbimizin huzurunda "Allah" diyoruz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*zikirle Allah arasında perde yoktur*"[24] buyurur. Bir kul "Allah" dediğinde rabbiyle arasındaki bütün perdeler kalkar. Dolayısıyla kul, zikir yaparken halini gönül itibariyle rabbine arz etmeli ve "ben senin kulunum, sen de benim rabbimsin. Ben her şeyimle sana muhtacım. Beni affet, affını ve mağfiretini istiyorum.

[24] Dehlevi, Tirmizi, Sünen, V 576

Senden sevgini, yakınlığını istiyorum ya rabbi" diyerek günahları için mağfiret dilemelidir.

Kulun, gönül itibariyle "Allah" deyip zikrederken yalvara yalvara, yakara yakara "Allah" demesi ve bu zikrin mutlaka kalbine inmesi gerekir; yani kul, Allah'ın huzurunda Allah'ı gönlüne davet ettiğini unutmadan, neyi istediğini bilerek "Allah" demelidir.

Allah ayet-i kerimede **"eğer duanız olmasaydı Allah size neden kıymet (değer) versin"**[25] buyurur. Her şeyin sahibi Allah'tır. İnsanın bütün gücü diliyle, gönlüyle, fiiliyle olan duasıdır, Allah'tan istemesidir. Biri Allah'a dua etmiyorsa "ben kendi işimi kendim görürüm" demiş ve kendini Allah'a muhtaç görmemiştir. Bu yüzden kulun her anda duada olması gerekir.

Bütün ibadetler duadır. Aynı şekilde namaz da ve namazda okunan Fatiha da baştan sona duadır. Kul her halükârda dua halindedir. Bu nedenle çalışırken de kendi çalışmasına, çabasına, gayretine değil Allah'ın ikramına güvenmelidir.

Allah birine bir şey vermezse hiç kimse onun için bir şey yapamaz, ona bir şey veremez. Allah ayet-i kerimede **"Allah bir kuluna hayrı, nimeti ikram etmeyi dilediğinde bütün insanlar ona mâni olmak istese bile ona mâni olamaz. Allah bir kuluna bir musibet dilerse bütün insanlar bir araya gelse de o musibete mani olamaz"**[26] buyurmuştur. Bu yüzden istediğimizi Allah'tan

[25] Furkân /77
[26] Yûnus /107, Fetih /11, Ahzâb /17

istememiz, onu mülkün sahibi olarak kabul etmemiz gerekir. Böyle bir iman hakiki bir imandır.

Allah, kuluna ikram ederken mutlaka bir şeyleri vesile eder. Bize düşen vesileye sarılmaktır; yani nimeti kazanmaya çalışırken de, musibetten kurtulmaya çalışırken de vesileye sarılmamız gerekir. Vesileye sarılmak kulun fiili duasıdır.

Hiçbir dua fiili dua olmadan kâmil olmaz, yeterli olmaz. Mesela; oturup gerekeni yapmazsak ve buna rağmen gece gündüz "ya rabbi! Bana şunu ver" dersek bu duamız kâmil bir dua olmadığı için Allah onu bize vermez; çünkü kazanabilmemiz için fiili olarak da tavrımızı ortaya koymamız gerekir. Aynı şekilde "ya rabbi! Ben namaz kılmak istiyorum" dersek bu yeterli olmaz. Bunun için kalkıp abdest almamız ve huzurda durmamız gerekir. Bu nedenle duanın dua olabilmesi için fiili olarak gücümüzü, kuvvetimizi; yani Allah'ın bize verdiği kuvveti ortaya koymamız lazımdır.

Bize düşen; daimi olarak zikir halinde olmamız, rabbimizi bir an bile unutmamamız ve daimi olarak dua halinde olmamızdır. Allah katındaki kıymetimiz, değerimiz duamız kadardır; çünkü Allah **"eğer duanız olmasaydı Allah size neden kıymet versin"**[27] buyurmuştu. Kul ne kadar dua halindeyse, kazanmak için ne kadar çaba, gayret sarf ediyorsa Allah katında o kadar kıymetli, o kadar değerlidir.

[27] Furkan /77

Biri iman etmişse ve derdi, hedefi; Allah'ın rızasıysa, ebedi hayatıysa, cennetiyse çalışırken, okulunu okurken, çocuğuna bakarken, rızkını kazanırken kısacası ne yaparsa yapsın ibadet halindedir; ama bunun şartı niyetinin düzgün olmasıdır. Mesela çalışırken "kazanırsam, kazandığımı Allah yolunda sarf edebilirim" veya "okul okuyup bir mevkiye gelirsem bunu Allah yolunda kullanır, mü'minlere, insanlara yardım ederim, böylelikle Allah'ın rızasını kazanırım" derse niyeti düzgün olur ve yaptığı her şey, hayatının her anı ibadet olur.

Burada unutulmaması gereken bir şey vardır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*imanın yarısı sabır, yarısı şükürdür*"[28] buyurur. Bu yüzden kulun önüne her ne gelirse gelsin ya sabretmesi, ya da şükretmesi gerekir. Birinin başına musibet gelmişse "rabbim beni bununla imtihana tabi tutuyor" deyip onu bertaraf etmeye çalışırken doğru ve güzel yapmaya, nimet gelmişse de şükredip, şükrünün gereğini yerine getirmeye çalışması gerekir. Öyle ki hayatı yaşarken imanıyla; sabrı ve şükrüyle yaşayabilsin.

Hayatı doğru yaşayabilmemiz için hayatı doğru anlamalı, dünyayı hiçbir zaman ahiretin önüne koymamalıyız. Dünya ahiretin tarlasıysa o halde ahireti burada kazanırız. Bilmemiz lazım ki imanıyla beraber ahireti için çalışan, çaba, gayret sarf edenler kazanır.

Hep beraber kulluğu ayetlerden, Allah'ın emrettiği şekilde öğrenirken kulluğun tek başına yapılan bir iş olmadığını anladık. Kulluk, insanlar içinde insanlarla beraber yapacağımız bir

[28] Beyhâkî ve Deylemî

vazifedir. Dağa çıkıp ibadet edersek orda sadece ibadet etmiş oluruz. Bu, kulluk olmaz, âbdiyet olmaz; çünkü âbdiyet ibadet etmek değildir. Allah bizi insanlarla beraber imtihana tabi tuttuğunda kazanmaya çalışırsak bu yaptığımız âbdiyet olur ve kulluğu kazanmış oluruz. Yoksa sadece ibadet etmiş oluruz.

Allah hepimizi kendisini gerçek manada zikredenlerden eylesin. Zikrine, Kur'an'a, kitabına sarılanlardan, kendisini bir an bile unutmayanlardan eylesin. Hayatını onun huzurunda olduğunu bilerek, tadarak yaşayanlardan eylesin. Allah bizi huzurunda mahcup eylemesin inşallah!

Allah hepinizden razı olsun.

İTİKÂF

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bu sohbetimizde itikâfın ne olduğunu, ne için gerekli olduğunu ve itikâfı nasıl yapmamız gerektiğini öğreneceğiz inşallah.

İtikâf, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hiç terk etmediği sünneti olan bir ibadettir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Ramazan'ın her son on gününde itikâfa girerdi. Bir seferinde hanımlarına kızdığı için itikâftan çıkmıştı; ama sonra onu kaza etmişti.

İtikâf, Arapça'da "kif" sözcüğünden türetilmiş bir kelimedir. "Kif" dur demektir. Bu durumda itikâf durmak manasına gelir. Aynı şekilde hac zamanında Arafat'ta vakfeye durmak vardır; yani bir de orda "kif" vardır. Bu durmak gelişigüzel bir durmak değildir. "İşte mescitte dur, başka da bir şey yapmasan tamamdır, bu itikâf olur" demekle itikâf, "Arafat'ta vakfeye dur, ayakta dur" demekle de vakfeye durmak olmaz. İtikâf da vakfe de bu değildir.

İtikâfa mescitte girilir. Erkeklerin bu ibadeti mescitte eda etmeleri, bayanların da eğer gireceklerse evde itikâfa girmeleri gerekir.

Allah ayet-i kerimede **"eğer itikâfa girerseniz (itikâfa niyet ederseniz) bu durumda eşinizle beraber olmayın"**[1] buyurur. Normalde oruçtan dolayı yapılmayan her şeyin iftardan sonra yapılması helaldir, serbesttir; ama itikâfa girildiğinde eşle beraber olmak yasaktır. Bu çizgiyi, sınırı Allah koymuştur; çünkü o gün, o

[1] Bakara /187

gece Allah'a ayrılmıştır, dolayısıyla itikâftayken başka bir şeyle meşgul olmamak gerekir.

Allah'ın bir şeyi emrettiğinde ne dediğini anlarız; ama bir de ne demek istediğini, o emirdeki hikmetini, muradını anlamamız gerekir. İbadetlerin hikmetini anlamadıkça o ibadeti yapmış olmayız, sadece o ibadeti taklit etmiş oluruz. Oysaki ibadetlerin bir hakikati vardır. Bu hakikate mutlaka ermemiz ve Allah'ın o ibadetten kazanmamızı murad ettiklerini kazanmamız gerekir.

Evet, itikâf bir de durup düşünmek demektir. Hani "bir dur, düşün derler" ya işte öyle… Allah itikâfta durup düşünmemizi, tefekkür ve tedebbür etmemizi emreder. Tedebbür etmek; kelimenin arkasındaki manayı, hikmeti, Allah'ın muradını anlamak, bir de tedbir almak demektir. Durup düşündük, tedebbür ettik, Allah'ın ne demek istediğini anladık, bir de tedbir almamız gerekir.

Peki, neyin tedbirini alacağız?

Yanlış yapmışsak yanlış yapmama tedbirini almamız, cehenneme doğru yol almışsak, durup yolumuzu düzeltmemiz ve cennete doğru yol alarak cehenneme gitmeme tedbirini almamız gerekir. Aynı şekilde yaptığımız iş, Allah'ın rızasına aykırıysa, bizi Allah'ın gazabına uğratıyorsa Allah'ın rızasına dönüp yol almamız ve gazaba uğramamak için tedbir almamız gerekir.

Demek ki itikâfa girdiğimizde yapmamız gereken şey; tefekkür etmek, düşünmek, düşünüp tedbir almak ömrümüzün, geçen Ramazan'dan bulunduğumuz Ramazan'a kadarki hayatımızın ve önümüzdeki Ramazan'a kadar ne yapmamız gerektiğinin muhasebesini yapmakmış.

Allah ayet-i kerimede **"Kıyamet günü herkese kitabı verilir ve 'al kitabını kendin oku, bugün hesap sorucu olarak sen**

kendine yetersin' denir"[2] buyurmuştur. Yani **İkra kitabeke:** "Kitabını oku." Bugün kendi hesabını kendin gör, hükmünü kendin ver, ne yaptığını gör. Kitabını okuyanlar eğer kaybetmişlerse **"biz kendimize zulmettik, biz cehennemi hakkettik"**[3] diyecekler.

İşte itikâf; Kıyamet günü bize verilecek olan kitabı dünyadayken okumamızdır. Durup düşünmemiz bunun içindir; yani o kitabı burada okuyup kendimize zulmettiğimiz hallerimizi, amellerimizi, düşüncelerimizi, fiillerimizi, ahlakımızı değiştirmemiz içindir; çünkü dünyadayken bütün yanlışlarımızı değiştirme imkânımız vardır; ama ahirette kitabımız elimize verildiğinde bunu değiştirme imkânımız yoktur.

Bu kitap sadece amellerimizi okuyacağımız bir kitap değildir, aynı zamanda amellerimizin niyeti de bu kitabın içindedir. Yoksa bu anladığımız gibi bir kitap değildir.

Bu kitap, tek kelimeyle insanın hayatının filmidir. Kul bu kitaba baktığında ne yaptığını görür, yetmez, neyi hangi niyetle yaptığını da görür. Bu yüzden kendi hükmünü verebilir. Sadece amelin doğru olması yetmez, niyetin de doğru olup Allah rızası için olması gerekir. Kul bu kitapta hayatının filmini seyrederken niyetini de, ihlâsını da beraber görür ki kendisi hakkında karar verebilsin, hüküm verebilsin. Kul, bütün bunları beraber görmezse nasıl hüküm verebilir! Hüküm vermek orda kalsın ameli ve niyeti için sadece kendi kendini kandırabilir. Şayet görürse kendini kandıramaz; çünkü bu kitapta yanılma olmaz.

Allah ayet-i kerimede **"kitabını okuyanlar; 'bu nasıl kitaptır ki ne küçük ne de büyük hiçbir şey bırakmamış, hepsini yazmış, hepsi içinde var' dediler"**[4] buyurur; yani insanın en ufak bir hatası, yanlışı, fikri aynı şekilde en ufak güzel bir düşüncesi bile bu

[2] İsrâ /13-14
[3] Saffât /31
[4] Kehf /49

kitabın içinde vardır. Allah ayet-i kerimede **"onlara o gün amellerini göstereceğiz"**[5] buyurur. İnsanın imana, küfre, nifaka dayanan her ameli, düşüncesi bile bu kitabın içinde vardır ve o gün bütün bunlar ona gösterilir. Ameli göstermek başka; mükâfat ya da ceza vermek başka şeydir. Ceza ve mükâfat hesap görüldükten sonra verilir.

İtikâf, insanın hayat filmini dünyadayken seyretmesidir. İnsanın itikâfta; Allah'ın kendisini dünyaya gönderdiğini, sonra kendini, rabbini bilmeye, anlamaya ve doğruyu, hakkı, hakikati aramaya başladığını bilip tefekkür etmesi gerekir. Sonra çeşit çeşit yollar denediğini, çeşit çeşit fikirlere kapıldığını düşünüp tefekkür etmesi gerekir. Eğer biri bu tefekkürü yapıyorsa mutlaka yolu da bulmuştur. Kul bu tefekkürü yaparsa Allah'ın ona kendisine varan yolu açtığını, onun da o yolda çaba, gayret sarf ettiğini görür ve eksiklerini, yanlışlarını düzeltip doğru yapmaya, güzel davranışlarını da tamamlayıp kemale erdirmeye çalışır. İtikâf bunun içindir. Yalnız burası başlangıçtır, bunun bir de devamı vardır.

Peki, insanın bu tefekkürden sonra ne yapması gerekir?

Nasıl ki Kıyamet günü kitabı eline verilip hesabı görülüyor, ardından da huzura götürülüp hesaba çekiliyorsa aynı şekilde kulun da itikâftayken kendi hesabını gördükten sonra bütün gönlüyle Allah'ın huzurunda durup yanlışlarını, eksikliklerini bir bir Allah'a itiraf etmesi "ya rabbi! Şurada yanlış yaptım, şurada kötü yaptım, şurada emrettiğini yapamadım. Bu yüzden tövbe ediyor, istiğfar ediyor, af diliyorum" deyip hesabını Allah'a vermesi gerekir.

Hayat bir imtihandır, diyoruz. Herkesin unutmaması gereken bir şey vardır, o da; Allah'ın, kulunu mutlaka huzura alıp

[5] Zilzal /6

onun defterini eline vereceğidir. İnsanın defteri hayatıdır, hayat filmidir. Bu yüzden kul o hayat filminden hesaba çekileceğini unutmamalıdır. Eğer unutursa imtihanı unutmuş olur.

Bu hayat filmi öyle bir filmdir ki herkes bu filmde kendi hayatının başrolündedir. Herkes ahirette eline verileceği kitabın, hayat filminin başrol oyuncusudur. Orda kulun muhatap olduğu, karşı karşıya geldiği, tanıştığı binlerce, yüz binlerce, milyonlarca insanın, hatta ona sadece selam verenlerin bile ismi vardır. İnsan bu hayat filminde hepsini görür; ama dediğimiz gibi başrolde bir tek kendisi vardır.

Evet, herkes kendi hayatının, hayat filminin başrolündedir. İsterse hayatını peygamberle yaşasın, başroldeki yine kendisidir; çünkü bu film onun hayatının filmidir. Yoksa "başrolde peygamberler oynuyor, diğerleri figürandır" diye bir şey yoktur. Herkes kendi hayatının filminde başrol oynar; ama bu rol filmlerdeki gibi bir kurguya, senaryoya bağlı olan bir oyun değildir. Film ile hayat filminin arasındaki fark; filmdeki rollerin gerçek olmaması, hayat filminin ise gerçek olması ve herkesin yaptıklarından sorumlu olmasıdır.

Herkes hayatını nerde ve kiminle yaşamak istediğiyle ilgili kararı kendisi verir, bu tercihi kendisi yapar. Ahirette hayatın zahiri olarak nasıl yaşandığı önemli değildir. Biri hayatını fakir olarak, zengin olarak, işçi olarak, cumhurbaşkanı veya başka bir şey olarak da yaşamış olabilir, bu hiç fark etmez. Birbirleriyle aralarında en ufak bir fark bile yoktur; çünkü herkes kendi filminde başroldedir ve herkesin hayatında her şey kendisi etrafında döner ve kendisi de Allah ile muhataptır.

Allah, insana hayatını nasıl yaşaması, hayat filmindeki rolünü nasıl oynaması gerektiğini beyan etmiş, ayrıca peygamberini ve diğer peygamberleri de bu konuda örnek olarak göndermiş; "hayatı bunlar gibi yaşamanı, bu oyunu böyle

oynamanı istiyorum. Eğer beni seviyorsan, bana iman etmişsen, teslim olmuşsan, bana karşı ihlâslıysan, ciddiysen onlar bu hayatı nasıl yaşamışsa senin de onlara uyup onlar gibi yaşaman gerekir" diye insana nasihatte bulunmuştur.

Bu yüzden imanın şartlarından bir tanesi; amentü billahi ve rusulihi'dir; yani bütün resullere iman etmektir. Resullere iman insanın sadece kendi peygamberine değil bütün peygamberlere iman etmesidir; çünkü hepsi bizim için örnektir ve istisnasız hepsini kabul etmemiz gerekir.

"Ben bütün peygamberleri kabul ediyorum" demekle peygamberlere iman olmaz. Neden? -Allah, Kur'an'da, peygamber kıssalarını; yani onların hayat filmlerinden kesintiler, bölümler anlatır. Allah bize onları anlatmakla "onlar hayat filmlerinde bir olayla karşılaştıklarında böyle yaptılar. Sen de hayatında onların yaşadığı gibi bir durumla karşılaşırsan onlar gibi yap" demiştir. Bunu bilir ve anlarsak, bununla beraber herhangi bir peygamberin hayat filmindeki bir bölüme benzeyen durumla karşılaştığımızda onun oynadığı gibi oynarsak ona iman etmiş oluruz.

Mesela bir örnek vereyim. Allah, kitabında Hz. İbrahim (a.s.)'ı anlatır. Hz. İbrahim (a.s.), kavmine "puta tapmayın, bunlar taştır. Hiçbir şey bilmeyen, anlamayan, konuşmayan nasıl ilah olur"[6] demiştir. Bu durumda hayat filmimizin bir bölümünde Hz. İbrahim gibi yapmamız gerekir. Nasıl? -Biz de böyle bir kavmin içinde dünyaya gelmişsek onlara söylememiz gereken söz bu olmalıdır. Tapılan putun ille de taş olması gerekmez. Bu put, üstüne rakamlar yazılan, para denen kâğıt da olabilir. İnsanlar en güçlü şey olarak parayı görüp "para her kapıyı açar" diyorsa ona ilahlık izafe etmiş, vasfetmiş olur. Bu yüzden onlara "para, sizin

[6] Enbiyâ /52, Enbiya /63, 65-66

hizmetçinizdir, sizin için yaratılmıştır. Sizin de parayı kullanıp onunla ahiretinizi satın almanız lazım" dememiz gerekir.

Aynı zamanda kavmimiz, bizi ateşe atmak isterse Hz. İbrahim gibi durmamız gerekir. Bu ateşin, Nemrut'un ateşi gibi olması gerekmez. Kavmimiz herhangi bir şekilde bizi dışlarsa, eleştirip çekiştirirse, dedikodumuzu yaparsa bize sıkıntı verirse bizi ateşe atmış olur. Böyle bir durumda "hasbunallahu ve ni'mel vekil" dersek o anda Hz. İbrahim (a.s.) gibi yapmış oluruz. O zaman Allah da bize Hz. İbrahim (a.s.)'a yaptığı muameleyi yapar. Bunun için yapmamız gereken şey; hayat filmimizde Hz. İbrahim (a.s.) gibi davranarak onun gibi yapmaya; yani rolümüzü doğru oynamaya çalışmaktır.

Allah, kitabında bir de Hz. Yusuf (a.s.)'ı anlatır. Hz. Yusuf (a.s.)'ın kardeşleri onu kıskandıkları için götürüp kuyuya atmışlardı. Biz de güzel yapınca en yakınlarımız bizi kıskanır ve kuyuya atmaya çalışır. Bu durumda Hz. Yusuf (a.s.)'a iman etmemiz ve ona benzememiz için onun yaptığını yapmamız lazım. Hz. Yusuf (a.s.) ayrıca zindana atılmıştı. Bizim de o zindandayken nasıl yapmışsa öyle yapmamız, ne demişse öyle dememiz gerekir. Öyle ki onu kabul etmiş ve ona iman etmiş olabilelim.

Ya da Hz. Âdem (a.s.) gibi yanlış yaptığımızda yine onun gibi tövbe etmemiz "biz yanlış yaptık, kendimize zulmettik"[7] dememiz gerekir. Peygamberlere iman böyledir. Yoksa kuru kuruya "ben bütün resullere iman etmişim" demekle peygamberlere iman edilmiş olunmaz. Bu; hayatı, Allah'ı, Kur'an'ı anlamamaktır.

Hz. Ömer (r.a.)'le ilgili bir örnek vereyim;

Hz. Ömer (r.a.) namaz esnasında hançerlenince vefat edeceğini anlar ve başını yere koyup "beni affet ya rabbi" diye ağlayarak tövbe etmeye başlar." Mescidin zemini kumdur,

[7] Araf /23

vücudundan akan kanlar, kumla karışınca çamur olup Hz. Ömer'in yüzüne, gözüne yapışır.

Bu durumu gören Hz. Ömer (r.a.)'ın çocukluk arkadaşı Hz. Abbas (r.a.) ona;

-"Senin böyle feryat etmenin sebebi nedir? Sen, her an Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le beraberdin, onun yanında durdun ve her şeyini ortaya koydun. Sonra da Hz. Ebubekir (r.a.)'a yardım ettin, daha sonra ümmetin başına adil bir halife olup İslam'a hizmet ettin" der. Hz. Abbas (r.a.) bunları anlatırken Hz. Ömer (r.a.) da kendi hayat filmini seyreder.

Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.);

-"Benim bir, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le tanışmadan önceki hayatım, bir iman ettikten sonra onunla beraber olan hayatım, bir de ondan sonraki hayatım vardır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den önceki hayatım küfür ve şirk içinde en kötü amelleri yaşadığım bölümdür. Sonra iman ettim, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le beraber oldum ve neyi kazandıysam onunla kazandım. Bir de ondan sonraki hayatım vardır. Allah ondan sonraki hayatımı silse buna çok sevinirim; yani ondan sonraki hayatımda günahlarımla sevaplarım birbirine denk bile gelse bu benim için büyük bir saadet olur. Ben Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den önceki ve sonraki hayatımı saymıyorum. Bir tanesi felakettir, ötekisinde ise sevaplarımın ve günahlarımın birbirine denk gelmesine şükrederim. Ben neyi kazandıysam Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le kazandım" buyurur.

Herkes hayat filminde kimlerin olmasını istediğine, hayatında kimlerin bulunduğuna veya hayat filminde hangi karelerin olmamasını, hangi kareleri kesmeyi istediğine bakmalıdır.

İnsan kendini küçümsememeli, kalabalığın içinde kaybolmamalıdır. İnsanla beraber olan kirâmen kâtibin melekleri yazmaya, bu filmi çekmeye devam ederler. Bu film sadece zahiri olarak bir görüntü, bir ses filmi değildir; çünkü bu film niyetini de, ihlasını da, niyetinin, ihlasının derecesini de gösterir. Aynı şekilde niyetinin Allah'ın rızasına uygun olup olmadığını da gösterir; yani bu film, öyle iki üç boyutlu değil bin boyutlu bir filmdir. Allah, Kıyamet günü bu filmi, kitabı senin eline verip "buyur al oku, anla" diyecek. Bu, okuyunca her şeyini bilip hesabını vereceğin bir filmdir. Yoksa kendini kandırıp "yok benim niyetim şöyleydi, ben böyle düşünmüştüm" ya da "ben anlamadım" diyeceğin bir film değildir.

Söyledim; bu bin boyutlu, her şeyin içinde olduğu bir filmdir ve bu filmin bütününde başrolde sadece sen varsın. Hayatını bir peygamberle bile yaşasan bu böyledir. Onun hayatının filmi, kitabı ona, senin kitabın, filmin ise sana aittir. Sen hiç kimsenin kitabından hesaba çekilmezsin. Eğer orda "ya rabbi! Falancalar şöyle yaptı, filancalar küfürdeydi, falancalar iman etmemişti" dersen Allah da sana "kulum sana ne! Onun kitabı onun elinde, sen kendi kitabını oku! 'İkra' kitabeke' kendi kitabını oku, senin kitabında, senin o hayat filminde ne var, sen ne yapmışsın ona bak" der.

Bir kişinin "ben tek başıma dağa çıkar sadece ibadetimi yaparım, hiç kimseyle de görüşmem" demesi ve bunu "kulluk" olarak görmesi doğru değildir; çünkü Allah'ın bizden istediği kulluk, âbdiyet bu değildir. Bir, tek başına yapmamız gerekenler vardır, bunlar bizimle Allah arasında olan özel muamelelerdir. Bir de mü'min ve Müslüman olarak mü'min ve Müslümanlarla beraber yapmamız gereken ibadetler vardır.

"Ben sadece ibadet etmek istiyorum, İslam da, ibadet de budur" diyenler ne yapmış olur?

Yahudi ve Hristiyanların yaptığı ayin her neyse onlar da ibadetlerini ayine dönüştürmüş olur. Hâlbuki ibadet ayin değildir. Ayini çıkaranlar Yahudiler ve Hristiyanlardır. Onlar ayin yapınca "tamamdır, dini vazifemizi yerine getirdik, ibadetimizi, yaptık" derler. Biz de "sadece namaz kılarız, oruç tutarız, bunu yaparız, şunu yaparız" dersek İslam dinini Yahudilerin ve Hristiyanların yaptığı gibi ayin dini olarak takdim etmiş, anlamış oluruz.

Mesela bazen Müslümanlar için "dini ayinlerini yaptılar" denir. Hâlbuki bu terim doğru değildir. Müslüman ayin yapmaz; âbdiyetini, Allah'a âbd olma gereğini yerine getirir. Müslüman, ibadeti sadece bir ana hapsetmez, dini bir ayin olarak anlamaz. Dinini, ibadetini hayatının içine, her anına taşır ve her anda muhsin olarak Allah'ın huzurundaymış gibi bir hayat yaşar. Tek başına Allah ile yaptığı sohbeti, ibadeti Allah'a hesap vermek için, ondan emir almak için yapar.

Müslüman, Allah'ın huzuruna çıkarken ne der?

İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn: "Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz." Ben böyle yaptım, böyle yapmaya çalıştım, der. **İhdinâs sırat-el mustakîm:** "Bizi sırat-el mustakime hidayet et." **Sıratellezîne en'âmte aleyhim:** "Nimet verdiklerinin yoluna (hidayet et.)" Yani "o sevdiklerin nasıl ki sırat-el mustakimde bu nimeti kazandılarsa ben de kazanmak için onlar gibi yapıyor, çabamı ve gayretimi sarf ediyorum. Bana yardım et, benim hayat filmim de nimet verdiğin kullarınki gibi; yani nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihler gibi olsun" der.

Evet, itikâfı öğrenmeye, anlamaya çalışıyorduk.

İtikâf; hayat filmini seyretmek, seyredip bozuk olan, yanlış olan, Allah'ın sevmediği kareleri kesmek demektir. Tövbe ve istiğfar ettiğinde Allah seni mağfiret ederse hayat filminde yanlış olan bölümleri kesmiş olursun. Kestiğin için o bölüm artık hayat

filminde olmamış olur. Sadece orda bir kesinti olduğu bellidir, hepsi o kadar. Evet, bir şey kesilmiştir; ama neyin kesildiği belli değildir. Sonra en güzeli neyse artık hayatını öyle yaşamalı, hayat filmini öyle oynamalısın. Bu hayat filmi oyun değil gerçektir.

Peygamberin kazandığını kazanmak istiyorsan hayat filminde onun gibi oynamalı, onun gibi yapmalısın. Onun gibi rahim, rauf, halim, kerim, afuvv olmalısın. Allah'ın bütün isimleri peygamberinin üzerinde bu şekilde tecelli etmiştir. O halde Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak senin de onun gibi yapman gerekir ki onun kazandığını kazanabilesin.

Hayatını peygamberin hayatı gibi yaşamaya çalışmaz, Firavun gibi yaşar buna rağmen peygamber gibi muamele göreyim dersen sadece kendini kandırmış olursun. Şeytan sana ancak bu kadar hile yapabilir! Hayatını Firavun gibi yaşa, sonra "benim göreceğim muamele peygamberlerin göreceği muamele olsun" de, böyle olur mu! Hayatını şeytan gibi yaşadıktan, iblis gibi bir hayatın olduktan sonra Hz. Âdem (a.s.) gibi muamele görmeyi istemen kendini kandırmaktır. Bu yüzden hayat filmini en az senede bir defa Ramazan'ın son on gününde itikâfla kontrol etmelisin.

Allah'ın sevmediği, beğenmediği, Allah'ın huzurunda bizi mahcup edecek hayat filmimizdeki bölümleri kesip Allah'a dönerek yanlışlarımızdan dolayı ona tövbe etmemiz, istiğfar etmemiz gerekir. Zaten tövbe; Allah'a dönmek demektir. Hayat filmimizin yanlış olan bölümlerini kesip düzelttiğimiz gibi güzel olan bölümlerini de kontrol edip nasıl daha güzel olur diye çaba, gayret sarf ederek bunun için Allah'a söz vermeliyiz.

Eğer hayatımızda yüz bin kişiyle bile karşılaşmışsak hepsi filmimizde vardır; çünkü bu filmi onlarla beraber oynarız. Bu filme bakarken hepsini görüp seyredeceğiz. Allah bizi huzura çağırıp hesap sorduğunda o karşılaştığımız her bir insanla karşı karşıya

geleceğiz. Zulüm görmüşsek veya zulmetmişsek mutlaka birbirimize hakkımız geçmiştir. Bu yüzden bir de bütün bunların hesabını vermek vardır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, sahabeye;

-Müflis (iflas eden) kimdir, diye buyurur.

Sahabeler;

-Müflis; her şeyini, servetini, malını kaybedendir, derler.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Bilemediniz, müflis onlar değildir. Zaten kaybolmayan malda hayır yoktur, bu bir imtihandır. Allah, Kıyamet günü birini huzura alır ve onun kitabında, defterinde (hayat filminde) birçok güzellikleri, sevapları vardır; ama başkalarının hakkı ona geçmiştir. Bu hak sahipleri birer birer gelip haklarını ondan alır. Öyle ki onda sevaptan hiç bir şey kalmaz. Bu sefer geriye kalan hak sahipleri gelip haklarını alamadıkları için kendi günahlarını ona yüklerler. Adam önceden cennetlikken bu sefer cehennemlik olur. İşte müflis budur,[8] *buyurur.*

Böyleleri cenneti hak etmişken öyle bir iflas etmiş ki cenneti kaybedip cehenneme gitmiştir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bunların müflis olduğunu, kaybettiklerini söyler.

O halde kiminle karşılaşırsak karşılaşalım yapmamız gereken şey nedir?

Onunla beraber kazanmaya çalışmaktır. Karşılaştığımız kişinin bizim için rahmet olması, hayra vesile olması gerekir. O bizim için velinimet olmalı, bize nimeti kazandırmalıdır. Peki, bize kazandırır mı? -Elbette ki kazandırır. Mesela selam verirsek

[8] Müslim, Birr 59. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyamet 2

kazanırız, karşıdaki de selamımızı alıp kazanır, dolayısıyla ikimiz de kazanmış, birbirimizden istifade etmiş oluruz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*karşı karşıya gelen iki kişiden selamı ilk veren kazanır"*[9] buyurmuştur. Selam vermek bu kadar önemli bir meseledir. İlk önce selam veren kazanır; çünkü kazanmak için önce o davranmıştır. Bu yüzden karşıdakinin kat kat fazlasını kazanır. Aynı şekilde ilk selamı vermekle hayırda önce o yarışmıştır. Bu nedenle "selam" deyip geçmemeliyiz.

Sahabeler anlatır;

Bir gün sahabeden biri oturup düşünürken başka bir sahabe yanına gelip *"burada ne yapıyorsun"* diye sormuştu. O da *"yapacak bir şey yok, oturuyorum"* diye cevap vermişti. Bunun üzerine diğer sahabe "*madem yapacak bir işimiz yok, o zaman pazara gidelim, gördüklerimize selam verip kazanalım"* demişti.

Bulundukları yerde kimse olmadığı için kalabalık bir yere gidip selam vererek kazanmaya çalışıyorlar; yani kazanma imkânı arıyorlar. Onlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in terbiyesinde yetişmiştir. Onları Kur'an yetiştirmiştir, bu yüzden bakışları Kur'an'i bakıştır, Kur'an'la bakıyorlar, hesabı, işi biliyorlar, Allah ile bakıyorlar. Gerektiğinde hiçbir işleri yoksa pazara gidip hamallık yapıyorlar ve "Allah sadaka verenleri över, boş boş oturacağımıza gidip hamallık yapalım" diyor, kazandıklarını sadaka olarak veriyorlar. İşte ebedi hayatın hesabı böyle yapılır, hayat filminin hesabı böyle yapılır; yani en ince ayrıntısına kadar nasıl kazanırım diye düşünülür, sonrasında gereken neyse hemen yapılır.

Kul, biriyle muhatap olduğunda onun gönlünü yaparsa kazanır, kırarsa kaybeder. Birini çekiştirir, dedikodusunu yaparsa kaybeder; ama güzelliğini söylerse kazanır. Her "ben mü'minim, Müslüman'ım" diyende yüz tane kötü hal varsa en az bir tane

[9] Ebû Dâvûd, Edeb 133

güzel hal mutlaka vardır. Kazanmak isteyen biri o yüz tane kötü halin birini söyleyip kaybedeceğine, zarar edeceğine, hayat filminin o bölümüne leke getireceğine, orayı ateşle dolduracağına sevapla, nurla doldurur; yani birinin bir tane bile güzelliği varsa onu söyler.

Kimisi de ortalığı velveleye verip "işte, biz dünyada böyle yapacağız, şöyle yapacağız" der. Ona söylenecek tek sözümüz vardır; sen hiç bir şey yapamazsın! Sadece boş konuşuyor, dedikodu yapıyor, iftira atıyor, tefrika çıkarıyor, münafıklık yapıyorsun. Bu iş böyle değildir! Allah senin kitabını eline verdiğinde işin böyle olmadığını göreceksin. Birilerini mazeret gösterip "işte şunlar şöyle yapıyordu, ben de onları düzeltiyordum" diyemezsin. Sen kendine ne yapmışsın ki başkalarına ne yapacaksın! Hele şu defterine bir bak! Dedikodudan, iftiradan, fitneden başka bir şey var mı? Bunların karşılığında cenneti mi istiyorsun! Allah'a âbd olmak, ibadet etmek, kulluk yapmak, muhsin olmak bu mudur!

Allah ayet-i kerimede **"Kur'an'ı oku, Kur'an'ı tilavet et."**[10] Başka bir ayet-i kerimede ise **"gece kalk, Kur'an'ı tertil üzere oku"**[11] buyurur. Kur'an'ı tertil üzere oku derken bu işi gece yap, dedi Allah. Öyleyse itikâf, gece ayakta durmaksa ve sen de gece uyumadıysan, geceni Allah'a ait kıldıysan bu durumda Kur'an'ı tertil üzere okuman, sindire sindire, gönlüne yedire yedire okuyup ayetler üzerinde tefekkür etmen ve Kur'an'ın sende dirilmesi, canlanması, ahlaka dönüşmesi gerekir.

Allah üç türlü okumayı emretmiştir; bunlar tilavet etmek, kıraat etmek ve tertil üzere okumaktır. En basit okuma tilavet etmektir. Allah, Şems Suresi'nde tilavet etmeyi anlatır. **Veş şemsi ve duhâhâ:** "Güneş doğduğunda (Güneş aydınlandığında)

[10] Kehf/27, Ankebût /45
[11] Muzzemmil /2-4

Güneş'e yemin olsun, duhaya, onun saçtığı nura yemin olsun." **Vel kameri izâ telâhâ:**[12] "Ay, Güneş'i tilavet ettiği zaman (okuduğu zaman)." Demek ki Ay, Güneş'i okuyormuş.

Ay, Güneş'i nasıl okur?

Onu takip ederek okur. Öyleyse tilavet etmek; okuduğunu takip etmek, anlayıp yerine getirmek demektir. Yoksa "mukabele okunurken biz de kitabı alıp takip ederiz, bu tilavet olur" demekle tilavet olmaz; çünkü Ay, ışığını Güneş'ten alır. Ay'ın, Güneş'i öyle bir takip etmesi lazım ki ışığını ondan alabilsin. Öyleyse Kur'an'ı tilavet etmen için Kur'an'ın ayetlerinin manasından ışık alman, aydınlanman, nur alman lazım, Kur'an'ın, seni nurlandırması lazım. Bu da yetmez, Ay nasıl ki bir de yansıtabildiği kadarıyla Güneş'ten ışık alıp Dünya'yı aydınlatıyorsa aynı şekilde senin de o nuru etrafına aksettirip o nurla etrafını aydınlatman lazım. Eğer böyle yaparsan tilavet etmiş olursun. Bu, birinci derecedeki okumadır. En azından bunu yapman gerekir.

Bunun peşinden kıraat gelir. Kıraat; derinlemesine okumak demektir ve Allah'ın ilk emri okudur. **İkra' bismi rabbikellezî halak:**[13] "Oku, seni yaratan rabbinin adıyla." Allah ilk başta kendimizi sonrasında bütün kâinatı Allah adına düşünüp tefekkür ederek okumamızı emretmiştir.

Kıraatten sonra tertil gelir. Kul mutlaka tertil üzere okuma sünnetini yerine getirmelidir, isterse bir ayeti tek ezbere bilsin. Kur'an okumasını bilmeyenler de ezbere bildiği bir ayeti ya da Fatiha'dan bir ayetin manasını okuyup onun üzerinde tefekkür etmeli, o ayetle ne kadar amel ettiğine bakmalıdır.

Her şeyi yerli yerine koyup doğru görmemiz, doğru anlamamız gerekir ki doğru yapabilelim. Yoksa kendi kendimize

[12] Şems /1-2
[13] Alak /1

hayale, doğru yaptık zannına kapılırız. Sonra bir de bakarız ki kaybetmişiz ve işler hiç bizim anladığımız, zannettiğimiz gibi değilmiş. O zaman da son pişmanlık fayda vermez. Bu yüzden burada pişman olup hayat filmimizdeki yanlışlarımızı düzeltmemiz gerekir. Bunun için yapmamız gereken şey de sonuna kadar tövbe etmektir.

Allah hayat filmimizi her birimiz için sürekli olarak kontrol eder ve "doğru şudur, yanlış şudur" diye sürekli gönlümüze ne yapmamız gerektiğini vahyeder. Eğer kendimizi, hayatımızı ciddiye almaz "bunlar önemli değil" dersek kaybederiz; çünkü kendimizi ciddiye almayınca Allah'ı da, Allah'ın huzurunda takdim edeceğimiz kitabımızı, hayat filmimizi de ciddiye almamış oluruz. Bu da bize ebediyen kaybettirir.

Kıyamet günü kazandığımız her şey olduğu gibi bize takdim edilir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"huzura geldiğinizde her neyi peşinizden göndermişseniz onu bulacaksınız. Zerre kadar hayır, zerre kadar şer, Allah katında kaybolmaz"**[14] buyurmuştur. Zerre; gözle görülmeyecek kadar küçük parçacıktır.

Bu hesabı itikâfta yaptıktan sonra hayatımızın filminde kesilmesini istediğimiz o bölümleri kesmek için; tövbe ve istiğfar edip Allah'a sığınmamız gerekir. Böyle yaptıktan sonra bütün gönlümüzle Allah'a döneriz. Zaten tövbe; bütün gönlümüzle Allah'a dönmek demektir. Biz Allah'a dönersek Allah da bize döner.

Bu tefekkürden sonra Allah ile baş başa olmamız lazım. Herkes kendine göre bunu tefekkür etmelidir. Bunu tefekkür edince rabbine dönüp sohbetini onunla yapmaya, halini ona arz etmeye, derdini ona anlatmaya, ona sığınmaya, pişmanlığını ortaya koymaya başlarsın. Bundan sonra Allah'a artık kendini

[14] Bakara /110, Zilzâl /7-8

göremeyecek kadar teslim olman gerekir. Böyle bir hesaptan sonra kulun söyleyebileceği birkaç kelime vardır, oda "keşke taş olsaydım da böyle bir hesapla karşı karşıya gelmeseydim, keşke toprak olsaydım da hesabım olmasaydı, keşke bu emaneti yüklenmeseydim" sözüdür.

Kul bundan sonra rabbiyle baş başadır ve onunla nasıl isterse öyle konuşur, halini öyle arz eder, tövbesini, feryadını öyle yapar, gönlünü de gözyaşıyla siler, yıkar, yıkamalıdır. Yoksa öyle kuru kuruya itikâfa girmekle itikâf olmaz.

İtikâfı bilelim, yapabildiğimiz kadarıyla, gücümüzün yettiği kadarıyla yapmaya çalışalım. İtikâf, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hiç ihmal etmediği bir ibadet ise bunu önemsememiz ve iyice anlamamız gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz itikâfı bir gün, iki gün, dört gün, on gün gibi hep gün sayısıyla yapmıştır. Bizim bir gün bile itikâfa girme imkânımız yoksa hiç olmazsa bir saat bile olsun itikâfa girip bu sünneti yerine getirmemiz gerekir. Bir veya iki saat olsun, "itikâfa giriyorum" deyip rabbimizle, kendimizle baş başa kalalım ki kendimize dönme imkânı bulalım.

Allah ayet-i kerimede **"o size şah damarınızdan daha yakındır"**[15] buyurur. Allah'ın bize şah damarımızdan bile daha yakın olduğunu tatmamız için kendimize, kendi gönlümüze dönmemiz gerekir. Evet, kendimizi kaybetmişiz, kendimizi görmek için "silkelenip ben ne yapıyorum, doğrumu yoksa yanlış mı yapıyorum, bu hayat filmimi nasıl oynuyorum" dememiz, bu yüzden bir saat bile olsa itikâfa girmemiz gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "bir saatlik tefekkür bin yıllık ibadetten efdaldir." Başka bir hadisinde *"bir saatlik tefekkür bir*

[15] Kaf /16

yıllık nafile ibadetten efdaldir"[16] buyurmuştur. Nafile ibadetler; farzın dışındaki diğer ibadetler demektir. İşte tefekkür etmek bu kadar kıymetli ve değerlidir. Tabi bu, herkesin tefekkürüne; yani maneviyatına, ilmine, marifetine göre kıymet, değer kazanır.

Tefekkür etmek neden bu kadar önemlidir?

Çünkü kul bu tefekkür esnasında öyle bir yanlışını görür ki ondan döner ve bu sefer doğru yaparsa hayatının akışı, ebedi hayatının sonucu değişir. Bundan dolayı tefekkür etmek böylesine önemli bir meseledir.

İtikâfa girenler mümkünse bir gün boyunca; yani iftardan iftara, sahurdan sahura ya da sabah namazından sabah namazına kadar girsinler. Bu kadarına imkânı olmayanlar ya da çocuklarla, evle ilgili sorunları olduğu için itikâfı bir gün boyunca yapamayan bayan kardeşlerimiz çocuklarına birinin bakması için ricada bulunsunlar ve iki saat, üç saat, artık ne kadar imkânları varsa o süre içinde bir odaya girip kapıyı kapatsınlar, Allah ile, kendileriyle baş başa kalsınlar, kendilerine dönsünler, hayatlarının hesabını yapıp, tövbe ve istiğfar etsinler. Bundan sonra nasıl güzel yapacaklarını bilip, anlayıp bu konuda Allah'a söz versinler.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz her akşam yatmadan *önce "ya rabbi! Eğer beni yarın tekrar diriltirsen (uyku; ölüm demektir) sana söz veriyorum ki yarınım bu günümden daha güzel olacak, daha güzel yapmaya çalışacağım"* derdi. Bir hadis-i şerifinde de "*iki günü aynı olan ziyandadır"*[17] buyurmuştu.

Mü'minin iki günü aynı olmaz. Mü'min her gün rabbine, kendine biraz daha yaklaşmalıdır. Her gün biraz daha güzel olmalı, ahlakı güzelleşmeli, Allah'ın nuruyla nurlanmalıdır. İşte itikâfta insanın bunu düşünmesi ve her geçen gün daha da nasıl

[16] Suyutî, Camiu's-Sağir, II /127; Aclûnî, I /310

[17] Beyhaki; Gazali, ihya, 4 /335

güzelleşeceğinin hesabını yapması gerekir. Bunun için de itikâfta gönlünü Allah'tan başka bir şeyle meşgul etmemeli ve başka şeyler hakkında konuşmamalıdır. Öyle ki rabbiyle birlikte olabilsin, hayat filmindeki bölümleri kontrol edip gerekeni yaparak rabbine dönebilsin ve bundan sonraki hayatı içerisinde iki günü olmayacak şekilde yaşayabilsin.

Allah zorluk dilemez, kolaylık diler. Biri itikâftayken mecbur kalıp dışarı çıkmak zorunda kalırsa, abdest alması gerektiğinde mescitten dışarı çıkarsa veya mecbur kalıp biriyle konuşursa itikâfı bozulmaz. Sadece bilerek, isteyerek dünyaya ait işlerle meşgul olunca itikâfı bozulur. Mesele; kulun gönlünün Allah'tan ayrılmamasıdır. Yoksa mecburiyetten konuşması, dışarı çıkması veya başka bir şey yapması itikâfını bozmaz. İtikâfı bozan şey; kulun, dünyayla ilgili herhangi bir şeyle gönlünü meşgul etmesi, bununla bilerek meşgul olmasıdır.

Peki, itikâfta uyunur mu?

İtikâfta uyunmaz, uyunmaması gerekir. İtikâfa giren biri zamanını Allah'a vakfettiği için zamanını uykuyla geçiremez. İtikâf oruca benzemez. İtikâf Allah'a "ben senin için özel bir şey yapmak istiyorum. Bu günümü sana ait kılmak, sana vakfetmek istiyorum, bu zamanım sana ait olsun" demektir. Bu durumda itikâfı uykuyla geçirmek hiçbir mana ifade etmez, bu, itikâf olmaz. Diyelim ki birini uyku bastırdı ve buna dayanamadıysa bu durumda uzanıp yatması doğru değildir. Allah zorluk dilemez. Uykusu geldiyse bağdaş kurup oturması, zikir yapması ve zikir yapa yapa oturur şekilde uyuyakalması gerekir. Kulun otururak uyumayı öğrenmesi lazım. Oturup zikredecek, tefekkür yapacak, gerektiğinde otururak da uyuyacak. Fazla değil on beş, yirmi dakika ya da yarım saat o şekilde uyursa uyandığında uykusunu tam olarak almış olur.

Tabi bu arada işi bilmeyenler için uyuyakaldıklarında düşme tehlikesi vardır. İtikâfta olan kişi yere düşmemek için bağdaş

kurup iki dirseğini dizlerinin üzerine koymalı elini de yere değecek şekilde uzatmalıdır. Zaten öne doğru eğildiği için arkaya ve yana doğru kaymaz, kayarsa öne doğru kayar. Uyuduğunda düşeceği zaman elleri yere değdiğinden dolayı istemsiz olarak uyanır ve eli onu tutar; çünkü harekete ilk eli geçer, dolayısıyla uyanır ve düşmez.

Gecede zahiri olarak bizim bilmediğimiz birçok hikmetler vardır. Mesela perdeler gece açılır. Allah, Kur'an için "**biz onu Kadir Gecesi indirdik"**[18] buyurur. Kadir günü değil Kadir Gecesi. Başka bir ayet-i kerimede de "**kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan etrafını mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya yürüten odur"**[19] buyurmuştur. Yani Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i gece miraca almıştır. Bir de "**gece kalk, Kur'an'ı tertil üzere oku"**[20] buyurmuştur. Evet, gecede bizim anlamadığımız bir durum vardır. Bu yüzden perdeler gece açılır, tabi ki gündüz de açılabilir; ama bu yine gecenin bereketiyledir.

İtikâfta; tefekkürden, kendi hesabımızı gördükten, Allah'ın huzurunda durup halimizi ona arz ettikten sonra perdeleri aralamaya çalışmamız gerekir. Bunun için yapmamız gereken şey; gönlümüzü Allah'tan başka her şeyden arındırmaktır. Evet, gönlümüzden her şeyi siliyoruz, silmemiz gerekir. Şöyle bir an, birkaç saniye, birkaç dakika bunu becerebilirsek perdeler bize açılır.

Allah hepimiz için Ramazan ayını hayırlara, tövbe ve istiğfar etmeye, rabbimize dönmeye vesile kılsın inşallah! Allah'ın bu ayda vahyettiği Kur'an'ın hakkını vermeyi hepimize ihsan etsin. Rabbimizin kelamını, ayetlerini ciddiye almayı, okumayı, anlamayı, dinlemeyi, ayetleri üzerinde tefekkür etmeyi, onu

[18] Kadir /1
[19] İsrâ /1
[20] Müzemmil /2-4

hayata geçirip ahlaka dönüştürmeyi hepimize nasip etsin, ikram etsin inşallah!

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in "*Kadir Gecesi'ni Ramazan'ın son on gününde arayın"*[21] buyurduğu gibi Allah bize Kadir Gecesi'ni ihya etmeyi nasip etsin inşallah! Ramazan'ın her gecesini Kadir Gecesi olarak bildik, kabul ettik, Kadir Gecesi'nin nuru bütün Ramazan'ı kaplamıştır, dedik. Allah "Kur'an, Ramazan ayında indi" dediyse bir de bunu bütüne yaydıysa o halde Kur'an'ın nuru bütün Ramazan ayını kaplamıştır. Bize düşen de bu nurdan istifade etmektir. Allah bu nurdan gerektiği gibi istifade etmeyi bizlere nasip etsin inşallah! İtikâfa girmek isteyen kardeşlerimizin o duruşunu, tefekkürünü, kendi kendinin hesabını görmesini, dolayısıyla tövbesini, istiğfarını kabul etsin inşallah! Allah'ın huzuruna dönüp gönlünü Allah'tan başka her şeyden arındıran kardeşlerimize, bizlere perdeyi açmayı nasip etsin, huzura almayı kabul etsin inşallah!

Allah hepinizden razı olsun.

[21] Buhari, Leyletülkadr: 3, Müslim, siyam: 209, Ahmed:6 /50

KELİMELERİN KUR'AN'A GÖRE MANALARI 1

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Arkadaşlar dikkat ettiyse konuşurken sürekli bazı kelimeleri tekrar etmek zorunda kalıyorum. Mesela; imanı her defasında sevmek olarak, takvayı da Allah'a karşı sorumluluğu kabul edip yerine getirmek olarak anlatıyorum. Anlattığım bu kelimelerin hepsi aynı zamanda Kur'ani kelimelerdir. Bunlar yanlış anlaşılırsa ayetlerin manası da yanlış anlaşılır. Zaten sorun bu kelimelerin yanlış anlaşılmasından dolayı çıkmıştır. Bu yüzden bu sohbetimizde Kur'an'da geçen kelimelerin manalarını anlatacağız. Öyle ki o kelimelerin Kur'an'a göre manalarını bilmiş olalım.

Kelimeler tıpkı terazi gibidir. Bir kelimeyi hangi manada anlamışsak o kelime hangi cümle içinde kullanılırsa kullanılsın onun manasını da öyle zannederiz. Mesela iman denince aklımıza ilk olarak inanmak gelir; çünkü imanı bize inanmak olarak öğretmişlerdir ama Allah'a göre iman inanmak değildir. Bu durumda iman kelimesinin içi boşaltılmış ve yerine yeni bir mana doldurulmuştur. Yahudiler ve Hristiyanlar da böyle yapmıştı, kelimeyi asıl manasından çıkarıp içini boşaltarak farklı manalar vermişlerdi. Kur'anda geçen kelimelerin manasını değiştirenler de bunu cehaletinden yapmamıştır; çünkü bu kadar tahribatın cehaletle olması mümkün değildir.

Şimdi hep beraber Allah'ın bu kelimeleri hangi anlamda kullandığını öğrenmeye çalışalım inşallah.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ve inne minhum le ferîkan yelvûne elsinetehum bil kitâb: "(O kitap verdiklerimizden kitap ehli olanlar; yani Allah'ın kendisine kitap vermiş olduğu kimseler, Yahudiler, Hristiyanlar ve Müslümanlar) Onlardan bir fırka vardır ki kitapta olanı (okurken) dillerini eğip bükerler." **Li tahsebûhu minel kitâb:** "(Kitapta olanı okurken dillerini eğip büküyorlar ki) Onu kitaptan zannedesin diye." **Vemâ huve minel kitâb:** "O, kitaptan değildir." Yani onlar ayetin bir parçasını, bir bölümünü okuyarak o manayı asıl bağlamından kopartıp "bu kitaptandır, Allah böyle söylemiştir" derler.

Böyle yapanlar kitaptan olanı kesip söyler. Hâlbuki söyledikleri kitaptan değildir; yani Allah böyle söylememiştir, Allah'ın muradı böyle değildir. **Ve yekûlûne huve min indillâh:** "Ve derler ki: Bu, Allah katındandır." Allah böyle söylemiş, Allah'ın muradı budur, derler. **Vemâ huve min indillâh:** "O, Allah katından değildir." Yani Allah öyle söylememiştir. Peki, böyle söyleyenler ne yapıyorlar? **Ve yekûlûne alâllâhil kezib:** "Onlar, Allah'a karşı yalan söylüyorlar (Allah'a yalan iftirada bulunuyorlar)." **Ve hum ya'lemûn:**[1] "Bunu bilerek yapıyorlar." Onlar bunu bilmedikleri için değil bile bile yaparlar; yani kendi fikirlerini kabul ettirmek için ayetin bir parçasını alır, dillerini eğip bükerek süslü süslü konuşurlar ve "bu, Allah katındandır" derler.

Allah bizi böyle bir şeyden muhafaza etsin. Allah'ı tanımayanlar, Allah'ı, Allah'ın muradını, kulluğu bilmeyenler böyle bir yola başvurur. Bu cesareti göstermelerinin sebebi Allah'a ve ahirete iman etmemeleri, dünyayı istemeleridir. Dünyaya ait bir hesapları olduğu için böyle yaparlar. Onlara

[1] Âli İmran /78

uyanlar da cehaletinden, akıllarını kullanmadığından dolayı onlara uyarlar.

Yâ eyyuhâr resûl: "Ey Allah'ın resulü!" **Lâ yahzunkellezîne yusâriûne fîl kufri:** "O küfürde birbirleriyle yarışanlar seni üzmesin (mahzun etmesin)." Onlar küfürde birbirleriyle yarışırlar. Küfür, hakikati örtmek demektir. Onlar hakikati örtmek için yarış halindedirler; yani Allah'ın ayetleri, muradı anlaşılmasın diye yarışırlar. **Minellezîne kâlû âmennâ bi efvâhihim**: "Bununla beraber onlar ağızlarıyla 'biz iman ettik' derler." **Ve lem tu'min kulûbuhum:** "Ama kalpleri iman etmemiştir." İman onların kalbine inmemiştir, imanları sadece dillerindedir.

Ve minellezîne hâdû semmâûne lil kezib: "O Yahudiler (Yahudileşmiş olanlar; Yahudi demek Allah'ın resulünü, Allah'ın kitabını hafife alanlar demektir) Onlar yalanlamak için seni dinlerler." **Semmâûne li kavmin âharîne lem ye'tuke:** "Onlar sana gelmeyen, seni dinlemeyen bir kavim için (onları saptırmak için seni dinlerler) **Yuharrifûnel kelime min ba'di mevâdıhî:**[2] "Kelimeleri yerinden oynatıp tahrif ederler." Bu defa ayetleri değil kelimeleri tahrif edip onları saptırırlar. Kelimeyi tahrif etmek içini boşaltmak demektir.

Mesela "takva" kelimesi genel olarak birinin kendini temiz tutması bir de çok ibadet etmesi olarak anlaşılır. Oysaki öyle değildir; çünkü Allah kullandığı bir kelimeyi mutlaka başka bir ayette beyan etmiş, açmış, izah etmiştir. O halde kelimenin içini boşaltarak takdim edenler Yahudileşmiştir.

Ayette geçen Yahudiler kelimesini Hz. Musa (a.s.)'ı kabul edenler olarak anlamak doğru değildir. Allah bu ayette Yahudi

[2] Mâide /41

zihniyetinden bahseder. Bu zihniyette olanlar Allah'ın ayetlerini, o ayetler içindeki kelimeleri bile bile tahrif ettiklerinden ve peygamberlerini ciddiye almayıp öldürdüklerinden dolayı Allah'ın gazabına uğramışlardır. Bu durumda bir mü'min, bir Müslüman da bile bile bir ayeti bağlamından koparsa veya bir kelimeyi tahrif etse Yahudileşmiş olur.

Mesela "Yuharrifûnel kelime min ba'di mevâdıihî" ayetinde geçen "mevâdıihî" kelimesi konum, yer anlamına gelir. Allah bir kelimeye ne mana yüklerse o kelimenin konumu, yeri, manası odur. Allah onu öyle yaratmıştır; yani o kelimenin içini öyle doldurmuştur. Allah ona o manayı verdikten sonra o Yahudileşmiş olanlar kelimenin içini boşaltıp başka bir manayla onu manalandırırlar. Bu, kelimeyi tahrif etmek demektir.

Allah ayetin devamında kelimeleri tahrif etmelerinin gerekçesini beyan eder. **Yekûlûn:** "(Çünkü onlar birbirlerine) Derler ki." **İn utîtum hâzâ fe huzûhu:** "Onlar (o hükümler) sizin lehinizeyse onları alın (kabul edin)." **Ve in lem tu'tevhu fahzerû:** "Eğer sizin aleyhinize ise onları bırakın (kabul etmeyin)." Yani o manayı kendinize uydurun. Mana size uyuyorsa alın, uymuyorsa kabul etmeyin; yani içini boşaltıp yeniden doldurun. **Ve men yuridillâhu fitnetehu:** "Allah kimin fitneye düşmesine müsaade ederse." **Fe len temlike lehu minallâhi şey'â:** "Hiç kimse onu herhangi bir şekilde Allah'tan kurtaramaz." Onu fitneden kurtaramaz. Allah mü'minle kâfir, mü'minle münafık belli olsun diye buna müsaade etmiştir.

Ulâikellezîne: "İşte onlar o kimselerdir ki." **Lem yuridillâhu en yutahhira kulûbehum:** "Allah onların kalplerini temizlemeyi dilememiştir." Allah onların kalplerini temizlemez; çünkü

kalplerinde iman yoktur. Böylelerinin niyeti küfürdür, hakkı hakikati örtmektir, bunu da bilerek yaparlar. **Lehum fîd dunyâ hızyun:** "Onlar için dünyada bir rezillik (bir aşağılanma) vardır." **Ve lehum fîl âhirati azâbun azîm:**[3] "Ahirette de onlar için azim bir azap vardır."

Evet, biz de o Kur'anî anlatımı, Kur'anî kelimeleri Allah'ın bize öğrettiği gibi değil de onların öğrettiği gibi öğrenmişiz. Arkadaşlar Kur'an'ı okudukça, ayetlerin nasıl beyan edildiğini öğrendikçe, anladıkça her bir kelimenin hangi manaya geldiğini anlar ve bilirler inşallah; çünkü ayetler birbirini tefsir eder. Allah ayet-i kerimede **"Kur'an'ı biz indirdik, onu beyan etmek de bize düşer (o bizim işimizdir)"**[4] buyurur. Allah ayetlerini beyan etmiştir.

Herkesin, Kur'an'ı bütünüyle baştan sona tekrar tekrar okuyup her bir kelimenin hangi manaya geldiğini öğrenmesi zor olabilir. Bunun için ben kısa yoldan kısaca kelimeleri izah etmeye çalışacağım. Arkadaşlar da bu arada öğrenmiş olurlar. Zaten Allah nasip ederse Kur'an meali çalışmamız var. Bu çalışmamızda kelimeleri geniş geniş izah edeceğiz inşallah.

Kelimeleri yanlış anlayan bir kişinin tasavvuru da bozuk olur; yani duyduğu, okuduğu bir şeyi kendine göre doğru anladığını sanır, hâlbuki yanlış anlamıştır. Mesela imanın inanmak olduğunu söyleyerek yanlış bir kanaate varır. Bu yüzden biri "ben iman ettim" dediğinde onun Allah'a ve resulüne inandığını düşünür. Daha iyi anlaşılması için bir örnek vereyim; tasavvuru bozuk olanların bir metreyle ölçüm yaptığını düşünün; ama ellerindeki metre yüz santim değil yetmiş santim olsun. Bu durumda her ne ölçerlerse ölçsünler kendilerine göre bir metre

[3] Mâide /41
[4] Hicr /9, Kıyamet /19

diye ölçerler. Aslında bu metreye hile yapılarak 100 santimden yetmiş santime düşürülmüştür; ama kullanan kişi bunu bilmediği için metreyi doğru zanneder, bu yüzden ölçtüğü şeylerin bir metre olduğunu iddia eder. Aslında söylediği kendisine göre doğrudur; çünkü elindeki metre öyledir, 70 santim diye ölçtüğü şeyi bir metre olarak ölçtüğünü zannetmiştir.

Nasıl ki metresi bozuk olan birinin bütün ticareti bozuk oluyor, haram oluyorsa aynı şekilde doğru olarak bildiği bir kelimenin manası, Allah'ın murat ettiği mana olmayan kişi de yanlış anlar ve Allah ile yapacağı hayatının ticaretini yanlış yapar, dolayısıyla kaybeder. Tasavvurumuz, anlayışımız doğru olsun diye Allah'ın kullandığı kelimelerde murat ettiği manayı anlamamız gerekir. Bu sohbetimizde hep beraber kelimelere manalarının doğrusunu yükleyeceğiz inşallah.

Allah'a göre mananın yüklenmediği kelime diri değil ölü bir kelimedir. Dinimizi, islamı, kendimizi ölmüş kelimelerle anlarsak o kelimeler bizi diriltmez, dolayısıyla Kur'an bizi diriltmemiş olur. Oysaki Kur'an'ın bizi diriltmesi gerekirdi. Ölü bir Kur'an zaten bizi diriltemez. Kur'an'ın diri olabilmesi için Allah'ın o kelimeye yüklediği manayı doğru anlayıp doğru iman etmemiz ve Kur'an'ı doğru anlamamız gerekir.

Bu kelimeleri birçok ayetle izah etmek yerine Allah nasip ederse ileride çıkacak olan mealde ayetleri delil gösterip her bir kelimeyi ayetlerle Allah'ın murad ettiği manaya göre anlatacağız inşallah.

Kelimelerin Kur'an'a göre manaları sohbetimizde ilk önce din kelimesini anlamaya çalışacağız. Kolay bir şekilde öğrenebilmemiz için teferruatlı bir şekilde değil kısaca anlatacağım inşallah.

Din; Hayat biçimi, hayat tarzı demektir. Allah'ın din kelimesine yüklediği mana budur. Allah insanın yaşadığı hayat tarzına din demiş, mesela Yûsuf Suresi'nde **"melikin dinine göre"**[5] buyurmuştur. Allah, melikin dinine göre derken kastettiği; melikin kanunları, Mısırlıların hayat tarzıdır. Ayete göre Hz. Yusuf (a.s.) kardeşi Bünyamin'i hırsızlıkla suçlamasaydı Mısır melikinin dinine göre onu yanında tutamazdı. Bu durumda biri zahiriyle, batını ile Allah'a teslim olmamışsa dini İslam değildir. Dini, hayatını neye göre yaşıyorsa odur. Herkesin hayat tarzı yaşadığı dinidir; çünkü Allah'a göre din hayat tarzıdır, yaşayış biçimidir.

İman; devamlı söylüyoruz, iman Allah ve resulünü her şeyden, canından bile çok sevmektir. Allah imanı inanmak diye anlatmaz, iman için **"çok şiddetli muhabbet"**[6] buyurur. İmanda tevhidin; yani vahdetin, birliğin olması gerekir. Allah vahiddir, El Esmau'l Husna, en güzel isimler onundur. Vahid olan, bütün güzelliğe sahip olan bir tek Allah'tır. Bütün insanlar, bütün varlık güzelliğini Allah'tan alır. Gerçek manada güzelliğe bir tek Allah sahiptir. Her şeyin sahibi odur. Vahdeti, tevhidi; yani "lâ ilâhe illallah"ı böyle anlamak gerekir. Hiç kimse hiçbir şeyin sahibi değildir. Aynı şekilde hiç kimse kendisinin de sahibi değildir; çünkü her şeyin sahibi Allah'tır. Hayatı böyle anlamadıkça tevhit olmaz. Sadece "lâ ilâhe illallah" demekle kimse tevhitte, vahdette olmaz, gerçek manada "lâ ilâhe illallah" demiş olmaz.

İman aynı zamanda Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resullerine, ahirete iman etmektir; yani bunların hepsini sevmektir. Zaten iman kitabımızda her birini ayrı ayrı, uzun uzun anlatmaya çalışmıştık. Bu yüzden imanı teferruatıyla öğrenmek, anlamak isteyen kardeşlerimiz iman kitabını okuyabilirler.

[5] Yûsuf /76
[6] Bakara /165

İslam "silm" kelimesinden türetilmiştir ve barış anlamına gelir. Kulun kendisiyle, Allah ile, mü'minlerle, insanlarla, varlıkla, doğa ile, imtihanlarla barışık olması gerekir. Barışık olmazsa selamette olmaz; yani İslam'da olmaz. Bütün bunlar Allah'a teslim olmakla, Allah'a kul olduğunu, âbd olduğunu kabul etmekle kazanılır.

İslam başlangıç itibariyle kelime-i şehadettir; yani şahit olmaktır. Kelime-i şehadeti getirip "eşhedu enlâ ilâhe illallah" dediğimizde "şahit oluyorum ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Allah birdir" demiş oluruz. Peki, nasıl şahit oluruz? -Bütün varlık ayetlerini ve kendimizi bir ayet, bir kitap gibi okuyarak şahit oluruz. Allah ayet-i kerimede **se nurîhim âyâtinâ fîl âfâkı ve fî enfusihim hattâ yetebeyyene lehum ennehul hakk:**[7] "Afakta ve enfuste ayetlerimizi onlara göstereceğiz ki Allah'ın hak olduğu onlara beyan olsun (görülsün, anlaşılsın)" buyurur. Allah'ın kudretini, El Esmau'l Husna'sının tecellisini bütün varlık üzerinde görmezsek şehadet etmiş olmayız ve şehadetimiz dilimizde kalır. Şahit olmayı, kelime-i şehadeti böyle anlamak gerekir.

İhsan; Allah'ın huzurunda olduğumuzu tatmaktır, aynı zamanda güzellik, güzel olan, muhsin anlamlarına gelir. İhsana sahip olan biri Allah ile güzeldir. Allah'ın güzelliği ile güzelleşip insanlara, mahlûkata güzellik yapan, hayır olan, insanların, elinden ve dilinden fayda gördüğü kimse muhsin olandır. Bir şeyin güzel olması aslında kendimize veya başkalarına göre değildir. Gerçekten güzel olan şey Allah'a göre güzel olandır.

Beşer; insanla beşeri birbirinden ayırmamız gerekir. Beşerlik, insanın zahiri tarafıdır, bu zahiri taraf hayvanlarda da bulunur. Âlimlerimiz beşerliğe "hayvani taraf" demiştir. Bu kelimenin manası yanlış anlaşıldığı için kelimeyi böyle kullanmayı

[7] Fussilet /53

doğru bulmuyorum. Hayy; diri demektir. "Hayavan, hayvan" kelimesi de diri olanlar manasındadır. Yoksa bu kelime küçümsemek için söylenen bir kelime değildir. İnsanın da diri olan tarafı, diğer diri olan mahlûkatlar gibi zahiri tarafıdır, buna beşer denir. İnsanın bir de insani tarafı vardır, bu da; Allah'ın kendisinde nefhettiği ruhudur, manevi halidir, imanıdır.

Allah'a iman etmeyen birine "insan" demek doğru değildir. Ona hayvan, hatta hayvandan daha aşağı demek gerekir. Tabi bu bilmeyenler için geçerli değildir; çünkü bilmemek mazerettir. Biri imanı anlamamışsa, ona vahiy taşınmamış, peygamber tanıtılmamışsa suç onun değil onlara vahyi taşımadığı için iman edenlerindir.

İnsan; insan derken Hz. İnsanı anlamamız gerekir. Biri iman etmiş, İslam'a girmiş, her türlü barışı kendinde ve dışarıda sağlamış, muhsin olmuş, Allah'ın huzurundaymış gibi rabbinin yakınlığını tatmışsa Hz. İnsandır. Birinin böyle olmadıkça Hz. İnsan olması mümkün değildir.

Mü'min; mü'mini Allah'a ve resulüne inanan olarak anlamamamız, Allah'a âşık kul, âbd olarak anlamamız gerekir.

Müslüman; İslam'a girmiş, Allah'a bütünüyle teslim olmuş olanlardır. Müslüman olmak için teslim olmak lazım. Yoksa lafla mü'min, Müslüman olunmaz.

Kâfir; hakikati örten demektir. Biri imanı, İslam'ı anlamadıkça kâfir olmaz. Böylelerine bilmedikleri için cahil denir.

Kâfir kelime itibariyle "örten" manasına gelir. O halde birinin kâfir olması için önünde bir şeyin olması gerekir, öyle ki örtebilsin. Hakikatin, dinin, imanın, İslam'ın kâfiri; hakikatin, imanın, islamın ve Allah'ın vahyininin üstünü örtendir. Biri, Allah'ın ayetlerinden birini bildiği halde örterse kâfir olur. Bu

yüzden Allah ayet-i kerimede **"onlar bunu bilerek yaparlar, bile bile yaparlar"**[8] buyurmuştur. Böyleleri işine gelmediği için hakikati söylemez, örtüp gizler. Şeytan onlara hile yapıp "bunu söylersen doğru olmaz, yanlış anlaşılır" der. Bunlar kâfirdir; çünkü imanı anladıkları ve iman ettikleri halde hakikati örtmüşlerdir. Bu durumda onlara "neden hakikati örtüyorsunuz, Allah nasıl söylediyse sizin de öyle söylemeniz gerekmez mi, Allah mı biliyor, yoksa siz mi biliyorsunuz" diye söylemek lazım! Böyle olanlar Allah'a iman ettiklerini söylerler ama aslında iman etmemişlerdir ve bundan haberleri bile yoktur. Hâşâ, Allah bir şeyi eksik veya yanlış söyler mi?

Evet, kelimelerin Kur'an'a göre manalarını öğrenmeye çalışıyoruz, öyle ki rabbimizin bize ne söylediğini doğru anlayalım ve ona karşı yanlış yapmayalım.

Müşrik; Allah'a şirk koşan demektir. Müşrikler Allah'ı, resulünü, ahireti kabul eder; ama Allah'ın murad ettiği, emrettiği şekilde kabul etmez. Allah ile beraber başkalarını da ilah edinir. "Allah'ın kelamı haktır, Allah doğru söylemiştir" diye konuşur, peşinden ise "ama" der. Biri Allah'ın bir vahyinden sonra "ama" dedi mi bilelim ki o müşriktir. "Bu zamanda, bu devirde böyle olmaz, onun için şöyle yapmak lazım" deyip herhangi birini veya herhangi bir insanın sözünü Allah'a tercih edenler müşriktir, Allah'a şirk koşmuştur. Biri müşrik olursa kâfir de olmuş olur; çünkü müşrikler hem kâfir, hem de müşriktir.

Münafık; ikiyüzlü, nifak ehli, iki dünyalı, iki dünyayı birden isteyen demektir. Münafıklar ne dünyadan ne de ahiretten vazgeçerler, ikisini birden isterler. Dünyayı ahirete feda edip kurban edemezler; ama ahireti de isteyip kenarından, köşesinden bir şeyler yapmaya çalışırlar. Münafıklar, ikiyüzlü, iki dünyalı

[8] Âli İmran /78

olduğu için bir yüzleri dünyada, bir yüzleri de ahirettedir. Yalnız, gerektiğinde ahireti dünyaya feda ederler; çünkü asıl tercihleri ahiret değil dünyadır. İki şık arasında kaldıklarında ahireti tercih etmez, her zaman dünyayı tercih ederler. Buna da bir sürü bahane ve fetva bularak "yapamam, edemem, gücüm yetmez, bu zamanda olmaz, şimdiki şartlar müsait değil sonra yaparım" derler. İşte, böyle olanlar münafıktır.

Muhsin; Allah'a göre güzel yapan, güzel olan, samimi, halis, saf, ihlas sahibi kul demektir. Muhsin kullar Allah'a karşı muhlistir; yani samimidir. Allah'ın saf rızasını, ebedi hayatlarını isterler, böyle olanlar cennettedir. Allah ayet-i kerimede onlar için "**Allah muhsinleri sever"**[9] buyurur.

Veli; Allah ayetlerde **"velilere hiçbir korku yoktur, onlar mahzun da olmazlar."**[10] **"Allah mü'minlerin velisidir."**[11] **"Allah muttakilerin velisidir"**[12] buyurmuştur. Veliyi havada uçan olarak anlamamamız gerekir. Biri mü'minse ve Allah'ı her şeyden çok seviyor, Allah'a karşı sorumluluğunu kabul edip yerine getiriyorsa, iman etmişse, her yaptığını imanı ile yapıyorsa o velidir. Aynı şekilde biri muttaki olursa beraberinde mü'min olur. O, Allah'a karşı sorumluluğunu yerine getirdiği için mü'min olmuştur. Veliyi böyle anlamalıyız.

Yoksa veli keramet sahibi olan yahut bir şeyleri gören değil Allah'ı seven, Allah'a karşı sorumluluğunu kabul edip yerine getirmeye çalışandır. İhlasla, samimiyetle Allah'a "ben senin kulunum, sen de benim rabbimsin" deyip gereken fedakârlığı

[9] Bakara /195, Âli İmran /148, Mâide /13
[10] Yûnus /62
[11] Bakara /257, Âli İmran /68
[12] Câsiye /19

ortaya koyabilme gücüne, kabiliyetine sahip olanlar Allah'a göre velidir.

Muttaki; Allah'a karşı sorumluluğunu kabul edip yerine getiren; yani insan olmayı, âdem olmayı, âbd olmayı kabul edip Allah'ın davetine icabet eden demektir. Allah ayet-i kerimelerde "**Allah muttakileri sever."**[13] **"Allah, cenneti muttakiler için hazırlamıştır"**[14] buyurur. Muttakileri de böyle anlamalıyız.

Mukarrebun; Allah'a yakın olan, Allah'ın yakınlığını kazanmış olandır. Allah ayet-i kerimede mukarrebunu anlatırken **"mukarrebun, sabikun olanlardır"**[15] buyurur.

Sabikun; hayırda müsabaka yapıp yarışanlara sabikun denilir. Onlar hayır yapmak için devamlı koşar, koşuştururlar. Dertleri; Allah'ın rızasını, yakınlığını, dostluğunu, cemalini kazanmaktır. Müsabaka ettikleri için Allah'a yakındırlar. Önlerine çıkan imkân ne olursa olsun onu hemen değerlendirip rablerine yakın olmaya çalışırlar. Müsabaka yapanlar, sabikunlar aynı zamanda mukarrebbun olanlardır; yani Allah'a yakın olanlardır.

Peki, Allah'a âbd olmak ne demektir?

Allah ayet-i kerimede **"ben insanları ve cinleri bana âbd olsunlar diye yarattım"**[16] buyurur. Biz de her namazda Fatiha'yı okurken **"iyyâke na'budu ve iyâke nestaîn"**[17] deriz. Âbdiyet, âbd olmak ibadet etmek değildir. Allah'a çokça ibadet edenlerin âbd olduğunu söylemek yanlıştır; çünkü ibadet âbd olmanın gereğidir, âbd olmaktan bir parçadır. Âbdiyet ise bütün hayatı kapsar. Âbd olmaya çalışan birinin mukarrebunun ve sabikunun yaptığı gibi

[13] Tevbe /4,7, Âli İmran /76
[14] Âli İmran /133
[15] Vâkıa /10-11
[16] Zâriyat /56
[17] Fatiha /5

her anda kul olmaya çalışması gerekir. Eğer biri Allah'ın rızasını, sevgisini kazanmak için koşturuyor, çabasını, gayretini sarf ediyorsa âbd olmuş, âbd olmayı kabul etmiş demektir.

Böyle bir kul çocuğuyla, eşiyle, anasıyla, babasıyla, hatta bir varlıkla, bir hayvanla muhatap olurken bile Allah'ın hesabını yapar. Kendini her anda Allah'ın âbdi olarak kabul edip Allah'ın, maşukunun sevgisini kazanmak için çabasını, gayretini sarf eder. Bu, âbd olmaktır.

Allah ibadetin nasıl yapılacağını kitabında zaten vahyedip bildirmiştir. İbadet, hayatı yaşarken kulluğumuz olsun, âbdiyetimiz olsun diyedir. Bu yüzden ibadet âbd olmamızın gereğidir. Mesela namaz mü'minin miracıdır. Zahiri olarak âbdest alıp namaza duruşumuz namazın zahiri tarafıdır. Manevi tarafı da gönül itibariyle Allah'ın huzuruna çıkıp miraç etmemizdir; yani namazdan gaye miraçtır, gönlümüzün huzurda durmasıdır.

Nasıl ki namazdan gaye gönlün huzurda durmasıysa aynı şekilde ibadetten gaye de âbd olmaktır. Nasıl ki namaz miraç için gerekliyse ibadet de âbd olmak için gereklidir. İbadet insana âbdiyeti, Allah'ın sevgisini, yakınlığını kazandırmalıdır; çünkü ibadet âbdiyeti kazanmak içindir.

Cihad; Kur'an'da geçen kelimelerden biri de cihaddır. Cihad denince akla ilk olarak savaş gelir. Oysaki bu yanlış bir anlamadır. Bir kelimenin içi ancak bu kadar boşaltılabilir, manası ancak bu kadar değiştirilebilir. Cihad savaşmak değil; cehd etmek, çaba, gayret sarf etmek demektir. Mesela müçtehitler içtihad ettiklerinde akıllarıyla cihad ederler; yani ayete, hadise bakar, düşünüp hüküm çıkarırlar. Bu yüzden içtihad etmek akli cihattır.

Aynı şekilde biri namaz kılarken de cihad eder; yani kalkıp âbdest alarak çabasını, gayretini sarf eder ve nefsiyle

mücadelesini yapıp huzurda durur. Bu oruç için de geçerlidir. O halde cihad, kulun her anda muhatap olduğu bir haldir, hayattır, kulluğun, âbd olmanın gereğidir. Mü'min her anda bir mücadelede, bir cihattadır, bir an bile cihadın dışında kalmaz, kalmamalıdır.

Cihad etmek savaşmak değildir, dedik. Peki, savaş nedir?

Savaş; mukatele demektir. Allah, savaşı kelime itibariyle mukatele; yani karşılıklı birbirini katletme olarak beyan etmiştir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve sahabeleri gittkleri yere İslam'ı götürmek için mukatele yapmışlar, herhangi bir bölgeye İslam'ın girmesi için engeller çıktığında hak gelsin diye o bölgedekilerle savaşmışlardır. Yoksa "haydi cihad edelim, kardeşimizi vuralım, savaşalım" demek cihad etmek değildir.

Cihad kelimesinin içi boşaltılarak içine mukatele doldurulduğundan dolayı cihad; ya savaş ya da birilerine hakaret etmek, küfretmek olarak anlaşılmıştır. Cihad, hayatı baştan sona kapsayan bir kavramdır ve her anda Allah yolunda mücadele etmek demektir. Elbette ki savaş da cihadın içinden bir parçadır; ama cihadın bütünü değildir. Allah yolunda yapılan savaşlar da hayatın bir bölümünde cihadın içine dâhil olur, yalnız bu çok istisnai bir durumdur.

İnfak; Allah yolunda malından nafakalandırmak, nafaka vermek; yani maddi olarak ikramda bulunmak, Allah'ın, kuluna ikram ettiklerinden vermesi demektir.

Sadaka; Allah'a karşı sadakatin ispatlanması için vermek demektir. Zaten infak da sadaka da aynı kapıya çıkar.

Şimdi de ruh denince neyi anlamamız gerektiğini öğrenelim hep beraber.

Can farklı, ruh farklıdır. Beden, can ile diridir. Bununla beraber hem bedenin, hem de canın ruhla ana bir bağlantısı vardır. Bu, insana özgü bir durumdur. Mesela Allah ayet-i kerimede **"uyuduğunuzda ruhlarınızı alırız. Vakti gelenleri alıkoyar, vakti gelmeyenleri ise belli bir vakte kadar iade ederiz"**[18] buyurur.

Ruh, rüya esnasında bedenden ayrılır. Demek ki insan, ruhu bedeninden ayrıldığında ölmüyormuş. Aynı şekilde zikir esnasında perdesi açık olan kardeşlerimiz gönül itibariyle bir şeyler gördüğünde de ruhları bedenlerinden ayrılır ve gördüklerini manevi olarak başka bir âlemde seyrederler. İnsan, ruhu ondan bir vakte kadar ayrıldığında ölmez; ancak Allah ruhu alıkoyup ona geri iade etmediğinde ölür.

Nasıl ki hayvanlarda can varsa insanda da bu can vardır. İnsanlar bu can ile diridir. Bu can çok şeffaf bir buhardır. Ruh ise Allah'ın kendinden insana nefhettiğidir. Namaza durduğumuzda "ben miraçtayım, Allah'ın huzurundayım" dediğimizde ruhumuz bir anda huzurda olur; yani ruh itibari ile miraçta oluruz. Bütün mesele; gönlümüzü, aklımızı, fikrimizi ruhumuzla beraber oraya göndermektir.

Salih amel; Allah ayetlerinde tekrar tekrar **İllellezîne âmenû ve amilûs sâlihât:**[19] "İman edenler ve salih amel işleyenler" buyurur. Bir salih amel, salihat, bir de ahsen amel, muhsinat vardır. Muhsin amel insanı güzelleştirir. Salih amel ise; diğer insanların, mahlûkatın insandaki güzellikten istifade ettiği ameldir. İnsana yaptığımız bütün yardımlar salih amele dâhil olur ve her birinin Allah katında dereceleri vardır.

[18] Zumer /42
[19] Tîn /6, Ayrıca bkz: Meryem /96, Furkân /70, Ankebût /58, İbrâhîm /23, Lokmân /8, Bakara /62, Secde /19, Mâide /93

En büyük salih amel; insanın nefsinin ıslah edilmesi, kulun Allah'a dönmesidir.

Bir de insana yapılan yardım vardır ki asıl salih amel bunu kapsar, diğer ameller de bu salih amelin içinde yer alır. Birinin cennete girmesine vesile olmak, ebedi hayatı için birine destek olmak, yardımda bulunmak farklı, maddi olarak birini doyurmak farklıdır. İkisi de salih ameldir ama derece itibariyle birbirinden farklıdır; yani her bir amelin kendine göre derecesi vardır.

Şimdi de millet, ümmet ve cemaat kelimelerini öğrenelim.

Bu kelimelerin her birinin içi faklı farklı doldurulmuştur. Herkes ümmet kelimesini bütün Müslümanları kapsayan bir ifade olarak bilir; ama Allah ümmet olarak cemaati, bir topluluğu kasteder. Mesela Allah ayet-i kerimede **"içinizde hayra (hakka) davet eden bir ümmet bulunsun."**[20] Yani bir cemaat bulunsun. **"Onlar gelmiş geçmiş bir ümmetti."**[21] **"Her ümmetin bir resulü, bir imamı vardır"**[22] buyurur.

Allah, ümmete de millet ismini vermiştir. Bununla ilgili olarak ayet-i kerimede **"deki: Ben millet-i ibrahim'denim"**[23] buyurmuştur. Millet-i İbrahim, Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayan ümmet demektir. Ayetlerden de anlaşıldığı gibi millet denince ümmeti, ümmet denince de cemaati anlamamız gerekir.

Peki, dünyayı nasıl anlamalıyız?

Dünyayı imtihan yeri, kazanma yeri, ahiretin tarlası olarak anlamalıyız. Eğer dünyayı Allah'tan bağımsız olarak anlarsak o zaman bizim için ahiretin tarlası olmaz, bunun yerine "kısa bir

[20] Âli İmran /104
[21] Bakara /134- 141
[22] Yûnus /47
[23] Bakara /135

geçinme yeri, birbirinizle, kendi aranızda onunla iftihar etme yeri, övünme yeri, oyun ve eğlence yeri"[24] ayetindeki gibi sadece üç günlük bir oyun alanı olarak anlarız. Dünyayı Allah'a göre anlarsak bu defa dünyayı bir imtihan yeri, kazanma yeri, Hz. İnsan olma yeri, insanın büyüyüp kemale erdiği yer olarak görürüz. Bilmemiz lazım ki insanın dünyası neyse ahireti de odur, dünyadaki hayatı neyse dini de odur.

Kur'an; okunan, tekrar tekrar okunan, içi manayla, hikmetle dolu olan demektir. Biri Kur'an'ı sevap kazanmak için okursa sadece sevap kazanır; ama Allah'ın, Kur'an'ı indirmesindeki muradı bu değildir.

Kur'an'ın neden tekrar tekrar okunması gerekir?

Kur'an tıpkı gıda gibidir. Nasıl ki her gün yemek yiyorsak ve "zaten dün yemek yemiştim, bugün yemesem de olur" demiyorsak Kur'an'da aynen böyle her gün almamız gereken bir gıdadır. Yemek, su, hava neyse manevi olarak Kur'an da odur. Bu yüzden sürekli Kur'an dinlenilsin diye Diyar TV'de Kur'an tilavetleri yayınlıyoruz. Kur'an her anda lazımdır ve onu sürekli manevi nefes gibi almamız gerekir. Öyle ki her anda Allah ile beraber olup onun huzurunda olduğumuzu anlayalım ve tadalım. Zaten bu yüzden Allah indirdiği kitabına Kur'an; yani "her anda okunan, her zaman okunması gereken" ismini vermiştir. Buna göre bir gün bile Kur'an'ı okumazsak kendimizi manevi olarak aç, susuz, nefessiz hissetmemiz gerekir.

Şimdi de hep beraber Kur'an'la ilgili kelimeleri öğrenmeye çalışalım inşallah.

[24] Hadîd /20

Kıraat; sevap kazanmak değil okumak, okuyup anlamak demektir.

Tilavet; takip etmek, güzelliğini ondan almak manasına gelir. Allah ayet-i kerimede **Vel kameri izâ telâhâ:**[25] "Ay, Güneş'i okuduğu zaman" buyurur. Ay, Güneş'i tilavet eder; yani Güneş'i takip ederek onu okur, ışığını Güneş'ten alır ve Dünya'ya yansıtır. Bu durumda Kur'an'ı tilavet eden biri Kur'an'dan aldığı manayla, nurla, vahiyle aydınlanır ve etrafına bu aydınlığı saçar. Tilavet etmek bu demektir.

Tertil; Kur'an'ı vücudunun her zerresine sindirmek demektir. Allah, Kur'an'ı gece tertil üzere okumayı emretmiş, **ve rettilil kur'âne tertîlâ:**[26] "Tertil üzere Kur'an'ı oku" buyurmuştur. Öyle ki sende Kur'an'dan başka bir şey kalmasın.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur'an'dır, onda Kur'an'dan başka bir şey yoktur. İşte tertil etmek; Kur'an'ı okurken vücudun her zerresine onu sindirmek, onunla vahiy olmak, canlı Kur'an olmak bu demektir.

Allah Kur'an'a bir de **"mucize"** der. Mesela Allah ayet-i kerimede Kur'an için "**mucize olarak o yetmez mi"**[27] buyurur. Her peygamberin, zamanla, mekânla kayıtlı bir mucizesi vardır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in de böyle mucizeleri vardı; ama o mucizeler kendi zamanlarında kaldı. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ümmetine bir de kıyamete kadar Kur'an mucizesini bırakmıştır ki hiç kimse ona dokunamaz; çünkü Kur'an, Allah'ın korumasındadır.

Peki, Kur'an nasıl bir mucizedir?

[25] Şems /2
[26] Muzzemmil /4
[27] Ankebût /51

Kur'an, insanı dirilten bir mucizedir. Nasıl ki en kötü durumdaki müşriki alarak en yüksek makama taşıyıp gökteki yıldız yaptıysa kendisini okuyup iman eden, onu ahlaka dönüştüren herkesi de aynı şekilde gökteki yıldız yapar. Sahabeleri bu hale getiren Kur'an bizim de elimizdedir; ama biz onu anlamadığımız, ondan mahrum kaldığımız için ve kelimeleri, ayetleri değiştirilip tahrif edildiği; yani öldürüldüğü için onunla dirilemiyor, gökteki yıldızlar gibi olamıyoruz. Bu mucize bizi diriltmiyorsa bir sorun var demektir. Hep beraber Allah'ın ipine, Kur'an'a sarılıp onu kıraat eder, tilavet eder, tertil üzere okursak o bizi diriltip yücelere, alayi iliyine çıkarır. Dolayısıyla onunla canlı Kur'an oluruz ve El Esmau'l Husna üzerimizde tecelli eder.

Bir de içi boşaltılan, farklı manalarla doldurulan resul ve nebi kelimeleri vardır.

Nebi ve resul kavramları tam birbirinin tersi olarak anlatılmıştır. Hâlbuki Allah, ayetinde resulden de nebiden de bahsetmiştir. Bu iki kelime aynı manaya gelmez. Kelimeler farklıysa mana da farklı olur.

Nebi; kitap verilmiş olan peygamber, resul ise; bir önceki peygamberin veya o anda hayatta olan bir peygamberin getirdiği vahyi taşıyan, resullük (elçilik) yapandır. Allah ayet-i kerimede bütün kitapları nebilerine indirdiğini beyan etmiştir.[28] Ayrıca resul kelimesini nebileri için de kullanmıştır.

Mesela; Allah, İbrahim (a.s.) için "**İbrahim, kavmini imana davet etti, içlerinden bir tek Lut iman etti"**[29] buyurmuştur. Hz. İbrahim (a.s.) Hz. Lut (a.s.)'ı daha sonra başka bir beldeye resul olarak göndermiştir. Hz. Lut (a.s.), Allah'ın resulüdür, bununla

[28] Âli İmran /81
[29] Ankebût /26

beraber Hz. İbrahim (a.s.)'ın da resulüdür; çünkü Hz. Lut (a.s.), Hz. İbrahim (a.s.)'a iman etmiştir.

Resul ile nebinin arasındaki farkı buradan anlamak gerekir. Bu yüzden bütün ümmet Hz. Lut (a.s.) gibi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in resulüdür. Tabi tenezzül edip kabul ederse, zahmet edip Allah'ın vahyini taşırsa, vahyini taşıma elçiliğini yaparsa!

Bununla beraber herkes bu resullükten sorumludur. Allah ayet-i kerimede **"kendinizi ve ehlinizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun"**[30] buyurmuşsa bu durumda Allah her babaya kendi ailesinin sorumluluğunu yüklemiş demektir. Herkes ehlinden sorumludur. Bir baba, Allah'ın vahyini, resulünün sünnetini, ahlakını ailesine taşımazsa ailesini ateşten nasıl kurtaracak! Ateşten kurtulmak cennete gitmek demektir. Eğer baba, ehlini ateşten koruyamaz, cennete taşıyamazsa vazifesini, Allah'ın kendisine yüklediği sorumluluğu yerine getirmemiş olur.

Allah ayet-i kerimede cehennemlikler için "**onlar hem kendine hem de kendi ehline, aile efradına yazık etmişlerdir"**[31] buyurur. Yani vazifelerini, Allah'ın onlara yüklediği sorumluluğu taşısalardı böyle olmazdı. Bu yüzden hiç kimse Allah'ın yüklediği sorumluluktan kaçıp "beni ilgilendirmez" ya da "ben bunu yapamam, edemem" diyemez. Herkes bunu yapabilir; çünkü Allah hepimizden yapmamızı istemiştir. Yapmazsak bundan sorumlu oluruz. Bunu Allah söylüyor.

Öyleyse her mü'min kendi ailesinin sorumluluğunu yüklenip Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in resullüğünü yapmak ve onun ahlakını kendi üzerinde göstererek örnek olmak zorundadır. Böyle yapmayanlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in resullüğünü

[30] Tahrîm /6
[31] Şûra /45

kabul etmemiştir. Kendisi kabul etmeyenler ailesine nasıl yardım edecek!

Şimdi de Allah'a olan halifeliğimizi, halife kelimesinin Kur'an'a göre manasını öğrenelim.

Allah, insanı halife olsun diye yaratmıştır.[32] Biri kimin halifesiyse onu temsil eder, işi onun adına yapar.

İşi onun adına yapmak demek; kulun, Allah adına iş yapması demektir. Biri Allah'ı kabul etmişse her işi Allah adına yapmalıdır; yani herhangi bir işte "Allah'ın bu konudaki emri nedir, rabbim nasıl emretmişse ben öyle yaparım" deyip işi bu hesaba göre yapmalıdır. Böyle biri, Allah'ın yeryüzündeki halifesidir. Eğer böyle bir hesabı yoksa nefsine, insanlara, âdetlere, törelere, modaya veya devlete göre hesap yapıyorsa bu durumda o kişi Allah'ın değil o hesap yaptığı şeylerin halifesi olmuştur. Eğer şeytana göre hesap yapmışsa o zaman da şeytanın halifesi olmuştur, dolayısıyla Allah'a halifeliği, resullüğü, âbd olmayı kabul etmemiştir.

Sahabe; arkadaş, yakın arkadaş, sohbet arkadaşı demektir. Sahabeyi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i görenler diye anlamak doğru değildir. Mesela Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir topluluğa hitap ederken "*benim sahabem hakkında Allah'tan korkun*"[33] buyurmuştur. Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i bir sefer görmekle, onun sohbetinde bir sefer bulunmakla sahabe olunsaydı o toplululuğun da sahabe olması gerekirdi. Bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onlara "sahabem hakkında Allah'tan korkun" buyurmazdı.

[32] Bakara /30
[33] Menâkıb: 59, El-İsâbe 1: 10

Sahabeler her şeyiyle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yanında olanlar, hayatını, canını, malını ona feda edenler, gerektiğinde onunla beraber hicret edip her şeyini, malını, akrabasını terk edenlerdir. İşte bunlara "muhacir" denir. Allah ayet-i kerimede **"Allah, muhacir ve ensardan razı olmuştur"**[34] buyurur.

Ensar, muhacirlere kucaklarını açıp mallarını ikiye bölmüştür. Aynı zamanda her şeylerini Allah ve resulü yolunda feda etmişlerdir. Nasir, Allah'ın ismidir ve bu isim ensarın üzerinde tecelli etmiştir. Ensarlar muhacirlere yardım edenlerdir, muhacirlerin ve Allah resulünün yardımcılarıdır. Muhacirler de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber hicret edenlerdir.

Muhacir ve ensar; hayatı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber yaşamak ve Allah yolunda ebedi hayatlarını kazanmak için Allah'ın resulünü tercih edenlerdir. Dolayısıyla hem malını, hem canını Allah ve resulü yolunda feda edenlerdir. Böyle olanlar sahabedir, böylelerine "sahabe" denir. Gerisi iman etmiş, İslam'ı kabul etmiş; ama sahabe olamamıştır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in "*sahabem gökteki yıldızlar gibidir, hangisine tabi olursanız hidayete erersiniz"*[35] buyurduğu sahabeler muhacirler ve ensarlardır. Yoksa iman etmesine rağmen gönlünde hâlâ bin bir türlü şirk, nifak, küfür, şüphe bulunanlara sahabe denir mi!

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz zamanında muhacir ve ensar vardıysa kıyamete kadar da böyleleri olacaktır. Muhacir olan sahabelerin yaptığı gibi Allah yolunda hicret edip ebedi hayatını kazanmak için malını, canını verebilenler muhacirdir. Aynı şekilde muhacirlere ensar sahabeler gibi yardım edip onlar için Allah yolunda varını, yoğunu sarf edenler, onları korumak için canını

[34] Tevbe /100

[35] Beyhaki, El-medhal, S. 164, Kenzu'l-Ummal, H. No 1002

ortaya koyanlar da ensardır. Hangi halde olursa olsun, insan, mü'min olduğu için ya muhacirdir ya da ensardır; yani ya yardım alır ya da yardım eder. İstisnasız bütün mü'minler için bu iki seçenekten biri vardır. Yeter ki Allah yolunda olsun. Yoksa "sahabeler özel seçilmiş kullardır, kimse onlar gibi olamaz" demek yanlış bir anlayıştır.

Hepimiz sahabelerin geçmiş hallerini biliyoruz. Birçok insanın geçmişi onlarınkinden belki de kıyaslanmayacak kadar çok daha temizdir. Hal böyleyken neden onlar gibi yapınca kazanamayalım! Böyle bir şey Allah'a yakışır mı! Hâşâ, Allah birilerine torpil mi yaptı! Allah hiç kimseye, hatta peygamberlerine bile torpil yapmaz. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"Allah'ın resulü olarak onların arasında fark gözetmeyin; ama onlar derecelerle birbirinden üstündür"**[36] buyurur. Mesela ulu'l azm (azim sahibi) peygamberler diğerleri gibi değildir. Allah, peygamberlerine bile torpil yapmıyor.

Allah, kulunu yaratıp dünyaya göndermiş ve ona "tercih senindir" demiştir. Kuluna verdiği kabiliyet kadarıyla da onu imtihana tabi tutarak "haydi, alayi iliyine çık" der; çünkü çıkan kazanır. Hiç kimse kimseye ne manidir, ne engeldir, ne de bahanedir. Biri alayi iliyine çıkmayı istedi mi çıkar. Zaten yaşadığı her şey sırf alayi iliyine çıkması için imtihandır; yani kazanma imkânıdır.

Allah'ın hangi kelimeyi hangi manada kullandığını, ona yüklediği mananın ne olduğunu hep beraber anlamamız gerekir ki bu kelimelere bakıp mana verebilelim. Kur'an'ı okurken, Allah'ın kullandığı o kelimelerden ne anlamamız gerektiği bize çok lazım olacak. En azından kelimeleri kısa ve öz olarak anlamamız gerekir.

[36] Bakara /253, 285

"Ben mü'min, Müslümanım" diyen biri Allah'ın kitabını okumalı, okurken de kelimelerin asli manasıyla ne olduğunu bilmeli ve anlamalıdır. Yoksa "hocalar mealde böyle yazmış, ben orda yazılanı anlarım" dersek ayete yanlış mana vermiş oluruz. Zaten kelimelerin içi böyle boşaltılmasa, içine farklı manalar yüklenmeseydi bir açıklamaya ihtiyaç olmazdı. Nitekim kelimelerin manası değişince ayetin manası da değişir.

Bu yüzden Allah nasip ederse meal çalışmamızı bitirdiğimizde yayınlayacağız. Böylelikle kardeşlerimiz meal kitabını okurken Allah'ın muradının ne olduğunu anlarlar inşallah.

Allah bizi ayetlerini, kitabını tahrif edenlerden muhafaza eylesin. Kelimeleri yerinden, bağlamından koparıp içini boşaltarak başka manalarla mana vermekten muhafaza eylesin. Allah bizi Allah'ın muradını, hikmetini, Allah'ın bize öğrettiği, beyan ettiği gibi anlayanlardan eylesin. Anlayıp, Allah'ın kitabına, ipine sarılanlardan, Allah'a vasıl olanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

KELİMELERİN KUR'AN'A GÖRE MANALARI 2

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber Kur'an'da geçen bazı kelimelerin manalarını anlamaya çalışıyorduk. Aslında bu kelimeler hayatımızın içinde her gün kullandığımız Kur'ani, İslami kelimelerdir. Eğer bu kelimelerin içi Allah'ın doldurduğu mana ile dolu değilse, içi boşaltılarak başka bir mana ile doldurulmuşsa bu durumda bu kelimeleri kullandığımızda Allah'ın murad ettiğini söylememiş, anlamamış, anlatmamış oluruz. Bu yüzden Allah bir kelimeye hangi manayı yüklemişse bizim de o kelimeyi o manayla anlamamız gerekir ki doğru anlayabilelim.

Kur'an'da geçen kelimelerden birkaç tanesini önceki sohbetimizde anlamaya çalışmıştık, bir o kadarını da bu sohbetimizde öğrenmeye çalışacağız inşallah.

Bu kelimeler aynı zamanda Türkçe'de kullandığımız kelimelerdir. Mesela; selam, şeytan, iblis, cin, kibir, melek, secde, salavat, sabır, şükür, hamd, ibadet, helal, haram gibi kelimeler günlük hayatta ana dilimizin içinde kullandığımız kelimelerdir. Bu kelimeler, Allah'ın murad ettiği manayı taşımazsa birbirimize Allah'ın muradını taşımamış oluruz. Allah'ın muradını birbirimize taşımamız için Allah'ın o kelimedeki muradını anlamamız gerekir ki doğru anlamış, aynı zamanda onu birbirimize doğru olarak öğretmiş ve aktarmış olabilelim.

Önce selam kelimesini anlamaya çalışacağız inşallah.

Selam; Allah'ın ismidir. Allah, cennete "selam yurdu"[1] demiştir. Aynı şekilde mü'minler karşılaştıklarında birbirlerine "es selâmun aleykum" diye selam verirler. Bu kelimenin manası Allah'ın murad ettiği gibi anlaşılmazsa sadece içi boş bir kelimeden ibaret olur. Eğer mesele biriyle karşılaşınca sırf hitap etmek olsa ister "selam" denilsin, ister "selâmun aleykum" denilsin, ister "günaydın" denilsin, isterse de "merhaba" denilsin, hiç fark etmez; ama mesele sadece hitap etmek değildir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz*;*

-Cennete giremezsiniz iman etmedikçe, iman etmiş olmazsınız birbirinizi sevmedikçe, buyurur. Ardından da sahabeye size birbirinizi seveceğiniz bir kelime öğreteyim mi, diye sorar.

Sahabeler;

-Evet, ya resulullah, der.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Birbirinize, tanıyıp tanımadığınıza selam verin. Eğer böyle yaparsanız birbirinizi seversiniz, buyurur. [2]

Madem selam verince birbirimizi sevmeye başlıyorsak o halde hep selamlaştığımız halde neden birbirimize olan sevgimiz bir türlü artmıyor?

Çünkü verdiğimiz ve aldığımız selamın içi boştur, selamımız Allah'ın murat ettiği manayı taşımıyor. Selam verenler ne söylediğini, karşıdakiler de kendisine ne söylendiğini bilmiyor, anlamıyor.

[1] Yûnus /25, En'âm /127

[2] Müslim, İman 93-94; Tirmizi, Et'ime 45; İbni Mace, Mukaddime 9

Allah, peygamberlerine selam etmiştir. **Selâmun alâ ilyâsîn:**[3] "İlyas'a selam olsun" ayetinde olduğu gibi… Ya da bütün peygamberlere birden **ve selâmun alâl murselîn:**[4] "Resullerime selam olsun" diye selam etmiştir. Eğer Allah, resulleri için "onlara selam olsun" dediyse o halde bu kelimenin çok önemli bir kelime olması gerekir. Bu yüzden birbirimize selam verirken mutlaka ne söylediğimizi bilmemiz lazım.

Birine selam verip "Allah'ın selamı, selameti senin üzerinde olsun" dediğimizde "senin için Allah'tan dünyada cennet gibi bir hayatı, ahirette de selam yurdu olan cenneti diliyorum" demiş oluruz. Birine selam verirken gönlümüz bu manayı taşımazsa bu durumda yalan söylemiş, dolayısıyla yalancılardan olmuş oluruz. Eğer yalan söyleyeceksek bunu yapmayalım.

Aynı şekilde biri selam alırken "selam senin üzerine de olsun" deyip selama ayniyle mukabele eder. Allah ayet-i kerimede **"bir selamla selamlandığınızda ya ondan daha güzeliyle selam verin ya da ayniyle mukabele edin (ondan aşağısı olmasın). Allah her şeyin hesabını arayandır, sorandır"**[5] buyurur. Yani biri size selam verip dua ettiğinde siz de ona dua edin. Ya onun için daha fazlasını ya da aynısını isteyin. Yalnız bu, kuru kuruya bir istek değildir.

Selam vermek "senin selamette olabilmen, rahat edebilmen, huzurlu olabilmen için elimden geleni yaparım" deyip karşımızdakine söz vermektir. Karşımızdaki de selamımıza ayniyle ya da daha güzeliyle mukabele ederken "ben de senin için böyle düşünüyorum" deyip aynı sözü vermiş olur. Neden? -Çünkü ikisi de mü'mindir, Müslümandır. Zaten başka türlü düşünülemez.

[3] Sâffât /130
[4] Saffat /181
[5] Nisa /86

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde "*kendiniz için istediğinizi kardeşiniz için de istemedikçe mü'min olamazsınız"*[6] buyurur. O zaman birbirimize selam verdiğimizde neyi söylediğimizi bilmemiz, "acaba kardeşim için bu duayı gerçekten yapıyor muyum" deyip gönlümüzü kontrol etmemiz gerekir. Böyle yaparsak bunun karşılığında birbirimizi severiz. Kim söylüyor bunu? - Allah'ın resulü söylüyor.

Peki, birbirimizi sevince neyi kazanırız?

Allah'ın sevgisini kazanırız. Allah'ın Vedud ismi üzerimizde tecelli edince karşımızdakini sevmiş oluruz, karşımızdaki de bizi sever, dolayısıyla her ikimiz için de Allah'ın Vedud ismi tecelli eder, bu defa da Allah bizi sever ve kendinden ikram eder. Eğer gerçekten birbirimize selam vermiş, birbirimize bu şekilde dua etmiş olsaydık âlem muhabbete gark olur, sevgiden geçilemez olurdu. Herkes birbirine yardım etmek, selamete erdirmek, o selamın gereğini yerine getirmek için yarışırdı; ama maalesef böyle olmuyor.

Peki, neden böyle olmuyor?

Verdiğimiz selamın içi boştu da ondan. Kelimenin içi boş olunca o kelime ölü bir kelime olur; yani ne kelimeyi kullanan kişiye ne karşısındakine ne de başkalarına fayda verir. Eğer kelime diri olsaydı; yani duamız gönlümüzden akmış olsaydı hem bize, hem de karşımızdakine kazandırırdı.

Kelime; Allah'ın, içini mana ile doldurup tecelli ettiği varlık demektir. Mesela Kur'an-ı Kerim için "kelamullah" Allah'ın kelamı deriz. Allah ayet-i kerimede Hz. İsa (a.s.) için "**o, Allah'ın kelimesidir"**[7] buyurur. Allah'ın, Hz. İsa (a.s.) için Allah'ın kelimesi

[6] Buhari, İman 7; Müslim, İman 71-72, Tirmizi, Kıyamet 59, Nesai, İman 19,33, İbn, Mace, Mukaddime 9

[7] Nisa /171

demesi aynı zamanda mucize manasına gelir; çünkü Allah onu babasız olarak sadece "ol" deyip yaratmıştır.

İnsan, Allah'ın yarattığı bu kelimeleri kullanır, bu kelimelerle iman eder veya kâfir olur. Kişi gerçek manada "lâ ilâhe illallah muhammedun resulullah" derse iman etmiş olur; çünkü iman dil ile ikrar, kalp ile tasdik etmektir. İman dil ile ikrar edilmezse olmaz. Bu yüzden Allah ayetlerinde "kul; de ki, söyle" buyurur. Kelimeler iman için ne kadar önemliyse aynı şekilde küfür için de öylesine önemlidir. Biri küfür bir kelime söylerse kâfir olur.

Kelimeleri kullanmak çok önemlidir; çünkü kelimeler hem savaşa hem barışa kapı açar. Dedikodu yapılınca, iftira atılınca fitne, hatta savaş çıkar. Aynı şekilde barış olmasına da vesile olabilir. Bu yüzden kelime deyip geçmememiz gerekir. Eğer Allah'ın kelimeye yüklediği manayı anlamazsak hayat manasız bir şey olur. Kelime manasız olunca hayatımız da, amelimiz de manasız, faydasız bir hale gelir. Bu yüzden ibadet ederken Allah'ın vahyettiği kelimeleri, ayetleri; yani Fatiha'yı, tesbihleri, hamdleri mutlaka öğrenmemiz, anlamamız, ne söylediğimizi bilmemiz gerekir. Yoksa içi boş, anlaşılmayan kelimeler sarf etmiş oluruz.

Mesela; Türkçe bilmeyen birini gördüğümüzü farz edelim. Bir kâğıda Türkçe övgü dolu kelimeler yazıp sonra ona "git falan adama bunu oku" desek o da ne söylediğini bilmeden, içinden bir şey gelmediği halde gidip kâğıdı ona okusa ve adamı övdüğünü, sevdiğini söylese bu durumda karşısındaki kişi onu kendisini övmüş ve sevgisini arz etmiş olarak kabul eder mi? -Elbette ki etmez; çünkü okuyan ne söylediğini bilmiyor. İşte ibadet de böyledir. Allah'a ne söylediğimizi, Allah için ne yaptığımızı bilmezsek Allah onu bizden kabul etmez. Ne söylediğimizi bilmiyoruz ki Allah kabul etsin!

Salavat; Allah ayet-i kerimede **İnnallâhe ve melâiketehu yusallûne alân nebiyy, yâ eyyuhâllezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ:** "Allah ve melekleri nebisine salat ederler. Ey iman edenler! Siz de tam bir teslimiyetle salat edin"[8] buyurur. Salavat bize "allahumme salli ala seyyidina muhammedin ve ala âli seyyidina muhammed denince salavat getirilmiş olunur" şeklinde öğretildi; fakat Allah'ın salavattaki muradı bu değildir.

Peki, Allah'ın salavattaki muradı nedir?

Allah ayet-i kerimede "Allah ve melekleri peygambere salat ederler. Ey iman edenler! Siz de tam bir teslimiyetle salat edin" derken Allah ve melekleri "Allahumme salli ala seyyidina muhammedin ve ala âli seyyidina muhammed" mi diyorlar? - Hâşâ!

Allah böyle söylüyorsa o halde Allah'ın, meleklerin ve mü'minlerden yapmalarını istediği salatın aynı olması gerekir. Bir de bu ayet her Cuma günü hutbede okunur ve açıklaması yapılırken salavat okuyun denir. Millet de hemen salavatı getirip, elini yüzüne sürer ve Allah'ın emrini yerine getirdiğini zanneder. Evet, bu bir emirdir; ama salat etmek bu şekilde salavat okumak değildir.

Allah, "Allah ve melekleri peygambere salat ederler" derken "Allah, nebisine yardım eder. Melekler de aynı şekilde Allah'ın emriyle ona yardım eder. Ey iman edenler! Siz de peygamberinize tam bir teslimiyetle yardım edin" buyurmuştur. Yardım edin derken Allah bir de tam bir teslimiyetle, ona onun istediği, Allah'ın emrettiği gibi yardım etmemiz, destek olmamız şartını koymuştur.

Peygamberin vazifesi nedir?

[8] Ahzâb /56

Allah'ın vahyini kullarına taşımak, hidayete, imana vesile olmaktır. O halde ayet "siz de vahyi, hidayeti, imanı kullara taşıyın, yardım edin" manasına gelir.

Bu salavatı getirirken selam vermek sünnet, almak ise farzdır. Namazda ettehiyatü kısmında ilk önce Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'a hamd edip bütün övgülerin Allah'a ait olduğunu söyler. Bu, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, Allah'ın huzurunda verdiği selamdır. Sonra Allah; esselamu aleyke eyyühen nebbiyyu "selamım üzerine olsun" buyurur. Bu durumda selamı almak farzdır.

Bir kul, diliyle salavat getirdiğinde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onun selamını aynen alır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in selamı, salavatı o kul için dua olmuş olur; yani salavat getirirken kendisi için peygamberine dua ettirmiştir. Kulun, diliyle yaptığı o salavat, peygamberine bir şey kazandırmaz, kendisine kazandırır. Bir adım ötesinde bu salavatın ona peygambere yardımı kazandırması gerekir. Aynı şekilde kul, fiili olarak peygambere yardım etmiyorsa, diliyle söylediğini kalbi tasdik etmiyor, onu fiile, amele dökemiyorsa salavatı yalan bir salavat olmuş olur. Yaptığı salavat ölü olduğu için kendisine bir fayda da vermez.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in selamını, duasını almak için dilimizle salavat okumamız gerekir. Aynı şekilde onun duasını aldıysak duasının bizim üzerimizde gerçekleşmesi lazım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in duası bizim üzerimizde gerçekleştiyse bizim de salavatımız, onun da bizim için olan salavatı kabul olmuş demektir; ama harekete geçmediysek, gerekeni yapmadıysak, kıpırdamadıysak bu durumda selamımız ona gitmemiş olur; yani ona selam verememiş, salavat okuyamamışız, dolayısıyla ondan da bize bir selam gelmemiş olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e selam verince; yani salavat okuyunca ne dediğimizi, bununla beraber bu salavatın bize ne kazandırması gerektiğini anlamaya çalıştık.

İblis; Allah'ın, meleklere **"Âdem'e secde edin"**[9] emrine karşı gelen cinlerin önde gelenlerinden hem zahiri hem manevi olarak mevki makam sahibi, kendi âleminde söz hakkına sahip olan biridir.

Allah, meleklere "Âdem'e secde edin" diye emrederken orda bulunanlar arasında iblis de vardır. Bütün melekler bu emir karşısında secde eder; ama iblis etmez. Kendine göre gerekçeleri vardır, bu gerekçelerden biri kendini üstün görmesidir. Bu yüzden **"ben ondan daha hayırlıyım. Beni ateşten, onu çamurdan yaratmışsın"**[10] der. Allah secdeyi emrederken özelikle "**ben onu tasvir edip (suret verip) tamamladıktan, ona kendi ruhumdan nefhettikten sonra hepiniz ona secde edin"**[11] buyurur. Yani secde emrini verirken "Âdem'e kendi ruhumdan nefhettiğimde" der; ama iblis bunu görmezlikten gelir. Yani Allah "nefhettiğim ruha secde et, ruhtan dolayı ona secde et" diye emreder yoksa "çamura secde et" demez; ama iblis, Âdem'e nefhedilen ruhu kibrinden, hasedinden dolayı yok sayar.

Allah'ın, her kelimesinde bize bir mesajı, üzerimizde bir muradı vardır. Allah bize bunu anlatırken hikâye anlatmıyor, bizim de bu muradı anlamamız gerekir. Peki, Allah bu ayetle bize ne demek istiyor?

"Sen kendini veya insanı çamurdan bir varlık olarak görürsen secdeye layık göremezsin, kıymetini, değerini, şerefini takdir edemezsin, dolayısıyla tıpkı iblis gibi olursun." Allah bize

[9] Bakara /34, Araf /11, İsrâ /61, Kehf /50
[10] Sâd /76, Araf /12
[11] Sâd /72, Hicr /29

böyle söylüyor. Ayeti kendimize taşıyıp "rabbim burada bana ne söyledi" dediğimizde "iblis gibi olma" diye buyurduğunu anlarız.

İblis, Allah'ın emrine itiraz ederken kendini haklı görür. Allah da onu huzurdan kovup "**orası senin kibirleneceğin yer değildir, in aşağı oradan"**[12] buyurur. Bu durumda biri günah işlediğinde, yanlış yaptığında kendi günahını, yanlışını savunursa iblis gibi yapmış olur. Dolayısıyla mürşidi iblis olmuş olur; yani iblise tabi olmuş olur. Bu, görmediğimiz bir şey değildir.

Çevremizde görüyoruz, öyleleri var ki; yanlış yaptığını bildiği halde bile bile karşısındakine üstün gelmek için yanlışını savunur. Yanlış yaptığı halde kendini haklı görür ve suçu karşısındakine atarak özür dileme, af isteme büyüklüğünü, âdemliğini gösteremez; çünkü adam olamamış, âdem olamamıştır. Bu, iblisin hali, iblisin tavrıdır.

İblis, Allah'ın huzurundan kovulduktan sonra "**beni azdırdığından dolayı ben de senin sırat-el mustakiminin üzerine oturup onları şaşırtacağım"**[13] der; yani Allah'a "benim azama sen hükmettin ve bana sen yanlış yaptırdın" der. Hâşâ! Bu yüzden suçu ister Allah'a, isterse bir başkasına atanlar iblisin durumuna düşer. Aynı zamanda iblis sırat-el mustakimde oturur ve insanları saptırır. Bu durumda insanları Allah yolundan alıkoyan, başka tarafa yönlendirenler iblistir.

İblis denince neyi anlamamız gerektiğini anlatmaya çalışıyoruz. Yoksa "bütün suçlar iblisindir, bu yüzden cehenneme o gitsin" demek kimseyi kurtarmaz. Allah'ın onun hakkındaki ayetlerini öğrenmeye çalışırken "acaba biz de iblisin yolunda gidiyor muyuz, biz de iblisleşmiş miyiz" diye kendimize bakmamız gerekir. Görüyoruz, öyleleri var ki; mü'min, Müslüman olduğu

[12] Araf /13
[13] Araf /16

halde Allah'ın yolunu, Allah yolunda gideni, yürüyeni, Allah'ın sevdiğini sevmiyor. Bununla beraber Allah'ın "güzel" dediğine "güzel" diyemiyor. Böyle biri iblis olmamış da ne olmuş! Ona başka ne denebilir!

Şeytan; cinlerden iblise tabi olanlar, ona hizmet edenler ve onun yolunda yürüyenlerdir. Bunlar cin taifesidir, dünyaya insanlardan önce gelmişlerdir. Allah'a tıpkı insanlar gibi âbd olmakla sorumludurlar. İman edenleri, kâfirleri ve münafıkları vardır. Aynı şekilde iblise tabi olup şeytan olanları da vardır. Nasıl ki cinlerin mü'minleri, kâfirleri, şeytanları varsa insanlar için de bu aynen böyledir.

Bununla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde "*Ya Ebu Zer! İnsan ve cin şeytanlarından sakın"* buyurur. Ebu Zer "*ya Resulullah! İnsanlardan da mı şeytanlar var" diye sorar.* Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"evet, onlar daha tehlikelidir"* buyurur.[14]

İnsanlardan olan şeytanlar daha tehlikelidir; çünkü onlar seninle konuşup elinden tutarak seni başka yere çekebilir, sana karşı zor kullanabilir. Cinlerden olan şeytanların ise böyle bir gücü yoktur, sadece vesvese verip seni davet eder, tehdit edemez; ama insanlardan olan şeytanlar seni bir de tehdit eder. Bu durumda Ebu Cehil'e ya da Firavun'a şeytan demekten başka bir şey söylenebilir mi! Aynı şekilde bu kıyamete kadar böyledir. İnsanları Allah yolundan ayırmaya çalışanlar şeytanlaşmıştır, bir de tehdit edebildikleri için cin şeytanlarından daha tehlikelidirler.

Allah Kur'an'ı kerimdeki son iki sure olan Felak ve Nas Suresi'nde kendisine sığınmamızı isteyerek Nas Suresi'nde "**insanların göğsüne gizlice vesvese veren, seni başka yere davet eden şeytanların şerrinden Allah'a sığın." Minel cinneti ven**

[14] Nesaî, İstiaze 48; Müsned, 5/178, 179, Sünen'ün-Nesei, C. 7-8, H.No: 5472.

nâs:[15] "(O şeytanlar) Cinlerden de, insanlardan da (olur)" buyurur. Bu fark etmez, onlardan Allah'a sığın.

Şeytana uymak başka şeytan olmak başka şeydir. Biri her türlü yanlışı yapmış, her türlü günahı işlemiş olsa, hatta kâfir olsa, şeytana uymuş, tabi olmuştur; ama biri haktan, Allah'tan başka bir yere, aynı şekilde Allah'ın resulünden, kelamından, vahyinden başka bir yere bilerek veya bilmeyerek seni davet ederse Allah katında halis, muhlis, su katılmamış şeytandır. İster bilerek, ister bilmeyerek bunu yapmış olsun; çünkü öğrenmek zorundadır.

İnsan yemek yemeyi, yolda yürümeyi, konuşmayı nasıl öğrenmişse rabbine iman etmeyi, itaat etmeyi, resulüne tabi olmayı da öyle öğrenmelidir. Yoksa bunları ciddiye almamışsa peşinen şeytan olmayı zaten kabul etmiş demektir.

Allah ayet-i kerimede **"hakkı çekip çıkardıktan sonra batıldan başka ne kalır"**[16] buyurur. Yani ya hakka, Allah'ın vahyine, tabi olursun ya da batılı tercih eder, batılda kalırsın. Allah'ın vahyine tabi olmak; Allah'a uymak, Allah'ı dinlemek demektir. Öyle hayali şeylerle din olmaz. Eğer dikkatle bakacak olsak en yakınlarımızın bile arada bir şeytanın vazifesini yaptığını görürüz. Söyledim, bilerek veya bilmeyerek olsa bile bu fark etmez, durum böyledir. Bilmemenin mazeret olması burada geçerli değildir.

Cin; Allah'ın imtihan olarak Hz. Âdem (a.s.)'dan önce dünyaya gönderdiği, dumansız ateşten yarattığı varlıklardır. Cinler de Allah'a tıpkı insanlar gibi âbd olmakla sorumludurlar. Aradaki fark; Allah'ın, cinlere kendi ruhundan nefhetmemesidir. Bu yüzden Allah onları ruhunu nefhettiği insana secde ettirmiştir.

[15] Nas /4-6
[16] İsrâ /81, Sebe /49

Cinler, insanlar üzerinde bir hükmü olan, insanlardan daha üstün, korkulan bir varlık olarak anlaşılmıştır. Bu da şeytanın başka bir hilesidir. Birçok mü'min, Müslüman böyle bilir, hatta cinlerin ismini söylemekten bile çekinip "üç harfliler" der. Daha kötüsü onlar için "bizden iyiler" diyenler bile vardır. Sormak lazım; cinler nasıl senden iyi olabilir! Allah'ın sana secde ettirdiği bir varlık için böyle söylemeye nasıl cesaret ediyorsun! Böyleleri bilmediği, öğrenmediği için böyle söylemeye cesaret eder. Zaten öğrense de işine gelmez.

Allah bir de **"şeytana tapmayın"**[17] buyurur. Peki, şeytana tapmak nasıldır?

Şeytandan korkanlar ona tapmıştır. Allah ayet-i kerimede **"senin ihlaslı kullarım üzerinde hiçbir saltanatın, hiçbir gücün, kuvvetin yoktur."**[18] **"Şeytan ancak dostlarına vahyeder"**[19] buyurur; yani kendisini dinleyenlere vahyeder. Ya şeytandan korktuğun ya da onu sevdiğin için onu dinlersin. Onun peşinden gidiyorsan sen onun dostusun, arkadaşısın demektir. Bu durumda şeytan ne yapman, ne konuşman gerektiğini sana söyler; çünkü ona yardım ediyorsun, artık sen de onun gibi olmuşsun. Bu yüzden ne söylemen, ne konuşman, nasıl davranman gerektiğini sana vesvese verip söyler; yani gönlüne vahyedip onu sana yaptırır.

Aynı şekilde şeytandan korkanlar da ister farkında olsun, ister farkında olmasın, rabbini dinlemiyordur. Allah "şeytanın sizin üzerinizde bir gücü yoktur" buyurduğu halde ondan korkanlar mü'min değildir, Allah'a iman etmemiştir. Bu yüzden bir mü'minin cinlerden korkması veya onlardan bir şey beklemesi küfürdür. Şeytan Kıyamet günü kendini savunurken; **(kendisine uyanlara)**

[17] Yâsîn /60
[18] İsrâ /65, Hicr /42
[19] En'âm /121

"bundan önce beni şirk koşmanı (senin bana âbd olmanı) kabul etmemiştim (bunu reddetmiştim)"[20] der.

Evet, bu yüzden böyle şeylerle uğraşmak, meşgul olmak doğru değildir. Şeytan, insana ne kalabalık içinde, ne yalnızken, ne yatarken hiçbir şekilde zarar veremez, yaklaşamaz, dokunamaz, iman etmiş mü'min üzerinde herhangi bir hükmü, herhangi bir etkisi, yetkisi de olmaz. Sadece dostlarına yaklaşıp her türlü vesveseyi verir. Şeytanın vesvese vermesi önemli değildir; çünkü bir mü'mine de, bir muttakiye de vesvese verebilir; ama mü'minler, muttakiler ona tabi olmaz, uymaz, onu ciddiye almaz, hatta onun verdiği vesveseden tiksinir.

Biri şeytanı ciddiye alır, onun verdiği vesveseyi sever, ondan herhangi bir beklentisi olursa bir süre sonra şeytan onu istila edip gücü altına, etkisi altına alır. Böyle olunca da kendini şeytanın kontrolüne vermiş olur ve artık kendini kontrol edemez. Dolayısıyla istediği şekilde düşünemez, düşüncesini kontrol edemez. Artık iş çığırından çıkmıştır; çünkü bu gücü şeytana veren kendisidir. Şeytanı ciddiye alıp gözünde büyüttüğü için ondan korkmaya başlamıştır.

Bir süre sonra şeytan ona "şunu şöyle yap, bunu böyle yap, sen 'Allah' diyorsun, namaz kılıyorsun, ben rahatsız oluyorum, namaz kılma, 'Allah' deme, böyle şeyleri yapma" der, o da bundan korkar ve namaz kılmaz. Bunlar çok gördüğümüz şeylerdir. Böyleleri şeytandan korktuğu için ona âbd olmuştur; yani şeytan onların rabbi olmuştur, artık emri onlara şeytan verir.

Allah "namaz kıl, beni zikret" der; ama o tam tersini söyler. O artık, Allah'a âbd olmaktan çıkıp şeytana âbd olmuştur. İnsan basit şeylerde bile şeytana taviz verince şeytanın sevk ettiği yanlış fikirlere, düşüncelere dalar ve bir şey olmayacağını zanneder.

[20] İbrâhîm /22

Hâlbuki oraya adım attığından dolayı bir süre sonra artık kendini kontrol edemez.

Sonuç itibariyle şeytan ona "git kendini şuradan aşağı at" der, şeytan aynen böyle söyler. O da öyle bir hal alır ki kendine güç yetiremez ve gidip kendini oradan atmak zorunda kalır. Kulu olduğu rabbi şeytan ona emretmiş; ama bu tavizi, bu gücü şeytana o vermiştir. Şeytan önce onu ikna edip "şöyle yapman lazım" der ve yapacağı en son darbe de onu ona öldürtmek, kendi kendisinin katili yapmak olur. Bunu ona yaptıran şeytandır. Biri böyle küçük tavizler verdikçe şeytan büyür, güçlenir ve şeytanın karşısında zayıf duruma düşer. Bu yüzden bir mü'minin, Müslümanın şeytana herhangi bir şekilde taviz vermesi doğru değildir; çünkü bu onun felaketi olur.

Cinleri Allah'ın yarattığı, kul olmakla sorumlu, yükümlü olan varlıklar olarak anlamak gerekir. Allah onlara da yardım etsin. Allah hepsini imana erdirsin. Nasıl ki kâfir birinin iman etme durumu varsa, şeytan olan cinlerin de iman etmek gibi durumları vardır. Zaten iblis hariç aralarında dönenler de vardır; çünkü iblis bir kere kovulmuş ve kıyamete kadar ona süre verilmiştir.

Cinlerin kendilerine göre bin beş yüz sene civarında ömürleri vardır; hayatları böyle uzundur. Şeytan denince de genellikle cinlerden kâfir olanları anlamak, tabi ki insanlardan olan şeytanları da unutmamak lazımdır.

Kibir; başkasına karşı büyüklenmek; yani "ben ondan üstünüm" demektir. Güzel ve şık giyinmek kibir değildir. Böyle bir şey yoktur; çünkü kibir başka bir şeydir. Kibir, iblisin ana vasfıdır. Allah ayet-i kerimede **"iblis kibirlendi, kibrinde direndi, secde etmedi. Beni ateşten, onu çamurdan yarattın. Ben ondan**

hayırlıyım, dedi"[21] buyurur. İblis kibirlendiği için secde etmemiştir.

Bu yüzden cehenneme gidenler mutlaka kibirlerinden dolayı cehenneme giderler. Aynı şekilde kibrinden dolayı şeytan olmuş, kâfir, münafık veya müşrik olmuşlardır. O kişi isterse beden itibari ile kibirlenmiş olsun, bu böyledir. Çünkü iblis "beni ateşten, onu çamurdan yarattın" deyip beden itibariyle kibirlenmişti. Aynı şekilde biri de kendi ırkıyla övünüp bir başka ırka karşı "benim dilim onunkinden daha güzeldir, daha üstündür, benim memleketim onun memleketinden daha üstündür, dolayısıyla ben ondan daha üstünüm" derse zahiri olarak beden itibariyle kibirlenmiş olur.

İblis, Âdem için bir de "ben ondan hayırlıyım" demişti. Biri başka biri için "ben ondan daha hayırlıyım, daha çok takva sahibiyim, ben ondan daha çok mü'minim, Müslümanım, dolayısıyla daha üstünüm" derse aynı şekilde yine iblis gibi kibirlenmiş olur. Herkes kendi hesabına baktığında hesabının ne kadar zor olduğunu bilir, bilmeyen, anlamayan hiç kimse yoktur. Senin hesabın bu kadar zorken bir başkasına karşı nasıl kibirlenebilir, "benim hesabım onunkinden daha kolaydır" diyebilirsin! Eğer hesabı Allah'a göre yapıyorsan!

Mü'min, başkasına karşı kibirlenemez. Mü'min kime bakarsa baksın, kendini en aşağıda görür. Kendini böyle görmüyorsa bir sorun var demektir.

Mü'min, Allah'ın kendisine manevi olarak ikram ettiklerinin şükrünü, hamdini eda eder. "Aslında benim halim, durumum bellidir, ben bunu hak etmiş değilim, bunu bana rabbim ikram etti" dediğinde nimetin şükrünü, hamdini eda etmiş olur. Bu,

[21] Bakara /34, Sâd /76, Araf /12

büyüklenmek, kibirlenmek değildir. Nimeti kendinden bilip "bu bana aittir, ben yaptım" der, benlik güdersen bu kibir olur.

Allah sana ikram edip ikramıyla seni üstün kılmıştır, sana ait bir şey yoktur. Bu yüzden kibirlenmemen, sadece ona hamd edip ona boyun bükmen gerekir. Böyle yaparsan tevazun artar, artmalıdır.

Kim neyiyle kibirlenirse kibirlensin fark etmez, iblisin, şeytanın durumuna düşer; yani çukura yuvarlanır. Buna uçurum demek daha doğrudur ve bu durum çok tehlikeli bir durumdur. Belki de insanın Allah'a yakın olmada, Allah'a, cennete gitmede en büyük engeli, en büyük uçurumudur.

Bir başkasına karşı ne malınla, ne mevkin ve ne de makamınla kibirlenmek gibi bir hakkın olamaz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz veda hutbesinde "*hepiniz Âdem'densiniz, Âdem de topraktandır"*[22] buyurur. Bu yüzden kendini toprak gibi görmen gerekir. Aynı şekilde Allah ayet-i kerimede **"en ikrama nail olmuş olanınız en muttaki (takva sahibi) olanınızdır"**[23] buyurmuştur. Kim, Allah'ı ne kadar ciddiye alıp ona karşı sorumluluğunu ne kadar kabul ederse kul olmayı, âbd olmayı kabul edip Allah'a ne kadar âbd olmaya çalışır, ne kadar âbd olursa o kadar üstündür. Bunu Allah söylüyor. Allah üstünlüğün ölçüsünü böyle beyan etmiştir. Aslında Allah ayette üstün olanınız demedi, mükerrem, ikrama nail olanınız dedi; yani Allah bunları sana ikram etmiştir. Bu yüzden bu ikramlarla da kibirlenemezsin. İkrama nail olduğun için Allah'a şükredip hamd etmen, boynunu bir daha rabbine bükmen gerekir.

Kibir kelime manası itibariyle büyüklenmek demektir. Kebir büyük, kibir ise bir başkasına karşı büyüklenmektir. Herhangi bir

[22] Ahmed Zeki Safve, Cemheretu Hutebi'l-Arab, Mısır 1962, I, 157
[23] Hucurât /13

mahlûkata karşı büyüklenmek de kibirdir. Muhatap olduğumuz hangi varlık olursa olsun, o rabbini hamd ile tesbih eder. Bu yüzden ona karşı bir üstünlüğümüz olamaz. Allah onu ne için yaratmışsa kulluğunu orada yapıyordur, rabbini orada hamd ile tesbih ediyordur. Bu durumda bizim bir taşa bile üstünlüğümüz olamaz.

İnsanın isyan dolu, küfür dolu, şirk dolu hayatı vardır. Herkes kendini bilir. Diğer varlıklar ise rabbine hiç itiraz etmemiş, isyan etmemiş, tertemizdir. Bu yüzden kulun bir taşa bile kibirlenmemesi gerekir; çünkü taş, Allah korkusundan yukarıdan aşağı yuvarlanır.[24]

Bayezid-i Bestami Hazretleri Allah dostu, Mürşid-i kâmil bir zattır. Bir gün dervişleri ile beraber bir yere giderken dar bir sokaktan geçerler. O esnada karşıdan bir köpek gelir ve Bayezid-i Bestami Hazretleri duvarın kenarına çekilir. Sokak dar olduğu için "köpek bana dokunmasın" diye eteğini biraz çeker. Köpek onun önünde durup bekler, ona bakıp bir şeyler mırıldanır; ama kimse köpeğin ne söylediğini anlamaz. Sonra Bayezid-i Bestami Hazretleri, köpeğin önünde eğilip "buyurun" der ve ona yol verir, köpek de geçip gider. Sonra dervişler "efendim, köpek durdu, sonra siz eğildiniz, ne oldu öyle" diye sorarlar. Bayezid-i Bestami Hazretleri "köpek bana 'ben gelirken sen eteğini topladın, bu köpek bana dokunmasın, dedin. Dokunsaydım ne olurdu! Sen bana karşı kibirlendin, büyüklendin. Eğer sana dokunsaydım o eteğini üç suyla yıkardın, temizlenirdi; ama bana karşı kibirlendiğin için bir derya su döksen gönlündeki kibri yıkayamazsın' dedi" buyurur. Sana dokunmayayım diye bana karşı kibirlendiğin için bir derya su bile senin gönlündeki kibri yıkayamaz...

[24] Bakara /74

Kibrin ne kadar kötü olduğunu, bir varlığa, bir köpeğe de yapılabileceğini söylemek için bunu anlattım. Bu yüzden kibri hafife almamak ve hiçbir şeye karşı kesinlikle kibirlenmemek gerekir.

Evet, kelimelerin Kur'an'a göre manalarını öğrenmeye devam ediyoruz.

Melek; Allah'ın nurdan yaratmış olduğu, insana secde etmiş, her anda Allah'ın emriyle insanın hizmetinde olan varlıklardır. İnsanı önünden, arkasından manevi olarak cinlerden, şeytanlardan koruyan, insanın gönlüne vahyeden nurdan varlıklardır. Bir de insanın sağında ve solunda yaptıklarını yazan kiramen kâtibin melekleri vardır. İnsan bir sıkıntıya, bir dara düştüğünde kuluna yardım etsin diye Allah'ın vazifelendirdiği, bir de ölmeden önce Allah'ın elçi olarak gönderip insanın ruhunu bedenden ayıran melekler vardır. İnsanın ruhunu Azrail (a.s.) bu meleklerden teslim alıp Allah'ın huzuruna çıkarır. Melekleri böyle anlamamız gerekir.

Melekler saf nurdandır, Allah'ın saf rahmetidir. Dolayısıyla melekler nuru, sevabı, güzelliği, kulluğu sever. Bu yüzden Allah'a kul olanı, güzel yapanı, salih amel işleyeni, ibadet edeni, Allah'ı zikredeni severler. Melekler her konuda insanın ameline şahittir ve şahitlik ederler. Meleklerin sayıları Allah'ın bildiği kadardır. Allah her şeyi bir vesileyle yapar. Birçok işi de melekleri vesile ederek yapar.

Meleklerin bulunduğu yerde şeytanlar olmaz, istisnalar kaideyi bozmaz. Şeytanların olduğu yerde de melekler bulunmaz; yani meleklerin girdiği bir evde şeytanlar olursa melekler orayı terk ederler. Neden? -Çünkü oradan sıkıntı duyarlar. Bu yüzden bir yerde küfür, nifak, dedikodu varsa melekler oraya girmez. Bu söylediğim rahmet melekleri için geçerlidir; çünkü onların bulunduğu yere rahmet yağar. Bir yerde, bir evde sorun, sıkıntı

varsa, tartışma varsa orda şeytan vardır, dolayısıyla melekler orayı terk etmiştir. Bu yüzden evimize şeytanları değil melekleri misafir edelim.

Sabır; hak üzerinde direnmek, dik durmak, sarsılmamak, rabbine güvenmektir. Sabretmek Tahammül etmeyi de içine alır; ama sabır Tahammül etmek değildir. Bir ibadeti yaparken de, kulluğumuzu yaparken de sabretmemiz gerekir. Kalkıp abdest almaya, sonra huzura çıkıp ibadeti eda etmeye sabretmemiz lazım. Allah için yapılan her işte sabır gerekir. Gerektiğinde Tahammül etmek, gerektiğinde orda sağlam durmak lazım; yani hakta, hak üzerinde, hak yolunda çalışırken dik durmak, güçlü, kuvvetli durmak gerekir. Sabır bu demektir. Yoksa sabır, tembellik manasına gelmez. Kul önce elinden geleni yapar, gerisini Allah'a havale edip hak üzerinde dimdik durur; yani sabreder.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde "*imanın yarısı sabır, yarısı şükürdür"*[25] buyurur. Sabretmeyen biri imanın yarısını kaybeder; çünkü nefsine karşı gücünü, direncini kaybetmiştir. Bu yüzden Allah'ın emrini yerine getirmeye çalışırken, kulluğunu yaparken direnemez. Aynı şekilde günahlara, nefsine, şeytana, arzularına karşı direnemez. Bu durumda imanının yarısı gitmiş olur. İmanın öbür yarısı da şükürdür; çünkü sabır ile şükür imanın meyvesidir.

Şükür; Allah'ın verdiği nimetten dolayı Allah'a teşekkür etmektir. Hamd; Allah'a, Allah'ın zatına şükürdür; yani teşekkürdür. Şükür ise; nimete teşekkürdür. İkisi arasında böyle bir fark vardır. Bununla beraber hamd aynı zamanda şükrü de içine alır.

[25] Beyhaki, Hâkim, Deylemi

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*nimete vesile olana teşekkür etmeyen, Allah'a şükretmiş olmaz"*[26] buyurmuştur. Bu durumda birine vesile olduğu nimetten dolayı teşekkür edemiyorsak Allah'a da şükretmiş olmayız. Aynı şekilde nimeti de görmek gerekir; çünkü nimeti yok saymak en büyük şükürsüzlük, en büyük nankörlüktür. Bütün analar, babalar kendi evlatları için mutlaka nimete vesile olmuşlardır, dolayısıyla teşekkürü hak etmişlerdir. Bu yüzden onlara muhakkak teşekkür etmemiz, onlara karşı şükretmemiz gerekir.[27] Bu, Allah'ın emridir.

Öyleyse en küçük bir nimet vermiş olsalar bile herkesin anasına, babasına, özellikle eşine teşekkür etmesi gerekir; çünkü onlar hayatı beraber yaşarken karşılıklı olarak sürekli birbirlerine ikram ederler. Aslında birbirlerine karşı sürekli teşekkür borçludurlar. Bu yüzden hiçbiri "sen buna mecbursun" diyemez. Böyle söyleyen bir eş hiçbir şey anlamamış demektir. Allah ayet-i kerimede **"teşekkür ederseniz nimetimi artırırım, şükretmez, nankörlerden olursanız azabım çok şiddetlidir"**[28] buyurur. Eşler birbirine teşekkür ettiğinde karşısındakinden hayır görür, dolayısıyla o nimet çoğalır, etmezse bir süre sonra o nimet ona azap olur. Böyle biri şükürsüzlüğünden dolayı, şükretmediği için azabı kendisi kazanmıştır, dolayısıyla azabı hak etmiştir.

Allah bir kula imanı, ibadeti, kendisini zikretmeyi, kelamını anlamayı, dinlemeyi, hikmeti vermişse buna şükredip hamd etmelidir; yani ne yana dönerse dönsün, kulun Allah'a şükredip hamd etmesi gerekir. Sadece manevi nimetlere değil aynı zamanda zahiri nimetlere de şükredip hamd etmesi gerekir.

Hamd; Allah'ı övmek, Allah'ın övdüğünü övmek, Allah'ın övgüsünü istemek, bunun için çaba, gayret sarf etmektir. Biri,

[26] Tirmizi Bir 35; Ebu Davud Edeb 11
[27] Lokman /14
[28] İbrahim /7

Allah'ı övmek istiyorsa önce Allah'ın kendisine yaptığı muamelesini övmelidir. Allah ona nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun, onu nasıl bir imtihana tabi tutarsa tutsun, Allah'ın onun için rahmeti, hayrı, cennetin yüksek derecelerini, yakınlığını dilediğine iman etmesi ve bu imtihan esnasında Allah'a hamd etmesi; yani Allah'ı övmesi gerekir.

Bunun için de "ya rabbi! Sen güzel yapıyorsun. Benim için en hayırlısını meydana getiriyorsun, bana merhamet ediyorsun, rahmet ediyorsun. Sen bana böyle ikramda bulunmayı dilemezsen ben beceremem. Mutlaka bana verdiğin imtihanların arkasında büyük bir nimet vardır. Zahiri olarak başıma gelenleri sevmesem de, beğenmesem de iman etmişim ki sen rahman ve rahimsin, bana ikram etmeyi, rahmet etmeyi dilemişsin" dememiz gerekir.

Kul böyle demezse Allah'a hamd edip, onu övmemiş olur. Böyle olunca da Allah'a isyan edip itiraz eder, dolayısıyla Allah'ın işini kerih görüp beğenmez; yani Allah'ın "güzel" dediğine "çirkin" demiş olur. Böyle yapınca da Allah'a hamd etmiş, Allah'ı övmüş olmaz, tam tersine Allah'ı yermiş olur. Hamd etmeyince, Allah'ı övmeyince imanını da kaybeder.

El hamdu lillâhi rabbil âlemîn:[29] "Övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah'a aittir (mahsustur)." Aynı şekilde övmek de ona aittir. "Ben, Allah'ın beni övmesini istiyorum" dediğinde Allah'a hamd etmen gerekir ki övgüye, hamde layık olabilesin; çünkü övmek, Allah'a mahsustur. Bu yüzden Allah kimi övüyor, kimi seviyor, kime "güzel yaptın" diyorsa senin de aynen böyle olman, Allah'ın beğendiği şeyler yapanlara güzel yaptın demen lazım. Yoksa haram işleyenler için "bunlar güzel yapıyor" dersen, Allah'a âbd olmadıkları halde zahiri olarak bir mevkiye, bir

[29] Fatiha /1

makama gelenler için "falanca böyle bir makama geldi, çok güzel yapmış, çok iyi yapıyor" dersen Allah'a hamd etmiş olmazsın; çünkü kıymeti, değeri Allah'a göre değil karşındakinin mevkisine, makamına göre vermiş olursun.

Mesela; birinin, biri zahiri bir makama gelen, öteki de yoksul; ama Allah'a âbd olmaya çalışan ve hiçbir şeyi olmayan iki çocuğu olsa, zahiri olarak bir makama gelen çocuğu için bin bir türlü övgü yağdırıp onunla olmaktan, onun kendisi yanında bulunmasından şeref duysa hiç bundan şerefsizi olur mu! Bu; halis, muhlis şerefsiz insandır, şerefi Allah'tan değil mevkide, makamda arayan insandır. Böyle biri, Allah'ın övdüğünü övmemiştir.

Peki, neyi övmüştür?

Taptığını övmüştür. Makam, mevki, mal kimdeyse onu övmüştür. Allah'a kul olanı değil kendi taptığını övmüş, hatta gerektiğinde kulluk yapmaya çalışanlara "sen niye boş şeylerle uğraşıyorsun, bak falanca böyle yapıyor. Sen de git anca ibadet yap, uçacaksın zaten" deyip onlarla alay etmiştir. Bir de böyle yapanların adı mü'mindir, Müslümandır ve cenneti istiyorlar!

Bu yüzden Allah'ın övdüğünü övmemiz, sevdiğini de sevmemiz gerekir ki mü'min, Müslüman olalım ve Allah'a hamd etmiş, Allah'ın hamdine, övgüsüne nail olmuş olalım.

İbadet; namaz, oruç, hac, zekât, zikir, sadaka, infak, Allah yolunda çaba, gayret sarf etmek, cihat etmek bunların hepsi ibadettir. Yanlış anlaşılan bir konuya değineyim "yaratılışın gayesi ibadet etmektir" diye mü'minlerin sıkça söylediği bir söz vardır. Hâlbuki yaratılışın gayesi ibadet etmek değil âbd olmaktır; yani Allah'ın bizden istediği kendisine âbd olmamızdır. Bu saydığımız bütün ibadetleri kul olmak için, âbd olmak için yaparız. Bunlardan her biri bizi Allah'a âbd yapar; yani rabbimizi bir daha bize, bizi de

bir daha rabbimize sevdirir. Allah için yaptığımız ibadet her ne olursa olsun, bizi biraz daha rabbimize, kendimize, cennete yaklaştırır, yaklaştırmalıdır. Bu yüzden kul, ibadetleri Allah'a yaklaşma, âbd olma, Allah'ı sevme, imanı biraz daha kemale erdirme aracı olarak görmelidir. Bütün ibadetler böyledir, yoksa amaç, ibadet değil âbd olmaktır. Yoksa ibadet, amaç değil araçtır, âbd olmanın aracıdır.

Şimdi de helal ile haramı anlamaya çalışalım.

Bir şeyin haram olup olmadığını genel itibariyle neye göre söylüyoruz?

Ne yazık ki duyduğumuz kadarıyla söylüyoruz. Hem de dilimizi kolayca döndürerek, büyük bir cesaretle herhangi bir şeye helal yahut haram diyoruz.

Herhangi bir konuda haram hükmü olmayan bir şeyin helal olduğuyla ilgili şeriatta bütün âlimlerin söz birliği vardır. Bir şeyin helal olup olmadığı hakkında hüküm, delil aranmaz. Allah'ın haram dediği şey haramdır. Allah haramları zaten belirlemiştir ve herkes bunları bilir, gerisi helal dairesinin içinde kalır.

Allah ayet-i kerimede **"Allah size leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkasının adına kesilmiş hayvanı haram kılmıştır. Bununla beraber biri darda kalıp mecbur kalırsa bunlardan aşırı gitmemek kaydıyla yiyebilir"**[30] buyurmuştur. Allah'ın haram kıldıkları bunlardır, bellidir. Kim bunun dışında yiyecek olarak herhangi bir şeye haram derse Allah'a iftira atmıştır, yalan söylemiştir. Bunu Allah söylüyor.

İçecek olarak da sarhoş eden bütün içkiler haramdır. İlle de içilmesi gerekmez, koklanınca kişiyi sarhoş eden maddeler de buna dâhildir. Mesele; aklı korumak, kullanmak,

[30] Bakara /173, Nahl /115, En'âm/145, Mâide /3

perdelememektir. Yoksa "sarhoş etmezse haram değildir" demek doğru değildir; çünkü sarhoş eden şeyin azı da, çoğu da haramdır.

Bunun dışında biri herhangi bir şeye haram derse Allah'a iftira atmış olur ki Allah ayet-i kerimede **"kimdir o benim adıma konuşup dilini evirip kıvırıp şu helaldir, bu haramdır diyen"**[31] buyurur. Yani kimdir o benim adıma hüküm veren.

Mesela bazıları özellikle bir takım şeylerin haram olduğunu söyler. Böyle söyleyenlerin ağzından çıkan kelimeyi kulakları duymuyor, ne büyük bir laf ettiklerini, Allah'ın bu konuda nasıl bir hüküm verdiğini bilmiyorlar. Dolayısıyla nasıl tehlikeli bir kelime kullandıklarının farkında değillerdir.

Herhangi bir şeye rastgele haram diyemeyiz. Aynı şekilde Allah'ın haram kıldığı bir şeye de helal diyemeyiz. Haram bir şeye helal demek nasıl küfür oluyor, Allah'a iftira oluyorsa, helal bir şeye haram demek de aynı şekilde küfürdür ve Allah'a iftiradır. Bu yüzden bu konuda çok dikkatli olmak gerekir.

Farz; Allah'ın emrettiğidir. **Sünnet** ise; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığıdır, hayatıdır.

Sünnetin çeşitleri vardır. Peki, mü'minlere gerekli olan sünnet nedir?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, Allah'ın emri olarak, Allah'ın vahyine göre yaptığı bütün hareketleri, konuşmaları, ibadetleri bütün mü'minler için sünnettir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bir de âdet olarak yaptıkları vardır, bunlar sünnet değildir; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sarık takması, cübbe, entari giymesi veya kendi âdetlerine göre sevdiği yemekler sünnet değildir. Kısacası Resulullah (s.a.v.)

[31] Nahl /116

Efendimiz'in âdet olarak yaptıkları her ne olursa olsun âdet sünnetidir. Bunlar mü'minlere ne farzdır ne de sünnettir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in kendi ailesine bir baba olarak davranması ya da komşusuna bir komşu olarak davranması mü'minlere örnektir, sünnettir. Memleketi idare etmesi sünneti idarecilere örnektir. Ashab-ı Suffe'ye ders vermesi, öğretmenlik yapması bütün muallimlere, öğretenlere örnektir. Dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in âdet olarak yaptıkları hariç yaptığı her şey sünnettir ve herkesin sünnet olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatından örnek alacağı bir bölüm mutlaka vardır.

Vahiy; vahye, Allah'ın indirdiği diyoruz, Kur'an diyoruz. Vahiy aynı zamanda Allah'ın Hay ismiyle bağlantılıdır; yani vahiy dirilten manasındadır. Vahyin kendisi diridir, aynı zamanda diriltme özelliğine sahiptir. Bu yüzden Allah'ın kitabına bakarken "bu beni dirilten kitaptır, beni diriltmelidir" dememiz gerekir. Diriltmek, Kur'an'ın mucizesidir.

Mesela ölü bir topluluk olan müşrikleri alıp sahabe yapan, gökteki yıldızlar konumuna getiren, Kur'an'ın mucizesidir. Sahabelerin hepsi Kur'an ile, Allah'ın vahyi ile dirilmişlerdir. Elbette ki Allah bu diriltmeyi peygamberiyle, peygamberinin gönlüyle yapmıştır. Bu yüzden kitabımıza, vahye "kendisi ile hayatımızın ve gönlümüzün dirildiği kitap" olarak bakmamız lazım. Yoksa kitabımıza ölü muamelesi yaparsak hiçbir şekilde ondan istifade edemeyiz.

Allah ayet-i kerimede **"onlara Allah'ın ayetleri okunduğunda imanlarını artırırlar"**[32] buyurur. Allah'ın ayetlerini okuduğumuzda ya da dinlediğimizde imanımız artmıyorsa ya bizim kulağımız ölmüş ya da bize okuyan ölüdür.

[32] Enfâl /2

Hadis; söylenen söz demektir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sözlerine genel olarak hadis denir. Bu yüzden hadis-i şerif denilince Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in söylediği sözler olarak anlamak gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bir beşer olarak hayatın içinden söyledikleri, bir de Allah adına emir olarak söyledikleri vardır. Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığı bir şaka onun bir beşer olarak hayatın içinde söylediği sözüdür, dolayısıyla bunu hadis diye nakletmek doğru değildir. Buna "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böyle yapmıştı" denir ve bir mü'minin ille de bu şakayı yapması gerekmez.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in söylediklerinde Allah'ın bir emri varsa, sözü bir ibadet olarak yapılacaksa sünnete dâhil olur; yani hadis sünnetse bir emirdir, onu yapmak gerekir, onu yapmak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmaktır. Yoksa "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz adımını şöyle atardı, ben de böyle atayım" dersek bu, sünnet olmaz, hadise uymak olmaz; çünkü bu, hadis ve sünnet değildir.

Muhabbetullah; Allah'ın muhabbeti; yani hem kulun, Allah'ı sevmesi hem de Allah'ın, kulunu sevmesi demektir. Zikrullah da; hem kulun, Allah'ı zikretmesi hem de Allah'ın, kulunu zikretmesidir. Bu gibi kelimeler çift anlamlı, iki tarafa birden bakan kelimelerdir.

Muhabbetullah denince neyi anlamamız gerekir?

Kulun, Allah'ı kendisini yaratan rabbi şeklinde sevmesi olarak, aynı zamanda iman olarak anlamamamız gerekir. Muhabbet eşittir iman... Kulun, Allah'a olan muhabbeti ne kadarsa imanı da o kadardır; yani imanı o kadar kâmildir.

Allah'a olan imanımız, muhabbetimiz artar ve eksilir. İmanımız artsın istiyorsak bu durumda yapmamız gereken şey

ayetleri okumaktır. Allah ayet-i kerimede **"onlara Allah'ın ayetleri okununca imanlarını artırırlar"**[33] buyurur. Allah'ın ayetlerini okuyup üzerinde tefekkür ederek imanımızı, Allah'a olan muhabbetimizi, yakınlığımızı artırmamız gerekir.

İki türlü sevgi vardır. Birincisi nefisle sevmektir. Biri nefsiyle sevdiği şeyler için "bu benim olsun" der. Hatta herhangi biri için "benim olmazsa hiç kimsenin olmasın, benim olmazsa ölsün" der. Böyle bir sevgiyle karşılaştığımızda bilelim ki bu sevgi nefis kaynaklı nefsanî bir sevgidir; ama Allah'ı sevmek bunun tam tersidir.

Biri de Allah'ı sevdiğini iddia edip "Allah benim olsun" derse Allah'ı nefsiyle sevmiş, dolayısıyla Allah'ı kulu gibi görmüş olur. Bu çok önemli bir meseledir. Böyle bir kul kendisini rab, rabbini de kulu gibi görür ve "Allah benimdir, bir tek bana aittir" der. Böyleleri "bir tek mü'min benim" ya da "bir tek mü'min bizim cemaatimizdir, tarikatımızdır, mezhebimizdir, mü'minler sadece bizim gibi düşünenlerdir" gibi sözler söylerler; yani Allah'ı kendilerine, nefislerine, benliklerine ait kılarlar. Bu, nefis ile sevmektir. Bu; gönlün, kalbin, ruhun imanı değildir, dolayısıyla iman değildir; ama buna rağmen böyle olanlar kendini mü'min, hatta en öndeki mü'min zanneder. Öyle ki "sadece ben mü'minim, gerisi Müslüman değildir, mü'min değildir" derler. Böyle olanlar kendini Allah'tan daha büyük görmüş "Allah bana aittir, benim olsun" demiştir, ama bundan haberleri bile yoktur.

Peki, ikinci tür sevgi; yani iman nasıldır?

İman "ben Allah'a aidim" diyenin sevgisidir. Böyle biri "ben Allah'a aidim, Allah'ın kuluyum. Herkes, her şey ona aittir. Her şeyin değerini, kıymetini Allah biçer, hesabını Allah görür" der. Kendini rab, ilah, hakem hükmünde görerek Allah adına hüküm

[33] Enfâl /2

verip "Allah benimdir" demez; çünkü "ben, Allah'a aidim" diyordur. Aynı şekilde "Allah şöyle yapsın, böyle yapsın" demez "ben onun kuluyum, rabbim bana neyi emretmişse ben onu yaparım" der.

En büyük kibir "Allah bana ait olsun" diyenlerin kibridir. Böyleleri o kadar kibirlenmiş, o kadar büyüklenmiştir ki "Allah bana aittir" derler. Bunu da iman zannedip kendileri dışındaki diğer insanları da Allah'ın düşmanı olarak görürler. Sanki Allah'ın gücü hiçbir şeye yetmiyormuş gibi, Allah'a yardım ettiklerini söylerler. Bu nasıl bir imandır!

İşte nefsin böyle bir imanı vardır. Daha doğrusu nefsin böyle bir kibri, şeytanlığı vardır ve sahibine "bak, sen şöyle mü'minsin, bu kadar Müslümansın, Allah'ı bu kadar savunuyorsun, Allah'ın yanındasın" deyip hile yapar.

Kendini Allah'ın, dinin, peygamberin sahibi zanneden birini gördüğünüz zaman bilin ki o, ilahlığını ilan etmiştir. Bu yüzden Allah'ı kimseye vermeye niyeti yoktur. Bununla beraber böyleleri "eğer bizden olursan belki sana kenarından, köşesinden kulluk verebiliriz. Yoksa kulluğunu bile kabul etmiyoruz" derler. Verseler de kenarından, köşesinden vereceklermiş! Onlar, gece gündüz ibadet yapsan bile onlardan olmadığın sürece seni kabul etmezler.

Neden?

Allah onlara ait ya ondan. Mutlaka bir kusurunu bulup "bak, sen şurada şöyle yapmışsın, bu yüzden cehennemliksin" derler ve seni cehenneme gönderirler. Seni mü'min, Müslüman olarak kabul etmezler. Allah'ı, dini vermek istemezler. Kendilerini dinin sahibi olarak görmeleri yetmez bir de kendilerini insanın sahibi zannederler. Kendilerini dinin sahibi zannettikleri için her şeyin sahibi zannederler. Böyleleri, Allah'a sahip çıkmış, insana mı sahip

çıkmayacak? Böyleleri iki de bir "senin şöyle yapman, böyle yapman lazım" diye etrafına emir verir; ama nasihat verdiğini zanneder. Onun gibi yapmazsan bu sefer seni düşman olarak bilir.

Hâlbuki muhabbetullah böyle değildir. Allah'ı sevmek, kendini Allah'a ait görmek, Allah'a kul, âbd olmak böyle değildir, âbd olmak; rabbine boynunu bükmek, Allah adına konuşmamak, hüküm vermemek, haddini bilmektir. Muhabbetullahı kazanmış birinin istediği tek şey; Allah'ın kendisini sevmesidir. Allah'ı sevenler, Allah'ın sevgisinden başka bir şey istemezler. Onların gözünde ne dünya, ne mevki ne de makam vardır. Onlar için her şey Allah'ın sevgisidir, yakınlığıdır, rızasıdır. Başka tarafa dönüp bakmazlar, başka hesap yapmaz ve yaptıklarını da Allah için yaparlar. Sadece rablerini isterler; çünkü sevdikleri odur.

Allah hepimizi her neyi vahyetmişse onu Kur'an'a göre anlamayı nasip etsin inşallah! Allah'ın vahyettiği kelimeleri dinlerken, kullanırken hiçbir şey anlamayanlardan yahut kendine göre anlayanlardan eylemesin. Allah bizi nur adını anlayanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

KELİMELERİN KUR'AN'A GÖRE MANALARI 3

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber Kur'an'da geçen kelimelerin Allah'a göre manalarını anlamaya çalışıyorduk. Bu kelimelerin Allah'a göre ne manaya geldiğini bilmiyorsak, anlamamışsak istediğimiz kadar kullanalım, Allah'ın muradını anlamamış, aynı şekilde karşımızdakine Allah'ın muradını anlatamamış, dolayısıyla gereğini yapamamış oluruz.

Anlamaya çalıştığımız kelimelerin hepsi imanla ilgilidir. Eğer doğru anlamazsak doğru iman edemeyiz, birilerine göre anlar ve onlara göre iman ederiz. Bu iman da Allah'a, meleklere, kitaplara, resullere ve ahirete iman olmaz.

Geçen bölümde en son muhabbetullahı anlamaya çalışmıştık. Bu bölümde de önce havfullah ve haşyetullahı anlamaya çalışacağız inşallah.

Havf; korkmak demektir. **Havfullah**; insanın, küfründen, şirkinden, nifakından, günahlarından ve yanlışlarından dolayı Allah'ın azabından korkmasıdır. Bu korku herhangi bir şeyden ya da insanlardan korkmak gibi değildir. Allah ayet-i kerimede **"onlar Allah'ın azabını, gazabını insanların verdiği sıkıntı gibi anlarlar (insanlardan gelen azap gibi anlarlar. Allah'ın azabı, insanların azabına benzemez)"**[1] buyurur. Allah'tan havf duyanlar bu korkuyu insanlardan gelen korku gibi anlamaz.

Haşyetullah; Allah'ın azametinden, büyüklüğünden dolayı kulun haşyet duyması, huşu içinde olmasıdır. İnsanın Allah'ın

[1] Ankebût /10

büyüklüğünü ve kendi küçüklüğünü bilmesi Allah'tan haşyet duymasına vesile olur. Biri, Allah'tan haşyet duyuyorsa bu durumda kibirden, "ben" demekten kurtulur.

Kul, Allah'ın azabının kullarının azabına benzemediğini, Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu anlarsa nefsini kontrol etme gücü bulur, dolayısıyla Allah'ın azabına, gazabına uğramamak için yanlış yapmamaya dikkat ederek çabasını, gayretini sarf eder, nefsine ve şeytana güç yetirir. Havfullahın, insanın nefsine güç yetirmeyi kazandırması, haşyetullahın da acziyetini ve küçüklüğünü bilmeyi kazandırması gerekir.

Kulun haddini bilmesi gerekir. Bunun için de insana lazım olan haşyettir; çünkü kul ancak Allah'tan haşyet duyarsa haddini bilir. Allah ayet-i kerimede **"Allah'tan ancak âlim kulları haşyet duyar"**[2] buyurmuştur. Bunun sebebi âlimlerin Allah'ı bilmesi, tanımasıdır. Âlim; Allah'ı bilen, tanıyan demektir. Biri Allah'ı bilir ve tanırsa kendisini yaratan rabbinden haşyet duyar, ona karşı huşu içinde olur, ibadetini, âbdiyetini huşu içinde; yani titreyerek yapar.

Haşyet; kulun, rabbini bildiği için rabbini, rabbinin rızasını, dostluğunu, yakınlığını, cemalini, imanını, sevgisini kaybetme korkusudur.

Havfullah; Allah'ın azabından korkmaktır, haşyetullah ise rabbinin sevgisini kaybetme korkusudur. Bu iki korku birbirine benzemez; çünkü biri kendine zulmedenin, cahilin korkusudur. Öteki ise âlimin korkusu; yani Allah'ı bilenin haşyetidir.

Şimdi de cennet ve cehennem denince neyi anlamamız gerektiğini öğrenelim.

[2] Fâtır /28

Cennet denince aklımıza zahiri olarak bildiğimiz nimetler gelir. Cehennemi de aklımızın aldığı kadarıyla zahiri olarak Allah'ın gazabı, azap yeri olarak anlarız; ama bu yeterli değildir. Allah ayet-i kerimede **"Allah, cenneti muttakiler için, mü'minler için yaratmıştır"**[3] buyurur.

Cenneti bize kazandıran şey; ibadetlerimiz değil, imanımızdır, Allah'ın rahmetidir. İbadetler imanımızı artırmamız, kemale erdirmemiz ve gönlümüzü cennete çevirmemiz içindir. Gönlü cennet olmayanlar cennete layık olmaz. Gönlü cehennem olanlar da ahirette cehennemi bulur; çünkü şirk ve küfür kulun gönlünü cehenneme döndürür.

Cennet de cehennem de buradadır. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"cennette nimet yoktur herkes nimeti beraberinde götürür. Cehennemde ateş yoktur herkes ateşini beraberinde götürür"* buyurmuştur.

Öyleyse insan kendine baktığında ahirete azabı mı yoksa nimeti mi götürdüğünü görür ve anlar. Bilmemesi ve anlamaması ona zulüm olur. Allah'ın bunu ona apaçık öğretmemesi, beyan etmemesi ona tuzak kurduğu manasına gelir. Hâşâ bu, Allah'a yakışır mı! Bu yüzden herkes cennete mi, yoksa cehenneme mi layık olduğunu, cennetlik ve cehennemlik bir gönlün nasıl olduğunu, bu amellerin hangileri olduğunu kendi üzerinden bilir ve anlar.

Rabbi ile barışmayan, münakaşa eden, rabbine itiraz eden birinin gönlü cehenneme dönmüştür. Çevresiyle, insanlarla barışık olmaması, onlara cehennem olması, ateş olması, sıkıntı olması, musibet olması, bela olması da cehennemliklerin amelleridir. Böyle yapanlar bu amellerinin cehennem olduğunu bilir, bilmesi gerekir.

[3] Zâriyât /15, Kalem /34, Tevbe /72

Aynı şekilde rabbiyle, insanlarla barışık olan, gönlü selamete eren, insanlara nimet olan, muhabbet olan, cennet olan biri de cennetliktir. Dolayısıyla böylelerinin hem gönlü hem ameli hem de ahlakı cennettir.

Allah ayet-i kerimede **"herkese çalışmasının karşılığı vardır (herkese sa'yinin, çabasının, gayretinin karşılığı vardır)"**[4] buyurur. Kim ne için çaba, gayret sarf ediyorsa onun karşılığını alır. Biri iyilik için, güzellik için çaba, gayret sarf ediyorsa karşılığı iyilik, güzellik, cennet ve rahmettir. Yok, kötülük için çaba, gayret sarf ediyorsa bu durumda bulacağı, alacağı cehennemdir; çünkü bu onun çalışmasının karşılığıdır.

Cehennem; Allah'ın gazabının, cennet de Allah'ın muhabbetinin, sevgisinin sonucudur. Allah'ın gazap ettiği bir kul gönül itibariyle cehennemdedir, aynı zamanda ahirette de cehennemdedir. Allah'ın sevdiği bir kul da gönül itibariyle cennettedir, dolayısıyla ahirette de cennette olur. Allah ona olan sevgisine karşılık tecelli edip onun için cenneti özel olarak yaratır. Her bir kulun cenneti böyle kendisine özeldir.

Allah, cenneti her bir kuluna olan rahmetine, sevgisine göre tecelli edip yaratır, dedik. Aynı şey cehennem için de geçerlidir. Cehennem kat kattır, her bir katı farklı farklıdır ve cehenneme gidenlerin gazabı, Allah'ın gazabına uğradığı kadarıyla şiddetlidir.

Kul hiçbir an Allah'tan ayrı değil, bağımsız değil, uzak değildir. Her anda onun huzurundadır. Kulunu her an yaratıp varlıkta tutan, diri tutan Allah'tır. Kulunun gönlüne her anda vahyeden odur ve kullarını cennete çağırır. Allah ayet-i kerimede **"Allah sizi karanlıklardan nura çağırır. Allah sizi genişliği yerle gök kadar olan cennete davet eder. Şeytan da sizi nurdan**

[4] Necm /39

karanlıklara davet eder, sizi cehenneme davet eder"[5] buyurur. Yani "tercih sizindir."

Allah'ın emrettiği ve yasakladığı hiçbir şeyi küçümsemeyelim, basite almayalım. Allah bir şey için "şöyle yapmayın" dediyse o şey bizi cehenneme adım adım sürükler demektir. "Böyle yapın" dediği şeyler de her ne olursa olsun bizi adım adım cennete yaklaştırır, cennete taşır, Allah'a taşır.

Her yeni günde bir adım ahirete yaklaşır, bir adım da dünyadan uzaklaşırız. Dünyadan uzaklaşırken ya cennete ya da cehenneme doğru yaklaşırız. İstikametimiz cennete doğru değilse her hâlükârda cehenneme doğru gideriz. Eğer hedefimizi belirlememişsek, hedefimiz; Allah'a göre cennet değilse, Allah'ın rızası değilse cehenneme doğru gideriz. Bu yüzden mü'minin, gönlünü Allah'ın rızasından, ebedi hayatını kazanmaktan, cennetten ayırmaması, bir an bile rabbini, rabbinin huzurunda olduğunu ve düşündüklerinin, konuştuklarının, yaptıklarının yazıldığını unutmaması gerekir. Unutursa gafillerden olur.

Gafil; unutan demektir. Allah ayet-i kerimede **"gafiller cehennemliktir."**[6] **"Kim, Allah'ı unutursa Allah da ona onu unutturur (Kıyamet günü ona unutulmuş muamelesi yapar)"**[7] **"Onlara; siz dünyadayken bizi nasıl unuttuysanız bugün biz de sizi unuturuz, deriz"**[8] buyurur. Allah'ı unutursak kendimizi unuturuz; yani Hz. İnsan olduğumuzu, ne yapmamız gerektiğini, rabbimizi, emrini unuturuz. Dolayısıyla hem kendimizi hem de rabbimizi unutmuş oluruz ki Allah'ı unuttuğumuz için Allah da bize bizi unutturur ve Kıyamet günü "ben de seni unuttum" der.

[5] Bakara /257, Fâtır /6, Yûnus /25, Bakara /221
[6] Yûnus /7-8
[7] Haşr /19
[8] Câsiye /34

Allah'ın bir kula "ben de seni unuttum" demesi o kulun ebediyen kaybetmesi anlamına gelir.

Bu yüzden cennet ve cehennem derken kendi kendimize bir şeyler hayal etmememiz gerekir; çünkü cennet de cehennem de bizdedir. Gönlümüze bakacağız; eğer gönlümüz cennete dönmüşse cennete, cehenneme dönmüşse cehenneme layıktır. Kendi cennetimizi, cehennemimizi imar eden, inşa eden; yani onu yapan biziz.

Dua ederken Allah'tan en güzel halleri, en güzel şeyleri ister "ya rabbi! Bize cenneti ihsan et ve bizi cehennem azabından koru" deriz. Bunu önce kendimizden istememiz gerekir. "Ya rabbi! Bana cenneti ver" diye dua ettiğimizde Allah da "buyur kulum, al sana cennet. Sen istersin de ben sana cenneti vermez miyim? Cennete gitmenin, gönlünün cennet olmasının şartları işte budur. Yapman gerekenleri yapar, yapmaman gerekenleri yapmazsan cenneti kazanırsın" derse biz de bunun karşılığında "yok ya rabbi! Ben bunları yapmayayım, sen bana yine de cenneti ver" dersek cennetin kokusunu bile alamayız; çünkü anlamazlıktan gelmiş, kendi kendimize hile yapmış oluruz.

Mesela gece gündüz oturup "ya rabbi! Bana su ver" diye dua edersek bu makbul bir dua olur mu! Yapmamız gereken şey çeşmeye gidip su içmektir. Bu, cennet ve cehennem için de geçerlidir. Önce dilimizle, gönlümüzle Allah'tan istememiz, sonra fiili duamızı yapmamız gerekir. Elimizden geleni yaptığımızda Allah onu bize ikram eder.

Aynı şekilde "ya rabbi! Senin dostluğunu istiyorum" dersek Allah da "olur, zaten seni bunun için yarattım. Buyur kulum, bana dost olmak için önce âbd olmayı kabul etmen, sonra dostlarımla beraber olman, sana veli olmayı öğretmeleri için vazife verdiğim kullarıma gitmen, işi onlardan öğrenmen gerekir. Dost olmayı istiyorsan git, gerekeni yap ve gel" der.

"Ya rabbi! Rızanı istiyorum" dediğimizde "olur, bu durumda yapman gereken şey; benden razı olmaktır. Sen benden razı ol, ben de senden razı olayım. Ben senin rabbinim, sen benden rab olarak razı ol, terbiyemi kabul et, benim sana öğrettiğim gibi öğren. Senin için güzel dediğimin güzel, çirkin dediğimin çirkin olduğunu anla. Benim eğitimimi, terbiyemi kabul et. Sana Rabb ismimin tecellisiyle bulunduğum bütün muamelelerin seni terbiye etmek, temizlemek, tezkiye etmek, kemale erdirmek için olduğunu bil. Beni kabul et, benden razı ol, ben de senden razı olayım" der. Rab; terbiye eden demektir. Allah'ın terbiyesini, rabliğini, bize yaptığı muameleyi kabul edince zaten Allah'tan razı oluruz, biz Allah'tan razı olunca o da bizden razı olur.

"Ya rabbi! Senin cemalini istiyorum" dediğimizde "olur, madem istiyorsun o halde baktığın her yerde beni göreceksin. Kendimi gizlemediğimi, zahir ve batın olduğumu, bunun için ayet-i kerimede **Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtınu ve huve bi kulli şey'in alîm:**[9] 'Evvel, ahir, zahir, batın olan odur ve o her şeyiyle her şeyi bilendir' buyurduğumu bileceksin. Önce zahiri oku, sonra zahirin arkasını okuyacak batını göreceksin. Önce bütün varlığa mahlûkatım olarak, isimlerimin tecellisi olarak, hepsinin tek tek benim kudretimde olduğunu görerek bak. Her birinin üzerinde muradımın ne olduğunu anlamaya çalış, aklını kullan, her birini ayet gibi, kitap gibi oku, ben de sana perdeyi açayım" der.

Tabi ki kendi kafana, kendi bilgine göre bunları anlamayacaksın. Neye göre anlayacaksın? -Allah'ın öğretmesine göre anlayacaksın. Allah, kullarına birbiriyle öğretir. Sahabeye

[9] Hadîd /3

peygamberi ile öğretmiştir, kıyamete kadar da peygamber varisleriyle bu işi öğretir.

Allah duayı reddetmez; ama öncelikle duanın ne olduğunu bilmek gerekir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"kullarım sana beni sorarlar, ben yakınım. Bana dua edenin duasına icabet ederim, beni davet edenin davetine icabet ederim. Söyle, onlar da benim davetime icabet etsinler, bana iman etsinler"**[10] buyurur.

Allah seni imana; kendisini sevmeye, âşık olmaya, âbd olmaya davet eder. Seversen aşkla, muhabbetle gereğini yaparsın. Yoksa dua etmek "haydi elimizi açalım, hep beraber dua edelim" demek değildir. Sen dalga geçiyorsun. Gerekeni yapmadan dua ediyorsun. Niye, senin hizmetçin mi vardır! Sen, Allah'ı hizmetçi mi zannettin! Allah'a "şunu şöyle yap, bunu böyle yap, şunu istiyorum, bunu istemiyorum" demekle dua etmiyorsun, hizmetçine emrediyorsun! Senin bu iman ettiğin, Allah değildir. Dua böyle olmaz, kulun duası bu değildir!

Duanın kabulü için elinden gelen çaba ve gayreti göstermen senin fiili duandır. Fiili dua olmadan dil ile, gönül ile yapılan dua dua sayılmaz. Fiilini, amelini de duanın içine koyduğunda duan tamamlanır. Bu durumda duanda gerçekten samimi misin, yoksa samimi değil misin, yalancı mısın anlaşılır.

Zahiri olarak işin olsa buna rağmen "ben çalışmak istemiyorum; ama para kazanmak istiyorum" dersen sana "sen delisin, dalga geçiyorsun, para kazanmak istiyorsan işte sana iş" derler. Hazineyi istiyorsan ve yerini biliyorsan kazmayı alıp kazacak, hazineyi çıkaracaksın. Yok, "kazmak, yorulmak istemiyorum; ama hazineyi de istiyorum" dersen bu durumda dalga geçiyor, bunu mahsus yapıyorsun demektir.

[10] Bakara /186

Şimdi de şehit kelimesini anlamaya çalışalım.

Şehit; şahit demektir. Allah ayet-i kerimede **Şehidallâhu ennehû lâ ilâhe illâ hu:**[11] "Allah şahittir ki ondan başka ilah yoktur" buyurur. Allah şehadet ediyor, sen de şehadet ediyor musun, Allah'ın şahit olduğuna sen de şahit oluyor musun?

Hitap, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir "**Allah şehadet ediyor ki sen Allah'ın resulüsün."**[12] Yani isterse hiç kimse şahitlik yapmasın, ben senin resul olduğuna şahitlik yapıyorum. Eğer kulum beni kabul etmişse o da benimle beraber şahitlik yapmalı, bahane aramamalı, bahane üretmemelidir.

Şehit savaşa gidip Allah yolunda ölen değildir. Allah hiçbir zaman kendi yolunda ölenlere "şehit" kelimesini kullanmamıştır. **"Allah yolunda ölenlere 'ölü' demeyin. Onlar diridirler, Allah katında rızıklanırlar"**[13] buyurmuştur. Allah yolunda ölenler hemen cennete girerler. Onlar başka bir hayatla diridirler; ama Allah onlara şehit dememiştir. Allah "şehit" kelimesini başka bir şey için kullanır.

Şehit, Allah'ın ismidir, bu durumda şehit önce Allah'tır. Şehit, şahit olan demektir. Allah'ın ismi olarak kullanılınca her şeye şahit olan, her şeyi gören manasına gelir. Allah aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için de şehit kelimesini kullanır. Ayet-i kerimede **İnnâ erselnâke şâhiden ve mubeşşiran ve nezîrâ:**[14] "Muhakkak ki seni şahit, müjdeci ve nezir (uyarıcı) olarak gönderdik" buyurur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in şahit olması ne anlama gelir?

[11] Âli İmran/18
[12] Munafikûn /1
[13] Âli İmran /169
[14] Fetih /8, Azhâb /45

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in şahit olması bizim için örnek olmasıdır; çünkü Allah onun için "seni insanlara örnek olasın, onları müjdeleyesin ve onları uyarasın diye gönderdik" buyurmuştur. Demek ki peygamberin üç vazifesi varmış; şahit (örnek), müjdeci ve uyarıcı olmak... Allah, mü'minler için de "**Allah**, **resulünü sizin için şahit, sizi de bütün insanlığa şahit olasınız diye vasat bir ümmet (orta yolu izleyen bir ümmet, ortada, dengede duran bir ümmet) kıldık"**[15] buyurmuştur. Bu yüzden şahit demek örnek demektir.

Aslında bütün insanlar örnektir; kimi imanda, kimi küfürde, kimi nifakta, kimi şeytana uymada, kimi cehennem yolu için, kimi de cennet yolu için örnektir. Herkes neye şahit olduğuna; yani neye örnek olduğuna bakmalıdır. Her bir insan, Allah'ın yeryüzündeki halifesidir ve her bir insan, Allah'a karşı sorumludur. Her bir insan aynı zamanda şahittir, kendinden sonrakilere; ailesine, çocuklarına, torunlarına, komşusuna, arkadaşlarına bir yol bırakır.

Herkes istese de, istemese de hayatı yaşarken bir yol yürümüştür, dolayısıyla hangi yolu gitmişse etrafındakilere "beni izleyin" demiştir. Bu yüzden herkesin, nasıl bir yol bıraktığına; yani nasıl şahit olduğuna, insanlara, kendinden sonrakilere nasıl örnek olduğuna bakması gerekir; çünkü Allah hepimizi bu şahitlikten hesaba çekecektir.

Allah ayet-i kerimede **"sonra gelenler öncekiler için diyecekler ki: Ya rabbi! Bunlar bizi saptırdı, biz bunlara uyduk. Onlar da diyecekler ki: Biz sapmıştık, bizim bir suçumuz yok (yani biz sizi niye saptırmış olalım). O sonrakiler; ya rabbi! Bizi de yoldan çıkardıkları için bunlara iki kat azap ver; çünkü onları**

[15] Bakara /143

takip ettik, derler. Allah da buyurur ki; hiç merak etmeyin, hepinize iki kat azap vardır"[16] buyurur.

Neden hepsine iki kat azap vardır?

Çünkü öncekiler sonrakilere Allah'ın sevmediği, razı olmadığı yollar devretmiş, aynı şekilde sonra gelenler de o yolu kullanmış ve kendilerinden sonra gelenlere o yolu bırakmıştır.

Peki, kazananlar; şahitliği Allah'a, resulüne, cennete olanlar için ne isterler?

İmana, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e tabi olmaya, cennet yoluna gitmeye örnek olanlar için "ya rabbi! Onlara rahmet et, onların vesilesiyle biz de kazandık" deyip onlara iki sefer rahmet isterler.

Allah ayet-i kerimede **"eğer o, hayırda biri olsa o yolda gidenlerin kazandıklarının aynısı ona vardır. Eğer cehenneme yol açmışsa (cehenneme doğru yol açıp gitmişse) onun yolunda gidenlerin de yaptığı günahın misli onlara vardır"**[17] buyurur. Yani sadece kendi günahımızı ya da sevabımızı taşımayız, aynı şekilde bize uyanların da günahını veya sevabını kazanırız.

Şahitliğimiz söylediklerimiz değil örnekliğimizdir. İnsanlar bizim güzelliğimize şahit olursa bizden güzellik alır, yanlışımıza şahit olursa bu sefer bizden yanlışlık alır.

Allah bizi şeytanın, müşriklerin, münafıkların, kâfirlerin şahidi değil rızasının, dostluğunun, cemalinin, cennetinin, resulünün şahidi yapsın.

İmam; Allah, peygamberi için "imam" der, bununla ilgili olarak ayet-i kerimede **"Allah bir zamanlar İbrahim'i birtakım**

[16] Araf /38

[17] Nisa /85, Müslim, ilim, 15; Zekât, 69; Nesai, Zekât 64; İbni Mace, Mukaddime 14; Darimi, Mukaddime 44

kelimelerle imtihana tabi tuttu. İbrahim bunların hepsinin gereğini yerine getirince Allah; 'seni insanlara imam kılacağım' buyurdu. İbrahim de; 'Ya rabbi! Benim neslimden gelenleri de imam kıl' deyince Allah buyurdu ki; benim ahdim zalimlere, kendine zulmedenlere erişmez"[18] buyurur. Yani "senin soyundan gelmiş diye onları imam yapmam. Benim sözüm rahmetimi hak eden, muhsin olan, güzel olan, güzel yapanlar için vardır. Kendine zulmeden, zalimlerden olan, kendini karanlıkta bırakan ve şeytana uyanlar için ahdim yoktur" buyurur.

Üm; ana demektir, dolayısıyla imam; ana gibi önder, ana gibi rehber manasına gelir. Yani sadece "ben önde yürüyorum, haydi beni takip edin, sizin büyüğünüz, imamınız benim, sizi ben idare ediyorum" demek imamlık yapmak değildir. İmam; gönlü rahmetle, muhabbetle dolu olan, insanları evladı gibi kucaklayan, bir ananın kendi evladına duyduğu rahmeti, merhameti insanlara duyan, onların üzüntüsüyle üzülen, sevinciyle sevinendir. İmam budur! Yoksa imam; mihraba geçip namaz kıldıran değildir. Bütün peygamberler ve bütün Mürşid-i kâmiller imamdır. Eğer biri imam olamamışsa ne peygamber olur, ne de Mürşid-i kâmil olur.

Allah, mü'minlere nasıl dua edeceklerini öğretir. **"Onlar, ya rabbi! Beni ve zürriyetimden gelenleri (evlatlarımı) muttakilere imam yap"**[19] diye dua ederler. Sıradan insanlara değil muttakilere; yani Allah'a karşı sorumluluğunu bilip kabul eden ve gerekeni yapmaya çalışanlara imam yap. Yalnız, onları muttaki yapan da imamın kendisidir. Bu yüzden dua; zürriyetimden öyleleri gelsin ki muttaki kullar yetiştirsin, onlara önderlik, imamlık yapsın, önlerinde yürüsün anlamına gelir. Bu durumda her birimiz aslında istesek de istemesek de, farkında olsak da olmasak da zürriyetimize, çocuklarımıza, torunlarımıza,

[18] Bakara /124
[19] Furkân /74

gücümüzün yettiklerine imamlık yapıyoruz; yani onlara yol göstermeye çalışıyoruz.

Öyleyse imamlığımızı Allah'a mı yoksa kafamıza göre mi yaptığımıza, çocuklarımızı muttaki olarak, Allah'a karşı sorumluluğunu bilen ve yerine getirmeye çalışan, kul olduğunu anlayan, kavrayan, yaşayan biri olarak mı, yoksa nefsinin, şeytanın, dünyanın, mevkinin, makamın kulu olarak mı yetiştirdiğimize, imamlığımızı Allah'a ve resulüne göre mi, yoksa şeytana ve nefse göre mi yaptığımıza bakmamız gerekir. Bu yüzden imam olmayan, yol göstermeyen hiç kimse yoktur. Herkes yolu gösterir, göstermeye çalışır.

Hidayetçi; hidayete eren, aynı zamanda hidayete vesile olandır. Allah ayet-i kerimede **"hidayet, Allah'ın hidayetidir."**[20] **"Allah kimi hidayete erdirirse (yani kim, Allah'ın hidayetiyle hidayete ererse) hidayettedir. Allah'ın hidayetiyle hidayete ermeyenler de delalettedir"**[21] buyurur. Hidayet, Allah'ın hidayetidir, tercihi de kulun kendisi yapmıştır.

Allah'ın hidayeti; Allah'ın kitabı Kur'an'dır, vahiydir, peygamberin hayatı ve sünnetidir. Bunlar dışında hidayet yoktur. Ya, Allah'ın hidayetini kabul ederiz ya da kendi kendimize hidayet üretiriz, bu da Allah'ın hidayeti olmaz.

Allah hidayetçilerle ilgili olarak ayet-i kerimede **"onlar, Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir, onların hidayetine uy"**[22] buyurmuştur. Allah kendisinin hidayetiyle hidayete erenlere uy; çünkü onlar hidayettedir, diye emretmiştir. İnsanın Allah'ın hidayetini bir anda anlaması imkânsız denecek kadar zordur. Bunun için insanın bütün Kur'an'ı ezbere bilmesi, bütün ayetleri, hükümleri bir anda yan yana koyabilmesi, aynı şekilde Resulullah

[20] Bakara /120
[21] Araf /178
[22] En'âm /90

(s.a.v.) Efendimiz'in bütün hayatını, hadislerini, sünnetini bilmesi, hem de bütün bunları doğru olarak anlaması gerekir.

Bu herkes için imkânsız olacağına göre insanın en azından başlangıç itibariyle Allah'ın hidayetiyle hidayete ermiş birine uyması lazımdır sonra yavaş yavaş öğrenir. Sahabeler Kur'an'ı, sünneti yirmi üç senede öğrenmiş, hatta *"Allah, Kur'an'ı bir anda indirmiş olsaydı hiçbirimizin Kur'an'ın gereğini yapması mümkün değildi, gücümüz buna yetmezdi"* demişlerdir. Yani insanın gücü bir anda buna yetmez. Bu durumda ona bir hidayetçi gerekir.

Hidayetçiye uyduktan sonra hidayeti hem ondan, hem Allah'ın vahyinden, hem de peygamberin hayatından, sünnetinden öğrenirsin. Hidayetçi aynı zamanda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i temsil eden peygamber varisi; yani tek kelimeyle Mürşid-i kâmil demektir. Yoksa; kafasına göre, malumat sahibi olmuş, bilgi sahibi olmuş insan demek değildir; çünkü hidayetçi, Allah'ın hidayetiyle hidayete ermiş kişidir.

Mürşid; Allah ayet-i kerimede **"Allah'ın delalette bıraktığı kimseye veli olan mürşidi bulamazsın"**[23] buyurmuştur. Veli olan mürşid; Allah'ın dostluğunu kazanmış, aynı zamanda insanı manevi olarak büyütüp rüştüne, kemale erdirmek için Allah'tan vazife almış Hz. İnsan demektir. Aynı zamanda mürşidin hidayetçi vasfı da vardır, insanları hidayete erdirmeye çalışır. Bütün insanlar nasıl ki imamlık yapıyorsa aynı zamanda insanlara mürşidlik de yapar.

Şeytan bile insanı davet ederken "gel seni hidayete erdireyim" der. Şeytanın da irşad vazifesini yaparken "bence manevi olarak şu doğrudur, şu yanlıştır. Senin bunu yapman, şunu yapmaman, insanlara şöyle davranman, şöyle kıymet vermen,

[23] Kehf /17

başkalarına bu kadar değer vermen lazım" deyip kendisine uyanları kendine göre manevi olarak yetiştirir.

Her ana, baba evladının mürşididir, çocuklarına yol gösterir. Bu en az olandır; çünkü insan mürşidliği sadece evladına yapmaz. Kim, kimi yetiştirmeye çalışıyorsa ona mürşidlik yapmış olur. Eğer irşad etmeye kalkışan kişi veli olan mürşid değilse yetiştirmeye çalıştığı kişiyi kendisi gibi olmaya, kendisi gibi düşünmeye davet eder.

Allah, mürşidi veli bir mürşid olmayanların delalette kalacağını buyurmuştur. Allah'ın irşad etmekle vazifelendirdiği bir mürşide uymayanları hiç kimse delaletten kurtaramaz. O zaman bütün mü'minlere düşen; kendisine veli bir mürşid bulması, veli olan mürşide tabi olup uymasıdır, yoksa delalette kalır.

En büyük mürşidliği "bana mürşid gerekmez" diyenler yapar; çünkü böyleleri "ben herkesten daha iyi biliyorum, bu yüzden bir mürşide ihtiyacım yoktur, zaten ben mürşidim" deyip kendilerini en büyük mürşid olarak ilan etmiştir. Oysa bilmemiz gerekir ki mürşidsiz hiç kimse yoktur. Kime uyuyor, kimin gibi olmak istiyor, kimin kazandığını kazanmak istiyorsak o bizim mürşidimizdir.

Mesela biri bir sanatçıyı kendine örnek alıyor ve onun gibi olmak istiyorsa bu durumda sanatçı onun mürşidi olmuş olur. Aynı şekilde bir siyasetçi gibi olmak isteyenlerin mürşidi örnek aldığı o siyasetçidir; ama bunlar veli olan mürşid değildirler. Eğer birinin mürşidi veli bir mürşid değilse örnek alan kişiyi delalete sürükler. Gönlü örnek aldığı kişinin ve kazandığı şeylerin sevgisiyle dolar, dolayısıyla rabbini kaybeder.

Bu yüzden bizim için mürşidin, hidayetçinin, imamın lazım olup olmadığını öğrenmek istiyorsak Allah'a sormamız gerekir.

Sorduğumuzda cevabının böyle olduğunu görürüz; çünkü anlattıklarımız kendimize göre değil ayete; yani Allah'a göredir.

Bir çocuğun mürşidi, imamı, hidayetçisi, buluğa erinceye kadar annesi ve babasıdır. Anne, babalar çocuk buluğa erdikten sonra da mürşidliğini yapmaya devam etse de çocuk artık tercih etme hakkına sahiptir, aklını kullanır. Dolayısıyla artık mürşidini tercih etmekten sorumlu olur.

Kıyamet; bu kelime yanlış anladığımız bir kelimedir. Allah ayet-i kerimelerde kıyameti anlatırken "**yıldızlar döküldüğü zaman, güneş söndürüldüğü zaman, dağlar yürütüldüğü zaman, denizler kaynatıldığı zaman, yer içindekini dışarı attığı zaman, insanlar; 'buna ne oluyor' dediği zaman''**[24] buyurur. Allah bu ayetlerde kıyametin kopuşunu anlatır. Genel olarak kâinatın çökmesine kıyamet denir; ama Allah kâinatın çökmesine kıyamet demez, buna "son saat" der. Kıyametle son saatin manalarının yerini değiştirmemiz gerekir.

Allah "son saat" derken bildiğimiz kıyameti beyan eder. Peki, asıl kıyamet nedir?

Kıyam; ayağa kalkmak ve tekrar diriliş günü demektir. "Son saat" Sûr'a birinci üfürüşle olur. Kıyamet ise ikinci üfürüşten sonradır. Her şeyin yok olması, bütün varlığın ölmesi son saattir. Kıyamet ise Sûr'a ikinci sefer üfürüldüğünde insanların tekrar kıyam etmesi, ayağa kalkması, hesap için dirilmesi demektir. Yani son saat derken her şeyin yok oluşunu, kıyamet derken de mahşer yerini, mahşer yerindeki hesabı, anlamamız gerekir.

Bir insan öldüğünde; yani son saati geldiğinde onun kıyamet hali başlamış olur; çünkü artık onun huzura çıkma zamanı gelmiştir.

[24] Tekvir /1-3,6, Zilzâl /2-3

Herkesin bir de özel kıyameti vardır ve bu kıyamet kişinin ölümüyle gerçekleşir. Aslında buna "kıyamet" demek doğru değildir. Bu, insanın son saatidir. Kişinin son saatteki durumu neyse, o an hangi hal üzereyse huzura da öyle gider. Biri elli sene ibadet etse, sonra ölüm anında Allah'a isyan etse bu isyan haliyle huzura gider. Bu yüzden insanın ebedi hayatını son saati belirler.

Bir mü'min her anda "biraz daha güzel olayım, biraz daha güzel yapayım" demiyor, çabasını, gayretini sarf edip ileri doğru gitmiyorsa bu halinden korkup endişe etmelidir; yani biri "bu kadar ibadet yaptım, güzel şeyler yaptım, bundan sonra halim böyle olsun" derse öldüğünde bu son haliyle huzura çıkar. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*insanlardan öylesi var ki mü'min gibi yaşar, kâfir olarak ölür. Öylesi de var ki kâfir olarak yaşar, mü'min olarak ölür"*[25] buyurmuştur.

Öyleleri var ki mü'min gibi yaşar; ama hayatının son demlerine yaklaştığında ters tarafa gidip imanını kaybeder, dolayısıyla kâfir olarak ölür. Aslında onlar önceden de iman etmemişti! Ya da öyleleri var ki kâfir olarak yaşar ve hayatının sonuna doğru tövbe edip bir anda döner, iman eder ve mü'min olarak ölür. Bu yüzden herkesin mutlaka o son saatinden korkması gerekir.

Bu son saat sadece bir saat değildir, kişinin hayatını yaşarkenki halidir. Bu yüzden herkesin nereye doğru gittiğine bakması lazım. İnsan gerçek manada samimi olarak nasıl yaşarsa öyle ölür.

Evet, Kıyamet denince, kıyam gününü, hesap gününü, hesabın görüldüğü günü anlamak gerekir. Allah o güne yevmiddin "din günü" demiştir. Fatiha'yı okurken de **"maliki yevmiddin"**[26]

[25] Tirmizî, Fitne: 26; Zühd: 41; İbniMice, Fiten: 19; Dârimî, Rikak: 37; Müsned, 3: 7, 19, 22
[26] Fatiha /3

deriz. Kıyamet bizim bir an bile unutmamamız gereken bir yerdir; çünkü kıyameti burada yaşarız. Burada yaşadıklarımız kıyamet yerinde bizim için hazır olacaktır. Allah ayet-i kerimede **"o gün mizan kurulur, terazi kurulur"**[27] buyurmuştur.

Bu terazi şu anda bizim önümüzdedir. Terazinin sevap kefesine, güzellik kefesine, salih amel kefesine sürekli olarak bir şeyler koyma, orayı doldurma, aynı şekilde günah kefesini de temizleme derdimiz olmalıdır. Mizanın sürekli önümüzde olması ve o mizanı sürekli kontrol etmemiz gerekir. Mizan önümüzdedir; çünkü mizan gönlümüz, amelimiz, ihlâsımızdır.

Bu yüzden devamlı "dünyadan ahirete değil ahiretten dünyaya bakmamız gerekir" diyoruz.

Mizanımız önümüzde olursa güzellik tarafı kesinlikle ağır gelir; ama onu unutursak ya da ne yaptığımızı bilmez, ne yapmamız gerektiğini anlamazsak Kıyamet günü mizanımızı gördüğümüzde ve kitabımız elimize verildiğinde başımızdan kaynar sular dökülür. Bu yüzden mizanımız önümüzde olmalıdır ve sürekli olarak onu kontrol etmek zorundayız.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*hesaba çekilmeden evvel kendinizi hesaba çekiniz"*[28] buyurmuştur.

Peki, kendimizi nasıl hesaba çekeceğiz?

Mizanı kurup "ne kadar yanlış yapmışız, ne kadar güzel yapmışız, nerde doğru yapmışız, nerde yanlış yapmışız" deyip kendimizi tartacağız. Dünyadayken yanlışlarımıza, günahlarımıza tövbe edip silme, onları düzeltme imkânımız vardır. Bu yüzden yanlışlarımızı, günahlarımızı silmemiz, temizlememiz,

[27] Enbiyâ /47

[28] Tirmizi, Kıyame: 25; İbn Mâce, Zühd: 31

güzelliklerimizi de artırıp sevap kefesini doldurmaya çalışmamız gerekir.

Bu mizan neye göredir?

Allah ayet-i kerimede **"Allah, mizanı indirdi"**[29] buyurur. Allah, mizanı indirmiştir, bu mizan Kur'an'dır. Allah, Kur'an'a "mizan" demiş, "teraziyi indirdim" demiştir. Bu terazi elimizdedir. Amellerimizi Kur'an'ın ölçüsüne vurup "yaptıklarım doğru mudur yanlış mıdır, günah mıdır sevap mıdır" diye kendimizi hesaba çekmemiz gerekir.

Allah ayet-i kerimede **"herkesin kitabını eline veririz, sonra kitabımız getirilir ve kitabımız sadece hakkı söyler"**[30] buyurur. Hepimizin elindeki o amel kitabı, Kur'an'ın ölçüsüne vurulacak. Yaptıklarımız Allah'a göre sevapsa sevap, günahsa günah, doğruysa doğru, yanlışsa yanlıştır.

Demek ki mizan Kur'an'mış. Amelimiz Kur'an'ın mizanına, ölçüsüne vuruluyormuş. Öyleyse bize düşen; mizanı burada kurup hesabımızı görmektir. Kazanmak için her türlü imkân önümüzdedir. Nefes alıyorsak imkânımız var demektir.

Şimdi de âlim ve cahil kelimelerini öğrenmeye çalışalım hep beraber.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde "*insanlar iki kısımdır; biri cahiller, diğeri iman edenlerdir"* buyurur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz cahillerin tersi olarak âlimleri değil iman edenleri söylemiştir; yani iman edenler âlimdir. İman edenler; Allah'ı bilir, tanır, marifeti kadar âlimdir. Biri Allah'a karşı ne kadar marifet sahibiyse; yani Allah'ı ne kadar tanıyorsa o kadar âlimdir.

[29] Şura /17, Hadîd /25
[30] Câsiye/28-29

Allah ayet-i kerimede **"Allah'tan ancak âlim kulları haşyet duyar"**[31] buyurur. Demek ki âlim; Allah'tan haşyet duyan, Allah'ın büyüklüğünü anlayan ve tanıyanmış. Biri, Allah'ın büyüklüğünü anlayınca, tadınca huzurunda titrer, huşu içinde, haşyet içinde olur, dolayısıyla Allah'a karşı edepli olur. Haşyet, edeple beraberdir.

Edebi olmayanın haşyeti de yoktur. Böyle biri Allah'ı tanımamıştır. Tanımadığı için Allah'a karşı haşyet de duymaz, dolayısıyla Allah'a karşı edepli de olmaz. Allah'a, resulüne, Allah'ın vahyine karşı edebi olanlar âlimdir, Allah'tan haşyet duyuyordur. Edebi olmayanlar da isterse gece gündüz ibadet halinde olsun Allah'ı tanımamıştır, marifetleri yoktur, marifetullah'a sahip değildir. Aynı şekilde böylelerinin haşyeti olmadığı için edebi de yoktur.

Allah'a karşı edep ve haşyet aynı zamanda mahlûkata karşı olmalıdır. Gerektiğinde bir çocuğa karşı bile edepli olunmalıdır. Biri, Allah'tan haşyet duyuyor, Allah'ı tanıyorsa bu böyledir; yani böyle biri kendi çocuğunun gönlünü kırmaktan bile utanır. Haşyet duyduğu için Allah'a karşı edeplidir, ondan korkar.

Kendimle ilgili bir örnek vereyim; geçen gün sohbet etmek için yerime geçerken çocuğun biri peşimden koştu. Bunu fark etmedim ve yerime oturdum. Ben oturunca çocuk geri gitti. Bunu fark edince çocuğu yanıma çağırdım, öptüm ve geri gönderdim. Neden böyle yaptım? -Allah'tan haşyet duyduğum için; çünkü çocuğun bir gönlü var ve bu gönlün kırılmaması gerekir, eğer bunu yapmasaydım gönlü incinirdi. Allah'a karşı edep bunu gerektirir. Bu kadar basit bir şey bile Allah'a karşı edebe aykırıdır. Bu örneği ne kadar dikkatli olmamız gerektiğini anlamamız için verdim.

[31] Fâtır /28

Allah'a karşı edepli olan, haşyetli olan biri Allah'ın kullarının gönlüne dikkat eder. Yani kimse "bu çocuktur, önemli değil" diyemez. Eğer bir çocuğa bile böyle davranmamız gerekiyorsa acaba büyüklere karşı nasıl davranmamız gerekir!

Aynı şekilde insanı utandırmamak lazım. Bu bir gönül meselesi, edep meselesidir. Mesela yeminle söylüyorum, bana karşı yanlış yapan birini gördüğümde utanıyorum. Neden? -Çünkü yanlışını bildiğimi, anladığımı, duyduğumu bilirse bundan utanır, onun utanmasından dolayı utanıyorum. Dolayısıyla aman bir şey belli olmasın, aman bir şey fark etmesin diye dikkat ediyorum. Hatta gerektiğinde "ya utanırsa" diye yüzüne bile bakmıyorum; çünkü utanırsa onu ben utandırmış olurum. Sonuçta beşerdir, yanlış yapmış olabilir. Bu yüzden onu utandırmam doğru değildir. Bu, Allah'a karşı edebe aykırıdır. Allah bana "kulumu affedemedin, onu utandırdın" derse ben ne diyebilirim! Demesi de gerekmez mi, böyle bir durumda söyler. Eğer Allah'ı biliyorsam böyle söyler.

Bu yüzden âlim olmak, Allah'ı bilmek, tanımak gerekir. Zaten rabbimizi bilelim, tanıyalım, anlayalım, bizden ne istediğini, nasıl bir gönül hali, nasıl bir tavır, nasıl bir edep istediğini bilelim diye bu sohbetlerimizi yapıyoruz. Rabbimizi bilmek için bakmamız, görmemiz lazım. Allah'a karşı edepliysek o halde Allah'ın kullarına karşı da edepli olmamız, en azından karşımızdakinin halini anlamaya çalışmamız, konuşacağımız ve yapacağımız şeylerde "acaba bu onu incitir mi, üzer mi yoksa sevindirir mi" diye dikkat etmemiz gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde; *"bir mü'min, bir mü'mine sertçe baksa ona hakkı geçer"* buyurur. Demek ki hiç bir şey konuşmasak sadece sertçe baksak bile karşımızdakinin hakkı bize geçiyormuş. Bu edeptir.

Bu yüzden bütün Mürşid-i kâmillerin "Allah'ın rızasını, dostluğunu, cemalini kazananlar edebinden dolayı kazanmıştır" diye bir söz birliği vardır. Bir vuslat yolcusu Allah'a, resulüne, mürşidine aynı şekilde derviş kardeşlerine, mü'minlere, insanlara ve bütün mahlûkata karşı edepli olmalıdır.

Tasavvuf ve tarikat edep demektir. Bu yüzden Mürşid-i kâmiller kazananların edebinden dolayı kazandığını, kaybedenlerin de edebe aykırılıklarından dolayı kaybettiklerini söylemişlerdir. Doğru da söylemişler; çünkü edep yoksa ilim de yoktur. Bu durumda mürşid, dervişine bir şey öğretememiş, anlatamamış, bir şey verememiş ya da derviş, mürşidini dinlememiş, örnek almamış; yani onu mürşidi olarak kabul etmemiştir.

Marifetullah; Allah'ı bilmek, tanımak, Allah'a arif olmaktır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, sahabeye;

-Kim bu dünyadaki cenneti bulursa ahiretteki cenneti unutur, buyurur.

Sahabeler;

-Ya Resulullah bu dünyada cennet mi vardır, diye sorar.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Evet, ona "marifetullah cenneti; Allah'ı tanıma, bilme cenneti" denir, diye cevap verir.

Eğer bir gönül cennete dönmüşse Allah o gönle kendini tanıtmış demektir; yani tecelli edip cemalini müşahede ettirmiş ve kendini ona tanıtmıştır. İşte bu, dünyadaki marifetullah cennetidir. Böyle bir kul gerçekten cennettedir; çünkü Allah iledir. Hem de cennetin en yüksek makamındadır ve bunu dünyadayken bulmuştur. Her anda Allah'ın hesabını yaptığı, her anda "rabbim

nasıl istiyor" dediği için gönlü, Allah'ın tecelligahı, Allah'ın tecelli ettiği yer olmuştur.

Allah, herkesten âbdiyet istiyor, Hz. İnsan olmasını istiyor. İyice anlaşılsın diye tekrar tekrar ısrarla herkesin Allah'a "ben senin âbdinim, sen de benim rabbimsin, sana karşı sorumluluğumu bileyim, sana âbd olayım diye beni yarattığını biliyorum ve sana âbd olmak istiyor, bunun için de çabamı, gayretimi sarf ediyorum" demesi gerekir, diyoruz. Hiç kimse bunun dışında bir kurtuluş olduğunu zannetmemeli ve "işte, ben falan cemaatte, falan tarikattayım, islam dinindenim, benim dinim çok üstündür, bu yüzden kurtulurum" dememelidir. Kim bunu sana söyledi! Böyle bir şey yoktur! Zaten bütün dinler İslam'dır. Hatta Allah velileri anlatırken "**birçoğu geçmiş ümmetlerden, bir kısmı da şimdiki ümmettendir"**[32] buyurur. Yani geçmiş ümmetlerin velileri daha çoktur. Neden? -Hayatlarını ortaya koymuşlardı da ondan. Bu yüzden kimsenin siyaset yapıp kendi dinindeki, tarikatındaki insanların yaptığı güzellikler için "bunlar bana da aittir" demesi doğru değildir. Önemli olan insanın kendisinin ne yaptığıdır.

Mesela "bizim takım şöyle yaptı, rakipleri şöyle yendik" deyip bununla övünen futbol taraftarları vardır. Doğrudur, o takımın oyuncuları kazanmış; ama taraftarlar bir şey kazanmamıştır. Hatta bunlar kendilerini paralar, parçalarlar, gerektiğinde kavga bile ederler. Bunlara holigan denilir. Kendi takımları için kavga eder, yüzlerini, gözlerini dağıtırlar. Hepsinin de sanki zafer kazanmış gibi halleri vardır.

Aynı şekilde bir cemaatin içinde olanlar da böyledir. "Bizim cemaatimiz şöyle yaptı, böyle yaptı" demekle kul olunmaz. Böylelerine "onlar böyle yaparken sen ne yaptın! Sen bir şey

[32] Vâkıa /13-14

yaptın mı, bir şey yapmadıysan niye kazanasın, neyi kazanacaksın" demek lazım.

Birilerinin omzuna basıp "ben yukarıdayım" demek şeytanın insanı kandırmasıdır, kişinin kendi kendini kandırmasıdır. Birilerinin omzuna basıp yükselenler oradan düşeceklerini bilmelidir. Hepimizin yukarı çıkması, Hz. İnsan olmak için çaba, gayret sarf edip gerekeni yapması gerekir. İnsana başkasının yaptığı değil kendi yaptıkları fayda verir. Herkese çalışmasının, emeğinin karşılığı vardır.[33] Bu yüzden emek verenler emeklerinin karşılığını her zaman alırlar.

Allah hepimizi kendini, rabbini tanıyanlardan eylesin. Allah bizi marifetullaha eren, gönlü marifet cenneti olmuş kullarından eylesin. Allah bizi mü'minlerden, âlimlerden eylesin, cahillerden eylemesin. Allah bizi imam olanlardan, şahit olanlardan, hidayetçi olanlardan, veli olan mürşidlerden, aynı zamanda veli olan mürşide tabi olanlardan eylesin. Allah gönlümüzü cennete döndürsün, bizi gönlü cehennem olanlardan eylemesin.

Allah hepinizden razı olsun.

[33] Necm /39

RAMAZAN AYI VE KADİR GECESİ

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyai vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Rabbimizin bizim için indirdiği dinimizi Kur'an'dan, Allah'ın ayetlerinden öğrenmeye çalışıyorduk. Bu sohbetimizde de Ramazan ayını, hikmetini, Ramazan'ı nasıl karşılamamız ve Ramazan'dan sonra ne yapmamız gerektiğini, Kadir Gecesi'ni nasıl anlamamız gerektiğini, bir de istiğfarı ve kısaca vuslat yolculuğunu öğreneceğiz inşallah. Öncelikle Ramazan ayından başlayalım.

Ramazan, Allah'ın rahmeti demektir. Bu yüzden rahmeti muhabbetle, sevinçle karşılamamız gerekir. Yoksa "Ramazan ayı geldi, bir ay boyunca zorluklar yaşayacağız" diye üzülmek, sıkılmak doğru değildir.

Mutlaka her günümüz bir önceki günümüzden daha iyi olmalıdır. Bununla ilgili olarak Resullullah (s.a.v.) Efendimiz "*iki günü müsavi olan (eşit olan) ziyandadır"*[1] buyurmuştur. Bu yüzden bugünümüzün dünümüzden, yarınımızın da bugünümüzden daha iyi olması gerekir.

Aynı şey Ramazan ayı için de geçerlidir. Ramazan'ımızın da bir önceki Ramazan'dan daha güzel olması gerekir. Eğer Allah ömür verir de Ramazan'a yetişirsek Ramazan'ımız bir önceki Ramazan'dan daha güzel olur inşallah.

Ramazan'ı gerektiği gibi değerlendirmeye çalışan da çalışmayan da Ramazan'dan sonra zahiri olarak aynı konuma

[1] Ali El-Karî, El-Masnû' 174; Deylemi, El-Firdevs, III, 611

gelir; yani her iki kısım da hep beraber yer, içer ve hayatına devam eder; ama iş kesinlikle zahirde göründüğü gibi değildir. Allah, Ramazan ayında kuluna kazanma imkânı tanımış, kul da kazanmak için gerekeni ya yapmıştır ya da yapmamış, bu imkânı reddetmiştir. Ramazan ayı geldiğinde Allah'ın ona tanıdığı bu imkânı değerlendiremeyen biri "benim böyle bir imkâna ihtiyacım yok" demiş olur.

Gerekeni yapabilmek için Ramazan'ı iyi anlamak gerekir. Unutmamak lazım ki Ramazan sadece imsaktan iftara kadar yemeyip içmemek değildir. Nitekim orucu sadece midemize değil bütün azalarımıza tutturmamız gerekir. Ramazan'da yemekten, içmekten kesiliyor, midemize oruç tutturuyorsak aynı şekilde gözümüze de oruç tutturmamız gerekir. Eğer tüm azalarımıza; gözümüze, kulağımıza, dilimize, aklımıza, gönlümüze oruç tutturuyorsak, bu orucumuz mutlaka Ramazan'dan sonra da devam etmelidir; yani Ramazan'dan sonra yemeye, içmeye başlasak bile diğer oruçlarımıza devam etmeliyiz. Oruç zaten bunun içindir.

İnşallah sadece Ramazan ayını değil bütün hayatımızı, her günümüzü oruçlu olarak yaşarız; çünkü oruçlu olmak, Allah'ın rahmetinin içinde olmak demektir. Böyle olursak rabbimiz bizi rahmetinin içine alır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Ramazan'la ilgili bir hadis-i şerifinde *"Ramazan'ın ilk on günü rahmet, ikinci on günü mağfiret, üçüncü on günü ise cehennemden kurtuluştur"*[2] buyurur. Bu yüzden bizim de Ramazan ayında rahmeti, mağfireti ve kurtuluşu kazanmamız gerekir.

[2] İbn-i Ebi'd-Dünya

Cenneti ve cehennemi sadece ahiretteki cennet ve cehennem olarak anlamamız doğru değildir. Asıl cennet ve cehennem gönlümüzdedir. Eğer Ramazan, gönlümüzü cehennemden kurtarıp cennete döndürdüyse; yani gönlümüzdeki kibir, gurur, riya, haset gidip yerine rahmet, cömertlik, tevazu, ihlâs geldiyse, hayatımız Allah için olmaya başladıysa cehennemden kurtulmuşuz, gönlümüz cennete dönmüş, biz de cennete dâhil olmuşuz, layık olmuşuz demektir. Cenneti ve cehennemi böyle anlamazsak yanlış anlamış oluruz.

Allah ayet-i kerimede **innallâhe gafûrun rahîm:**[3] "Muhakkak ki Allah gafuru rahimdir" buyurur. Allah, Ğafur ve Rahim ismini bu ayette ayrı ayrı söylemez, birbiriyle birleştirir; yani Allah ayrı ayrı gafur ve rahim değil, gafuru rahimdir. Bu nedenle Ğafur ve Rahim ismi birbirinden ayrı değil birbiriyle beraberdir. Bu yüzden Allah, Ramazan ayında gerekeni yapanlara rahmet edip mağfiret ederek onlara aynı anda bu isimleriyle birlikte tecelli edip muamele eder.

Orucu büyüklerimizden duyduğumuz kadarıyla anlatacak olsak "fakirlerin, açların hali anlaşılsın diye Ramazan ayında oruç tutulur. Bir de Kur'an'ı okumayı biliyorsan, hatim okumaya çalışırsın ya da camiye gider mukabele dinler, Kur'an'ı takip etmeye çalışırsın" deyip oruçla ilgili böyle bir fetva verirler.

Peki, Allah Ramazan için böyle mi söylemiş?

Bu, Allah'ın söylediği değildir. Bu, atalarımızın dinidir. Genel itibariyle herkes orucu bu şekilde atalarından öğrenmiştir. Oysaki

[3] Bakara /173

orucu, dinimizi rabbimizden öğrenmemiz gerekir; çünkü sadece rabbimizin anlattığı, öğrettiği doğrudur.

Ramazan'la ilgili yanlış anlaşılan bir şey daha vardır; o da niyetle ilgilidir. Bazen arkadaşlar niyet etmeyi unuttuklarında oruçlarının kabul olmayacağını düşünürler, oysaki bu yanlış bir düşüncedir; çünkü niyet dil ile değil kalp ile yapılandır. Eğer gönlümüzde oruç tutmak varsa niyetimizi yapmışız demektir, zaten niyet de budur. Ayrıca dilimizle niyet etmemiz gerekmez. Hatta bazı âlimlerimiz niyetle ilgili olarak "eğer dil ile söylersek yanlış yapmış oluruz, niyetimizi gönlümüzle yapmamız gerekir" demişler, bu şekilde içtihad etmişlerdir. Bu nedenle niyetimizi sadece gönülle yapmamız yeterlidir.

Allah ayet-i kerimede **"Allah Kur'an'ı inzal etti (indirdi)"**[4] buyurmuştur. Bizim de özellikle Ramazan ayında Allah'ın inzal ettiği ayetlerini almaya çalışmamız gerekir. Yoksa Allah, ayetlerini indirdiyse ve biz almadıysak, ayetler bize dokunmadı, kulağımızdan geçmedi, gönlümüze akmadıysa Allah'ın indirdiğini almamış, kabul etmemiş oluruz.

Evet, şimdi Ramazan'la ilgili ayetleri öğrenmeye çalışalım hep beraber.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Şehru ramadânellezî unzile fîhil Kur'ân'u huden lin nâs: "Ramazan ayı o aydır ki insanlar için hidayet olsun diye Kur'an'ın indiği aydır." Allah Ramazan ayında insanlara hidayet olsun diye

[4] Âli İmran /3, Kehf /1, Hicr /9

Kur'an'ı indirmiştir. **Ve beyyinâtin minel hudâ:** "Hidayetten her ne varsa onu beyan etsin diye." **Vel furkân:**[5] "Furkan olsun diye." Ebedi hayat için, sırat-el mustakim için, insanların hidayette olması için var olan her şeyi beyan etsin diye Allah bu ayda insanlar için Kur'an'ı indirmiştir.

Furkan; hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan, güzeli çirkinden ayıran demektir. Kur'an ile bakmayan birinin furkanı olmaz, ayırma kabiliyeti olmaz, aklı bunları ayıramaz. Neden? -Çünkü nasıl ki göz ışık olunca görüyor, ışık olmadığı takdirde sağlıklı olsa bile göremiyorsa aynı şekilde aklın ışığı da Allah'ın vahyidir. Kur'an'ı olmayan birinin aklı karanlıkta kalır, bu yüzden hakkı batıldan ayıramaz. Nasıl ki kör olan ya da karanlıkta olan biri el yardımıyla her şeyi anlamaya, yolu gitmeye çalışıyor ve sonunda uçuruma yuvarlanıyorsa aklı Allah'ın vahyiyle nurlanmayan, aydınlanmayan biri de önünü göremez, yolu yürüyemez ve sonunda uçuruma yuvarlanır.

Evet, Allah bu ayette Kur'an'ın bize neyi vermesi gerektiğini beyan etti. Buna rağmen biri çıkıp "benim bildiklerim bana yeterdir" derse ona da "madem öyle sen bilirsin; ama unutma ki Allah **'zan ilimden hiçbir şeydir'**[6] buyurdu. Bu yüzden bildiklerin sana hiçbir fayda vermez; çünkü bildiklerin ya senin ya da birilerinin zannıdır" demek lazım.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Kur'an'la ilgili olarak "*biri Kur'an'ı okusa ve ben Allah'la konuştum diye yemin etse yeminine kefaret gerekmez; çünkü o, Allah'la konuşmuş, Allah da onunla konuşmuştur"* buyurur. Hal böyleyken Allah ile konuşmayı tercih etmeyen biri mü'min olabilir mi, bu nasıl bir imandır! Allah bizi

[5] Bakara /185
[6] Necm /28, Yûnus /36

huzura aldığında bu kitabından hesaba çekecek, o gün geldiğinde hiç kimse "ben bilmiyordum, anlamadım" diyemez; çünkü Allah mutlaka herkese hayatının bir yerinde bunu öğretir. Öğretmeden hesaba çekmek, cezaya, azaba mahkûm etmek ona yakışmaz, nasıl yakışsın! Hepimizin o gün gelmeden rabbimizin ayetlerini gerçekten dinlememiz ve anlamamız gerekir. Yoksa kendimize zulmetmiş oluruz. İnsan için bundan başka bir kurtuluş yolu yoktur. Dinler gibi yapıp dinlemeyenler, anlar gibi yapıp anlamayanlar sadece kendine zulmeder.

Evet devam ediyoruz. **Fe men şehide minkumuş şehra:** "Kim bu aya şahit olursa (bu aya kavuşursa)." **Fel yesumh:** "Bu ayda oruç tutsun." **Ve men kâne marîdan ev alâ seferin:** "Sizden kim hasta olur, yolculukta (seferde) bulunursa." **Fe iddetun min eyyâmin uhar:** "O günlerde tutmaz, daha sonra tutmadığı günler sayısınca orucunu tutar." **Yurîdullâhu bikumul yusra:** "Allah sizin için kolaylık diler." Allah sizin için kolaylık irade etmiş, takdir etmiştir. Allah'ın iradesi sizin için kolaylıktır. **Ve lâ yurîdu bikumul usra:** "Allah size zorluk dilemez." Sizin için zorluk irade etmemiştir. **Ve li tukmilûl iddete:** "Bu sayıyı tamamlayın." **Ve li tukebbirûllâh:** "Allah u ekber deyin." Allah'ı tekbir edin. **Alâ mâ hedâkum:** "Sizi hidayete erdirdiğinden dolayı." Size ne kadar hidayet etmişse; yani Kur'an'ın hidayetinden ne kadar hidayet almışsanız Allah'ı o kadar tekbir edebilirsiniz. "Alâ mâ hedâkum" bu manaya gelir. **Ve leallekum teşkurûn:**[7] "Umulur ki şükredersiniz." Kur'an'ın hidayetine ne kadar nail olmuşsanız şükrünüz de o kadar olabilir.

Bu ayet "Allah size bu hidayet ikramını, Kur'an ikramını siz şükredesiniz diye yapmıştır. Kur'an size beyan olduğu, Allah size

[7] Bakara /185

kendini, peygamberi, insanı tanıttığı için, kim olduğunuzu, nerden geldiğinizi, hayatı nasıl anlayacağınızı, nasıl yaşayacağınızı, nasıl yaşarsanız cennete veya cehenneme gideceğinizi, Allah'ın, sizin üzerinizdeki muradının ne olduğunu beyan ettiği ve Kur'an size Furkan olduğu için şükretmeniz gerekir. Kur'an'a, hidayete şükür olarak, Allah'ı tekbir ettiğiniz, rabbinizi tek büyük olarak gördüğünüz, bildiğiniz, buna iman ettiğiniz için şükredesiniz diye de oruç tutun" manasına gelir.

Eğer biri hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan, güzeli çirkinden ayıramıyorsa ona deli veya aklı örtüldüğü için sarhoş denir. Dolayısıyla Kur'an ile, Allah'ın vahyi ile buluşmayan, onunla beraber olmayanlar, rabbini dinlemeyenler ya delidir ya da sarhoştur. Delilere zaten hesap yoktur ama diğerlerine hesap sorulur; çünkü sarhoş olmuşlardır. Peki, nasıl sarhoş olmuşlardır? -Onların nefisleri sarhoş olmuştur. İçki içmemişler ama dünya malını, dünya hayatını, nefislerinin arzularını, isteklerini; evi, arabayı, mevkiyi, makamı sevmekten sarhoş olmuşlardır. Onlar sarhoş oldukları için de rablerini göremiyor, dinleyemiyor, anlamaya çalışmıyorlar. Anlamaya çalıştıklarında bile hiçbir şey anlamıyorlar; çünkü sarhoş olmuşlar, akılları nefislerinin, dünyanın sevgisiyle örtülmüştür.

Hitap Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'edir. **Ve izâ seeleke ıbâdî annî:** "Kullarım senden beni sorarlar (sana benden sorarlar, beni sana sorarlar)." **Fe innî karîb:**[8] "Ben yakınım." Allah, kullarına yakındır. Bu yüzden başka ayet-i kerimelerde "**Allah size şah damarınızdan daha yakındır."**[9] **"Ne yana dönerseniz dönün**

[8] Bakara /186
[9] Kaf /16

Allah'ın veçhi oradadır."[10] **"Allah, insanları çepeçevre ihata etmiştir"**[11] buyurmuştur. Yani kul, Allah'ın nurunun içinde yüzer. **Ucîbu da'veted dâi izâ deâni:**[12] "Kulum beni davet ettiğinde (bana dua ettiğinde) onun duasına icabet ederim." İzâ deâni: "Onun duasına (davetine)" icabet ederim.

Peki, bunun bir şartı yok mudur, varsa bu şart nedir?

Bunun şartı bir üstteki "kulum beni davet ederse" ayetidir. Eğer kulu onu dinlerse, rab olarak kabul ederse, Kur'an onun için hidayet olursa, beyan olursa, Furkan olursa, onunla doğruyu yanlıştan ayırt ederse; yani kul, Allah'ın doğru dediğine doğru, yanlış dediğine yanlış, hak dediğine hak, batıl dediğine batıl, güzel dediğine güzel, çirkin dediğine çirkin deyip Allah'ı davet ederse Allah da onun davetine icabet eder.

Allah dünya hayatını anlatırken "**dünya kısacık bir geçimlik yeridir."**[13] **"Allah' mü'minler için ahiret hayatını tercih etmiştir"**[14] buyurur. Asıl hayat ahiret hayatıdır. Biri rabbini dinler ve ahiret hayatı için gerekeni yaparsa Allah onun yolunu açar; çünkü Allah, kulları için güçlük dilemez kolaylık diler. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"Allah'ın dini kolaydır. Kim onu zorlaştırırsa Allah onun belini kırar"*[15] buyurmuştur. Yani Allah'ın, kulları için yeterli gördüğü şeylere ilave yapıp dine tabir-i caizse zam yapanların, Allah'ın dinini Kur'an'a göre değil kendi zannına göre anlatıp insanlara İslam'ı zor bir din olarak takdim edenlerin belini kırar.

[10] Bakara /115
[11] İsrâ /60
[12] Bakara /186
[13] Hadîd /20, Âli İmran /185
[14] Enfal /67
[15] Buhârî, İman 29

Bununla ilgili olarak Hz. Ayşe (r.a.) annemiz de "*Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'ın bir emrini gerçekleştirmek için iki şart arasında kaldığında kesinlikle hep kolay olanı tercih ederdi"*[16] buyurur. Neden? -Ümmeti için zor olmasın, kolay olsun diye böyle yapardı. Birileri de buna rağmen dini zorlaştırmak için bütün çabasını, gayretini sarf ediyorsa bilelim ki iblis onlara hile yapmış, onlar da iblisin tuzağına düşmüştür.

Evet, Allah, kullarının davetine icabet ettiğini söyledi. Ayet devam ediyor; **Felyestecîbû lî:** "Söyle onlara onlar da benim davetime icabet etsin." **Velyu'minû bî:**[17] "Benimle bana iman etsinler." Nasıl ki onlar herhangi bir şey için dua da bulunup beni o isteklerini gerçekleştirmem için davet ediyorlarsa ve ben de onların davetine icabet ediyorsam o zaman kullarıma, bana âbd olmayı kabul edenlere söyle onlar da benim davetime icabet etsin; çünkü ben de onları davet ediyorum, buyurdu. Peki, Allah neye davet eder? -Tabi ki kendisine iman etmeye; ama kendimize göre bir imanla değil Allah'a Allah'la iman etmeye davet eder.

Allah'a Allah'la iman etmek ne demektir?

Eğer ayet **Velyu'minu li** şeklinde olsaydı bu durumda "benim için iman etsinler" manasında olurdu. Eğer **Ve ilel yu'minu** olsaydı bu defa "bana iman etsinler" anlamına gelirdi. Ama Allah **Velyu'minû bî:** "Benim ile bana iman etsinler" buyurdu. Yani "kendilerini benden bağımsız bir varlık olarak görmesinler, onlara kendimden hayat verdiğimi, zatım ve sıfatımla tecelli edip onları yarattığımı, bütün sıfatlarının bana ait

[16] Buhari, Menâkib 23, Edeb 80; Ebu Dâvud, Edep 4, 4785; Tirmizî, Şemail, 349
[17] Bakara /186

olduğunu, Hayy ve Kayyum ismim ile onları varlıkta tuttuğumu bilsinler ve bana benimle iman etsinler."

Yoksa kuru kuruya "Allah arştadır, biz de yeryüzündeyiz, elimizi açıp Allah'tan isteriz, o da isterse verir, istemezse vermez" diye düşünülmez, böyle bir imanla iman edilmez. İmanımız Allah'ın istediği, vahyinde emrettiği gibi olmalıdır. Allah'a Allah'la iman etmek bu demektir.

Eğer Allah'a Allah'la iman edersek ne yaparız?

İsteğimizi kendi gönlümüzde tecelli eden rabbimize söyler, ondan isteriz. Öyleyse biri dua edip rabbinden bir şey isteyecekse elini arşa değil gönlüne açmalıdır; çünkü insanın gönül kapısı Allah'a açılan kapıdır.

Allah, kullarından kendisine iman etmelerini emretmişse o halde imanı doğru öğrenmeliyiz. Daha önceki sohbetlerimizde söylemiştim. İman; Allah'ı her şeyden çok sevmek, onu istemek, ona âşık olmak, ona âbd olmak, hayatını onu isteyerek rızasının, dostluğunun cemalinin peşinde koşarak yaşamaktır.

Kul, Allah'ın istediği gibi iman ederse ne olur?

Leallehum yerşudûn:[18] "Eğer böyle yaparlarsa reşit olurlar." Rüştlerine ererler. Rüşt kemalat demektir, reşit olmak ise kemale, rüştüne ermek manasına gelir. İnsanı rüştüne erdiren Allah'tır; çünkü Reşit, Allah'ın sıfatıdır, bu yüzden reşit olan Allah'tır.

Peki, Allah kullarını kimlerle rüştüne erdirir?

[18] Bakara /186

Peygamberlerle ve onların varisleriyle; yani Mürşid-i kâmillerle rüştüne erdirir. Zaten mürşid kelimesi de Allah'ın Reşit sıfatından gelir. Dolayısıyla Mürşid-i kâmil, Allah'ın Reşit sıfatının tecellisi ile kulları irşad edendir. Yoksa iki kelime okuyup bilgi sahibi olduktan sonra "haydi gelin, bana uyun. Size hidayeti öğreteyim" diyenler mürşid değildir.

Mürşid-i kâmilin, insanları Allah'ın davetine icabet ettirmesi, Allah'a gerçekten iman ettirmesi, Allah'a Allah'la iman etmeyi öğretmesi gerekir. Bunu Allah söylüyor.

Allah ayetlerinde bir de Kur'an'ı neden indirdiğini beyan etmiştir.

Allah, Kur'an'ı hatim okuyalım ya da okuyup sevap kazanalım diye değil bize hidayet olsun, beyan olsun, Furkan olsun, onunla yolumuzu bilelim, hakkı batıldan, şerri hayırdan, güzeli çirkinden ayıralım, onunla rabbimizi tekbir edelim, rabbimizin büyüklüğünü görelim, bilelim, ona iman edelim, imanı tadalım, hayatımızın her anında "Allah u ekber" diyelim ve Allah'ın davetine icabet edelim diye indirmiştir.

Neden?

Allah da bizim davetimize icabet ediyor da ondan. Yalnız dediğim gibi bunun bir şartı vardır; o da Allah'a Allah'la iman etmektir. Allah'a, Allah'la iman edebilmenin de bir şartı vardır. Bu şart da Allah'a Allah'la iman etmiş biriyle, bir Mürşid-i kâmille beraber olmaktır. Allah'ın bu şartı koymasının sebebi; bizim de Mürşid-i kâmille beraber rüştümüze ermemiz, hatta bir adım ötesinde mürşid olmamız içindir.

Evet, inşallah kardeşlerimiz bu sohbet vesilesiyle Allah'ın oruçtaki muradının Kur'an'a şükretmek olduğunu öğrenmişlerdir.

Ramazan ayıyla ilgili genel olarak herkesin yanlış veya eksik bildiği bir şey daha vardır; o da Kadir Gecesi'yle ilgilidir. İsterseniz şimdi Allah'ın ayetlerde Kadir Gecesi'ni nasıl anlattığını, Kadir Gecesi'nin hikmetinin ne olduğunu anlamaya çalışalım.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*Kadir Gecesi'ni Ramazan'ın son on gününde arayın"*[19] buyurmuştur. Bazı hadis kitaplarında da geçen; ama sahih olmayan bir hadis daha vardır. Bu hadise göre de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*ben Kadir Gecesi'nin hangi gece olduğunu biliyordum ama Allah onu bana unutturdu. Yalnız bir rüya gördüm. Rüyada Kadir Gecesiydi, bütün âlemi nur kaplamıştı sonra mescitte namaz kıldım. Yağmur yağıyordu ve yerler çamur olmuştu, ben de secde ederken alnım çamur oldu"* demiş, sahabeler bunu anlatırken de "*Ramazan'ın yirmi yedinci gecesinde aynen yağmur yağdı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de orada namaz kılarken alnı çamur oldu"* demişlerdir. Oysaki böyle bir şey yoktur.

Âlimlerimiz her neyi söylerse söylesin söyledikleri her şeyi Kur'an'ın ölçüsüne vurmamız gerekir. Eğer söyledikleri Allah'ın ayetlerine uyuyorsa başımızın üstünde yeri vardır. Onu alıp olduğu gibi kabul ederiz ama uymuyorsa onu kabul etmemiz doğru değildir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *"hadislerim tartışma konusu olduğunda onu Kur'an'a arz edin, Kur'an'a uyuyorsa o bendendir, onu alın, uymuyorsa o benden olamaz, onu kabul etmeyin"*[20] buyurmuştur.

[19] Buharî, Leylet-ul Kadr, 3; Müslim, siyam, 219; Tirmizî, savm, 72

[20] Sağani, Ebu'l-Fezail, Mevzuat, Beyrut, 1985, S.76; Aclunî, Keşfu'l-Hafa, I, 86; Heysemi, Mecmau'z-Zevaid, I, 170; Suyuti, Miftah, 16

Kur'an ilk olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in gönlüne inmiş ve Allah Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için ayet-i kerimede **"onu senin gönlüne biz indiriyoruz"**[21] buyurmuştur. Ayetlerin ağzından çıktığı ilk kişi yine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ağzından Kur'an'a aykırı bir kelimenin çıkması hiç düşünülebilir mi? -Elbette ki böyle bir şey düşünülemez. Hal böyleyken eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "sözlerimi ayetlerin ölçüsüne vurun" diyorsa bunun bir hikmeti olmalıdır. Zaten hepimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in söylemediği ama ona isnat edilen yüzbinlerce uydurma hadisin olduğunu biliyoruz. İşte bu uydurma hadisleri sahih olanlardan ayırt edebilmek için hadisleri Kur'an'ın ölçüsüne vurmamız gerekir.

Peki, âlimlerimizin rivayet ettiği bu hadis neden sahih olamaz?

Çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in Kadir Gecesi'ni bilmemesi mümkün değildir. Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Kadir Gecesi'nin hangi gün olduğunu biliyordu; ama Kadir Gecesi için söylediği birçok şey olduğu halde gününü söylememiştir. Bunun hikmetini biraz düşünmek lazım.

Allah ayet-i kerimede **İnnâ enzelnâhu fî leyletil kadr:** "Muhakkak ki onu Kadir Gecesi'nde indirdik." **Ve mâ edrâke mâ leyletul kadr:** "Kadir Gecesi'nin ne olduğunu biliyor musun" buyurur. Allah bu soruyu sorduysa "sen onun ne olduğunu bilmiyorsun; ama ben bunu sana açıklayacağım" demiş oldu.

[21] Furkan /32

Devamında **Leyletul kadri hayrun min elfi şehr:**[22] "Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır" buyurdu.

İsterseniz öncelikle buraya kadar olan bölümü anlayalım.

Evet, Kadir Gecesi sıradan bir gecedir; ama o gecede Kur'an indiği için o gece bin aydan daha hayırlı bir gece olmuştur. Bin ay otuz bin gün yapar. Bu durumda Kur'an'ın inişi o gecenin kıymetini, değerini, faziletini otuz bine katlamış olur. Hatta sadece gece olarak ele alırsak altmış bin yapar. Bir de Kadir Gecesi her zaman aynı geceye denk gelmez. Sadece otuz üç senede bir aynı geceye denk gelir. Tabi güneş takvimine göre değil; çünkü Kadir Gecesi ay takvimine göre Ramazan ayındadır. Ramazan ay takvimine göre her yılda on gün ileri atlar. Eğer Kadir Gecesi sadece Kur'an'ın ilk indiği o zahiri geceye ait olsaydı bu durumda o gecenin sabit olması, sabit olduğu için de o geceyi bilip ihya etmemiz gerekirdi ama böyle olmadı; çünkü Allah'ın muradı bu değildir, mesele ayetlerin ilk kez indiği o zahiri gece değildir.

Peki, mesele nedir?

Mesele Kadir Gecesi'nin Kur'an'ın indiği gece olmasıdır. Bu gece bütün geceleri, ayları dolaşır. Bu yüzden Ramazan ayı bazen yazda, bazen ilkbaharda, bazen de kıştadır. Böylelikle Kadir Gecesi mevsimlerin, ayların, günlerin her birinde olur. Eğer Ramazan güneş takvimine göre olsaydı Kadir Gecesi bütün günleri dolaşmaz, sabit olurdu. O halde bu gece başka bir gecedir.

Allah'ın Kadir Gecesi'nde murad ettiği şey nedir?

Kur'an'ın o gecede inmiş olması ona böyle bir şeref verdiyse o geceyi seksen üç seneden daha hayırlı yaptıysa o halde Allah'ın

[22] Kadir /1-3

ayetleri bir gönle inerse o gönlün sahibini de Kadir Gecesi gibi kıymetli ve değerli yapar, Kadri yüce insan yapar. Bu bakımdan Allah'ın Kadir Gecesi'ndeki muradı ayetlerin gönlümüze inzal olmasıdır.

Bir de bu gecede Kur'an'ın bütünü inmemiş, sadece Alak Suresi'nin ilk beş ayeti; yani **"yaratan rabbinin adıyla oku. O, insanı alaktan yarattı. Rabbin ekremdir, kerimdir. O sana kalemle öğretti. O, insana bilmediklerini öğretti"**[23] ayetleri inmiştir. Bu yüzden en baştaki ayeti iyi anlamak lazım.

Hayata Allah ile bakmak Kur'an'ın bütününü kapsar. Birinin hayata Allah ile bakması, Allah adına okuması Kur'an'ın ona Furkan olmasıdır. Kur'an ona Furkan olacak ki Allah ile bakabilsin. Öyleyse gönlüne bir ayetin inzal olduğu; yani bir ayeti anladığın, iman ettiğin, o ayetle amel etmeye çalıştığın gün veya gece ya da saat senin Kadir gecendir, Kadir günündür, Kadir saatindir demektir. Bu yüzden devamlı "bütün Ramazan'ı Kadir Gecesi olarak bilip kabul etmemiz lazım" diyoruz.

Allah ayet-i kerimede **"Allah, Kur'an'ı Ramazan ayında indirdi"**[24] buyurur. Dikkat edilirse Allah bu sefer Kadir Gecesi'nde değil Ramazan ayında dedi. Bu durumda Kur'an'ın inişi bütün Ramazan ayını kapsadı. Kur'an da Kadir Gecesi'nde indiği için böylelikle Kadir Gecesi'nin nuru bütün Ramazan'ı kapsamış oldu. Bundan dolayı bütün Ramazan'ı Kadir Gecesi olarak bilip kabul etmemiz lazım. Tabi o geceyi zahiri bir gece, zaman ya da mekân olarak değil Allah'ın kelamının inişi olarak kabul etmemiz gerekir; çünkü Allah'ın kelamı gönlümüze o gecede inerse kadri yüce,

[23] Alak /1-5
[24] Bakara /185

şerefli olmuş oluruz. Böylelikle kıymetimiz, değerimiz de otuz bine katlanmış olur.

Allah Kadir Gecesiyle ilgili ne buyurmuştu; **Ve mâ edrâke mâ leyletul kadr:** "Kadir Gecesi'nin ne olduğunu idrak ettin mi?" Bunu anladın mı, Kadir Gecesi'nin ne olduğunu biliyor musun? **Leyletul kadri hayrun min elfi şehr:** "Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır." **Tenezzelul melâiketu ver rûhu fîhâ bi izni rabbihim min kulli emr:**[25] "O gece de melekler ve ruh Allah'ın izni ile iner." **Min kulli emr**: "Her bir emirden." Her bir emir ile beraber her bir emirden bir şey getirerek.

Anlaşılması için ayeti izah edeyim.

Allah "melekler ve ruh iner" buyurdu. Meleklerin ne olduğunu biliyoruz. Peki, Kadir Gecesi'nde inen ruh nedir? -Allah Cebrail (a.s.) için ayetlerde ruh ve ruh-ul kuddus kelimelerini kullanmıştır. Âlimlerimiz bu yüzden ayette geçen melekler ve ruh kısmını melekler ve Cebrail iner şeklinde tefsir etmişlerdir. Biz de âlimlerin yaptığı bu yorumu kabul ediyoruz; çünkü yorumda herhangi bir sorun olmaz. Biri ayeti sadece zahiri olarak anlasa kesinlikle ona bir zararı olmaz. Sadece aklı bir çocuğun aklı kadar olan biri gibi okumuş, anlamış olur.

Aynı şekilde biri **innâ enzelnâhu fî leyletil kadr**[26] ayetini tek bir gece olarak anlasa, böylelikle Kadir Gecesi'ni gidip sadece bir zamana sığdırsa sonra kendi kendine "bu gece seksen üç sene yapıyor, öyleyse bu gecede ibadet edeyim, o zaman seksen üç sene boyunca ibadet etmiş gibi olurum" dese ve Kadir Gecesi'ni böyle değerlendirse Allah bu yaptığı ibadetleri kabul eder mi? -

[25] Kadir /2-4
[26] Kadir /1

Tabi ki evet. Allah onu seksen üç sene boyunca ibadet yapmış gibi kabul eder ve buna göre ona muamelede bulunur. Hatta başka bir örnek daha vereyim; aynı şekilde biri bir geceyi Kadir Gecesi olarak bilse ve o geceyi ihya etmeye çalışıp ibadet ile geçirse ama o gece Kadir Gecesine denk gelmemiş olsa Allah onu yine Kadir Gecesi'nde yapmış gibi kabul eder; çünkü mesele kulun gönlündeki niyettir.

Peki, Kadir Gecesi'nde melekler ve ruhun indiğini beyan eden ayeti Cebrail (a.s.) meleklerle beraber iner şeklinde düşünmek doğru mudur? -Doğrudur, böyle anlamakta hiçbir sorun, sıkıntı olmaz; ama Allah ayetleri üzerinde tefekkür için **"onlar Allah'ın ayetleri üzerinde tefekkür etmiyorlar mı? Tezekkür etmiyorlar mı? Tedebbür etmiyorlar mı"**[27] buyurmuştur. Yani haydi, böyle anladın, bari biraz tefekkür edip daha iyi anlamaya çalış. Cebrail (a.s.) da bir melektir. Eğer o gecede melekler iniyorsa o halde Allah'ın Cebrail (a.s.)'ı ayrıca söylemesine gerek var mıdır! Bu yüzden ayeti tefekkür edip Allah'ın bize ne demek istediğini anlamamız gerekir.

Ayeti sadece melekler ve Cebrail iner şeklinde değil de bir de şöyle anlamamız lazım; ruh aynı zaman da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hakikatidir, hakikat-i Muhammediye'dir, bütün varlığın kendisinden yaratıldığı nurdur. Bununla beraber Allah bir de Kur'an'a, vahyine ruh demiştir. Ayeti bu şekilde önce tek tek anlamamız, gönlümüz her birini kabul ettikten sonra ise bunların hepsini toptan kabul etmemiz gerekir.

Melekler vahiyle gelir, doğrudur. Bu gecede vahiy indiğine göre melekler vahiy ile beraber her bir emir için iner. Bu ayetteki

[27] Muhammed /24, Sâd /29, Yûnus /24

"emr" kelimesindeki harekeyi farklı okuyanlar da vardır. Yani ayetin üstündeki harekeyi "e" değil de "i" olarak okuyanlar vardır. Eğer hareke "e" değil de "i" olarak okunursa bu defa ayet Min **kulli emr** değil **Min kulli imr:** "Her bir kişi için" her bir insan için manasına gelir. Yani ayet "melekler, Cebrail bir de Hakikat-i Muhammedi'ye vahiy ile beraber her bir kişiye muamele yapmak için inerler" manasına gelir.

Allah Kadir Gecesi için ayet-i kerimede **"o gece de her işe hükmedilir"**[28] buyurmuştur. Demek ki Kadir Gecesi bir de takdir gecesi, kader gecesiymiş; ama bu kaderi Allah yazıp göndermez. Senin gönlündeki imanına, küfrüne, nifakına, Allah'a olan teslimiyetine, çabana, gayretine, ameline göre hükmeder. Allah'ın ayetlerinden nasibini ne kadar almaya çalışıyorsan, o ayetlerle ne kadar dirileceksen Allah buna göre hükmeder. Melekler inerken de ruhu beraberinde getirir ve o ayetlerin sana ruh olmasını, ayetlerle dirilmeni, ayetlerin sende ahlaka dönüşmesini Allah takdir etmiştir.

Peki, Allah bütün bu takdiri, kaderi neye göre yapar?

Senin tercihine göre yapar. Her türlü ikramı sana sunduktan sonra gönlündeki en ufak bir tercih bile göz ardı edilmeksizin yılda bir sefer kader yazılır; ama gönlüne, tercihine, niyetine, imanına, çabana, gayretine göre Allah bu takdirde bulunur.

Mesela biri "takdir gecesi, Kadir Gecesi bu aydadır. Ben rabbimden benim için şunu takdir etmesini istiyorum" dese ve bunu söylerken dünyalık bir şey istemese Allah onun bu duasına göre bir takdirde bulunur; çünkü Allah **Min kulli emr**: "Her emirden" buyurmuştur. Allah zahiri olarak da emrini senin ebedi

[28] Duhân /4

hayatını kazanmana göre yazdırır. Direkt bağımsız olarak değil ahirete bağlı olarak hüküm verir.

Melekler o gece vahiy ile gelir. Bunun ile beraber niyetine, gönlündeki imanına göre bir de o vahyi senin gönlüne indirir, inzal eder. Vakti, zamanı geldikçe de o vahiy açığa çıkar, onu yaşar ve Allah'ın senden ne istediğini bilirsin.

Selâmun hiye: "Onda selam vardır." O gecede selam vardır, selamet vardır. Yalnız selam o zahiri geceye ait değildir. Meleklerin, Cebrail (a.s.)'ın, ruhun vahiy ile inmesinde selam vardır, bunda sana Allah'ın selamı vardır. **Hattâ matlail fecr:**[29] "Fecrin doğuşuna kadar." Güneş'in doğuşuna, ışığın açığa çıkmasına kadar selamet vardır.

O gecede nasıl bir selamet vardır, o gecede selamet var da diğer geceler de selamet yok mudur?

Bunu doğru anlamak gerekir. Demek ki ayet zahiri olarak o gecede selametin olduğu manasına gelmiyor. Eğer o gecede melekler inip sana Allah'ın vahyini getirir, onu senin gönlüne indirip senin için Allah'ın emrini takdir edip yazarsa selamet bu şekilde olur.

Peki, Güneş'in doğuşuna, günün aydınlanmasına kadar selamet vardır ne demektir? -Yani sen Allah'ın vahyi ile artık son nefese, kıyamete, sana perde açılıncaya, günün aydınlanıncaya kadar selamette olursun demektir. Güneş'in doğuşuna kadar demek bu manaya gelir.

Allah zaten son nefeste herkes için perdeyi açar, bu yüzden ayet-i kerimede **"bugün senin için perdeyi biz açtık. Bugün gözün**

[29] Kadir/5

daha keskin görür"[30] buyurur. Son nefesini veren biri için artık güneş doğmuş ortalık aydınlanmıştır. Kul işte o zaman Allah'ın ayetleriyle aydınlanır. Kıyamete kadar onun ile yaşar. Allah'ın emrini Allah'ın vahyi ile yerine getirir; çünkü güneş artık ona doğmuş, o artık Allah'ın nuruna kavuşmuştur.

Kardeşlerimiz bilir, bir müddet önce hep beraber Kur'an tefsiri sohbetlerini yapmıştık. Zaten bu sohbetleri de 20 ciltlik külliyat haline getirmek için çalışıyoruz, yakında çalışmalar tamamlanacak ve tefsir kitaplarımız çıkacak inşallah. Sohbetlerin videosunu izlemek isteyenler Diyar TV sitesinden Tefsiru'l Kur'an Hikmet'ul Beyan sohbetlerini izleyebilirler.

Allah nasip etti, Tefsiru'l Kur'an Hikmet'ul Beyan sohbetlerini iki sene dört ayda tamamladık hamdolsun. Bu sürede ilginç bir durum vardır. Bir Mürşid-i Kâmile tabi olduğumda benim vuslatım, Allah'ın bana zatı ve sıfat-ı ile tecelli etmesi de iki sene dört ay sürmüştü; yani tefsir sohbetlerimiz ile benim vasıl olmamın başlangıç ve bitiş süresi aynıdır.

Evet, her şeyin takdirini Allah yapar; ama bu takdiri kulun iradesine, tercihine göre yapar. Bu yüzden kader konusunu doğru anlamak gerekir. Eğer doğru anlaşılmazsa bazen kendi suçumuzu Allah'a atar "Allah böyle takdir etti, ondan böyle oldu" deriz, böylelikle hiç farkında olmadan Allah hakkında su-i zanda bulunur, iftira atmış oluruz.

Mesela; cezaevindeki mahkûmlar kendileri için kader mahkûmu derler. Kader onları mahkûm etmiş gibi kendi suçlarını kadere atarak "Allah böyle takdir ettiği, kaderim böyle yazıldığı için buradayım" derler. Sanki kendileri bir şey yapmamış! Sanki

[30] Kaf /22

Allah onları suça zorlamış gibi konuşurlar. Bu, Allah'a iftiradır. Bu yüzden kaderi doğru anlamamız, anlamak için de Allah'ın ayetlerine bakmamız gerekir; çünkü Allah'ın anlattığı gibi anlarsak, iman ile dinler, iman ile bakarsak kaderin ne olduğunu anlarız. Yoksa işimize geldiği gibi anlamaya çalışırsak kaderi anlayamayız. Elbette ki kaderin sırrı vardır. Bu sır birine açılırsa o kişi zaten kaderi öğrenir; ama herkes en azından Allah'ın ayetlerde anlattığı şekilde kaderi bilmelidir.

Allah ayet-i kerimede kaderi anlatır "**size gelen hiçbir musibet yoktur ki biz onu bir kitapta yazmamış olalım."**[31] "**Allah size ayetlerini böyle açıklıyor ki size gelen nimetlerden dolayı şımarmayasınız, musibetlerden dolayı da üzülmeyesiniz**."[32]

Demek ki musibetin de nimetin de gelmesi kaderdir. Tabi bu senin herhangi bir müdahalenin olmadığı durumlar için geçerlidir. Eğer bir konuya herhangi bir şekilde kendi iraden ile müdahalede bulunmuşsan bu kader olmaz, sana ait bir suç olur; çünkü müdahaleyi sen kendi iraden ile yapmışsındır. Sadece gücünün yetmediği, elinden bir şeyin gelmediği konular senin kaderindir; ama yaptığın müdahalelerdeki sonuçlar senin kaderin olmaz, kendi tercihin olur. Sen tercih ettiğin için Allah da senin tercihine göre onu yaratır. Bu, dünya hayatı için böyledir.

Dünya hayatında kendine hayırlı gördüğün bir şeyi almak ya da şer olarak gördüğün şeylerden korunmak için çabanı, gayretini sarf ettiğinde dünya hayatı senin için hayır olur. Üzerine şer gelse bile üzülmezsin; çünkü elinden geleni yapmışsındır, bu durumda başına gelenleri takdir eden Allah'tır. Allah da buna üzülme demiştir. Eğer mü'minsen buna üzülmez, bu şerrin arkasında

[31] Hadîd /22
[32] Hadîd /23

ebedi hayatın nimetlerinin var olduğunu bilirsin; çünkü ebedi hayatını kazanman söz konusudur.

Dünya hayatın için Allah'ın sana imtihan olsun, nimet olsun diye yaptığı takdirler vardır; ama ahiret için aynı şey geçerli değildir. Ahiret hayatındaki tercih bütünüyle sana aittir, senin tercihindir; yani ebedi hayatın için neyi kazanmak istersen Allah ona "tamam" der, "hayır" demez. Bu yüzden ebedi hayatın için sınırı sen çizersin. Bu kader tamamıyla senin elindedir, senin tercihinledir. Bunun gerçekleşmesi için de her neyi istersen Allah onu yaratır ve sana verir, bir de üzerine ikram eder.

Nasıl ikram eder?

Allah bütün kullarına "ebedi hayatın için güzel yaptığın bir şeyi 10'a katlarım, sen 1 yaparsan ben 10 veririm ama yaptığın 1 yanlış için sadece o yanlışının cezasını görürsün; çünkü ben seni seviyorum, ben vedudum,[33] erhamerrahimim.[34] Hatta yanlış yaptığında 'tövbe ettim, pişman oldum, sana döndüm, bundan sonra güzel yapacağım' desen yanlışını, günahını sanki hiç olmamış gibi silerim. Bana gelmek için tövbe ettiğin şeyi sana engel olmasın diye önünden kaldırmaya çalıştığında ise günahını sevaba çeviririm" der ve gereken muameleyi yapıp ikram eder.

Böyle bir rahmete, böyle bir mağfirete karşılık eğer biri kaybederse kendini bile bile cehenneme atmış olur. Yaptığı en ufak güzelliğe en az on kat ikram, yaptığı bir yanlışa ise sadece bir ceza gelmesine hele ki pişman olup tövbe ve istiğfar ettiğinde günahının, yanlışının silinmesine rağmen biri cehenneme gidiyorsa ona söylenecek tek bir kelime vardır, o da "cehenneme

[33] Hûd /90
[34] Enbiyâ /83, Arâf /151, Yûsuf /64

kadar yolun var" kelimesidir. Böyle biri insan değildir, insan olmayı, insan olma şerefini kabul edememiştir.

Peki, böyle olmamak için her bir kula lazım olan şey nedir?

Rabbinin sözünü dinlemek, vahyini anlamaya çalışıp tefekkür etmek, herkese öncelikle lazım olan budur. Bu, insan için yemekten, içmekten, evden, işten, evlilikten bile daha önemlidir, daha önde gelmelidir; çünkü insanın ebedi hayatı söz konusudur. Bu yüzden hayatı Allah'ın vahyiyle, ayetlerin nurunun ışığında yaşamak gerekir. Öyle ki Hz. insan olabilelim. Yoksa hayatı kendimize veya birilerine göre yaşamaya çalışırsak Hz. insan olarak yaşamış olmayız.

İblis ve şeytanlar bütün çabaları, gayretleriyle bizi rabbimizden ayırıp rabbimizle aramıza perde koydular, rabbimizle aramıza girdiler. Bunu nasıl yaptılar? -Bizimle rabbimizin kitabı arasına girdiler ve işi bitirdiler. Böyle olunca da işimiz hayale, zanna, şeytanın ya da birilerinin verdiği vesveseye kalmış oldu. Eğer Allah'ın vahyi ile, hakikat ile buluşmaz, karşı karşıya gelmezsek hakikati bulmamız, hakta olmamız, haklı olmamız asla mümkün değildir.

Evet, Kadir Gecesi'ni, Ramazan ayını, Kur'an'ı, Kur'an'ın bizim için nasıl bir nimet olduğunu, nasıl olmazsa olmazımız olduğunu, Kadir Gecesi'nin hikmetini, Allah'ın Kadir Gecesi'ndeki muradını anlamaya çalıştık. İşte, rabbini ciddiye almayanların, dinlemeyenlerin rabbim bana ne söylemiş diye merak etmeyenlerin neyi kaybedeceklerini bunlardan anlamaları gerekir.

Sohbetimizin başında söylemiştim; dinlemeyip dinler gibi yapanlar, anlamayıp anlar gibi yapanlar hiçbir bir şey anlayamaz.

Anlamadığı halde anlamış da anladığını anlatıyormuş gibi yapanlar, dinlemediği halde dinliyormuş gibi yapanlar sadece kendini kandırmış olur. İnsan kendi kendini kandırabilir, karanlığa gömebilir; ama hiç kimse Allah'ı kandıramaz ve kendi kendimizi kandırmamız Allah katında mazeret de olmaz.

Aslında biraz düşünürsek rabbimizi o kadar unutuyoruz ve ona o kadar mahcup oluyoruz ki istiğfar etmekten başka hiçbir şeyimizin olmadığını görürüz. Zaten bunun için Allah, kullarına mağfiret dilemelerini emreder ve bunu önce Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bizzat şahsına söyleyerek ayet-i kerimede **"günahların için Allah'tan mağfiret dile"**[35] buyurur.

Evet, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de peygamberler de birer beşerdir. Allah bu ayeti direkt, özel olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için söylediyse o da eksik yapabilir, yanlış yapabilir demektir. Tabi ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in eksiği, yanlışı diğer insanlar gibi değil ona göredir. Mesela bununla ilgili bir örnek vereyim;

Sözde mümin, Müslüman olan biri, başka birinin zırhını çalar ve bu zırhı bir Yahudi'ye emanet bırakıp karşılığında bir şeyler alır. Sonra zırhın sahibi çıkıp "bu zırh benimdir" deyince Yahudi de zırhı başka birisinden eşyasına karşılık emanet aldığını söyler. Kendisinin doğru söylediğini ispatlamak için de zırhı emanet olarak bırakan Müslümanın yanına giderler. O Müslüman, hırsızlığı ortaya çıkınca kurtulmak için "bu zırh bana ait değildir, Yahudiye ben bırakmadım, Yahudi bana iftira atıyor" der. Sonra durumu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e iletirler. Yahudi, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "bu zırhı benden aldığı eşyaya

[35] Muhammed /19

karşılık bu kişi bana emanet olarak bıraktı. Ben onun başkasına ait olduğunu bilmiyordum" diye kendini savunur. O Müslüman da Resulullah (s.a.v.) Efendimize "ya Resulullah bu Yahudi bana iftira atıyor. Bir mü'min olarak bana mı inanıyorsunuz yoksa Yahudiye mi inanıyorsunuz" der. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de o sözde mü'mine inanır.[36] *Allah bunun üzerine ayetini indirip* ***"hainlere arka çıkma (günahın için) istiğfar et"***[37] *buyurur.* Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de aynen öyle yapar. Zaten o sözde Müslüman da daha sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ihanet etmiş, Mekkeli müşriklerle beraber olmuştur.

Allah'ın yaptığı her şeyde mutlaka bir muradı vardır. Allah bildirmedikçe gaybı Allah'tan başka kimse bilemez. Buna Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de dâhildir. Zaten bu yüzden o sözde Müslümanın yalan söylediğini bilmiyordu ve zahire bakıp ona inanmıştı.

Nasıl ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kendi günahına mağfiret diliyor, istiğfar ediyorsa bizim de peygamberimizi örnek alıp hatamıza, günahımıza istiğfar etmemiz gerekir.

Mesela Uhud Savaşı'ında da böyle olmuştu; *Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeyle istişare edip "düşmanı içerde karşılayalım" demişti, sahabenin bir kısmı ise "hayır, mutlaka dışarıda karşılayalım" deyip ısrar etmişti. Savaş sırasında o dışarıda karşılayalım diyenler Uhud'dan ilk kaçanlar olmuştu.* Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bu olayda ister istemez gönlü kırıldı. Zaten zahiri olarak savaşı da kaybetmişlerdi. Allah da bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e **"Allah'a istiğfar et,**

[36] Buhârî, Şehâdât, 27; Müslim, Akzıye 4
[37] Nisa /105-106

onları affet, onlar için Allah'a istiğfar et"[38] buyurdu. Yani hem o yanlış yapanları affet, hem sana itiraz etmekle Allah'a karşı yanlış yaptıklarından dolayı onlar için istiğfar et hem de "ben sizinle istişare ettim ama siz yanlış yaptınız, bu yüzden bir daha sizinle istişare etmem" deme, böyle düşünme, onlarla istişare etmeye de devam et, buyurdu.

Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz mü'minler için böyle yapıyorduysa o halde mü'minlerin de birbirleri için istiğfar etmeleri, kendilerine yapılan bir yanlış karşısında hem yanlış yapanları affetmeleri, hem Allah'tan onlar için mağfiret dilemeleri, hem de onlarla istişareye devam etmeleri gerekmez mi! Allah bu ayetle mü'minlerin birbirilerine karşı nasıl davranmaları gerektiğini beyan etmiştir.

Öyleyse birinin yanlışına karşı bizim de onu hem affetmemiz hem de yanlışından dolayı onun adına istiğfar etmemiz gerekir; çünkü yanlış yaparak o sadece bize karşı yanlış yapmamış, Allah'a karşı da yanlış yapmıştır. Bu yüzden bir kula yanlış yapmak önce Allah'a karşı yanlış yapmaktır. Eğer Allah "onlara rahmetle muamele et" buyurduysa o halde bizim de yanlış yapanları affetmemiz, ayrıca onlar için mağfiret dilememiz gerekir. Bu büyük olmaktır. Büyük olmak öyle kolay bir iş değildir. Hesabı sadece Allah'ın rızası, ebedi hayat olanlar bu fedakârlığı yapabilir.

Evet, Allah kullarından mağfiret dilemelerini, istiğfar etmelerini istemiştir. Bir de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz namaz kılmadan önce de istiğfar ederdi; yani tekbir getirmeden, Allah-u

[38] Âli İmran /159

ekber demeden önce, üç sefer estağfurullah el-azim derdi. Bu yüzden istiğfar sadece günaha, yanlışa yapılmaz.

Mesela Allah ayet-i kerimede önce namazla, zekâtla ilgili emrini söyler, peşinden de **"istiğfar et"**[39] buyurur. Demek ki ibadete; namaza da, zekâta da istiğfar etmek gerekiyormuş. O halde sadece günah işleyince değil sevap işlediğimizi zannettiğimizde de istiğfar etmemiz gerekir.

Peki, zekât verirken, infak ederken neden istiğfar etmemiz gerekir?

Çünkü olur ki zekât verirken veya infak ederken şeytan ve nefis bize bir hile yapmıştır. Malı bize veren, ikram eden Allah'tır, onu ahirete göndermekle ebedileştiririz. O nimet, bize bir sefer ikram edilmiştir; ama biz onu ahirete göndermekle bine katlarız. Olur ki infak ederken gönlümüzden yanlış bir şey geçer, gönlümüze "bunu vermesem daha iyi olurdu" gibisinden bir vesvese gelir. Bu durumda istiğfar etmemiz gerekir; çünkü Allah o mal hakkında **"temizlenmek için zekât verin"**[40] buyurmuştur.

Böyle bir durumda "ya Rabbi! Eğer sen bana ikram ettirmeseydin ben bunu beceremezdim. Bunu sen yaptın, sen hem bana ikram ettin hem de ikramını ebedi hayata göndertip bir daha bana ikram ettin" dememiz ve buna bir daha şükretmemiz gerekir. Yani önce istiğfar etmemiz sonra da şükretmemiz gerekir. Namaz için de durum böyledir, namaza durmadan önce ve sonra da istiğfar edilir.

Namaza çıkmadan önce istiğfar ederek ne demiş oluruz?

[39] Müzemmil /20
[40] Leyl /18

"Ya rabbi! Beni mağfiret et. Aslında huzuruna çıkmaya, huzurunda durmaya daha önce yaptıklarımdan dolayı yüzüm yoktur; ama yine de huzuruna geliyorum, sana döndüm. Her şey için senden özür diliyorum. Beni huzuruna kabul et ya rabbi" demiş oluruz.

Aynı şekilde bizim de Ramazan ayına, bütün oruçlarımıza istiğfar edip rabbimizden mağfiret dilememiz gerekir. Hangi azamızla oruç tuttuysak onun orucuna istiğfar edip rabbimizden mağfiret diliyor, orucumuza, bütün ibadetlerimize istiğfar ediyoruz. Aslında orucumuzun, ibadetlerimizin hiçbir tanesi huzura layık değildir, layık olmamıştır. Zaten böyle bir ihtimal de yoktur; ama umudumuz odur ki istiğfarımızla beraber rabbimiz ibadetlerimizi kabul etsin.

Bu yüzden biz de her ibadetimizin önüne hem kendimiz hem bütün kardeşlerimiz için istiğfarı koyuyor, huzura öyle arz ediyoruz. Olur ki ibadetlerimize benlikten, yanlıştan bir şey karışmış olabilir, ibadetlerimizde eksik olmuş olabilir, bu yüzden onu istiğfarla temizleyip huzura öyle arz etmemiz gerekir.

Allah bir kuluna ibadet yaptırdıysa, istiğfar ettirdiyse, dua yaptırdıysa zaten ikramı yapmıştır. En büyük ikram; Allah'ın, kuluna kulluk yaptırması, âbdiyetlik yaptırması, ibadet ettirmesi, namaz kıldırması, oruç tutturması, zikir yaptırması, Kur'an okutması ve dinletmesidir. Allah bunlarla kulunun gönlüne zaten anında ikramı yapmıştır.

Nimet olarak bunları görmek lazım, bunları yapıyorsak ayrıca bir nimet beklentisi içinde olmamız doğru değildir. Allah bunların haricinde başka bir şeyi ikram eder veya etmez bu onun

bileceği şeydir; ama Allah'ın bunları yaptırmasıyla bize zaten ikram ettiğini bilmemiz gerekir.

Eğer Allah'tan bir şey istiyorsak bilelim ki Allah onu vermek için bize istetmiştir; çünkü vermeyi dilemeseydi onu bize istetmezdi. Bu yüzden hangi duamız olursa olsun bir kere peşinen kabul olmuştur. Nasıl? -Rabbimiz bizi kendine döndürdü, kendisinden istettirdi ya en büyük ikram işte budur. En büyük ikram Allah'a dönüp ondan istemektir. Allah'a "sen benim rabbimsin ben de senin sana muhtaç olan kulunum ve senden istiyorum" demek en büyük ikramdır. Yoksa istediğimizi verip vermeyeceği ya da ne zaman vereceği Allah'ın bileceği şeydir. Bu nedenle "Allah bana istediğimi vermez, duamı kabul etmez" diye düşünmemiz yanlıştır. Eğer vermeseydi bize istettirmezdi. Mutlaka verecek; ama ne zaman vereceğini de en iyi Allah bilir.

Bize dua ettirmekle Allah zaten duamızı kabul etmiş, bizi kendine döndürmüş, bize "rabbim" dedirtmiştir. Hiç bundan büyük ikram, bundan büyük nimet, bundan büyük şeref var mıdır! Eğer biri bundan başka şeref arıyorsa bilsin ki yanlış yerdedir, doğru bakmıyor, yanlış bakıyordur.

Allah serîul hisâbdır;[41] hesabı anında görendir. Her duanın karşılığını anında verir, bunu kesinlikle unutmayalım. Mesela Resulullah (s.a.v.) Efendimiz miraçta gördüklerini anlatırken "*mirac'a gittiğimde bir şeylerin sürekli göğe çıktığını, bir şeylerin de sürekli indiğini gördüm. Cebrail kardeşime 'gökten çıkanlar ve inenler nedir' diye sordum. Cebrail de; 'gökten çıkanlar kulların amelleri, inenler de o amellerin karşılığıdır' dedi"* buyurur. Evet, Allah hesabı anında görüp karşılığını verir.

[41] İbrahim /51

Peki, gökten inenler nereye gider?

Göğe ne gönderdiysek karşılığı anında rahmet olarak, Allah'ın isimleri olarak, nur olarak, ihlâs olarak, samimiyet olarak, marifet olarak, Allah'ı bilme, tanıma olarak, bizi Hz. İnsan, Allah'a halife yapacak, Allah'a yaklaştıracak, dost yapacak nimetler, ikramlar olarak gönlümüze iner.

Peki, neyin karşılığında?

Tabi ki amelimizin karşılığında iner, o halde yaptıkça kazanırız ve Allah da anında ikramını yapar. Yoksa amellerimizden sonra bir şeyin geleceğini düşünmek doğru değildir. Eğer Allah duamızı kabul etmiş ve istediğimizi ikram etmişse duamızın gereği olarak ayrıca hamd etmemiz, şükretmemiz gerekir; çünkü zamanı gelmiş, bu yüzden Allah ikram etmiştir.

Mesele sırat-el mustakimde Allah'a yürümek; Allah'a kul olduğumuzu, âbd olduğumuzu kabul etmek, rabbimizi rahman, rahim, ğafur, ğaffar, tevvab ve afuvv olarak bilmektir. Elbette ki eksiklerimiz, yanlışlarımız olmuştur. Bir beşer olarak yanlışı, hatası, kusuru, günahı olmayan hiç kimse yoktur. Hatta bununla ilgili olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabeye "*eğer siz hiç günah işlemeseydiniz Allah sizi alır yerinize günah işleyen bir kavim yaratırdı*"[42] buyurmuştur.

Neden?

Allah'ın rahmeti, mağfireti tecelli etsin, isimleri açığa çıksın diye; çünkü yanlış yapmayan, eksik yapmayan birinin ne mağfirete, ne rahmete, ne affa, ne de tövbeye ihtiyacı vardır. Allah'ın bu isimleri de onda tecelli etmez. Bu her kul için böyledir.

[42] Müslim, Tevbe 9-11

O halde yanlış yapmayan hiçbir kul yoktur, hiç kimse yanlış yapmadan rabbini tanıyamaz, tanırsa eksik tanımış olur; çünkü Allah'ın isimleri onda bütünüyle tecelli etmemiştir.

Yalnız kardeşlerimizin burayı iyi anlaması gerekir. Ben, Allah'ı isimlerinden tanıyalım, onun ne kadar rahman ve rahim olduğunu bilelim diye bunları anlatıyorum. Yoksa bu söylediklerim "haydi, günah işleyelim" demek ya da günahı basit göstermek değildir. "Elimizde olmadan bir şekilde günaha düşeriz sonra Allah rahmetiyle tecelli eder ve bizi mağfiret eder. Biz de tövbe edip ona dönünce kazandığımızı görürüz; yani düşmemiz, günahımız, yanlışımız kazanmamıza sebep olur. Allah'ın rahmetini böyle anlamamız gerekir" diyorum.

Bize düşen; Allah'a âbd olmayı ne kadar kabul ettiğimizi, âbd olmak için ne kadar çaba, gayret sarf ettiğimizi tefekkür edip kendimize bakmamızdır. Rabbimize âbd olmak için ne kadar çaba, gayret gösterirsek gösterelim, onunla övünmememiz, aksine ona istiğfar etmemiz, istiğfarın peşinden bir de şükredip hamd etmemiz gerekir. Evet, hem bize kulluk yaptırdığı, ibadet ettirdiği için hem de istiğfarı, hamdı ikram ettiği, ihsan ettiği için Allah'a hamd etmemiz; yani hamdimize hamd etmemiz, şükrümüze de şükretmemiz gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*bir topluluk Allah'ın ayetlerini ders edinmek için bir araya gelir, Allah'ın ayetlerini ders edinirse Allah rahmetini oraya indirir, onları rahmetiyle kuşatır, melekler onları çepeçevre sarar, Allah sekinetini oraya indirir, onları melekleri yanında över*"[43] buyurur. Aynı şekilde bu zikir için de geçerlidir. Hep beraber rabbimizi zikretmeye, onun rahmetinin

[43] Müslim, Zikr, 38; Ebû Dâvûd, Vitr, 14; Tirmizî, Kırâat, 12; İbni Mâce, Mukaddime, 17

içinde olmaya çalışmamız, zikrimiz için de önce istiğfar etmemiz ardından bir de şükredip hamd etmemiz; yani şükrümüze şükür, hamdımıza hamd etmemiz gerekir.

Hepimiz rabbimizden ayrılmışız, rabbimizi kaybetmişiz. Bu yüzden bütün derdimiz, gayemiz rabbimizi bulmak, ona dost olmak, ona kavuşmak olmalıdır, bunun için de gönlümüzdeki her şeyi boşaltıp rabbimizi gönlümüze davet ediyoruz.

Allah ayet-i kerimede **"kullarım sana beni sorarlar ben yakınım. Bana dua edenin (beni davet edenin) davetine icabet ederim (duasını kabul ederim, gereğini yerine getiririm). Söyle onlara (eğer beni rableri olarak kabul etmişlerse, benden istiyorlarsa, bana dua ediyorlarsa, beni davet ediyorlarsa ben nasıl onların duasına icabet ediyor, davetine icabet ediyorsam) onlar da benim davetime icabet etsinler. Bana iman etsinler. Eğer böyle yaparlarsa rüştlerine ererler, reşit olurlar"**[44] buyuruyorsa o halde rabbimize dua etmemiz, rabbimizi gönlümüze davet etmemiz gerekir.

Allah "bana âbd olanın, bana iman edenin, beni sevenin, bana kul olmayı kendine dert edinenin, beni davet edenin davetine icabet ederim" dedi. Yoksa çöplüğe dönmüş bir gönlün davetine icabet olmaz. Allah subhandır, tecelli ettiği, davetine icabet ettiği gönlün de tertemiz olması, pırıl pırıl olması gerekir.

Bu yüzden gönül aynasında rabbinin cemalini müşahede etmek isteyenler gönlünü temizlemeli, Allah'tan başka her şeyden gönüllerini boşaltmalıdır. Allah'ın, içindeki her şeyin boşaldığı bir gönüle davet edildiğinde oraya icabet etmemesi mümkün değildir. Allah böyle bir kulun davetine mutlaka icabet eder;

[44] Bakara /186

çünkü Allah **"beni davet edenin davetine icabet ederim"** buyurmuştur. Aynı şekilde Allah ayet-i kerimede **"sözüne Allah'tan daha sadık kim vardır"**[45] buyurur. Yani Allah bir sözü verdiğinde onu nasıl yerine getirmez, bu nasıl düşünülür! Bu yüzden Allah "beni davet edenlerin davetlerine icabet ederim" dediyse davete icabet edeceğini kesinlikle bilmemiz gerekir.

Evet, biz de rabbimizi gönlümüze tecelli etmesi için davet ediyor, cemalini bize müşahede ettirsin diye ona dua ediyor, duamıza icabet etsin istiyoruz.

Ne diyoruz?

"Ya rabbi! Sen subhansın. Akıl ile anlaşılmaktan hayal edilmekten münezzehsin. Sen yere, göğe sığmazsın ama *mü'min kulunun kalbine tecelli edersin.*[46] 'Kulum kendi gönlünden beni görür, müşahede eder' buyurmuşsun. Bizim de senden isteğimiz budur. Biz de sana gerçek manada iman etmek, seni gerçek manada sevmek istiyoruz. Öyle ki gerçek manada iman edip mü'min olabilelim ve sen de gönlümüze tecelli et; çünkü sen mü'min kulunun gönlüne tecelli edersin. Bu yüzden sana iman etmeyi, gönlümüzü senden başka her şeyden boşaltmayı istiyoruz. Bütün hayatımızda sevgilimiz bir tek sen ol ya rabbi. Sevdiğimiz sen ol istiyoruz ya rabbi. Hem de kendi istediğimiz gibi değil, senin istediğin gibi, sen seni nasıl sevmemizi istiyorsan seni öyle sevmeyi istiyoruz. Bize bu ikramı sevdiğin gibi, razı olduğun gibi yap ya rabbi" diyoruz.

Bütün güzellikler Allah'a, bütün kötülükler de kendi nefislerimize aittir.[47] Rabbimizden gördüğümüz tek bir şey vardır;

[45] Nisâ /87, 122
[46] El-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 2:165; İmam-ı Gazâlî, İhyâ-u Ulûmiddîn, 3:14
[47] Nisa /79

o da hep ikramdır, nimettir, rahmettir, mağfirettir. Bize bunlar dışında bir muamelede asla bulunmamıştır. Biz yanlış görmüş, yanlış anlamış olsak, aklımız Allah'ın muamelesine ermemiş olsa bile Allah'ın her muamelesi yüzde yüz onun rahmetidir, onun rahmetinin, sevgisinin, vedudluğunun sonucudur. Biz kendimizi ateşe attıkça, uçurumdan aşağı attıkça o bizi tutandır. O hafizdir, bizi muhafaza edendir.

Yaptığımız yanlışlar, işlediğimiz günahlar açığa çıksa insan içine çıkamayız. Düşündüklerimiz açığa çıksa insanlar arasında dolaşamayız; ama o Settar sıfatı ile bunları setredip örtüyor ve "ben görüyorum, biliyorum ama kimse görmesin, 'pişman oldum, beni mağfiret et' dersen onu sanki yapmamışsın gibi de silerim. Hatta onu öyle bir silerim ki sen bile onu hatırlamazsın" buyuruyor. Neden? -Kulum utanmasın, hayâ etmesin diye.

Mesela bütün mü'minler kendi gönlünde şöyle bir hal yaşamıştır; kendisine karşı yanlış yapan ya da yapması gereken bir şeyi yapmayan birinden utanır, öyle ki yolunu değiştirir, ona görünmemeye çalışır. Bir anda onunla yüz yüze gelse o mü'min kul kendisine yanlış yapan ya da eksik yapan kişiden utanır. O utanmasın diye de utancından onun yüzüne bakamaz. İşte bu, mü'minin Allah'tan aldığı hayâsıdır. Kul da Allah'ın emrine karşı gelince, yanlış yapınca Allah ondan hayâ eder, bu nedenle o yanlışı hiç olmamış gibi bir de mü'min kulunun gönlünden siler; çünkü kulunun utanmaması için yanlışını hatırlamamasını ister. Bu yüzden Allah gönlümüzün bütün sevgisine layıktır, kendisinden hayâ edilmeye, canın kendisine feda edilmesine; yani kurban olunmaya layıktır.

Nasıl ki Allah kurban olunmaya layıksa aynı şekilde kelamı da sözü de kurban olunmaya layıktır. İnsanın bin canı olsa Allah'ın

her bir kelamını, her bir ayetini öğrenmek için bu bin canını feda etse yeridir, Allah'ın kelamı buna layıktır. Allah'ın ayetleri, insanın hayatı boyunca öğrendiği her bilginin, her ilmin bir tek ayete kurban edilmesine layıktır. Allah'ın ayetleri, kelamı, sözü bütün ilmin verilip sadece bir tek ayetin satın alınmasına layıktır.

Allah ayet-i kerimede **"onlar Allah'ın hakkını takdir edemediler"**[48] buyurur. Takdir; ölçmek, ölçüp biçmek ve hükmetmek demektir. Yani ayet "onlar Allah'ın sözünü ölçtüler, biçtiler, ona bir değer verdiler, takdir ettiler ama ona layık olduğu kıymeti, değeri veremediler" manasına gelir. Allah bu ayeti bir de sözü için değil kendisi için söylemiştir. "Onlar Allah'ın hakkını, Allah'ı takdir edemediler! Rablerinin kendilerini nasıl sevdiğini, nasıl ciddiye aldığını, nasıl kıymet, değer verdiğini, onun hesabını nasıl en ince ayrıntısına kadar yaptığını, yaptığı her muamelenin kendi rahmetinden olduğunu, asıl velilerinin, dostlarının Allah olduğunu anlayamadılar, takdir edemediler."

Peki, biri Allah'ın hakkını ne kadar takdir edebilir?

Kendisi kadar, gönlü, ilmi, aklı kadar takdir edebilir; ama bildiği, anladığı, aklı kadarı ile eğer takdir etse bile kendini feda eder ve kendini feda ederse rabbini bulur. Bunun için kimsenin âlim olması, bilgili olması, çok zeki olması gerekmez, kendindekini feda ederse onu alır, kazanır.

Allah ayet-i kerimede **"sabır ve selat ile Allah'tan isteyin"**[49] buyurur. Selat namaz demektir. Allah'tan namaz ile sabrederek, namaza devam ederek istemen lazım. Selat bir de ateşte yanmak, yanıp doğrulmak demektir. Bu durumda yanarak, secde ile

[48] Zumer /67, Hacc /74, En'âm /91
[49] Bakara /45, 153

Allah'ın huzurunda dik durarak, kenara, dereye, çukura yuvarlanmadan, bir şeyleri bahane olarak gösterip "şu şöyle oldu, bu böyle oldu" demeden Allah'tan istemen lazım. Eğer rabbine gitmeyi istiyorsan ne olursa olsun hiçbir şey sana engel olmadan ilerlersin, bu konuda bahanen olmaz.

Durum ne olursa olsun söylemen gereken söz Hz. İbrahim (a.s)'ın söylediği sözdür. Eğer onun söylediği gibi söylersen Allah seni dost edinir; çünkü Allah ayet-i kerimede Hz. İbrahim (a.s.) için **"Allah İbrahim'i dost edindi."**[50] Halil edindi, veli edindi, buyurmuştur. Allah Hz. İbrahim (a.s.)'i neden dost edindiğini de beyan eder "**onu birtakım kelimelerle imtihana tuttuk, hepsini geçince gereğini yerine getirince (onu halil edindik)."**[51]

Allah Hz. İbrahim (a.s.)'a "evladını kes" dediği zaman bile gerekeni yapmıştır. Kendisi peygamber, oğlu da peygamber; yani peygamber, peygamberi kurban edecek yine de Hz. İbrahim (a.s.) gözünü kırpmadan "evet" demiştir.

Evet demesinin sebebi nedir?

Çünkü hiçbir şeyi kendine ait görmemiş, evladının ve her şeyinin Allah'a ait olduğunu bilmiş, bundan dolayı ciğeri yansa da "sen bilirsin ya rabbi! Eğer sana göre böyle yapmak güzelse yaparım. Ben kimim ki yok diyeyim, bu güzel değil diyeyim" demiştir.

Başka bir örnek daha vereyim; Nemrut, Hz. İbrahim (a.s.)'ı ateşe atarken Cebrail (a.s.) gelir ve Hz. İbrahim'e "bir yardıma ihtiyacın var mı, bir isteğin var mı" diye sorar. Hz. İbrahim de "hayır, yok" der. Birazdan günlerce yakılmış, harlanmış, kimsenin

[50] Nisâ /125
[51] Bakara /124

yanından bile geçemediği, bu yüzden onu atmak için mancınığın yapıldığı devasa bir ateşe atılacak; ama buna rağmen "rabbim beni görüyor, biliyor, neye ihtiyacım olduğunu biliyor. O halde senden niye isteyeyim! Allah ne yaparsa öyle güzeldir. Eğer beni kurtarmayı isterse kurtarır, yakmayı murad etmişse Nemrut'un ateşinde yakar. Orası beni ilgilendirmez. Vekil olarak Allah bana yeter, o ne güzel vekildir, ondan başka güzel, ondan başka vekil yoktur" diyor. Bu yüzden Allah'a dost olmak öyle kolay bir şey değildir. Sebebi görüp sebebin sahibini görmemek iman değildir. Bu iman velinin imanı değildir.

Genel olarak kul kelimesini değil âbd kelimesini kullanıyorum; çünkü âbd kelimesi her ne kadar Türkçe'ye kul olarak çevrilse de aslında kul kelimesi âbd kelimesini karşılamaz. Âbd ayrı, kul ayrı manaya gelir. Âbd; severek, aşkla, muhabbetle, sevdiğinin peşinden koşan, her bir emri aşkla, muhabbetle yerine getiren demektir. Kul ise; köle, iradesi olmayan, mecburiyetten sahibi olarak gördüğü kişinin emrine uyan manasına gelir. Oysaki Allah, kuluna irade vermiştir. Bu yüzden insan; kul değildir, âbddir. Âbd olarak rabbini sever, rabbini ister, aşkla, muhabbetle rabbinin peşinden koşar. Allah ayette "bana âbd olarak beni davet edenin davetine icabet ederim" buyuruyorsa o halde icabet eder, etmemek ona yakışmaz.

Eğer Allah davetimize icabet etmiyorsa bu durumda bir terslik var demektir. Bu terslik de mü'min olmamamız, rüştümüze ermememizdir; çünkü Allah bu ayetin ardından "ben de onları davet ediyorum. Eğer onların böyle bir iddiası var ise onlar da benim davetime icabet etsin, ben de onların davetine icabet edeyim. Bana iman etsinler, benim ile bana iman etsinler. Hiçbir şeylerinin olmadığını, hiçbir şeyin kendilerine ait olmadığını

bilsinler. Benim âlemlerin, dünyanın, ahiretin rabbi, sahibi, meliki, maliki olduğumu kabul etsinler. Rüştlerine ermeleri için bana iman etsinler, reşit olsunlar. Çocuk gibi şekerle, oyuncaklarla oyalanmasınlar. Rüştlerine erip reşit olsunlar, reşit olmaları yetmez bir de mürşid olsunlar. Hem kendileri rüştlerine ersin hem de insanları rüştüne erdirecek duruma gelsinler" buyurur.

Rüşte erebilmek için bir Mürşid-i kâmille birlikte olmak gerekir. Kendini beğenip kibirlenenler mürşidi, rüşte ermeyi kabul etmez "namaz kılıp, oruç tutup cennete gideceğiz" derler. Hâlbuki Allah, kullarından rüştlerine ermelerini ister.

Öyleyse mürşid olmadan önce mürid olmamız; yani irşad olmayı istememiz, irade etmemiz ve irademizi, tercihimizi irşad olmak, iman etmek, Hz. İnsan olmak için irşattan yana kullanmamız gerekir. Mürid, irşad olmayı Allah'tan diler, bununla beraber irşad olmak için mürşid karşısında anlaşma yapar; yani mürşide biad eder ve bahane üretmeden "ben rabbimi istiyorum" deyip iradesini ortaya koyar.

Sen ki Allah'ı istiyor, rabbine vasıl olmak, dost olmak, veli olmak istiyorsun. Öyleyse bunu adam gibi istemen, rabbine vasıl olmak için hiçbir engel tanımaman lazım. Nefis engeliymiş, şeytan engeliymiş, insanların engeliymiş fark etmez, bunların hiçbiri sana engel olmamalıdır. "Bunların hiçbirini tanımıyorum" deyip hayatını Hz. İbrahim (a.s.) gibi ortaya koyman, o nasıl yaptıysa öyle yapman gerekir. Evet, öyle yapanlar; rabbini, rızasını, dostluğunu, cemalini kazanır. Bir kez öyle yaptık mı bunun aslında zor olmadığını görürüz.

Gönlümüzü bir dakika böyle tutsak perdeler bize açılır. Gönlümüzü sırf bir an, bir dakika böyle tuttuğumuz için Allah bize

öyle bir ikramda bulunur ki bin sene ömrümüz olsa ibadet yapsak onu kazanamayız. Bu yüzden arkadaşlar söylediklerimizi gönülleri ile dinlemeli, anlattıklarımızı gönüllerini açarak anlamaya, tatmaya, yaşamaya çalışmalıdır. Öyle ki elinden geldiği, gücünün yettiği kadarıyla "ya rabbi! Ben bu kadar yapabildim" diyecek kadar bütün çabasını, gayretini gösterebilsinler. Kimse Allah'ı kandıramaz. Bu yüzden yapmadığımız halde "ben yapıyorum; ama olmuyor" demeyelim, gönlümüzü açmaya çalışalım.

Eğer bir an ibadet halinde, âbdiyet halinde, rabbimize dua halindeysek huzurdayız demektir. Zaten Allah, kulundan uzak değil ki huzura çıkmak için bir yere gidelim. Allah'ın huzurunu böyle anlamamız lazım. Allah ayet-i kerimede **"Allah, kuluna şah damarından daha yakındır"**[52] buyurur. Şah damarı kulun can damarı, kalbi demektir; yani Allah, kuluna kalbinden, ona ondan daha yakındır. Kul, Allah'tan uzaklaşıp başka tarafa döndüğü için rabbini unutur. Yoksa Allah yine onunla beraberdir, ona ondan daha yakındır. Bu yüzden uzaklık, Allah uzak olduğu için değil kul, rabbinin uzağında durduğu için meydana gelir. Nerde olursa olsun kul gönül itibariyle Allah'a dönüp "rabbim" dediğinde Allah'ın huzurunda olduğunu görür, bilir.

Peki, kulun huzurda olduğunu tatması için yapması gereken şey nedir?

Kendi kendine, kendi gönlüne dönmek, rabbinin yakınlığını kendi üzerinde tatmak "rabbim bana benden daha yakındır, ben rabbimin huzurundayım, rabbim beni ihata etmiş" deyip tefekkür etmektir. Böyle yaparsa huzurda durur, huzurda olduğunu tadar.

[52] Kaf /16

Bunun bir de sonrası vardır. Aslında gönül bir ayna gibi pırıl pırıldır, tertemizdir; ama biz onu Allah'tan başka şeylerle doldurmuş, kirletmişiz. Eğer gönlümüz bu kirlerinden kurtulur, ayna misali Allah'ın yarattığı gibi tertemiz olursa ne olur? -İşte, o aynada Allah'ın tecellisini müşahede ederiz.

Bununla beraber kalpte ve nefiste, gökte olduğu gibi yedi kat gök vardır. Eğer kendi gönlünde yedinci kata gelirsen zahiri olarak da yedinci kata gelmiş olursun. Bu yüzden huzura çıkmak için arşa çıkmak gerekir.

Bir de gönül arşı vardır ve Allah oraya sürekli olarak tecelli eder. Ne zaman gönlüne güzel bir şey, hayırlı bir şey gelse bil ki Allah sana senin arşından vahyetmiştir.

Bu yetmez, bir de perdeyi aralayıp oradan müşahede etmek vardır. Bu konuda anlaşılmayan bir şey söylemek istemiyoruz, bu yüzden en sade şekilde herkesin anlayabileceği şekilde kısaca anlatmaya çalışıyoruz.

Dervişin, kendisini rabbine vasıl eden, rabbine aşk yolculuğu yaptıran mürşidiyle; yani mürşidinin hakikatiyle tanışması gerekir. Eğer mürşidiyle tanışırsa o zaman kendini gönül arşında bulur. Bunun için de kardeşlerimizin bütün gönülleriyle bize dönmesi gerekir. Eğer gönüllerini bizden ayırmazlarsa bizimle tanışırlar, o zaman ne demek istediğimizi daha iyi anlarlar inşallah.

Bütün ibadetler, var olan her şey bizi rabbimize âbd etmek, halife etmek, dost etmek, vasıl etmek için birer araçtır. Amaç; rabbimize vasıl olmak, onun "dostum, âbdim" dediği kulu olmaktır. Bu yüzden vuslatı, vuslat yolunu iyi bir şekilde bilmemiz gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "*her gönülden Allah'a bir yol gider"* buyurmuştur. Herkesin yolu yürürken müşahede ettiği şeyler bazen birbirine benziyormuş gibi görünse bile aslında birbirinden tamamen farklıdır. Tatması da böyledir, hiç kimse kimin neyi tattığını, nasıl tattığını bilemez. Herkes ancak kendi üzerinden başkası için "herhalde o da benim gibi tadıyordur" diye düşünür. Bu yüzden hiç kimsenin kesinlikle ne yürümesi, ne tatması, ne de görmesi aynıdır.

Kardeşlerimiz müşahede etmek için bir makama gelmek gerektiğini düşünebilirler; ama böyle bir şeyin olmadığını bilmeleri, anlamaları gerekir. Manevi olarak perdelerin açılması ve müşahedenin yapılabilmesi için bir makamda olmak gerekmez; çünkü görmek makamla ilgili değil, yolculukla, seyirle, dervişin manevi olarak kalp makamında durduğu yerle ilgilidir. Tabi bu sadece seyir sırasındaki müşahedeler içindir yoksa kulun, Allah'ın huzurunda olduğunu tatması, hayatını buna göre yaşaması ve yolu giderken birtakım müşahedelerde bulunması farklı, Allah tarafından kendi huzuruna alınması farklıdır. Dervişin, ilkinde herhangi bir makamda olması gerekmez; ama ikincisinde bir makamda olması gerekir.

Peki, derviş hangi makamda huzura alınır?

Huzura alınan bir dervişin kesinlikle itminanı geçmesi gerekir. Biri huzura kabul edildiyse, gerçekten huzura alındıysa o velidir, Allah'ın velayetle müjdelediği bir kuldur.

Arkadaşlar bazen perde açılınca farklı şeyler görebilir. Bu gibi durumlarda mutlaka mürşidlerinin yorum yapması gerekir, kendi kendilerine yorum yapmaları doğru değildir; çünkü Mürşid-i kâmil, dervişlerinin nerde olduğunu bilir.

Kul mutlaka sevdiği rabbini görmek, ondan bir müjde almak, doğru yapıp yapmadığını bilip bundan emin olmak ister. Perdelerin açılması ve birtakım müşahedelerin yapılması sadece bunun içindir.

Mesela Allah perdeyi açıp bazı kardeşlerimize bir şeyler gösterdiğinde bazen herkese birden müjde gelir. Buna rağmen bazı arkadaşlar bunu kabul etmez ve "Allah bize niye göstermedi" der. Bu tamamen yanlıştır. Aynı şekilde bizim bir kardeşimiz için söylediğimiz müjdeyi onun kabul etmemesi de yanlıştır. Bu durumda o başka bir şeyin peşindedir, bizden hiç emin olmamış, bize hiç güvenmemiştir.

Allah bir kulunun halini bir başkasına göstererek kulunu müjdeleyebilir. Bu durumda kişinin bunu kabul edip yoluna devam etmesi gerekir. Her ne kadar Allah birini başkası üzerinden müjdelese de bir de özel olarak Allah'a vasıl olmak; yani Allah'ın, kulunu huzuruna alıp "kulum ben senden razı oldum" demesi vardır. Yalnız bu gerçekten çok zordur, hiç kolay değildir.

Kardeşlerimiz için velayetten aşağısına hiçbir zaman asla razı olmadık, olmayız. Eğer kardeşlerimiz mü'min olmuşsa veli olmuştur; çünkü veli, mü'min, Allah'ı her şeyden çok, canından çok sevendir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede "**Allah, mü'minlerin velisidir"**[53] buyurmuştur. Bu durumda Allah bu ayetle bütün mü'minleri müjdelemiştir.

Herkes kendi gönlüne baktığında veli olup olmadığını bilir. Bunu anlamak için başka hiçbir şeye gerek yoktur. Allah'ı seven biri aynı zamanda Allah'ın sevdiğidir; yani biri Allah'ı canından, her şeyden çok sevmişse Allah onun veliliğini tescillemiş "bu kul

[53] Âli İmran /68

benim veli kulumdur" demiştir. Bunun için ayrıca bir müjde gerekmez. Zaten böyle biri kendini bilir, gönlü bunu tasdik eder. Yalnız dervişin bunu tefekkür ederken kendi kendini kandırması da söz konusudur.

Peki, derviş kendi kendini kandırmadığını, nasıl sevmesi, sevince ne yapması gerektiğini nerden öğrenecek?

Elbette ki mürşidinden öğrenecek. "Sevgiyi ispat etmek lazım" dediğimiz şey işte budur. Allah ona imkân verir ve "haydi, bana olan sevgini ispatla" der. O da ispatlarsa velayeti hak etmiş olur. Bu durumda bir şey görmesi gerekmez. Eğer imkânı değerlendiriyor ve gerekeni yapıp sevgisini ispatlıyorsa velayeti almış, Allah onu müjdelemiştir. Bu her bir kul için böyledir.

Vuslata ermek, huzura kabul edilmek ise bundan sonradır. Allah ayet-i kerimede Kıyamet günü için "**andolsun sizi tek başınıza nasıl yarattıysak bugün yine öyle huzuruma geldiniz"**[54] buyurur. Demek ki Allah bizi yaratırken rabbimizle baş başaydık. İşte vuslat o baş başa olduğumuz yere varmaktır. Kulun, rabbiyle baş başa olduğu yere mürşidi bile kabul edilmez. Bu, Allah'a vuslattır, bunun tarifi imkânsızdır, bu sadece görmek ile ilgili bir mesele de değildir. Ancak vasıl olunca bunu bilir ve anlarız.

Evet, istisnasız herkese yaratıldığı yere varmak için kapı açıktır. Firavun'a da Nemrut'a da bu kapı açıktı. Kapıdan içeri girmeyenler, rablerine vasıl olmak için adım atmayanlar tercih etmedikleri için adım atmamış, vasıl olmamış, böyle bir duaları olmadığı için duaları kabul olmamıştır. Eğer Allah birinden bunu istettiriyorsa bu nimeti ikram eder, edecek demektir. Bundan

[54] En'am /94

dolayı her zaman "Allah vermeseydi istetmezdi, istetiyorsa vermek içindir" diyoruz.

Rabbimize vuslat yolculuğunu, aşk yolculuğunu hep beraber yapıyoruz. Bu yüzden ısrarla "arkadaşlar gözünü, gönlünü bizden ayırmasın, bizi dinlesin" diyoruz; çünkü ağzımızdan çıkan her kelime onların vuslatı için, vuslat yolcukları için onlara gerekli olandır, lazım olandır. Eğer onları vuslata biz taşıyorsak böyle olmaları, bize bakarken "onun bildiği benim bildiğimdir, onun söylediği benim söylediğimdir, onun isteği benim isteğimdir" demeleri gerekir. Derlerse ne olur? -Derlerse bizimle bir olurlar.

Bu, huzura çıkarken Allah'a "rabbim sensin. Sen benim için neyi dilemişsen benim dileğim odur. Her şeyim sana aittir ben yokum, sen varsın" diyebilmek içindir. Kulun bu eğitimi mürşidiyle görmesi, bunu onunla anlaması gerekir. Dervişin, benliğinden kurtulması için mürşidine karşı benlik iddia etmemesi gerekir ki bu eğitimi, talimi görsün, huzura çıkarken de böyle söyleyebilsin. Yoksa mesele; mürşide teslim olmak değil Allah'a teslim olmaktır. Derviş, böyle yaparak Allah'a teslimiyetin eğitimini mürşidiyle yapmış olur.

Vuslat yolculuğunu hayatımızın gayesi olarak anlamamız, rabbimize vasıl olmak için elimizden gelen her şeyi yapıp bütün imkânlarımızı kullanmamız gerekir. Birileri "şurada bir metre kazsanız oradan altın çıkar" dese oraya mutlaka insanlar üşüşür ve bu ihtimali değerlendirir. Eğer biz de Allah'tan gelen bir müjdeyi hazine gibi anlamıyor, bu müjdeyi alamıyor, ona sarılamıyor, şükredip hamd etmiyorsak o halde bizde bir sorun vardır ve bu sorun iman sorunudur; çünkü rabbimize vuslat etmemiz, ondan bize bir müjdenin gelmesi bizim için fazla bir

mana taşımıyor ve Allah'ın dostluğunun, rızasının değil başka şeylerin hesabını yapıyoruz, başka şeylerin peşindeyiz demektir.

Böyle olmaması için yapmamız gereken şey "benim senden başka kimsem yok ya rabbi! Senden başka hiçbir şeyim yok, sen benim her şeyimsin" demektir. "Allah" deyip bunu rabbimize söyleyebilmemiz lazım. Böyle söylersek Allah bizim her şeyimiz olur. Onunla görür, onunla işitir, onunla bilir, onunla tutar, onunla yürürüz. Allah bize zatı ve sıfatı ile tecelli eder. Böyle olmadıkça Allah'a âbd olmamız hiçbir zaman mümkün değildir.

Seven sevdiği ile beraberdir, seven sevdiğine benzer, sevdiği gibi olur, sevdiği olur. Nasıl ki bir kömürü, odunu ateşe attığımızda o kömür, odun ateş oluyorsa aynı şekilde bizim de bu aşk ateşine girip yanmamız, aşk olmamız gerekir. Kendimizi o aşk ateşine bırakmamız ve öyle bir sevmemiz gerekir ki sevgimiz gönlümüzden taşsın, amelimize aksetsin, bütün amelimizi kapsasın.

Allah için yaptığımızı aşk ile, muhabbet ile yapmalıyız. O muhabbet gönlümüzden öyle bir taşmalı ki gözümüze aks etmeli ve etrafımıza aşk ile, muhabbet ile bakmalıyız. O aşk kulağımıza, elimize, ayağımıza, dilimize, aks etmeli ki her zerremiz aşk olsun. Öyle ki odunken ateş olalım, aşk olalım.

Allah'a gerçek manadaki vuslat, Allah'ın zatı ve sıfatı ile tecelli etmesi ancak böyle bir aşk ile gerçekleşir ve bu aşk kul ile Allah arasında aynı zamanda da perdedir. İnsanın o perdeden geçip aşka düşerken yanması, feryat etmesi, koşması gerekir. Bu aşk zaten kula bunu yaptırır, onu yakar.

Aşk birini yakarsa ve o kişi aşk olursa ne olur?

Aşk perdesini, arş perdesini geçer. Artık kendisi ortada kalmaz; çünkü ateş olmuş, Allah'ın sevgisi, nuru, Allah'ın kendisine nefhettiği ruh olmuştur. Böyle yapmadan "her şeyi yaptım ama olmadı demek" doğru değildir. Demek ki her şeyi yapmamışız, her şeyi yapsak nasıl olmaz; yani odun ateşe girince nasıl ateş olmaz! Ateş, taşı bile yakar. Hal böyleyken kendimizi kandırmayalım "yaptım ama olmadı" demeyelim. Yapacağız olacak, bunun için hedefimizi son nefes olarak belirlememiz ve ben son nefese kadar Allah'ın kuluyum dememiz gerekir.

Allah aşkıyla yanmak, ona vasıl olma, kul olma derdi ile dertlenmek dermanın ta kendisidir. Bizim bu derdimizi sevmemiz gerekir. Derdimizden bıkkınlık gösteriyor, usanç gösteriyorsak yanlış yoldayız, bir şey anlamamış, bir şey tatmamışız, başka bir şeyi sevmiş, Allah'ı sevmemişiz demektir; çünkü Allah'ı sevmek bu değildir. Yoksa "Allah'ın dediklerini yaptım, haydi hemen şimdi olsun. Niye olmadı, niye böyle gecikti, Allah niye böyle yaptı" demek yanlıştır. Böyle diyorsak bilelim ki Allah'ı bilmiyoruz, başka bir şeyin peşindeyiz.

Evet, rabbimize dönüp "rabbim" dediğimizde her şeyin, hayatın bitmesi, aklın devreden çıkması lazım. Biz "rabbim" diyor, rabbimize hitap ediyorsak buna karşılık Allah da bize "buyur kulum" der. Aldığımız cevap bu olur. Eğer bir kez bütün gönlümüzle Allah'a dönüp "rabbim" demişsek bu cevabı almışızdır. Artık sohbetimiz, işimiz onunladır. Artık gönlümüze çöplüğü, dünyayı, başka şeyleri taşımamamız gerekir. Bırakalım gönlümüz rabbimize açılsın, rabbimiz bize muamele etsin. Biz "rabbim" dedik ya bırakalım rabbimiz bizimle muhatap olsun; ama ne olursa olsun gönlümüzdeki bir sürü çöpün içinde "rabbim"

demeyelim. “Rabbim” derken kendi varlığımız bile dâhil olmak üzere her şeyi aradan çekelim.

Allah; rızasını, cemalini, vuslatını isteyen ve bunun karşılığında bütün imkânlarını kullanıp elinden gelen bütün çabayı, gayreti göstererek sevgisini ispatlayan herkesi rahmetiyle, mağfiretiyle, dostluğuyla, velayetiyle, vuslatıyla müjdelemiştir. Bizimle beraber olan, bizi dinleyen kardeşlerimiz de bu müjdeyi almıştır. Bu yüzden istisnasız herkes bu müjdeyi almalı ve buna sevinmelidir. Müjdeyi almak; sevinmek, şükredip hamd etmek demektir.

Elhamdulillahi rabbil âlemin.

Sadakallah-ul azim.

Allah hepimizi nimetlerine gerçek manada şükredenlerden, hamd edenlerden eylesin. Ramazan ayını gerektiği gibi değerlendirip rahmeti, mağfireti, kurtuluşu kazananlardan, her günü Ramazan olarak yaşayıp her geceyi, Kadir Gecesi olarak bilenlerden eylesin. Allah bizi sadece yanlışları için değil ibadetleri için de istiğfar edenlerden, Allah’tan her anda mağfiret dileyenlerden ve mağfirete erenlerden eylesin. Allah bizi vuslat yolculuğunda gerekeni yapıp rabbine koşanlardan, rabbine vasıl olmak, rızasını kazanmak için bütün imkânlarını kullananlardan ve rabbine vasıl olanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.